CETIS
CETIS JE NOVO IME ZA AERO GRAFIKO

★ DELO

ČETRTEK, 21. MARCA 1991 ● LJUBLJANA
LETO XXXIII ● ŠT. 67 ● CENA 10 DINARJEV
2,60 DEM, 18 ATS, 2,50 CHF, 1970 ITL

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK
TIT DOBERŠEK

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

Književni listi: Pisatelj in njegovo vračanje k sebi – Vidiki Pirjevčevega znanstvenega dela – Miklošičeva dediščina v slavistiki

Sodne takse v proračun namesto sodstvu

Družbenopolitični zbor vrnil zakon o sodnih taksah pred vse zbore

LJUBLJANA, 20. marca – Čeprav je bilo predvideno, da se bodo poslanci slovenske skupščine zaradi zahtevnega dnevnega reda tokrat zbrali na dvodnevni seji, sta zbor združenega dela in zbor občin končala delo že včeraj. Tako so danes nadaljevali razpravo le v družbenopolitičnem zboru.

Najprej so se ukvarjali s predloženimi spremembami zakona o sodnih taksah. Zbor je podprl amandma Janeza Kopača (LDS), naj vztrajajo pri tem, da bi se iz predloga zakona črtal člen, ki govori o tem, da se del prihodkov od sodnih taks uporabi za tehnološko posodobitev poslovanja sodišč. Janez Kopač je namreč sodil, da ta predlog ni utemeljen, zato naj bi sodne takse šle v proračun.

Družbenopolitični zbor je podprl tudi osnutek spremenjenega zakona o notranjih zadevah, čeprav so poslanci, predvsem iz opozicije, med drugim tudi opozarjali, da nimamo zasnove nacionalne varnosti in da je treba posameznika še bolj zaščititi pred represijo državnih organov.

Zbor združenega dela in zbor občin sta včeraj sprejela tudi osnutek zakona o zadrugah (v včerajšnjem poročilu smo pomotoma zapisali, da zbor občin zakona ni »pomladil« – torej iz faze predloga vrnil v fazo osnutka – v bistvu pa je šlo za družbenopolitični zbor).

V družbenopolitičnem zboru so se danes po razpravi odločili, da vladi predložijo dopolnila, do katerih se mora opredeliti v štirinajstih dneh, ko naj poslancem predloži predlog zakona o zadrugah. Zbor je sprejel tudi predlog za izdajo stanovanjskega zakona.

V družbenopolitičnem zboru so sprejeli tudi predlog za izdajo zakona o javnih občilih.

Več na 4. strani.

MAJDA VUKELIĆ

Tajni aneks k sporočilu vrhovnega poveljstva

LJUBLJANA, 20. marca – Armadni vrh je včeraj, kot je že znano, prek agencije Tanjug posredoval sporočilo, v katerem so našteti ukrepi, ki so po mnenju štaba vrhovnega poveljstva oboroženih sil nujni za mirno in demokratično rešitev jugoslovanske krize. Če te »demokratične« ukrepe na kratko povzamemo, obsegajo zagotovila, da bo armada varovala meje Jugoslavije in da ne bo dovoljevala mednacionalnih oboroženih spopadov, preprečevala bo nasilje, zahtevala, da sama skrbi za nabor, si prizadevala, da vzame teritorialno obrambo spet pod svoje okrilje in – najbolj ironična tridtev – tako kot do zdaj, se armada ne bo vmešavala v politične dogovore o prihodnosti Jugoslavije.

Danes nam je uspelo zvedeti, da sporočilo štaba vrhovnega poveljstva, ki nam ga je včeraj posredoval Tanjug, ni bilo popolno. V sporočilu za javnost je namreč manjkala še ena točka vojaškega sporočila, ki je bila republiškim organom posredovana v obrazložitvi sporočila. Ta tajni aneks armadnega odgovora na najnovejše dogajanje v Jugoslaviji se namreč glasi, da bo štab vrhovnega poveljstva oboroženih sil Jugoslavije stopnjo bojne pripravljenosti oboroženih sil sam prilagajal razmeram in potrebam na celotnem ozemlju federacije.

Če upoštevamo tajno dopolnilo, lahko včerajšnje vojaško sporočilo postavimo v povsem drugačen kontekst. In to je, da je vojska zdaj pred javnost prišla s približno enakimi ukrepi in zahtevami, kakršne je prejšnji teden zavrnilo federalno predsedstvo. Po tridnevnem molku in tuhtanju je armada tako navsezadnje posegla po nekakšni enostranski uvedbi »soft« različice izrednih razmer.

VESO STOJANOV

Dr. Jović bo še ostal v zveznem predsedstvu

Tako je po večurnem zasedanju z večino glasov sklenila srbska skupščina, čeprav so opozicijski poslanci menili, da bi morali njegov odstop sprejeti

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 20. marca – Po večurnem zasedanju je srbska narodna skupščina sklenila, da bo predstavnik SR Srbije v predsedstvu SFRJ še naprej dr. Borisav Jović. Ko je predsednik srbskega parlamenta dr. Slobodan Unković pojasnjeval ta sklep, ki so ga sprejeli z večino glasov, je dejal, da so poslanci pokazali razumevanje za razloge, zaradi katerih je Borisav Jović odstopil, vendar so menili, da je bilo njegovo dosedanje delo v predsedstvu uspešno in da bi moral zastopati srbsko državo v zveznem predsedstvu tudi v prihodnje. Srbski parlament je danes pozval vse druge republiške skupščine, naj prispevajo k mirni in demokratični rešitvi jugoslovanske krize.

Večina poslancev srbskega parlamenta je danes podprla ocene iz referata dr. Borisava Jovića, da ustava iz leta 1974 poveličuje razbijače Jugoslavije in da ima pogubne posledice predvsem za Srbijo in njeno ljudstvo. Zato so od dr. Borisava Jovića zahtevali, da prekliče svoj odstop z dolžnosti člana predsedstva SFRJ.

Glede na kratko posredovanje samega Jovića, ki je okoli 15. ure zaprosil poslance, naj pohitijo s sklepom, ker jutri zaseda državni vrh, je pričakovati, da bo še naprej zastopal interese te republike v zveznem predsedstvu. Predsednik državnega predsedstva v odstopu je v svojem govoru poudaril, da se je za ta korak odločil tudi zato, ker so vsi tisti, »ki se niso oboroževali in ki so zaupali JLA kot garantu miru, ostali neoboroženi in prevarani. Ni težko prevideti, da to velja predvsem za srbsko ljudstvo, pa ne samo zanj.«

Sicer pa so se ob govoru dr. Borisava Jovića o razlogih, zaradi katerih je odstopil z dolžnosti predsednika kolektivnega vodstva jugoslovanske države, poslanci srbske skupščine razdelili na dva dela in začela se je živahna parlamentarna razprava, ki močno presega okvire takih sestankov.

Poslanci socialistične stranke se večinoma izrekajo za to, da se, kljub upoštevanju motivov, ki so dr. Jovića pripeljali do odstopa, ta odločitev ne sprejme.

Poslanci opozicije pa menijo, da je Jovićevo odločitev treba upoštevati, vendar pripominjajo, da to ne pomeni, da mora Srbija, še posebej pa Srbi zunaj matične republike, ostati brez predstavnikov v državnem vrhu.

Za razpravo o tej temi na večdnevnem zasedanju srbske skupščine se je doslej prijavilo več kot 50 poslancev. Več na 3. strani.

SLOBODAN DUKIĆ

Napoved seje predsedstva SFRJ

● **BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Služba za informiranje predsedstva SFRJ je danes potrdila, da je za jutri v Beogradu napovedana seja predsedstva SFRJ, na kateri naj bi nadaljevali razpravo o politični prihodnosti Jugoslavije. Na zasedanje so povabili tudi predsednika skupščine SFRJ, predsednika ZIS, predsednike vseh republik oziroma predsednike predsedstev republik in pokrajin. Kot je sporočil hrvaški radio, naj bi na jutrišnjo sejo predsedstva Jugoslavije prišel tudi Riza Sapunxhiju, če bo dovolj zdrav in če mu tega ne bodo preprečili.**

TEMA DNEVA

Beograjski labirinti

Račun morda ni bil povsem napačen, toda navsezadnje se srbskemu režimu vendarle ni izšel. Generali so po nekajdnevnem konklavu v »umirjeno grozečem« tonu sporočili, da jastrebi za zdaj niso prevladali oziroma niso dovolj močni, da bi tvegali razkol v armadnem vrhu. Kučanova in Tuđmanova pobuda, načeloma sprejeta v Skopju in Sarajevu, je po drugi strani jasno nakazala možno marginalizacijo Srbije in Črne gore na političnem pogorišču federacije. Dr. Borisav Jović mora ostati, ostala bosta tudi Nenad Bućin in Jugoslav Kostić. Srbskemu bloku, ki mu bo zdaj zvezna ustava spet prišla prav, manjka le še glas Kosova, pa bo predsedstvo SFRJ znova držal v pat poziciji.

Igra za ljudi z močnimi živci se začenja znova. V njej je ponovno, z malce boljšim izhodiščem, tudi Ante Marković. Nekaj svojih znamenitih točk je zdaj spravil skozi zvezno skupščino, skrivnostno namignil, da ima obrambnega ministra »pod nadzorom«, hkrati pa požugal Sloveniji. Zvezni premier po vsem sodeč išče priložnost v košarici, ki jo je armada dala Miloševiću, in v previdnosti Kadijevića, ki hoče za vse svoje poteze imeti vsaj »nekakšno« civilno legitimacijo.

Se motimo ali pa je res, da je slovensko politiko v Kučanovi odsotnosti teatralično prevračanje kozolcev v Beogradu zalotilo malce nepripravljeno? Lepo je sicer, da predsednik vlade Lojze Peterle vsak dan piše svojemu zveznemu kolegu v Beograd, a verjetno bi bilo koristneje, če bi natančneje vedel, kaj se v prestolnici dogaja, in če bi »Slovenci v Beogradu« vedeli, kaj od njih pričakuje in kaj so slovenske prioritete. Zavračanje »nesprejemljivih teženj« se je spremenilo v takšno rutino, da v tej optiki ni videti nobenega pametnega razloga, zakaj se nismo enostransko razdružili že včeraj.

VOJKO FLEGAR

DOLGOČASNA IGRA

Karikatura: Franco Juri

DANES V DELU

● **Kosovsko čakanje na razplet**
Protesti zaradi ukinitve pokrajinskega predsedstva

● **Bo imel Maribor dve študentski organizaciji**
Nova naj bi bila nadstrankarska stran 2

● **ZIS odgovarja Joviću**
Jugoslavija ne dobi tujih posojil zaradi groženj s posegom JLA stran 3

● **Grehi brez cene**
V parlamentu očitno nihče ne razmišlja o številnih posledicah zakona o denacionalizaciji stran 6

● **Dnevi srednjih šol**
Obrtne in gospodinjske šole, trgovska akademija, matura, enoten preskus znanja v nekaterih srednjih šolah stran 7

● **Vodja prometnega oddelka po nedolžnem obdolžen in zaprt**
Celjsko sodišče je Borisa Šketa oprostilo stran 9

PRI GENSCHERJU – Za slovensko delegacijo so se pogovori v Bonnu kar vrstili, vmes pa še radijski, televizijski in časopisni intervjuji. Popoldne se je predsednik Kučan sestal z zunanjim ministrom Hansom Dietrichom Genscherjem (na levi), pri pogovorih pa sta bila navzoča tudi zunanji minister Dimitrij Rupel in naš veleposlanik v Bonnu Boris Frlec. (Telefoto: DPA).

Vsa pozornost Kučanu

V Bonnu je predsednik predsedstva RS zbudil toliko zanimanja, kot ga ni še noben jugoslovanski obisk v zadnjem desetletju – Za več prožnosti

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 20. marca – Predsednik predsedstva Republike Slovenije Milan Kučan je nocoj s predavanjem, ki ga je imel v bonskem društvu za zunanjo politiko na temo Slovenija in Jugoslavija, končal dvodnevni delovni in zasebni obisk v ZRN. Kučan, ki sta ga spremljala republiški sekretar za mednarodno sodelovanje dr. Dimitrij Rupel in vodja kabineta Marjan Šiftar, je v Bonn prispel davi.

Bonski obisk je slovenska delegacija začela na jugoslovanskem veleposlaništvu, vendar so si čas, ki je bil namenjen temu, zvečine prisvojili poročevalci nemških radijskih in televizijskih mrež. Potem ko je Kučan davi nastopil v jutranji oddaji zasebne mreže RTL, imel je dopoldne še šest televizijskih in tri radijske intervjuje, povrhu pa še pogovor za jutrišnjo izdajo bonskega časnika Die Welt. Tri intervjuje je k temu primaknil še Dimitrij Rupel, tako da je upravičena trditev, da v zadnjem desetletju še noben obisk iz Jugoslavije ni zbudil tolikšne medijske pozornosti kot sedanji obisk Milana Kučana. Ta je med drugim dejal, da njegov obisk v Zvezni republiki ni uraden, marveč zasebno, in da bo v pričakovanju bolj prožen odnos do Jugoslavije in Slovenije, na vprašanje, kaj si predstavlja pod to prožnostjo, pa je menil, da bi moral Zahod poleg zahteve po ohranjanju celovitosti Jugoslavije upoštevati še druge možnosti, med njimi nastanek dveh ali več držav na ozemlju sedanje Jugoslavije. Sicer pa je zagotovil, da Slovenija Evrope ne želi obremenjevati s svojimi težavami in tudi ne reševati jugoslovanskih problemov v Bonnu ali Stuttgartu, saj gre za probleme, ki jih je moč rešiti edino v Jugoslaviji. Slovenija pričakuje le, da bodo njene interese in želje skušali razumeti, njena težnja po suverenosti pa ni plod sedanje krize, marveč ima zgodovinske korenine; sedanja kriza jo je samo okrepila, je menil Kučan. Na vprašanje, ali Slovenija pričakuje, da jo bo Zahod priznal, pa je predsednik predsedstva odgovoril, da Slovenija pričakuje predvsem, da ji bodo izrekli priznanje za tisto, kar je storila za demokratično reševanje jugoslovanske krize. Kar zadeva razdruževanje, je Kučan dejal, da dokončni datum še ni določen, hkrati pa je menil, da so še vedno možnosti za dialog med republikami, da pa bo morala Slovenija, če bi prišlo do vojaškega udara, takoj oklicati neodvisnost.

Slovenska delegacija je bila opoldne gost na zasedanju zunanjepolitičnega odbora nemškega bundestaga. Ta je današnje zasedanje začel z razpravo o razmerah v Albaniji in Sovjetski zvezi, zanimanje za pogovor s Kučanom pa je bilo takšno, da tako polnoštevilne udeležbe zlepa ne pomnijo. Seje so se udeležili skoraj vsi člani odbora in predsedniki vseh parlamentarnih klubov ter vrsta poslancev, ki niso člani odbora, med njimi tudi bivši nemški gospodarski minister Helmut Haussmann. Kučan je ob tej priložnosti sedemdeset minut odgovarjal na vprašanja članov odbora, vtise pogovora pa je strnil eden od navzočih jugoslovanskih poslancev v ugotovitvi: Če bi morali v zvezi z Jugoslavijo izbirati med demokracijo in enotnostjo, potem bo seveda treba dati prednost demokraciji.

Slovenska delegacija je bila opoldne gost pri kosilu, ki ga je priredil predsednik odbora Hans Stercken (CDU) in pri katerem se je pogovor o razsežnostih jugoslovanske krize nadaljeval. Popoldne se je Kučan približno tričetrt ure pogovarjal s častnim predsednikom SDP Willyjem Brandtom, nato pa – navzoča sta bila še Dimitrij Rupel in jugoslovanski veleposlanik v Bonnu Boris Frlec – z zunanjim ministrom Genscherjem. Dvodnevni obisk v ZRN je predsednik predsedstva končal s predavanjem, ki ga je imel na temo Slovenija in Jugoslavija v Nemškem zunanjepolitičnem društvu.

MARJAN SEDMAK

● **Prehode iz enopartijskega sistema v večstrankarsko parlamentarno demokracijo spremljajo praviloma hudi politični pretresi. Ker je bil ta proces v Sloveniji miren in ker je bil Milan Kučan v času sprememb na čelu prenoviteljske partije, je Willyja Brandta še posebej zanimala ta slovenska izkušnja, ki je v ZRN ne hvalijo samo socialni demokrati, marveč tudi konservativni tisk.**

● **Tudi zunanjemu ministru Genscherju je Milan Kučan povedal, da namen njegovega obiska ni, da bi jugoslovanske zaplete reševal v Bonnu, marveč je prisel pojasnit razmere v Jugoslaviji in slovenski pogled nanje. Genscher je povedal, da v ZRN pozorno spremljajo stanje v Jugoslaviji; po nekaterih njihovih ocenah bi kriza utegnila destabilizirati celotno Evropo in zavreti proces evropske integracije. Evropa si po njegovem mnenju ne more privoščiti dveh kriznih žarišč, sovjetskega in jugoslovanskega, odtod prizadevanja, da tudi jugoslovanska kriza ostane pod nadzorom. Pri tem bi morda kazalo ponovno razmisliti o tem, ali mora imeti prednost ohranjanje celovitosti Jugoslavije ali pa je treba vzeti v poštev še drugo možnost, to je njeno razdruževanje, seveda pod pogojem, da bi bilo to razdruževanje plod demokratičnega dogovarjanja. Slovenska osamosvojitev bi naletela na razumevanje tudi, če bi prišlo do nasilnega ukrepanja zoper Slovenijo; Genscher je pri tem ponovno opozoril, da si Jugoslavijo predstavlja kot državo demokracije, človekovih pravic in tržnega gospodarstva. Nemški zunanji minister je sicer vnovič dejal, da ni prepričan, da je moč večjo stabilnost Jugoslavije doseči z njenim razpadom, strinjal pa se je z mislijo, da je treba poiskati nove oblike sožitja med republikami. Kar dvakrat je poudaril, da reševanje jugoslovanskih problemov z nasiljem ne pride v poštev, da pa je treba upoštevati pravice nacij in da morajo ostati v veljavi sedanje notranje meje v Jugoslaviji.**

Na prvi dan pomladi bodo poleteli ...

V Planici bodo danes preskusili letalnico – Jutri na vrsti uradni trening

PLANICA, 20. marca – Prvi letošnji pomladni dan bo v pričakovanju 1. finala svetovnega pokala v smučarskih poletih pod Poncami minil v znamenju mladih skakalcev, ki bodo dopoldne (predvidoma) od 10. ure naprej preskušali letalnico, zgrajeno in nenehno izpopolnjevano, to pot tudi z nekaj snežnimi korekturami, po zamislih bratov inženirjev Vlada in Janeza Goriška.

Ekipe Organizacijskega komiteja Planice so se zato osredotočile predvsem na pripravo letalnice. Na 130-metrski nekdanji Bloudkovi velikanki je danes trenirala večina naših skakalcev, pa tudi Američani, Kanadčani, Francozi, varovanca Vasje Bajca, našega nekdanjega reprezentanta, zdaj trenerja španskih skakalcev, in del švicarske ekipe. Jutri, v četrtek, pa bo pod Poncami ob preskusu velikanke najbrž že zbran večji del svetovne skakalne smetane, ki jo pred sobotnim prvim uradnim dnevom poletov (vsak dan se posebej točkuje za svetovni pokal), v petek čaka najprej obvezen trening.

Več na 9. strani.

Demonstracije proti romunski vladi

BUKAREŠTA, 20. marca – Okoli 10.000 članov sindikata Alfa in prebivalcev Bukarešte je danes demonstriralo proti podražitvam v državi, ki naj bi na predlog vlade začele veljati 1. aprila. Na današnjem protestnem shodu so zahtevali tudi odstop vlade. Vodstvo sindikata, ki šteje okoli štiri milijone delavcev, je prepričano, da privatizacija ne pride v poštev, dokler zemlje ne razdele med kmete, tovarne pa delavcem. Z improvizirane tribune na bukareškem glavnem trgu je bilo rečeno, da bo komunizem živel vse dotlej, dokler obstaja državna lastnina. Demonstranti so med drugim zahtevali tudi vrnitev kralja Mihaela in veliko enotno Romunijo – brez komunistov. Morda si mali protestnik na sliki obeta v prihodnje bolj poln želodček? (Telefoto: Reuter)

Spet odložili razpravo o paketu zvezne vlade

Ante Marković je v zveznem zboru zatrdil, da vlada deluje – Sprejetje njenega paketa odloženo

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 20. marca – Današnja seja zveznega zbora se je kljub že prej sprejetemu običajnemu dnevnemu redu začela z dramatičnim spraševanjem, zakaj usodni problemi v zvezi z obstojem države niso v skupščinski razpravi oziroma zakaj se v nenormalnem političnem položaju uporabljajo formalni razlogi kot ovira za sklic skupne seje obeh zborov. Gre seveda za delovanje in status državnega predsedstva.

Podpredsednik zvezne skupščine **Irfan Ajanović** je ponovno poudaril, da še vedno čakajo že napovedano uradno pobudo kolektivnega vodstva države, da bi čez deset dni tako sejo sklicali. Če se to ne bo zgodilo, lahko zvezni zbor na prihodnji seji, napovedani za 3. april, uvrsti na dnevni red vprašanja, povezana z delom predsedstva SFRJ. Nekateri delegati so s hudimi slutnjami opozorili, da utegne biti takrat prepozno pa tudi da je zvezni zbor s takim načinom dela že večkrat odlagal številna aktualna vprašanja toliko časa, da niso bila več aktualna. Sami sebe počasi odpravljamo, menijo nekateri delegati. Toda hrvaški delegat Zlatko Grabar poudarja, da bo šele po sejah srbske in črnogorske skupščine mogoče zastaviti vprašanje, ali je bila odstavitev kosovskega predstavnika v državnem predsedstvu legitimna ali ne, in takrat bodo znani praktično vsi elementi delovanja kolektivnega vodstva države.

Zahtevi, naj se s svežo informacijo o trenutnem političnem položaju oglasi tudi ZIS, je danes ustregel sam predsednik zvezne vlade Ante Marković z daljšim govorom o možnosti celotnega delovanja zvezne države v prehodnem obdobju.

ZIS je v vseh kriznih dneh, torej od 12. do 15. marca, neprekinjeno zasedal. Država mora, ne glede na odstope posameznih članov predsedstva, delovati vsaj na dveh področjih: sposobna mora biti za sprejem zakonov, ki jih je treba sprejeti kot začasne ukrepe, in delovati kot vrhovno poveljstvo. Zato se ZIS brez pridržkov zavzema za jutrišnji pogovor v predsedstvu Jugoslavije s predsedniki republik ter predsednikoma zvezne skupščine in zvezne vlade, pa tudi da se še naprej išče izhod iz krize, dokler ne bo sklenjen sporazum o prihodnosti države. Marković je poudaril, da je v stiku z vsemi svojimi ministri in da je zaskrbljenost občanov odveč, saj bo vlada zagotovila miren in demokratičen razplet razmer v državi.

Podpredsednik ZIS **Živko Pregl** je imel danes manj sreče pri prepričevanju prisotnih o tem, da je nujno sprejeti celoten sveženj zakonov, ki jih predlaga zvezna vlada. Kritiki trdijo, da ti predlogi pomenijo suspendiranje zvezne ustave ter vračanje k unitarizmu in centralizmu, zato niso sprejemljivi. Toda po

ANTE MARKOVIĆ

Preglovih besedah gre samo za to, da do sklenitve novega sporazuma o prihodnji ureditvi države zagotovimo pravno varnost in izpolnimo druge neizogibne pogoje za delovanje gospodarskega sistema in zvezne države. Delegati iz Slovenije so prav na podlagi teh pripomb pri sedmih zakonih uradno zahtevali in sprožili poseben postopek, obrazložitvi pa so dodali še to, da se Slovenija zaradi namena, da bi nekatere njene pristojnosti prenesli na zvezne organe, čuti ogrožena. Zvezni sekretar za pravosodje je v imenu predlagatelja poudaril, da je s tem odlaganjem ogrožen celoten sveženj, kar praktično ogroža interese vseh. Ker sta obe strani vztrajali, so delegati sklenili, naj matična delovna telesa v sedmih dneh pripravijo svoja poročila o zahtevi po posebnem postopku. Več na 2. strani.

BOJANA JAGER

Sejem Alpe–Adria vabi letos na dve prireditvi

Svoboda gibanja od 25. marca, nato pa še Svoboda bivanja od 9. aprila

LJUBLJANA, 20. marca – Letošnji, že 30. sejem Alpe–Adria se bo precej razlikoval od lanskega. Sestavljen bo namreč iz dveh delov, ki so ju prireditelji poimenovali Svoboda gibanja in Svoboda bivanja. Prvi del se bo začel že čez pet dni, torej 25. marca, in bo odprt do 30. tega meseca, začetek drugega dela bo 9. aprila, sejem bodo zaprli 13. aprila.

Razlog za razdelitev sejma Alpe–Adria je pravzaprav preprost: število razstavljalcev in število obiskovalcev se je iz leta v leto tako povečevalo, da ni bilo več mogoče pripraviti dobro pregledne prireditve. Tako so se na Gospodarskem razstavišču odločili in začeli tehnični del, posvečen domu, in del, posvečen prostemu času.

Na današnji tiskovni konferenci so predstavniki GR, Gospodarske zbornice Slovenije, mestnega sekretariata za turizem in gostinstvo in Ljubljanska turistična zveza predstavili oba dela sejma. Letos se je za sodelovanje skupaj z Jugoslavijo prijavilo 18 držav, ki bodo razstavljale neposredno ali prek svojih predstavništev. Zvrstilo se bo 438 razstavljalcev, od tega 268 domačih.

V prvem delu si bodo obiskovalci lahko ogledali, kaj je novega na področju turistične ponudbe, športa, rekreacije, navtike, taborjenja, tudi z avtomobilskimi prikolicami in avtodomi, avtomobilizma in avtomobilske opreme. Kot je bilo rečeno na današnji tiskovni konferenci, se bo letos »v živo« predstavilo več proizvajalcev hrane, pripravili bodo tudi pokušine izdelkov, postavljena bo, denimo, profesionalna rolkarska rampa, sejem bo obiskal Jure Šterk, ki se bo 20. aprila odpravil na pot okoli sveta.

V drugem delu sejma z naslovom Svoboda bivanja, pa bodo na ogled izdelki za dom in gostinstvo: od bele tehnike, gospodinjskih aparatov, posode, svetil, lesene in kovinske galanterije, male mehanizacije in opreme za vrt, pa do zabavne elektronike, glasbil, računalništva in programske opreme ... Za ta del se je doslej prijavilo 180 razstavljalcev.

MOJCA KAUČIČ

OBUTEV, KI RAZUME VAŠE NOGE
KOPITARNA
Mercator – Kopitarna Sevnica

Helsinška listina velja tudi za vse notranje meje

Tak je bil na tiskovni konferenci italijanskih regij De Michelisov odgovor na vprašanje Dela

OD NAŠE DOPISNICE

RIM, 20. marca – »To je sporočilo o velikem zaupanju Italije v proces demokratizacije v Jugoslaviji,« je na tiskovni konferenci srednjejadranskih in južnojadranskih italijanskih regij o sodelovanju z drugo stranjo skupnega morja v imenu vlade izjavil zunanji minister Gianni De Michelis.

Za naključje gotovo ni šlo, da so se prav ob veliki napetosti v Beogradu italijanske regije, ki so pred slabim letom skupaj z nekaterimi jugoslovanskimi republikami ustanovile delovno skupnost južnega Jadrana (Emilia Romagna, Abruzzi, Molise, Marche, Puglia), odločile na tiskovni konferenci predstaviti dosedanje delo kot pomembno dopolnilo državnim bilateralnim odnosom. Navzočnost zunanjega ministra in njegovo nenehno poudarjanje, da je nujno sprejeti celoten svežnj zakonov, ki jih predlaga zvezna vlada, pa tudi da se je treba poiskati nove oblike sožitja med republikami, kar dvakrat je poudaril, da reševanje jugoslovanskih problemov z nasiljem ne pride v poštev, da pa je treba upoštevati pravice nacij in da morajo ostati v veljavi sedanje notranje meje v Jugoslaviji.

GIANNI DE MICHELIS

De Michelis je tudi za jugoslovanske notranje meje, je italijanski zunanji minister odgovorili pritrdilno. (O potrebi mednarodnega zagotovila, da bi sleherna nasilna sprememba notranjih meja med republikami veljala za kršitev helsinške listine, je v intervjuju za rimski dnevnik La Repubblica minulo soboto govoril slovenski predsednik Milan Kučan). Načelo nevmešavanja v notranje zadeve, kar je v praksi pomenilo, da bi »Italija sprejela sleherno dostavljanje mreže regionalnih stikov v podtekst podpore »nedotakljivosti meja, enotnosti in procesov demokratičnih reform« (to je uradno stališče Evropske skupnosti) je imelo dnevni aktualni pomen.

»Položaj v Beogradu je še naprej zelo napet,« je dejal De Michelis in dodal, da upa, da gre samo za težavne posledice politične konsolidacije po vznemirjenju zadnjih dni. Italijanska vlada po besedah zunanjega ministra pošilja »zelo natančna sporočila« na različne naslove v Jugoslaviji, tako na zvezni kot na republiški ravni, ki jih opozarja na izhodišča politike Evropske skupnosti do Jugoslavije in dodaja željo po pomoči pri utrjevanju in razvijanju demokratičnih oblik skupnega življenja. Novost je po ministrovih besedah v tem, da opozorila o nujnosti ohranitve enotne države v sedanjih mejah ni treba naslavljati le na Ljubljano ali Zagreb, ampak tudi na Beograd.

Na vprašanje Dela, ali mednarodno varstvo nedotakljivosti meja (to je: nespremenljivost s silo po helsinški listini) velja tudi za jugoslovanske notranje meje, je italijanski zunanji minister odgovoril pritrdilno. (O potrebi mednarodnega zagotovila, da bi sleherna nasilna sprememba notranjih meja med republikami veljala za kršitev helsinške listine, je v intervjuju za rimski dnevnik La Repubblica minulo soboto govoril slovenski predsednik Milan Kučan). Načelo nevmešavanja v notranje zadeve, kar je v praksi pomenilo, da bi »Italija sprejela sleherno dostavljanje mreže regionalnih stikov v podtekst podpore »nedotakljivosti meja, enotnosti in procesov demokratičnih reform« (to je uradno stališče Evropske skupnosti) je imelo dnevni aktualni pomen.

»Položaj v Beogradu je še naprej zelo napet,« je dejal De Michelis in dodal, da upa, da gre samo za težavne posledice politične konsolidacije po vznemirjenju zadnjih dni. Italijanska vlada po besedah zunanjega ministra pošilja »zelo natančna sporočila« na različne naslove v Jugoslaviji, tako na zvezni kot na republiški ravni, ki jih opozarja na izhodišča politike Evropske skupnosti do Jugoslavije in dodaja željo po pomoči pri utrjevanju in razvijanju demokratičnih oblik skupnega življenja. Novost je po ministrovih besedah v tem, da opozorila o nujnosti ohranitve enotne države v sedanjih mejah ni treba naslavljati le na Ljubljano ali Zagreb, ampak tudi na Beograd.

Na vprašanje Dela, ali mednarodno varstvo nedotakljivosti meja (to je: nespremenljivost s silo po helsinški listini) velja

Kar zadeva pravi predmet tiskovne konference – torej sodelovanje obeh obal Jadranskega morja – so predstavniki italijanskih regij optimistično ocenjevali veliko zanimanje in tudi soglasnost o nekaterih kratkoročnih projektih (transport, ekologija, znanstveno sodelovanje med univerzami); ustanavlja se finančna družba z javnim in zasebnim kapitalom, ki naj bi bila dokaz o prepričanju s te strani Jadrana, da se bodo stvari v Jugoslaviji normalizirale, pa tudi eden od prispevkov Italije, da bi se južne jugoslovanske republike lažje vključile v tržno gospodarstvo in procese demokratizacije (BiH, Makedonija. Srbija).

MOJCA DRČAR-MURKO

S TELEPRINTERJA

Preiskava o oboroževanju policije

ZAGREB, 20. marca (Tanjug) – V Zagrebu so danes ustanovili večstrankarsko saborsko komisijo, ki bo ugotavljala dejstva in okoliščine v zvezi z oboroževanjem rezervne sestave policije in obrambe Republike Hrvaške. Za predsednika sedemčlanske komisije so imenovali predsednika družbenopolitičnega zbora hrvaškega sabora Ivico Vekića. Samo dva člana komisije sta iz vladajoče stranke, pet jih je iz štirih opozicijskih strank, en član pa je neodvisni zastopnik.

Prvi slovenski skansen na Brdu?

KRANJ, 20. marca – Z regionalnimi muzeji na prostem bi lahko ustavili propad stavbne dediščine na Slovenskem. Na delovnem posvetu o mreži takih muzejev so se danes pogovarjali zastopniki zavodov za varstvo naravne in kulturne dediščine, muzejev in Slovenskega konservatorskega društva v kranjski mestni hiši.

Strokovnjaka za skansne (prvega so pred sto leti postavili na Švedskem, v Skansu, na obrobju Stockholma) profesor dr. Kurt Konrad iz Salzburga in njegov kolega prof. dr. Oskar Moser iz Celovca, sta številnim udeležencem posveta predstavila namen in pomen takih muzejev. Pri nas se uspešno razvijata le muzej v Rogatcu in v Sečovljah. Zametki takih muzejev so menda tudi na Dolenjskem in v Logu v Trenti.

Kaže, da bo v Sloveniji sprejeta zamisel o regionalnih skansnih. Udeleženci posveta so si ogledali Brdo, gostitelji pa trdijo, da je Brdo kot nalašč za tak regionalni muzej na prostem. (M. K.)

Krka odprla predstavništvo v tujini

LJUBLJANA, 20. marca – Novomeška tovarna zdravil Krka je v Varšavi odprla svoje prvo predstavništvo v tujini. Krka poslovno sodeluje s Poljsko že dve desetletji. Lani je v to državo izvozila zdravila v vrednosti 18 milijonov dolarjev, letos pa ima že v prvih šestih mesecih zagotovljena naročila v vrednosti 28 milijonov dolarjev, in sicer za zdravila po lastnih tehnologijah in v sodelovanju z licenčnimi partnerji. Po besedah Jožeta Colariča, namestnika direktorja Krkinega sektorja za izvoz in uvoz ter vodje projekta za Poljsko, bo letošnji celotni izvoz v to državo znašal okoli 45 milijonov ameriških dolarjev. (C. R.)

Nove odcepitve od Hrvaške

KNIN, 20. marca (Tanjug) – Odborniki skupščin občin Benkovac in Obrovac so danes sprejeli sklep o odcepitvi od Republike Hrvaške. Tak sklep so pred nekaj dnevi sprejele tudi skupščine občin Knin, Gračac, Donji Lapac in Korenica, v prihodnjih dneh pa bodo, kot je rekel sekretar kninske občinske skupščine Risto Matković, to storile še občine Vojnić, Vrgin Most, Glina in Dvor na Uni.

Vrnitev v hrvaški sabor

DARUVAR, 20. marca (Tanjug) – Petar Djodan iz Pakraca, pakraškodaruvarski poslanec v hrvaškem saboru, bo sodeloval na zasedanju sabora, ki se začenja jutri. Petar Djodan, ki je napovedal svojo »vrnitev« v parlament, je danes izjavil, da se je umaknil iz kluba poslancev »levega bloka«, ker je izstopil iz SDP in se odločil, da bo deloval kot neodvisni poslanec. Djodan je eden izmed desetih poslancev srbske narodnosti iz »levega bloka«, ki so konec januarja izjavili, da ne bodo več sodelovali v saboru, češ da Srbi na Hrvaškem niso enakopravni in da v saboru ne morejo vplivati na odločitve, zaradi katerih so se, po njihovem mnenju, poslabšali tudi mednacionalni odnosi.

Levi blok proti razpustitvi skupščin

ZAGREB, 20. marca – Za jutrišnje zasedanje hrvaškega sabora je hrvaška vlada pripravila predlog, po katerem naj bi poslanci sprejeli zakon, ki bi republiški vladi dal proste roke pri razpustitvi občinskih skupščin in njenih organov v uporniških srbskih občinah na Hrvaškem. Na predlog predsednika SDP Ivice Račana so na današnji seji poslanskega kluba levega bloka hrvaškega sabora nasprotovali temu predlogu. Prenovitelji menijo, da bi tak zakon pomenil uvajanje izrednih razmer. Zato bodo jutri poslanci levega bloka glasovali proti vladnemu predlogu. (P. P.)

Spet eksplozije v Kninu

KNIN, 20. marca (Tanjug) – Na širšem območju Knina je dežurna služba kninske milice danes ponoči zabeležila več eksplozij. Dve sta odjeknili med drugo in tretjo uro, v krajevni skupnosti Vrbnik. Eksplozivne naprave so vrgli na dvorišče hiš, katerih lastnika sta Gojka Amanović in Sava Petojević. Nastala je precejšnja materialna škoda. Hkrati z nočnimi eksplozijami je prišlo več lažnih prijav o nastavljenih bombah. Tako je včeraj neznanec sporočil, da je v osnovni šoli Narodni heroji v Kninu bomba, toda pripadniki kninske postaje javne varnosti tam niso našli nič takega.

Zaščita potnikov v letalskem prometu

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Zvezni sekretariat za promet in zveze bo sprejel vse zakonske ukrepe, da bi odpravil motnje v letalskem prometu. Sporov med letališči in letalskimi družbami ni mogoče urejati z odpovedovanjem poletov, saj so v tem primeru žrtve potniki, ki imajo pravico do rednega prevoza, je izjavil zvezni sekretar za promet in zveze Jože Slokar. Kot sporoča sekretariat ZIS za informacije, je Jože Slokar ocenil, da je treba medsebojne terjatve in dolgove urejati v rednih pravnih postopkih, ne pa z izsiljevanjem, saj je promet javna funkcija, ki jo je treba opravljati.

Stavkovni val v Makedoniji

SKOPJE, 20. marca (Tanjug) – Medtem ko so v makedonskem sobranju volili novo republiško vlado, se je pred stavbo zbralo več sto nezadovoljnih delavcev skopske tovarne obutve Gazela, ki sicer stavkajo že tri dni, že več mesecev dobivajo 2000 dinarjev zajamčenega osebnega dohodka. Zahtevajo povišanje in redna izplačila. »Stavko bomo morali danes prekiniti, ker je od jutri prostor pred poslopjem makedonskega parlamenta zaseden,« pravijo delavci Gazele, ki jih bodo jutri najverjetneje »zamenjali« delavci kovinarskega zavoda Tito v Skopju, teh pa je več kot 10.000.

Tuje turiste so kar odpisali

SARAJEVO, 20. marca – V Sarajevu se je danes končala 17. spomladanska turistična borza, ki je izpolnila pričakovanja organizatorjev. Posebnost letošnje sezone je, da so se turistični delavci bolj posvetili domačim kot tujim gostom. Skupno je tudi njihovo upanje, da bo v državi prevladal razum, ker lahko le umiritev političnih strasti omogoči uspeh letošnje turistične sezone, ki se je začela slabše kot lani. Jugoslovanski hotelirji so ponujali 32 milijonov dnevnih penzionov, na turistični borzi pa so zabeležili zanimanje za blizu 17 milijonov dnevnih penzionov. Cene so ostale na lanski ravni, le makarska riviera je povišala cene za deset odstotkov, medtem ko jih je, denimo, dubrovniška riviera znižala kar za 30 odstotkov. Za dnevni penzion v zasebnem sektorju bo tako treba odšteti od 240 do 390 dinarjev, za polpenzion v hotelih pa od 250 do 650 dinarjev. (V. E.)

Vodstvo Politike rovari med delavci

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Neodvisni sindikat novinarjev Politike je danes obsodil poskus vodstva te časopisne hiše, da bi nesoglasja v zvezi z uredniško politiko spremenil v spopad med neodvisnimi novinarji in grafičnimi delavci. Kot je navedeno v sporočilu sindikata, je sinočnja oddaja televizije o Politiki z naslovom Sposobnost klečeplazenja, »zlonameren in diletantski poskus prikaza nasprotij med novinarji in grafičnimi delavci.«

Sindikat še vedno vztraja pri zahtevi, da odstopijo uredniki Politikinih izdaj, in napoveduje, da bo na ploščadi pred Politikino hišo organiziral javno zborovanje srbskih novinarjev, če te zahteve ne bodo izpolnjene.

Brežiška SDZ zahteva odstope funkcionarjev

BREŽICE, 20. marca – Potem ko je brežiška javnost zvedela za inšpekcijsko kontrolo finančnega poslovanja v upravnih organih SO Brežice za leto 1990, ki jo je izvedla SDK, so govorice že sprožile več postopkov. Ko so stranke in novinarji dobili še anonimno pismo s podpisom »demokratična javnost«, se je klobčič sumničenj začel razpletati.

Posojanje velikih zneskov občinskega denarja je preverila UNZ in ovadila štiri osebe za zlorabo položaja in pravic odgovorne osebe, Slovenska demokratična zveza pa je zahtevala odstop Bojana Petana, sekretarja sekretariata za gospodarstvo, in njegovega namestnika Toneta Zorka. Če se zadeva ne bo poprej razpletla, bodo o odstopu obeh vodilnih delavcev razpravljali delegati na seji v petek, 29. marca.

Po besedah prof. Miroslava Kuglerja, predsednika SDZ, bo stranka sekretarja Bojana Petana posebej prijavila javnemu tožilstvu zaradi zlorabe službenega položaja in neopravljenega stečaja obrtne zadruge Souvenir z Jesenic na Dolenjskem. Posebej bodo zahtevali najstrožjo in široko raziskavo proračunskega obdobja 1990. Demokrati so medtem že pripravili tudi predlog več kadrovskih zamenjav v občinski skupščini ter njeni vladi. (V. P.)

Opozorilna stavka treh srednjih šol

V srednjih šolah se delavci izrekajo o morebitni splošni stavki

LJUBLJANA, 20. marca – S sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije (SVIZ) smo dobili sporočilo, da bodo v četrtek, 21. marca, v skladu s stavkovnimi pravili SVIZ Slovenije po 4. oziroma 5. šolski uri ustavile delo srednje šole v Brežicah, Sevnici in Krškem. »Opozorilna stavka je posledica nemogočih materialnih razmer in popolne neodvisnosti oblasti na vse zahteve zaposlenih oziroma nihovih sindikatov,« je omenjeno v sporočilu.

V pismih s srednjih šol v Brežicah in Sevnici, poslanih republiškemu izvršnemu svetu, je ob drugem omenjeno, da bi stavko preklicali le, če bi presodili, da ukrepi ustreznih organov oblasti pomenijo izpolnitev postavljenih zahtev. Morebitno neodzivanje izvršnih oblasti na sindikalne pobude in zahteve pa bodo razumeli kot ignoriranje ne le sindikata, ampak šolstva sploh. Med drugim delavci šol zahtevajo, naj se sprejme zakonodaja, ki bo v Sloveniji omogočala izobraževanje po evropskih normah in ne bo diskreditirala učiteljev. Sklenejo naj se splošna kolektivna pogodba za družbene dejavnosti in na tej podlagi posebne kolektivne pogodbe. Takoj naj se začnejo urejati kaotične razmere srednjega šolstva, dohodki v srednjem šolstvu pa naj se uskladijo z dohodki v gospodarstvu. Za primer navajajo, da je v letošnji februarski akontaciji za polnozaposlenega profesorja z desetimi leti delovne dobe predvideno 7.303 dinarjev.

Obenem nas je Republiški odbor Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije obvestil, da je 6. marca ocenjeval materialni položaj srednjih šol in plače zaposlenih in ugotavljal, da nespremenjen sistem financiranja ob enostranskih restriktivnih ukrepih republiških izvršnih oblasti postavlja večino srednjih šol v čedalje bolj nemogoč položaj. Dodatno je srednje šole prizadela nova zakonodaja. Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje se na opozorila in zahteve sindikata ne odziva.

V zvezi s tem SVIZ tudi zahteva ureditev stvari, ki jih v glavnem navajajo tudi pisma z napovedjo opozorilne stavke srednjih šol v Posavju. Seznanjeni smo, da so strokovne šole tehniških usmeritev pisale pismo predsedniku slovenske skupščine o svojem obupnem materialnem položaju. Na težave opozarja tudi sindikalna konferenca zavodov za usposabljanje mladostnikov z motnjami v razvoju.

J. S.

Slovenci zahtevali poseben postopek za sedem zakonov

Slovenski delegati v zveznem zboru so zvezni vladi očitali, da skuša doseči sprejetje zakonov, ki bi utrdili pozicije federacije

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 20. marca – Delegati zveznega zbora so danes sprejeli zakon o omejitvi javne porabe v republikah in pokrajinah, s katerim je njena rast za letošnje leto omejena na 34 odstotkov družbenega proizvoda. Sprejeli so tudi spremembe zakona o SDK in spremembe zakona o agenciji federacije za sanacijo bank.

Prvi zakon onemogoča avtomatizem pri porabi obveznih rezerv v primerih, ko banka nima sredstev na svojem žiro računu, omogoča pa medsebojno poravnavo v državi. Spremembe drugega naj bi omogočile, da bi ta agencija že pred začetkom sanacijskega postopka odkupila potencialne izgube bank, da bi se izboljšal njihov finančni položaj in da bi preprečili nadaljnje nastajanje izgub. Slovenski delegati v zveznem zboru so sprožili poseben postopek v zvezi s sedmimi zakoni iz zisovega paketa: o spremembah zakona o temeljih sistema državne uprave, zisu in zveznih upravnih organih, zakonu o delokrogu in organizaciji zveznih upravnih organov, zakonu o zvezni tržni inšpekciji, zakonu o zveznem sodišču, zakonu o pravdnem postopku, zakonu o izvršilnem postopku ter zakonu o prekrških, kjer gre za kršitve zveznih predpisov.

V obrazložitvah, ki sta jih podala slovenska delegata Zdravko Zabukovec in Gojmir Komar, je poudarjeno, da te spremembe niso samo prehodne ali intervencijske, temveč da gre za predpise, ki se ne ujemajo z ustavo in interesi Jugoslavije in s katerimi se skušajo utrditi pozicije federacije seveda v škodo že dosežene in ustavnoveljavne avtonomnosti republik.

V zvezi z dvema vojaškima zakonoma, o katerih so slovenski delegati na prejšnji seji sprožili poseben postopek, so danes sprejeli poročila matičnih delovnih teles, ki so obravnavala te zahteve.

V skladu s poslovnikom zbora bosta oba zakona uvrščena na dnevni red ene izmed prihodnjih sej. Namestnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo Stane Brovet je zahteval, da se to zgodi prej kot v mesecu dni, saj gre za zakona, pri katerih velja takojšen postopek. Zvezni zbor je na današnji seji sprejel sklep o podaljšanju veljavnosti lanskega predpisa o vstopu tujih državljanov v našo državo med turistično sezono z osebnimi dokumenti.

Podporo za zakonski paket zvezne vlade sta danes zahtevala tudi podpredsednik ZIS Živko Pregel in predsednik ZIS Ante Marković. Ta je posebej poudaril, da sedanjega položaja niso krive reforme, temveč da se je kriza poglobila zaradi političnih razmer, zaradi golega boja za oblast in zato, ker nismo bili pripravljeni izvajati reform.

Zvezni zbor je danes sprejel tudi pobudo črnogorskega delegata Mijata Šukovića, naj bi se pisno obrnili na skupščini Srbije in Slovenije ter od njiju zahtevali, da na svojih prvih zasedanjih zavzameta stališča, ali dajeta soglasje k 65. dopolnilu zvezne ustave ali ne. S tem dopolnilom je pravzaprav določen nov način voljenja za zvezni zbor. Za člana in predsednika komisije za nadzor službe državne varnosti so poslanci danes izvolili Janeza Lukača.

BOJANA JAGER

Marković zatrjuje, da ni nobenega razloga za strah

V zvezni skupščini je dejal, da zvezna vlada nenehno deluje in jamči za demokratično pot iz krize

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – »Ne gre le zato, ali bomo nadaljevali reformo, marveč tudi za to, ali bomo ohranili Jugoslavijo kot enotno državo ne glede na obliko organiziranja,« je dejal predsednik zveznega izvršnega sveta Ante Marković.

Poudaril je, da reforma ni vzrok sedanje krize. Do septembra lani so bile dane vse možnosti, da bi za prestop reformskega Rubikona Jugoslavija plačala najmanjšo socialno, ekonomsko, družbeno in politično ceno med vsemi nekdanjimi socialističnimi državami. A to nekaterim očitno ne ustreza, ker bi bili ob oblast, zato za nastali položaj dolžijo reforme oziroma spremembe v naši državi.

Veseli me, da ste sprejeli zakona o javni porabi, ki bosta razbremenila gospodarske subjekte in celotno jugoslovansko gospodarstvo. Prav tako je treba vztrajati tudi pri izvajanju zakona o plačah. Nobena država še ni uresničila reform oziroma stabilizirala svojega gospodarstva in hkrati povečevala proizvodnjo in porabo oziroma zviševala življenjsko raven.

● Že nekajkrat sem dejal, pa tudi zdaj bom ponovil: ne moremo zanemariti nobenega dela sistema – pravni sistem na ravni države in ga obdržati na neki drugi ravni. Ko začne razpadati, gre to do konca – do najmanjšega atoma. To velja za sleherni sistem – devizni in vse druge.

Če hočemo ohraniti Jugoslavijo, moramo sprejeti naše predloge – ne gre za nikakršno odstopanje od ustave ali njeno zanemarjanje, saj smo se konec koncev na vso moč zavzemali za ustavna dopolnila, ki, če bi jih danes sprejeli, omogočajo miren razplet dogodkov v državi. Naš namen ni nikakršen centralizacija ali unitarizacija, marveč zagotoviti nujne vzvode pravnega in drugih sistemov v Jugoslaviji, ki bodo omogočili vzpostaviti vse družbene funkcije s katerimi bomo pridobili potreben čas za dogovarjanje o prihodnosti Jugoslavije.

Ukrepi zvezne vlade so celota

Danes ste torej sprejeli ta dva zakona, zdaj pa bo treba sprejeti še druge akte, zlasti zakona o Narodni banki Jugoslavije in o obveznicah oziroma uskladiti proračuna za leto 1990 in 1991. Po našem mnenju so ti zakoni nujni, ker predstavljajo celoto. Omogočajo delovanje celotnega sistema, na njihovi podlagi pa bomo dobili tudi podporo iz tujine. V svetu namreč podpirajo 11 točk – zdaj vemo, da gre pravzaprav za 12 + 3 točke – ki jih je predlagal zvezni izvršni svet. Pri tem se zastavlja vprašanje, ali bo socialna in ekonomska cena prehodnega obdobja večja ali manjša, če bomo hodili vsak zase, ali pa če bomo šli skupaj. Mi smo jasno odgovorili, da bo cena manjša, če bomo ostali skupaj.

Tudi na vprašanje, ali lahko v naši državi vzporedno obstajajo različni politični sistemi in različne politične opcije, smo odgovorili pritrdilno, namreč, da lahko in morajo. Mislimo, da je našo krizo mogoče rešiti le po demokratični, parlamentarni, miroljubni poti.

ZIS se je zato zavzemal, da bi tekoče probleme reševali demokratično, parlamentarno in z dogovarjanjem, ne pa s postavljanjem pogojev in z izrednim stanjem, kaj šele s spopadi. Zato je od 12. do 15. marca zasedal dan in noč in obvladoval položaj, kolikor so mu pač dovoljevali vzvodi, s katerimi razpolaga. Zavzemal se je za to, da bi vse težave v predsedstvu SFRJ reševali po demokratični poti – tako kot v ZIS, predsedstvu ali skupščini – in da lahko sleherni član tega ali onega telesa ugotovi, da ne more več opravljati svojih dolžnosti. To je gotovo njegova osebna, človeška, politična in moralna pravica, institucija, iz katere je izstopil, pa mora delovati, dokler ne pride na njegovo mesto drug človek.

Kar zadeva predsedstvo SFRJ, menimo, da to mora funkcionirati vsaj v dveh primerih – mora biti namreč sposobno sprejemati zakone kot začasne ukrepe, ko jih je po ustavi dolžno sprejemati, da ne bi prišlo do zastoja pri delovanju sistema, poleg tega pa mora delovati tudi kot vrhovno poveljstvo. Zato se je ZIS zavzemal, da mora predsedstvo SFRJ nadaljevati svojo dejavnost in da je treba pripraviti pogovor s predsedniki vseh republik ali predsedstev, ki naj bi ga ob udeležbi tudi predsednika skupščine SFRJ in predsednika zveznega izvršnega sveta nadaljevali jutri. Tako naj bi še naprej iskali rešitev za izhod iz krize oziroma se dogovarjali o prihodnosti države.

ZIS deluje, njegov predsednik je ves čas v stiku s – dovolite mi, da uporabim ta izraz – svojimi ministri. Nobenega razloga ni, da bi se prebivalci naše države zaskrbljeni spraševali, ali bomo lahko zagotovili miren, demokratičen razplet sedanje krize. Mislim, to pa je tudi stališče ZIS, da je treba razpravo prenesti v parlamente, ki bodo zagotovili državljanom, da je edina možna rešitev miroljubna in demokratična, torej nadaljnje uresničevanje reform in napredek demokratizacije oziroma Jugoslavije kot enakopravne članice evropske skupnosti.

Strahovi slovenske in hrvaške vlade v senci

Bati se je, da se bo tako rekoč vsa lastnina začasno spremenila v državno – Premalo strokovnjakov v vladah

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 20. marca – Tako slovenska kot hrvaška vlada v senci skušata biti, kot pravita, korektna kritika obeh vlad na soncu. Zato priznavata objektivne okoliščine za težke gospodarske razmere v obeh republikah, sta na prvem srečanju delegacij obeh »partijskih« vlad poudarila predsednika Emil Milan Pintar in dr. Mato Crkvenac.

Medtem ko pod okriljem slovenske vlade v senci prihaja strokovna javnost čedalje bolj do besede in veljave, je še povsem zamegljen njen vpliv na oblikovanje nove slovenske ustave in s tem na nove volitve. Na Slovenskem je sedaj brezposelnih 65.000 ljudi, rubikon brezposelnosti naj bi bil med 120.000 in 150.000, onstran teh številk lahko govorimo o popolnem gospodarskem zlomu. Dr. Ivo Banić je rekel, da se Slovenija bliža nazadovanju v industrijski proizvodnji za 20 odstotkov, ki v družbenem proizvodu pomeni za eno milijardo dolarjev manj sredstev. V primerjavi s hrvaškimi prenovitelji, ki so proti nekakšnemu »new dealu«, so slovenski za vlaganje v ceste in drugo infrastrukturo, stanovanja prav v znesku, ki je zaradi nižje proizvodnje izpadel iz družbenega proizvoda. Obe vladi pa soglašata, da bi moral imeti trg odločilno besedo

● Predstavniki opozicijskih strank iz vseh republik se bodo v nedeljo, 24. marca, sestali v Zagrebu na srečanju, ki ga je sklicala Stranka demokratičnih sprememb Hrvaške. Na srečanje bodo prišli predstavniki vseh strank demokratičnih sprememb, svoj prihod pa je že napovedalo več strank, iz vseh republik, je rekel Ivica Račan.

pri lastninjenju, saj se je bati, da se bo konec koncev tako rekoč vsa lastnina »začasno« spremenila v državno.

PETER POTOČNIK

Zakaj so ustavili tiskanje Preporoda

ZAGREB, 20. marca (Tanjug) – Urad Islamske skupnosti Hrvaške in Slovenije danes v posebnem sporočilu za javnost ugotavlja, da je urad Islamske skupnosti Bosne in Hercegovine »storil hudo napako, ko je ustavil tiskanje časopisa Preporod (št. 493) in zamenjal uredništvo, ne da bi se posvetoval z drugimi uradi na območjih, na katerih ta časopis tudi berejo«.

Skupnost za Hrvaško in Slovenijo sporoča, da bo zaradi dogodkov v zvezi s prekinitvijo tiskanja zahtevala izredno sejo urada reisul-uleme Islamske skupnosti Jugoslavije.

Mednarodni finančniki menda podpirajo le ZIS

Živko Pregl: Jugoslavija potrebuje 4,3 milijarde dolarjev, dobi pa jih lahko le, če naredi red v hiši

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Podpredsednik ZIS Živko Pregl je na današnji seji zveznega zbora pojasnil novi sveženj ukrepov za delovanje federacije v času do sporazuma o novi ureditvi Jugoslavije.

ZIS je vztrajal, da naj se reševanje vseh problemov prenese v republiške in v zvezno skupščino in se angažiranjem tudi drugih institucij sistema poišče rešitve za čimbolj učinkovito in hitro izvajanje reformnega programa kot edine poti iz krize. Potem je naštel znanih 12 pogojev za delovanje federacije v prehodnem obdobju, ki jih je predlagal ZIS. Opozoril je še na tri neizogibne pogoje, med katerimi so dopolnila k ustavi SFRJ, ki bodo pospešila reformne procese in z večstrankarskimi volitvami zagotovila legitimnost zveznega zbora skupščine SFRJ in normalno delovanje zveznih organov, predvsem skupščine SFRJ in ZIS. Izjemnega pomena je, zagotoviti nemoten pretok informacij na celotnem jugoslovanskem informativnem prostoru.

Poudaril je povezanost vseh točk in to konkretiziral z delovanjem deviznega trga, o čemer se pogovarjajo s poslovnimi bankami in Narodno banko Jugoslavije. Jugoslovanske devizne rezerve omogočajo normalno mednarodno likvidnost države kot celote in vseh pravnih oseb v SFRJ, je dejal, toda deviznih transakcij ne moremo liberalizirati, dokler ne spravimo v red finančnega stanja na dinarskem, predvsem pa na monetarnem področju. Praktična in konkretna usmerjenost naših predlogov in očitna koristnost njihove uresničitve za vse dele države in tudi za Jugoslavijo v celoti pa so najmočnejši argument za sprejem programa.

Uspešen konec pogajanj z IMF o novem premostitvenem dogovoru (stand by) tudi z Mednarodno banko za obnovo in razvoj o uporabi druge kvote posojil SAL 2 in sklenitvi novega FSAL dogovora bo bistveno odvisen od vprašanja, ali bomo sposobni uresničiti reformni program ZIS.

Te institucije načelno podpirajo reforme v Jugoslaviji in program ZIS, nove dogovore pa sta IMF in Mednarodna banka pripravljena skleniti, ko bomo zagotovili normalno financiranje zveznega proračuna za leto 1991, učinkovitejšo denarno politiko in politiko osebnih dohodkov in javne porabe.

Obe mednarodni finančni instituciji hočeta otipljive dokaze, da bodo republike in pokrajine spoštovale sprejeti program makroekonomske politike. Predstavnike IMF in Svetovne banke smo povabili, naj obiščejo republike in se na kraju prepričajo o razmerah v celotni Jugoslaviji, je dejal in opozoril, da naših velikih problemov ne moremo rešiti brez dodatnega denarja iz tujine. Gre za približno 4,3 milijarde dolarjev.

Jugoslavija ne more nobenega denarja dobiti brez dogovora z IMF, sredstva, s katerimi računamo, pa bodo koristila državi kot celoti, torej tudi vsem republikam in pokrajinam. Nobenega prepričljivega znamenja ni, po katerem bi lahko sklepali, da bo katerakoli od jugoslovanskih republik lahko brez našega skupnega dogovora z IMF dobila ustrezna sredstva. Ravno nasprotno, prevladuje mnenje, da je za priliv kakršnegakoli denarja iz tujine v Jugoslavijo potreben naš skupni dogovor. Ni nujno, da prejudicira dokončni dogovor o prihodnji državni ureditvi, zagotoviti pa mora naše normalno funkcioniranje, še zlasti v odnosih s tujino, dokler smo skupaj.

● Med problemi je po Preglovem mnenju največji zvezni proračun – njegovo pokritje za leto 1990 in oblikovanje za 1991. Pri tem je treba posebej poudariti, da problemi financiranja JLA še vedno niso rešeni. Računamo, da bomo precejšen del problemov v zvezi s poravnavo medsebojnih obveznosti in terjatev republik in pokrajin na eni in zveznega proračuna na drugi strani rešili z obveznicami federacije; ustrezni zakon je že v zboru republik in pokrajin. ZIS obravnava za leto 1991 več različic proračuna, da bi se z njegovim bistvenim zmanjšanjem prilagodili realnim možnostim za kritje proračunskih stroškov in potrebi po bistveni razbremenitvi gospodarstva.

Svojih stališč nikomur ne vsiljujemo, temveč samo opozarjamo na eksistencialen pomen naših predlogov za državljane vseh republik in pokrajin, je poudaril Živko Pregl.

Ohraniti ugled v tujini

Zbor Ljubljanske banke d. d. – Del deviz, s katerim izvozniki ne morejo razpolagati, naj bi plačevali po tržni ceni – Bilančna vsota 68 milijard

LJUBLJANA, 20. marca – Poslovanje obeh bank, predhodnic današnje Ljubljanske banke d.d., je bilo lani razmeroma uspešno; obe sta nominalno povečali bilančno vsoto, ki je ob koncu leta za Ljubljansko banko d.d. znašala 48 milijard dinarjev in za LB – Gospodarsko banko Ljubljano d.d. skoraj 20 milijard dinarjev. Letos je pri obeh bankah prišlo do realnega zmanjšanja bilančne vsote, je na današnjem 4. zboru banke ugotavljal njen generalni direktor Anton Slapernik.

Zastopniki delničarjev so brez razprave sprejeli poročilo o poslovanju obeh bank v lanskem letu, ob predlogu poslovne politike za letošnje leto pa so (trije od vsega skupaj štirih razpravljalcev) govorili predvsem o problematiki deviznih pravic. Anton Slapernik je na očitke, da si banka jemlje pravice, ki naj bi jih imela le država pri omejevanju pravic za razpolaganje z devizami, odgovoril, da banka drugače ne more ukrepati, če želi izpolnjevati obveznosti v tujini in če noče izgubiti ugleda, ki ga v tujini še ima. Sicer pa je tudi povedal, da je slovenska vlada pripravila tudi odlok – sprejela naj bi ga v teh dneh – po katerem naj bi tistih 30 odstotkov deviz, s katerimi izvozniki ne morejo razpolagati, plačevali po tržni ceni. Odlok naj bi veljal nekako do maja, potem pa naj bi se tečaj tako ali tako oblikoval tržno.

● Zaradi nepravilnosti na prejšnjih zborih banke so zastopniki delničarjev z večino glasov izvolili novega petindvajsetega člana upravnega odbora LB d. d. To je postal Janez Dolenc, predsednik Turistično-poslovnega sistema Kompas. TPS Kompas je tako v bistvu »zmagal« v boju s podjetjem Kompas International, ki je 1. januarja 1991 izstopilo iz tega sistema. Direktor Kompasa International Janez Pergar je pred glasovanjem sicer dokazoval, da je njegovo podjetje, upoštevaje številne kriterije, močnejše od preostalega okrnjenega Kompasa.

Leto 1991 je LB d. d. pričela kot banka, ki se ji je po združitvi dveh bank močno razširil predmet poslovanja, postala je komercialna banka, ki opravlja vse vrste bančnih poslov na območju Republike Slovenije. Vse to bo po besedah Antona Slapernika moralo vplivati na krepitev finančne moči banke. Gre za prelomno leto, v katerem naj bi prišlo do nadaljnjega prestrukturiranja ne samo banke, ampak celotne bančne skupine Ljubljanske banke ter trgov, na katerih ta posluje. Povsem realno je pričakovati, da se banka ne bo soočala samo z običajno stopnjo negotovosti v poslovanju, temveč z izrazito povečanimi riziki. Objektivno je tudi zelo težko opredeliti jasne in kvantificirane cilje poslovanja, je ugotavljal Slapernik.

Med globalnimi cilji in usmeritvami poslovne politike je seveda upravljalska in kapitalska konsolidacija banke, s še večjo navzočnostjo v tujini pa tudi organizacijska konsolidacija. Poleg tega naj bi zmanjšali obseg neposlovne ali slabo donosne aktive ter namenili posebno pozornost reševanju problematike deviznih naložb pri NBJ iz naslova deviznih depozitov občanov.

ALEŠ STERGAR

Minister Rejc spet odpovedal sestanek

V Metalni se razmere hitro slabšajo, minister pa še usklajuje stališča z bankami

MARIBOR, 20. marca – Ker Tovarna avtožerjavov in strojev, ena od Metalninih družb, nima denarja za februarske plače, so delavci danes nadaljevali včeraj začeto stavko. Drugi delavci Metalne se jim za zdaj še niso pridružili, čeprav se plačam, ki jih vodstva posameznih družb kljub popolnemu bankrotu podjetja, obljubljajo za naslednji teden, ne mislijo odreči.

Medtem je republiški minister za industrijo in gradbeništvo Izidor Rejc danes ponovno odpovedal in za nedoločen čas preložil sestanek z vodstvom Metalne, ki je sicer v odstopu. Argument za prestavitev je našel v dejstvu, da še ni mogel uskladiti stališč o nadaljnji usodi Metalne z bankami in drugimi upniki. Medtem Metalna že izgublja posle in v Mariboru je slišati mnenje o nujnosti tako imenovanega programiranega stečaja, saj bi za sanacijo njenih financ potrebovali vsaj milijardo dinarjev, ki pa jih za zdaj ni nihče pripravljen vložiti.

B. V.

Bosta v Mariboru dve študentski organizaciji?

Kolegij prodekanov študentov Univerze v Mariboru je dal pobudo za ustanovitev nove organizacije

MARIBOR, 20. marca – Kolegij prodekanov študentov Univerze v Mariboru je po maratonski razpravi sprejel pobudo za ustanovitev nove Zveze študentov – ta naj bi se v nazivu nekoliko razlikovala od sedanje Zveze študentov Maribor (ZŠM), imenovala naj bi se Zveza študentov Univerze v Mariboru (ZŠUM). Gre torej za vzporedno študentsko organiziranje in že jutri se pričenja kandidacijski postopek za volitve organov parlamenta ZŠUM, ki bo trajal teden dni.

Po izjavi iniciativne skupine za oblikovanje ZŠUM – oblikoval jo je omenjeni prodekanski kolegij – naj bi z novo zvezo študentje dobili »nadstrankarsko, samostojno in stanovsko organizacijo«. Seveda je ta sklep povezan z znanimi očitki na račun sedanjega mariborskega študentskega vodstva, zaradi katerih je pet od 24 poslancev študentskega parlamenta dalo skupno odpoved in hkrati z njo pobudo za novo Zvezo študentov.

Študentski prodekani so sprejeli tudi stališča v zvezi z očitki, ki so jim jih naslovili predsednica ZŠM Alenka Šverc in »njeni« parlamentarci. Zamerijo ji, da nasprotuje prenovljenim programom mariborske univerze, češ da gre samo za zmanjševanje števila ur. Kot trdijo prodekani, je bistvena vsebinska prenova študija, pri kateri so sodelovali tudi študentje.

»Močno upamo in smo prepričani, da bodo študentje Univerze v Mariboru spoznali, da so takšne izjave tesno povezane z idejami in težnjami po podrejanju Univerze v Mariboru Ljubljani,« piše med drugim v izjavi kolegija prodekanov študentov za javnost. V njej odločno zavračajo tudi trditve Šverčeve o nelegitimnosti prodekanov študentov in prorektorja študenta in trdijo, da je to poskus manipulacije s premalo informirano študentsko večino. Na očitek, da so prodekani podaljšek »starih rdečih struktur«, pa so odgovorili s trditvijo, da je član stranke le en prodekan študent, in to v okviru Demosa.

JASNA KONTLER-VENTURINI

Nikola Kljusev makedonski premier

Podpredsedniki so postali: dr. B. Ristovski, inž. J. Andov in dr. B. Žuta

SKOPJE, 20. marca (Tanjug) – Poslanci sobranja SR Makedonije so danes izvolili novo makedonsko vlado, ki jo bo vodil prof. dr. Nikola Kljusev. Nova, nadstrankarska vlada ima tri podpredsednike, 15 resornih ministrov in štiri ministre brez listnice. Zaupanje novi vladi je z javnim glasovanjem izkazalo 83 poslancev, 17 jih je bilo proti, trije pa so se vzdržali.

Novi makedonski premier je pred izvolitvijo poslancem parlamenta dejal, da bo nova vlada izvajala ustreznejšo razvojno politiko in politiko strukturnih sprememb. Po njegovih besedah si bo prizadevala, da bo svojo ekonomsko politiko podredila svetovni strukturi cen, motiviranosti in gospodarski učinkovitosti ter skušala razviti mehanizme, s katerimi bo pritegnila tuji kapital. Kljusev je napovedal preobrazbo gospodarskih odnosov s tujino in poudaril pomen ponudbe intelektualnih storitev.

Kosovsko čakanje na razplet

Riza Sapunxhiju sporoča iz bolnišnice, kjer se zdravi, da ga lahko iz predsedstva Jugoslavije odpokliče le skupščina Kosova, ki pa je ni več

OD NAŠEGA SODELAVCA

PRIŠTINA, 20. marca – »Na Kosovu nam je bilo že pred desetimi leti povsem jasno, kakšni so nameni srbske politike,« komentirajo kosovski Albanci zadnje zaplete v jugoslovanskem vrhu, »a takrat nas žal nihče ni hotel poslušati.« Nekateri pa v šali še pristavljajo, da je Kosovo ta trenutek najmirnejša pokrajina v Jugoslaviji.

In res, politika tihega odpora in čakanja na razplet jugoslovanskih razprtij – najbolj znan zagovornik te poti je **Ibrahim Rugova,** predsednik Demokratične zveze Kosova – se nadaljuje. Nekaj več nervoze so v tukajšnje mednacionalne odnose vnesle edinole napovedi, da se bodo Albanci skušali vrniti na svoja nekdanja delovna mesta. Srbi se namreč bojijo, da bi zaradi tega utegnili izgubiti službe, do katerih so prišli, potem ko so Albance izgnali iz tovarn. O tem so govorili tudi na današnji redni tiskovni konferenci neodvisnega kosovskega sindikata. Poudarili so, da ni njihov namen odvzemati delovna mesta Srbom, pač pa le zagotoviti možnost zaposlitve tudi za Albance. Odločili so se, da bodo organizacijo omenjene akcije in odločitev o datumu prepustili v presojo branžnim sindikatom.

Aziz Abrashi, eden izmed znane štirinajsterice zapornikov iz Titove Mitrovice, je komentiral sinočnje Miloševićeve besede – češ da je proizvodnja na Kosovu zdaj bistveno boljša, kot je bila takrat, ko so še delali Albanci – s podatkom, da je proizvodnja v zadnjem času upadla za več kot 30 odstotkov in da so se izgube v posameznih podjetjih povečale tudi za desetkrat.

Dopisnika Večernjega lista in radia Zagreb Shefki Ukaj in Bexhet Baraliu pa sta se danes po telefonu pogovarjala s članom zveznega predsedstva **Rizo Sapunxhijo,** ki se ta čas zdravi na vojaškomedicinski akademiji v Beogradu. Rizo Sapunxhiju je dejal, da je še vedno legalen in legitimen član zveznega predsedstva, saj ga je na to funkcijo postavila kosovska skupščina, in kot predvideva ustava iz leta 1974, ki uradno še vedno velja, ga lahko tudi razreši samo ta organ. O odnosu do Albancev je dejal, da protialbanstvo ni nič novega. Kot primer je navedel 700 emigrantov iz Albanije, ki živijo v naši državi in katerih število so Srbi od mitinga do mitinga napihovali, tako da bi po njihovih trditvah v Jugoslaviji zdaj živelo kar 700.000 teh emigrantov. In to samo zato, da bi lahko uresničili svoje scenarije o pregonu Albancev s Kosova. Če mi bo zdravje omogočalo in če mi tega ne bodo preprečili, je dejal Riza Sapunxhiju, se bom udeležil jutrišnjega sestanka zveznega predsedstva.

Stipe Mesić pa je dal kratko izjavo za revijo Kosovarja. Po njegovem mnenju je sklep srbske skupščine o razrešitvi Rize Sapunxhija neustaven in ga bo moralo zato v kratkem obravnavati jugoslovansko ustavno sodišče. O odstopih Jovića, Kostića in Bućina je Mesić dejal, da je bil njihov namen izsiljevanje zveznega predsedstva in blokiranje njegovega dela. Prepričan sem, je dejal Mesić, da se bodo Jović, Kostić in Bućin vrnili v predsedstvo, da bomo lahko nadaljevali pogovore o novi ureditvi Jugoslavije. Pristavil je še, da predsedstvo ne bo dovolilo vmešavanja JLA.

MILOŠ EKAR

DELO

Glavni in odgovorni urednik Dela:
TIT DOBERŠEK

Namestnik glavnega in odgovornega urednika Dela:
DANILO SLIVNIK

Direktor TOZD Delo:
EMIL ŠUŠTAR

Direktor trženja Delo:
JURE APIH

Uredniki:
MIRAN KOREN (centralna redakcija), JANA TAŠKAR, v. d. (notranja politika), MIJA REPOVŽ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), OTO GIACOMELLI (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), ŽELJKO KOZINC (publicistika), BORIS JEŽ (komentarji), JANKO LORENCI (sobotna priloga), GREGOR PUCELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija), NIKO LAPAJNE (Vikend magazin).

Peterle ne sprejema Markovićevega ultimata

Predsednik slovenskega IS pravi, da ne bo delal v nasprotju z odločitvijo skupščine

LJUBLJANA, 20. marca – Predsednik ZIS Ante Marković je včeraj predsedniku slovenske vlade Lojzetu Peterletu poslal pismo, v katerem piše: ZIS je na sejah 16. in 17. marca ob obravnavi politično-varnostnega položaja v državi med drugim ugotovil, da problematika napotitev rekrutov iz Slovenije v JLA še vedno ni rešena. Ker ZIS meni, da je to vprašanje izjemno pomembno za mirno in demokratično rešitev krize in za prihodnji razvoj odnosov v Jugoslaviji, zahteva od izvršnega sveta skupščine Republike Slovenije, da slovenski skupščini predlaga odložitev izvajanja ustavnega zakona v zvezi z napotitvijo nabornikov iz Republike Slovenije v JLA in tako prispeva k mirnemu in demokratičnemu razreševanju odnosov v Jugoslaviji.

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle je danes predsedniku ZIS Anteju Markoviću poslal naslednji odgovor:

»Danes smo prejeli vaše pismo, v katerem zahtevate od izvršnega sveta skupščine Republike Slovenije, naj predlaga skupščini Republike Slovenije odložitev izvajanja ustavnega zakona v zvezi z napotitvijo nabornikov iz Republike Slovenije v JLA.

Izvršni svet skupščine Republike Slovenije je od julija 1990 dalje večkrat predlagal zveznemu izvršnemu svetu skupen in sporazumen dogovor o ureditvi vseh vprašanj, ki zadevajo JLA, med njimi tudi vprašanja slovenskih nabornikov. Do želene obravnave teh vprašanj ni prišlo, temveč je zvezni izvršni svet celo v nasprotju z zveznim zakonom sprejel enostranske rešitve. Ustavni zakon, s katerim je skupščina Republike Slovenije uvedla moratorij za služenje vojaškega roka v JLA, je bil sprejet ob poprejšnjem soglasju vseh političnih strank in poslanskih klubov z veliko večino glasov. Omenjeni ustavni zakon temelji na izraženi odločitvi prebivalcev Slovenije za neodvisno in samostojno državo. Neposreden povod, ki je sprožil zahtevo za moratorij, pa je bilo januarsko premeščanje vojakov slovenske narodnosti iz Slovenije v druge republike. Kljub izrecni zahtevi skupščine Republike Slovenije premeščeni vojaki niso bili vrnjeni v matične enote v Sloveniji.

Predlog za uvedbo moratorija so dale posamezne politične stranke, skupščina Republike Slovenije pa ga je sprejela na predlog svoje ustavne komisije. Izvršni svet skupščine Republike Slovenije pa je dolžan izvajati legitimne in legalne odločitve skupščine, zato ne bo sprejemal ukrepov, ki bi bili v nasprotju s temi odločitvami.

Na koncu bi rad še enkrat izrazil polno pripravljenost za sporazumen dogovor o vseh vprašanjih, ki zadevajo JLA, vendar ta ni mogoč, če ena stran odklanja celo pogovor.

Izvršni svet skupščine Republike Slovenije bo o stališču ZIS in o svojem odgovoru obvestil skupščino Republike Slovenije,« piše v pismu Lojzeta Peterleta.

Nekaj poslancev v srbskem parlamentu je kritiziralo celo Slobodana Miloševića

Razpravljali so o odstopu dr. Borisava Jovića – Velika večina poslancev ga je podprla, toda slišati je bilo tudi drugačna mnenja – Poslanec iz Sandžaka kritiziral policijske okrepitve

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 20. marca – Odstop dr. Borisava Jovića in njegov govor v srbski skupščini sta na današnji seji v Beogradu sprožila burno parlamentarno razpravo.

Poslanec **Aleksandar Bakočević** je v celoti podprl ocene, ki jih je dr. Jović podal v svojem govoru, in na koncu zahteval, naj dr. Jović svoj odstop prekliče, saj je državljanom Srbije jasno, katere sile s politiko izvršenih dejstev potiskajo državo v katastrofo. **Dragoljub Mićunović** pa je Jovićev odhod iz predsedstva SFRJ ocenil povsem drugače. Rekel je, da ne smejo biti Srbi tisti, ki bodo zaostrovali krizo, in da naj breme razkopavanja Jugoslavije prevzamejo tisti, ki so prepričani, da jo lahko razkopljejo. Dodal je, da upošteva Jovićeve osebne razloge za odstop, seveda če gre za utrujenost, in pripomnil, da se Srbiji zaradi tega ni treba odpovedati sodelovanju v zveznih organih in pri predstavljanju države.

Kot je ocenil **Djordja Božović**, dr. Jović ni maral molče opazovati razkopavanja Jugoslavije. S prihodom nove hrvaške oblasti, ki je usmerjena protisrbsko, in v tem vodi v Evropi, so se odnosi do Srbije in srbskega ljudstva začeli spreminjati tako, da zdaj bolj spominjajo na čas Pavelićeve endehazije, je dejal. Tudi **Batrić Jovanović**, ki je podprl odločitev dr. Jovića, poudarja, da je sedanji položaj Srbov posledica protisrbske politike v vodstvu Jugoslavije, najprej pod Titovim vodstvom, kasneje pa pod vodstvom njegovih naslednikov protisrbske koalicije. Ta poslanec je v delu predsedstva in v zveznem izvršnem svetu našel petokolonaška jedra in povezavo s Tuđmanom, enak pa je bil tudi ton v razpravah številnih drugih poslancev.

V nasprotju z njimi pa **Vojislav Koštunica** v Jovićevem ravnanju vidi elemente enostranskega izsiljevanja. Opozoril je, da je pokazal ravnodušnost glede usode Srbov zunaj Srbije.

Milan Paroški je odstop dr. Jovića obsodil in se zavzel za oblikovanje srbskega nacionalnega programa. Podprl je vse sklepe srbske avtonomne oblasti Krajina, zahteval sestavo vlade narodne enotnosti in predlagal, da dr. Jovića zamenja predsednik parlamenta Unković. **Dimitrije Stojšić** je rekel, da je zdaj, ko je dr. Jović odstopil, »na srbskem vratu spet dvorezni meč«. Veliko insinuacij na račun Hrvaške, njenega vodstva in Anteja Markovića je izrekel **Mirko Kulić.** Ta pravi, da je dr. Jović ravnal pravilno, da je predsednik zvezne vlade Ante Marković podaljšana roka ustaške Hrvaške in da mu pri tem pomaga zvezna diplomacija (ki jo vodi Hrvat, op. nov.) in da Mesić odkrito nastopa s protisrbskih pozicij. Poudarja tudi, da srbska opozicija dobiva navodila pri Tuđmanu. Ta nastop je izzval predsednika parlamenta Unkovića, da je od poslanca zahteval, naj prekliče svoje besede, vendar je ta odgovoril, da bo to storil šele tedaj, ko se bo prepričal, da Tuđman in srbska opozicija ne kujeta zarote proti Srbiji.

Zoran Djindjić je odstop dr. Jovića ocenil kot incident, zaradi katerega je Srbija izgubila svoj ugled v svetu in zapravila prepričljivost o Jugoslaviji. »To je bil strel v prazno,« je dodal ta srbski poslanec.

Govorila sta tudi dva poslanca Muslimanov iz Sanđaka. Prvi, **Mahmut Memić** je pripomnil, da je dr. Jović odstopil, ne da bi pri tem odločal parlament. Poudaril je, da se ne strinja z govorom Slobodana Miloševića, da je SFRJ prenehala obstajati in da ji grozi državljanska vojna. Zavzel se je za to, da se Srbija obrne na ekonomske strokovnjake in poudari, da je eden izmed njih pred časom prvi rekel, da je Miloševićeva politika prenaglo obljubljena hitrost. (Slobodan Pavlović, bivši predsednik organizacije ZK Beograda, prip. nov.). **Alija Mahmutović** iz SDA za Sanđak je ostro napadel Miloševića, ker je v ta del Srbije pripeljal policijske okrepitve, kar je med srbskimi poslanci zbudilo oster protest, eden izmed njih, **Živorad Grković,** pa je rekel, da so »gospodje Muslimani prvi začeli vojno«.

SLOBODAN DUKIĆ

SRBSKI VODITELJI – Predsednik republike Slobodan Milošević, predsednik vlade Dragutin Zelenović in podpredsednik vlade Nikola Stanić med sejo skupščine. (Telefoto: Tanjug)

Dr. Jović o sovražnikih Jugoslavije in Srbije

V srbskem parlamentu je pojasnjeval svoj odstop – Kritika separatistov, pa tudi Markovićeve vlade

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – V pismu, ki sem ga poslal skupščini Republike Srbije, in v izjavi za jugoslovansko javnost sem povedal, zakaj sem se odločil odstopiti s položaja člana in s tem tudi predsednika predsedstva SFRJ. Dovolite mi, da natančneje pojasnim razloge in okoliščine, v katerih sem to storil, je začel svoj govor v srbski skupščini dr. Borisav Jović.

»Za to sem se odločil, ker je večina članov predsedstva SFRJ v zadnjem času podpirala protiustavne in nezakonite postopke, ki peljejo v razpad države. Zaradi politike postavljanja pred dejstvo pa so posamezni narodi in republike v neenakopravnem položaju, zaradi česar utegne priti celo do državljanske vojne. V to politiko nisem pripravljen privoliti niti prevzeti odgovornost zanjo. Zadnja tridnevna seja predsedstva SFRJ v funkciji vrhovnega poveljstva oboroženih sil je dokončno potrdila tako stališče večine članov predsedstva SFRJ do najpomembnejšega problema, namreč do delovanja in uresničevanja ustavne vloge oboroženih sil SFRJ. Zaradi stališča večine članov predsedstva SFRJ bi bila JLA oziroma oborožene sile povsem ohromljene in ne bi mogle opravljati svoje z ustavo in zakonom določene vloge, to je omogočiti miren, demokratičen razplet jugoslovanske politične krize oziroma preprečiti izbruh državljanske vojne. Nekateri člani predsedstva so se torej uprli zagotavljanju razmer za uresničitev njihovega lastnega sklepa in že prej izdanih ukazov.

Trditve nekaterih, da predsedstvo SFRJ ni sprejelo predloga štaba vrhovnega poveljstva, ker se je opredelilo za demokratično reševanje krize, so navadno zavajanje javnosti. Predlog o večji pripravljenosti oboroženih sil SFRJ ni bil nikakršen sklep o uporabi enot JLA in še zlasti ne sodelovanje vojske pri reševanju politične krize v Jugoslaviji; njena večja pripravljenost naj bi namreč pomagala preprečiti mednacionalne oborožene spopade in državljansko vojno oziroma zagotoviti možnosti za miren, demokratičen in na ustavi temelječ razplet jugoslovanske krize.

JLA – zadnje oporišče države

Zavrnitev predloga štaba vrhovnega poveljstva je posledica sistematično ustvarjenega nezaupanja v iskrene namene Jugoslovanske ljudske armade, ki je prodrlo celo v predsedstvo SFRJ, in težnje ohromiti še zadnje oporišče obstoja naše države, namreč Jugoslovansko ljudsko armado, ki realno zagotavlja enakopravnost narodov pri razpletanju krize v državi. Tako stališče večine članov predsedstva SFRJ je odprlo pot za nevaren stihijski razpad države in občutno zmanjšalo možnosti, da bi se rešili iz krize na miren in ustaven način.

● Uničujoča praksa, ki ji očitno nismo kos, grozi, da bo povzročila razpad države, da nas bo pripeljala v katastrofalne mednacionalne spopade in državljansko vojno in škoduje neposrednim in zgodovinskim interesom vse države. Mislim tudi, da ni težko ugotoviti, da taka praksa prizadeva zlasti interese Republike Srbije in srbskega naroda,« je dejal dr. Jović.

V predsedstvu SFRJ smo dolgo formalno – čeprav z velikanskimi težavami – nekako le zagotavljali večino, ki je podpirala jugoslovansko usmeritev in spoštovanje ustavne ureditve države, v praksi pa je to naletelo na nepremostljive ovire.

ZIS je oviral pobude predsedstva

Zvezni izvršni svet je dolgo oviral in zanemarjal prizadevanje predsedstva SFRJ oziroma vztrajno zatrjeval, da povečujemo nevarnost razpada države in da bo vse probleme rešila začeta gospodarska reforma. Tako je objektivno pomagal silam dezintegracije in razpada države. Položaj se je slabšal iz dneva v dan, mednacionalna in medrepubliška nestrpnost pa je pripeljala do najprimitivnejšega šovinizma in revanšizma. Nezaupanje in strah sta se krepila, neusmiljena medijska vojna pa je razdelila informativni prostor in onemogočila objektivno obveščanje jugoslovanske javnosti.

● Dramatična faza razbijanja ustavne ureditve države se je začela z rušenjem obrambnega sistema oziroma sistema oboroženih sil in sistema financiranja federacije. Zavoljo pogubne ekonomske politike in splošnega siromašenja oziroma propadanja gospodarstva, pa tudi zaradi političnih namenov so posamezne republike sklenile, da ne bodo več poravnavale svojih obveznosti do federacije, da bodo njene izvirne prihodke ohranjale zase, federaciji pa dajale le toliko, kolikor bodo same določile. Tako so bili federacija in njeni organi prisiljeni najpogosteje zaman prositi republike za tisto, kar jim po ustavi in zakonu pripada.

Hkrati so nastajale tudi republiške vojske in kvazipolicijske grupacije, za katere je v republiških proračunih dovolj denarja, čeprav je njihova dejavnost v nasprotju z ustavo SFRJ in z zakonom o ljudski obrambi. Ponekod so sprejeli celo predpise, po katerih naborniki niso več dolžni služiti vojaščine v Jugoslovanski ljudski armadi.

Če bodo te predpise uresničili – kot kaže, pa jih bodo – in če ne bomo resneje ukrepali oziroma če bodo tako ravnali še drugi, čez nekaj mesecev Jugoslovanske ljudske armade dejansko ne bo več.

Poudariti moram, da je ustava iz leta 1974 podpirala tiste, ki so hoteli razbiti državo. Upravičeno je mogoče trditi, da so sestavljalci ustave iz leta 1974 uzakonili razbijanje države, njeno usodo pa izročili na milost in nemilost svojim naslednikom. Ta ustavni sistem je imel pogubne posledice zlasti za Republiko Srbijo in srbski narod, saj je razbil njegovo enotnost in dovolil krepitev separatističnih in secesionističnih teženj, najprej v Republiki Srbiji in nato še v vsej Jugoslaviji.

Separatisti zlorabili demokracijo

Kriza ustavnega sistema se je pričela posebno hudo zaostrovati z nujnostjo preobrazbe celotne družbe in njenih političnih institucij v smeri političnega pluralizma in tržnega gospodarstva, zagotavljanja človekovih pravic in svoboščin oziroma splošne demokratizacije. Žal so separatistične sile izrabile demokratizacijo za razbijanje države in njenih zakonitih institucij. Medtem ko se Evropa čedalje tesneje povezuje, pa so v Jugoslaviji prevladale sile, ki se zavzemajo za delitev, razdor in dezintegracijo, skratka sile, ki so pravo nasprotje logiki napredka.

● Jasno in javno smo sporočili, da ni potrebna vojna, da bi ta ali oni narod uveljavil svojo pravico do odcepitve in da je za to potrebna le po demokratični poti – z referendumom – izražena volja ljudstva, vendar to ni zadostovalo. Nadaljnji dogodki so pokazali, da so cilji teh sil veliko večji in da gre pravzaprav za težnjo prilastiti si tuje pravice in celo politično destabilizirati vso državo, zlasti republike, katerih politična usmeritev tem silam ni po volji. Kljub temu sem izhajajoč iz tega, da je sedanjo krizo mogoče rešiti le s političnimi sredstvi in da je zato nujno potreben mir, v okviru predsedstva SFRJ deloval predvsem v dveh smereh. Po eni strani sem si prizadeval zagotoviti spoštovanje ustavne ureditve, dokler ne bomo na ustaven način uresničili nujne ustavne reforme, po drugi strani pa sem se zavzemal za reševanje ustavne krize po demokratični poti, torej v skladu z ustavnimi institucijami – z dogovorom med republikami, upoštevajoč enakopravnost vseh jugoslovanskih narodov.

Večina članov predsedstva SFRJ je dalj časa načelno nasprotovala protiustavnim postopkom in aktom, na zadnjih sejah pa je prevladalo stališče, da nezakonito opravljenih sprememb ni mogoče razveljaviti, s čimer je predsedstvo SFRJ objektivno začelo priznavati politiko postavljanja pred dejstvo.

V začetku leta 1990 je predsedstvo SFRJ predlagalo skupščini SFRJ, naj bi sprejeli novo jugoslovansko ustavo.

Te pobude ni bilo mogoče uresničiti, ker so jo zavrnile posamezne republike, ki so se že tedaj nameravale odcepiti od jugoslovanske federacije. Izhod iz nastalega položaja smo skušali poiskati s predlogom za dogovor o ureditvi prihodnje države med tistimi republikami in narodi, ki želijo v njej nadaljevati skupno življenje oziroma o odcepitvi od Jugoslavije tistih republik, ki se bodo odločile za to. Vendar pa je bila tudi ta pobuda zavrnjena, ker nekatere republike očitno želijo razbiti jugoslovansko državo, saj ponujajo konfederativno obliko ureditve, kar za večino ni sprejemljivo.

Predsedstvo SFRJ se je nato odločilo za nov poskus. Zvezni skupščini je namreč poslalo program za rešitev ustavne krize, ki je temeljil na zamisli, naj bi z ustreznimi ustavnimi postopki omogočili prebivalcem sleherne republike, naj se na referendumu izrečejo bodisi za federativen bodisi za konfederativen koncept prihodnje skupnosti. A tudi ta predlog je bil praktično onemogočen. Nekateri so odkrito zahtevali: konfederacija ali razpad jugoslovanske federativne skupnosti.

Sledil je še zadnji poskus. V okviru predsedstva SFRJ smo pripravili pogovore o prihodnosti Jugoslavije, ki so se jih udeležili predsedniki republik, predsednik skupščine SFRJ in predsednik zveznega izvršnega sveta. Po daljših jalovih pogovorih se nismo premaknili od začetnih stališč, razlike pa se niso prav nič zmanjšale. Prihajalo je celo do izsiljevanja in zavlačevanja, tako da je tudi ta poskus spodletel. Nekateri so si namreč prizadevali, da bi se pogovori spremenili v pogajanja med republikami, na katerih pa organi federacije ne bi sodelovali. Tako so hoteli doseči, da jugoslovanska država ne bi sodelovala pri reševanju ustavne krize.

Ta proces se nadaljuje, zdaj smo pred novimi poskusi.

Politika ZIS je grobo odvzela trg domačemu gospodarstvu in ga izročila tujcem. Omejitev uvoza in zaščita domače proizvodnje nista v sorazmerju z realno storilnostjo našega gospodarsta, ki je zdaj v bistvu onesposobljeno in prisiljeno v bankrot. Taka politika zveznega izvršnega sveta je povzročala in še vedno povzroča množičen propad podjetij, ki so prisiljena razprodajati svoje premoženje tujcem. S tako politiko ZIS smo tudi ob akumulacijo in denar za razvoj, zaradi česar postajamo popolnoma odvisni od tujine. Ta pot nedvomno pelje tudi v politično odvisnost.

V tujini Jugoslavija velja za državo, kjer ideološki prevrat še ni končan, najlažje pa ga bo uresničiti tako, da bi državo pripeljali v popolno gospodarsko in finančno odvisnost. Politika ZIS se lepo ujema s konceptom pospešene privatizacije našega gospodarstva z bankroti in razprodajo tovarn, kajpada tujcem, ker domačega kapitala ni. Ideološkemu predsodku torej podrejajo usodo milijonov zaposlenih.

● Tako pogubna ekonomska politika je deležna čedalje hujših kritik, ker je očitno, da z njo vsi skupaj drvimo v prepad. Nihče pa kajpak ne bo priznal, da je to naperjeno proti Srbiji, ki jo je treba oslabiti s socialnimi upori, ki jih bo taka politika nedvomno povzročila. Upajmo, da bo Srbija zmogla dovolj moči in da se bo obdržala, dokler se ne bodo še drugi v Jugoslaviji spametovali in dojeli, da bodo propadli tudi sami, če bodo nadaljevali tako politiko.

O zgrešeni politiki ZIS

Že v sporočilu javnosti, v katerem sem objavil, da odstopam s položaja predsednika predsedstva SFRJ, sem dejal, da je zgrešena ekonomska politika zveznega izvršnega sveta pripeljala gospodarstvo in jugoslovansko družbo na boben. V predsedstvu SFRJ smo se ukvarjali s problemi ekonomske politike zgolj informativno in nesistematično, predvsem zaradi ravnanja zveznega izvršnega sveta in njegovega predsednika. ZIS je namreč vse pomembnejše poteze skrival pred nami, z njimi pa nas je praviloma seznanjal ustno in tik preden so spremembe objavili v skupščini SFRJ. Javnosti je bilo rečeno, da predsedstvo SFRJ podpira predlagane ukrepe, čeprav se skoraj nikoli ni moglo izreči o njih.

Ko so se razmere na socialnem področju začele zapletati, se je predsedstvo SFRJ resneje posvetilo ekonomski politiki in konec leta 1990 opozorilo zvezni izvršni svet, da so nujne nekatere spremembe modela ekonomske politike, katerega bistvo bi morala biti protiinflacijska politika in ustavitev nadaljnjega zmanjševanja proizvodnje. Na to je predsedstvo SFRJ pozneje opozorilo še nekajkrat, a zaman. ZIS je namreč nadaljeval svojo politiko, čeprav se je položaj čedalje bolj slabšal, tako da je dejansko propadel večji del gospodarstva in da so nastali velikanski socialni problemi.

Tak nedemokratični razpad države bi vsilil Srbiji in srbskemu narodu nove velike žrtve in trpljenje v boju za lastno identiteto in obstoj, ki sta ju v ne tako davni zgodovini že predrago plačala.

Srbija in Srbi vztrajajo pri demokratičnem načilnu reševanja jugoslovanske krize, zato se bodo še najodločneje uprli politki postavljanja pred dejstvo v škodo lastnih interesov. Srbija in srbski narod nimata nobenega razloga, da bi ovirala druge narode pri odločanju o lastni usodi, vendar prav tako ne moreta in ne bosta privolila v rešitve, ki jima jih vsiljujejo drugi. Srbija je največja jugoslovanska republika, srbski narod pa najštevilnejši v Jugoslaviji. A pri iskanju pravične rešitve za politično prihodnost države vendarle ne izhajamo iz teh dejstev, marveč zahtevamo enakopravnost vsakega naroda, ne glede na njegovo številčnost, in pravico slehernega naroda odločati o svoji usodi. V Srbiji moramo storiti vse, da bomo ohranili enotnost, in si prizadevati, da bomo po demokratični poti, vztrajno in potrpežljivo oblikovali stališča in se odločali upoštevajoč interese celote. Dovolj močni bomo, če bomo dovolj modri.

Nista iskala pomoči pri Tuđmanu

Dragoljub Mićunović in Vuk Drašković zanikata trditve, da sta iskala podporo na Hrvaškem

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – V zvezi z izjavo predsednika Republike Hrvaške na tiskovni konferenci za tuje novinarje, da ga je več vidnih osebnosti srbskih opozicijskih strank prosilo, naj podpre demokratične procese v Srbiji, Demokratska stranka izjavlja, da tega ni zahtevala in da ni imela nobenega stika s hrvaškimi oblastmi, s HDZ, z dr. Franjom Tuđmanom ali njegovimi sodelavci, je med drugim rečeno v današnjem sporočilu Demokratske stranke, ki ga je podpisal dr. Dragoljub Mićunović.

Tudi Srbsko gibanje za obnovo in Vuk Drašković se nista obrnila na dr. Franja Tuđmana in nista prosila nobenega lista ali tiskovne agencije za objavo »sporočila SPO«, poudarja današnje sporočilo sekretariata za informiranje Srbskega gibanja za obnovo. »Če lahko verjamemo poročilu novinarke Mile Štula v včerajšnjem dnevniku TV Beograd, je dr. Tuđman na tiskovni konferenci za tuje novinarje dejal, »da ga je več vidnih osebnosti srbske opozicije pozvalo, naj jim pomaga pri demokratizaciji odnosov v Srbiji«, to svojo trditev pa je podprl s podatkom, da je SPO prosil Vuka Draškovića, naj agencija HINA objavlja njegova sporočila, ker bo tako mogoče narediti konec informativni blokadi. Vse trditve o Vuku Draškoviću in Srbskem gibanju za obnovo so navadna laž, je rečeno ob koncu sporočila SPO.

DELO Xiks

Zvezna vlada odgovarja Joviću

Da tuji kapital ne pride v državo, so najbrž krivi tisti, ki drugim vsiljujejo svoje poglede na prihodnost države in grozijo z vojsko

BEOGRAD, 20. marca – Dr. Borisav Jović je v izjavi za javnost ob odstopu z mesta člana predsedstva SFRJ, še zlasti pa v obrazložitvi vzrokov za odstop na današnjem zasedanju srbske skupščine osrednjo pozornost posvetil zveznemu izvršnemu svetu, s čimer je očitno hotel na določen način upravičiti neuspeh politične opcije, ki je ne podpira niti večina narodov v Jugoslaviji niti svet. V zvezi s tem seznanja sekretariat ZIS za informacije javnost z naslednjimi dejstvi:

V obrazložitvi odstopa je dr. Borisav Jović največ pripomb izrekel na račun lastninskega prestrukturiranja gospodarstva, češ, da gre za »nekontrolirano prelivanje družbene lastnine v zasebne roke«, »razprodajo imetja tujcem« itd. Dejstva pa so povsem drugačna. Sredi preteklega leta je ZIS s sprostitvijo zasebne pobude spodbudil proces privatizacije in do konca leta se je število zasebnih podjetij povečalo za dvakrat. Vendar pa v družbenem proizvodu Jugoslavije tako imenovana družbena lastnina še vedno prispeva več kot 90 odstotkov ustvarjene vrednosti. Lastninsko prestrukturiranje je do sedaj na žalost zajelo le okrog 1000 podjetij, to je približno 5 odstotkov vseh. Med temi je bila samo v dveh odstotkih primerov odkrita kaka od oblik malverzacij. Ne samo, da ni prišlo do nekontroliranega prelivanja družbene lastnine v zasebne roke, temveč je prav to, da se družbeni lastnini še vedno priznava prednostna vloga, povzročilo pomanjkanje akumulacije, nelikvidnost gospodarstva in bank, zato imamo še vedno neučinkovito in neracionalno gospodarstvo, ki se ne more uveljaviti v mednarodni gospodarski ureditvi.

Tudi vse druge obtožbe dr. Borisa Jovića ne vzdržijo soočenja z argumenti. Trdi, da je napačna gospodarska politika zvezne vlade vse gospodarstvo in celotno družbo pripeljala do bankrota. Stališče ZIS pa je, da je prav neuresničevanje ekonomske politike zvezne vlade povzročilo to, kar Borisav Jović navaja kot vzrok. To naše stališče potrjujejo tudi ocene mednarodnih finančnih institucij (IMF, Svetovne banke, evropskega parlamenta), ki podpirajo gospodarski program vlade in od republik zahtevajo, naj ga v celoti uresničijo.

Dr. Borisav Jović zvezni vladi tudi zameri, da ni bilo pričakovanega vpliva priliva tujega kapitala, pri čemer trdi, da je podpora tujine ZIS samo verbalna. Toda tudi tu so dejstva drugačna. Do pretekle jeseni je bilo sklenjenih okrog 2900 pogodb s tujimi vlagatelji v naše gospodarstvo v skupni vrednosti 2 milijardi mark (hkrati so tujci v Madžarsko, za primerjavo, investirali samo 700 milijonov mark). Konec preteklega leta pa je sklepanje pogodb s tujimi partnerji zastalo. Mar je za to kriv ZIS ali tisti, ki drugim vsiljujejo svoje poglede na to, kakšna naj bo prihodnja Jugoslavija, in tujo in domačo javnost strašijo s posegom armade? Svet povsem podpira Markovićev program, toda za kapital vedno velja, da so njegovi predstavniki največji omahljivci. Tako so preteklo leto IMF, ES, Evropska banka in OECD vladnemu programu namenili podporo v vrednosti 2,5 milijarde dolarjev, letos pa bi lahko dobili celo več kot 4 milijarde. Vendar pa tuji poslovneži vlaganje kapitala pogojujejo z nedvoumno podporo gospodarskemu programu ZIS. Pri nas pa vlada te podpore nima, še več, na vse načine, tudi z omenjenimi sredstvi, se ji skuša preprečiti uresničitev reformskega programa, zato tudi denarja ni od nikoder.

Sprostitev uvoza je področje, ki ga javnost dobro pozna, vendar pa Jović ponavlja teze, »da je politika ZIS domačemu gospodarstvu grobo in nepremišljeno vzela domači trg in ga predala tujcem«. Ne da bi se ukvarjali s tonom Jovićevega nastopa in izrečenimi kvalifikacijami, lahko samo objavimo podatke, da je bilo preteklo leto na podlagi odločitev ZIS z intervencijskim uvozom zagotovljeno le 8,5 odstotka skupne proizvodnje svinjine, 9,5 odstotka junetine, 0,79 odstotka mesnih izdelkov, 3,5 odstotka jedilnega olja, 23 odstotkov masla, 4,3 odstotka sladkorja, 9,9 odstotka koruze itd. Podobni podatki veljajo tudi za druge panoge.

To ni bil prvi, verjetno pa tudi ne zadnji napad na makroekonomsko politiko ZIS. Tako kot ni uspelo prejšnjim, tako ne bo niti ta omajal zvezne vlade pri uresničevanju ekonomske politike, sprejete v skupščini SFRJ, sporoča sekretariat ZIS za informacije.

Odmevi na sporočilo štaba

ARMADA ZA DEMOKRACIJO – V komentarju **Narodne armije** piše, da predsedstvo SFRJ tedaj, ko ni sprejelo predloga štaba vrhovnega poveljstva, ni več stalo niti za lastnim ukazom o razorožitvi in razpustitvi ilegalnih oboroženih enot niti za ustavno odredbo, da imenuje poveljnike in zagotavlja enotnost teritorialne obrambe.

Avtor tega komentarja poudarja, da se armada »zavzema za ustvarjanje razmer, v katerih bo mogoča mirna in demokratična rešitev iz globoke družbene krize«. »Tisti, ki ne privolijo v ukrepe, s katerimi naj bi to zagotovili, pa se še posebej v svojih nacionalnih okoljih predstavljajo za mirovnike in demokrate.«

OBRAMBA »SADAMA« – Izvršni odbor **skopske Lige za demokracijo** v sporočilu za javnost poudarja, da »JLA nima nikakršne pravice vsiljevati sistem, ki se njenim vrhovom zdi edino sprejemljiv«. Kot ocenjuje izvršni odbor Lige za demokracijo, »je žalostno, da se armadni vrh postavlja v bran človeka, ki ga je njegovo ljudstvo imenovalo »Sadam«.

JOVIĆ MINIRA PREDSEDSTVO – Razglas Socialistične stranke Srbije, odstop gospoda Jovića in izjava predsednika Miloševića vsebujejo tako aktualna sporočila, da mora sleherna srbska stranka opredeliti svoj odnos do njih, je rečeno v sporočilu Srbske demokratske stranke v Srbiji.

Po njenem mnenju proti Srbiji, njenim občanom in celotnemu srbskemu narodu ne deluje tisti, ki zahteva svobodo za vse, objektivno obveščanje in odpravo monopolov. Ravno nasprotno, proti tem interesom delajo tisti, ki občanom mašijo usta in s solzilnim plinom, vodnimi topovi, kroglami in tanki prepovedujejo javno besedo.

V zvezi z Jovićevim odstopom SDS v Srbiji meni, da je nezadovoljstvo z delom zveznega predsedstva sicer upravičeno, vendar ugotavlja, da to dejanje meri na odpravo kolektivnega šefa države, kar lahko položaj v državi še poslabša, obstoj Jugoslavije v kakršnikoli obliki pa je brez dvoma v interesu srbskega naroda.

MAKEDONIJA NAJ SE BRANI – Skopski večer v zvezi s sporočilom štaba vrhovnega poveljstva opozarja, da so reformisti pred kratkim dali pobudo, naj »republiški parlament sprejme odredbo, s katero bo določeno, da sme v mirnem času v Makedoniji samo parlament razglasiti izredne razmere.«

Ovadbe zoper nasilne demonstrante

Beograjska policija je za zdaj ovadila tri demonstrante – Informacije še zbirajo

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Uprava za preprečevanje kriminala pri ministrstvu za notranje zadeve Srbije – sekretariat v Beogradu je vložila kazenske ovadbe zoper tri udeležence beograjskih demonstracij 9. marca zaradi utemeljenega suma, da so zakrivili več kaznivih dejanj. Kot so sporočili, so podobnih dejanj obdolžili še nekaj ljudi, vendar jih za zdaj niso prijavili sodišču, ker še nimajo popolne dokumentacije. Kazenske ovadbe so vložili zoper 32-letnega Milenka Lazovića iz Kraljeva, zaposlenega v Beograjskem volnarskem kombinatu, 30-letnega Iva Đukanovića iz Titovega Vrbasa, študenta na novosadski univerzi, in 23-letnega Željka Vukelića iz Obrenovca, avtomehanika, zaposlenega v zemunskem Zmaju. Kot je bilo rečeno na današnji tiskovni konferenci, si policija prizadeva razsvetliti okoliščine, v katerih sta bila 9. marca ubita dva človeka. Storilcev še niso odkrili, drugih podrobnosti pa v interesu preiskave niso sporočili. Pozvali so le vse, ki lahko kakorkoli pomagajo, naj se oglasijo na sekretariatu za notranje zadeve.

Izetbegović bo šel v Beograd

Udeležba na seji kolektivnega šefa države se mu zdi pomembnejša kot tista v Zagrebu – Ni mu všeč, da se JLA vmešava v življenje državljanov

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, 20. marca – Predsednik predsedstva SRBiH Alija Izetbegović odobrava novi ton v sporočilu generalnega štaba oboroženih sil, zlasti njihovo izjavo, da se JLA ne bo vmešavala v razplet jugoslovanske politične krize. Ni pa mu všeč, da se JLA vmešava v življenje državljanov, o čemer priča tudi to zadnje sporočilo za javnost. Izetbegović se bo jutri skupaj z Bogićem Bogićevićem udeležil razširjene seje predsedstva SFRJ v Beogradu, ni pa prepričan, da bo do srečanja sploh prišlo. Zato tudi ne bo odšel na srečanje republiških šefov v Zagreb, ker se mu zdi udeležba na seji kolektivnega šefa države pomembnejša. To je le nekaj poudarkov z današnje novinarske konference, ki jo je organizirala SDA.

O suspenzu člana predsedstva SFRJ s Kosova Rize Sapunxhija je Izetbegović menil, da je bila nelegitimna že razpustitev kosovske skupščine, tako da so tudi vse druge srbske odločitve, ki izhajajo iz te politične poteze, nelegitimne. Po njegovem mnenju se srbsko politično vodstvo tako maščuje zaradi načelnega stališča Sapunxhija, ki je glasoval proti vmešavanju JLA v civilno življenje. Izetbegović je tudi poudaril, da je razglasitev avtonomije Kninske krajine na Hrvaškem nelegitimna in da SDA nima nobenih posebnih načrtov, če bo v državi vendarle uvedeno izredno stanje. V zvezi s poostrenimi policijskimi ukrepi v Sandžaku pa je Izetbegović dejal, da gre izključno za notranjepolitično potrebo srbske oblasti, ki izgublja zaupanje med ljudmi. S spektakularnimi potezami skuša preusmeriti pozornost lastnega naroda, medtem ko za uvedbo takšnih ukrepov ni nikakršne potrebe. Ker so ti ukrepi naperjeni proti tamkajšnjim Muslimanom in Albancem, je še poudaril Izetbegović, jih SDA ne more sprejeti z odobravanjem.

Izetbegović se tudi ni strinjal z oceno prvaka SDSBiH Radovana Karadžića, češ da si Muslimansko-bošnjaška organizacija prizadeva skaliti odnose med Srbi in Muslimani v BiH. Po njegovem mnenju je prenekatero kritično stališče MBO do SDSBiH povsem na mestu in bi ga podprla tudi SDA, če si s to srbsko stranko ne bi delila oblasti. Izetbegović je še izrazil upanje, da bo Karadžić spoštoval medstrankarski dogovor, po katerem naj bi 15. maja zamenjal Bogićevića v kolektivnem vodstvu države Musliman.

Podpredsednik SDA Muhamed Čengić je dodal, da SDSBiH ni nihče branil, da sproži postopek za zamenjavo Bogićevića. Čengić je tudi zanikal, da je grozil delavcem zeniške železarne s specialnimi policijskimi enotami in vojsko, pri čemer je poudaril, da gre za podtikanja tamkajšnjih komunistov, ki se ne morejo odreči preizkušenim metodam politične diskvalifikacije svojih nasprotnikov. O imenovanju direktorjev, glavnih in odgovornih urednikov v množičnih občilih pa je Čengić menil, da novinarji nimajo nobenega vzroka za protest, če bo vodilni kader imenoval parlament na podlagi javnega razpisa.

Občinski odbor SDA iz Foče pa je danes javno protestiral zaradi incidenta v pisarni sekretariata za gospodarsko in družbeno dejavnost v fočanski občini. Pred dnevi je namreč skupina blizu 50 delavcev podjetja »Viner« iz Foče srbske nacionalnosti demoliralo to pisarno in grozilo sekretarju tega občinskega upravnega organa s fizičnim obračunom. Po njihovem mnenju gre za grob pritisk na tamkajšnje vodstvo SDA, o čemer priča tudi počasna in mlačna intervencija policije iz Foče. SDA pričakuje, da bo ta incident obsodila tudi SDS.

VILI EINSPIELER

Avto podrl Stipeta Šuvarja

ZAGREB, 20. marca – V prometni nesreči, ki se je v torek ob 13.30 pripetila na Gubčevi zvijezdi v Zagrebu, je bil hudo poškodovan 55-letni Stipe Šuvar iz Zagreba, nekdanji član predsedstva SFRJ in znani politik. Ko je šel čez cesto pri Gubčevi zvijezdi št. 5, ga je podrl osebni avto ZG 648-530, last delovne organizacije INA-Naftaplin iz Zagreba, ki ga je vozil Želimir Trča (52) iz Zagreba. Osebni avto je vozil po vzhodnem delu Gubčeve zvijezde proti severu in zadel pešca Stipeta Šuvarja, ki je šel čez cesto med stoječimi vozili po desnem voznem pasu, tako da je pešec prišel z voznikove desne strani. Šuvar ima zlomljeno golenico na desni nogi in poškodbe na glavi, zato so ga prepeljali na zagrebško travmatološko kliniko. G. M.

Ustavno sodišče o ukrepih za zaščito gospodarstva

Sporna sta odlok, na podlagi katerega si Makedonija prilašča zvezne dohodke, in hrvaški zakon o upravi

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Ustavno sodišče Jugoslavije je danes začelo postopek za ocenjevanje ustavnosti makedonskega zakona o ukrepih za odpravo in preprečevanje motenj v republiškem gospodarstvu in odloka, na podlagi katerega si republika prilašča zvezne dohodke.

Oceno teh predpisov je zahteval zvezni izvršni svet, ustavno sodišče pa je, prav tako na zahtevo ZIS, začasno prepovedalo izvajanje spornega makedonskega odloka.

Na predlog kninske občinske skupščine se je danes začel tudi postopek za oceno ustavnosti hrvaškega zakona o upravi. Hrvaška je s spremembami tega zakona občinskim organom odrekla pravico do neposrednega komuniciranja z zveznimi organi.

Z zakonom o ukrepih, ki jih je mogoče uvesti za odpravo in preprečevanje motenj v gospodarstvu SR Makedonije, je po mnenju ZIS nastala pravna podlaga, na kateri lahko izvršni svet makedonskega sobranja začasno razveljavi nekatere zvezne predpise. Lahko na primer določi, da se zvezna sredstva (temeljni prometni davek, carine in druge uvozne dajatve) plačujejo republiki toliko časa, dokler zvezni organi ne izpolnijo svojih obveznosti do Makedonije. Na podlagi spornega zakona je sobranje sredi decembra sprejelo odlok o začasnem plačevanju in usmerjanju dela temeljnega prometnega davka, carin in drugih uvoznih dajatev na posebne republiške račune. Ta denar v skladu z odlokom uporabljajo tako, da z njim pokrivajo neizpolnjene obveznosti federacije do Makedonije. Tako zakon kot odlok, meni ZIS, nasprotujeta določilom zvezne ustave o dohodkih in izdatkih federacije in o zveznem proračunu, pa tudi zakonu o financiranju federacije in drugim zveznim zakonom s tega področja.

DELO plus

Tretja Jugoslavija brez republik

BEOGRAD, 20. marca (Tanjug) – Stranka Jugoslovanov odločno zahteva, da se njen predlog o »tretji Jugoslaviji« končno objavi in obravnava v zvezni skupščini, poudarjajo v danes objavljenem sporočilu strankinega glavnega odbora.

Delegacija, ki jo je vodil podpredsednik stranke dr. Dejan Jelovac, je 9. novembra lani svojo spomenico Za resnično Jugoslavijo izročila predsedniku zvezne skupščine dr. Slobodanu Gligorijeviću. Takrat je bilo rečeno, da bo omenjeni projekt, ki izhaja iz Jugoslavije kot suverene republike občanov, regionalno organizirane brez sedanjih republik, enakopravno uvrščen v skupščinsko proceduro skupaj z vsemi drugimi prispelimi predlogi.

Toda, je rečeno v sporočilu, »ne samo da se to ni zgodilo, temveč so pogajanja medtem preselili v predsedstvo SFRJ, ki kot organ izvršne oblasti nima ne legitimnosti ne legalnosti ne moralne pravice do konstitucionalne prenove sistema«.

Zahtevo po objavi spomenice in njeni obravnavi so podprli še s trditvijo, po kateri je »danes povsem očitno, da ne bo sprejeta ne federalna ne konfederalna opcija«.

Stane Stanič obljublja, da nam zaradi zakona o medijih ne bo treba zardevati

Pri pripravi tez je sodelovalo 50 strokovnjakov s tega področja, je rekel poslancem DPZ slovenske skupščine – Očitki opozicije, da si hoče država pokoriti medije – Novinarska zbornica da ali ne

LJUBLJANA, 20. marca – Predlog za izdajo zakona o javnih glasilih sta zbor združenega dela in zbor občin sprejela že včeraj, danes pa je to storil še družbenopolitični zbor. Izvršni svet ima tako zdaj nalogo, da upoštevaje pripombe na teze, ki jih je bilo veliko, pripravi osnutek zakona, ki bo podrobneje opredeljeval uresničevanje pravice do obveščanja in obveščenosti oziroma udejanjanje svobode javne besede v tej deželi.

Včeraj prekinjeno razpravo o tezah zakona o javnih glasilih je danes v družbenopolitičnem zboru nadaljeval **Borut Šuklje** (SSS), ki je dejal, da so v parlamentarnih demokracijah javni mediji četrti stan, instrument javnosti, ne pa zakonodajne, izvršne ali sodne oblasti. Menil je, da bi moral zakon medijem zagotavljati avtonomijo, jo posebej varovati in ščititi – tudi poklicno integriteto novinarjev. Sodil je, da so teze preobsežne in da odpirajo vprašanja, ki jih v razmerah lastninskega pluralizma in konkurence med mediji ni treba normativno urejati. Tako ni mogoče od države neodvisnim medijem predpisovati načinov uresničevanja načela o objektivnem obveščanju, spoštovanje kodeksa, ker so v razmerah medijske konkurence glasila sama odgovorna za posledice svojih ravnanj. Tudi ni stvar države, da predpiše, kako se imenujejo odgovorni uredniki, ker je to izključna pravica lastnikov medijev.

Lev Kreft (SDP) je predlagatelja spomnil na dejstvo, da eno temeljnih načel 200 let stare ameriške ustave pravi, da kongres ne more sprejeti nobenega zakona, ki bi kakorkoli omejeval svobodo tiska. Uprl se je predlagateljevi oceni razmer na področju javnega obveščanja, ki pravi, da so meje med kritiko in žalitvijo v medijih pogosto zabrisane, to pa velja tudi za meje med resnico in politikantstvom, češ naj to ocenjujejo sodišča in profesionalna razsodišča, ne pa državni organi. Neodvisnost pomeni zanj, da država ne nastopa kot poveljnik in nadzornik nad mediji, tudi tedaj ne, ko jim daje denar. Zaradi nesprejemljivosti teze 3. a, ki so ji oporekali tudi mnogi drugi, je Kreft celo predlagal naj zbor sprejme le predlog za izdajo zakona, ponujene teze pa zavrne.

Minister **Stane Stanič** je v dolgem nagovoru delegatom dejal, da so ponujene teze, ki vsebujejo tudi variantne rešitve, plod kolektivnega dela, saj je pri pripravi tez sodelovalo več kot 50 strokovnjakov s tega področja. Tudi sam bi rad, da bi za naše razmere zadostoval 1. amandma k ameriški ustavi, ki ga je omenil Lev Kreft. Žal pa se bomo pri nas morali sprijazniti s tem, da bomo še dolgo reševali dediščino tistega, kar nam je na področju javnega obveščanja zapustila dosedanja ureditev, ko ni jasno, ali so mediji, ki so se oklicali za neodvisne, zares neodvisni in od koga so neodvisni. Obregnil se je ob sinočnje, po njegovi sodbi neobjektivno obveščanje iz skupščine in ob koncu svojega nagovora dejal, da sicer ne zanika morebitne želje političnih strank po kontroli medijev, da pa država zanesljivo nima nič proti svobodi javne besede ter da želi oblikovati tak zakon, zaradi katerega nam ne bo treba zardevati. **Milan Balažic** (SDP) je v repliki ministru dejal, da prav to, da si minister dovoli komentirati poročanje javnih glasil z včerajšnje seje, dodatno zbuja skrb, ker je to le še nov indic, da želi vlada v resnici pokoriti medije. **Nace Polajnar** (SKD) je podprl tezo o novinarski zbornici in jo utemeljil z mnenjem, da novinarji morda res hočejo dobro in niso zlonamerni, vprašanje pa je, ali so tudi strokovni. Novinarska zbornica naj bi se ukvarjala s temi vprašanji in razsojala, ali je nekdo poročal objektivno ali ni.

KOMENTAR S POSLANSKEGA GOVORNIŠKEGA ODRA – Minister Stanič ni zadovoljen s poročanjem iz skupščine (Foto: Igor Modic)

ŽG Ljubljana na kolenih, ker dolžniki ne poravnavajo dolgov

Lansko leto so poslovanje končali s skoraj 500 milijoni izgube, imajo pa še nepokrite izgube iz leta 1989 – Največji dolžniki so železarji

LJUBLJANA, 20. marca – Likvidnostni položaj Železniškega gospodarstva Ljubljana je skoraj brez prekinitve, iz meseca v mesec, iz leta v leto, izredno kritičen. Lansko leto so poslovanje končali s skoraj 500 milijoni izgube, še vedno pa je nepokritih tudi 412 milijonov izgube iz leta 1989. Po napovedih naj bi v letošnjem prvem četrtletju izgubo povečali še za dodatnih 450 milijonov dinarjev tako da je skupna izguba okrog 1,3 milijarde dinarjev. Med vzroki za finančne težave železničarjev je tudi neredno plačevanje – ob koncu leta je znašal dolg uporabnikov, ki bi morali plačati storitve, skoraj 219 milijonov dinarjev.

Dolgove, ki jih v šestdesetih dneh od njihove zapadlosti uporabniki ne plačajo, morajo upniki po zakonu o računovodstvu voditi kot začasno odpisane terjatve. Zadnji dan lanskega leta je bila ta številka v ŽG Ljubljana natančno 218.935.376,00 dinarjev, odtlej so nekateri dolžniki del dolgov resda poravnali, zato pa je prišlo do novih, tako da je položaj po besedah **Franceta Hočevarja**, člana PO ŽG Ljubljana, pristojnega za finance precej podoben tudi zdaj.

Največji dolžniki so med posameznimi podjetji železarji, predvsem jeseniška in štorska železarna, tem pa sledijo papirničarji iz Krškega, tovarna prikolic, IMV hrastniški kemičarji in gliničarji iz Kidričevega. Od tovarne Đuro Salaj terjajo železničarji skoraj 8,8 milijona dinarjev, le 300 tisoč manj pa od IMV. Pri obeh omenjenih podjetjih je zanimivo, da gre očitno za precej stare dolgove – krški papirničarji so se namreč medtem že preimenovali v Videm, tovarna prikolic pa je omenjena dvakrat – pó starem dolguje 7,1 milijona dinarjev, kot Adria pa 1,4 milijona dinarjev.

Med jugoslovanskimi železničarji dolgujejo ljubljanskim največ skopski, skoraj 21 milijonov dinarjev, med špediterji pa sta največja dolžnika ljubljanski Feršped in koprska Interevropa. Sicer pa so na seznamu dolžnikov ŽG Ljubljana, ki ga objavljamo, samo veliki dolžniki, ki dolgujejo približno dve tretjini od omenjenih 219 milijonov neporavnanih obveznosti.

•

Je neplačevanje prevozov, energije, carine, poštnih storitev in še česa nuja ali špekulacija? Na seznamu dolžnikov, predvsem večjih, je mogoče najti bolj ali manj ista slovenska podjetja, ki so bodisi v kroničnih izgubah, pred stečajem ali na poti v stečaj. To so slovenske železarne, zlasti jeseniška, TAM, Metalna, Videm Krško, Cimos, Tomos, Meblo, itd. Za te je bolj ali manj razumljivo, da se jim neplačani računi kopičijo, saj pri bankah komaj izprosjačijo denar za redne plače. Je pa še cel kup manjših dolžnikov, med njimi pa so tudi takšni, ki bi jim glede na ugled in solidno poslovanje, kolikor je v naših razmerah to sploh mogoče, tega sploh ne mogli pripisovati. Jih lahko ožigosamo za špekulante? Nekatere prav gotovo, kot ugotavlja tudi slovenski finančni minister dr. Marko Kranjec, saj si z odlaganjem plačila izboljšujejo likvidnostni položaj oziroma si, tako kot denimo Julon, le podaljšujejo plačilni rok zato, ker jim tudi njihovi kupci ne plačajo za blago prej kot v tridesetih dneh.

Z njihovega, podjetniškega stališča se zdi morda to celo prav. Ne moremo pa podpirati plačilne anarhije kar vsevprek, saj s tem le zvračajo bremena s svojih ramen na druge dele gospodarstva, ki tudi ječijo pod težo svojih bremen. Zaradi neporavnanih računov so namreč v izgubah tudi upniki: železnica, elektrogospodarstvo, pošta. Res pa je, da bi ti lahko izterjali marsikakšen dolg, če bi sami sprožili verigo medsebojnih poravnav dolgov, s poboti, ne pa da, kot se vsaj zdi, samo čakajo, kdaj jih bo država oklicala za javna podjetja in jim odpisala terjatve ali dolgove, kot jim to obljublja tudi finančni minister.

Vsekakor pa ne moremo podpirati stališča, da seznamov dolžnikov ni pametno objavljati, bodisi zato, ker seznami niso zanesljivi, bodisi zato, ker bi s tem pokvarili še tisto malo rednih plačnikov. Kajti, če bomo o dolžnikih molčali, se bo zdelo, kot da njihovo početje odobravamo. To pa se lahko sprevrže v še večjo plačilno anarhijo, ko bodo redni plačniki veljali za negospodarne in neumne, neplačniki in špekulanti pa za pametne in iznajdljive gospodarje, pa četudi na tuj račun.

ALEŠ STERGAR
TONJA SLOKAR

Stanje (začasnega) odpisa terjatev zaradi poteka 60 dni od njihove zapadlosti (na dan 31. 12. 90) znaša 218,9 milijona dinarjev. Največji odpisi so bili pri naslednjih kupcih (dolgovi v milijonih dinarjev):

1.	Železarna Jesenice	17,921
2.	Železarna Štore	15,466
3.	Videm Krško	8,772
4.	IMV Adria	1,429
	IMV Tovarna prikolic	7,085
5.	TKI, Hrastnik	6,768
6.	TGA Boris Kidrič Glinica	6,596
7.	Lesnina, Tovarna iverk, Otiški Vrh	4,587
8.	Metalna, Maribor	3,121
9.	Železarna Ravne	2,848
10.	Tovarna cementa Koromačno	2,102
11.	Aero, Medvode	1,785
12.	SCT VG, Ljubljana	1,764
13.	Transjug, Reka	1,671
14.	Emo, Celje	1,578
15.	Sladkogorska, Sladki Vrh	1,464
16.	Brest, Cerknica	1,428
17.	Vegrad, Ljubljana	1,384
18.	Konstruktor, Maribor	1,250
19.	Interevropa, Koper	1,151
20.	Gorenje, Gospodinjski aparati	1,132
1.	ŽTO Skopje	20,753
2.	ŽTO Novi Sad	10,039
3.	ŽTO Priština	6,710
4.	ŽTO Beograd	4,487
5.	ŽTO Titograd	0,076
1.	Feršped, Ljubljana	3,452
2.	Interevropa, Koper	3,160
3.	Transjug, Reka	1,352
4.	Jogošped, Beograd	0,077

Delegatska vprašanja

Družbenopolitični zbor v točki vprašanja in pobude delegatov ni podprl **Jožeta Smoleta** in ni sprejel posebnih sklepov (sprejel jih je zbor združenega dela), ki bi delegate zavezovali k večji disciplini pri prihajanju in odhajanju s sej in zbor tako varovali pred nesklepčnostjo.

Med drugimi pobudami, pa velja omeniti pobudo **Franceta Tomšiča** (SDSS), naslovljeno na sekretariat za delo, ki pravi, naj bi sekretariat vsak mesec preverjal rast cen in inflacijo in samoiniciativno zviševal zajamčeni osebni dohodek v republiki, ne pa čakal na predloge drugih, da bi načelo zakona o zajamčenih osebnih dohodkih udejanjali v praksi.

Stanko Bušer (Zeleni Slovenije) je svojo prejšnjo pobudo predsedstvu republike Slovenije spremenil v prošnjo, naj predsednik predsedstva Milan Kučan ali kak drug član predsedstva na naslednjem zasedanju skupščine poroča o tem, kaj je in kaj ni bilo doseženo v pogovorih z vodstvi drugih jugoslovanskih republik o prihodnosti Jugoslavije in mirnem razpletu krize. **Aleksandra Pretnar** (Zeleni Slovenije) želi natančen odgovor na vprašanje, kolikšen je dolg Jugoslavije in Slovenije v tujini. **Gregor Golobič** (LDS) – pričakuje od pristojnih ministrstev, da bodo slovenskim uvoznikom tuje literature zagotovila možnosti za normalno poslovanje, ker ne bi rad, da bi se ponovilo leto 1981, ko je bil ta uvoz uničen, vrzel v stikih s svetom pa se nam je maščevala. **Borut Pahor** (SDP) je predlagal ustanovitev posebne parlamentarne komisije, ki bi spremljala uresničevanje projekta Evropa 1992 in skrbela za to, da bi se ji Slovenija približevala.

Le za zvezne akte, ki so v našem interesu

• Pri obravnavi nekaterih zveznih zakonov je predsednik družbenopolitičnega zbora dr. Ludvik Toplak poslance seznanil s stališči do te problematike. Razložil je, da iz 99. dopolnila k slovenski ustavi jasno izhaja, da Slovenija samostojno ureja vsa razmerja in da je prenesla izvrševanje suverenih pravic iz zveze na republiko. Toda v Sloveniji ni mogoče takoj in na hitro izoblikovati lastnega pravnega reda, zato naj bi v tem prehodnem obdobju v republiki prevzeli tiste zvezne akte, ki so v interesu Slovenije.

»SDV ne prisluškuje v nasprotju z zakonom«

Igor Bavčar odgovoril Darji Lavtižar-Bebler na vprašanje o prisluškovanju 80 telefonom v Sloveniji

LJUBLJANA, 20. marca – Na prvi marčni seji slovenske skupščine je Darja Lavtižar-Bebler (SSS) v družbenopolitičnem zboru zastavila delegatsko vprašanje, in sicer v zvezi z odstopom od načela neprekršljivosti tajnosti pisem in drugih občil. Šef službe državne varnosti dr. Miha Brejc je namreč izjavil, da državna varnost prisluškuje 80 telefonom v Sloveniji.

Po mnenju poslanke je s stališča ustavnosti in zakonitosti takšno ravnanje povsem v nasprotju z ustavo in tudi nezakonito, ker v zakonih za zdaj ni določbe o odstopu od načela neprekršljivosti tajnosti telefonskega sporočanja. Zato je republiški sekretariat za notranje zadeve vprašala, katera ustavna in zakonska podlaga velja za omenjene primere prisluškovanja.

Igor Bavčar, minister za notranje zadeve, je v pisnem odgovoru navedel, da res še nimamo zakona, ki bi na podlagi sodne odločbe dopuščal odstop od ustavnega načela neprekršljivosti tajnosti pisem in drugih občil, vendar je RSNZ po sprejetju ustavnega dopolnila 51 začel postopek za spremembo zakona o notranjih zadevah. Omenjeni zakon namreč v 11. členu določa, da sme sekretar za notranje zadeve glede posameznih oseb in organizacij izjemoma odrediti ukrepe, ki ne upoštevajo načela o nedotakljivosti pisemske tajnosti in tajnosti drugih občil, če je to neogibno za potek kazenskega postopka ali za varnost države. Toda ta člen daje republiškemu sekretarju za notranje zadeve pristojnost, da odloča o tem ukrepu.

Glede na to, da pozitivna zakonodaja z zamudo sledi procesom v družbi, je zapisano v odgovoru, se je SDV pri svojem delu v tem prehodnem obdobju ravnala po veljavnem zakonu o notranjih zadevah (ta naj bi bil do 31. decembra letos usklajen s spremenjenim ustavnim zakonom za izvedbo amandmajev od 9 do 79) in po poročilih slovenske skupščine in njenih komisij ter sveta za varstvo ustavne ureditve. Toda RSNZ ocenjuje, da je nesporno, da tako veljavni zakon kakor tudi 51. dopolnilo predvidevata neupoštevanje načela neprekršljivosti tajnosti pisem in drugih občil.

Igor Bavčar je še zapisal, da ne želijo razvrednotiti pomena odločbe – to je, da je možen odstop od načela neprekršljivosti tajnosti pisem in drugih občil le na podlagi odločbe sodišča – vendar menijo, da gre vendarle samo za razliko glede organa, ki odloča o ukrepu – to je republiški sekretar za notranje zadeve – to pa pomeni po njihovi oceni le manjši problem, kot bi ga pomenilo, če bi opustili neupoštevanje načela neprekršljivosti tajnosti pisem in občil tudi v primerih, ko bi republiški sekretar ocenil, da je ogrožena varnost države oziroma je to neogibno za potek kazenskega postopka.

Zadružništvo pričakuje podporo republike

LJUBLJANA, 20. marca – Republiška vlada naj v dveh tednih pripravi predlog zakona o zadrugah, ki bo upošteval vse pisne pripombe in skupščinska stališča. Tako so odločili danes v družbenopolitičnem zboru, ko so sklenili, da odložijo glasovanje o zakonskem predlogu (druga dva zbora sta namreč predlog ponovno spremenila v osnutek).

Sama razprava je pokazala na precej različna stališča med poslanci različnih strank, omeniti pa kaže tudi pobudo predsednika Zadružne zveze Slovenije **Lea Freliha,** naj se republika vendarle odločneje opredeli do zadružništva tudi s tem, da mu bo zagotovila določene ugodnosti (predvsem seveda davčne).

Nova zasnova službe državne varnosti

LJUBLJANA, 20. marca – Medtem ko sta zbor združenega dela in zbor občin slovenske skupščine že na prvi marčni seji podprla osnutek sprememb zakona o notranjih zadevah – ta govori o novi zasnovi službe državne varnosti ali po novem varnostno-informativne službe, je družbenopolitični zbor šele na tokratni seji razpravljal o tem zakonu in ga tudi sprejel. Poslanci, predvsem iz opozicijskih vrst, so se načeloma strinjali, da pomeni zakon korak naprej in poskus vzpostavitve pravne države in večje stopnje varovanja človekovih pravic. Toda opozarjali so, da v republiki še vedno nimamo zasnove nacionalne varnosti, ki mora izhajati iz nove slovenske ustave. Za večjo zaščito človekovih pravic pred represijo države je treba posameznikom zagotoviti sodno varstvo, kadar so zaradi zbiranja podatkov, ki ga opravlja policija, omejeni v svojih pravicah. Da bi čim bolj zaščitili človekove pravice, so poslanci tudi predlagali, naj bi parlament povečal nadzor nad delom policije.

Bo zakon koristil tudi mladim?

K temu naj bi prispevala tržna naravnanost stanovanjskega zakona, so menili v DPZ – Predlog za izdajo so sprejeli, a s številnimi pripombami

LJUBLJANA, 20. marca – Republiški izvršni svet bo imel pri pripravi osnutka stanovanjskega zakona opraviti z res številnimi pripombami, ki so predlog za izdajo tega zakona osvetlile z več strani. Danes ga je namreč podprl tudi družbenopolitični zbor, ki pa ni sprejel predloga SDZ (povedal ga je poslanec Hubert Požarnik), da bi gradivo zaradi številnih pomanjkljivosti vendarle umaknili, namesto tega pa v skupščini najprej govorili o nacionalnem stanovanjskem programu; kjer pa se mudi, naj vlada pač po potrebi ukrepa.

Izrazito pozitivno mnenje k tako zasnovanemu zakonu – torej predvsem tržno naravnanemu – je v imenu LDS podal **Janez Kopač,** ki je med drugim menil, da zdajšnja mlada generacija, o kateri je tudi pri tem zakonu toliko slišati, praviloma ni užila sadov bivših poceni oz. nerevaloriziranih stanovanjskih posojil niti ne bo mogla zdaj s popustom odkupovati družbenih stanovanj, ker jih pač ni dobila.

Vendar bodo po prepričanju te stranke s tržno stanovanjsko Reformo na daljši čas nastopile boljše stanovanjske razmere, tudi na mlade, k čemur naj bi veliko prispevala večja stanovanjska obilnost, ki jo nakazuje nova stanovanjska zakonodaja. Zaradi novega zakona naj ne bi nihče izgubil stanovanja, vendar naj bi na drugi strani do izdelave zakonskega predloga bolje opredelili tudi tako imenovani neprofitni (socialni) stanovanjski sklad.

Sonja Lokar (SDP) pa je menila, da zakona sploh ne sprejemamo ob pravem času, saj so gmotne razmere številnih stanovalcev takšne, da gotovo ne bodo dopuščale odkupa stanovanj, v katerih že živijo. Zaradi tega sama ne podpira zakonskih tez, saj bi morali bolj razmišljati o prihodnjih možnih socialnih zapletih na tem področju. Ko je SDP organizirala 12 javnih razprav na to temo, je doživela izreden odmev, kar potrjuje, da gre za vprašanja, ki živo zadevajo številne ljudi – pohvalila je, da je zakonsko gradivo zdaj boljše, kot je bilo prvotno (zlasti glede trdnosti najemne pogodbe). **Dušanu Semoliču** (SSS) se zdi, da bi bil zakon sprejemljivejši ob bolj normalnih razmerah, saj se zdaj utegne zgoditi, da bodo stanovanja pod ugodnejšimi pogoji lahko odkupili le redki, to pa bi ponovno uvedlo velike razlike med stanovalci.

Tudi on je menil, da je zdajšnji predlog za izdajo zakona boljši od predhodnega, ki je močno vznemiril številne stanovalce v družbenih stanovanjih. Kot je menil Semolič, ne bi smeli preprečiti, da starejši ljudje odkupijo nadstandardna (prevelika) stanovanja, pač pa to urejajmo z ekonomskimi ukrepi, nekako je treba upoštevati plačevanje stanovanjskega prispevka tudi pri odkupu stanovanja, predvsem pa je treba priznati, da je dveletni rok, v katerem naj bi se občani odločali za odkup stanovanja, odločno prekratek. Prav o podobnem so razpravljali še nekateri. Tako **Andrej Magajna** (neodvisni), ki je tudi menil, da premalo spodbujamo vračanje družbenih stanovanj, za kar bi sicer lahko zagotovili nekakšno »odpravnino« v višini tretjine vrednosti izpraznjenega družbenega stanovanja. **Hubert Požarnik** (SDZ) pogreša predvsem nacionalni stanovanjski program, saj se mu zdajšnji predlog konceptualno ne zdi sprejemljiv, ker je v njem vsega po malem, zaradi česar lahko pričakujemo številne probleme. Povedal pa je, da stranka ni proti lastninski reformi na tem področju.

Štefan Kociper (SKD) pa je poskušal v stanovanjsko politiko vnesti več družinskosti: tako naj bi tudi stanovanjska posojila odplačevali dlje in imeli pri tem nižje obresti tisti (družine), ki imajo tudi več otrok. Dejal je, naj bi stanovanjski zakon imel tudi kakšen element nacionalne družinske oz. demografske politike. Zeleni Slovenije, kot je povedala **Aleksandra Pretnar,** podpirajo predlog, opažajo pa, da ne daje kakšnih posebnih pravic podnajemnikom. Ti namreč tako kot vsi drugi zaposleni prispevajo v stanovanjske sklade: zeleni torej predlagajo, naj bi veljal 30-odstotni popust pri nakupu stanovanj tudi za vse tiste, ki imajo najmanj pet let delovne dobe in so podnajemniki. Sicer pa bi morali napovedani splošni popust v višini 30 odstotkov za vse primere vendarle opredeliti širše, z več merili, možnost za nakup z ugodnostmi pa podaljšati z dveh na tri leta.

S seje DPZ so poročali: Slava **Partlič**, Majda **Vukelić** in Stojan **Žitko**.

Julon proti dragi elektriki

Direktor Julona Dušan Šešok pravi, da z energetskim ministrom različno gledata na vodenje energetske politike – Proti zaprtju JE Krško

LJUBLJANA, 18. marca – »Julon, ki je pretežni izvoznik in celo največji izvoznik na zaposlenega v Jugoslaviji, priznava samo evropske razmere poslovanja, zato se ne more strinjati z veliko dražjo, za 60 do 70 odstotkov, električno energijo, kot jo plačuje naša konkurenca v tujini, poleg tega pa od nas zahtevajo še 20-odstotni davek na elektriko,« pravi Dušan Šešok, direktor Julona v ljubljanskih Mostah.

Po mnenju Šešoka energetski minister dr. Tomšič vodi ravno tako energetsko politiko, kot so jo pred tridesetimi leti, se pravi monopolno, s politiko moči in netržno. »Kakšna tržna ekonomija pa je to, če imamo celo leto zamrznjen tečaj, medtem pa nekateri stroški, zlasti za električno energijo, skokovito naraščajo? Lani se je elektrika podražila za 80 odstotkov. Decembra predlani smo v Julonu elektriko plačevali po 7,3 pfeniga za kilovatno uro, s prispevkom vred pa po 11 pfenigov, decembra lani pa že po 12,6 pfeniga za kilovatno uro,« pravi Šešok. Zdaj jo plačujejo po 12,9 pfeniga, na to pa bo treba zdaj pribiti še novi 20-odstotni davek. Njihova konkurenca v tujini pa jo plačuje po sedem pfenigov.

V Julonu imajo zato največ pripomb k ceni in tarifnemu sistemu za prodajo elektrike. Ta tovarna je namreč največji porabnik v Ljubljani in okolici, elektriko jemlje enakomerno, tudi ponoči, več je porabijo poleti kot pozimi, njihova dnevna konica porabe je nekoliko zunaj splošne konice. Kljub temu, da povzročajo elektroenergetskemu sistemu malo stroškov zaradi ugodnega odjema, jim v elektrogospodarstvu, sedanjem ELES, ne priznajo statusa velikega porabnika, temveč jih uvrščajo v isti tarifni razred kot drugo industrijo, ki porabi po nekaj odstotkov elektrike.

Če odštejemo osnovno surovino, pa je elektrika v stroških Julona udeležena z 20 odstotki. Pri vsem tem, pravi Šešok, je najbolj zanimivo to, da se vsi, od ministra do ELES in ljubljanske distribucije, strinjajo s tem, da bi Julon lahko imel status velikega porabnika in bi za elektriko plačeval sedem pfenigov, vendar se niti sami med sabo ne morejo dogovoriti o spremembi tarifnega sistema, čeprav vsi priznavajo, da je slab. V ELES jim pravijo, naj se o svojem statusu pogovorijo z ljubljansko distribucijo, ti pa jih pošiljajo nazaj na ELES. Zato ni čudno, da doslej ni še nihče hotel z nami podpisati pogodbe o odjemu elektrike, se jezi Šešok. Sicer pa pravi, da tudi znotraj elektrogospodarstva še nimajo podpisanih medsebojnih pogodb za letos, tako da zdajle vlada v poslovanju z njimi in znotraj njih prava anarhija.

Dr. Tomšiču sem predlagal, pravi Šešok, naj bi največji porabniki elektrike plačevali zanjo povprečno po pet pfenigov za kilovatno uro, Julon kot srednje velik porabnik okoli sedem pfenigov, drugi porabniki pa od devet do 11 pfenigov. Večja bremena za elektriko naj bi nosila gospodinjstva. Šešok to takole pojasnjuje: »Če velikim porabnikom ne damo elektrike po pet pfenigov, bodo morali v elektrogospodarstvu nekatere najdražje elektrarne zapreti, ker bodo v tovarnah prisiljeni porabo močno zmanjšati. Ker pa imajo v elektrogospodarstvu ogromne fiksne stroške z elektrarnami in omrežjem, bomo morali te stroške prenesti na druge porabnike. Dvig cene pa bo spet zmanjšal porabo elektrike in tako v spirali naprej. Zato predlagam, da bi veliki porabniki s ceno elektrike krili vse variabilne stroške elektrarnam in vsaj delno tudi njihove fiksne stroška, kar predlaganih pet pfenigov vsekakor omogoča.«

Tarifni sistem naj bi po francoskem zgledu razbili na več razredov, uvedli pa naj bi tudi nižjo tarifo za odjem v poletnih mesecih, v juliju in avgustu. Če s svojimi predlogi ne bomo prodrli, pravi Šešok, potem bodo v ELES lahko le še sami sebi prodajali elektriko, saj veliki porabniki že močno zmanjšujejo porabo, v tujini pa se da elektriko kupiti že po sedem pfenigov, če ne celo ceneje.

Elektro si jemlje tudi pravico, da pošilja račune za elektriko industriji vsakih deset dni«, se jezi direktor Julona. »Moj predlog je, naj bi račune izstavljali dvakrat na mesec, plačevali pa naj bi jih v roku 30 dni. V Julonu plačujemo za elektriko zdaj redno, vendar v 30 dneh, in ne v desetih, kot to zahteva distribucija. Kdo jim daje pravico zahtevati tako kratek plačilni rok, ko pa industriji, zmore v najboljšem primeru izterjati plačila od svojih kupcev v 90 do sto dneh«. Šešoka jezi tudi monopolistično ravnanje dobaviteljev elektrike pri reklamacijah. Kljub čedalje dražji elektriki in visokim prispevkom (slednjih lani preprosto niso plačevali, ker se z njimi niso strinjali), je dobava energije Julonu velikokrat pretrgana, elektrikarji pa se vedejo kot monopolisti brez primere. Zahteve po povračilu škode obravnavajo, češ »boljše elektrike ne znamo pridobiti, če pa vam kaj ni všeč, si jo najdite drugod«.

»Takšno monopolistično vodenje bi preprečili, če bi imela podjetja možnost uvažati energijo, ELES pa nam bi na razpolago dal daljnovode. Prepričan sem, da bi Julon dobil v tujini elektriko po sedem pfenigov, pri čemer bi nam moral iti na roko tudi sekretariat za energetiko, saj elektrikarjem ne bi delali več izgub. Od elektro-energetskega lobija pričakujem normalno poslovno ravnanje, da nas jemlje kot enakopravnega partnerja, ne pa, da nas stalno potiska v podrejeni položaj,« pravi Dušan Šešok, ki obljublja, da bo svoje predloge spravil skozi vladno in skupščinsko sito.

TONJA SLOKAR

DELO plus
Od zibelke do groba nas je pripeljal Sloba!

Anton Rupnik:

BALTIK NA BARIKADAH

(10)

(Burna pomlad '91 v Litvi, Latviji in Estoniji)

Gelbah (po imenu je mogoče sklepati, da gre za Žida) predlaga sovjetskemu vodstvu, naj kar prizna neodvisnost Litve – toda v mejah do leta 1939, se pravi pred podpisom tajnih sporazumov Molotov–Ribbentrop. Kajti sprememba litovskih meja je sledila šele po uveljavitvi teh sporazumov. Ozemlja Vilniusa in okrožja, pa Klaipede (Memla) ter nekaterih beloruskih rajonov je treba razglasiti za mednarodno sporna ter jih predati pod jurisdikcijo prezidenta ZSSR, nastavlja žebljice dnevnik ruske KP. Šele po tem naj bi Kremelj začel pogajanja z Litvo, zares po pravilih mednarodnega prava, dodaja.

Cene skačejo tudi brez vladnega dovoljenja

Kaj pa Litovci na vse to? Oni pridno naprej rišejo nove zemljevide, na katerih dokazujejo, da so imeli svojo mogočno državo že dosti pred Nemci in Rusi. Vrhovni sovjet Litovske republike je lani razglasil sedanje ozemlje kot »obnovitev neodvisne države«, s posebnim zemljevidom pa je uradni Vilnius povedal, da bi po mednarodnih sporazumih s Poljsko (iz leta 1569!), Rusijo (1920), Latvijo (1921) in Nemčijo (1928) v bistvu bila litovska država dosti večja, saj bi naj segla do Vitebska, čez Grodno in Lido.

Na ulici Mindaugo je prostrani »salon mebeli«, kot mi ruski napis pove, da gre za osrednjo prodajalno pohištva. Ze ob vstopu zaznam tisto znano praznino sovjetskih prodajaln. No, v prvem nadstropju ni sicer vse prazno, zato pa je na koncu cen toliko ničel, da mimoidoči potencialni kupci samo z glavo zmigujejo. Spalnica domače, litovske izdelave pride na več kot tri tisoč rubljev, in to brez omar. Pohištvo iz uvoza – v glavnem iz bivših vzhodnih držav SEV – je vsaj za polovico dražje. Izbira nikakršna. Najbolj primanjkuje drobnih delov pohištva, s katerimi bi si ljudje lahko vsaj izpopolnili kotičke v tesnih stanovanjih.

Blagovnica iz sovjetske mreže »detskij mir« (otroški svet) na osrednjem prospektu Gediminu je oblegana z obeh strani z dolgima vrstama: kupce spuščajo noter le po tem, ko so jim preverili kartone, s katerimi dokazujejo, da so stalno nastanjeni v mestu Vilniusu.

• V novem političnem besednjaku Litve kar naprej slišiš pojem samoupravljanje. V njihovi rabi pomeni krajevno (vaško, občinsko, mestno) samoupravo. Zakon o krajevnem samoupravljanju pravi med drugim, da so najpomembnejše oblike neposredne demokracije, s pomočjo katerih se uresničuje krajevna samouprava: državljanska pobuda, sodelovanje prebivalstva v obravnavanju in odločanju o pomembnih vprašanjih, volitve predstavniških organov in možnost nadzorstva nad uresničevanjem sklepov s strani organov samoupravljanja. »Temelj predstavniške demokracije krajevnega samoupravljanja tvorijo sveti samouprave, ki jih volijo v skladu z zakonom,« opredeljuje ta zakon. Predstavniški organ je po njem svet ljudskih deputatov (odbornikov), ki na svojem ozemlju združuje in usklajuje delo drugih organov samoupravljanja ter skrbi za vodenje državnih, gospodarskih in socialno-kulturnih zadev. Na nižji ravni vodi svet njegov predsednik, na višji (občinski in mestni) pa predsedstvo. Organi uprave se zdaj imenujejo starešina na nižji in župan (mêr, po francoskem maire) za občinsko ter mestno raven. »Za starešino, župana in njune namestnike so lahko izvoljeni le državljani Litovske republike, ki so napolnili 21 let starosti in ki obvladajo državni jezik,« določa zakon o krajevnem samoupravljanju ter dodaja, da vsi ti ne morejo hkrati biti tudi deputati (odborniki) svojih svetov.

Tudi ta zakon zbuja med nelitovskim prebivalstvom velik odpor, kajti diskriminiral naj bi po narodnostno-jezikovni plati državljane, ki (še) ne obvladajo litovskega jezika. Prav zato praktično ni v vodstvenih političnih organih zaslediti ruskih ali poljskih imen.

Nekajkratni pogled v živilske trgovine mi potrdi že od prej znano resnico, da je Litva vendarle bolje oskrbovana kot Rusija, oboje pa je seveda hudo žalostno. Praznino zapolnijo z ene vrste z velikimi steklenimi posodami, v katerih po več let ponujajo isti neokusni sok ali rjavkaste vložene paradižnike. Krompirja in povrtnin se še najde za silo, videz vsega tega pa je ubog.

Litva preživlja krizo vsega sovjetskega gospodarstva, dodatno pa še svojo, ki je največ v tem, da so se ji strašno podražile vse surovine, da pa za zahodne kupce ni zanimiva, ker jim nima kaj ponuditi; tudi oni iščejo na teh trgih predvsem surovine.

Medtem ko so v Latviji in Estoniji že v začetku letošnjega leta krepko povišali cene in zakorakali vsaj v prvo fazo gospodarske reforme, pa se je v Litvi vse skupaj zaustavilo. Novi premier Gediminas Vagnorius, samozavestni ekonomist, propovednik tržnega gospodarstva, očita svoji predhodnici Kazimieri Prunskienejevi, da je kar naprej ukinjala prejšnje administrativne mehanizme in čakala, da se ji bo pojavil trg – tega pa ni hotelo biti. On sam govori o prehajanju k trgu skorajda z istim besednjakom kot Gorbačov: nikar prehitro odpravljati starih mehanizmov, saj lahko hitro zabredemo v anarhijo. Treba je ukrepati počasi in previdno. »V nobenem primeru se ne smemo odpovedati državnim nalogam in naročilom,« pravi Vagnorius in utemeljuje ponovno uveljavitev obeh sila spornih gospodarskih pojmov s tem, da lahko samo čez državna naročila podjetjem zagotovi, da se bo trgovina napolnila. To pa, kar podjetje izdela mimo teh obvezujočih naročil, s tem lahko prosto razpolaga, prodaja kamor koli. Koliko je zdaj te svobode? Slaba četrtina vse proizvodnje.

Mladi Vagnorius je hkrati previden in zagnan. Meni, da bo že letos poleti zmogel priti tako daleč, da bodo ustvarjeni pogoji za postopno uvajanje svobodne trgovine.

Vlada sicer lahko trdi kar koli, ampak tudi v Litvi so cene že močno porasle, če odvzamemo doslej še zajamčene cene za kruh in nekaj temeljnih živil. Prunskienejeva ni zadosti prepričljivo pripravila sistema nadomestil (kompenzacij), pa je politični opoziciji, še posebej samozvanemu komiteju za narodno rešitev, nastavila najbolj občutljivo plat: nekaj tisoč ljudi so popeljali demonstrirat pred parlament.

Po bridkih izkušnjah – iz teh nemirov so neposredno sledili napadi sovjetske vojske na dom tiska in RTV – zdaj snujejo kompenzacije tako, da bi v celoti pokrili podražitve temeljnih živil najbolj ogroženim slojem. Ampak 85 rubljev mesečnega draginjskega dodatka za upokojence ali 105 rubljev za zaposlene delavce bo le simboličen nadomestek, saj obetajo, da se bodo živila podražila za 2,6-krat.

Prvi program za združitev Kitajcev v enotno republiko

Glasilo kitajske KP pozdravilo tajvanski predlog o združitvi – »Ustanovitev demokratične, svobodne in perspektivne Kitajske« – Opuščena politika »treh ne«

OD NAŠE DOPISNICE

PEKING, 20. marca – V komentarju, ki ga je objavilo glasilo kitajske komunistične partije Renmin Ribao, je LR Kitajska pozdravila tajvanski predlog za združitev Kitajcev. Gre pravzaprav za prvi natančnejši program, kako vnovič združiti Kitajce v enotno republiko, ki ga je 5. marca odobril tajvanski predsednik Li Teng–Hui. Očitno bo dobra podlaga za pogajanja, čeprav je že zdaj jasno, da bodo ta vse prej kot hitra in preprosta.

Program je pripravil tajvanski svet za narodno združitev, ki ga je oktobra lani ustanovil predsednik Li Teng–Hui. Kot piše, je njegov skrajni cilj »ustanoviti demokratično, svobodno in perspektivno Kitajsko«. Združitev naj bi po tem dokumentu potekala v teh fazah – od ustavitve sovražnosti in vzpostavitve vzajemnega zaupanja prek navezovanja neposrednih stikov, zlasti na področju transporta, pošte in trgovine oziroma izmenjave obiskov visokih uradnih predstavnikov, do priprave skupnega ustavnega sistema na načelih demokracije, gospodarske svobode, družbene pravice in nacionalizacije vojske.

Uradni Peking je nadvse zadovoljen, ker kuomintanška vlada v svojem programu ni uporabljala protikomunističnega besednjaka in ker je močno popustila, saj je svojo dosedanjo politiko »treh ne« (ne za medsebojne stike, ne za pogajanja in ne za kompromise s komunisti) nadomestila s predlogom, naj bi obale tajvanske ožine povezali z mostovi.

Pa vendar je komunistična »matična država« še vedno močno zadržana zlasti do definicije obeh strani kot »političnih entitet, ki se medsebojno ne zanikata«, ki se »vzajemno spoštujeta tudi na mednarodnem prizorišču« in se ne izključujeta, marveč »pomagata druga drugi v mednarodnih organizacijah«. Komentator Renmin Ribaa dolži kuomintanško vlado, da še vedno skuša uresničiti zamisel o »neodvisnem Tajvanu« oziroma da nadaljuje politiko »ene Kitajske in enega Tajvana«, ki odpravlja sleherno možnost za združitev.

Ljudsko republiko Kitajsko tudi moti, da so v tajvanskem programu določili kot pogoj za združitev uresničitev gospodarskih reform v »matični državi«, ki naj bi jim postopoma sledili tudi svoboda mišljenja in govora in splošna demokracija. Peking se namreč veliko bolj ogreva za svojo formulo »ena država – dva sistema«, ki bi, kot pravi omenjeni komentator omogočila, da se »voda iz vodnjaka in voda iz reke ne bi mešali«. Kljub temu pa se tudi Peking zaveda, da bo združitev s Tajvanom mogoča le, če bodo precej zmanjšali gospodarske in politične razlike, zato je pričakovati, da bo LR Kitajska prej določila del svojega ozemlja, ki naj bi rabil obema stranema kot skupno oporišče, kot pa spremenila ta problem v kamen spotike na prihodnjih pogajanjih. To bo toliko lažje, če se bosta kitajsko in tajvansko gospodarstvo še naprej prepletala, saj sta že brez napisanih programov dokazali, da hitro najdeta skupne interese oziroma stične točke in da pri tem zlahka premagujeta tudi nekatere sistemske razlike. Najboljši dokaz je provinca Fujian v neposredni bližini kuomintanškega otoka, ki je do konca minulega leta s tajvanskimi investitorji sklenila 812 pogodb o vlaganju kapitala v skupni vrednosti 1,123 milijarde dolarjev.

ZORANA BAKOVIĆ

● Predsednik kitajskega sveta za predstavitev mednarodne trgovine Zheng Hongye je napovedal, da bo do konca tega leta obiskal Tajvan. Čeprav ta svet ni vladna ustanova, pa ne gre zanemariti dejstva, da je njen predsednik član centralnega komiteja kitajske komunistične partije. Še več, Zheng naj bi odpotoval na Tajvan na povabilo predsednika tamkajšnjega sveta za koordinacijo trgovine med Tajvanom in LR Kitajsko Zhang Pingzhaja, ki pa je član centralnega komiteja Kuomintanga. Trgovinski odnosi med »matično državo« in otokom pa so veliko boljši od političnih – medsebojna menjava je bila namreč lani vredna 4,04 milijarde dolarjev, to je za 16,08 odstotka več kot 1989.

AVGUST PUDGAR

Visoka cena diktature

Z nadaljevanjem odpora proti režimu Sadama Huseina so novo potezo potegnili tudi v ZDA, kajti ameriško poveljstvo v Zalivu je sporočilo, da bodo poslej tudi polete iraških bojnih helikopterjev obravnavali kot grožnjo zavezniškim silam. Z drugimi besedami to pomeni, da je zavezniško vojaško poveljstvo po bojnih letalih prepovedalo bagdadskemu režimu tudi uporabo helikopterjev, kar je najbrž posledica spoznanja, da je Sadamov režim z njimi napadal uporniške sile na severu in jugu države.

Po drugi strani je zanimivo, da sedaj tudi uradni Washington ni več tako skeptičen do vstaje proti režimu v Bagdadu, kot je bil na začetku oboroženega upora. Tedaj so v Združenih državah iz vojaško-političnih krogov prihajale napovedi, da je Sadam Husein vojaško še vedno tako močan, da bo po vsej verjetnosti v kratkem času pometel z vstajniki. Sedaj v Washingtonu, kjer po zaslugi vojaških štabov v Zalivu dokaj dobro vedo, kaj se dogaja v Iraku, zatrjujejo, da so kurdski uporniki zasedli večji del severnega in severovzhodnega Iraka, območja, na katerem živi kurdsko prebivalstvo. Hkrati so potrdili, da boji divjajo tudi na jugu države, ob Evfratu in Tigrisu ter blizu šiitskih svetih mest Nadžafa in Karbale, pri čemer so splošne razmere v Iraku »nejasne«.

Zaradi omenjenih razlogov so ameriška poročila o dogajanjih v Iraku najbolj verodostojna, kajti odporniške trditve o uspehih na severu in jugu so gotovo propagandno napihnjene in na drugi strani še bolj iraške, kjer časopisi upornike prikazujejo kot zločince in teroriste, ki da uničujejo vse, kar morejo. V Iranu, kjer največ poročajo o spopadih v Iraku, se sklicujejo na uporniške kroge in na izjave beguncev, hkrati pa v Teheranu povečujejo težo odpora proti Sadamu vzporedno z ohlajevanjem iransko-iraških odnosov.

Ti odnosi so se hitro ohladili in celo zaostrili, ko je Sadam v nedeljo posredno obtožil Teheran, da podpira iraške upornike. V iranskem glavnem mestu so to seveda zanikali, ponovno so pozvali iraškega diktatorja, naj odstopi, in ga obtožili za množične zločine nad civilnim prebivalstvom. Po iranskih trditvah naj bi Sadamova soldateska samo v Nadžafu in Karbali pobila 12.000 do 16.000 civilistov, do množičnih pokolov pa je prišlo tudi v Basri, za katero so šiitski uporniki kmalu po končani zalivski vojni zatrjevali, da je v njihovih rokah. Dejstvo, da so visoki iraški oficirji, ki so se pred nekaj dnevi pogovarjali z ameriško-saudskimi generali na jugu Iraka, prišli iz Basre, govori drugače.

Čeprav je videti, da je Sadam Husein večino preostale armade poslal v boj proti upornikom na severu in jugu (nepristranski opazovalci še niso potrdili uporniške obtožbe o uporabi prepovedanega kemičnega orožja) je očitno, da upora ne more zadušiti in da je njegov padec pravzaprav le vprašanje časa. Sadam je sicer pohitel s pošiljanjem ministrov in vojaških poveljnikov na sever in jug, razglasil, da bo sestavil novo vlado, da bo parlament sprejel novo ustavo in da bo uzakonil politični pluralizem. Večino tega je iraški diktator obljubljal že pred letimi pred zalivsko krizo, vendar mu je za uresničitev obljub vedno »zmanjkalo časa,« ker so bile njegove ambicije usmerjene povsem drugam (od obsedenosti z vlogo vsearabskega voditelja do Velikega Iraka), kar se je končalo katastrofalno in z napol porušenim Irakom.

Sadam Husein se je z značilno lastnostjo diktatorjev odločil, da bo reševal svojo kožo do zadnjega, četudi za ceno ogromnih človeških žrtev in uničenja Iraka. Protiiraška koalicija mu tega ni preprečila, ker zaradi vrste razlogov ni tvegala popolnega uničenja Sadamovega vojaškega stroja in s tem njegovega režima. To je prepustila njegovim doma in v tujini živečim nasprotnikom, ki so se združili v ohlapno in heterogeno protirežimsko koalicijo. V Iranu so prepričani, da je konec »iraške baasistične diktature« blizu, medtem ko v ZDA menijo, da Sadam Husein ne bo politično preživel do konca leta. Iz številnih stikov in obiskov med arabskimi in muslimanskimi državami, zlasti v iraški soseščini, je mogoče sklepati, da se na vseh straneh pospešeno pripravljajo na posadamovsko obdobje, kar spremljajo bolj in manj prepričljive zahteve po iraški ozemeljski nedotakljivosti in nelagodje pred političnim vakuumom po Sadamovem padcu, ki tudi marsikaj pove.

PRITISK NARAŠČA

IRONIMUS, »Süddeutsche Zeitung«, München

Bushov novi svetovni red cepi francoske socialiste

Bivši obrambni minister Jean-Pierre Chevènement, ki je odstopil, ker se ni strinjal s francosko vlogo v zalivski vojni, kljubuje Mitterrandu

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 20. marca – Zalivska kriza je med francoskimi socialisti pustila globlje brazgotine, kot je bilo videti konec januarja, ko je obrambni minister Jean-Pierre Chevènement odstopil v znamenje protesta proti sodelovanju Francije v kopenski ofenzivi na iraškem ozemlju, češ da takšna vojaška operacija presega mandat, ki ga je varnostni svet dal silam mednarodne koalicije. Zdaj že bivši minister, ki je hkrati vodja ene pomembnih političnih struj znotraj vladajoče stranke, se ob koncu vojne, ki je bila krajša od pričakovanj in je Franciji prizanesla z visokim človeškim davkom, ni vrnil v čredo, temveč je ostal na obrobju nove politične strategije socialistov.

Vladajoča stranka, ki se – podobno kot druge francoske politične sile – pripravlja na nove volilne izzive, za razliko od opozicije pa se v njej začenja tudi dinastični boj, kajti François Mitterrand se bliža polovici svojega drugega – in zadnjega – predsedniškega mandata, je za začetek aprila sklicala širok posvet, na katerem naj bi sprejeli zunanjepolitično strategijo, zajeto v razmišljanju o »novem svetovnem redu«. Gre za politično sintezo položaja v Evropi in v svetu, ki nastaja s spremembami v vzhodni Evropi, integracijskimi gibanji v dvanajsterici in tudi širše, ter s posledicami zalivske vojne, ne le na Bližnjem vzhodu, temveč predvsem v celotni mednarodni skupnosti. Na nedavnem srečanju izvršnega biroja socialistične stranke so predstavniki Chevènementove struje sicer glasovali za besedilo projekta, ki ga bodo čez dva tedna predlagali strankarskim predstavnikom iz vse Francije, toda brez bivšega obrambnega ministra, ki je ugovarjal takemu stališču svojih političnih somišljenikov.

Politični spor znotraj ene od struj v vladajoči stranki nikakor ni enostaven, predvsem za Jean-Pierra Chevènementa, ki se je znašel v neugodnem položaju, ko mora bodisi uveljaviti svoje stališče, in v tem primeru bodo njegovi pristaši umaknili podpis besedila spornega projekta – in tako zdrsnili na obrobje stranke – ali pa privoliti v tekst. V obeh primerih bo ugled bivšega obrambnega ministra, ki je vselej sodil na levo krilo socialistične stranke, ima pa velike zasluge za politični vzpon Françoisa Mitterranda, saj ga je podprl v kritičnih trenutkih strnjevanja sil socialistov okoli sedanjega državnega predsednika, omajan in Chevènementove šanse, da se povzpne med možne dediče, se zmanjšujejo. Če se odloči za strateški umik, ga pristaši utegnejo obtožiti nenačelnosti, če vztraja, pa se bo znašel v manjšini v lastni politični struji. Njena veljava v socialistični stranki sicer ni prevladujoča, na lanskem kongresu v Rennesu je dobila 8,5 odstotka glasov, toda pri kovanju zavezništev med različnimi kandidati za Mitterrandovo dediščino bi utegnila prevesiti tehtnico na to ali ono stran.

Toda Jean-Pierre Chevènement očitno ne razmišlja o umiku. Svoj namen, da člane struje prepriča v preklic podpisa s kontroverznega besedila o »novem mednarodnem redu« je pokazal z vnaprejšnjo objavo uvodnika v glasilu »Lettre de la République moderne«, ki pomeni doslej najostrejšo kritiko politike Françoisa Mitterranda. Bivši minister se zoperstavlja »novemu svetovnemu redu predsednika Busha« in zatrjuje, da Francija ne bi smela slediti atlantski opredelitvi Velike Britanije ter ugled gonilne sile v Evropi zamenjati za podrejenost Ameriki.

Uporni socialistični veljak, po katerem bi se Francija morala posvetiti evropskim integracijskim procesom, svari pred iluzijo o močnem in učinkovitem varnostnem svetu, ki je po njegovem prepričanju povsem v službi ZDA. S tem je Jean-Pierre Chevènement odločno zarezal v Mitterrandovo zunanjepolitično strategijo, kajti francoski predsednik je tik po zalivski vojni predlagal sestanek varnostnega sveta OZN na ravni državnih poglavarjev ali šefov vlad, da bi naredili črto pod mednarodno krizo, ki je prvič po drugi svetovni vojni združila vse velike sile. Prav varnostni svet naj bi po elizejskem prepričanju postal najboljše orodje za gradnjo tega »novega svetovnega reda«, ki se mu zoperstavlja Jean-Pierre Chevènement, češ da pomeni koncesijo idejam ameriškega predsednika.

»Udar« bivšega ministra utegne sprožiti razcep v vladajoči francoski politični stranki, še posebej, če Chevènementu uspe uveljaviti svoje stališče in pripadnike struje prepričati, naj umaknejo svoj podpis s spornega besedila. A tudi če bo upornik strnil vrste svojih pristašev, bo socialistična stranka dve leti pred parlamentarnimi volitvami doživela udarec, obenem pa se bo seznam možnih dedičev in kandidatov za Elizejsko palačo zmanjšal za ime Jean-Pierra Chevènementa.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Darilo Pariškega kluba za Poljake

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 20. marca – Poljski se obeta darilo v vrednosti 17 milijard dolarjev: tolikšno zmanjšanje uradnega dolga namreč utegne prinesti sporazum s članicami Pariškega kluba, katerih predstavniki so v največji tajnosti opravili tretjo fazo pogajanj z varšavsko vlado o olajšanju polovice poljskih javnih dolgov, ki se vzpenjajo na 33,5 milijarde dolarjev. Poleg tega Poljsko bremeni še kakih 15 milijard dolarjev obveznosti do držav, ki niso članice Pariškega kluba, ali do zasebnih upnikov, česar pa ta upniška organizacija ne pokriva.

Največji del dolgov, ki bremenijo Poljsko in njeno gospodarstvo, so neplačane obveznosti iz sedemdesetih let in ne nove zadolžitve. Nova poljska vlada je svojo pogajalsko strategijo z zahodnimi upnicami osredotočila na zatrjevanje, da je ni mogoče siliti, naj plačuje napake iz preteklosti, ki jih sedanja vodilna garnitura ni zagrešila, zato je zahtevala zmanjšanje obveznosti za nič manj kot 80 odstotkov. Vztrajanje pri argumentu, da gre za breme iz že minulega obdobja, ki ga ni mogoče naprtiti novi vladi, predvsem pa, da nakopičene obveznosti, ki so samodejno naraščale z zamudami in reprogramiranji, zavirajo proces gospodarske obnove Poljske in – navsezadnje – tudi politično stabilnost države, ki je sredi temeljitih sprememb, je naposled učinkovalo. Sredi letošnjega januarja so na zasedanju sedmerice najbogatejših držav, ki so hkrati tudi članice Pariškega kluba, dosegli načelno soglasje o zmanjšanju več kot tretjine poljskih javnih dolgov. Temelji bodočega dogovora so bili tako utrjeni, četudi je srečanje delovne skupine Pariškega kluba in poljske vlade konec februarja pokazalo dokajšnje razhajanje med zahodnimi državami.

Med štirimi najvplivnejšimi članicami kluba, ki so obenem tudi največje poljske upnice na Zahodu, Nemčija in Japonska nista posebej naklonjeni tako obsežnemu zmanjšanju varšavskega dolga, češ da je Poljska že februarja lani ob reprogramiranju dobila izjemno ugodne pogoje. Poleg tega so odpisi dokaj nevarni za upnice, kajti do podobnih idej se lahko dokopljejo tudi druge dolžnice. Bolj razumevajoči sta ZDA in Francija, zato bodo v Varšavi v naslednjih tednih posebno pozornost posvetili prepričevanju Washingtona in Pariza.

Zasedanje delovne skupine Pariškega kluba je omogočilo dokajšnje zbližanje pozicij, tako da opazovalci napovedujejo, da bi Poljska lahko dosegla 50-odstotno zmanjšanje obveznosti, kar doslej ni uspelo še nobeni zadolženi državi. V naslednjih tednih je torej treba doseči konsenz vseh članic Pariškega kluba o višini zmanjšanja dolga, pa tudi o podrobnostih te finančne operacije in o načinu odplačevanja preostalih obveznosti. Zahodne države med drugim zahtevajo, da Poljska – kot jamstvo za svojo novo ekonomsko usmeritev – pred sporazumom s Pariškim klubom podpiše dogovor z Mednarodnim denarnim skladom (IMF) in sprejme njegov triletni stabilizacijski program.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Obisk madžarske delegacije

LJUBLJANA, 20. marca – Slovenijo je obiskala delegacija iz madžarske Železne županije pod vodstvom predsednika tamkajšnje samouprave dr. Puszta ija Gyuleja. Danes so si gostje ogledali tovarno Muro v Murski Sobiti in se pogovarjali z občinskimi predstavniki, za jutri pa so predvideni pogovori z delegacijo slovenskega izvršnega sveta, v katrei bodo predsednik Lojze Peterle, republiški sekretar za mednarodno sodelovanje dr. Dimitrij Rupel, minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular in podpredsednik GZS Franc Horvat. Popoldne se bo z gosti pogovarjal predsednik predsedstva Milan Kučan.

Spodrezani frak

Z zalivsko vojno je že marsikdo zaslužil in marsikdo še bo. Predvsem oboroževalna industrija, veliko pa tudi podjetja, ki bodo dobila naročila za obnovo Kuvajta. Toda večino naročil, vrednih deset in deset milijard dolarjev, bodo dobila predvsem ameriška podjetja že zato, ker so si ZDA naložile nesorazmerno veliko breme vojne. Toda vsaj en posel še ni sklenjen. In nekdo bo zaslužil tudi z ostanki vojne. Na bojiščih je namreč ostalo od tri od štiri tisoč razbitin raznih tankov oklepnikov in topov. Za trgovce s starim železom to pomeni predvsem dvesto ali celo tristo tisoč ton železa, ki naj bilo vredno dvajset, trideset milijonov dolarjev. Ostalo pa je tudi železje z miniranih naftnih črpalk in drugih naftnih naprav. Ko bi to železje pristeli k razbitinam tankov in oklepnikov, razmišljajo trgovci s starim železom, bi to pomenilo vsaj desetkrat večjo kupčijo torej kar kakih 250 milijonov dolarjev. In tako se je zdaj začel tihi konkurenčni boj, v katerem je vse dovoljeno.

Haiderjev ogenj v strehi

Koroški deželni glavar se jezi, ker je njegov podrejeni napovedal odprtje dvojezične ljudske šole – Vihar kot nalašč pred volitvami celovškega župana

OD NAŠEGA DOPISNIKA

CELOVEC, 20. marca – Koroški deželni glavar in vodja svobodnjaške stranke (FPÖ) dr. Jörg Haider se silno huduje. O »goljufiji« govori in za povrh je kot predsednik deželnega šolskega sveta jasno oštel izvršnega predsednika te ustanove Huga Reinprechta. Ta si je drznil izjaviti, da bo z novim šolskim letom v Celovcu vsekakor odprta dvojezična ljudska šola. Reinprecht da nima nobene pravice razlagati, kaj bo on kot njegov predstojnik, kot deželni glavar, odločil.

Povod za glavarjevo sveto jezo (»Dal bom pregledati, ali so prijave upravičene, prepričil bom vsakršno goljufijo!«) je 29 deklic in dečkov iz Celovca, katerih starši ali skrbniki so s črnim na belem v okviru »povpraševanja o potrebi po dvojezičnem pouku« izjavili, da želijo za svoje otroke dvojezični pouk na ljudski šoli. Ogenj je v strehi očitno zato, ker je prijav toliko, 29, torej veliko več kot minimalno potrebno število sedmih prijav k takemu pouku.

Haider želi torej dognati, kdo od staršev teh 29 otrok je slovenskega rodu. Že zdaj da mu je jasno, da večina otrok ni iz slovenskih družin. Člen 7 avstrijske državne pogodbe pa govori samo o pravici slovenskih otrok do pouka (tudi) v slovenščini, enako razsodba avstrijskega ustavnega sodišča, s katero je možen – »ob izkazani potrebi« – slovenski ljudskošolski pouk tu na Koroškem tudi zunaj območja dvojezičnega šolstva.

Tajnik Zveze slovenskih organizacij dr. Marjan Sturm je izjavil, da je Haiderjeva zahteva po ugotavljanju slovenske narodne pripadnosti »nedvoumno protiustavna«. Pri tem citira pravno mnenje univ. prof. Pernthalerja: »Tudi zaradi ustavnopravnih razlogov bi bilo vsakršno poizvedovanje o pripadnosti avstrijskega državljana k slovenski manjšini ali zahteva po dokazovanju pripadnosti državljana k tej manjšini nedopustna, ker je s tem povezana nevarnost diskriminacije.« V členu 14 avstrijske ustave namreč piše, da je prepovedana vsakršna diskriminacija zaradi rasne pripadnosti ali jezika.

Sturm tudi meni: »Haider kar naprej izziva pritožbe na ustavno sodišče. Če tako hoče, pa naj bo.«

Omenjeni Hugo Reinprecht je bil sicer pokaran, toda sicer je po drugi poti svaril pred senčnimi stranmi takega pouka v Celovcu, s čimer je nehote zbudil sum, da skuša odvrniti starše omenjenih 29 otrok, da jeseni le ne bi vpisali otrok k takemu pouku. Otroci da bodo kar dvakratno zapostavljeni. Ker gre izključno za otroke, prijavljene k dvojezičnemu pouku, ne bodo deležni pomoči t. i. drugega učitelja kakršni delajo na dvojezičnem ozemlju v razredih, v katerih nekateri učenci niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku, torej se uče samo nemško. In ker je 29 otrok po starosti primernih za razne razrede, posamezne skupine pa ne zadostujejo za samostojne razrede, jih bodo torej poučevali oddelčno, skupaj, kot v hribovskih enorazrednicah, kot se je izrazil Reinprecht.

Da je do viharja prišlo tik pred nedeljskimi volitvami za celovškega župana, prejkone ni naključje.

JOŽE ŠIRCELJ

»Evropa v dveh hitrostih«

Guverner nemške Bundesbanke Karl-Otto Poehl meni, da je za evropsko monetarno unijo zrelih le nekaj držav – Italija v »drugi ligi«?

OD NAŠE DOPISNICE

RIM, 20. marca – »Poehl nas pošilja v drugo ligo« – to je skoraj identičen naslov v današnjih italijanskih časopisih, ko pišejo o nastopu guvernerja nemške zvezne banke Karla Otta Poehla v ekonomski in monetarni komisiji evropskega parlamenta. Trde »tehnične« sodbe nemškega finančnika o iluzornosti razmišljanj o evropski monetarni uniji v razmerah različnih stopenj inflacije, ki so Italijo postavile v skupino z Grčijo, Španijo, Portugalsko in Veliko Britanijo, so priklicale nazaj politično zelo napadano idejo o »Evropi v dveh hitrostih«.

Podatki o povečanju proračunskega primanjkljaja precej čez načrte in prepiri o tem, ali vlada podatkov o finančnih tokovih ni »popravila« (kar trdijo delodajalci) dopolnjujejo skico določenega zastoja v gospodarskem razvoju; čeprav zastoj ni nastopil samo v Italiji, ki ima na voljo še vedno sorazmerno več rezerv za ponovno oživitev gospodarstva kot druge države Evropske skupnosti iz »druge lige«, je prizadetost večja, ker ne manjka črnogledih analiz o nesposobnosti izvedbe nujno potrebnih infrastrukturnih reform (transport, komunikacije, uprava).

Guverner Poehl je, čeprav je poudaril, da se je izognil političnim sodbam o prihodnjem širjenju monetarne unije, za »zrele« določil le nekaj držav (poleg Nemčije Nizozemsko, Belgijo, Luksemburg in Francijo). Zunaj tega kroga ne bi vključil nikogar več v monetarno unijo, ki naj bi po političnem sklepu z nedavnega rimskega »vrha« Evropske skupnosti po letu 1994 imela tudi skupno osrednjo banko. Natančneje, po Poehlu bi lahko sodelovala Avstrija, ki sploh še ni članica ES, ne pa Italija, ki je »potrebovala deset let, da je lahko sprejela vsa pravila evropskega monetarnega sistema«.

Guverner nemške centralne banke je priznal, da se zaveda »posebne italijanske občutljivosti« v teh rečeh, toda njegova vloga »tehnika«, ne politika, mu narekuje nizanje in objavljanje dejstev. Dejstva pa so v tem, da različne stopnje inflacije vplivajo na obrestne mere in da v takih razmerah ni mogoče govoriti o nikakršni monetarni uniji z eno osrednjo banko. Kot nazoren in otipljiv primer neustreznosti združevanja je Poehl omenil prav nekdanji dve Nemčiji, rezultat katerega je po njegovem »katastrofa«. Skupaj naj bi prišli dve ekonomiji z močno različnima ravnema konkurenčnosti in enotna valuta zdaj preprečuje hitrejše naraščanje tržne sposobnosti s pomočjo nihanja valutnih razlik. V teh pogojih naj bi imela politika samo eno možnost za izravnanje velikih razlik med razvitimi in nerazvitimi regijami: podpirati prenos bogastva na manj razvite in odobriti znatne davčne olajšave.

Vprašanje, ki si ga je na mednarodni ravni zastavil Poehl – ali so bogatejše države Evropske skupnosti pripravljene na podobno prelivanje sredstev – bo aktualno tudi tedaj, ko bo šlo za obravnavanje prošenj o širjenju ES. Politično evforijo – z vključevanjem vzhodnih držav v evropske integracije naj bi skrbeli za relativno mednarodno stabilnost – bodo še bolj kot doslej nadzorovali gospodarstveniki in finančniki.

MOJCA DRČAR-MURKO

Devinsko-nabrežinski občini zdaj županuje socialist Caldi

Novo koalicijo so sestavili krščanski demokrati, Slovenska skupnost in socialisti – Konec nekajmesečne krize

OD NAŠEGA DOPISNIKA

TRST, 20. marca – V občini Devin–Nabrežina so se z izvolitvijo novega župana in občinske uprave nekaj ur pred iztekom dvomesečnega roka izognili ponovnim volitvam in prisilnemu upravitelju. Krščanska demokracija, Slovenska skupnost in socialisti so se znova dogovorili za sestavo upravne večine, za župana je bil izvoljen socialist Vittorino Caldi, za podžupana pa Martin Brecelj iz Slovenske skupnosti.

Pri ponovni vzpostavitvi tristrankarske koalicije v občini je bilo največ težav pri krščanskih demokratih, ki so zdaj izgubili župana, saj se nekateri njihovi svetovalci niso strinjali s ponovnim sporazumom s stranko Slovenske skupnosti. Na koncu so vendarle glasovali za novo občinsko upravo, proti pa so bili komunisti in Zeleni, medtem ko se je svetovalec MSI pri glasovanju vzdržal. Bivši župan Dario Locchi in podžupan Bojan Brezigar sta postala zdaj načelnika svetovalskih skupin Krščanske demokracije oziroma Slovenske skupnosti.

Krizo v občinski upravi so novembra lani sprožili v stranki Slovenske skupnosti, ki je zaradi pisma župana Locchia notranjemu ministru Vincenzu Scottiu glede izdajanja dvojezičnih osebnih izkaznic v občini zahtevala županov odstop. Ta je sredi januarja res odstopil, vendar je pred tem občinska uprava na njegovo zahtevo sprejela še zadnji sklep v zvezi z gradnjo turistične naselja v Sesljanskem zalivu. Na sinočnji seji je nova uprava potrdila veljavnost vseh sprejetih sklepov v zvezi s tem, upoštevali pa bodo tudi spremembe načrta, ki jih zahteva ministrstvo za zaščito kulturnih dobrin in okolja.

MIŠO RENKO

● Italijansko ministrstvo za zaščito kulturnih dobrin in okolja je s posebnim odlokom zamrznilo načrt gradnje turističnega naselja v Sesljanskem zalivu. Po njihovem mnenju gre za kršenje zakonskih predpisov, ki so še posebej strogi, ko gre za gradnje tik ob obali in v zaščitenih območjih, kar velja za Sesljanski zaliv.

Koliko je (bila) ura, ko ste utegnili v miru vzeti ta časopis v roke?

Natisnili smo ga že včeraj zvečer!

Prehitite čas, berite časopis takrat, ko utegnete in ko je tudi najbolj svež – danes zvečer za jutrišnji dan.

Večerno DELO, časopis jutrišnjega dne, tiskamo že ob sedmih zvečer in ga dostavimo naročnikom najkasneje do 21. ure.

Ljubljančani, ki stanujete v Novih Jaršah, Bratovševi ploščadi, Dravljah, Šiški – zahodno od Celovške c., Brinje-Posavje, Novih Fužinah, Štepanjskem naselju, ob Tržaški cesti do obvoznice, v BS 1/5, Trnovem, Savskem naselju in BS-3, se lahko na večerno DELO naročite ali prenaročite (če ste že naročniki jutranjega DELA) takoj – če bomo dobili vaše naročilo do 14. ure, vam bomo prinesli prvo večerno DELO domov že isti večer!

Vsi drugi Ljubljančani, za katere večerna dostava še ni organizirana, si lahko privilegij jutrišnjega časnika zagotovite vnaprej. Izpolnite in odpošljite spodnje prednaročilo. Večerno dostavo bomo prej organizirali tam, kjer bo zanjo večji interes.

Jutro ne bo pametnejše – izpolnite in odpošljite takoj:

DELO – Stik
Ljubljana, Titova 35

Naročam VEČERNO DELO:

IME IN PRIIMEK:. . . . . .

NASLOV: . . . . . .

ROJSTNI PODATKI:. . . . . .

ZAPOSLEN: . . . . . .

OPOMBE: . . . . . PODPIS: . . . . . .

NA DELO SEM ŽE NAROČEN IN SE ŽELIM PRENAROČITI NA VEČERNO DOSTAVO
DA NE

NA NOVO SE ŽELIM NAROČITI NA DELO-VEČERNA DOSTAVA
DA NE

(Ustrezno označite!)

Ker sem na Delo z jutranjo dostavo že naročen, mi ga zjutraj prenehajte dostavljati.
DA NE

Cena naročnine DELA v večerni dostavi je 313,00 din na mesec.

Če na vašem področju dostava VEČERNEGA DELA še ni organizirana, vam bomo pisno sporočili, kdaj vam ga bomo lahko prvič prinesli.

POKLIČETE, POVPRAŠATE, PRENAROČITE, NAROČITE, PROTESTIRATE lahko tudi po telefonu 321-551 int. 27-79 vsak delovni dan od 9. do 14. ure.

VEČERNO DELO, časopis jutrišnjega dne!

DELO
Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

Grehi brez cene

VINKO VASLE

Pričakovanje, da bo parlamentarna obravnava osnutka zakona o denacionalizaciji ostra, medstrankarsko polemična, zlasti pa argumentirana, so bila očitno prevelika. Kaj se pravzaprav skriva za navidez dolgočasnim mirom, ki je prežemal razpravo o »revolucionarnem zakonu« – kot mu nekateri pravijo – v katerem je skritih vse polno neznanih pasti, gospodarskih, ekonomskih in socialnih pretresov neopredeljenega obsega?

Možnosti so seveda tri? Da se bo prava vsebinsko-politična bitka o zakonu razvnela šele pri njegovem predlogu, kajti dosedanja parlamentarna praksa kaže, da osnutki zakonov v parlamentu niso deležni posebne pozornosti. Druga možnost tiči v spoznanju, da se nobeni v parlamentu zastopani stranki, ne vladajoči koaliciji in ne opoziciji, politično ne izplača zaostrovati vprašanja denacionalizacije, saj so si prav vse stranke popolnoma enotne v stališču, da je treba pretekle krivice, nasilno odvzemanje in državno krajo zasebne lastnine popraviti v največji možni meri. Tudi, če bi obstajali še kakšni tehtni pomisleki, zlasti na strani opozicije, jih ta preveč vehementno in v vsej ostrini ni pripravljena poudarjati, ker bi se naysezadnje lahko močno zamerila precejšnjemu volilnemu telesu. Je pa še tretja možnost, ki obeh prejšnjih ne izključuje! Razprava v parlamentu je namreč pokazala, da koaliciji niti ni potrebno »iskati dlake v jajcu«, saj ji gre samo za načelno uresničevanje njenih predvolilnih obljub okradenim in prevaranim lastnikom opozicija pa je strokovno prešibka, da bi se lahko načelno, argumentirano in s številkami postavila po robu močnemu lastniškemu lobiju, ki je tako in tako že povedal, da s Pirnatovim kompromisnim zakonom ni zadovoljen.

Čeprav nekatere vzhodne demokracije že popolnoma obupujejo pri popravljanju preteklih (lastniških) krivic, pa si v Sloveniji še vedno prizadevamo najti svoj lastni model denacionalizacije, kar ni noben greh, prej moralna in državno-pravna dolžnost demokratične oblasti. Če je kaj spornega, potem je sporno zlasti dejstvo, da o številnih posledicah procesa denacionalizacije nimamo prav nobene eksaktne študije, finančna plat tega procesa se je zaustavila zgolj pri približni številki za upravnosodne stroške, ki ji nekateri že zdaj ne verjamejo. Še veliko manj pomembni zakoni so bili vedno doslej zgledno opremljeni s predvidenimi posledicami, pri zakonu, ki globoko prizadeva vsakega državljana Slovenije, ne zgolj bivših oziroma prihodnjih lastnikov pa vse to, kot kaže, ni pomembno. Zatorej zlasti pri tem ne gre za poskus nasilne politizacije vsega tega, saj je bil v republiki dosežen večinski konsenz o (pre)potrebni privatizaciji in pravni zaščiti zasebne lastnine. Gre preprosto za vprašanje, ali so vse želje, pričakovanja in nenazadnje zahteve razlaščencev ne samo upravičene, ampak z nacionalno-gospodarskega vidika tudi smotrne, potrebne in možne. Ker je že sama razprava v skupščini pokazala, da se vedno znova pojavljajo nove zahteve po sanaciji takšnih ali drugačnih krivic – bilo pa jih je nešteto, v zelo različnih oblikah – se utegne zgoditi, da bomo zakon sicer imeli, ne bo pa ga mogoče uresničevati. Bo torej le seznam želja in zahtev, ne da bi bilo jasno, kaj so v njem prioritete, ki so z ekonomskorazvojnega vidika še možne, da ne bi blokirale gospodarske plati osamosvajanja Slovenije.

Vsaj dve stvari pri denacionalizaciji sta zagotovo sporni. Prva je zahteva razlaščencev, da se jim prizna in povrne del izgubljenega dobička, ki bi, tudi če bi ostal samo na predlagani simbolni ravni, močno obremenil državno blagajno, posredno pa zahteval nove davčne obremenitve državljanov Slovenije. Drugo pa je vprašanje vračanja odvzeteta premoženja Cerkvi, kar naj bi urejala posebna pogodba med slovensko državo in Cerkvijo. Pri tem pa ni znano, kolikšne so njene zahteve. Edino nesporno je to, da ji je treba vrniti vse sakralne objekte. Toda občutek »fevdalizacije« nove cerkvene lastnine je močan in so njenim zemljiško-gozdnim terjatvam popustili tudi v kmečki stranki, ki je v predvolilnem obdobju vendarle zanikala to možnost. Sicer pa, saj se v marsičem spreminja tudi načelo, po katerem naj zemlje in gozdov nekmetom ne bi vračali v naturi.

Ker je v parlamentu prevagal princip, po katerem bo zakon sprejeman z navadno in ne dvetretjinsko večino, je seveda rezultat že v naprej znan. Še več, tako imenovani lastniški lobi, ki je že v dosedanjem oblikovanju zakona predstavljal pomembno politično moč, že napoveduje, da z marsikakšnim racionalnim kompromisom ne bo zadovoljen in bo svoje terjatve prej širil kot pa ožil. A tudi v parlamentu ne gre iskati prav gorečih razprav – vsaj če sodimo po tem, da pravzaprav ni malo poslancev in sedanjih političnih funkcionarjev, ki si od zakona vsaj nekaj obetajo. Kar tudi ni nezanemarljiv »argument«.

Albanci niso (le) številke

JELENA GAĆEŠA

Albanci v Makedoniji so konkretni ljudje, niso (le) številke. Naj uradna oblast (v njej imajo glavno besedo še vedno prenovljeni komunisti, vse močneje pa se sliši tudi glas vodilne makedonske nacionalne stranke VMRO-DPMNE) še tako obrača, ne more mimo dejstva, da so Albanci v makedonski suvereni državi strujen in številen živelj. Makedonski politiki in znanstveniki sicer zanikajo, da bi bil ta živelj avtohtono prebivalstvo, povojna enostrankarska monolitna oblast pa ga je najprej obravnavala kot »manjšino«, pozneje kot »narodnost«. Ali ga bo v prihodnje – morda že v bližnji bodočnosti – morala obravnavati tudi kot »narod« in kot »nacijo«?

Težko je verjeti, da bi v Makedoniji živelo več kot 800.000 Albancev ali celo 1,200.000, toliko kot Makedoncev in pripadnikov drugih narodov in etničnih skupin skupaj. Tako namreč trdi sekretar albanske Stranke za demokratični napredek Mithat Emini. Toda politika je politika. In funkcionarji omenjene stranke že nekaj mesecev ali vsaj od začetka prvih večstrankarskih volitev vztrajno trdijo, da so bili z najnovejšim volilnim zakonom namenoma obravnavani kot drugorazredni državljani: če bi volitve potekale po starem volilnem zakonu, bi glede na število volilcev, ki so volili njihovo stranko, imeli 40 do 50 poslancev v 120-članskem parlamentu, ne pa le 23.

Makedonska javnost zelo težko sprejema takšne »argumente«. O tem govorijo tudi množični predvolilni mitingi proti kosovizaciji in albanizaciji zahodne Makedonije, ki so potekali pod vplivom, če že ne pod neposrednim vodstvom makedonskih nacionalnih strank predvsem VMRO-DPMNE in MAAK. Toda medtem ko borci zahtevajo (ali so zahtevali) prepoved vseh nacionalnih strank, makedonskih in albanskih, pa makedonske nacionalne stranke, denimo MAAK, zahtevajo le prepoved albanskih. V zaostrenih mednacionalnih odnosih in porajajoči se makedonski demokraciji je takšna zahteva še najmanj zaželena. Le kaj bi dobili s prepovedjo? O tem se »represivne« stranke, pa tudi občani, ki »nestrankarsko« podpisujejo peticije v ta namen, očitno ne sprašujejo.

Vprašati pa bi se moral prvi večstrankarski parlament. Na zadnji seji sobranja so le delegati VMRO-DPMNE glasovali, naj republiški sekretar za notranje zadeve poda informacijo o varnostnih razmerah v zahodni Makedoniji. Drugi so bili mnenja, da zadeva lahko počaka do naslednje seje. Toda kako in doklej? Nestrpnost se bo v sobranju in občinah, zlasti v Tetovu in Gostivarju, kjer se nikakor ne morejo dogovoriti o konstituiranju nove večstrankarske oblasti, le še stopnjevala. Vodstvo VMRO-DPMNE je po seji sobranja izjavilo, da ne bo dovolilo, da bi bil v omenjenih in drugih občinah zahodne Makedonije, kjer je prebivalstvo mešano, ponekod pa je večinsko prebivalstvo albansko, predsednik občinske skupščine Albanec! To bi potemtakem pomenilo, da bi Albancem odrekali tudi individualne državljanske pravice, ne le kolektivne.

Marsikaj bo jasneje po 15. aprilu, ko bodo že izpeljali popis prebivalstva. Toda ne glede na množičnost albanskega življa v Makedoniji bo morala makedonska oblast trdneje opredeliti status Albancev v suverni makedonski državi. Na zadnji seji sobranja so z novim zakonom o usmerjenem izobraževanju denimo odpravili možnost, da bi se pedagoška evidenca vodila v jeziku narodnosti. Eden od poslancev albanske Stranke za demokratični napredek je upravičeno opozoril, da v republiki vse bolj krčijo pravice Albancev. O tem govori tudi podatek, da so albanski študentje do pred kratkim lahko poslušali pouk na pedagoški akademiji v materinščini.

V Makedoniji se vsi bojijo kosovizacije, le da pod tem pojmom razumejo zelo različne reči. Albancem je ta pojem sinonim za represijo in nasilje nad Albanci, Makedoncem pa pomeni albanizacijo zahodne Makedonije, pritisk na nealbansko prebivalstvo, denacionalizacijo Makedoncev muslimanov, uvajanje albanščine v šolsko administracijo in šolski pouk, spremembo toponimov in simbolov v zahodni Makedoniji. V albanski Stranki za demokratični napredek trdijo, da republiški vladi niso dostavili deklaracije o avtonomiji zahodne Makedonije in da je to novinarska raca.

Toda namesto, da bi se republiški poslanci ukvarjali z njo, bi bilo bolje, ko bi preverili vse mednarodne deklaracije, ki govorijo o pravicah narodnih manjšin, in nato povedali: ali imajo Albanci v Makedoniji preveč ali premalo pravic. Mithat Emini pove kar naravnost, da makedonski politiki ne ločijo med narodom in nacijo: arabska nacija denimo živi v več državah, arabski narod pa uveljavlja svoje državljanske pravice v okviru suverenih arabskih držav. Predsednik sobranja Stojan Andov je albanske poslance ob neki priložnosti že opozoril, da Albanci ne morejo nastopati kot en subjekt v Jugoslaviji. Torej bodo morali v Makedoniji spoštovati zakone in ustavo makedonske države. Kakšni bodo, pa v demokratični državi ne bi smelo biti odvisno niti samo od Albancev ali samo od Makedoncev.

Nova past za Hrvaško

PETER POTOČNIK

Četudi se sliši paradoksalno, je lahko res, da je četrta točka zadnjega diktata JLA oziroma sporočila štaba vrhovnega poveljstva, ki se bolj ali manj nanaša na Slovenijo, v skladu z željami hrvaškega predsednika dr. Franja Tuđmana, ki je na torkovem pogovoru s tujimi časnikarji ponovil svoje znano stališče, »da dogmatsko-hegemonistične sile silijo Slovenijo iz Jugoslavije«. Namreč, zdaj je tem silam naenkrat veliko do »separatistične Slovenije«, pri čemer se naše razmišljanje v tej smeri ne naslanja samo na generalski diktat narodom Jugoslavije in na zadnja čudna priporočila Anteja Markovića, da se Slovenija, kar zadeva vojsko, podredi finančnim, naborniškim in drugim zahtevam JLA.

Če se v razmerah, kakršne so, spustimo s položaja visoke politike in prisluhnemo ljudem, na Hrvaškem tako rekoč ni mogoče najti človeka, ki bi povsem odobraval slovensko odcepitev, češ da bi v tem primeru Hrvaška ostala sama. To je lahko tudi res, še posebej, če ne zanemarimo nemoči hrvaške politike ob kninski vstaji. Na prvi pogled je jasno, da jo neposredno prizadene peta točka sporočila štaba vrhovnega poveljstva, na katero na Hrvaškem niso takoj odločno reagirali in tudi prvi novinarski komentarji so se osredotočili predvsem na tisti del sporočila, ki govori, da se vojska ne bo vmešavala v politične dogovore o prihodnosti države, ki pa ga ni mogoče ločeno obravnavati. Morda trenutni molk govori o tem, da se v hrvaškem državnem vodstvu vendarle zavedajo, da je z zadnjimi dogodki pravzaprav nastavljena nova past Hrvaški, ki je, resnici na ljubo, tudi brez večjih miselnih naporov ni težko najti.

Tudi za to ima glavno zaslugo prav Slobodan Milošević, ko je na torkovem srečanju z beograjskimi študenti Hrvaški celo prižgal zeleno luč za odcepitev, če bo seveda s tem dejanjem v Srboslaviji pustila hrvaške Srbe, katere da bi poslej Milošević »legalno« oboroževal. Milošević je namreč dal Hrvatom jasno vedeti, da se od Jugoslavije ali Srboslavije lahko odcepi le tisti del, ki ga je pravzaprav mogoče zajeti s prostim očesom z Medvednice ali Zagrebške gore. Pot do tako razkosane Hrvaške je odprta s kninsko »odcepitvijo«; za to se je odločilo 1,84 odstotka prebivalcev Hrvaške, ki pa so zasedli 8,84 odstotka hrvaškega ozemlja in to na območju najpomembnejše prometne povezave med severno in južno Hrvaško in glavnih zalog pitne vode za obalna naselja in dalmatinske otoke, če omenimo samo dve pomembnosti Kninske krajine za hrvaško državo. In ker je Milošević zelo jasno povedal, da bodo poslej v njegovi režiji legalno oboroževali Srbe na Hrvaškem, torej prav tiste, ki so se prvi z ilegalnim orožjem v roki uprli hrvaški državi, je seveda zdaj zelo vprašljiva hrvaška politika čakanja na miren razplet kninskega sindroma ne glede na to, kako se Hrvaška resnično pripravlja na obrambo domovine.

Seveda o tem, kaj je legalno in kaj ilegalno, zares ni potrebno modrovati, saj je jasno, da gre za načrtno spreminjanje dobršnega dela Hrvaške v Srboslavijo, pa najsi bo z vojaškim blagoslovom ali brez njega. Če pa bi Hrvaška v takih okoliščinah samo pozivala k miru in z bolečino v srcu spremljala velikosrbski grabež svojega ozemlja, potem zares ni daleč dan, ko Milošević ne bo več samo »dovoljeval« odcepitve, temveč bo ostanek Hrvaške celo silil v to, pa naj se njegovi in vojaški napori za normalne glave zdijo še tako brezupen poskus, da se narodi in ljudstva na sedanjem jugoslovanskem ozemlju vrnejo v absurdno ječo boljševizma. Tudi predolgo čakanje lahko pomeni past, iz katere se je težko rešiti v kolikor toliko normalno delo in življenje.

PRIVATIZACIJA

Težko je verjeti: osnutek zakona zastopa teze marksistične teorije

Kako s plačilom odškodnine, ki je ni mogoče vrniti v naravi – Kako odškodovati razlaščence za sadove, ki si jih je vzela družba – Ni vse samo v tako imenovanem »živem delu«

Osnutek zakona o denacionalizaciji, ki je te dni pred poslanci republiške skupščine, izhaja iz dveh temeljnih vidikov, to je iz moralnega in ekonomskega. Slediti skuša načelu pravičnosti in popraviti krivice preteklosti, kolikor se jih da, ne da bi bile povzročene nove, hkrati pa želi upoštevati načela preobrazbe družbene lastnine v privatno in javno (državno) in ima tako za svoj posredni cilj tudi uspešnejše gospodarjenje v prihodnje. Drugo načelo je korektiv prvega. Če bi načelo pravičnosti narekovalo restitucijo vsega nepravično odvzetega premoženja z dokazljivim izgubljenim dobičkom vred vsem oškodovancem v naravi oziroma v gotovini, in to takoj, narekuje drugo načelo oceno družbenih in gospodarskih posledic, predvsem pa možnosti, ki so republiki kot državi in družbi pri tem na voljo.

Osnutek zakona je sprožil vrsto vprašanj, med katerimi sta po svoji narodnogospodarski dimenziji in v smislu gornjih razmišljanj pomembni zlasti dve. Prvo je vprašanje, kako je s plačilom odškodnine za tisto premoženje, ki ga ni mogoče vrniti v naravi, drugo pa, ali in kako odškodovati razlaščence za sadove, ki jih je razlaščeno premoženje prineslo družbi in ki bodo v skladu z načrti za nove lastninske odnose pri nas prešli v državne roke.

Načelna rešitev za prvo vprašanje, ki jo ponuja osnutek zakona, je dokaj jasna in razumljiva. Upravičenci naj bi dobili svoje premoženje vrnjeno predvsem v naravi, kjer to ni možno pa kot odškodnino v obliki nadomestnega premoženja oziroma v obveznicah Republike Slovenije. Kaj naj se vrača v naravi in kaj ne, je v načelu jasno, čeprav je v zvezi z določitvijo meril še nekaj vprašanj, ki jih v tem sestavku ne bomo obravnavali. Omeniti kaže le, da je kot posebna oblika vračanja v naravi predvidena tudi izdaja delnic (ali priznanje deležev) pri podjetjih, ki neposredno izhajajo iz podržavljenega premoženja.

Osnutek zakona ne definira obveznic, in to je brez dvoma njegova pomanjkljivost. Vir sredstev je sicer določen. To naj bi bil sklad, v katerega se bodo stekala sredstva, pridobljena s privatizacijo podjetij. Po analogiji bi bilo mogoče pričakovati, da bo odškodnina za stanovanja, ki jih ne bo mogoče vrniti, ker so porušena ali pa prodana drugim zasebnim lastnikom, izvirala tudi iz sredstev, pridobljenih s privatizacijo stanovanj, vendar osnutek zakona tega ne omenja.

Pri definciji odškodnine je bistvena zahteva, ki jo poudarja predvsem Združenje lastnikov razlaščenega premoženja, naj zakon določi obrestno mero, rok zapadlosti in valutno oziroma valorizacijsko klavzulo za obveznice. Ta zahteva je bila sicer načelno sprejeta, vendar je vlada menila, da mora prej izdelati bilanco potrebnih sredstev. Temu seveda ne gre oporekati, in pričakujemo lahko, da bodo to zahtevali tudi poslanci. Žal te ocene še ni in tudi ni znano, če se s temi vprašanji v vladi že kdo ukvarja.

Združenje bivših lastnikov predlaga, da se obveznice denominirajo v DEM ali ECU, s čimer naj se prepreči oškodovanje zaradi inflacije, da se obveznice glase na prinosnika in da je mogoče z njimi kupovati delnice Sklada Republike Slovenije za razvoj ter družbeno premoženje v procesu privatizacije. Osnutek zakona že tako predvideva, da je mogoče upravičencu ponuditi v procesu denacionalizacije nadomestno premoženje, z rešitvijo, ki jo predlaga Združenje, pa bi bila izbira nadomestnega premoženja možna tudi kasneje. Predlog ima tudi ugodne narodnogospodarske posledice. Pospešili bi privatizacijo, saj bi imetniki obveznic, ki imajo znanje in sposobnosti za podjetništvo, lahko postali solastniki bivših družbenih podjetij in aktivno vstopili v gospodarsko življenje. Del mase družbenega kapitala, ki bi sicer postala državna lastnina, bi tako dobila svojega privatnega titularja. Povečala bi se mobilnost kapitala in njegova cena bi postala realnejša. Uveljavitev predloga bi imela za posledico tudi zmanjšanje finančnih obveznosti Republike do bivših lastnikov, saj bi bili ti poplačani z družbenim kapitalom takoj, ne pa z gotovino »na obroke«. Iz prvih razprav, ki so potekale v skupščinskih odborih, lahko povzamemo, da je ta predlog vsaj v načelu sprejemljiv tudi za vlado.

Drugo vprašanje, ki bo gotovo predmet živahnih razprav, je odškodnina za prirast kapitala za čas, ko je bilo premoženje, ki se vrača, del družbenega kapitala.

Takoj naj povemo, da pri tem ne bi šlo za odškodnino za prikrajšanje pri osebni porabi oziroma življenjskem standardu razlaščenca. Razlaščenci so bili tako kot drugi državljani udeleženi pri tistih sadovih družbenega kapitala, ki so šli v osebno in

splošno porabo, čeprav so bila načela delitve drugačna, kot bi bila, če bi bilo premoženje njihovo. Jedro problema je drugje. Gre za vprašanje, kako priznati bivšim lastnikom pravico do udeležbe pri prirastku kapitala, ki se danes kaže v povečani vrednosti celotnega narodnega premoženja.

Čeprav vemo, da gospodarjenje pri nas – tako kot v drugih državah socialistične Evrope – ni bilo tako uspešno, kot je

ŽE V PETEK! DELO plus

premoženja niso oumejevali, je vendar očitno, da smo v letih od vojne do danes napredovali. Družbeni proizvod se je povečal za več kot sedemkrat, vrednost kapitala pa po oceni dr. Iva Baniča z Instituta za ekonomske raziskave v Ljubljani za nekaj manj kot petnajstkrat. Vprašanje je, kolikšen del tega povečanja je posledica tistega kapitala, ki je obstajal ob koncu vojne, kolikšen del pa je bil akumuliran na račun prisilnega ali samoupravnega odrekanja populacije. Obstaja še tretji faktor, to so posojila, ki jih je najela država v tujini. Po zgoraj citirani oceni je skupna vrednost kapitala v Sloveniji blizu 60 milijard dolarjev, obveznosti do tujih upnikov, ki pridejo na Slovenijo, pa so, kolikor vem, okoli dve milijardi. Gre torej za delež treh ali kvečjemu štirih odstotkov celotnega kapitala.

Razmerje med deležem, ki pripada kapitalu, in deležem, ki pripada delu, ne more biti stvar izračuna, temveč konvencije. Po marksistični teoriji je seveda vse zgolj rezultat vloženega dela, kritiki te in podobnih teorij pa bodo pokazali na okolja, kjer delajo brez ali z malo kapitala in – ostajajo v revščini.

Osnutek zakona, kakor ga predlaga Izvršni svet, zastopa – kar težko je verjeti – marksistično teorijo in lastnikom kapitala ne priznava ničesar. Ko je združenje lastnikov opozorilo na ta problem, so se začeli oglašati nekateri politiki, ki trdijo, da so zahteve po obračunavanju prirasta neupravičene oziroma da jim ni mogoče ustreči, ker za to ni možnosti. Tudi med lastniki so nekateri, ki dajejo celo v imenu drugih izjave o odpovedi takim zahtevkom ali njihovemu prelaganju na boljše čase. Tistim, ki z denacionalizacijo pričakujejo vrnitev premoženja, ki po naravi že vključuje prirast kapitala, tega problema ne občutijo, drugačno pa je mnenje zlasti tistih, ki jim premoženja ni mogoče vrniti v naravi.

Sodim, da je negiranje prirasta nevzdržno s teoretičnega stališča, je pa tudi krivično; če bi ga izvedli dosledno, bi pripeljalo do absurdnih situacij, ki jih naj ponazorim z zgledoma.

Dr. EDO PIRKMAJER

REKLI SO

Bo potreben alternativni zakon ?

EMIL MILAN PINTAR – SDP, o zakonu o privatizaciji:

»Ob tem, ko vsi podpiramo proces privatizacije, ostajajo velike razlike okrog koncepta, kako jo izpeljati. Že septembra lani, ko smo o tej problematiki prvič razpravljali, je skupščina sklenila, naj IS ustanovi delovno skupino, v kateri bodo tudi strokovnjaki iz gospodarstva in opozicije. Vlada tega sklepa ni uresničila. Zamerimo ji tudi, da je osnutek zakona o privatizaciji zaradi notranjih nesoglasij v Demosu več kot štiri mesece ležal v predalu in čakal na osnutek zakona o denacionalizaciji. Zdaj pa bi radi vse naenkrat in takoj. Seveda ne podpiramo enostranskega predloga vlade, da se delnice samo prodajajo – še vedno smo tudi za razdelitev določenega dela delnic (npr. do 30%) pod nekaterimi pogoji: tako bi vzpostavili boljše družbeno izhodišče za razvoj in v privatizacijo Slovenija ne bi štartala s poglobljeno socialno diferenciacijo, ki lahko vodi le v družbeno dezintegracijo. Procesi lastninjenja so izredno pomembni, zato zahtevajo neke vrste družben konsenz. Gre za dogovor, kakšno družbo hočemo in kakšno pot v prihodnost bomo izbrali. Če vlada ne bo oblikovala delovne skupine, kjer bi razčistili strokovna vprašanja in poiskali tak konsenz, bo imela pri predlogu zakona o privatizaciji opravka vsaj z 200 amandmaji, kot opozarja France Tomšič. Mi bomo v tem primeru predložili predlog alternativnega zakona o privatizaciji.«

Srbiji vladajo nezemljani

DANICA DRAŠKOVIĆ, žena Vuka Draškovića, v Vjesniku:

»Nočem, da bi iz mene naredili novo Mirjano Marković! Pri vsem tem sem bila angažirana zasebno, ne pa kot politik. Vstopila sem v poslopje predsedstva Srbije, okoli mene pa se je zbralo kakih 20 policistov. Rekla sem jim, da želim takoj videti njihovega šefa, oni pa so mi odgovorili, da ga ni tukaj. Gospodje, sem vzkliknila, vstopila bom in ga počakala. Rekli so mi, da ne morem v poslopje, jaz sem odgovorila, da bom vstopila, nato pa smo se dobesedno spopadli. Prisolila sem zaušnico nekemu telesnemu stražarju in, naj se zaveda, da bi to zopet storila. Oklofutala bi ga in sploh bi tam vse pretepla. Storila bi to, kar se mi ne zdi prav, da dopuščajo, da tako trpinčijo vsakega, ki želi dobiti kako informacijo ali uveljaviti katerokoli državljansko pravico. Potem so me vrgli iz poslopja, jaz pa sem dala intervju za Yutel.

Rekla sem, da očitno v tej državi (Srbiji) vladajo vesoljci, saj jih običajni smrtniki ne morejo videti pod nikakršnimi pogoji.«

Prav tukaj je začetek in konec

SLOBODAN MILOŠEVIĆ, predsednik predsedstva Srbije, v Borbi:

»Nikakršnih možnosti ni, da bi v tako imenovani demokraciji enakopravno izrazili interese na primer Srbske demokratske stranke in HDZ, če so pripadniki HDZ oboroženi z 80.000 kalašniki, Srbska demokratska stranka pa nima v svojih rokah ničesar razen svoje politične volje in zakonite pravice srbskega naroda, ki hoče ostati v Jugoslaviji. Prav tukaj je prišlo tudi do blokade predsedstva SFRJ kot vrhovnega poveljstva. Povsem odkrito vam moram povedati, da je takrat, ko se je začel kolaps predsedstva, predsednik predsedstva SFRJ Borisav Jović predlagal celo naslednje: 'Predlagam, da ne uvedemo odlokov o razorožitvi in povečanju bojne pripravljenosti armade, katere funkcija je, da razoroži paravojaške formacije, seveda pod pogojem, da tukaj nemudoma odločimo, da je treba orožje vrniti v 24 urah'.

Tudi tega ni hotel nihče sprejeti. Kaj nam je torej preostalo? Bi bilo z našega stališča sprejemljivo, da bi v razmerah, ko državni vrh – to pa pomeni država Jugoslavija – zavrača in nima moči, da bi odvzel orožje paravojaškim formacijam, dovolili, da ostane naš narod praznik rok. Takrat sem jih obvestil, da v primeru, če niso sposobni razorožiti paravojaških formacij, mi ne bomo skrivaj uvažali orožje, pač pa se bomo oborožili, ker nimamo pravice praznih rok čakati na to, da nam bodo te formacije skušale s silo odvzeti nekaj, kar sodi v legitimne pravice našega naroda. Prav tukaj pa je začetek in konec.«

PREJELI SMO

Izjava in poziv

Nekajmesečna razprava o ustavi Republike Slovenije kot temeljni listini naše samostojne, suverene, demokratične države je žal ubrala tako pot, da zbuja v najširših krogih čedalje hujše nelagodje in skrb, še posebej, ker se zamuja dragoceni čas v vse prej kot mirnih in urejenih razmerah, ki označujejo razpadanje jugoslovanske državnosti in pomenijo resno nevarnost za najvitalnejše interese mlade Republike Slovenije. Vse prepogosto smo bili priča drobnjakarskim in medsebojno se izključujočim polemikam, ki so segale od pritlikavih osebnih zamer do prestižne strankarske nepopustljivosti in se kdaj pa kdaj izrazile v pravem besednem nasilju brez občutka za mero. V tem dodobra zastrupljenem ozračju se s posameznimi amandmaji krpa docela neustrezni okvir konceptualno zgrešene stare republiške ustave, z njimi pa se sploh ne spreminja boljševiški gospodarski sistem, tako da še zmeraj živimo v razmerah, ki jih je vzpostavila revolucija po letu 1945 in iz katerih vse doslej nismo naredili bistvenega koraka. Očitno pri sprejemanju nove ustave ne gre toliko za vsebinske in strokovne zagate, temveč za političen spor in strah pred razvojem. Ta spor je treba rešiti na političen način z narodnim soglasjem in nujnim konsenzom strank.

Kar zadeva zasnovo ustave, naj ob tej priložnosti ponovimo le del misli, ki smo jih zapisali 10. marca 1988 v Izjavi Slovenske matice ob tedanjem spreminjanju ustave v sicer docela drugačnih razmerah, dolgo pred zgodovinskim prelomom in prvimi demokratičnimi večstrankarskimi volitvami:

»Po sodobnem pojmovanju, kot se je razvilo od srede 18. stoletja, pomeni ustava formalno-pravni **temeljni** državni zakon z najvišjo pravno močjo, ki v materialno-pravnem smislu določa družbeno-gospodarsko in politično ureditev in državno organizacijo, zlasti organizacijo, pristojnost in dejavnost najvišjih organov. V sociološkem smislu posebej zagotavlja tudi temeljne pravice državljanov in njihovih združb. Z vsem tem je izhodišče, ki navdihuje in omejuje posebne zakone, izhajajoče iz ustavne podlage. V tem smislu so ustavni zakoni praviloma po svojem obsegu kolikor mogoče zgoščeni in ne posegajo na področja posebne zakonodaje, ki se laže spreminja, vsekakor pa morajo biti jezikovno jasni in vsebinsko nedvoumni.«

Izhajajoč iz teh in podobnih razmišljanj pozivamo člane Komisije za ustavna vprašanja in poslance Skupščine Republike Slovenije, naj se v plodnem kompromisu vendar že sporazumejo o dokončnem besedilu slovenske ustave, ga kar najhitreje sprejmejo in s tem izpolnijo voljo svojega volilnega telesa in na plebiscitu izraženo nedvoumno zahtevo prebivalcev Slovenije; naj ne zamudijo skrajnega časa in si ne dajo zamegliti pogleda na **bistvo**, na bistvene prvine, ki jih mora imeti sodobna, na pravice človeka in državljana, na pravice narodne skupnosti in v državi živečih manjšin ter na mednarodno priznane demokratične standarde odprta ustava samostojne države slovenskega naroda in državljanov Slovenije; naj dokažejo, da so kos zgodovinskemu izzivu časa, ko je dozorel stoletni boj slovenskega naroda za samostojno državnost; naj se vsaj za zdaj odpovejo ozkosrčnosti posameznih, krajevnih ali skupinskih koristi, stanovskih in strankarskih zdrah, svetovnonazorskih in ideoloških nestrpnosti; naj napno vse sile za skupno stvar, saj ne gre za nadrobnosti, za pike in vejice, gre za neznansko več. »**Videant consules . . .**« – naj gledajo, da ta naša skupna stvar ne pretrpi škode!

Slovenska matica si jemlje pravico, da objavi pričujoči poziv, ker se noče izneveriti svoji več kakor stopetindvajsetletni tradiciji kot eminentno nacionalna institucija, saj segajo njene korenine v kulturno-nacionalni program Zedinjene Slovenije, in je zatorej dolžna zavzeti načelno stališče, ko gre za odločilno zagotavljanje razmer za narodno, kulturno, gospodarsko in politično preživetje in uspešno nadaljnje življenje Slovencev kot razvite moderne nacije. Slovenska matica kot nestrankarska in nadstrankarska ustanova in kot najstarejše slovensko kulturno, književno in znanstveno društvo tudi zdaj noče posegati neposredno v politično življenje, vendar pa mora opozoriti na zgodovinsko odgovornost izvoljenih poslancev slovenskega parlamenta, slovenskih političnih strank in drugih političnih dejavnikov ter jih s to izjavo pozvati k državniški modrosti in preudarnosti, ki ju terja naš čas.

SLOVENSKA MATICA
Za Upravni odbor
prof. dr. PRIMOŽ SIMONITI
predsednik SM

Zablode ne peljejo v svobodo

V vsakem času je nujen tudi pogled v preteklost, če hočemo pravravnati. Ko gledamo na gibala časa, se zdi, kot da sledimo refleksu, ki je nekoč nastal zaradi strahu in ogroženosti pred osvajalci z Vzhoda. Zaradi njega smo kasneje iskali pomoč na zahodu, tudi ko zanjo ni bilo nobene potrebe ali pa, ko je Zahod sam postal nevaren za obstoj naših narodov.

Ta refleks nam je prinašal nesrečo za nesrečo. O tem, kaj se je zgodilo s Karantanijo v 8. stoletju, ker je njen knez Borut iskal pomoč pri Bavarcih proti obrski vojski, piše zgodovinski vir takole: »Ti so takoj prišli, premagali Obre in zaobljubili Karantance ter jih podvrgli podložništvu vladarjev, in enako tudi njihove sosede. In nato so odvedli s seboj talce na Bavarsko.« (M. Kos: Zgodovina Slovencev) Tako se je začela večstoletna zahodna okupacija, ki je doslej potujčila dve tretjini slovenskega ozemlja, in če bi ne bila leta 1918 ustanovljena Jugoslavija, bi danes ohranili morda le še kako petino tega ozemlja.

Isti refleks je izvabila huda turška nevarnost, ki je sprožila preseljevanje Srbov na zahod, čeprav jih je Avstrija izdala. Toda ni jim preostalo drugega, kot da so pričeli zapuščati celo Kosovo, srce svoje nekdanje domovine. Posledice čutimo še danes.

Med drugo svetovno vojno je isti refleks privedel do belogardistične izdaja in sodelovanja z okupatorjem in do ustaške marionetne in satelitske NDH. Oboje se je končalo s katastrofo. Brez dvoma nikoli ne bi doživeli Kočevskega Roga, če ne bi tisti strahotni refleks zapeljal toliko naših ljudi, da so se zapisali Hitlerju in SS, potem pa v grozotnem in slepem maščevanju končali v kraških jamah.

Sedaj doživljamo reprizo tragedije. Spet sta Slovenija in Hrvaška na čelu pri iskanju pomoči z Zahoda. Iz vzhodnih delov države in od zveznih organov že slišimo hudo obtožbo o veleizdaji. Temu se ne moremo niti čuditi, saj spet iščemo pomoč in zaslombo pri najbolj črnih silah preteklosti: pri novonacizmu, habsburški Mitteleuropi itd. Vrh tega Ljubljana in Zagreb naslavljata klice na pomoč na visoke ameriške politike ali pa javno sporočata namere o razbitju Jugoslavije s tujo pomočjo (Delo, 4. 3. 1991).

Vedno spet iščemo pomoč, kjer je ni. Knez Borut jo je pred Obri iskal pri Bavarcih. Srbi so jo iskali v zavezništvu z Avstrijci proti Turkom. Hrvati so bežali pred Srbi in pravoslavjem. Belogardisti so bežali pred komunisti. Zdaj spet bežimo, ker so nam narisali nove strahove. Toda izdaja jugoslovanske skupnosti nas ne bo privedla v svobodno samostojnost. Refleks iz preteklosti nas vodi preko dezintegracije le v narodno smrt.

Rešitev vidimo samo v zvestobi svoji zemlji. Od nekdaj je bila v Evropi, zato ni nobene potrebe, da bi tja emigrirala. Zemlja jugoslovanskih narodov je bila v zgodovini nekaj časa celo eno od duhovnih in kulturnih žarišč Evrope. Na njej bi se lahko danes bogati vplivi Vzhoda in Zahoda spajali v novi sintezi, ki bi bila spet eno od žarišč evropske kulture. K življenju vodi le ustvarjalnost novih sintez, ne pa vračanje h kaki različici Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti, najsi bo to Mitteleuropa ali pa konfederacija na videz samostojnih, v resnici pa hudo odvisnih državic. Zato oživljanje starih sporov in klicanje duhov preteklosti ni rešitev, ampak napovedujeta smrt in razdejanje. Kdor sprejema obiske Habsburgov in obiskuje Haiderja in Waldheima, sledi tragični napačni izbiri preteklosti, izbiri Pavelića in Stepinca, Rupnika in Rožmana.

Čas je, da se zavemo pogubnosti starih refleksov, ki že dolgo niso več upravičeni. Obri in Otomani so preteklost, žal pa raznarodovalni kozmopolitizem, velikonemški šovinizem in fašistični apetiti po naši zemlji niso.

Pri tem je prav, če fašizmu priznamo, da je v nečem tudi pošten: Hitler je odkrito napovedal, kar je potem uresničeval! Pošteno razkrivajo svoje namere tudi fašistični senatorji v Rimu, ki hočejo Zadar, Reko, Istro in Slovensko primorje; enako g. Haider, ki stopa v boj za nemško »manjšino« v Sloveniji. Enaki cilji – a z manj odkritosrčnosti – so pri Habsburgih, ki svoje namere zavijajo v leporečje in prilizovanje slovenskim lepotam.

Toda spet se ponavljajo napake iz zgodovine. Enako kot pred l. 1939 niso verjeli Hitlerjevim grožnjam, tudi danes ne verjamemo nameram novofašizma in velenemškega gospodarskega ekspanzionizma. Kot takrat se nam zdijo »blazne in nesmiselne«. Ker ne vemo, kako zaresne so, silimo z odcepitvijo naravnost v njihov mrtvaški objem.

Orožje teh namer je enako, kot je bilo že v tridesetih letih. Ciklostilizirana brošura o Rauschningovi knjigi »Pogovori s Hitlerjem« iz leta 1940 nam ga dodobra razkriva. Kot za danes je npr. Hitlerjeva misel: »Kadar je sovražnik notranje oslabljen, ko je na robu revolucije, ko mu groze socialni nemiri, tedaj je čas za napad. . . . Zmeda čustev, moralni konflikti, neodločenost, panika to bo naše orožje.« In še daljši citat o tem, kako nasprotnika razkrojiti ter si ga podvreči: »Po Hitlerjevi tezi je na razpolago ogromna množina sredstev za tako oslabitev katere koli države, da jo potem premagaš brez težave. Povsod se dobe partikularisti, ki streme po narodni neodvisnosti ali gospodarski oblasti ali politični moči. Neutešeno poželenje in ponižan ponos sta bila vsaki revoluciji najboljša pomočnika, ki sta zadela sovražniku udarec za hrbtom. Tudi poslovni ljudje so taki, za njih je že samo beseda dobiček pisana z velikimi črkami. Niti patriotizem se ne more upirati skušnjavam . . . tudi . . . šport, verska strast, neumnosti in katera koli pretiranost lahko služi za metodično razdiranje državne skupnosti. Z vsem tem se lahko fabricira javno mnenje.«

Naslov brošure je »Iztrebimo Slovane«. Pripoveduje o nameri, da se iz slovanske zemlje črpajo »sokovi za nemško rast«. Hitler je torej dobro vedel, kako lahko temu služi tudi fabriciranje javnega mnenja, in sam ni redko posegel po plebiscitu, da bi tako sfabricirano mnenje izkoristil.

Pa naj bo dovolj zgodovine. Pokazala je, da ni lepih zlatih zvezd na modrem nebu Evrope, a so laži o Evropi žal nasedli tudi nekateri prenovitelji, ki so s sestopom z oblasti nehote odprli vrata skrajni desnici. Toda njihova naloga bi bila, da se podobno zavedo, kot se je nekdanja KPJ leta 1937, ko se je otresla vplivov z Dunaja (in iz Berlina). Pot iz zagate ni v cepitvah, ni v vračanju v preteklost, ni v zablodah realsocializma, ampak v novi sintezi Vzhoda in Zahoda, v globlji duhovni zavesti.

JURIJ ZALOKAR

Z DRUGIH ROTACIJ – Z DRUGIH ROTACIJ

Vojaki zapuščajo Miloševića

»Napetost minulih dni je pustila sled sumničenj in vzajemne nezaupljivosti: ni še jasno, ali je modrost, ki so jo pokazale oborožene sile samo taktični manever v pričakovanju možnih mednacionalnih napetosti in odcepitvene nestrpnosti Hrvaške in Slovenije, ali pa je zmernost zdaj nova dnevna zapoved, nova strategija generalštaba, ki naj bi razumel, da se ne more vreči v udar, ki bi ga obarvale samo barve Srbije, same razdvojene zaradi političnih in socialnih napetosti.«

»Toda nekaj je jasno: vojaki se oddaljujejo od Miloševića, ali pa so ga že celo zapustili . . . nekaj ur po sporočilu vojske je Milošević pohitel z izjavo, da Srbija ni imela nikoli namena izstopiti iz federacije . . . Nepričakovan zasuk torej, nenadna sprememba pozicij v času, ko so se v Beogradu širili glasovi o premikih oklepnih vozil in čet.«

»Glavna Miloševićeva napaka, ki ga je stala brezpogojne podpore vojske je bila v tem, da se je odločil za dejanje odcepitve, da bi rešil sam sebe in svoj režim, ne da bi še imel nujno ljudsko podporo. Vojake je s tem postavil pred dilemo: ali nastopiti kot »Miloševićevi generali« in se odpovedati, tudi formalno, težnji po zastopanju vsega, ali pa poskusiti rešiti ideološko soroden režim, kar bi jih privedlo ne le do konflikta z drugimi republikami, temveč tudi do notranjega srbskega,« piše ***La Repubblica.***

Samo pritiski ne bodo zadostovali

Do zdaj se je Zahod zavzemal za to, da bi morala Jugoslavija ostati federativna država. Takšnega mnenja so bile tudi članice Evropske skupnosti. Jugoslovanske republike pa se niso menile za vse te nasvete in se še naprej vztrajno oddaljevale od centralnih oblasti. V začetku so k neodvisnosti težili le Hrvaška in Slovenija, dve najbogatejši republiki. Revnejše republike – kot sta na primer Bosna in Hercegovina in Makedonija – so se zavedale, da ne bodo mogle stati na lastnih nogah. Ker pa je Slobodan Milošević, vse manj priljubljeni srbski voditelj, širil srbski nacionalizem, so se začele oddaljevati tudi te republike, hkrati pa tudi že razmišljati o neodvisnosti, pa čeprav bi bila ta v praksi še tako problematična. Zdaj je Milošević povzročil še večjo zmedo, saj je izjavil, da Srbija nič več ne priznava avtoritete zveznega predsedstva.

Čas je, da se začne Evropska skupnost prilagajati novim razmeram. Če Jugoslavija postopoma vse manj obstaja, potem tudi ni drugega izhoda. Brez kakršnegakoli namena, da bi republike spodbujala k odcepitvi, mora Evropska skupnost izoblikovati pogoje, pod katerimi bi priznala nove skupnosti, ki so nastale na ruševinah starega. Vsekakor bi lahko izkoristila svoj pogajalski vpliv v spodbujala demokracijo, tržno gospodarstvo, nenasilje, predvsem pa zaščito manjšin. To niso normalni pogoji za politično priznavanje, vendar pa bi bili gotovo potrebni za članstvo v EGS, ki je za zdaj daljnosežni cilj.

Medtem pa bi lahko bila to tudi priložnost, da se preizkusijo novi mehanizmi za premagovanje sporov, mehanizmi, ki se uvajajo pod pokroviteljstvom konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Če bi se pokazalo, da ima ta za kaj takega premalo moči, kar po vsej verjetnosti drži, bi lahko Evropska skupnost znova poskusila dokazati, da lahko izvaja učinkovito skupno zunanjo politiko. Samo izvajanje pritiskov namreč ne bo zadostovalo, piše v članku, ki ga je objavil ***The Independent.***

Tanki ne morejo rešiti nobenega problema

Prvič so tanke kot sredstvo za »umirjanje« razmer uporabili 17. junija 1953 v Vzhodnem Berlinu. Drugič v Poznanju junija 1956. Tretjič v Budimpešti oktobra in novembra 1956. Četrtič na ulicah Prage in drugih češkoslovaških mest avgusta 1968. Petič decembra 1970 na ulicah dveh pribaltskih mest – Gdanska in Gdyne. Šestič 13. decembra 1971, ko je bilo v Poljski uvedeno vojno stanje. Sedmič, osmič, devetič, desetič, petnajstič . . . so se pojavili tanki na ulicah Bukarešte, Bakuja, Pekinga, Rige . . . Zdaj so se pojavili še v Beogradu. Se bo ta usodni seznam z Beogradom tudi končal? Bojim se, da ne. Po vsej verjetnosti se bo ta seznam še daljšal. Vendar pa bo vsak prihodnji poseg nov dokaz za vse večje kratkovidnosti oblasti, neredko pa tudi za njeno neumnost.

Gre za to, da tanki ne morejo rešiti nobenega družbenega, nacionalnega ali političnega problema. Ko jih pripeljejo na ulice, lahko ti tanki za krajši, ali pa celo daljši čas ljudem zaprejo usta, lahko jih prisilijo, da ostanejo v hišah, da se odrečejo stavkam, demonstracijam in drugih oblikam množičnega upiranja, končni izid boja s to goro železa, ki bruha ogenj, kadar je dan tak ukaz, pa je vedno isti. Množica zmaga, izgubijo pa vsi tisti, ki so posegli po tankih. Neučinkovitost uporabe tankov v politiki, tudi če pri tem izključimo moralne vidike takšne akcije, pa je med drugim tudi v tem, da se s tanki ne odpravijo vzroki za nastale spopade, pač pa se rojevajo novi in, to pa je najpomembneje, ustvarja prepad med oblastmi in vladajočimi. Tak prepad pa je težko prestopiti, pa četudi ne bi bila izstreljena niti ena kroga. Tanki na mestnih ulicah rojevajo novo politično kakovost.

Ni potrebno biti velik strateg, pa tudi ne nadpovprečno moder politik, da bi spoznali to očitno, sicer banalno in večkratno preverjeno resnico, piše ***Mieczysław Rakowski*** *v tedniku* ***Danas.***

Šole za obrt, gospodinje in druge novosti srednjih šol

Srednje šole v Sloveniji ponujajo letos 31.000 mest za vpis v prve razrede – Prvič enoten preizkus znanja – Matura leta 1995 – Informativni dnevi

V novem šolskem letu (1991/92) bo v srednjih šolah v Sloveniji v prvem razredu okoli 31.000 mest za novince in ponavljalce. Iz osnovnih šol bo letos odšlo okoli 28.000 učencev. Ponavljalcev prvega razreda srednjih šol pričakujejo kakšnih 2000. To pomeni, da bo letošnja vpisna ponudba v srednjih šolah nasploh zadostna za vpis vseh, ki želijo v srednjo šolo. Tak je skupen račun. Na vsaki šoli in za vsakega posameznega učenca pa ne bo čisto tako: kot zmeraj se bodo tudi letos želje in možnosti ponekod križale.

Vsak osnovnošolec, učenec 8. razreda, je že dobil »Razpis za šolsko leto 1991/92«, ki ga je kot skupno razpisno ponudbo vseh srednjih šol v Sloveniji izdal Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Pripravljalci razpisa že leta priporočajo staršem in učencem, naj razpis skrbno pregledajo – tudi za letos tako priporočilo ne bo odveč. Letošnja ponudba je tudi nekoliko drugačna od prejšnjih.

Odpadla je stara, kaj zapletena sistemska ureditev, ko so se izobraževalne usmeritve delile v programe, ti pa naprej v smeri, da človek ni vedel, pri čem je. Letošnje razpredelnice so poenostavljene in bolj pregledne: za naslovom šole je takoj kolona z imenom izobraževalnega programa, v nasleadnji pa učenec zve, za kakšne poklice se bo lahko šolal v tistem programu (če daje neki program možnosti za šolanje več poklicev). Opomba je važna, kajti prav vsaka šola z istim programom ne bo šolala za vse poklice tega programa. Priporočljivo je, da učenci pogledajo, povprašajo, preden se vpišejo.

Osamosvojene poklicne in obrtne šole

Letos se učenci ločeno vpisujejo ali v 2-letno šolanje ali v 3-letno ali v 4-letno šolanje. Nekdanjih skupnih prvih razredov za 3-letne in 4-letne smeri ni več. V 3-letnih poklicnih šolah bodo učenci imeli poudarek bolj na praktičnih znanjih za poklic. Tujega jezika mogoče da v nekaterih poklicnih šolah ne bo, v veliki večini bo pa ostal. Prehod iz 3-letnih v 4-letne šole bo mogoč le z opravljenimi diferencialnimi izpiti, če bo kdo imel tako željo. Nasploh bo pa možnost nadaljnjega izobraževanja po poklicni šoli odprta predvsem v šole za delovodje, poslovodje, mojstre, od tam pa tudi v višje šole svoje stroke.

Z novim šolskim letom se odpirajo večje možnosti obrtnega **poklicnega šolanja.** Po opravljeni preizkusni dobi mariborske srednje kovinarske šole bodo obrtno šolanje v novem šolskem letu uvedli še v Domžalah za kovinarske poklice, v razpisih je pa ob drugem razvidno, da bodo mizarje za obrt šolali v Mariboru, Škofji Loki, Novi Gorici. Zanimanje za obrtno šolanje je precejšnje, ne bo odveč, če učenci natančneje povprašajo, kje vse bodo take šole.

Čisto novo vrsto poklicne šole odpirajo jeseni v srednji šoli v Zagorju ob Savi: **šolo za gospodinjske storitve,** in sicer 3-letno in 2-letno. Pripravljena je po avstrijskem vzorcu šol za gospodarsko obrtne in gospodinjske poklice. V triletnem šolanju bodo učenci imeli vsa tri leta tudi angleščino, predvsem bodo pa pridobili praktična znanja za potrebe v gostinstvu, za pisarniško poslovanje, znanja iz tekstila (šivanje), se spoznavali z urejanjem okolja, pripravo hrane, nego bolnika, z uporabo računalnika in drugimi koristnimi stvarmi. – Dveletna šola bo podobna.

Šolanje je najbrž namenjeno predvsem ženski mladini. Učenke iz bolj oddaljenih krajev bodo imele možnost bivati v dijaškem domu.

Priprava na maturo v tehniških šolah

V 4-letnih šolah bo največja novost matura, ki naj bi jo – tako je predvideno – prvi delali leta 1995 tisti učenci, ki se bodo letos vpisali v prve razrede štiriletnega šolanja. Možnost opravljati maturo naj bi imeli učenci vseh 4-letnih programov, se pravi gimnazij in strokovnih šol. V strokovnih šolah se bodo dijaki, ki se bodo za to odločili, lahko posebej pripravljali za maturo v 3. in 4. razredu. Matura ne bo obvezna, bo pa pogoj za vpis na univerzo. Kdor je ne bo imel, ne bo mogel iti študirat na 4-letne in daljše smeri visokošolskega študija.

Pravilo je tako, da vsak učenec srednje šole mora opraviti zaključni izpit po končanem 2-letnem, 3-letnem, 4-letnem šolanju. Tako je zdaj in bo tudi za naprej. Dijaki 4-letnih šol pa bodo lahko – če bodo to sami želeli – opravljali maturo namesto zaključnega izpita. Za letošnje novince je lahko važno to, da bodo na manjših šolah z enim samim razredom 4. letnika povsod imeli dijaki možnost opraviti zaključni izpit, mature pa nemara ne povsod, saj bo zanjo potrebna dveletna priprava, ki je na nekaterih takih strokovnih šolah morda ne bo. Dijaki in starši se na manjših šolah lahko zdaj pozanimajo, kako bo pri njih s tem.

Enoten preizkus znanja iz slovenščine in matematike

Tako kot je v poklicnem šolstvu novo obrtno šolanje in šolanje za gospodinjska opravila, je med 4-letnimi šolami nova **trgovska akademija.** Gre za 5-letno šolo, ki jo – kot eksperiment – razpisujeta srednji ekonomski šoli v Celju in Ljubljani. Prirejena je po modelu avstrijske 5-letne akademije. Dijaki se bodo učili 3 tuje jezike, dobili bodo bogata strokovna znanja iz gospodarskega poslovanja, računovodstva s knjigovodstvom, uporabnega računalništva itd. Pot jim bo odprta za dela v industriji, bančništvu, transportu in trgovini, javni upravi itd., na univerzo pa lahko z maturo.

Pomembna letošnja novost v srednjem šolstvu bo na tistih šolah, kjer bo vpis omejen. Na teh šolah ne bo običajnih sprejemnih izpitov. Namesto njih bo na teh šolah letos enoten preizkus znanja iz slovenskega jezika in matematike. Prijavili se bodo zanj lahko tudi učenci, ki bodo sicer pripravljeni za vpis na drugih šolah. Določeno je tako, da bo 50 odstotkov točk učenec lahko zbral s preizkusom znanja, drugih 50 odstotkov pa iz šolskih spričeval zadnjih štirih razredov osnovne šole. Oboje skupaj bo mera za vpis, kjer bo prijavljenih več kandidatov, kot pa bo vpisanih mest. Enoten preizkus znanja je letos nov. Bil naj bi za učence boljša stvar od dosedanjih sprejemnih izpitov. Gotovo bodo vse potrebno v zvezi z njim učenci zvedeli na srednjih šolah in najbrž posredno tudi na osnovnih, saj se bodo zanje pripravljali tam.

JANKO SVETINA

● **Tačas je pa za učence zadnjih razredov osnovnih šol nemara najvažnejše, da izkoristijo informativne dneve** v srednjih šolah. Zanje bodo srednje šole posebej odprte v **petek, 22. marca** s skupnimi informacijami ob 9. in 15. uri ter v **soboto 23. marca** ob 9. uri. Sobota je namenjena tudi odraslim, ki se želijo šolati ob delu.

Območja slovenske umetnosti 1985–1990

V četrtek, 21. marca, ob 18. uri bodo v razstavnih prostorih Umetnostne galerije Maribor odprli razstavo Z roba – Območja slovenske umetnosti 1985–1990. Gre za pregledno razstavo sodobne umetnosti na Slovenskem, jedro izbora pa temelji na koncentraciji slikarjev in kiparjev, katerih opus v zadnjih letih temeljno sooblikuje slojevitost podobe slovenske umetnosti. Svoja dela razstavljajo Emerik Bernard, Aleksander Červek, Nuša in Srečo Dragan, Igor Fistrič, Stojan Grauf, Marjan Gumilar, Herman Gvardjančič, Sergej Kapus, Zmago Lenardič, Franc Mesarič, Jožef Muhovič, Matjaž Počivavšek, Tadej Pogačar, Marko Pogačnik, Zmago Posega, Oto Rimele, Rene Rusjan, Brane Sever, Andraž Šalamun, Aina Šmit, Marina Gržinić, Jože Šubic, Lujo Vodopivec in Boris Zaplatil. Na sliki: Tadej Pogačar – Triptih, mešana tehnika, 1989, 212 × 100 cm.

Cankarjev dom opozarja na manjšo kongresno dejavnost

Dobra izvedba kulturnoumetniškega programa se pozna tudi v blagajni – Namesto ukinjenega Telexa revija Takt

Cankarjev dom je v letu 1990 v celoti finančno posloval uspešno, zelo uspešno pa je izvedel kulturnoumetniški program, medtem ko je pri kongresni dejavnosti prvič začutil posledice lani odpovedanih kongresov. To so bistvene ugotovitve včerajšnje seje sveta CD, ki je potrdila tudi ustanovitveni akt nove slovenske revije za kulturo Takt in za njenega glavnega in odgovornega urednika Miho Zadnikarja.

V kulturno-umetniškem programu so izvedli 750 namesto 724 načrtovanih prireditev, največja razlika je nastala pri glasbenih, saj je indeks preseženih izvedb od načrtovanih kar 153. Med bistvene novosti v strukturi finančne realizacije so prodane vstopnice, saj so z njimi dosegli rekordnih 9 odstotkov v strukturi celotnega prihodka.

Veliko bolj zaskrbljujoče je stanje v kongresni dejavnosti, ki je bila do lani v nenehnem porastu, v glavnem na breme Cankarjevega doma, saj Ljubljana kljub večletnim opozarjanjem ni postorila bistvenih infrastrukturnih posegov, ki bi mesto in njegove ambicije približali hotenjem Cankarjevega doma. Če k temu dejstvu dodamo še na novo utrjeno spoznanje, da Jugoslavija ni več varna dežela in da so lani svojo izvedbo odpovedali kar trije veliki kongresi, pridemo do rezultata, ki se v trenutni številki kaže v štiri odstotnem finančnem izpadu, ki niti ne upošteva precenjenega dinarja, da o dolgoročnih posledicah takšnega stanja niti ne razmišljamo. Svet CD je opozoril tudi na neustrezno amortizacijo, saj je Cankarjev dom v tehnološkem smislu v mnogočem zastarel, kar je posledica vlaganja denarja v redno vzdrževanje hiše.

Po ukinitvi revije Telex je Cankarjev dom na pobudo mladih intelektualcev iz kulturniških vrst postal ustanovitelj nove slovenske mesečne revije za kulturo Takt, njen izdajatelj pa je istoimenska družba z omejeno odgovornostjo. Svet CD je potrdil ustanoviteljski akt in Miho Zadnikarja za glavenega in odgovornega urednika revije, ki bo predvidoma izšla konec tega meseca v nakladi 5000 izvodov.

DRAGO MEDVED

O dogodkih krščanske velike noči

Dr. Francè Rozman razmišlja z objektivnostjo, ki bo sprejemljiva za verne in neverne

Lani je Državna založba Slovenije izdala knjigo dr. Franceta Rozmana o božiču, včeraj pa je ista založnica predstavila še obsežnejše delo istega avtorja Velika noč po pričevanju evangelijev. Tiskovna konferenca je bila na Teološki fakulteti, v okolju, v katerem avtor deluje tudi kot eden od članov profesorskega zbora.

Knjiga Velika noč, ki jo je uredil Vital Klabus, opremil pa Vili Vrhovec, nam skuša Kristusovo vstajenje, to največjo resnico krščanske vere, predstaviti stvarno in nevsiljivo, a tudi v vsej polnosti. Delo je pisano na znanstveni osnovi, na dejstvu, da so evangeliji zgodovinsko izpričane verodostojne knjige, upošteva pa tudi nova dognanja, ki nam jih pogosto posredujejo ravno judovski strokovnjaki svetovnega slovesa. Avtor razkriva obravnavano resnico v odnosu do drugih dogodkov, med drugim pa nas seznanja tudi z razgibanim obhajanjem velike noči v Cerkvi, pa tudi v intimnem družinskem okolju s tipiko tozadevnih slovenskih šeg in običajev.

M. N. K.

Revija Borec v letošnjem letu z novo vsebinsko zasnovo

Poleg zgodovinskega, osrednjega, in literarnega, so ji dodali še antropološki blok – 1100 izvodov

Revija Borec, ki jo izdaja Založba Mladika v Ljubljani, vsaj že od leta 1983 odraža bistveno vsebinske premike in tako ni nič nepričakovanega, da je njena prva letošnja številka (trojna) izšla tudi z novo oznako, in sicer kot revija za zgodovino, literaturo in antropologijo. O tej novi vsebinski zasnovi je bil še posebej govor na včerajšnji javni predstavitvi v knjigarni Kazina.

V pogovoru, ki so ga vodili pomočnik glavne in odgovorne urednice Milene Štrajnar Božo Repe in člana uredniškega odbora Jože Dežman in Božidar Jezernik je bila med drugim poudarjena potreba po »demilitarizaciji pisanja o naši preteklosti«, skratka gre za intelektualen pristop h kočljivim temam. Trenutno je naklada Borca 1100 izvodov, uredništvo pa si bo prizadevalo, da bi revijo močneje popularizirali tudi zunaj Ljubljane.

Med pomembnejšimi prispevki v novi številki je pretresljiv opis eksekucije nad našim prebivalstvom med italijansko ofenzivo 1942, ki ji je bil priča italijanski duhovnik Pietro Brignoli. O vrnitvi antropologije razmišlja dr. Braco Rotar, Dr. Dušan Nećak piše o življenjski usodi dr. Antona Urbanca, dr. Dušan Biber se je posvetil zavezniškim in sovjetskim misijam ter obveščevalni službi v NOB, dr. Miran Komac analizira politične procese znotraj slovenske manjšine na Goriškem po drugi svetovni vojni, Milica Strgar in Jože Dežman nam predstavljata – tudi v pogovoru – dr. Franceta Habjana, nekdanjega domobranskega oficirja, zagovornika prvotne zamisli Svetovnega slovenskega kongresa med emigranti v Kanadi, Mirko Ljubič se v svojem razmišljanju vrača h Golemu otoku (Na robu pameti), Martin Mencej pa se spominja srečanja z Ludvikom Mrzelom.

Revija s sedanjimi vsebinskimi izhodišči seveda deloma izgublja borčevski del bralstva in tiste, ki so Borca naročali iz tako imenovanih političnih razlogov, razne sindikalne organizacije in podobno, po drugi strani pa si obeta širše zanimanje zanjo tudi med mlajšimi bralci, denimo iz študenstkih vrst, pomlajuje pa se tudi krog njenih avtorjev.

MARJETA NOVAK KAJZER

Nove razstave

V četrtek, 21. marca, ob 12. uri bodo v Kulturno informacijskem centru Križanke v Ljubljani odprli razstavo **Opojnost tobaka** ob 120-letnici Tobačne Ljubljana. Istočasno bodo v I. preddverju Cankarjevega doma v Ljubljani odprli razstavo **Iz oči v oči s Švico – 700-letnica ustanovitve švicarske konfederacije.** V četrtek ob 18. uri bodo v ljubljanski galeriji Labirint odprli razstavo **Toneta Lapajneta,** ob isti uri pa v galeriji Zveza DSLU razstavo objektov, grafik in risb **Tanje Špenko.** Ob 19. uri bo v ljubljanski Mali galeriji otvoritev razstave **Marije Dragojlović.** V sežanski Mali galeriji bodo v četrtek ob 18. uri odprli razstavo **Skozi Kosovela vidim čas** (Janko Kastelic, Rado Oketič, Karin Pirjavec, Peter Rehar, Stojan Zafred).

Večer s Francetom Miheličem

V četrtek, 21. marca, prireja Cankarjev dom srečanje in večer z akademikom Francetom Miheličem. Začel se bo ob 18. uri z vodstvom po Miheličevi razstavi (vodil bo prof. Marjan Tršar), nadaljeval pa ob 19.15 v Klubu CD. Pogovor z umetnikom Francetom Miheličem bo vodil Jože Hudeček.

Priznanji Horakovi in Franclu

Predsednik društva glasbenih umetnikov Slovenije Igor Dekleva in vodja strokovne komisije Marko Munih včeraj podelila Betettovi nagradi in listini

Morda se kdo še spominja lanske podelitve, bolje povedano, časopisne vojne, ki jo je sprožil govor na podelitvi. Kakor koli že, letos kaj takega ni pričakovati. Krivice so poravnane, funkcionarji pa so vsaj onstran oceana prejeli zadoščenje. Društvo glasbenih umetnikov je Betettove nagrade – priznanja, ki se imenujejo po našem vrhunskem basistu in glasbenem pedagogu – prvič podelilo januarja 1980. Tokrat pa je praznik priredilo v Društvu slovenskih pisateljev.

Betettovi nagradi, najvišje priznanje Društva glasbenih umetnikov Slovenije za umetniške dosežke na področju poustvarjalne glasbene umetnosti in za družbeno dejavnost pri širjenju glasbene kulture za leto 1991 sta prejela Hilda Horak in Rudolf Francl. Društvo takole utemeljuje svoji odločitvi:

»Pianistka **Hilda Horak** je bila po 2. svetovni vojni skoraj tri desetletja ena vodilnih umetniških osebnosti pri nas. Kot solistka je nastopala s simfoničnimi orkestri in na solističnih recitalih v Jugoslaviji in tujini. Njen repertoar je obsegal dela svetovne pianistične literature in tudi skladbe številnih slovenskih avtorjev. Več skladateljev ji je posvetilo svoja dela. Dolga leta je nastopala z violinistom Igorjem Ozimom v komornem duu doma in v tujini. Za njeno igro sta bila značilna odlična tehnika in prefinjeno niansiranje. Hilda Horak je pomembna tudi kot dolgoletna profesorica klavirja na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Vzgojila je vrsto odličnih pianistov. Poleg svoje predane pedagoške javnosti je delovala tudi v Izvršilnem odboru Društva glasbenih umetnikov Slovenije in domala celo desetletje nesebično sodelovala pri raznih društvenih akcijah. Bila je predstavnica DGUS v mnogih mednarodnih žirijah«.

»Tenorist **Rudolf Francl** (1920) je eden najvidnejših povojnih slovenskih umetnikov. Dolga leta je bil prvak SNG Opere v Ljubljani in eden najboljših nosilcev njenega repertoarja. Svojo kvaliteto in s tem tudi kvaliteto slovenske umetnosti pa je z velikim uspehom pokazal tudi evropskemu občinstvu, saj je gostoval ali bil angažiran v domala vseh evropskih državah. Pel je več ko šestdeset glavnih vlog lirskega in dramskega značaja v okoli tisoč sedemsto predstavah. Poleg svoje operne dejavnosti je Franci navsezadnje pel tudi na brezštevilnih koncertih po Sloveniji, vodil moški pevski zbor Fran Venturini in moški pevski zbor Geološkega zavoda v Ljubljani. Strokovna kritika – zlasti tuja – je Francla ocenila kot celovito umetniško osebnost tako po pevsko glasbeni kakor tudi po igralski strani, zlasti na široko pa sta ugajala lepota njegovega glasu in mojstrsko fraziranje. Za svoje velike umetniške dosežke, ki so slovensko glasbeno kulturo uspešno predstavili tudi Evropi, tenorist Rudolf Francl zasluženo prejema Betettovo nagrado.«

DGUS je letos podelilo tudi dve Betettovi listini. Ena je ostala kar pri gostitelju včerajšnje prireditve, v **Društvu slovenskih pisateljev:** »Z njimi že vrsto let sodelujemo pri skupnih akcijah. Naj omenimo pred leti zelo uspešne skupne umetniške večere članov naših društev. Upamo, da bomo zdaj, ko se nam je posrečilo dobiti nov klavir, te večere umetniške besede in glasbe po nekajletnem premoru obnovili.«

In druga listina? »V zadnjih letih, ko zaostrovanje ekonomskega položaja naše družbe možno ogroža koncertno delovanje članov DGUS, je **Zavod za kulturne prireditve Celje** v duhu dobre tradicije organiziral mnoga gostovanja naših članov v Celju in okolici.«

Z. M.

GLEDAMO, POSLUŠAMO ... OCENJUJEMO

LIKOVNA UMETNOST

Namesto umetnosti slikarski kič

Newyorška razstava Mika Nevena Simčiča v ljubljanski galeriji Kompas je bila pripravljena kot oznanilo avtorjevega mednarodnega projekta Mostovi zaupanja: načrtovane postavitve kipov na vseh kontinentih, ki naj bi vzpostavljali duhovno komunikacijo in povezovali pozitivne človeške energije. Vendar fotografski prikaz nastajanja monolita v Chemnitzu – sicer čisto sprejemljivega, čeprav ne posebej izrazitega monumentalnega ženskega akta –, miniaturno zasnovo istega motiva ter sentimentalno zamaknjeno, nekoliko omledno žensko poprsje na razstavi docela preglašajo oljne in redkejše akvarelne slike. Te sicer zaradi svoje nepomembnosti same po sebi nikakor ne zaslužijo, da bi o njih posebej razpravljali, toda ker se predstavljajo pred odhodom v Ameriko v ugledni ljubljanski galeriji kot umetnosti, jih je po svoje vseeno zelo koristno nekoliko trezneje osvetliti.

Razstavljene slike so namreč bolj kot karkoli drugega zgovoren primer izrazitega kiča: navidezne umetnosti, ki navzven sugerira ustvarjalno problematiko, a je navznoter banalna in prazna. Seveda je danes kič sestavni del modnega okusa in nekaterih likovnih smeri, ki ga po svoje izrabljajo, in je zato že skorajda potrebno nekaj poguma, da se obregnemo obenj. Samo zadnje dni je bilo v Ljubljani odprtih več sicer zelo različnih razstav, ob katerih je mogoče govoriti tudi o sestavinah kiča; toda v njih vseeno prevladuje ali je vsaj deloma izražen tudi avtorjev osebni duhovni impulz kot izraz teženj, iskanj ali retrogradne estetike, ki vključuje tudi kičaste spomine. Najbrž bodo tudi taka dela ostala čez čas le še sicer avtentičen dokument dobe, a vendar imajo tudi svojo, največkrat izrazno oziroma pomensko poudarjeno intenco. Tak položaj pa žal povzroča in dopušča, da vse bolj samozavestno nastajajo in se (samo) reklamirajo tudi dela, ki so le navzven ambiciozna in modno prirejena obnova v glavnem kičastega salonskega meščanskega realizma poznega 19. stoletja, pač kot spontano delo kičastih avtorjev našega časa. Kolikor so taka zavestno, računajo na slab okus, vsekakor pa »zlorabljajo« zgodovinsko dediščino in sedanje umetnostno stanje, ko v umetnosti ni več povsem zanesljivih meril in zadržkov.

Seveda je historični meščanski realizem v vseh svojih izdajah imel svojo družbeno funkcijo in kot tak je v zadnjih desetletjih tudi raziskovan in študijsko predstavljan kot polepšani svet nekdanje buržoazije in je v tem pogledu skorajda v modi; a pomen te »umetnosti« ostaja le v kulturnozgodovinski in sociološki zanimivosti pojava, ki odmeva vse do danes kot umetnost snobov, plehkih, ali le likovno neukih in neobčutljivih meščanov; in morda je zdaj, ko vse bolj postajamo revni gospodje, le navzven učinkujoča, bahavo pozlačena umetnost v nadvse razkošnih umetelno oblikovanih okvirih, ki patetično sugerirajo namišljeno dragocenost slike, očitno ponovno aktualna. Zlasti še, če vemo, da jo odmevno sprejemajo tudi v ZDA (kjer so galerije profesionalno specializirane in delu občinstva posebej prija prav kič). Seveda pa Simčičeve slike niso le preprosta, reaktivirana kopija nekdanjega okusa, ampak bogatijo salonski realizem – kot brezčasen ideal za tip primitivnega, zgolj uživaškega gledalca – tudi z modernejšimi in na videz individualnejšimi umetniškimi prijemi.

Historično kostumirani slikarjevi obrazi, muzicirajoče figure, ženski akti v zelenju ali »nuditete« v bleščeče zamegljenih ateljejskih interierih so dopolnjeni, zlasti v ozadjih in na draperijah, s potezami, ki kažejo na vplive Rudija Španzla ali Barda Iucundusa (seveda je bil ta kljub svojemu historizmu oziroma »anahronizmu« vendar docela nekaj drugega, in celo pozni Španzel je ob okornem Simčiču slikarska osebnost!).

Sklicujejo se na secesijsko dekorativnost in njeno pozlato, na abstraktne impulze in, še posebej ob aktih v zelenju, na impresionistične prijeme, ki naj bi na naivneže učinkovali kot zaščitna znamka za umetnost. K taki všečnosti pa prispevajo še barvna sladkoba, cenena romantika zabrisanih akvarelnih pokrajin, a vse táko na videz avtonomno črtovje, prepreženost, patinasta obdelava struktur ali zabrisanost so samo okrasni pajčolan, pod katerim ni ničesar, prazna našminkana maska, kakršne s cenenimi nasmeški strmijo s Simčičevih slik, zgolj komercialno aranžiran in bogato uokvirjen videz, okrašen z mitološko navlako zgodovine: konfekcija najslabše vrste, ki je lahko zares všečna samo slabemu okusu – tega pa seveda tudi med slikarji ne manjka.

Sicer je res: o okusih je delikatno govoriti in tudi pojmovanje kiča je lahko različno; vsekakor pa si je kič s slabim okusom kar najtesneje v sorodu in ob vseh nejasnostih ob sodobnem, pogosto nezanesljivem vrednotenju ustvarjalnosti, ki omogoča na umetnostnem področju vsake vrste špekulacij, so take slike kot zgolj zunanji in četudi originalni »ponaredki« slabega ali, kar je še huje, dobrega, morda edino, kar lahko ne glede na različne umetnostne nazore zanesljivo vsestransko odpišemo kot morebitno umetnostno vrednoto. Zato niti ni odveč pripomniti, da za umetnost rezervirane galerije s takimi, četudi »newyorškimi« razstavami delajo resničnim umetnikom (pa tudi prizadevnim, a kultiviranim slikarjem) kaj slabo uslugo (tako kot jo je svojim dotedanjim razstavljalcem pred časom galerija Smelt z razstavo v Ameriki uspešnega Jureta Cekute). Predvsem pa nas opozarjajo, da kič kot moda, ki je že dalj časa na pohodu in vpletena v resno umetnost – tudi v arhitekturo (posebej v sijaju reprezentativnih interierov) ali v le v zunanje efekte usmerjeno gledališče, ter v dobesedno modo, ki se lesketa v bleščicah ženskih toalet in njihovem ovešenem zlatu – ni nenevaren, saj kaj lahko razžira orientacijo neorientiranih, a umetnosti željnih in vrednih, ki zaslužijo od deklarirane umetnosti ne glede na njeno usmeritev vsaj nekaj avtentičnosti, problematike ali resnične kultiviranosti, če že ne ustvarjalnosti (ki je je seveda povsod zelo malo). A so vse pogosteje postreženi z zgolj zunanjo bleščavo, plehko umetelnostjo in cenenim leporečjem, s praznino, ki se odeva v velike ideje, v izposojen lišp in ponarejen nakit in ki se zlagoma lahko zajé tudi v okus resnejših, a ob tako »izšolanem« občinstvu lagodni komercialnosti podleglih slikarjev.

MILČEK KOMELJ

GLASBA

Spominski spevi

Časovne pregrade morajo biti preraščene, preteklost se simbolično veže s sedanjostjo in vizijo prihodnosti, pravi skladatelj **Marijan Gabrijelčič** v spremnem besedilu k svojemu delu, ki je bilo uvodoma na sporedu koncertnega večera **Simfonikov Radiotelevizije Slovenija** v Cankarjevem domu in katerega naslov smo si sposodili za ta zapis. V resnici to velja za vsa tri dela, po času nastanka iz 20. stoletja, izvedena na tem večeru. Zato so tudi vsa tri naletela na izredno ugoden odmev občinstva, čeravno vemo, da ni tako preprosto ugoditi glasbenemu okusu poslušalstva z literaturo našega stoletja, še posebej ne za ves večer.

Gabrijelčičeva ugotovitev velja tako za besedilo kot za glasbo njegove skladbe. Prvi lok iz davnine v prihodnost je zgrajen s pesmimi o otroštvu (Homer), ljubezni (Carmina burana), spominu (ljudski rek), vse do Prešernove misli »Tje bomo našli pot ...« Še zanimivejši je glasbeni lok. Ta izvira iz svojstvenega sloga, ki si ga je skladatelj vedno jasneje izoblikoval v svojih delih. Gre za naslonitev na predrenesančno modelno ritmiko in na renesančne harmonske odnose, na obdobje, v katerem je ustvarjalcu še vedno bila najvažnejša eksistencialna stran ustvarjanja. V tem je tudi povezanost z besedilom skladbe. Arhaične prvine skladatelj povezuje z izraznimi sredstvi in izrazom našega časa v zahtevno, ekspresivno partituro, ki odpira nova obzorja. Njen pevski delež je odlično izvedel solistični kvartet: Irena Baar, Sonja Milenković, Jurij Reja in Ivica Šarić.

Skladatelj starejše sovjetske generacije **Andrej J. Ešpaj** je pri nas manj poznan, doma pa sodi med pomembne ustvarjalce. S Koncertom za oboo in orkester sega v klasično obliko te skladbe v 18. in 19. stoletju, a jo po svoje preoblikuje. Ohranja v bistvu trostavčnost in celo nekatere klasične prvine obeh obrobnih delov. V ritmiki in še posebej v melodiki se prilagaja predvsem svojemu poznoromantičnemu okolju, a v prihodnost – morda – kaže občasna bitonalnost in aleatorika v srednjem delu. Oboist **Božo Rogelja** je s svojo izvrstno igro do kraja izdelal solistični delež, ki izrablja skrajni obseg instrumenta, njegove spevne, pa tudi tehnične prvine.

Odveč je opozarjati na vse prvine preteklosti in na soočenje s prihodnostjo v ustvarjanju **Igorja Stravinskega,** še posebej če gre za njegovo prvo, »rusko« obdobje, v katerem je nastal tudi balet **Petruška.** To delo povsem novega zvoka je obračun z romantiko in impresionizmom, vrnitev k diatoniki, a hkrati tudi k bitonalnosti, k preprosti ritmiki, a hkrati tudi k poliritmiki in je še danes pomemben preizkus za izvajalce. Simfoniki RTV Slovenija in gostujoči dirigent **Lior Shambadal** so očitno izkušeni poustvarjalci glasbe našega stoletja. Ujeli so se že na začetku, izvedba **Spominskih spevov** je kljub zahtevnosti dela odražala izbrušenost in vživetost v nenavadno glasbeno tkivo. Po precej preprosti koncertni spremljavi je Suita iz baleta Petruška pod jasno in sugestivno dirigentovo roko pomenila prikaz izvrstne orkestrske igre, mnogih odličnih solistov in ne nazadnje skupine trobil (ena sama napaka je človeška in nikakor ne spremeni te sodbe).

KRISTIJAN UKMAR

ARHITEKTURA

Preživela stereotipnost

Če pri oblikovanju prostora stopijo v ospredje tehnološki in funkcionalni kriteriji in utilitarna plat povsem prevlada oblikovalsko, pojavnost in izraznost objekta, potem to skorajda ni več arhitektura. Nekaj takšnega bo očitno z načrtovanim potniškim terminalom na brniškem letališču, za zdaj še projektom na papirju, a na najboljši poti, da postane spet eden od tehnoloških stereotipov, pri katerih je arhitekturni izraz obrobnega pomena.

V času nadvse pičlih gradenj je zato pravkar končani natečaj za razširitev osrednjega slovenskega letališča, ki je razstavljen na ljubljanskem Magistratu, zamujena priložnost, da bi v prihodnjih letih (realizacija je predvidena leta 1993) dobili sodoben objekt, ki bi hkrati s svojo pojavnostjo prevzel simbolično vlogo vstopa v državo in se ponašal s svojevrstno arhitekturno podobo. Žal merila ocenjevanja celo pri projektu nacionalnega pomena niso segla prek pretirano poudarjenih kriterijev racionalnosti.

Glavna značilnost prvonagrajenega objekta (SCT in avtorja **Vladimir Koželj in Jagoda Ličina**) je temeljita obdelava funkcionalnosti in tehnologije, medtem ko o kakšnih kvalitetah oblikovanja ni mogoče govoriti. Osnovni volumen terminala je pokrit s streho v obliki letalskega krila, drugo gradbeno maso predstavlja valjasti stolp s spremljevalnim programom. Dvonivojska zasnova terminala, ki v celoti zagotavlja ločene potniške tokove, pomeni funkcionalno in racionalno rešitev, ustrezna je tudi povezava aviomostov s pomočjo medetaže. V nasprotju s temi utilitarnimi prednostmi projekt nima niti izraznosti niti se ne navezuje na okolje.

Drugouvrščena zamisel (LUZ in P. Bassin, I. Bizjak, B. Šajn in M. Vrhovec) je s stališča urbanizma in arhitekture boljša rešitev. Pri simetrično zasnovanem objektu z dvonivojskim terminalom dominira steklena streha, ki kot neodvisna opna prekriva program; notranja prostorska kvaliteta je bogato koncipiran vhodni hall. Edini projekt, ki s svojo formo išče lasten izraz in ima močno arhitekturno identiteto, je delo Vojteha Ravnikarja (KARS, Sežana). V volumnu izrazito razgibana steklena fasada dosega v formalnem smislu visoko stopnjo pomljivosti kot osrednje slovensko letališče, kljub nekaj tehnološko oziroma funkcionalno manj primernim rešitvam, ki izvirajo iz same odločitve za trikotno geometrijo.

Oblikovalske in funkcionalne dileme so bile očitno prisotne tudi v ocenjevalni žiriji. V 11-članski zasedbi so bili samo štirje arhitekti, a uglednejša med njimi sta se distancirala od končne izbire, češ da ta s svojo arhitekturo ne more predstavljati osrednjega slovenskega letališča in da je tehnološko perfekcijo mogoče naknadno doseči, medtem ko arhitektonske zasnove ni možno spreminjati, izboljšati.

Natečaji veljajo praviloma za najustreznejši način pridobivanja arhitekturnih rešitev: a za našo tovrstno prakso, kjer so izhodišča natečajev in ocenjevalni kriteriji nedodelani, merila za vabljene in žirante svojevrsten fenomen, da o vseh ostalih zakulisjih niti ne govorimo, je to obrobnega pomena.

SAŠA VIDMAJER

J. P. GAREN

VEČERNI UDAREC

36. nadaljevanje

Sunki avtomobila so postajali vedno pogostejši in močnejši. Verjetno smo zapustili glavno cesto in nadaljevali pot po eni stranskih cest, ki so vodile v pustinjo.

Še enkrat sem potegnil, potem sem žareči konec cigarete odločno pritisnil na najlonsko vrvico. Vrvica je bila gotovo sila odporna in se ni trgala ob lovu na mečarice. Ognju pa se ni mogla upreti in v dotiku z njim se je raztopila tam, kjer sem se je dotaknil.

Tri minute pozneje so bila moja zapestja prosta. Ko mi je krvni obtok začel spet povsod delovati, sem imel občutek, kot da mi na tisoče igel prebada roke in prste. Moral sem stisniti zobe, da nisem kričal od bolečin.

Dixon se je začel prebujati in takoj sem hotel osvoboditi tudi njega. Toda nenadno zaviranje me je vrglo po tleh. Že sem zaslišal, da odpirajo vrata vozila. Imel sem komaj še toliko časa, da sem si vezi ovil nazaj okoli zapestja, pa je orangutan že odprl vrata.

»Doli!« je zarjovel.

Še vedno je držal v rokah avtomatsko puško, ko je stopil korak nazaj. Zdaj nisem imel več možnosti, da bi ga presenetil, posebno še, ker je barman stopil ob njegovo stran.

Ves besen sem ubogal in skočil z vozila. Dixon, ki še ni bil trdno na nogah, mi je sledil. Nahajali smo se sredi puščave. Na obzorju se je pokazala ozka svetla proga kot znak vztajajočega dneva. Ta dan je oznanjal nesrečo. Bil je smrtni dan. Zapihal je rahel vetrc. Zmrazilo me je.

Moj očitni strah ni ušel očem obeh možakarjev, ki sta se zadovoljno smejala.

»Pojdita tja!« in pokazala na skalovje kakih dvajset metrov daleč.

Ko sva se odpravila tja, so se nama noge pogrezale globoko v pesek; zadnji metri so bili vedno težji. Za skalami se je pokazala zemeljska razpoka, dolga skoraj sto metrov. Bila je običajna posledica hude puščavske suše.

Temna globina razpoke me je presenetila. Nisem mogel presoditi, ali je bila globoka deset ali petnajst metrov. Ob prihodnji nevihti bosta pesek in mulj dokončno prekrila najine kosti.

Barman je menda uganil moje misli, hudobno se je zasmejal:

»Vajinih kosti ne bodo nikoli našli!«

Dixon, dva metra oddaljen od mene, se je držal vzravnano. Bil je še zelo bled, vendar si je opomogel in bil videti vdan v svojo usodo. Pogledal je v globino razpoke, ni je pa mogel presoditi.

Z glasom, ki mu nisem niti mislil prikriti razburjenja, sem vprašal:

»Si lahko privoščim še zadnjo cigareto?«

Jerry se je zasmehljivo zarežal, Bob pa je pristopil in mi ponudil zavojček cigaret Lucky Strike. Ker sem bil zvezan, mi je sam vtaknil eno v usta.

Potem pa je zagrešil napako, na katero sem mrzlično računal. Da bi mi cigareto lahko prižgal, je uporabil vžigalico, pri tem pa za hip vtaknil pištolo v žep! V trenutku, ko je les zagorel, sem odvrgel vezi in ga z obema pestema hkrati sunil globoko pod trebuh. Presenečenje, pa tudi sila udarca sta ga za hip ohromila. Še enkrat sem usekal in položil v ta udarec vso svojo mržnjo in svoje upanje.

Zastal mu je dih! Bob se je sklonil naprej in obupno poskušal, da bi zajel vsaj trohico svežega zraka v svoja pljuča.

Ko je bil njegov obraz v primerni oddaljenosti od mene, sem sunil z nogo v višino z močjo mednarodne nogometne zvezde in ga zadel v konico brade.

Tišino je pretrgalo rjovenje. Obrnil sem se. Jerry se je z nožem v roki vrgel proti meni. Obrnil sem se na peti, da bi prestregel sunek. Toda pripetilo se je nekaj povsem nepričakovanega. Da bi me Jerry dosegel, je moral mimo Dixona, ki je še vedno stal nepremično in zvezanih rok. V trenutku, ko je barman dospel do Dixona, je ta mojstrsko skočil z obema nogama naprej. Obe peti sta zadeli Jerryja v rebra s silo oblegovalnega ovna. Dixon se je sicer zvrnil v pesek, toda barmana je siloviti sunek vrgel tri metre daleč, tik pred razpoko. V hipu je izginil v globino, kot da bi ga bil prepad posrkal.

Zaradi tega popolnoma nepričakovanega izida sem obstal nekaj sekund kot ukopan. Bobovo gorilsko rohnjenje me je osvestilo. Začel se je prebujati. Ker nisem imel nobenega veselja do nove bitke s tem nasilnim kriminalcem, sem ga nekajkrat sunil v glavo in v rebra. Kakor hitro sem bil prepričan, da se ga nama ni več bati, sem osvobodil Dixona njegovih vezi.

Najlonska vrvica se je globoko zajedla v njegovo meso in stalo me je dosti truda, da sem prerezal vse niti. Nato sem nemudoma prižgal dve cigareti in potisnil eno Dixonu v usta. Previdno je sukal roke, da bi v njih poživil krvni obtok. Iz lastne izkušnje sem vedel, kakšne muke je moral zdaj prestajati.

Yvonne Whittal:

KAROOJSKI UROK

31. nadaljevanje

»Poišči si koga drugega, da bo nosil tvoj prstan ... in bodi srečen, Rory.«

»Resno misliš?«

»Resno,« je potrdila in mu pogledala v obraz. Nekaj v njenem mirnem, neomajnem pogledu ga je dokončno prepričalo, da so vse prošnje zaman.

»Potem mi verjetno ne preostane nič drugega, kot da tudi jaz zaželim srečo tebi,« je dejal sprijaznjen, vzel njeno roko v svojo in nebogljeno pogledal v tla. »Zbogom, Lisa.«

Za hip se je še obotavljal, kot bi še zmeraj upal, da si bo premislila, potem pa je odšel iz sobe in hiše do svojega avta, ki ga je pustil na dovozu.

Po kosilu, ko sta otroka počivala, se je Lisa pred vročino umaknila v hladno, osvežujočo vodo bazena. Bilo je preveč soparno, da bi zdržala v hiši in Roryjev dopoldanski obisk jo je razburil veliko bolj, kot si je sprva domišljala. Spet jo je opomnil na njeno šepanje in brazgotine, na katere je v družbi Adama Vandeleurja in njegove matere že skoraj pozabila.

Do smrti ne bo pozabila izraza v Roryjevih očeh, ko jo je obiskal v bolnišnici! Spet je privrela na dan grenkoba in ji začela glodati po duši.

Da bi se znebila turobnih misli, je večkrat energično zaplavala sem in tja po bazenu, potem pa z zaprtimi očmi kar nekaj časa lebdela na hrbtu. Prisilila se je misliti le na hladno vodo in glasno cvrčanje škržatov.

»Če bi le deževalo!« je pomislila in se nenadoma spomnila pogovora med Adamom in Kenom Rudmanom. Razpravljala sta o škodi, ki bi jo še eno sušno obdobje naredilo kmetom v tem okrožju. Poprej ni o suši nikoli razmišljala na ta način. Z zanimanjem je prisluhnila, ko je Adam izrazil skrb za revnejše od sebe. Na farmi je bilo polno mlinov na veter za črpanje talnice, s katero so lahko namakali polja, kadar ni bilo dežja, nevednost in pomanjkljivo načrtovanje pa sta imela pogubne posledice. Ugotovila je, kako zelo pomembna je voda in postalo jo je sram razmetovanja z njo po mestih.

Z veje vrbe, ki je visela nad njo, so vzletele ptice in zmotile tok njenih misli, takoj nato pa jo je neki šesti čut opozoril, da ni sama. Počasi je odprla oči in srce ji je divje poskočilo, ko je videla na robu bazena stati Adama. Visoka, mišičasta postava je bila v kopalnih hlačkah, polt je imel od sonca temno zagorelo. Očitno je pogosto plaval, je odsotno pomislila, vendar je tokrat ni zaskrbel njegov telesni videz, ampak nekaj v priprtem pogledu, zaradi česar se je brž umaknila na drugo stran bazena. Ko se je dotaknila roba, je ob njej vzniknila na površje Adamova glava. Toliko da je razbijajoče srce ni zadušilo! Njegova roka jo je ovila okoli pasu in je ni pustila iz vode.

»Kam pa kam?« ji je zašepetal na uho.

»Saj sem bila že dovolj dolgo notri,« je odgovorila, mu neomajno obračala hrbet in si z roko umaknila mokre pramene las z oči.

»Nič ne bo narobe, če ostaneš še nekaj minut.«

»Ampak otroka ...,«

»Počivata v svoji sobi, kakor bi morala tudi ti,« je rekel neprijazno.

»Bila sem preveč nemirna.«

»Še zmeraj si,« je namignil na njeno jalovo prizadevanje, da bi se mu izvila. »Nehaj s to nervozo.«

»Rada bi iz bazena,« je dahnila. Kar pretirano je občutila njegovo nevarno bližino in svoje razbijajoče srce.

»V resnici mi skušaš obzirno dopovedati, da si želiš proč od mene,« se je ponorčeval. Zdaj je bil tako blizu, da je čutila po dolgem vse njegovo čvrsto telo ob svojem. »Česa se bojiš?«

»Ničesar se ne bojim,« se je zlagala. Spreletela jo je groza, ko je premaknil roko, s katero jo je objemal okoli pasu.

»Hočeš reči, da ti srce v normalnem stanju takole hitro razbija?«

Goreča rdečica se ji je razlezla od vratu na lica. S skoraj obupanim glasom je zaprosila: »Pusti me oditi.«

»Pustil te bom, če mi obljubiš, da boš ostala še toliko, da se pogovoriva,« je mirno vztrajal Adam.

»Saj se nimava o ničemer pogovarjati,« je hlastnila Lisa.

»Mislim, da se imava o čem.« Roka jo je stisnila še tesneje, na rebrih je začutila kar malo grozeč pritisk. »Mi obljubiš, da ne boš skušala pobegniti?«

Toplo ji je dihal v lica. Bila je tako iz sebe, da bi bila obljubila karkoli, samo da bi se lahko malo odmaknila od njega.

»Obljubim,« je zašepetala in naenkrat je bila prosta. Roka se je umaknila, a čisto se ga ni rešila. Adam ni ničesar tvegal, ostal je dovolj blizu, da bi preprečil slehernI poskus pobega.

»Tvojemu fantu se je pa mudilo oditi, ne?«

Ni pričakovala, da jo bo spraševal o Roryju. Kar obnemela je.

»Rory ni moj fant!«

Pozdravljena, pomlad

LJUBLJANA, 20. marca – Danes se je pred ljubljanskim Magistratom zbralo kar precej ljudi, ki so se poveselili skupaj z nastopajočimi na prireditvi Pozdrav pomladi. Obiskovalce je nagovoril tudi ljubljanski župan Jože Strgar, nato pa se je začelo pomladansko veselje s pevko Romano Kranjčan. Za otroke je poskrbela Kolinska, ki je pripravila pokušino novih žvečilnih gumijev. Množica se je izpred Magistrata odpravila k Prešernovemu spomeniku, kjer se je prireditev nadaljevala z nastopom mažoret, pevskih zborov, pihalnega orkestra, folklornih skupin in predstavitvijo aktiva kmečkih žena iz Dobrunj. (B. B., T. K., foto: Srđan Živulović)

Več novih stanovanj na Viču

Delno spremenjen načrt za zidavo stanovanjsko-poslovne soseske pri Utensilii

LJUBLJANA, 20. marca – V viški občini so se že pred časom odločili, da bodo obrtnikom in podjetnikom omogočili nakup poslovnih in proizvodnih prostorov. Del teh prostorov naj bi bil tudi v novi soseski pri tovarni Utensilia. Gradbeno podjetje Grosuplje, ki bo gradilo stanovanjsko-poslovno sosesko VP3/1, je zdaj predlagalo nekaj sprememb prvotnih načrtov, ki jih je viški IS tudi sprejel.

V Gradbenem podjetju Grosuplje se namreč zavzemajo za to, da bi vsaj tisti del proizvodnih objektov, ki se tako rekoč zajedajo v stanovanjsko sosesko Grba, spremenili v stanovanjske in tako poskrbeli za »višjo kakovost bivanja«, kot pravijo.

Člani izvršnega sveta so se s predlogi strinjali, vendar pa so pripomnili, da naj bodo vsa pritličja objektov namenjena poslovnemu delu. Razlog za tako odločitev IS je dejstvo, da v Ljubljani primanjkuje stanovanj za nakup, viška občina pa s svojimi prostorskimi možnostmi to pomanjkanje lahko omili.

K. M.

Stanovanj za kadre ne bo več

Ljubljanski odbor za solidarnost ne sprejema novih vlog, saj za kadrovska stanovanja ni denarja

LJUBLJANA, 20. marca – Dozdajšnje dodeljevanje kadrovskih stanovanj v Ljubljani je po mnenju odbora za solidarnost pri Sekretariatu za stanovanjsko gospodarstvo Ljubljana potekalo povsem v skladu s pravilniki. Odbor, ki je pregledal celotno dokumentacijo, je namreč ugotovil, da je strokovna služba svoje delo opravljala strokovno ter v skladu s pravilnikom solidarnosti in stališči odbora.

Branka Nefat, predsednica odbora solidarnosti, je na današnji tiskovni konferenci (sklicatelj je bil ta odbor) povedala, da so bili vsi dosedanji očitki, češ da je bilo pri dodeljevanju kadrovskih stanovanj precej nepravilnosti, neutemeljeni in neupravičeni. Strokovne službe so obravnavale vse prispele vloge in vsem prosilcem, če so le-ti izpolnjevali pogoje za tako stanovanje, so tudi ugodili. Pri tem niso delali nobene izbire med prosilci.

Smo pa zvedeli, da so do zdaj ugodili 26 prošnjam Univerze Ljubljana, sedmim Instituta Jožef Stefan, po trem Radia glasa Ljubljana in podjetja INI, dvema iz Dela in Mestnega gledališča Ljubljana, po eno pa so dobili Avtotehna, Gorenje, Komunalna energetika Ljubljana, Mikrohit, Geodetski zavod Ljubljana, Semenarna, Fersped, OŠ Majde Vrhovnik, Humana in Onkološki inštitut. Stanovanja bo dobilo še 19 prosilcev (gre za stanovanja, kupljena že lani), za druge pa najbrž ne bo denarja. Ker so že dobili namig, da bo imel Sekretariat za stanovanjsko gospodarstvo letos na voljo le 100 milijonov dinarjev, so sklenili, da novih vlog za zdaj ne bodo več sprejemali. Interesentov za ta stanovanja pa je po njihovih ocenah zelo veliko (na dan dajo ustno ali telefonsko informacijo vsaj dvajsetim interesentom). Zaradi finančne negotovosti pa je zastalo tudi delo in načrtovanje na drugih področjih dela tega odbora.

JANEZ PETKOVŠEK

Sonce znižuje cene na mestni tržnici

V zadnjih dneh se je najbolj pocenila cvetača – Butarice stanejo od 21 do 100 dinarjev

LJUBLJANA, 20. marca – Na osrednji ljubljanski tržnici so se v zadnjih dneh cene zelenjave in sadja nekoliko spremenile, skoraj vse lahko dobimo za nekaj dinarjev ceneje.

Solato prodajajo že od 30 din dalje, korenje po 38 din, čebulo po 20 din, krompir 10 din, paradižnik stane 80 dinarjev. Najbolj je padla cena cvetače, še prejšnji teden so jo prodajali po 80 dinarjev, danes pa že po 40 din. Jajca stanejo od 1,60 do 3,10 din, kilogram jabolk je od 12 do 20 din, hruške pa so že od 14 din dalje. Grozdje se je podražilo na 120 din, mandarine pa pocenile na 25 din. Banane so naprodaj od 36 din dalje, limone pa so od 20 do 27 din. Regrat je danes stal 40 din.

Tudi na tržnici lahko opazimo, da bo kmalu cvetna nedelja, saj so na stojnicah že naprodaj butarice, ki stanejo od 21 do 100 din, za oljčno vejico pa je treba odšteti 5 dinarjev. B. B., T. K.

PO SLOVENIJI

Jeans in ekskluzivnost na Šubičevi

LJUBLJANA, 20. marca – V Ljubljani na Šubičevi je Aljoša Žorga odprl butik West Fashion na 80 kvadratnih metrih bivšega Kompasovega lokala. Velik prostor omogoča na desni strani ponudbo za mlade (jeans v najmodernejši izvedbi), na levi pa ekskluzivno modo za srednje generacije, to je moško in žensko modo. Tuji firmi Fenix jeans in Marlboro s kakovostnimi oblekami, ki se jima pridružuje še Scorpion z jaknami campri, že navdušujejo kupce. Marsikdo si vsaj ogleda, če že ne kupi izdelke iz pliša, ki jih v lastni proizvodnji oblikuje Lučka Žorga. Cene sodijo v srednji razred podobne ponudbe v Ljubljani, vsi izdelki, s katerimi v dveh izmenah postrežejo po tri prodajalke, pa so odmev zadnje mode. (Foto: M. Učakar)

Občine se ob preimenovanju ulic predvsem bojijo stroškov

Marsikje tudi menijo, da za spreminjanje imen ulic čas ni najbolj primeren – Konkretne pripombe k predlaganim imenom

LJUBLJANA, 20. marca – Delegati skupščine mesta Ljubljana bodo na svoji prihodnji seji odločali tudi o predlogu odloka o določitvi, spremembi in odpravi imen oziroma potekov cest, ulic, poti in trgov v Ljubljani. Kaj o tem menijo, smo povprašali predstavnike izvršnih svetov ljubljanskih občin, o tem, kako naj bi sploh potekal ta postopek, pa smo se pozanimali na Mestni geodetski upravi.

Direktor Mestne geodetske uprave Pavel Zupančič nam je povedal, da bo postopek preimenovanja potekal precej počasi. Odlok mora najprej iziti v Uradnem listu Republike Slovenije, z začetkom preimenovanja pa nameravajo počakati tudi na 15. april, ko je v Sloveniji predviden popis prebivalstva. Še pred začetkom preimenovanja bodo morali delavci geodetske uprave natančno pregledati vse ulice, ceste in hiše, saj so evidence o tem izredno pomanjkljive, prav tak pa je tudi mestni kataster. Pavel Zupančič nam je še povedal, da bodo morale ljubljanske občine za preimenovanje zagotoviti denar, tam, kjer bo šlo za poimenovanje in oštevilčenje ulic in hiš povsem na novo, pa bodo stroške pokrili lastniki hiš oziroma zgradb. Izvajalce tehničnih del, se pravi tiste, ki bodo nameščali hišne in ulične table, bodo določili kasneje, pri čemer se lahko zgodi, da si bodo v vsaki občini izbrali svojega.

V Centru smo izvedeli, da kakšnega uradnega pisanja z mestne ravni o preimenovanju do zdaj še niso dobili. Zdelo se jim je brez pomena, da bi za te zadeve ustanavljali posebno občinsko komisijo, so se pa pripravljeni tvorno vključiti v delo mestne komisije.

Načelno niso proti preimenovanju trdijo pa, da posameznih ulic ne bi bilo pametno »seliti« po mestu gor in dol. Zavzemajo se za to, da bi preimenovanje opravili s čim manjšimi stroški. Za Bežigradom so se s predvidenim preimenovanjem ukvarjali predvsem v krajevnih skupnostih. Imeli so precej konkretnih pripomb in predlogov, na splošno pa so bili proti hitremu in nepremišljenemu spreminjanju ulic v ceste. To bi namreč imelo kar precejšnje posledice, recimo spremembo režima lociranja avtobusnih postajališč, prometa, parkiranja in podobno.

V Mostah je občinska skupščina podrobno obravnavala osnutek odloka o preimenovanju. Delegati so imeli konkretne pripombe k posameznim predlaganim imenom, na splošno pa so menili, da za preimenovanje zdaj ni najboljši čas. Skrbeli so jih tudi precej visoki predvideni stroški, zato so menili, da se je treba preimenovanja, če se bo mesto zanj vendarle odločilo, opraviti pametno, racionalno, skratka tako, da bo čim cenejše, hkrati pa urejeno tako, da se česa podobnega ne bomo lotevali že čez nekaj mesecev ali let. Podobnega mnenja so tudi na Viču. Skrbijo jih veliki predvideni stroški, načelno pa niso proti preimenovanju. Predvsem podpirajo čimprejšnje preimenovanje tistih ulic, katerih imena so težko izgovorljiva in razumljiva. V Šiški predloga odloka o preimenovanju podrobno še niso obravnavali, zavzemajo pa se za to, da bi se ga lotili šele takrat, ko bo pripravljen celovit program za vse mesto. Najbolj nasprotujejo temu, da bi si v vsaki krajevni skupnosti sami zmišljevali kdaj, kako in s čigavim denarjem bodo spreminjali imena in poteke ulic in cest.

MARKO JAKOPEC

Letos manj za komunalce

Iz mestnega proračuna bo komunali namenjeno 524 milijonov dinarjev – Največ denarja za vzdrževanje in obnove – Nekaj sredstev tudi od republike

LJUBLJANA, 20. marca – Po predlogu medobčinskega dogovora bo iz mestnega proračuna za ljubljansko komunalo letos namenjeno 524 milijonov dinarjev oziroma, skupaj z zbranim denarjem za ceste in energetiko, 674 milijonov dinarjev, kar je 20,3 odstotka vseh predvidenih sredstev iz proračuna za gospodarsko infrastrukturo in družbene dejavnosti.

»To je precej manj denarja, kot smo pričakovali,« je dejal ljubljanski komunalni minister Janez Lesar in dodal, da tudi ta sredstva niso zanesljiva, ker posamezne občine grozijo, da ne bodo plačevale prispevkov. »Letošnji komunalni program je zato ogrožen. In če ne bo sprejet medobčinski dogovor oziroma mestni proračun, in sicer tak,

● Iz mestnega proračuna so lani ljubljanskim komunalcem namenili nekaj več kot milijardo dinarjev oziroma 22,2 odstotka vseh sredstev iz proračuna za gospodarsko infrastrukturo in družbene dejavnosti.

kot je predlagan, bo mestni sekretariat za komunalno gospodarstvo, promet in zveze postal nepotreben organ. Brez denarja namreč ne moremo ničesar narediti,« je nadaljeval Janez Lesar.

Največ denarja bodo letos komunalci namenili vzdrževanju, obnovam in gradnji novih komunalnih objektov, in sicer 347,5 milijona dinarjev. Iz teh sredstev bodo zamenjali dotrajane vodovode, posodobili centralno vo-

JANEZ LESAR

dovodno omrežje, zgradili kanalizacijo na območju Jarškega Broda (zaradi zaščite tamkajšnjega vodnega vira), vzdrževali javne sanitarije, zelenice, parkovne gozdove, ceste, mostove ipd, ter zamenjali del voznega parka Ljubljanskega potniškega prometa. Za slednje bo iz mestnega proračuna namenjeno 67,1 milijona dinarjev.

Za naloge mesta je za letos predvideno 75,3 milijona dinarjev. Od tega bodo 3,8 milijona dinarjev namenili Žalam, in sicer za širitev prve faze pokopališča Žale in za pripravljalna dela na pokopališčih Polje, Sostro, Vič in Rudnik. Za začetek

● Za komunalno deponijo na Barju letos iz mestnega proračuna ne bo namenjeno nič, pač pa bodo iz cene za storitve Snage zbrali 57 milijonov dinarjev, iz nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč 3,6 milijona dinarjev, iz republiškega proračuna pa bodo dobili 18,6 milijona dinarjev. Po besedah mestenega komunalnega ministra pričakujejo tudi mednarodni kredit.

B etape prve faze gradnje centralne čistilne naprave je predvidenih 40,5 milijona dinarjev (skupaj s sredstvi iz republiškega proračuna in razširjene reprodukcije 127,6 milijona dinarjev), za ljubljanski grad tri milijone dinarjev, za program cest in mostov 19,5 milijona dinarjev (lani začeta, vendar nedokončana dela) in za projekt Ljubljana moje mesto 7,5 milijona dinarjev (komunalna ureditev mesta do kongresa ICSID in preureditev javnih površin, kjer so arhitektonske ovire).

Preostala sredstva pa bodo komunalci namenili za razširjeno reprodukcijo objektov in naprav individualne komunalne rabe, in sicer 41,7 milijona dinarjev (širitev vodovodnega omrežja, kanalizacija za zaščito vodnih virov, investicije v mestni vodovodni obroč ipd.), ter za obnovo in gradnjo komunalnih objektov in naprav po programih krajevnih skupnosti na zunajmestnih območjih (59,7 milijona dinarjev).

Za ceste bodo letos ljubljanski komunalci dobili 100 milijonov dinarjev. S tem denarjem naj bi dokončali gradnjo nekaterih lokalnih cest, uredili Devinsko ulico,

● Ljubljanski komunalci bodo poleg sredstev iz mestnega proračuna zbrali še, kot je predvideno, 356,6 milijona dinarjev, in sicer od posameznih komunalnih podjetij, iz cene komunalnih storitev (138,9 milijona dinarjev) s sofinanciranjem krajanov, iz nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč, iz republiškega proračuna pa je za ljubljansko komunalo predvidenih 94,6 milijona dinarjev. Tako bodo razpolagali skupaj z 880,6 milijona dinarjev (brez sredstev za ceste in energetiko).

Roško cesto (26 milijonov dinarjev) in priključek na Brdo, zgradili novo Tomačevsko cesto, obnovili nekaj križišč lokalnih cest, zgotovili boljšo prometno signalizacijo in zavarovali nekatere ceste pred plazovi. Za energetiko pa je namenjenih 50 milijonov dinarjev, in sicer za priključek obstoječih kotlarn na centralni energetski sistem (20 milijonov dinarjev), sanacijo TE-TO (24,3 milijona dinarjev) in racionalizacijo sistema daljinske oskrbe s toplotno energijo (5 milijonov dinarjev).

JOŽE BIŠČAK

Rockovski koncert v Študentskem naselju

LJUBLJANA, 20. marca – V petek, 22. marca, bo v študentski menzi v Rožni dolini v Ljubljani koncert, na katerem bosta nastopili skupini Macho iz Maribora in Dürsy Bürsy iz Ljubljane. Koncert s plesom bo trajal od 20. do 1. ure prihodnjega dne. Čisti dohodek od prireditve bo namenjen za delovanje Slovenske zveze za svetovno demokracijo.

J. P.

Revščina ogroža doslej socialno varen srednji sloj

Zahteve po ustavitvi rušenja socialne države – Čedalje več brezposelnih, zaposleni pa ne dobivajo plač

LJUBLJANA, 20. marca – Kljub desetletni gospodarski stagnaciji nekateri kazalci (porast števila gospodinjskih aparatov, avtomobilov), kažejo, da pri nas še ni prišlo do padca življenjskega standarda, ki smo ga v tem času ohranjali s kreditiranjem, inflacijo in sivo ekonomijo. Raziskava Janeza Šumija pa kaže, da kar 50 odstotkov slovenskih gospodinjstev živi na robu revščine. Definicij revščine je veliko: po eni naj bi bili revni vsi tisti, ki so zaradi svojih nizkih dohodkov izključeni iz navad in aktivnosti, ki so v določeni deželi običajne. To je v uvodu na pogovoru »Ljudje na robu lakote«, ki ga je organiziral ljubljanski ženski klub SDPS, povedal dr. Tine Stanovnik.

Revščina pri nas še ni vidna, z novo državno doktrino siromašenja socialne države, neambiciozno politiko gašenja požarov in centralizacijo socialne politike na nas izbruh revščine še čaka. Bližajoči se privatizacija in denacionalizacija bosta sprožili pretok denarja pri tistih, ki ne ustvarjajo, in pahnili delavce v revščino. V Sloveniji blizu 300.000 ljudi dela v podjetjih z izgubami, zato ne dobivajo plač in ne prejemajo nobenih denarnih nadomestil. Tako prihaja do socialnega propada družin v celih regijah.

Na pogovoru so menili, da je treba izračunati absolutni življenjski minimum, povišati zajamčeni osebni dohodek, določiti prag revščine, socialna politika pa se mora decentralizirati ter spodbuditi organiziranje mreže samopomoči, ki naj ne bo prepuščena samo cerkvi.

Da je revščina ženskega spola, se je izkazalo tudi na tem posvetu, kjer so, na tradicionalno ženskem področju – pri socialni politiki, sodelovale samo ženske. Tam, kjer sta oblast in moč, tam je prostor moških in tam je tudi denar, kar se kaže v krepitvi slovenskega represivnega aparata. Ali, kot je dejala ena od razpravljalk, je revščina nujen predpogoj za disciplaniranje ljudi. Privatizacija pa se bo z revščino okoristila, ker bo prišla do poceni delavne sile.

NINA KOZINC

Oddaja starega telefonskega imenika ne bo pocenila novega

Pošta: »S starimi imeniki je veliko dela, stroškov in težav – V ceno 300 dinarjev vključen tudi dodatek, ki bo izšel avgusta«

LJUBLJANA, 20. marca – Ob izidu novega telefonskega imenika je pošta nekaj let »jemala v račun« oddajo starega imenika, ko je telefonski naročnik kupil novega. Kako pa bo letos s to zamenjavo?

Pri Združenih ptt organizacijah Slovenije so se odločili, da letos te zamenjave ne bodo »prakticirali«. Razlog za to je, da so imeli s starimi telefonskimi imeniki zelo veliko dela, težav in tudi dodatnih stroškov. V papirnico je treba namreč oddati »goli« papir, kar pomeni, da so morali na pošti vsem starim imenikom potrgati platnice, poskrbeti za prevzem in prevoz. Ker pa stari imeniki tako ali tako na koncu pridejo v star papir, so se letos temu dodatnemu delu odrekli.

Miloš Mitič, predsednik poslovnega odbora Združenih ptt organizacij Slovenije je povedal, da bodo na poštnih enotah, kjer bodo telefonski naročniki prevzemali nove imenike, sicer pripravljeni vzeti stare, vendar brez denarnega nadomestila.

Letos je v novi telefonski imenik vnešenih kar 150 tisoč sprememb, to pa pomeni, da bodo telefonski naročniki brez novega imenika le težko »shajali«. Prevzemanje starega imenika v minulih letih je imelo namreč poleg zagotovitve starega papirja za papirnico še en namen: da bi nove imenike kupilo čim več telefonskih naročnikov. Več imenikov pri naročnikih namreč obenem pomeni manjšo obremenitev informacij na poštnih telefonskih centralah.

Poleg tega na pošti menijo, da je novi telefonski imenik, ki so ga morali izdati letos v dveh zvezkih, dovolj poceni, da ga bo lahko kupila večina naročnikov. V sedanjo ceno 300 dinarjev je vključeno tudi že plačilo dodatka, ki bo zaradi številnih sprememb v naslednjih mesecih izšel avgusta oziroma v začetku septembra letos.

MOJCA KAUČIČ

PREJELI SMO

Predsednik IS Centra Branko Cvelbar odgovarja Bracu Mušiču

LJUBLJANA, 20. marca – V torkovem Delu smo objavili pismo predsednika Odbora za prenovo Ljubljanskega Gradu Braca Mušiča, v katerem je med drugim zapisal, da bo moral tudi izvršni svet občine Center prevzeti dobršen del odgovornosti za zastoj pri prenovi Gradu. Tokrat mu je v posebnem pismu odgovoril predsednik IS Centra Branko Cvelbar.

V pismu je zapisal, da je Ljubljanski grad očitno zgled za nekdanjo proračunsko miselnost. Edini način, da davkoplačevalcem prikriješ, da je neki projekt jama brez dna, je, da ga spraviš na seznam projektov, ki se financirajo iz rednih proračunskih sredstev. Projekt obnove Gradu je bil nekoč ponujen Ljubljančanom v paketu četrtega samoprispevka, vendar ta ni bil sprejet. Če ne o drugem, priča vsaj o tem, da so bili ljubljanski davkoplačevalci že takrat močno zadržani, kar zadeva umetnost in potrebnost tega projekta. Glede na zaostrene gospodarske razmere, ko so v Centru in Ljubljani ponovno prisiljeni odlagati prenovo osnovnih šol in ko podaljšujejo uporabo kletnih učilnic in ko proračunska vreča ne more več zadostiti vsem potrebam družbenih dejavnosti, mora tisti, ki razpolaga z denarjem davkoplačevalcev, tem omogočiti, da se ponovno opredelijo do vrstnega reda financiranja v njem.

Branko Cvelbar je posebej poudaril, da v Centru niso proti obnovi Gradu, ne vidijo pa razlogov, zakaj bi pretežni del bremena nosili davkoplačevalci. Če je Grad res nacionalnega prestižnega pomena, naj dasta kaj od sebe tudi Kranjec in Capuder. Če je Grad v resnici komercialno tako vabljiv, naj bo bodočim uporabnikom omogočeno, da že zdaj sodelujejo pri investicijskem načrtovanju. Predsednik IS Centra je tudi vprašal, ali bo za nujna projektantska dela res treba porabiti predvidenih skoraj milijon nemških mark, ter koliko bodo stali sanacija grajskega pročelja, dvigalo za pešce, ureditev planote pred grajskimi poslopji in ureditev drevoreda.

MARKO JAKOPEC

Dela v stari Ljubljani napredujejo, toda . . .

LJUBLJANA, 20. marca – Januarja letos so delavci ljubljanskih Komunalnih gradenj na Gornjem, Starem in Levstikovem trgu zaradi dotrajane infrastrukture začeli obnavljati (delno pa na novo napeljevati) vodovod, električno omrežje, javno razsvetljavo, ptt omrežje, kanalizacijo ipd., omenjeno območje pa bodo tudi na novo tlakovali. Vreme gre delavcem na roko, toda ko smo na podjetju Komunalne gradnje vprašali, kdaj bodo dela končali, nam niso hoteli ničesar povedati, češ da imajo z našimi novinarji slabe izkušnje. Sicer pa je komunalni minister Janez Lesar dejal, da se je dovoljenje komunalnega sekretariata za zaporo omenjenega območja izteklo 15. marca. (J. B., slika: Igor Modic)

IS Centra je sprejel predlog proračuna občine

Občinska skupščina ne bo obravnavala informacije o skrbi za starejše občane

LJUBLJANA, 20. marca – Člani izvršnega sveta Centra so danes sprejeli predlog dogovora o oblikovanju in razporejanju sredstev za splošno porabo v občinah in mestu. To čaka še delegate občinske skupščine, ki pa bodo morali najprej obravnavati osnutek, ga preoblikovati v predlog in šele nato sprejeti. Občinska skupščina osnutka tega dokumenta v nasprotju z drugimi ljubljanskimi občinami na svoji prejšnji seji zaradi nesklepčnosti namreč še ni sprejela.

Izvršni svet je sprejel tudi predlog občinskega proračuna za letos in se seznanil z informacijo o različnih oblikah pomoči starejšim občanom. Dokument je bil prvotno predviden za sejo občinske skupščine, vendar so po opozorilu posameznih članov IS, da ne vsebuje konkretnih akcij za izboljšanje položaja starejših, sklenili, da ga skupščina ne bo obravnavala, pač pa bodo z njim le seznanili starejše občane v občini Center.

J. M.

PISMA BRALCEV

Pretiravanje v napačno smer

Z veliko radostjo sem dočakala spremembe v naši Sloveniji. Vse življenje sem poslušala naše medije in brala časopise z vednostjo, da je v informacijah vse polno laži in zavajanja. Vse je bilo prirejeno resnici ljudi, ki so bili znani, ali pa tudi ne. Tako kot zaključni račun v moji firmi ni bil odraz stanja, ampak več ali manj goljufija, so bile tudi javno objavljene le polresnice in laži. Mene je to spravljalo v jezo in ravnodušnost. Večino ljudi je zanimala le plača in kako jo bomo skrajno ekonomično uporabili. Po letu 1975, ko se je politika spustila v reorganizacijo gospodarstva, sem opazovala, da vse dejavnosti iz leta v leto vodenijo, ljudje so bili čedalje bolj brez volje, v proizvodnji je bilo vse manj dela, ker so se ustavile investicije, izvoz pa je uspel le bolj prizadevnim in delovnim firmam, ki imajo srečo, da jih vodijo pravi ljudje. Vendar so ljudje povsod prejemali plačo, ker se je z zadolževanjem preusmerjal denar od pridnih k lenim. Leta 1989 je v teh firmah, ki so praviloma velike, počilo. Ni se dalo več najeti denarja za plače. Stvar je prišla do konca. Veliko firm ni imelo ali nima prav nič več svojega. Vse je last banke ali drugih upnikov. Ljudje so s svojo plačo pojedli tudi svoje orodje, s katerim so delali, in svoj stol, na katerem so sedeli. Konec leta 1989 so zaživeli stečaji. Potihoma in sramežljivo, skoraj neopazno so delavce vseh profilov začeli pošiljati na zavod za zaposlovanje. Radio, TV in časopisi so temu posvečali bore malo časa in prostora, ne tako, kot je to danes, današnja opozicija o tem ni govorila, verjetno je šepetala in dobro vedela, kaj se bo v bližnji prihodnosti zgodilo. Delavci iz firm v stečaju niso imeli nikakršnih pravic. V začetku so vodilni še govoričili nekaj o pravicah, ko pa so ugotovili, da so ostali sami, da so jih politiki zapustili, so panično začeli skrbeti le zase, odpirati so začeli zasebna podjetja doma ali v Avstriji. Nekaj se jih je znašlo tudi na zavodu za zaposlovanje, kjer so večinoma vzeli kapitalizacijo (dohodek 24 mesecev vnaprej) in se prek vseh mogočih zvez zaposlili v drugih firmah. V glavnem pa so se vsi vodilni spravili na varno, saj imajo veliko znancev, ker so na vseh vodilnih mestih še danes njihovi kolegi komunisti, s knjižico ali brez nje. Torej gospodarstvo je v zadnjih desetih letih skoraj povsem ohromelo, vsaka nova jugoreforma je ohromila dodaten del.

Danes je v kolapsu, pravi dr. Bajt, zakaj, je tudi povedal, in to je edina resnica. Torej nam je komunistični sistem 45 let gospodaril tako, da je uničeno gospodarstvo. Ljudje smo premalo samoiniciativni, imamo premalo poslovnega znanja, tehnično smo zaostala dežela, ekonomsko na psu, ekološko zanemarjena in še veliko bi se dalo našteti, ampak dovolil nam je, da smo prišli do demokracije. In kako najbolj občutimo, da jo imamo, spet ko poslušamo in beremo. Danes namreč poslušamo najostrejše kritike in zmerjanje oblasti in ljudi, ki so tam. To, kar smo verjetno pogrešali 45 let. V časopisih polivajo gnojnico po izvoljenih Slovencih neprimerno bolj kot po tatu in goljufu, kot je Grubelić. Sprašujem se, ali so novinarji odprli svoja srca, polna gneva, zato, ker so morali 45 let pisati le laži. Mislim, da je to pretiravanje v napačno smer. Tega si kot bralka ali poslušalka ne želim. Želim le informacijo brez usmerjanja, novinar ima lahko svoje mnenje, tako kot jaz, a vsiljevala ga ne bova. Osebno menim, da je veliko preveč informacij o tem, kaj delajo in mislijo prenovitelji, ki so zapoznelo tako zelo pametni. Tako kot oni so zelo aktivni tudi njihovi somišljeniki, kar jim ne zamerim, toda informacije o delu strank naj bodo proporcionalne. Hudo je, da so spet glasni tisti, ki smo jih siti gledati in poslušati. Poglejte, Slovenci, kako so pogumni prenovitelji, kritizirajo in zmerjajo vsevprek, pripovedujejo, kako je treba gospodariti, kakšno kulturo najbolj potrebujemo, skratka, v javnosti imajo glavno besedo, pa še sram jih ni. Nekaj bom rekla tudi o liberalnih demokratih. Močno so me razočarali. Bili so mi simpatični in menila sem, da so precej pospešili prihod demokracije. Vendar so me v teh desetih mesecih prepričali, da imajo prave sovražnike na oblasti šele sedaj, da je bilo tisto prej le igra. Obrazi teh mladih mož so sovražni, zeleni, zagrenjeni, besede strupene. Iščejo poceni publiciteto in popularnost s predlogi, ki nimajo teže. Težko bom še enkrat volila stranko, ki jo vodijo ljudje, ki se obnašajo kot užaljeni in trmoglavi otroci.

ANA CIUHA
Šujica 68,
Dobrova pri Ljubljani

Tržno gospodarstvo

Veliko smo pričakovali od takega gospodarstva, toda vse kaže, da je bilo pričakovanje in veselje le prenagljeno. Kaj boste rekli o primeru, ki se je pripetil v teh dneh v naši deželi Sloveniji? Kmetovalka je v trgovini Cerjak v Bukovšku pri Brežicah kupila traktor z močjo 30 KM. Stal naj bi 82.000 konv. dinarjev. Kmetovalka je sklenila, da ga bo kupila. Toda v enem tednu, preden ga je prevzela, se je cena petkrat spremenila, tako da je na koncu pristala pri 97000 konv. dinarjih. Ko se je pozanimala v tovarni v Bjelovaru, je zvedela, da je cena traktorjev, postavljenih na trg, okroglih 82.000 dinarjev. Torej toliko, kot je bilo prvotno rečeno. Kako se je potem mogla cena v enem tednu tolikokrat zvišati? Višek nesramnosti pa je, da je morala takoj poklicati servis za popravilo traktorjev, ker veliko ni bilo v redu, med drugim tudi luči niso gorele. Kako je mogoče takšne izdelke prodajati in še povrhu na tak način? Upravičeno se zgražamo nad takim početjem, saj kmetovalci tudi ne pobirajo ravno denarja po njivah. Tako poslovanje je res za človeka ponižujoče in nekateri bogatijo sedaj še veliko bolj, kot je to bilo doslej mogoče. Hvala lepa za tako tržno gospodarstvo, zakaj lepše prihodnosti nam že ne bo prineslo!

VILKO ŠOLINC,
Hribček 7,
Bizeljsko

Quo vadis, Slovenija?

Ko takole prebiram v pismih bralcev članke dopisnikov vseh barv in političnih prepričanj, mi postane slabo. Vedno in povsod ta naša odcepitev (razdružitev); maratonsko sprejemanje nove republiške ustave; o slovenski zastavi in simbolu na njej; o spravi med borci NOV in nekdanjo belo gardo, o povojnih zločinih komunistov, stečajih, davkih, pokojninah in vedno večji brezposelnosti.

So pač drugačni časi. Zdaj vlada druga generacija. Ta, ki ni izkusila surovosti vojne. Že svoj začetek vladanja je zastavila napak. Namesto na ureditev gospodarstva se je vrgla na politiziranje in utrjevanje svoje oblasti. Rezultati so tu. Gospodarstvo na kolenih, delavci na cesti, mi pa se gremo razdruževanje od Jugoslavije, kot da nas mati Evropa čaka odprtih rok, kjer nam bosta tekla med in mleko. S to nesrečno spravo so nam naredili še večje zdrahe, ki jim ni konca ne kraja. Nisem proti spravi. Tudi sam sem bil v NOV, vendar se nisem šel revolucije, ker o komunizmu takrat še pojma nisem imel. Vendar ta polemika v dnevnem časopisju med Barago in Žajdelo na eni strani ter Strletom na drugi ne pelje nikamor. Naj se to obtoževanje že enkrat konča, da Slovenci zaživimo že enkrat složni, v svoji državi in po svetu. Vrh vodstva NOB se je res lahko šel revolucijo in naš boj za osvoboditev Slovenije izkoristil za svoje mračne cilje. Za povojni pokol vojnih ujetnikov pa ni pošteno kriviti kar vseh od kraja. To obsojam. Takrat je bil pač surov čas. Tudi sam sem na svoji koži izkusil vso surovost svojih nekdanjih »tovarišev« soborcev, ko so me obtožili provokatorstva, in me imeli šest mesecev na Miklošičevi v Ljubljani. Kaj je bilo takrat tam, morda veste.

Naša vlada naj se zaveda, da je samo v gospodarstvu naša rešitev. Ko pa bo vreča enkrat polna in bo ljudstvo sito, tudi problemov ne bo. Te vreče pa nam tudi »mati Evropa« ne bo napolnila zastonj.

FRANC TERAN,
Kidričeva 55,
Velenje

Še enkrat Obveščanje javnosti naj bo objektivno

V Delu je bil 19. marca med pismi bralcev objavljen protest mladih krščanskih demokratov Maribora zaradi mojega »tendencioznega in neresničnega prikazovanja razmer na mariborski univerzi«. Kot pravijo, jim ni jasno, od kod podatki o velikem deležu mariborskih študentskih poslancev in (v času mojega pisanja) začasnega študentskega vodstva iz vrst SKD. Skušajo me presenetiti s podatkom, da je le en njihov član v omenjenih organih Zveze študentov Maribor.

Tako torej, gospodje iz SKD. O vaših dobrih namenih ne kaže dvomiti, zato sem se že začela kesati, da sem nasedla zlobnemu natolcevanju mariborskih študentov – navsezadnje so pred enostrankarsko prevlado vodstva mariborskih študentov svarili celo na predvolilnih letakih. Zgrožena sem tudi ugotovila, da so jim nasedli še nekateri novinarski kolegi . . . Ostanki boljševizma v novinarskih vrstah torej še kar ostajajo.

Toda, glej ga, zlomka! Na zadnjem zasedanju mariborske občinske skupščine je krščanski demokrat Zdravko Luketič, govoreč o teh očitkih, izjavil: »Vsekakor krščanski demokrati podpiramo tudi nestrankarsko dejavnost naših članov na univerzi, kjer imamo dva člana v parlamentu in po zadnjih volitvah štiri v izvršnem svetu študentske organizacije.« Kako je zdaj s tem: najprej je uradno priznan en član, zdaj že šest, jutri jih bo mogoče dvajset. Toda ob vsem skupaj se strankarskega enoumja pač ni bati, saj Luketič modro pravi, da neaktivnost drugih strank »ne more priti na ramena mladih krščanskih demokratov Maribora«. Prav gotovo ne – bili so dovolj aktivni.

JASNA KONTLER-VENTURINI

»Novo jutro«

Ni namen tega sestavka reklamirati novi drobceni »časopis« Novo jutro, ampak opozoriti bralce na pojav v naši publicistiki, ki je analogen vračanju k malim zasebnim podjetjem v gospodarstvu. Kakor ne morejo velika podjetja s svojimi množičnimi proizvodi zadovoljiti specifičnih potreb porabnikov, tako tudi naši osrednji dnevniki Delo, Dnevnik itd. ne morejo zagotoviti tistih informacij, ki bi bile potrebne maloštevilnim bralcem. Tudi »postanim temam«, ki jih ne narekuje aktualen politični položaj, veliki časopisi ne morejo biti naklonjeni in taki tematiki se Novo jutro na stežaj odpira. Ali bo s to svojo namero »lastnik« tega časopisa Ivo Žajdela uspel, je drugo vprašanje.

Novi »tednik« (izide vsakih 14 dni) naj bi bil posvečen medvojnim dogodkom v Sloveniji, torej obdobju okupacije v letih 1941–1945, in povojnim dogodkom, ki jim slede – skratka, neizčrpni tematiki NOB. Ta tema naj bi na željo zdaj vladajočih politikov vsaj začasno zaspala pod »lipo sprave«, toda Žajdela meni, da je to »zarota molka«. Žajdela misli, da je razčiščevanje zadev o naši bližnji preteklosti nujno in slovenski politiki v prid in da zato ne sme ugasniti. Temu mnenju bi lahko bili argumentirano naklonjeni.

Razlogov za to naklonjenost je dvoje: odgovoriti na vprašanje civilizacijske težnje slovenske pretekle politike in na vprašanje vrednot in pridobitev NOB. Oboja vprašanja zahtevajo izčrpen odgovor, ki naj bo posredovan slovenski javnosti, saj hočemo stopiti v krog evropsko civiliziranih narodov. Tudi poudarjanje vrednot in pridobitev NOB mora biti takšno, da bo ustrezalo ušesom Nemcev in Italijanov, katerih podporo bo novonastala slovenska suverena država kar precej potrebovala. Pri tem se moramo zavedati, da stališča bivšega okupatorja in okupiranca niso vedno skladna. S tega vidika je Žajdelovo »pogrevanje« te teme v Novem jutru dobrodošlo.

JAKA KRALJ
Prijateljeva 1,
Ljubljana

Planiška letalnica nared za današnjo preizkušnjo

Včeraj opravili še zadnja dela na zaletišču in doskočišču – Okoli 10. ure dopoldne bodo poleteli naši predskakalci in Miran Tepeš

LJUBLJANA 20. marca – »Dobro se nam je izteklo. Pred jutrišnjo preizkušnjo planiške letalnice smo opravili še zadnji trening na 130-metrski napravi. Kot smo predvidevali, v četrtek naprava najbrž ne bo več uporabna, čeprav smo jo ves čas vzdrževali in na novo urejali s snegom. Vadili so vsi naši skakalci, razen Francija Petka, Gorana Janusa in Sama Gostiše, ki so predahnili po naporni skandinavski turneji, s katere so se vrnili v ponedeljek, a so v torek vendarle želeli priti na okus in so z nekaj skoki na Bloudkovi velikanki osvežili spomin na letenje,« je po telefonu iz Planice včeraj poročal Bogdan Norčič.

V Planici so trenirali tudi nekateri tuji tekmovalci, seveda pa je del moštev prispel v Kranjsko Goro šele zvečer, glavnino pa sploh pričakujejo v četrtek. Medtem ko so se skakalci pripravljali na veliki skakalnici, so na letalnici zagnano delali in zaključevali grobo obliko profila, v popoldanskih urah pa so začeli s fino obdelavo zaletišča in doskočišča. Preizkus velike naprave naj bi se jutri, v četrtek, začel ob 10. uri, ko bo poletelo 12 jugoslovanskih predskakalcev, med katerimi je večina debitantov na poletih. Izkušen letalec med njimi je samo **Matjaž Žagar**, ki se zaradi drugih obveznosti skokom ne posveča več z vsemi močmi, velikanka, na kateri je na SP 1985 osvojil odlično 13. mesto pa ga je tako zamikala, da se je vso zimo postopoma pripravljal na ta dogodek.

Po dosedanjih podatkih bodo na Planici '91 zanesljivo nastopila zastopstva iz 15 držav, ni pa izključeno, da se zadnji hip ne bi prijavili tudi Poljaki in morebiti še skakalci iz SZ. Seveda pa je najbolj pomembno, da bodo na startu vsi najboljši s poletov na Kulmu, torej vsi dobitniki točk, ki imajo seveda največ možnosti za visoke uvrstitve ob zaključku prve tekmovalne serije svetovnega pokala v smučarskih poletih. Posebej kar zadeva favorite za končno zmago in kolajne, I. svetovnega pokala v poletih je tako rekoč nemogoče, da bi si jih še lahko priletel skakalci, ki jih pred mesecem dni na Kulmu v Avstriji ni bilo.

Vzporedno z deli na letalnici so potekale včeraj tudi še druge priprave na veliko prireditev. Posebej mrzlično so se organizirali člani ekipe TV Slovenija. Skratka v četrtek bo Planica tako rekoč povsem nared pričakala preizkušnjo letalnice, ki bo zaradi obilice snega na hrbtu dobila malce prirejen profil; v bistvu bo zaradi te snežne rezerve tudi malce večja kot leta 1987, ko je Poljak **Piotr Fijas** na takratnih poletih za svetovni pokal dosegel svetovni rekord 194 m.

OTO GIACOMELLI

● »Planiška ekipa dela zagnano kot zmeraj in delo nam gre dobro od rok. Ponoči, ko je malce zmrznilo, sva z Vojkom Debeljakom, voznikom teptalca s Koble, na hrbtu letalnice opravila še zadnje delo s strojem, potem pa je bilo 7 ton težko zverino treba spraviti po strmini v dolino. Posel za živce, ki ga je Vojko izpeljal imenitno! Silna koncentracija je potrebna, da pri 40 stopinjah ne zdrsneš, bati pa se je bilo tudi, da bi se utrgal plaz na najbolj strmem delu. Centimeter za centimetrom je Vojko kot polž popuščal vrv na vitlu in nazadnje se je vse srečno izteklo. Ko je bilo vsega konec, pa je mojemu kolegu od hude napetosti postalo slabo. Pa je to hitro minilo in veselje nad podvigom je pregnalo skrbi, če bi se kaj zgodilo«, je o svojem sodelavcu povedal Jože Zidar, pomočnik inž. Janeza Goriška.

● Na velikanki bo v četrtek poletel za trening tudi Miran Tepeš. Naše vodstvo se je s tem v zvezi posvetovalo s tehničnim delegatom Norvežanom Geirom Owejem Bergom (leta 1973 je bil s 173 m v Oberstdorfu en dan svetovni rekorder), ki je menil, da ni nobenega razloga, da mu to ne bi dovolili. Zaradi študijskih obveznosti Miran v petek namreč ne bi mogel trenirati. S tem v zvezi še opravičilo: v torkovi prilogi o Planici se nam je zapisalo, da je Miran sklenil končati kariero v Planici. Šlo je za nesporazum: samo letošnjo sezono namerava skakalec SD Dolomiti iz Guncelj končati pod Poncami, sicer pa je sklenil športno pot zaokrožiti z olimpijsko sezono 1991/92.

že 38 let uradna pijača PLANICE Cockta

Barbara Brlec s prvo zmago naskakuje zlato kolajno

Izvrstno predstavo 18-letne Domžalčanke je na predzadnjem veleslalomu EP s 3. mestom še dopolnila Urška Hrovat

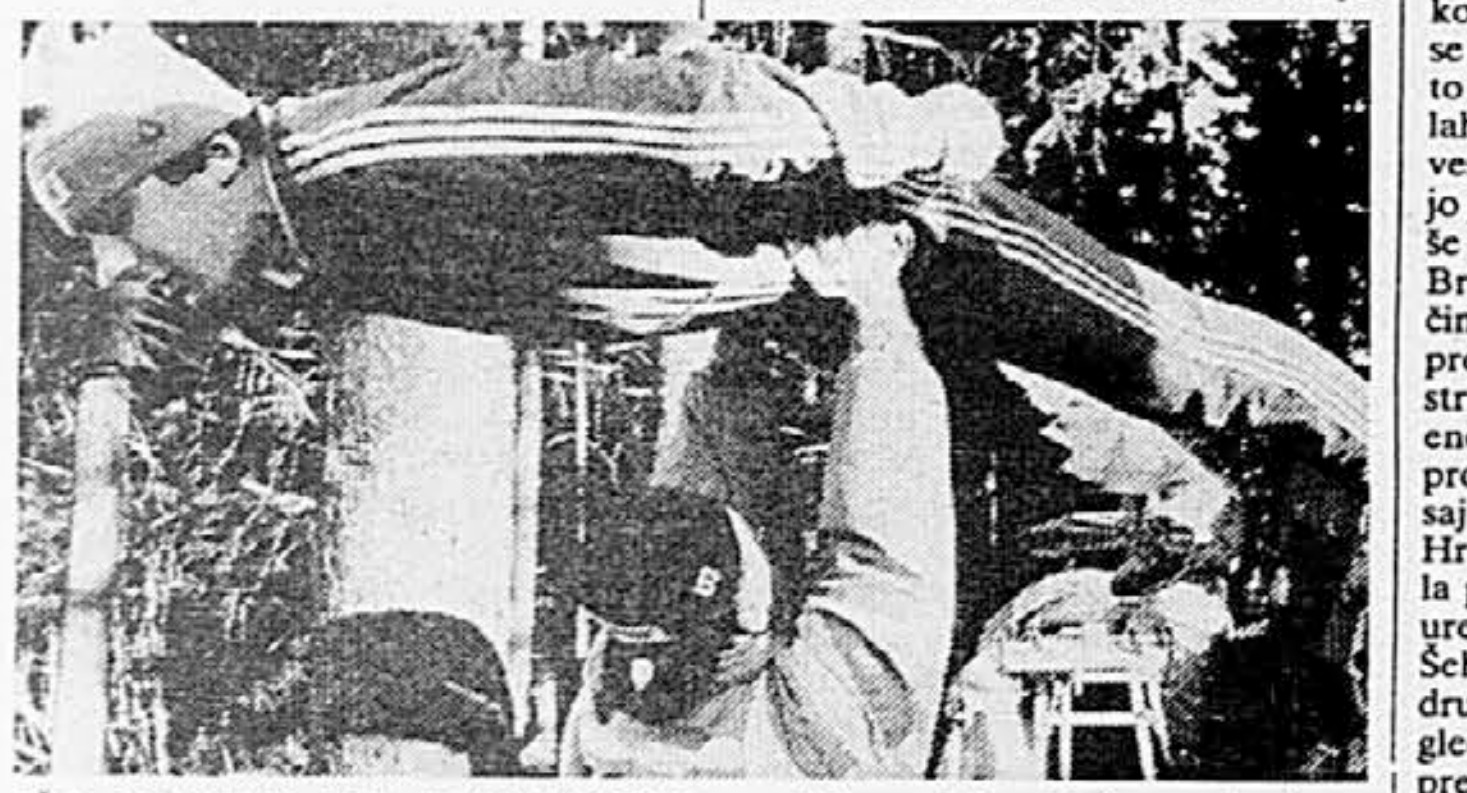
ROVANIEMI – Finale evropskega pokala na Finskem se je za naše smučarsko zastopstvo začel na najboljši možni način. Predzadnji veleslalom sezone (zadnji bo na sporedu danes) je dobila Barbara Brlec in si tako že zagotovila srebrno kolajno, možnosti pa ima še celo za zlato. Njen uspeh je na tej tekmi na najboljši možni način dopolnila Urška Hrovat s 3. mestom.

18-letna Domžalčanka, ki je letos že presenetila z zmago na domačem državnem prvenstvu v veleslalomu, je tokrat pokazala vse odlike velike šampionke. Svojo prvo zmago v tem tekmovanju si je prismučala prav tedaj, ko je bilo najbolj pomembno, ne da bi se pri tem obremenjevala s kolajno, in to na tekmi, ki je bila vse prej kot lahka. Na Finskem namreč v teh dneh ves čas sneži, organizatorjem finala pa jo je dodatno zagodla še megla. To pa še zdaleč ne pomeni, da je Barbari Brlec kakorkoli pomagal splet okoliščin, saj je bila najhitrejša na obeh progah, njena največja tekmica, Avstrijka Alexandra Meissnitzer; pa ji enostavno ni mogla do živega. Na prvi progi se je obetal še celo večji uspeh, saj se je za Brlecovo uvrstila Urška Hrovat, ki pa je na drugi progi spustila predse Avstrijko Veroniko Kappaurer. Nekoliko je zatajila le Narcisa Šehović, ki je bila na prvi progi 14., na drugi pa je odstopila, vendar je to glede na to, da je bila v zadnjem času precej bolana, tudi razumljivo. Šehovićeva ima kljub temu na današnji tekmi še vedno lepe možnosti za bronasto veleslalomsko kolajno.

REZULTATI VELESLALOMA: **1. Brlec (Jug) 1:59,58,** 2. Kappaurer (Avs) 2:00,42, **3. Hrovat (Jug) 2:00,56,** 4. Aam (Nor) 2:00,97, 5. Meusburger 2:01,24, 6. Meissnitzer (obe Avs) 2:01,35, 7. Manshaus (Nor) 2:01,63, 8. Lieb (Avs) 2:01,91, 9. Messner (Ita) 2:02,31, 10. Panzanini (Ita) 2:02,35 itd.

EVROPSKI POKAL – VELESLALOM; 1. Meissnitzer 108, **2. Brlec 98,** 3. Lieb 65, **4. Šebović 62, 13. Hrovat 39** itd.

S. H.

ŽE DANES NA LETALNICI – Miran Tepeš (v zraku) se z Bogdanom Norčičem pripravlja na štart. (Foto: Zoran Vogrinčič)

Najboljše pionirje čaka nastop na Soriški planini

LJUBLJANA – Konec tedna bo na Soriški planini pionirsko tekmovanje za pokal Top trade. V petek, 22. t. m., se bodo ob 10. uri najprej pomerili v veleslalomu mlajši pionirji in pionirke, ki bodo v soboto ob 10. uri nadaljevali tekmovanje v slalomu. V soboto ob ob 9.30 tudi slalom za starejše pionirje in pionirke, v nedeljo pa ob 9.30 veleslalom.

Vrstni red tekmovanja za pokal Top trade:

starejše pionirke: 1. Dovžan (Jes) 200, 2. Gašperin (Bleld) 188, 3. Boncelj (Trg) 159, 4. Kraševec (Fuž) 137, 5. Kavčič (Dol) 136, 6. Česnik (Apt) 114, 7. Vrhunc (Trg) 112, 8. Ravnik (Krg) 106, 9. Kalan (Apt) 100, 10. Bergoč (Brm) 76.

Starejši pionirji: 1. Šuligoj (Gor) 202, 2. De Costa (Vel) 179, 3. Veselko (Fuž) 137, 4. Grubelnik (Brm) 135, 5. Uršič (Apt) 128, 6. Bečirbegović (Zsa) 126, 7. Rupar (Apt) 115, 8. Šink (Apt) 108, 9. Čeh (Brm) 102, 10. Gmajnar (Rd) 90.

Mlajše pionirke: 1. Sagadin (Apt) 130, 2. Jerman (Trb) 105, 3. Brumen (Brm) 93, 4. Zupan (Dol) 90, 5. Kalan (Art) 72, 6. Bijol (Bled) 68, 7. Hren (Apt) 67, 8. Kalan (Trg) 64, 9. Lorbek (Brm) 58, 10. Filipič (Rad) 56.

Mlajši pionirji: 1. Valenčič (Trg) 171, 2. Jerman (Trž) 158, 3. Trdan (Nov) 108, 4. Tome (VVD) 74, 5. Luskovec (Apt) 72, 6. Mozetič 71, 7. Kozlar (Brm) 62, 8. Malus (VVD) 56, 9. Božič (Apt) 56, 10. Dragšič (Brm) 56.

ROKOMET

STT Rudar : Sevnica 34:25 (17:10)

ŠPORTNA NAPOVED

Derbi SNL v Novi Gorici

LJUBLJANA – »Mala športna napoved z 10 tekmovalnimi pari SNL in OČL postaja vse bolj privlačna za ljubitelje nogometa, posebej še za igralce iger na srečo,« pravi **Andrej Zalar**, sekretar NZS. »V nedeljo bo derbi kola v Novi Gorici, napeto pa bo tudi v Dekanih, Lendavi in Rogaški Slatini.«

1. Vozila : Mura 1
2. Steklar : Svoboda (Lj) 1 0 2
3. Jadran (Lama) : Rudar (V) 1 0 2
4. Domžale (Lek) : I. Kladivar 1 0
5. Partizan Hmezad : Rudar (T) 1 0
6. Ljubljana : Medvode 1
7. Elan : Živila Naklo 0 2
8. Nafta : Slovan 1 0
9. Beltinka : Železničar 1
10. Stol-Virtus : Primorje 0

S. V.

ZADNJA VEST

Zadnji slalom Wibergovi

WATERVILLE VALLEY – Zadnji ženski slalom letošnjega svetovnega pokala alpskih smučark je dobila Švedinja Pernilla Wiberg z vsega osmimi stotinkami sekunde naskoka pred Švicarko Vreni Schneider. Na 3. mesto se je uvrstila Petra Kronberger, ki je tako po velikem kristalnem globusu za skupno zmago v svetovnem pokalu osvojila še mali slalomski globus. Od naših je bila najbolje uvrščena Veronika Šarec na 5. mestu, Katjuša Pušnik pa se je uvrstila na 11. mesto. Po prvem nastopu si je veliko obetala Nataša Bokal, ki je bila druga najhitrejša, a je nato na 2. progi spustila priložnost iz rok.

Prvotni program, po katerem naj bi se finale v Waterville Valleyju začel z ženskim veleslalomom, so morali zaradi izjemno močnega vetra spremeniti. Za danes je napovedan moški veleslalom, ženski pa bo predvidoma v petek.

Rezultati: 1. Wiberg (Šve) 1:32,87, 2. Schneider (Švi) 1:32,95, 3. Kronberger 1:33,63, 4. Salvenmoser (obe Avs) 1:33,89, **5. Šarec (Jug) 1:34,03,** 6. Strobl (Avs) 1:34,43, 7. Fernandez-Ochoa (Špa) 1:34,51, 8. Von Grüningen (Švi) 1:34,69, 9. Meierhofer 1:34,71, 10. Buder (obe Avs) 1:34,75, **11. Pušnik (Jug) 1:34,85,** 12. Ginter (Avs) 1:35,16, 13. Chauvet (Fra) 1:35,17, 14. Drexl (Nem) 1:35,48, 15. Twardokens (ZDA) 1:36,74 itd.

SVETOVNI POKAL – SLALOM (končni vrstni red): 1. Kronberger 83, 2. Wiberg (Šve) 79, 3. Fernandez-Ochoa 76, ... **7. Šarec 60, 14. Bokal 28** itd; SKUPNO: 1. Kronbergerr 308, 2. Ginther 193, 3. Bournissen 181 itd.

Divčevi Lakersi pred Portlandom

INGLEWOOD – James Worthy (LA) je najbolj zaslužen (26 točk) za zmago Los Angeles Lakers (119:106) proti LA Clippers, s čimer je moštvo Vlada Divca (dal je 7 točk, osebne pa je metal 1:6) prvič prevzelo vodstvo v pacifiški skupini pred Portland Blazerski. **Drugi izidi:** Golden State – Portland 136:126, San Antonio – Sacramento 104:100, Hawks – Celtics 104:92.

Vrstni red – vzhodna konferenca, **atlantska skupina:** Boston 49:18, Philadelphia 36:29, New York 33:33; **centralna skupina:** Chicago 49:15, Detroit 41:25, Milwaukee 40:27; zahodna konferenca – **srednjezahodna skupina:** Utah 42:22, San Antonio 42:22, Houston 41:24; **pacifiška skupina:** LA Lakers 48:18, Portland 47:18, Phoenix 44:20.

Šekarićeva druga

CHINO – Na strelskem tekmovanju za svetovni pokal v ZDA, se je Jugoslovanka Jasna Šekarić uvrstila na 2. mesto v streljanju s pištolo. Od Jasne Šekarić (683 krogov) je bila boljša sovjetska tekmovalka Marina Loginenko s 687 krogi (od 700 možnih). Na tretje mesto se je uvrstila Korejka Boo Soon Hee, ki je zadela 683 krogov.

Po prvem dnevu tega tekmovanja, ki se točkuje za svetovni pokal, so imeli največ uspehov sovjetski strelci, ki so v dveh disciplinah osvojili zlati in srebrno kolajno. Na svetovnem pokalu sodeluje več kot 450 strelcev iz 50 držav, tekmujejo pa v 13 olimpijskih disciplinah.

V SML vodilne enajsterice ne popuščajo

V 17. kolu najboljši mladinec Slovana Kržišnik, ki je dosegel hat-trick

LJUBLJANA – V 17. kolu SML je vodilnih pet enajsteric spet zmagalo. Najvišjo zmago so si zagotovili mladinci vodilnega Slovana proti Izoli (s 4:0). Največ zaslug za ta visok izid ima Kržišnik, saj je dosegel klasičen hattrick. Slovan si je še izboljšal razliko v golih (51:11).

Pomembne zmage so v gosteh dosegli Olimpija, ki nenehno preži na spodrsljaj Slovana, branilec naslova Koper in Železničar, ki častno zastopa mariborski nogomet. Zadovoljni so tudi pri Ljubljani, saj so na vročem igrišču v Trbovljah iztržili točko. Tudi v drugem pomladanskem kolu nihče ni bil izključen.

Izidi 17. kola: Slovan : Izola 4:0 (3:0) – strelca: 1:0 – Kržišnik (17), 2:0 – Kržišnik (20), 3:0 – Kržišnik (32), 4:0 – Miškić (64).

Rudar (V) : Olimpija 0:2 (0:2) – strelca: 0:1 – Škrabić (20), 0:2 – Šabotič (21).

Svoboda : Koper 0:2 (0:1).

Ingrad Kladivar : Slavija Papir 2:1 (1:0) – strelci: 10 – Delemeja (18), 1:1 – Sulejmani (69), 2:1 – Podrepšek (76).

Britof : Železničar 1:2 (0:1) – strelci: 0:1 – Valentan (38), 0:2 – Lubanjšek (55), 1:2 – Zubak (58).

Rudar (T) : Ljubljana 0:0.

Mura : Aluminij 2:0 (1:0) strelec: 1:0 – Buzeti (2), 2:0 – Buzeti (57).

Dravinja : Ilirija 1:0 (1:0) – strelec: 1:0 – Videčnik (12).

Vrstni red po 17. kolu; Slovan 31, Olimpija 28, Ing. Kladivar 25, Železničar 22, Koper 21, Rudar (T) 19 (–1 točka), Svoboda 17, Rudar (V) 16 (–1 točka), Ilirija in Izola po 14, Aluminij 13, Dravinja in Britof po 11, Slavija Papir 10, Ljubljana in Mura (–1 točka) po 9.

PARI PRIHODNJEGA KOLA (nedelja, 24. t. m.): Železničar – Slovan (0:2), Ilirija – Britof (2:1), Izola – Mura (1:1), Aluminij – Svoboda (1:2), Koper – Rudar V. (0:1), Olimpija – Ing. Kladivar (0:0), Slavija Papir – Rudar T. (1:2), Ljubljana – Dravinja (0:0).

K. B., A. Z.

PODARIM DOBIM

Potiskova bo šla domov

DENVER – Zdravniki so potrdili, da se bo lahko naša ponesrečena smučarka Andreja Potisk že ob koncu tega tedna vrnila domov iz ZDA. Rentgenski posnetki so pokazali, da je operacija hrbtenice lepo uspela, četudi Potiskova še vedno toži nad bolečinami.

»Dovolj mi je poležavanja, komaj že čakam, da se vrnem domov. Ne vem pa, kako bom lahko prenesla vožnjo v letalu. Zdravniki pravijo, da bo čez mesec dni, kolikor bom morala nositi posebno opornico, že lahko začela trenirati na sobnem kolesu, potem pa bo vse odvisno od nadaljnjega poteka zdravljenja. Sama pri sebi se še nisem povsem odločila, če bom še smučala,« je povedala Potiskova v kratkem telefonskem pogovoru.

Crvena zvezda je v polfinalu

V povratni četrtfinalni tekmi Beograjčani premagali Dynamo z 2:1 (0:1) – Prekinitev

DRESDEN – Nogometaši Crvene zvezde so po uspehu s 3:0 v Beogradu tudi v povratni četrtfinalni tekmi premagali Dynamo z 2:1 in se uvrstili v polfinale pokala prvakov. Tekma je bila 10 minut pred koncem prekinjena zaradi izgredov domačih navijačev, ki se očitno niso mogli sprijazniti z zmago odlične Crvene zvezde.

Štadion Rudolf Hartig, gledalcev 18.000, sodnik Aladren (Španija).

STRELCI: 1:0 – Güttschow (2-11 m), 1:1 – Savičević (51), 2:1 – Pančev (69).

DYNAMO: Köhler, Schlosser, Lieberan, Trautmann, Büttner, Hauptman, Stübner, Pilz, Scholz, Rössler (Minge), Güttschow (Alliewi).

C. ZVEZDA: Stojanović, Radinović (Masović), Mihajlovski (Stošić), Šabanadžović, Belodedić, Najdoski, Prosinečki, Jugović, Pančev, Savićević, Binić.

Za Beograjčane se je tekma začela s pravim šokom, že v 2. minuti je namreč Šabanadžović z roko zautavil žogo na poti v mrežo, španski sodnik Aladren pa je upravičeno pokazal na belo točko. Golgeter Gütschow je bil zanesljiv strelec, čeprav je Stojanović zletel v pravo smer. V nadalevanju so tehnično boljši Beogrjčani zlahka vzpostavili ravnotežje ter si do odmora ustvarili kar štiri lepe priložnosti. Kar dve je imel Binić, ki pa je bil preveč sebičen. Tudi Savičević je bil blizu zadetku, še bliže pa Pančev, ki ni zadel s petih metrov. Domači igralci so igrali zelo ostro, tarče napadov pa so bili predvsem Prosinečki, Savićević in Binić.

V nadaljevanju so Beograjčani zaigrali še bolje in povsem zasenčili sicer borbene gostitelje. V 51. minuti je dotlej malo vidni Savičević zapored preigral kar štiri igralce in nazadnje z 12 metrov zadel mrežo. Domači igralci so se trudili, toda ustvarilii so si eno samo priložnost. Zmagoviti gol je dosegel Pančev, potem ko je Jugović izpeljal lepo akcijo po desni strani, branilec Schlosser pa napravil hudo napako. Beograjčani so prevladali tudi v finišu, tekma pa je bila prekinjena v 79. minuti, ko bi moral Prosinečki streljati kot, a so ga domači navijači zasuli s kamenjem.

POKAL PRVAKOV

Marseille : Milan 1:0 (0:0), naprej Marseille z 2:1

POKAL POKALNIH PRVAKOV

Sampdoria : Legia 2:2 (0:17), naprej Legia s 3:2

Montpellier : Manchester U. 0:2 (0:1), naprej Manchester U. z 2:1

POKAL UEFA

Torpedo : Bröndby 1:1 (1:1), naprej Torpedo s 4:2 – po 11-m

Inter : Atalanta 2:0 (0:0), naprej Inter z 2:0

Kranjskogorci v Italiji

KRANJSKA GORA – Nogometna ekipa Kranjske Gore, ki so jo sestavljali nekdanji aktivni nogometaši in drugi, je sodelovala na turnirju v turističnem kraju Santa Marinella v bližini Rima v Italiji, na katerem sta poleg domačih nastopili še italijanski ekipi Civita Vecchia in Trbiža. Prvo je bilo moštvo iz Civite Vecchie, kranjskogorska ekipa pa je po porazu s kasneje prvouvrščeno ekipo (z 2:3) v boju za tretje mesto z domačimi zmagala s 7:6 po izvajanju enajstmetrovk. Kranjskogorska ekipa je prejela še tri priznanja: za fair play, **Vili Ameršek** za najboljšega igralca in **Jernej Pavlič** za najboljšega strelca. Pri gostovanju ekipe Kranjske Gore je pomagalo s prispevki več kot 40 družbenih delovnih organizacij in društev ter zasebnikov, predvsem iz Kranjske Gore in Gozd-Martuljka.

V. F.

Šprint spet Popovu

MALMÖ – Tudi na tretji tekmi za svetovni pokal v plavanju so se pojavili večinoma isti tekmovalci, ki so začeli v Milanu in nadaljevali v Bonnu. Tudi na zmagovalnih stopnicah se pojavljajo šampioni, ki nadvse zavzeto zbirajo točke.

REZULTATI – 1. dan: moški – 50 m kravl: 1. Popov (SZ) 22,53, 2. Kondziólka (Kan) 22,55, 3. Titus (Šve) 22,76; 200 m kravl: 1. Tröger (Nem) 1:46,99, 2. Holmertz 1:47,17, 3. Werner (oba Šve) 1:47,79; 1.500 m kravl: 1. Albinski (Pol) 15:01,46, 2. Wiese 15:02,17, 3. Hoffmann (oba Nem) 15:06,73; 50 m prsno: 1. Volkov (SZ) 27,79, 2. Stensson (Šve) 28,57, Penicaud (Fra) 28,91; 50 m hrbtno: 1. Tewksbury (Kan) 25,22, 2. Hoffmeister (Nem) 25,43, 3. Nadecki (Pol) 25,57; 50 m delfin: 1. Gery (Kan) 24,33, 2. Gutzeit (Fra) 24,53, 3. Ponting (Kan) 24,83; 200 m mešano: 1. Ward (Kan) 1:58,39, 2. Sievinen (Fin) 1:58,80, 3. Myden (Kan) 2:00,30; ženske – 100 m kravl: 1. Bosserhoff (Nem) 56,72, 2. Nugent (Kan) 56,75, 3. Susin (Ita) 56,77; 400 m kravl: 1. Sossi (Ita) 4:11,13, 2. Majer (Avstral) 4:11,25, 3. Foggo (VB) 4:15,04; 100 m prsno: 1. Karlsson (Šve) 1:08,66, 2. Volkova (SZ) 1:08,86, 3. Dalla Valle (Ita) 1:09,15; 100 m hrbtno: 1. Eischhorst (Nem) 1:02,42, 2. Barnes (Kan) 1:02,51, 3. Strakova (ČSFR) 1:03,71; 100 m delfin: 1. Sievert (Nem) 1:00,71, 2. Strömberg (Šve) 1:02,03, 3. Bosserhoff (Nem) 1:02,05; 400 m mešano: 1. Sweetnam 4:40,73, 2. McKenzie (obe Avstral) 4:45,11, 3. Černa (ČSFR) 4:46,63.

ŠAH

Kranjski pionirji najboljši

MARIBOR – V hotelu Bellevue na Pohorju je bilo dvodnevno prvenstvo Slovenije za ekipe starejših pionirjev, na katerem je nastopilo enajst regijskih prvakov. Končni vrstni red: 1. OŠ Stane Žagar (Kranj) 28, 2. OŠ Stari trg ob Kolpi 27, 3. OŠ Milan Mravlje (LJ), 4. OŠ Lendava 24 in 5. OŠ Ilirska Bistrica 22,5 točk. (V. K.)

TENIS

Zmaga Seleševe

KEY BISCAYNE – Medtem ko v ženski konkurenci teniškega turnirja na Floridi do četrtfinala presenečenj takorekoč ni bilo, se nepričakovani izidi med moškimi kar kopičijo.

Med ženskami so v zadnjih tekmah 4. kola igrale – Helgeson (ZDA) : Rajchrtova (ČSFR) 4:6, 6:3, 6:3, M. J. Fernandez (ZDA) : Shriver (ZDA) 6:2, 6:4, Capriati (ZDA) : Paulus (Av) 6:1, 6:3.

V prvih dveh četrtfinalnih tekmah sta favoritinji pokazali odlično igro. Steffi Graf (Nem) je brez težav ugnala Švicarko M. Maleevo-Fragniere s 6:1, 6:3, Argentinka Sabatini (3. nosilka) pa Zino Garrison (ZDA, 5) s 6:3, 6:2.

Seleševa se je z zmago nad Capriatijevo (ZDA) z 2:6, 6:1, 6:4 uvrstila v polfinale, kjer se bo pomerila z zmagovalko dvoboja Helgeson : M. J. Fernandez (obe ZDA).

V dvoje je Seleševa izločena. Z Američanko Rehe sta izgubili proti Savčenko-Zvereva (SZ) s 5:7, 4:6.

Med moškimi je v 3. kolu izgubil 12. nosilec Hlasek (Švi), v osmini finala pa so bili poraženi še Francoz Forget (4), Američan Chang in Patrick McEnroe, ki je bil izločil Beckerja. Rezultati: **3. kolo** – Wheaton : Curren (oba ZDA) 0:6, 7:6, 7:5, Caratati (Ita) : Gilbert (Fr) 6:4, 4:6, 6:3, Agassi (ZDA) : Gustafsson (Šve) 6:7, 6:2, 7:5, Bruguera (Špa) : Hlasek (Švi) 6:1, 6:2, **osmina finala** – Reneberg (ZDA) : Carbonell (Špa) 7:6, 7:6, E. Sanchez (Špa) : Chang (ZDA) 5:7, 6:3, 6:4, Rosset (Švi) : P. McEnroe (ZDA) 7:6, 6:1, Courier (ZDA) : Forget (Fr) 7:6, 6:3, Rostagno (ZDA) : Ferreira (JA) 6:3, 1:6, 6:4, Edberg (Šve) : Stich (Nem) 6:4, 2:6, 6:4. V dvoje sta Živojinović-Becker izgubila proti ameriški dvojici Pate-Davis s 7:5, 4:6, 3:6.

Uspešen štart Karin Lušnic

BOL – Začela se je spomladanska serija ženskih teniških turnirjev Jadranska riviera. Na Braču so nastopile v kvalifikacijah tekmovalke iz 16 držav, na glavnem turnirju z nagradnim skladom 10.000 dolarjev pa igra 32 igralk, med njimi 11 Jugoslovank. Prva nosilka je Splitčanka Ercegovićeva, druga pa Albinusova (Danska). Izmed igralk iz Slovenije so nastopile tri. Ljubljančanka Karin Lušnic je zaigrala zelo dobro in v 1. kolu izločila Ludvigovo (ČSFR) s 6:3, 6:1. V osmini finala ima zdaj za nasprotnico 15-letno Splitčanko Tonko Dorić, ki je bila uspešnejša proti Stockmanovi (Dan) s 6:3, 6:4. Tanja Černe (Portorož) je izgubila proti Zagrebčanki Dešković z 2:6, 0:6, Mariborčanko Vuksanovičevo pa je po hudem boju izločila Splitčanka Ipša s 3:6, 6:4, 6:1.

Ajdovščina : Kolinska Slovan 10:0!

AJDOVŠČINA – Sporno prvenstveno tekmo 15. kola med Ajdovščino in Kolinsko Slovanom je tekmovalna komisija 1. ZRL – zahod registrirala z 10:0 v korist Ajdovčanov. Kot je znano, so Ljubljančani v tej tekmi na zapisniku imeli prijavljenih 12 igralcev, med njimi pa ni bilo Janija Likavca. Ta je namreč igral celih 40 minut., ko so pri zapisniški mizi ugotovili, da njegovega imena ni med prijavljenimi igralci. Sodnika sta ga diskvalificirala, vodstvo Ajdovščine pa se je pravočasno pritožilo komisiji. Ta je v skladu s predpisi tekmo registrirala v korist Ajdovščine. (D. O.)

Sta tuja poslovneža le plod bujne obtoženčeve domišljije?

Zoran Sodja, obtožen hude goljufije na račun delaželjnih ljudi, zavrača obtožbo kot zrežirano zadevo, za katero se skriva njegova bivša žena

LJUBLJANA, 20. marca – Ali poslovneža iz Italije in Avstralije obstajata v resnici ali pa le v domišljiji 38-letnega Zorana Sodje iz Tolmina, bodo do naslednje glavne obravnave 15. aprila poskušali ugotoviti na ljubljanskem temeljnem sodišču. Zoran Sodja, obtožen hude goljufije z izmišljenim posredovanjem posla v tujini, se namreč sklicuje nanju, sicer pa očitano goljufijo v znesku 62.100 DEM zavrača kot dobro zrežirano zadevo, za katero se skriva njegova bivša žena, ker se hoče dokopati do njegovega denarja.

Kot smo že pisali, je Zoran Sodja preko oglasa v časniku Večer in tudi po mariborskem radiu ponujal posredovanje dela v Avstralije za rudarje, minerje, geodete in geologe, in to v rudniku opala v Perthu, ter delo pri prodaji spominkov v Lurdu v Franciji. Ves posel je reklamiral za svojo agencijo Zodiak, za katero se je izkazalo, da sploh ni registrirana.

Od 1. februarja 1989, ko je izšel oglas, do 17. februarja, je v najeti garsonjeri na Chengdujski ulici v Ljubljani vplačalo 25 ljudi po 3.500 DEM za delo v Avstraliji, za delo v Franciji pa 11 ljudi po 600 DEM. Iz pojasnil tam zaposlene uslužbenke Dušanke Š. je izhajalo, da vplačilo zadeva potne stroške, vizo in zagotovljeno sezonsko zaposlitev od pol leta do enega leta. Taka navodila je dobila od Sodje. Vplačniki so bili večinoma brezposelni ali pa slabo situirani delavci in so v ponudbi videli veliko priložnost. Nemalo si jih je denar izposodilo od sorodnikov ali prijateljev, nekateri pa so agenciji Zodiak izročili svoje zadnje prihranke.

Vsega skupaj se je v blagajni nabralo 90.500 DEM. Le devet srečnežev je po vplačilu posumilo, da tu nekaj ni v redu in so denar zahtevali nazaj. In ga dobili, skupaj 28.600 DEM. Za preostanek, 62.100 DEM, bremeni obtožba lastnika samozvane agencije, da jih je z goljufijo spravil v svoj žep. Zakaj?

Zadeva se je pričela razpletati, ko se je enemu od vplačnikov zazdelo sumljivo, da v agenciji niso zahtevali fotografije za vizo in se je o vsem skupaj malo pozanimal na avstralski ambasadi. Tam niso še nikdar slišali za agencijo Zodiak ne za njenega lastnika Zorana Sodjo. Še več, firma Olimpic Miners, kjer naj bi dobili delavci delo, ne obstoji ne v Perthu ne v Sydneyu. Kriminalisti so prišli v najeto garsonjero 17. februarja in od uslužbenke izvedeli, da je del vplačil v znesku 22.000 DEM izročila O. B., bivši Sodjevi ženi, ker je prišla nekaj dni nazaj tja s Sodjevim pooblastilom. Denar ji je bil dolžan. Zoran Sodja, ki se je nasploh poredko zglasil v pisarni, je bil že od 9. februarja zaradi nekega drugega postopka v radovljiškem zaporu, z uslužbenko pa je komuniciral preko odvetnikov in O. B. Uslužbenki je tako sporočil, naj vplačila sprejema naprej, druge posle pa proda.

V preiskavi se je Zoran Sodja skliceval na to, da sta mu delo za vplačnike obljubila dva poslovneža, in sicer neki Luigi Agustini iz Prosecca, ki ima v Trstu potovalno agencijo, in neki Goran Marković, Jugoslovan, ki ima v Avstraliji firmo Olimpic Miners. Poizvedbe so pokazale, da ti firmi ne obstojita. Toda Zoran Sodja je tudi v zagovoru na prvi glavni obravnavi vztrajal pri svojem. Agustini naj bi bil njegov dolgoletni prijatelj, Marković pa naj bi mu pustil posetnico, a je izginila neznano kam. Prav tako tudi vsa druga dokumentacija. Zarota ali način obrambe?

Dejstvo je, da se v tistem času zasebniki niso mogli ukvarjati z legalnim posredovanjem dela v tujini. Francoski konzulat pa sploh ni izdajal nobenih dovoljenj za delo. Sicer pa se Sodja za vse to ni nikdar pozanimal ne tam ne na avstralski ambasadi, po mnenju tožilstva tudi zato, ker ni nameraval uresničiti svojih obljub.

BARBARA GUČEK

Vodja prometnega oddelka je bil po krivem obdolžen in zaprt

CELJE, 20. marca – Tedanji vodja oddelka za promet pri celjski občinski skupščini Boris Šket ni sprejemal podkupnine ali daril, zato ga je temeljno sodišče v Celju, enota v Celju oprostilo obtožbe, napisane očitno tudi pod pritiskom tedanjega »preiskovalca« na UJV Danijela Trajkovskega. S tem pa mu seveda ni izbrisalo niti pet tednov zapora (od 25. 2. do 1. 4. 1988) niti sramote, ki jo je preživel skupaj z družino. Prišteti je treba tudi, da je moral zapustiti delovno mesto oziroma delo, ki ga je uspešno v korist občanov, vestno, uspešno in strokovno neoporečno opravljal.

Torej ni šlo za kakšno pravno zmoto, marveč za moralno izprijenost posameznikov, ki so z lažno ovadbo zmontirali proces. Danijel Trajkovski, tudi ne več »preiskovalec« na UJV, je na dan aretacije več ur nečloveško, skrajno arogantno in poniževalno zasliševal Šketa, kot je ta povedal, da bi izsilil priznanje. Grozil mu je z dokazi, ki da jih imajo, to pa naj bi pomenilo, da je od sosede Alenke Božnikove dobil 10.000 DEM, zato, da si je na prošnjo njenega očeta v njegovi garaži ogledal rabljen osebni avto mercedes 190 D, last Stanislava Zimška, da bi uredil vse potrebno za registracijo. Ugotovil pa je, da je avto verjetno ukraden, zato jima je svetoval, da se odpeljeta na SUP v Sarajevo, od koder je bilo vozilo (po kupoprodajni pogodbi).

Sodišče je zaslišalo vrsto prič, ki po njegovem niso naredile prepričljivega vtisa, da bi lahko verjelo, da je Šket storil kaznivo dejanje jemanja podkupnine. Celo Božnikova je izjavila, da mu nikoli ni dajala denarja za ogled omenjenega avta in ga prosila za ureditev dokumentov za registracijo. Pač pa je sodišče ugotovilo, da »se v tej zadevi pojavlja širši krog osebno in finančno zainteresiranih oseb. Na podlagi vseh zbranih dokazov ni našlo niti enega samega trdnega materialnega dokaza glede očitanega kaznivega dejanja, odgovor na vprašanje, kakšna je vloga vseh ostalih v tem kazenskem postopku, pa bi morali dati drugi, po zakonu za to pristojni organi.«

Javni tožilec je zahteval razveljavitev sodbe in ponovno obravnavo pred spremenjenim senatom. Trajkovski in še ena priča nista bila zaslišana (nekdanji preiskovalec se kljub vabilu ni odzval), čeprav bi bilo to nujno potrebno za razjasnitev tega sicer zelo zapletenega primera. Verjetno bo obravnava le razkrila, kdo in zakaj je scenarist procesa in kdo je v resnici dobil denar ter posredoval neizpolnjeni prometni dovoljenji z domnevno lažnimi žigi (pregledati izvirnik in identificirati žige). Po pričevanju Božnikove naj bi denar dobila neka oseba na občini.

H. D.

Ljubitelj slikarstva

LJUBLJANA, 20. marca – Enkrat med soboto in torkom se je za zdaj še neznan »ljubitelj« umetnosti splazil v gostilnski lokal Makalonca na Hribarjevem nabrežju. S sten je snel (morda je imel tudi pomočnika) dvajset slik z egipčanskimi motivi in z njimi izginil neznano kam. Slike naj bi bile vredne dosti tisočakov. (K. D.)

ŠTIRIINDVAJSET UR

Prečkala cesto pri rdeči luči

LJUBLJANA, 20. marca – Danes, malo po 9. uri je prišlo do hude nesreče na Celovški cesti pri hiši št. 95. Tam je čez prehod za pešce prečkala vozišče v trenutku, ko je zanjo gorela rdeča luč, 78-letna Terezija Jurič iz Ljubljane. V istem trenutku pa je pripeljal v smeri proti Šiški z osebnim avtom 63-letni Alojz Menzin iz Grosupljega. Čeprav se je umikal in zaviral, je žensko zbil, da je padla na pokrov motorja in nato na cesto. Med prevozom v bolnišnico je Juričeva umrla. (M. S.)

Zapeljal skozi rdečo in povozil pešca

MARIBOR, 20. marca – Včeraj ob 18.30 je 37-letni Branko Potrč iz Maribora vozil z zastavo 125 P po Pobreški cesti proti dvoetažnemu mostu. Ko je pripeljal do križišča s spodnjo etažo, je zavozil skozi rdečo luč, v tem času pa so čez prehod, seveda pri zeleni luči, že hodili pešci. Potrč je zadel 21-letnega Refika Bilajca, sicer iz Ključa, začasno pa prijavljenega v Mariboru, ki so ga hudo poškodovanega odpeljali v bolnišnico. (Z. Š.)

Šest ranjenih

MARIBOR, 20. marca – Včeraj okrog 21. ure se je 41-letni Silvester Mošl iz Rač s svojim yugom peljal iz Slivnice proti Hočam. Pred odcepom ceste proti Hočam pa je, prav tako z yugom, stal 26-letni Miran Gerečnik iz Maribora, ki je nameraval zaviti v levo. Toda Mošl je s svojim trčil v zadnji del Gerečnikovega avta, tako da je tega odbilo na levi prometni pas, po katerem je takrat iz Maribora z osebnim avtom pripeljala 40-letna Marija Marinič iz Radizela. Sprednji del njenega avta je zadel v desno bočno stran Gerečnikovega yuga in obstala sta vsak na svojem koncu. V trčenju je bil hudo ranjen Miran Gerečnik, lažje poškodbe pa so dobili Silvester Mošl, Marija Marinič in trije potniki v njeni stoenki – 14-letni Andrej M., 16-letni Gregor M. in 15-letni Mladen H. (Z. Š.)

Zadela ga je odbita krogla

MEDVODE, 20. marca – Včeraj malo pred deseto uro zvečer se je pred gostilno Barbara v Vodicah vnel pretep. Seveda so poklicali policiste. Ko so ti prišli na kraj, so ugotovili, da so se vročekrvni gostje najprej sprli in ko je izbruhnil pretep, se je povzročitelj spora, 25-letni Safet A. tako ustrašil za svojo kožo, da je potegnil pištolo in ustrelil v tla pred seboj. Na ta način si je »priboril« oziroma izsilil prosto pot do svojega tovornjaka, s katerim se je potem odpeljal domov v Komendo.

Pa je Safet imel smolo, kajti krogla se je odbila od asfalta in v zatilje zadela 22-letnega Miha P., ki je stal v bližini. Fanta so odpeljali v ljubljanski Klinični center, kjer so poskrbeli, na srečo, za lažjo rano in ga potem poslali domov, policisti pa so šli pogledat, kaj počne Safet na svojem domu v Komendi. Njegovo prebivališče so sicer preiskali, orožja sicer niso našli, vseeno pa je moral strelec z njimi in so ga do izročitve preiskovalnemu sodniku kar pridržali.

K. D.

»Pečenka« namesto prekajenega

MARIBOR, 20. marca – V svoji hiši v vasi Preša blizu Majšperka je Alojz Kovačič na podstrešju, v leseni sobi nameraval prekajevati meso. Toda imel je smolo, meso se je vnelo, ogenj pa je hitro zajel še leseno konstrukcijo na podstrešju in na stanovanjskem delu hiše, ki je bil prav tako iz lesa in za povrhu še pokrit s slamo. Poleg tega je ogenj zaneslo še ne okoli pet metrov oddaljeno leseno in s slamo pokrito gospodarsko poslopje. V požaru so zgorele okoli tri tone sena, motorna kosilnica, ročna škropilnica, kmečki voz, nekaj orodja, smrt pa je storilo tudi sedem kokoši. V škodo je treba všteti tudi kakih sto kilogramov mesa. (Z. Š.)

Skočila v Dravo

MARIBOR, 20. marca – Kot so povedali očividci, je s starega mostu čez Dravo v Mariboru včeraj okoli enajste ure skočila neka ženska. Poklicni gasilci so bili sicer hitro na kraju dogodka, toda ko so žensko našli, ji ni bilo več pomoči. Policisti so s poizvedovanjem skušali zvedeti kaj več o utopljenki, vendar je danes do popoldneva še niso identificirali. (Z. Š.)

Več kot tristo prekrškov

LJUBLJANA, 20. marca – Ljubljanski policisti so včeraj med 16. in 20. uro nekoliko poostrili nadzor prometa, posebej pa so gledali, kako vozniki spoštujejo omejitev hitrosti. Tako so ustavili 759 voznikov, med katerimi jih je 325 kršilo prometne predpise. Zato so napisali 68 predlogov sodniku za prekrške, na kraju izterjali 151 denarnih kazni in izpolnili še 49 plačilnih nalogov. Da njihova »krutost« ne pozna meja, je spoznalo 11 voznikov, ki so jim začasno vzeli vozniško, in sedem avtomobilistov, ki so bili od prometno, za povrh pa še 28 takih, ki vožnje niso smeli nadaljevati. (K. D.)

Marihuana v žepu

LJUBLJANA, 20. marca – Na Škrabčevi ulici v Rožni dolini se je 20-letni Dejan D. srečal s policisti. Pokazati je moral papirje in ker je imel poleg njih v žepu tudi plastično vrečko s petimi grami marihuane, se bo srečal tudi s sodnikom za prekrške. (K. D.)

Deska ga je ubila

LJUTOMER, 20. marca – Včeraj okrog 16. ure se je pri delu smrtno ponesrečil zasebni žagar Jože Belovič iz Razkrižja. Pri žaganju akacijevega hloda – pri delu mu je pomagal tudi brat Avgust, je Belovič z močno desko pritiskal zadnji del hloda na voziček. Hlod pa je med žaganjem nenadoma dvignilo in deska, s katero je žagar tiščal hlod, ga je z vso silo udarila po vratu in obrazu. (J. P.)

plus Xiks

Lahko delo pisarniških srak

Kdo zaklene pisarno, ko se za tistih nekaj minut odpravi na malico? Malokdo. Kdo vzame suknjič z denarnico s seboj? Spet malokdo, če ima tistih nekaj dinarjev za kavo v hlačnem žepu.

Bogdan, Celjan sicer, je te navade dobro poznal. Brez stalnega bivališča in zaposlitve se je potikal po ljubljanskih podjetjih, kukal v prazne pisarne in si vzel tisto, o čemer si je zvito mislil, da imajo drugi preveč.

Bil je v Astri pa v Ljubljanskih mlekarnah pa v Emoni in kdove kje še. Tudi kriminalisti vsega še ne vedo, čeprav so nekatere njegove podvige že rekonstruirali.

Kadar ni našel gotovine, se je zadovoljil tudi s čeki in kreditnimi karticami. Čeke je v podružnicah Ljubljanske banke kaj zlahka vnovčeval, saj za bančnimi šalterji sedijo velikodušni ali pa preveč lahkoverni ljudje.

V Sloveniji je bilo lani 262 (prijavljenih) tatvin iz pisarn in skoraj toliko ljudi se je od denarja za vedno poslovilo, saj so jih kriminalisti raziskali le 73. Koliko je bilo podobnih tatvin samo prva dva meseca letos?

ŠPORT PO SVETU

Boškov in Prosinečki glavna Realova aduta za izhod iz krize?

MADRID – Real Madrid, eden najbolj znanih športnih kolektivov na svetu, je v globoki krizi. Zdajšnji predsednik Ramon Mendoza je za naslednji mesec sklical izredne volitve, na katerih bi si rad zagotovil mesto predsednika še za en mandat. Mendoza je poskušal odpraviti krizo z odpustitvijo trenerja Toshaka ter igralcev Schusterja in Martina Vasqueza, pripeljal pa je Spasića (brez posebne koristi za moštvo) in Hagia, a kriza se je samo še poglabljala. Zdaj v predvolilnem boju obljublja, da bo zagotovo pripeljal Roberta Prosinečkega (Crvena zvezda) in selektorja kolumbijske reprezentance Francisca Maturana, ki zdaj trenira Valladolid.

Mendozov glavni protikandidat Alfonso Usia pa pravi, da bo najprej pripeljal Vujadina Boškova, ki je že bil trener Reala, zdaj pa se je proslavil s Sampdorio; prav tako bo vrnil še Martina Wasqueza, ki ga je Mendoza odpisal.

Boškov je za časopis »El Mondo« izjavil, da bi se prav rad vrnil v Real, a je vse odvisno od skupščine kluba, za katerega kandidata se bo odločila. Navzlic krizi, ki pretresa Real, pa ima bržčas večje možnosti Mendoza.

Smola petičnega gledalca

LONDON – Navdušenec za rugby, ki je na črnem trgu plačal 5.400 dolarjev za 4 vstopnice za tekmo Anglija–Francija, je imel smolo – v soboto ga niso pustili na tekmo. Rugby zveza Anglije je ugotovila, da so bile vstopnice ukradene, lastnik pravih vstopnic pa je dobil duplikat in si ogledal tekmo.

»Tovarna rekordov« v težavah

MEDEO – Gospodarska kriza v Sovjetski zvezi ni obšla tudi kazahstanskega mesta Medea (blizu meje s Kitajsko), ki je bilo znano kot »tovarna rekordov« za hitrostne drsalce. Ni denarja za obnovo ledenega stadiona, ki je star 40 let, lani pa je imel okrog 6,5 milijona mark izgube (predvsem stroški za elektriko). Na 1691 visoko ležečem stadionu so v zadnjih letih sovjetski hitrostni drsalci postavili 12 svetovnih rekordov. Zdaj je usoda »tovarne rekordov« zelo negotova.

Prijeli tihotapca prebežnikov

KOPER, 20. marca – Samo predvčerajšnjim so tržaški karabinjerji prestregli kar 84 beguncev, ki so ilegalno prestopili jugoslovansko–italijansko mejo. Na skupino 60 pribežnikov so naleteli na cesti med Opčinami in Trstom, 24 prebežnikov pa so zalotili v bližini Čampor pri Miljah. Gre predvsem za Turke in Šrilančane. Karabinjerji so aretirali tudi štiri Koprčane, 26-letnega A. Š., 25-letnega I. D., 27-letnega E. F. in 20-letnega L. Z., ki so osumljeni da so beguncem »pomagali« pri ilegalnem prehodu meje.

Na koprski UNZ pa smo izvedeli, da so naši obmejni organi včeraj napisali kar pet ovadb proti organizatorjem ilegalnih prebegov čez jugoslovansko–italijansko državno mejo. Vsa stvar je sicer še v preiskavi, vendar vse kaže, da gre za razkrinkanje ene od najdejavnejših skupin organizatorjev ilegalnih prehodov meje, prebežniki pa so večinoma iz Bližnjega Vzhoda in Šri Lanke.

I. U.

KAM, KAJ, KJE

Izleti v naravo

PD VIHARNIK iz Ljubljane vabi v soboto, 23. t.m., na turo Otočec–Trška gora–Hmeljnik–Novo mesto. Vodil bo Ludvik Golob. Hoje, primerne za vse bo predvidoma za 6 ur. Zbor udeležencev pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje je ob 6.45, vozno karto za vlak, ki odpelje proti Novem mestu ob 7. uri, pa kupi vsak sam.

Pohod na Porezen

V nedeljo, 24. t.m., je zopet tradicionalni pohod na Porezen. Udeležili se ga bodo številni planinci iz raznih PD po Sloveniji.

– PD VIHARNIK iz Ljubljane bo popeljal na pot Franci Brojan, iz Ljubljane pa se bodo odpeljali s posebnim avtobusom MDO PD ljubljanskega območja, ki krene iz izpred PZS, Dvoržakova 9, ob 7. uri. Cena prevoza: 100,00 din. Prijave sprejemajo tajnica in poverjeniki, v večernih urah tudi po telefonu 316-519.

– PD RAŠICA se je odločilo prav tako izkoristiti prevoz, ki ga organizira MDO v nedeljo ob 7. uri izpred PZS. Vodila bo Irena Zalar, ki sprejema tudi prijave po telefonu 59-840.

– PD INTEGRAL bo vodil Andreje Ločišnikar. Odhod je v nedeljo, 24. t. m., ob 7. uri izpred Integrala, Celovška 166, prevoz s kombijem, prijave pa zbira Metka Žnidaršič, tel. 557-021, int. 233. Za pohod naj bodo planinci zimsko opremljeni.

– PD ONGER iz Trzina vabi člane v nedeljo, 24. t. m., na Porezen. Na pot bodo šli z osebnimi vozili izpred trgovine Mercator v Novem Trzinu, prijave pa zbira, zaradi uskladitve prevoza, vodja Aleksander Čičerov, tel. 722-709 popoldan.

– PD KRANJ vabi, skupaj s planinsko sekcijo Iskre, organizira prevoz in vodenje na vsakoletni, letos 15., zimski pohod na Porezen. Opozarjajo na primerno opremo, ker je vreme na tem pohodu rado zelo muhasto. Posebni avtobus izpred hotela Creina v Kranju bo odpeljal v soboto ob 7. uri.

Tečaj za učitelje teka in drsanja na smučeh

LJUBLJANA – Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani razpisuje skupaj z ZVUTS Slovenije tečaj za učitelje teka in drsenja na smučeh (v dveh delih). Prvi del bo od 4. do 7. aprila na Pokljuki. Prijave na FTK, Gortanova 22, 61000 Ljubljana do 28. t.m., cena dnevnega penziona v hotelu Šport 250,00 din, šolnina 2.850,00 din (nažiroračun 50103-603-45543). Druge informacije po telefonu (061) 444-134 ali 441-577 (Mile Ogrin).

Popravni izpiti za vaditelje in učitelje

LJUBLJANA – Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani (Gortanova 22) sporoča, da bodo popravni izpiti za vaditelje in učitelje alpskega smučanja v soboto, 30. t. m., na Voglu; zbor v hotelu Ski (9.00). Izpitne komisije bodo – I: Miro Dvoršak, Jani Dvoršak, II: Andrej Mažgon, Boris Troha, III: Jože Švegel, Janez Robas. Do 25. t. m. je treba poravnati takso na tekoči račun 50103-603-45543 (450,00 din).

Kegljaško prvenstvo ljubljanskih občin

LJUBLJANA – Izvajalska služba pri Enoti za šport je pripravila kegljaško prvenstvo ljubljanskih občin za moške in ženske ekipe po naslednjem razporedu: Center 6. in 13. 4. na kegljišču v Kotnikovi ul., Vič-Rudnik 20. in 21. 4. na kegljišču v Staničevi ul., Moste-Polje 6. 4. na kegljišču KD Slovan, Bežigrad, 6. in 7. 4. na kegljišču v Staničevi ul. in Šiška 13. in 14. 4. na kegljišču v Staničevi ul. Drugi del bo oktobra. Moške ekipe štejejo šest tekmovalcev, ženske 4 tekmovalke. Prijavnina 500 din. Druge informacije: po telefonu 302-804.

Tenis v Domžalah

DOMŽALE – Teniški klub Domžale prireja v soboto, 23. t. m., turnir dvojic, ki se bo začel ob 9. uri v domžalski teniški dvorani. Prijave zbirajo v centru SPIN (tel. 061-713-840) do petka, 22. t. m., do 20. ure, ko bo tudi žrebanje. Prijavnina 300 din.

Florida Sport na GR

DOMŽALE – Podjetje za fitness inženiring Florida Sport z Vira pri Domžalah (Šaranovičeva 24, tel. (061) 711-711) je po večmesečnih pogajanjih ekskluzivni zastopnik italijanskega podjetja Technogym, največjega izdelovalca opreme za fitness v Evropi. Florida Sport se bo predstavil na sejmu Alpe-Adria, ki bo od 25. do 30. t. m. na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, kjer bodo predstavili svoj program, posebej najnovejše trenažerje. itd.

Tradicionalna podelitev priznanj ZŠD Olimpija

LJUBLJANA – Drevi ob 19. uri bo v prostorih restavracije Litostroj tradicionalno letno srečanje športnikov in športnih delavcev Zveze športnih društev Olimpija, ki vključuje 19 klubov. Podelili bodo tudi priznanja najuspešnejšim v letu 1990. To so zlate, srebrne in bronaste značke, ob tem pa razglašajo tudi najboljšo športnico in športnika v posamičnih oz. ekipnih panogah, prvič letos pa tudi najboljšega trenerja v okvirih ZŠD Olimpija.

Za pokal Slovenijašport

ZAGORJE OB SAVI – Tukaj bo 31. t. m. ob 10. uri lažji gorski tek (13.700 m). Lepe nagrade: skupni zmagovalec dobi pokal Slovenijašport in tedenski paket v Medijskih toplicah (Izlake), zmagovalka med ženskami pokal Slovenijašport in praktično nagrado, prvi trije v kategorijah (6 moških, tri ženske) kolajne, četrti in peti priznanje, žrebanje praktičnih nagrad med vsemi udeleženci, topel obrok, majica. Prijave: Radovan Skubic, telefon (0601) 61-381 od 17. do 19. ure.

NA ŠENTVIŠKI PLANOTI

Pomladni dan je bil lep, kakor iz čistega srebra ulit

Promocija počitnic na kmetih, pri Podkrajerju na Tolminskem, visoko nad Bačo in Idrijco – Katalog 70 slovenskih turističnih kmetij

Ko smo na Slapu ob Idrijci zavili z glavne dolinske ceste navkreber, ko je ostala za nami rojstna hiša Cirila Kosmača na Slapu in njegov grob v malo višjih Ročah, je bilo okrog nas nemudoma tako, kakor je pisatelj zapisal na začetku in na koncu svojega romana:

»Pomladni dan je bil lep, svetel in zveneč, kakor iz čistega srebra ulit!«

Klanec napet, hrib strm, avtobus v prvi. Z vsakim metrom nova, širša in veličastnejša panorama. Ko smo na vrhu, je pred nami valovita planota; pravijo ji Šentviška. Gozd in trate, majhna polja, raztresene domačije, le tu in tam gruče hiš, vasi in zaselki. Ob cesti, vrh klanca, velik napis »Pozdravljeni, pilovci!«

Šolarji, tisti, ki so res pilovci, nagrajenci visoke oziroma vesele šole, in pa četrti razred z Vrhovcev pri Ljubljani. Domači šolarji takoj postrežejo z lokalno različico žvečilnega gumija – izvirnimi krhlji. Gredo v slast, pa četudi je, za meščane, to nekaj novega.

Nekaj korakov skozi gozd, in tu smo. Oče Albin Pervanja nam seže v roke in ponavlja, da smo res dobrodošli na njegovi višavi. Najvišje stoječa turistična kmetija na Tolminskem. Šeststodeset metrov. Hiša na nizkem holmu med višjimi holmi. Radovedno mukanje iz hleva in nato naglo užiganje Starih mačkov, katerih frajtonerca preglasi vse neprisiljene juhuhuje.

Uganili ste, da gre za izlet in ne za kak delegatski obisk. Organizator izleta je Slovenijaturist, pa ne sam. Pomagajo mu, nepogrešljivo, pospeševalka kmetijstva iz Tolmina, učiteljica z osnovne na Mostu na Soči, pa tamkajšnji šolarji, da ne omenjamo glasnih mačkov. Vsi za en sam šolarski izlet! Vsi, in tako bodi prav!

Miza pod soncem, v daljavi še beli Krn, okrog hiše trobentice in zvončki. Kakor v pomladanski pravljici. Še kakšen dan manjka do uradnega 21. marca. Najprej sendviči in sokovi. Potem sprejem v hlevu. Telički so sicer plašni, a veseli obiska. Sprehod na enega od holmov, da potem hribovska mineštra bolje tekne. Po juhi pa nič mesa in nič krompirja ali riža in solate, temveč samo kolači in potice, take in drugačne. Pojedina, da se ti v glavi zvrti od dobrot in mačkov, od sonca in zraka.

Tako je bilo minulo soboto pri Podkrajerju na Prapetnem brdu, eni od dvanajstih vasi na Šentviški planoti. Ta malo znan in še manj obiskan kotiček Slovenije se skriva na balkonu nad sotočjem Idrijce in Bače. Lepi, domači, prijetni, sorazmerno lahko dostopni (asfaltirana cesta) in sploh v redu kraji, kakor so ocenili ljubljanski in drugi šolarji.

V zgornjem nadstropju domačije so postelje za počitnikarje. Štiri sobe, pravo udobje; ne manjkata kopalnici in WC. Tako, kakor je treba.

To ni edini kmečki turizem na tej planoti. Počitnikarje sprejemajo tudi Na Kabiunku (pri Črvu) na Pečinah ter pri Podmejarju (Kuštrin) in Brdarju (Božič) na Logarščah. Počitniški izziv, da malo takih! Kako boste našli pot tja gor? Lahko tudi prek agencije, ki je organizirala ta izlet, ki je bil pravzaprav najboljša promocija pravkar objavljenega kataloga »Počitnice na kmetih« (zadružna zveza in turistična agencija »Vas«). Katalog nas vabi kar v 70 slovenskih turističnih kmetij. Veliko? Zdi se mi, da ne, celo nekaj manj kakor pred desetletjem. No, temu najbrž niso krive kmetije, ampak kdo drug. Morda občine? Bomo letos raje šli počitnikovat v domače hribe, na domače podeželje, kakor kam drugam, kjer bo – kaj se ve – bolj tuje kakor na tujem. Morda bo letos bolj obveljalo – Slovenec Slovencu – turist?

DRAGO KRALJ

PODKRAJER NA TOLMINSKEM – Ena izmed sedemdesetih slovenskih turističnih kmetij. (Foto: Mojca Demšar)

Vojska – največji onesnaževalec

Ameriška vojska požre 300 milijard dolarjev na leto, za okolje ne da niti ene milijarde

Po sporočilu neke ameriške ekološke organizacije, je vojska največji onesnaževalec okolja.

V vojaških oporoščih po svetu naj bi imela na vesti 14 tisoč »strupenih vročih točk«. Ameriško obrambno ministrstvo se je na obtožbe ekologov odzvalo z izdajo sporočila, v katerem je rečeno, da so objavljeni podatki zastareli in da v poročilu ekološke skupine ni zapisano, da v velikem številu primerov stopnja onesnaženosti ni nevarna za okolje. Ministrstvo obljublja, da se bo do konca leta število strupenih nevarnih mest, ki jih pripisujejo vojski, zmanjšalo na sedem tisoč.

Ekologi pa navajajo podatke, iz katerih je razvidno, da je sto vojaških oporišč uvrščenih med najbolj onesnažene točke na svetu.

Pentagon je iz letošnjega proračuna, ki znaša 300 milijard dolarjev, namenil le 860 milijonov za ekološke projekte, s katerimi bi skušali zmanjšati onesnaževanje vojaških oporišč.

KOZERIJA

Družina in politika

ZEMONO, marca – Tridnevnemu družinskemu turnirju politikov in njihovih spremljevalcev na Zemonu so prireditelji rekli kar prvo novotradicionalno srečanje, feministični tisk ga je označil kot rekreacijsko provokacijsko zaroto proti ženskemu spolu: udeleženci so ga komentirali kot garanje s suženjskim tempom.

Ne glede na različne oznake je treba povedati, da je družinski turnir politične »smetane« na prelepi vzpetinici v idilični Vipavski dolini privabil okoli sto ljudi, ki so bili izjemno navdušeni nad odlično organizacijo prireditve. Veselo presenečenje in tekmovalno zagnanost udeležencev je spodbujala še navzočnost nekaterih uglednih gostov iz tujine, saj je prireditelјem uspelo pripeljati kar pet predsednikov vladajočih strank iz Evrope, Afrike, Avstralije in ZDA. Za vse je veljal pristopni pogoj, da so očetje in da živijo v zakonski zvezi z eno ženo, zaradi česar je žal odpadel del potencialnih udeležencev iz nekaterih prijateljskih držav. Vendar je bil ta primanjkljaj komajda opazen, saj je bilo izredno zanimanje za turnir pri veljakih vseh pozicijskih in delno tudi pri voditeljih opozicijskih strank v sosednji hrvaški državi, da o navalu udeležencev iz ožje domovine niti ne govorimo. Iz udeležbe bi lahko sklepali, kako resno so najodgovornejši možje sodobnih civilnih družb začeli uresničevati svojo skrb za družino.

Seveda se je tudi na Zemonu pokazalo, da je ukvarjanje z družino lahko dobra pretveza za izmenjavo informacij in stališč med politiki. Zlasti glede na neformalne stike, ki so jih imeli domači udeleženci z gosti iz tujine, je mogoče soditi, da so vsi imeli priložnost neposredno spoznati slovenske in hrvaške praktične posege v vsakdanje družinsko življenje in občudovati vzorce obnašanja v domačem okolju ter izredno razvejene in postmoderno artikulirane pristope h gospodinjskemu delu.

Nobenemu pozornemu opazovalcu ni moglo uiti navdušujoče spremljanje načina, kako je predsednik slovenske SSKDSM kar mimogrede previl desetmesečnega sinka, ga nahranil s sadno kašico, ga lepo umil, in ker se mu je med hranjenjem ponovno pokakal, je z naravnost rafiniranimi kretnjami ponovil uvodni postopek, potem pa ga je zaujčkal, da je zaspal na rami ponosnega tekmovalca, ki je ves čas izkoristil za to, da je med posledice zalivske in beograjske krize vnašal pomembna lastna spoznanja o posledicah družinske krize. Ali, obča ginjenost je bila naravnost osupljujiva, ko je podpredsednik hrvaške HSSKDMM v petnajstih minutah okopal, oblekel in nahranil petmesečno hčerkico, ki je potem veselo kukala iz nahrbtnička na prsni strani ponosnega očeta. Ta je v hrvaščini in sukcesivno v lepi oxfordski angleščini seznanjal zlasti tuje udeležence, ki so nekateri komajda krotili svoje v puberteto vstopajoče mladce in mladenke, kako pomembno je, da se rodi čimveč otrok, kajti, »kuda ćemo bez mladosti, bez radosti«, kot se je poetično izrazil na koncu.

Še bi lahko naštevali vznemirljive pripetljaje in naravnost zabavne dogodivščine, kot je bila denimo tista, ko se je npr. avstralskemu predstavniku ravno sredi zdravice polulal njegov desetmesečni sinko po lepi puščavsko rumenkasti enobarvni obleki in s tem od zunaj pokazal notranjo smer gibanja kmalu zatem s strani očeta popitega šampanjca. Na srečo je bilo že skoraj pomladno toplo vreme in madež na obleki uglednega gosta se je kmalu posušil. Pozornost je pritegnil tudi dogodek, ki je bil skoraj nepredvidljiv, namreč, kako se je slovenskemu predstavniku opozicije med preoblačenjem hčere, ki je telebnila v neko blatno kotanjo sredi vinograda na severni strani oblega griča, prežgal mlečni zdrob in je pritekel do štedilnika, ko je bila kozička že čisto črna in uničena. Vendar je bila pomoč takoj pri roki: za novo posodo je namreč nemudoma poskrbel pokrovitelj, izvozno-uvozno podjetje MI.

Turnir je trajal od petka popoldne do nedelje zvečer. Tretji dan proti večeru je utihnil otroški živ-živ, zamrl je politični diskurz, posušile so se različne solzice in solze, med brstečo vinsko trto se je spet vgnezdil mir. Ostal pa je prijeten spomin na skupno družinsko delovanje mnogih očetov politikov, ostal je zapis zmagovalcev: prvo mesto je pripadlo drugemu podsekretarju v ministrstvu za promet in zveze v ožji domovini, drugo in tretje mesto pa sta si delila gost iz ZDA in hrvaški prvak opozicijske HMSPDM. V prihodnost je zasvetila tudi obljuba, da bodo s podobnimi turnirji nadaljevali na vseh ravneh in v vseh okoljih.

P.S. Ker se je z mojim fotoaparatom igral eden od izbranih otročičev, mi je pokvaril film, zato – žal – informacije ne morem opremiti s fotografijo.

MACA JOGAN

ZLOČIN NA CVETNO NEDELJO (3) Piše: JOŽE VIDIC

Prestrašeni so se stiskali v kavernah

Jaka Slivnik iz Podhoma se tistih trenutkov spominja takole:

»Z bratom Francem so naju na Poreznu tako trdo zvezali z vrvico, da kmalu nisem več čutil prstov. Na to sem opozoril vojaka, ki se mi je zlobno nasmehnil in rekel: Saj jih ne boste več potrebovali, ker vas bomo postrelili. Že na Poreznu so nam sneli prstane in verižice, iz žepov in nahrbtnikov pa vse, kar je bilo količkaj vredno.

Zvečer so nam v Sovrčenov hlev prinesli kuhan krompir, za vsakega po dva ali tri. Naših priimkov in imen si niso zapisali. Zjutraj so nas po dvajset in dvajset vodili ven, kjer so iz vsake skupine izločili nekaj ujetnikov (po pripovedovanju Andreja Čuferja so iz prve predvsem obrtnike), nismo pa vedeli zakaj. Podoficir je ob hlevnih vratih vedno zaklical: Naslednja skupina! Tako se je vsak sam odločil, kdaj bo skočil tja v vrsto. Ne trdim, da je bilo v vsaki skupini enako število ujetnikov. Ko je podoficir ocenil, da je skupina dovolj velika, je zakričal: Dovolj! in zaprl vrata.

Stali smo v vrsti, čakali na sodbo. Oficir je hodil pred vrsto gor in dol. Vprašal me je, od kod sem doma in kaj sem po poklicu. Odgovoril sem mu, da sem kmet in hotelir iz Podhoma, po nemško Bucheina. Prezirljivo in zviška je pripomnil: Hotelir in komunist. Ne, ne, nisem komunist. Pred nekaj dnevi so me mobilizirali, še prej pa obsodili na smrt kot buržuja.

Poznate župana z Bleda?

Da, sem odvrnil. Kako se piše? Franc Paar. Zelo dobro sva se razumela, ker je tudi on hotelir.

Tehtal je moje besede, nato pa izrekel nenavaden ukaz: Iz vrste izločiti vse Blejce.

Ocenil sem, da nas je okoli sto (tedaj dve skupini še nista bili zunaj, ampak še vedno v hlevu). Šel sem od prvega do zadnjega. Nobenega Blejca nisem prepoznal ali pa ga ni bilo med ujetniki. Iz vrste sem izločil Trnarja s Poljšice in Račnikarjevega Jaka s Krnice (to sta gorjanski vasici). Oba sta že umrla. Trem Jeseničanom in nekomu iz Lesc sem pokazal, naj stopijo na stran, čeprav nobenega od teh nisem poznal.

Ujetniki so slutili, da tisti, ki jih izločam, ne bodo postreljeni, zato so me glasno prosili, ko sem šel mimo njih: Še mene, prosim, še mene, doma imam kopico otrok . . .

Noben od oficirjev še ni rekel, da bo kdo ustreljen, toda to smo vsi pričakovali. Ujetniki, ki so jih že pred menoj izbrali oficirji in nato še jaz, smo se usedli blizu hleva. Ustreljen bo, kdor se bo ganil, so nam zagrozili in pokazali na tri mitraljezce, ki so imeli proti nam uperjene cevi. Drugi so morali nazaj v hlev. Vznemirjen sem kljub prepovedi skočil pokonci in po nemško rekel: Gospod major, ali grem lahko še jaz z njimi, da bova z bratom skupaj! Kako sem mogel pozabiti nanj? Zakaj že prej nisem opozoril majorja na brata?

S prstom sem kazal na brata Franca, major pa mu je ukazal, naj se nam priključi. Potem se je začela moritev. Po skupinah so jih vodili ven in jih streljali. Od tam, kjer smo mi sedeli, nismo mogli videti hlevnih vrat in zato tudi nobene skupine, ki je šla na morišče. Pozneje tudi postreljence nismo videli. Šele po vojni smo zvedeli, da so jih postrelili v raznih krajih v okolici vasi. Pred ustrelitvijo pa so se morali v hlevu vsi, ki so imeli nove angleške uniforme, sleči, obleči pa nekateri od nas. Slečenim v hlevu pa so dali stare civilne obleke. Menda so zamenjavo uniform opravili zato, da so nas pozneje, ko smo šli proti Orehku, slikali, slike pa uporabili kot dokument, da so zajeli britansko vojaško misijo.

Odrešilna zvijača

Ni samo Slivnik izločeval iz vrste tistih, ki niso bili ustreljeni. S tem v zvezi iz knjige Kosovelova brigada navajam dve izjavi. Stanko Glavič:

»Zdi se mi, da sem bil v predzadnji skupini, ki so jo prignali iz štale. ukazali so mi, naj grem na desno k manjši skupini, drugi pa na levo, kjer je bila večina. Nenadoma mi je nemški major ukazal, naj iz zadnje skupine odberem štiri fante, ki niso komunisti in so bili pred kratkim mobilizirani. Ker nisem nikogar poznal, sem te štiri pokazal na slepo. Nato je major ukazal, naj večjo skupino odženejo nazaj v hlev.

Stanko Lesjak, nekoč načelnik obveščevalnega centra Kosovelove brigade, se svoje zvijače spominja takole:

»Ko so nas nagnali nazaj v hlev, so nas nemški vojaki priganjali s kopiti pušk in brcami, naj si hitro slečemo angleške uniforme in škornje. V spodnjem perilu sem se postavil ob strani in oblekel stare krpe. Oficir mi je pokazal, naj odnesem slečene uniforme ven za podoficirjem. Moral sem se še enkrat vrniti. Ko sem prišel iz hleva z uniformami, sem opazil, da se je podoficir začel pogovarjati s svojimi vojaki. Kot blisk mi je šinila v glavo odrešilna misel. Pomešal sem se med izločene ujetnike.«

Domobranci prevzamejo ujetnike

V vasi Jesenica je ostalo živih 38. Dva policista sta tri ujetnike odpeljala v Grahovo v Baški grapi, kjer sta jih izročila tamkajšnjim domobrancem. V Baški grapi je bila tod edina domobranska postojanka, ustanovljena leto dni poprej kot podružnica tolminski postojanki. Sicer pa so bili primorski domobranci organizirani v tako imenovani Slovenski narodno varnostni zbor, ki mu je poveljeval polkovnik Kokalj, sedež pa je imel v Trstu (uradno torej Primorska ni imela domobrancev, pač pa SNVZ).

Na Reki je prenočilo 35 ujetnikov, ki so jih zjutraj razdelili v dve skupini. 25 ujetnikov so odpeljalii v Grahovo, kjer so jih prevzeli domobranci in jih naslednjega dne s tovornjaki odpeljali do Mosta na Soči (ker je bila železniška proga razrušena), naprej pa z vlakom v goriške zapore.

Rešitev v ovčjem gnoju

Od 110 na smrt obsojenih v Sovrčenovem hlevu so štirje ostali živi: obveščevalec Stanko Lesjak, Tone Ravnik, Ivo Kovač in Rudi Vidmar. Le slednji si je našel skrivališče v hlevu.

Rudi Vidmar živi z družino v rojstni hiši v Dolenji vasi pri Senožečah v sežanski občini. Kot kmečki sin in izučen kovač se je januarja 1944. leta priključil Kosovelovi brigadi, star 18 let. Preberimo njegove spomine:

»Prestrašeni smo se stiskali v kavernah. Po planini so odmevali rafali in eksplozije bomb; ena od teh je eksplodirala pred vhodom v naš rov. Na ostro in grozeče nemško povelje smo morali ven in se uleči na trebuh na sneg, z iztegnjenimi rokami naprej. Poleg mene je ležal zdaj že pokojni Slavko Štefin iz Postojne. Esesovec mu je ukazal, naj si takoj sezuje nove rjave škornje.

Ob bližnji bodeči žici, ki so jo že pred vojno postavili italijanski vojaki, sva videla padlega borca. Štefin, ki je bos drgetal od strahu in mraza, je zapičil pogled v njegove čevlje. Esesovca, ki mu je vzel škornje, je vprašal, če mu jih lahko sname in obuje. Odgovoril mu je v ruščini, ker je bil Rus, in pomignil z glavo, da lahko.

Roke so nam zvezali z vrvicami od padal, ki so jih našli v naših nahrbtnikih; nekatere so zvezali z navadno, druge s telefonsko žico. Okrog vratu so nam obesili orožje brez streliva, na pleča pa zaplenjene nahrbtnike.

Zjutraj so nas po skupinah vodili ven in spraševali, od kdaj je kdo partizan (bandit), od kod je doma in kaj je po poklicu.

Zbegan in omotičen sem hitrih korakov hodil gor in dol po hlevu in iskal prostor, kamor bi se skril. V hlevu ni bilo živine. Gospodarjev brat Franc Feltrin je bil partizan od decembra 1942. leta, zato so Italijani Gabrijelu Feltrinu zaplenili vso živino, po kapitulaciji Italije pa še dvakrat Nemci. Sovrčenovi so vse do italijanske zaplembe živine redili po 15 glav goveje živine, ovce in konja. Gospodar Gabrijel je bil od leta 1942 v internaciji v Gradežu pri Trstu, njegova žena Francka pa v internaciji v Kostanjevici na Krasu. Marca 1945. leta je bila v hiši sama z dojenčkom, a se je pred prihodom Nemcev umaknila k sosedu, v svojo rojstno hišo.

V hlevu je bil ob zidu samo kup ovčjega gnoja. V njem sem videl mogočo rešitev; začel sem grebsti, ko me nekdo vpraša, kaj hočem. Pomagal me je pokriti in poravnati gnoj, pa še nekaj slame je natresel nanj. Slišal sem, kako so odhajale skupine na zadnjo pot. Po govorici sem ugotovil, da so med sovražniki tudi Italijani, Rusi in Mongoli, po vojni pa sem od vaščanov zvedel, da je bilo vmes tudi nekaj Slovencev.

Ko so vse postrelili in ni bilo nikogar več v hlevu, je nekdo nekajkrat zabodel vile v gnoj, enkrat tik poleg mojega škornja. Slišal sem korake, ki so se oddaljevali, in škripanje širokih vrat. Še nekaj kričanja je bilo slišati in nato je bilo vse tiho.

Čez čas sem za nekaj minut zadremal, zaspal. Zbudilo me je škripanje vrat. Previdno sem pokukal iz gnoja. Med vrati sem zagledal fantka, starega kakih deset let. Vprašal sem ga, če so Nemci še v vasi. Tako se me je prestrašil, da je brez odgovora pobegnil domov in materi povedal o prikazni v hlevu. Spet sem se zaril v gnoj. Fante, je bil Dominik Mrak. Prišla je njegova mati Antonija s skupino majhnih otrok. V vasi ni več Nemcev, patruljirajo pa v okolici, je rekla. Neka ženska mi je prinesla mleko, vsi pa so me prosili, naj se previdno odstranim iz vasi. Če me zalotijo v vasi, bodo vse pobili in požgali . . .«

Rudi Vidmar je več dni taval okrog, se skrival, prosil za kruh, repo ali korenje. Ljudje so bili brez hrane. Naletel je še na dva razhajkanca, nato so skupno poiskali štab korpusa.

Krajevna skupnost Orehek je Rudija Vidmarja razglasila za častnega člana.

DELO plus Kaj se dogaja v Trbovljah

● Ni iz železa

Britanski bulvarski tisk je zadnje čase zelo zaskrbljen zaradi zdravstvenega stanja premiera Johna Majorja. Ministrski predsednik naj bi bil po pisanju Suna popolnoma izčrpan, saj dela dvajset ur na dan in bi bil zelo potreben počitka. Pred nekaj dnevi se je ves bled, utrujen in hripav na Bermudih sestal z ameriškim predsednikom Bushom. Bil je videti tako slab, da ga je šef Bele hiše vprašal, kaj mu je. Člani vlade se menda bojijo, da Major ne bo zdržal naporov, ki jih od njega zahteva visoki položaj. V štirih mesecih, odkar je na čelu vlade, nedopustno malo spi in zdravniki pravijo, da takšnega tempa ne bo zdržal več dolgo. Spomniti se moramo, da je njegova predhodnica, »železna« Margaret Thatcher, z nasmehom prenašala strašanski tempo premierskega vsakdanjika, da je menda spala samo štiri ure na dan in da bi na svojem odgovornem položaju še zdržala, če bi bilo po njenem . . .

VODORAVNO: 1. posušen podolgovat kos sadja, 7. lahka priprava, ki preprečuje, da trnek ne potone, 13. vrsta kita, enorožec, 14. menica, na katero se prejme menični znesek, 15. pravoslavni škof, 16. dvoočnik, ščipalnik, 17. ime pisca pustolovskih romanov Graya, 18. z drevjem strnjeno poraščen svet, 19. kemijski znak za nikelj, 20. Hektorjeva žena v grški mitologiji, 24. okrajšava za srbohrvaški, 26. odprta poškodba, 27. rtič, 30. pogrebščina, 33. vlakna iz kokonov sviloprejke, 34. ime pevke Bratuž–Kacjanove, 35. dolgoletni sovjetski voditelj (Josip Visarionovič), 36. večje obvestilo, letak, 37. glasovalec, volivec.

NAVPIČNO: 1. plemič, za stopnjo višji od grofa, 2. ime filmske kritičarke Šukljetove, 3. jed, 4. turški politik (Kenan), 5. slovenski TV športni novinar (Marjan), 6. začetnici slovenskega literarnega zgodovinarja Lavrina, 7. geometrijsko telo, 8. ime ameriške filmske igralke Evans, 9. pritok Rudolfovega jezera, 10. stoletje, era, 11. pripadnik judovske ločine iz 1. ali 2. stoletja pr. n. š., 12. mesto v Kolumbiji, 16. starejši ameriški pevec (Pat), 18. poldrag kamen temno rdeče barve, 21. desni in najdaljši pritok Save, 22. pripadnik enega od južnoslovanskih narodov, 23. hunski vladar, imenovan »šiba božja«, 24. kovinska posoba za dviganje premoga ali rude po jašku, 25. ameriški fizik, ki je leta 1879 odkril po njem imenovan efekt s področja elektrotehnike (Edwin Herbert), 28. ime bolgarskega pisatelja Pelina, 29. nemški kriticistični filozof (Immanuel), 31. mati bogov v grški mitologiji, 32. rdeča poljska cvetica, 33. število z dvema ničlama, 35. začetnici slovenske pesnice Vegri. (S. B.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Koseze, 7. Astor, 12. imamat, 13. Neera, 14. Rem, 15. Kerenski, 17. slog, 19. reket, 20. Tatre, 22. skeda, 25. Rapid, 28. anoa, 29. Saavedra, 32. I(nstrument) L(anding) S(ystem), 33. Aiken, 34. okence, 36. Klara, 37. Husein.

NAVPIČNO: 4. E(douard) M(anet), 11. RA(diotelevisione) I(taliana).

LEP DAN KLIČE

Ptički so se na Gobavici letos ženili še pred gregorjevim

Obisk v Mengeški koči, eni najnižjih in najbolj priljubljenih planinskih postojank v Sloveniji – Tudi z avtom

GOBAVICA, marca – Ob zadnjem preštevanju prometa je prišlo do zanimivih rezultatov: skozi Mengeš se na dan pelje celo nekaj več osebnih vozil kot po Črnem grabnu. Pomeni, da bi moral imeti Mengeš že zdavnaj obvoznico, pa je še nihče ne načrtuje. Večina potnikov pozna Mengeš le po tistih stavbah, ki stojijo ob cesti: nekaj lepih novih zgradb in nekaj obupno grdih starih hiš.

Mengeš pa je kljub temu površnemu vtisu izredno prijetno mestece, lepo predvsem v svojem zaledju proti zahodni strani, kjer se razprostira čudovit športni park s šolo in športno dvorano Fittop. Od tam pa vodi pot na bližnji hrib Gobavico, petnajst minut peš ali poldrugi kilometer z avtom, do Mengeške koče. Kdor samo beži skozi Mengeš, Trdinovega kraja pod Gobavico ne pozna, prave podobe pa si tudi ne more ustvariti brez vzpona po eni izmed lepih stezic do koče. Odkar je na Gobavici (443 m) zakupnik **Zdravko Slapar** iz Kamnika, je steklo življenje na Mengeški koči veliko lepše in prijaznejše. Kot nalašč za sobotni ali nedeljski izlet za Ljubljančane in okoličane, seveda pa tudi za vse druge, ki so se doslej samo vozili po cesti proti Kamniku in Brniku.

Mengeška koča je last Planinskega društva Janez Trdina iz Mengša. Društvo je imelo to smolo, da ni dobilo pravega oskrbnika, zdaj pa je po poldrugem letu steklo precej na bolje. Na Mengeški koči dobite odlično domačo hrano po zmernih cenah – kmečka pojedina za dve osebi stane 180 din, svinjska pečenka 75, kosilo 75, krvavice 70 din, pristna štajerska kapljica pa stane tudi 70 din. Velika pridobitev je odprtje dodatnega objekta – paviljona Jurček ob koči, kjer se lahko za mizami zbere 72 ljudi zaokrožene druščine. Nič čudnega zato ni, da se je tu že marsikateri fant poslovil od samskega stanu, da so tu imela že različna društva in sindikati svoje občne zbore, da se je tu podal v pokoj v dužbi svojih sodelavcev prenekateri starejši delavec. Pa tudi ohcet je že kraljevala v Jurčku in še druge podobne vesele druščine.

Podobno veselo je tu zmeraj ob 1. maju, ko ob znamenju pod vrhom planinci, taborniki ali mladinci zakurijo kres, veselje pa se potem nadaljuje ob koči. Lani je bilo kar tri tisoč veseljakov. Zakupnik Zdravko Slapar želi popestriti tudi letošnje pomladanske sobote s plesi, v načrtu pa ima še nekaj drugih presenečenj. Vse torej teče kot po loju, trudi se vsa družina, tudi trije tako rekoč odrasli otroci, le z reklamnimi tablami je bolj slabo, zato pa tudi mnogi hitijo mimo.

Na Mengeško kočo prideš lahko z avtom, še bolje pa je iti peš. Pride prav vsak, še tako nevešč hoje. Kdor pa je zdrav in ne prelen, naj se poda najprej po čudoviti gozdni poti na Dobeno in Rašico ali pa naj se z ljubljanske strani poda do koče prek Rašice in Dobena na mengeško stran. Z Rašice do Mengeške koče je poldrugo uro hoda skozi pravljični svet.

Mengeška koča je odprta vsak dan, razen ponedeljka, od poldneva do desetih zvečer, na uro pa Slaparjevi preveč ne gledajo, kajti na vrhu Gobavice zbrane in izbrane druščine pač nikogar ne motijo. In še posebnost: v gostinski sobi ima Zdravko tudi sliki dveh naših velikanov: Prešerna in domačega Trdine, ker veliko da tudi na kulturo.

Pomlad na hrib nad Mengešem prihaja vedno zgodaj, zato vas ne vabi samo Mengeška koča s prizadevnim in prijaznim zakupnikom, ampak tudi lepa trim steza, na ducate sprehajalnih poti na iglicah in listju, najlepši zvončki na prisojnih legah in spontana ptičja serenada ob vsaki uri. Kaže, da se ptički na Gobavici nad Mengešem ženijo še pred Gregorjem . . .

IVAN SIVEC

NOVI ZAKUPNIK – Zdravko Slapar z Mengeške koče. (Foto: I. Sivec)

DELO največji slovenski dnevnik na svetu

VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS

■ *Praoče človeštva*

Eva, pramati človeštva, je živela pred 100.000 do 200.000 leti nekje v Afriki, zdaj pa so morda odkrili tudi k njej pripadajočega Adama, ki je bil po pisanju revije Science »zelo zelo majhen moški«, saj naj bi bil prednik današnjega plemena Pigmejcev.

Francoski genetik Gérard Lucotte je sistematično preiskal genetsko banko pariškega Pasteurjevega inštituta, v kateri so shranjeni kromosomi Y ljudstev tega sveta in v njih poiskal določene genetske sestavine. Kromosom Y vsebuje verjetno samo tri gene, eden od njih določa moški spol. Iz pretežno nekoristnega genetskega materiala je Lucotte izbrskal zaporedje genetskih sestavin, ki se med evolucijo očitno niso dosti spremenile. S pomočjo računalnika je dognal pogostost teh »haplotipov« pri različnih skupinah ljudstev, ki danes živijo v Afriki. Izkazalo se je, da je tip XIII posebej pogost pri kromosomu Y Pigmejcev Aka. Tudi antropologi, ki so se pri raziskovanju prednikov opirali na analizo najdenih kosti, imajo Pigmejce skupaj z Bušmani za prve prebivalce Afrike. Sporno pa je, kje so prastarši človeštva živeli. Antropologi domnevajo, da je bil rajski vrt v današnji Keniji, Lucottov Adam pa je živel v trikotniku med Zairom, Kamerunom in Kongom.

■ *Petdeset milijonov lir za nedolžno mladoletnico*

V Rimu so politiki, poslovneži in drugi moški z debelo denarnico pripravljeni plačati tudi 50 milijonov lir za noč z nedolžno mladoletnico. Srečanja z njimi jim je omogočala rimska organizacija, ki je imela podružnico tudi v Belgiji. Ponujala pa je tudi druge vrste »blago«. Petičneži so lahko izbirali med rdečelaskami, eksotičnimi nebelkami, gospodinjami, študentkami in poročenimi ženskami. Dekleta in ženske, ki so prihajale od vsepovsod, so najprej strogo ocenili. Prostitutke iz rimsko-belgijske organizacije so bile zelo iskane, ker so imele zdravniško spričevalo, ki je zagotavljalo, da so zdrave ali pa še nedolžne. Zanimivo je, da je bila njihova nedolžnost večkrat posledica kirurških posegov. Moški so se z dekleti na poziv sestajali v razkošnih hotelih. Želje strank so bile različne. Tako je na primer neko dekle v eni uri zaslužilo milijon lir s tem, da je ljubkovalo zbirko sedemdesetih copat nekega uglednega profesorja.

Glavna organizatorka take prostitucije je bila Maria Rosaria Verderosa, znano ime v krogu prostitutk in razpečevalcev mamil. Veriga prostitucije je bila tako prikrita, da so rimski policisti šele po trimesečni preiskavi zaprli tri vodilne organizatorje deklet na poziv: poleg Marie Rosaraie Verderosa še Francesca Spinellija in Anno Mario Brunno. Ugledne stranke so zdaj na trnih. Bojijo se namreč, da bodo njihove žene zvedele, kako razburljivi so bili prepogostni poslovni sestanki.

■ *Nevarnosti novinarskega poklica*

Lani je med opravljanjem svojih poklicnih nalog, zbiranjem in objavljanjem informacij umrlo najmanj 32 novinarjev. Ameriški komite za varstvo novinarjev vrhu tega v svojem letnem poročilu ugotavlja, da jih v mnogih deželah državne oblasti čedalje bolj ogrožajo. Komite je že pred začetkom zalivske krize, ko so države, udeležene v vojni, začele ovirati delo medijev, postavil na črno listo 16 držav: Burmo, Kitajsko, Gvatemalo, Indijo, Irak, Izrael, Jugoslavijo, Kenijo, Kolumbijo, Kubo, Libanon, Liberijo, Romunijo, Saudsko Arabijo, SZ in Sudan. Tam so lani postali delovni pogoji predstavnikov tiska skrajno težki. Triindvajset vlad je izglasovalo zakone ali odredbe, ki svobodo tiska omejujejo. Med njimi je tudi Kanada, ki je ovirala delo medijev med sporom z Indijanci plemena Mohawk. Časnikarjem so lani dvakrat pogosteje kot poprej prepovedali dostop na sporna območja. Od 32 umrlih novinarjev jih je šest izgubilo življenje na Filipinih, štirje v Pakistanu, trije v Turčiji in trije v Kolumbiji. Leta 1989 je bilo ob življenje 53 poročevalcev. V več kot sto državah je novinarski komite lani registriral več kot tisoč primerov neprimernega ravnanja z novinarji, med njimi 80 telesnih poškodb in 270 aretacij. Približno sto novinarjev v 24 državah je bilo dalj časa v zaporu. Konec leta je vsaj 20 zastopnikov tiska sedelo v zaporih na Kitajskem, ravno toliko tudi v Sudanu. Kot zastrašujoče navaja poročilo povečano število bombnih napadov in požigov sredstev javnega obveščanja. Več kot podvojilo se je tudi zastraševanje z odvzemom gradiva, aretacijami in zasliševanji.

■ *Kako se znebiti starih trabijev?*

Z nemško združitvijo je svoj konec dočakal tudi nekdaj tako priljubljeni trabant. Večina od dveh milijonov lastnikov tega avtomobila se ga zdaj hoče znebiti. Karoserija iz umetne snovi čedalje pogosteje konča v napravah za sežiganje odpadkov. Vendar pa se pri gorenju plastike sproščajo škodljivi plini, zato so zdaj na biotehnološkem raziskovalnem centru v Berlinu znanstveniki odkrili, kako se na za okolje neškodljiv način znebiti starih trabijev. Z genetsko manipulacijo so izdelali bakterije, ki žrejo trabije, zato so jih poimenovali »trabicili«. Pri stalni temperaturi 30 stopinj Celzija pojedo na drobne koščke razrezano karoserijo v dvajsetih dneh.

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1927 se je rodil nemški državnik Hans Dietrich Genscher, od 1969 do 1974 notranji minister ZRN, od tedaj pa že sedemnajsto leto zunanji minister.

Ko je postal Genscher leta 1969 notranji minister, so se začeli novinarji močno zanimati zanj. Eden od njih ga je vprašal, kakšen je njegov recept za uspešno kariero.

»O tem bi lahko precej govoril. Od nekdaj sem bil na primer mnenja, da je v politiki glavno, da si vedno zdrav. Nikoli ne grem na dopust bolj daleč kot na Nizozemsko ali v Bavarski gozd, zato da sem lahko takoj nazaj, če se v Bonnu kaj zgodi.«

●

Leta 1970 je Genscher izročil kot notranji minister nemškemu športnemu idolu Maxu Schmelingu, nekdanjemu svetovnemu prvaku v boksarski težki kategoriji, zvezni križec za zasluge. Po podelitvi je rekel v ožjem krogu:

»Če bi mi kdo v šoli prerokoval, da bom nekoč minister, ne bi to naredilo name posebnega vtisa. Če pa bi izvedel, da bom kdaj izročil odlikovanje Maxu Schmelingu, bi gotovo padel s klopi.«

21. marec

Ob koncu 19. stoletja se je politični zemljevid Evrope močno spremenil. Na Apeninskem polotoku se je vrsta kraljevin, kneževin in mest združila v kraljevino Italijo, v središču Evrope pa je pod vodstvom močne Prusije potekal enak proces – nastalo je ***cesarstvo združene Nemčije.*** *To je bil konec dolgotrajnega razvoja, ki je seveda vplival na ravnotežje sil na evropski celini, trajni problem evropske zgodovine v novem veku. Takoj po ustanovitvi nemškega cesarstva sta se izoblikovali dve dvojici nasprotnikov: svetovnopolitično tekmovanje med Francijo in Nemčijo in med Veliko Britanijo in Rusijo. Bismarck je sicer na* ***prvem zasedanju parlamenta (rajhstaga) 21. marca 1871*** *razglašal, da je Nemčija glede zunanjepolitičnega položaja zadovoljna, vendar je vedel, da Francija ne bo dolgo tolerirala nemške zasedbe Alzacije in Lorene. Zavezništvo je iskal v Avstro-Ogrski, v kateri je videl najbolj zanesljivo družabnico v svoji dolgoročni strategiji. Zbližanje med državama je pospešila ruska politika. Car Aleksander II. in vodja ruske zunanje politike knez Gorčakov sta namreč sklicala sestanek treh cesarjev jeseni leta 1872. Leta 1873 so države že sklenile vojaški dogovor, ki sicer ni presegal vzajemnega svetovanja, toda Bismarck je dosegel svoj cilj: naslonitev na Rusijo v tesni povezavi z donavsko monarhijo. Zbližanje treh cesarjev je imelo sicer nadih starih svetih zvez konservativnih monarhističnih držav v Evropi proti revoluciji, vendar so se poudarki nekoliko premaknili. Bismarck je videl v republikanski ureditvi Francije njeno slabost in jo je zato podpiral, ko pa mu je ta vrnila vojno odškodnino pred postavljenim rokom in tako dosegla predčasen umik nemških čet s francoskega ozemlja, je gonja v nemškem tisku Franciji takoj podtaknila, da pripravlja krizo in vojno. Pruskemu poskusu, da bi s klevetami osamil in tako oslabil Francijo, so nasprotovale druge evropske države in ostro nastopile proti tako imenovanim preventivnim vojnim načrtom, ki so jih kovali v Berlinu. Odtlej se je Bismarck še bolj navezal na Avstro-Ogrsko in to prijateljstvo je trajalo do konca prve svetovne vojne.*

Dogodki na današnji dan

1685 *Rodil se je nemški skladatelj* ***Johann Sebastian Bach*** *(umrl leta 1750), največji mojster baročne polifonije.*

1768 *Rodil se je francoski matematik in fizik* ***Jean-Baptiste Joseph de Fourier*** *(umrl leta 1830), eden prvih teoretičnih fizikov.*

1839 *Rodil se je ruski skladatelj* ***Modest Musorgski*** *(umrl leta 1881).*

1893 *Rodil se je slovenski publicist in pesnik* ***Janko Glazer*** *(umrl leta 1975), naslednik slovenske moderne.*

1898 *Rodil se je ameriški pisatelj slovenskega rodu* ***Louis Adamič*** *(umrl leta 1951).*

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROCI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV DELO STIK. LJUBLJANA. TITOVA 35. DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN

STAVBNO POHIŠTVO MIZAR	**MALOPRODAJA »MIZAR«** Volčja draga vam prodaja stavbno pohištvo vrhunske kakovosti z ugodnimi plačilnimi pogoji. **POPUST, KREDIT.** Tel. (065) 53-121.
CELULITIS, AKNE, OTEČENE NOGE	niso več vaši problemi! **MERITUR d.o.o., tel. (061) 264-264.**
STILTEKS Jeranova 5, Lj. 9.–12., 15.–19. ure	**DOBILI SMO:** pliš, stretch, viskoze, viskozni jersey, čipke ter lanene tkanine **iz uvoza.**
ZA PRVOMAJSKE PRAZNIKE	**RIM,** 1.–4. maja, **na CIPER,** 28. 4.–5. 5. Izredno ugodne cene. **MERITUR,** tel. 061/264-264.
Center za usposabljanje vodilnih delavcev na Brdu pri Kranju	organizira od 8. do 17. aprila 1991 seminar **Kaj mora vedeti vodilni delavec o financah in računovodskih podatkih,** ki ga vodi dr. René Magdalenić. Seminar je namenjen vodilnim delavcem, ki potrebujejo več znanja o financah ali o tem, kako pri odločanju uporabiti računovodske podatke. Z računalniško simulacijo bodo spoznali ključne dejavnike poslovnega in finančnega računovodstva. Informacije po telefonu 064/25-667, 25-668, 28-080, faks: 064/28-476.
KERAMIČNE PLOŠČICE GORENJE	prodajamo od 98 din/m^2 (brez p.d.) naprej v novi industrijski prodajalni **GORENJE TIKI,** Ljubljana, Magistrova 1, tel. (061) 554-341. Odprto od 8. do 15., ob sredah od 8. do 18., ob sobotah od 8. do 12. ure.
LIKO VRHNIKA PONUJA 10–32% POPUST	pri nakupu vseh vrst vrat. Vrata iz programa Liko lahko kupite v vseh slovenskih trgovinah s stavbnim pohištvom, posebej pa priporočamo nakup v salonu Liko Vrhnika, Tržaška 11, tel. 061/752-997, in salonu Liko Kolmanič, Krog pri Murski Soboti, tel. 069/25-364.
POMLADANSKA SMUKA V BOHINJU	Morda smo edini, ki vam lahko še zagotovimo smuko na pomladanskem soncu. Sistem na Voglu obratuje, Žagarjev graben je odprt, mi pa vam lahko najdemo primerno namestitev v naših hotelih in apartmajih. Pokličite **ALPINUM** po **tel. (064) 723-441.**
MOJE POČITNICE SARDINIJA	**Biser Sredozemlja** od 27. 4.–2. 5., letalo iz Ljubljane in 7 nočitev v apartmajih. Inf. **T. A. MERIDIAN,** tel. 064/84-195.
SPANJE ZDRAVO – ZA CENO PRAVO!	**Do 25. marca je velika akcija SPANJE ZDRAVO – ZA CENO PRAVO! Do četrtine nižje cene** spalnic, otroških in samskih sob, predsob, kosovnega pohištva in karnis, vzmetnic, odej in vzglavnikov, posteljnega perila in brisač... **nagradna žrebanja kupcev v Prodajnih centrih SLOVENIJALES: Ljubljana, Vižmarje, Celje, Velenje, Slovenj Gradec in Maribor.**
KITAJSKA KUHINJA do 23. marca	v restavraciji J. & AS v Zg. Jaršah pri Domžalah (ob Induplati) **vsak dan od 18.–22. ure.** Rez. po tel. (061) 721-476.
ALI B. rent a car	**KVALITETNA NOVA VOZILA ZNAMKE MITSUBISHI: LANCER, GALANT, PAJERO, KOMBI L-300. VELIKI POPUSTI ZA DALJŠE NAJEME.** Poslujemo v hotelu Ilirija v Ljubljani od 9. do 16., sob. od 8. do 12. ure.
EL. KABLI UGODNO	**ELEKTROMAX** ● kabel PP/R 3 × 1,5 – 7,60 din ● PP/R 3 × 2,5 – 9,90 din. Cene so brez p. d. **Tel. 061/483-293.**
UNICOM Stegne 25 Cesta 5	Dobimo se pri nas: ★ rolke po 497 din ★ pomivalni in pralni praški SLOI, 4 l mehčalca po 78 din ★ T-shirt's (2 kosa) od 90–99 din ★ za sladke urice pa cadburry's posladki.
PEKARNA IN TRGOVINA METKA Nazorjeva 6 (vhod iz KRAIGHERJEVE PLOŠČADI)	Dnevno **svež kruh** in **pekarsko pecivo** iz domače pekarne, velikonočna akcijska prodaja suhomesnatih izdelkov **mesne industrije** KRAS SEŽANA in vipavskih vin po ugodnih cenah, velika izbira raznih vrst **sira, testenin** Mlinotesta iz Ajdovščine in drugih izdelkov. Odprto vsak dan od 6.30–20., v soboto od 7.–19.30, v nedeljo od 8.–13. ure.
STANOVANJSKA ZADRUGA GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE	Obveščamo vas, da smo **znižali provizijo na samo 3,5%.** Pridobivamo lokacijska in gradbena dovoljenja ter uredimo vpis v zemljiško knjigo. Obiščite nas v Grosupljem, Taborska 13, od ponedeljka do petka od 6.30 do 14. ure, ob sredah do 18. ure ali nas pokličite po tel. 772-112.
AGENCIJA SPARK UPRAVLJA HOSTESNO SLUŽBO V OPERI	Želite izbojšati svoj **imidž v poslovnem svetu** in se uveljaviti v javnosti? Angažirajte hostese agencije SPARK. Tel. 061/301-064 in 317-221.
VELIKONOČNE DOBROTE	Tečaj organizira **DOMUS,** 25. in 26. 3. Prijavite se po **tel. 061/315-244.**
POCENI KERAMIČNE PLOŠČICE	**V METALKINEM PRODAJNEM CENTRU NA TOPNIŠKI 9** v Ljubljani in v **METALKINI PRODAJALNI V DOMŽALAH** prodajajo keramične ploščice po **konkurenčnih cenah:** m^2 ploščic keramika Kaniža stane samo od **19,50–150,20 din,** ploščice drugih domačih proizvajalcev pa samo od **144–286 din!** Pri plačilu v gotovini še **10% popusta!** Pri nakupu nad 5.000 **brezplačna dostava** do 15 km! Pohitite! Ugodnosti veljajo **do 31. 3.**
TERME ČATEŽ VELIKONOČNI PRAZNIKI	30. 3. 1991–6. 4. 1991: paket 7 dni (7 polnih penzionov, kopanje, zdr. pregled, merjenje krvnega tlaka, svečana večerja, zabavni program za odrasle in otroke, ura rekreacije). Cena paketa v dvoposteljni sobi na osebo od 1715,00 do 2940,00 din. Rezervacije po tel. 0608/62-110.
EPSON ROLAND EPSON ROLAND EPSON	Tiskalniki, risalniki, dodatki in potrošni material. Dobava takoj po vplačilu, kakovosten servis je zagotovljen. **SONEX d.o.o., tel./faks. (061) 773-216,** od 8.–10. in 14.–16. ure. Jugoslovanske črke vgrajene v vsak tiskalnik. **V Ljubljani dostavimo blago na vaš naslov.**
Do 31. marca AKCIJSKA PRODAJA POHIŠTVA V MAŽI	Do 31. 3. po tovarniških cenah ali celo ceneje ponujamo pohištvo večine slovenskih proizvajalcev (kuhinje Gorenje, Tovarna pohištva Brežice, Alples Železniki, ...). **MAŽA,** trgovina s pohištvom, Tomšičeva 4 (poleg Name pri pošti), **tel. 061/215-748.**
FORD, OPEL, ... DOBAVA 3 DNI!	SOPOTNIK TRADE, Tržaška 547, vam nudi vse modele FORD 91, OPEL 91 (tudi CALIBRA) in mnogo drugih. Tel. (061) 653-718.
AVTOTEHNA BOSCH	Opremite svoj dom sodobno in praktično! Z gospodinjskimi aparati BOSCH se boste razbremenili, privarčevali energijo, vodo in pralna sredstva. Poleg rednih programov ugodno ponujamo mikrovalovne solo pečice.
POSTANITE NEODVISNI TUDI DOMA	Z njimi celo otroci sami pogrejejo topel obrok, ne da bi se izgubil okus ali biološka vrednost. Poleg obročnega odplačevanja vam ponujamo možnost ugodnejšega deviznega nakupa ter nakazila sredstev občanov iz deviznih hranilnih knjižic. Informacije: Titova 36, tel. 061/315-573, 317-044, Celovška 228, tel. 061/573-737, 573-555.
KMETIJSKA MEHANIZACIJA	**še po starih cenah** do 31. 3. 1991 v **METALKA DISKONTU,** Vižmarje, Celovška 492 b, Lj., tel. (061) 52-261, 52-275.
ANTENSKA ŠOLA ELRAD in DU Gor. Radgona	ponovno organizirata **tečaj za monterje** individual. antenskih naprav, skupinskih naprav, kabelsko razdel. sist. SATV sprejemnih in ant. sist. od 8. 4. do 12. 4. 1991. Prvič bo tudi **predstavitev vgrajenega satelitskega sprejemnika v TV** (stereo varianta) in programa za računalniško projektiranje skupinskih antenskih naprav ter kabelskih razdelilnih sistemov.
Šola tujih jezikov ATIDA, Prešernova 26, Lj.	**ZAČETNI TEČAJ ITALIJANSKEGA IN FRANCOSKEGA JEZIKA!** Dopoldan in popoldan, v majhnih komunikativnih skupinah. **ANGLEŠČINA OSVEŽILNI.** Inf. po **tel. (061) 324-891.**
ŠPANIJA DEŽELA FIESTE IN SIESTE	27. 4.–4. 5., 8 dni, 5 polnih penzionov, cena samo 1.620 din in 140 DEM. Inf. **T. A. A & B,** Titova 235, Ljubljana, tel. 061/341-436.
GROTTINI in UPPER v METALKI	**Novost:** GROTTINI – ekskluzivna **italijanska oprema za vse vrste trgovin** (butike, tekstilne in tehnične trgovine, drogerije, trafike, knjigarne itd....)! **SAMO v METALKI! Novost:** UPPER – sestavljivo **italijansko pisarniško pohištvo. Projektiranje po vašem naročilu in potrebah!** Inf. in prodaja v **kletni etaži LJUBLJANSKE BLAGOVNICE METALKA.**

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

glasba

JAZZ?

Nedelja, 24. 3., ob 20. uri: MILES DAVIS – intervju **Braneta Rončela** in video posnetek münchenskega koncerta. Video degustacija in začetek odštevanja pred velikim sobotnim dogodkom! (Kosovelova dvorana, 50 din.)

Četrtek, 28. 3., ob 21.30: GREEN TOWN JAZZ BAND (dixieland). Predstavitev nove plošče, ki izide pri Jugotonu. Zadnji nastop pred odhodom na turnejo po ZDA (Klub CD, 150 din.)

Sobota, 30. 3., ob 20.30

MILES DAVIS

(Gallusova dvorana, 950, 850, 400 din, popustov ni!)

Četrtek, 21. in petek, 22. 3., ob 19.30: KONCERT ORKESTRA SLOVENSKE FILHARMONIJE, oranžni abonma I in II, dirigent **Uroš Lajovic,** solisti: **Thomas Christian,** violina; **Iva Hraste,** sopran in **Josip Lešaja,** bas. Program: W. A. Mozart – Simfonija št. 25 v g-molu KV 183; Koncert za violino in orkester v D-duru KV 211; A. Zemlinsky – Lirična simfonija za dva solista in orkester. (Gallusova dvorana, 200, 170, 120 din.)

Sobota, 23. 3., ob 21. uri: VITA MAVRIČ, šansoni in socialne pesmi. (Štihova dvorana, 120 din.) Vita Mavrič nam bo zapela pesmi skladatelja Urbana Kodra na verze Menarta, Brechta, Fritza, Wedekinda.

ples

Ponedeljek, 25. 3., ob 16.30 in sreda, 27. 3., ob 19. uri – P. I. Čajkovski: **LABODJE JEZERO, SNG Opera in balet Ljubljana.** (Gallusova dvorana, 400, 300, 150, 50 din, 20% skupinski popust!)

gledališče

Od 25. do 29. 3., ob 19. in 21. uri: PODOBE TRENUTKOV – TEDEN KULTURE LJUBLJANSKIH SREDNJEŠOLCEV. (Kosovelova in Štihova dvorana, 70 din; 50 din za učence nastopajočih šol, popustov ni!)

Sreda, 10. in ponedeljek, 15. 4., ob 20. uri – B. Slade: **OB LETU OSOREJ,** režija B. Kobal, igrata Polona Vetrih in Ivo Ban. (Štihova dvorana, 170 din.)

film

zaradi velikega zanimanja!

Sobota, 23., nedelja, 24., sreda, 27. in četrtek, 28. 3., ob 20. uri: CYRANO DE BERGERAC, režija **Jean Paul Rappeneu.** Igrajo: **Gerard Depardieu,** Anne Brochet, Vincent Penez. Zlata palma za glavno moško vlogo, Cannes 90; nagrada Felix 90 za scenografijo in kostumografijo. (Linhartova dvorana, 50 din, slovenski podnapisi.)

OD 20. do 26. 3., ob 20. uri: RETROSPEKTIVA AKIJA KAURISMÄKIJA

četrtek, 21. 3.: ZVEZA KALAMARI, 1985;
petek, 22. 3.: SENCE V RAJU, 1986; **ponedeljek, 25. 3.: POSLOVNI HAMLET,** 1987;
torek, 26. 3.: DEKLE IZ TOVARNE VŽIGALIC, 1989.
V sodelovanju s ŠKUC – filmska redakcija. (Linhartova dvorana, 50 din, simultani prevod.)

predavanja, seminarji, srecanja

Ponedeljek, 25. 3., ob 19. uri: PO SLEDEH SOŠKE FRONTE V JULIJSKIH ALPAH, predavanje profesorja **Marka Simiča** z 250 diapozitivi! (Kosovelova dvorana, 70 din.)

Četrtek, 21. 3., ob 20. uri: JOŽE HUDEČEK – VEČER S FRANCETOM MIHELIČEM. Priložnostni koncert: **Borut Bučar,** klarinet in **Primož Grašič,** kitara. (Klub CD, 120 din.)
Ob 18. uri bo po Mihelićevi razstavi v Galeriji CD vodil prof. Marjan Tršar. (Galerija, 20 din.)

Petek, 22. in sobota, 23. 3., od 8. do 20. ure: SEMINAR ZA ORFFOV INŠTRUMENTARIJ. V organizaciji ZKOS. (Sejna E3, sejna V1–V2.)

JAPONOLOŠKI SIMPOZIJ V OKVIRU SLOVENSKEGA ORIENTALISTIČNEGA DRUŠTVA V SODELOVANJU s CD **Nedelja, 24. 3., ob 18. uri** – Sunakawa Yuriko: PREDAVANJE IZ JAPONSKE LINGVISTIKE; **ob 20. uri:** PROJEKCIJA JAPONSKEGA FILMA BLATNA REKA. (Sejna E1, vstop prost.)

Torek, 26. 3., ob 19. uri: POT SLOVENSKIH IZSELJENCEV NA TUJE – od Ljubljane do Otoka Solza v New Yorku. Predvaja Marjan Drnovšek. (Sejna V4, vstop prost.)

razstave

Od 21. 3. (otvoritev ob 12. uri) do 14. 4.: IZ OČI V OČI S ŠVICO – Federalizem v politični vsakdanjosti. V sodelovanju z Republiškim sekretariatom za informiranje. (I. preddverje.)

Do 31. 3, od 12. do 20. ure: FRANCE MIHELIČ restrospektivna razstava risb, pastelov in grafik. (Galerija CD, 40 din, študentje in dijaki 20 din.)

Do 31. 3.: JOSEF SUDEK. (Sprejemna dvorana, 30 din, študentje in dijaki 15 din.)

Do 9. 4.: VID INGELEVICS (Kanada). PROSTORI MIRU: ZGODBE O RAZSELJEVANJU. (Mala fotogalerija)

informacije

Center za informacije in prodajo vstopnic CD (pasaža Maksimarketa) je odprt vsak delovni dan od 13. do 20. ure, ob sobotah od 9. do 14. ure in uro pred začetkom prireditev. Tel. 222-815.

ŠB KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI 10 LET

ČETRTEK, 21. 3.: »Moje gledališče« O. PREUSSLER: RAZBOJNIK ROGOVILEŽ. Gostovanje v Murski Soboti.

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG V LJUBLJANI

PETEK, 22. marca, ob 19.30 – Georges Feydeau: DAMA IZ MAXIMA. Za KOLEKTIVE. Naslednja ponovitev bo v soboto, 30. marca.
SOBOTA, 23. marca, ob 19.30 – F.M. Dostojevski-A. Wajda: ZLOČIN IN KAZEN. Za IZVEN (KONTO).

BLAGAJNA DRAME je odprta od 11. do 12. ure in od 18. ure do začetka večerne predstave. Rezervacije po telefonu 221-511.

OPERA BALET
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Seviljski brivec, 23. marca 1991 – Franc Javornik 150. v vlogi Bartola.

OPERNI DOGODEK LETA
Giuseppe Verdi

AIDA

na velikem odru Cankarjevega doma
Petek, 22. marca, ob 19. uri: Verdi, **NABUCCO;** dirigent: Arnič; pojejo: Radovan F., Dimitrova, Nikolova, Elenkov; izven.
Sobota, 23. marca, ob 19. uri: Rossini, **SEVILJSKI BRIVEC,** dirigent: Švara; pojejo: Jeraša, N. Radovan, Reja, Javornik, Šarić; izven.
Ponedeljek, 25. marca, ob 16.30: Čajkovski, **LABODJE JEZERO** v CD; dirigent: Fuad Mansurov; plešejo: Irena Pasarić in Maximiliano Guerra (Buenos Aires); red petek, izven.
Sreda, 27. marca, ob 19. uri: Čajkovski, **LABODJE JEZERO** v CD; dirigent: Fuad Mansurov; plešejo: Irena Pasarić in Maximiliano Guerra (Buenos Aires); izven.
Četrtek, 28. marca, ob 20. uri: Orff, **CARMINA BURANA,** red četrtek, izven.
Petek, 29. marca, ob 19. uri: Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** Lucia: Kathleen Casello; izven.

APRIL V OPERI
Sobota, 6. aprila, ob 19. uri: Verdi, **NABUCCO,** izven.
Sobota, 13. aprila, ob 19. uri: Verdi, **TRAVIATA,** izven.
Sreda, 17. aprila, ob 20. uri: Mozart, **COSI FAN TUTTE, PREMIERA,** dirigent August Haltmayer; izven
Petek, 19. aprila, ob 19. uri: Mozart, **COSI FAN TUTTE,** izven.
Sobota, 20. aprila, ob 19. uri: Mozart, **COSI FAN TUTTE,** red sobota drugi, izven.
Torek, 23. aprila, ob 19. uri: Mozart, **COSI FAN TUTTE,** red torek, izven.
Sreda, 24. aprila, ob 19. uri: Verdi, **TRAVIATA,** red študentski, izven.
Četrtek, 25. aprila, ob 19. uri: Mozart, **COSI FAN TUTTE,** red četrtek, izven.
Petek, 26. aprila, ob 16.30: Mozart, **COSI FAN TUTTE,** red petek, izven.
Ponedeljek, 29. aprila, ob 19. uri: Verdi, **AIDA,** v CD, izven.
Torek, 30. aprila, ob 19. uri: Verdi, **AIDA,** v CD, izven.

Blagajna v Operi od 10. do 13. ure razen nedelje (tel. (061) 331-945) in na petdesetih prodajnih mestih (vsako sredo).

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

ČETRTEK, 21. marca, ob 10. uri – A.T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI, zaključena za šolo. **(80. predstava!)**
Ob 16. uri – A.T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI, zaključena za šolo.
PETEK, 22. marca, ob 10. uri – A.T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI, zaključena za šolo.
Ob 19.30 – D. Mamet: ŽIVLJENJE V TEATRU, za abonma RED V in IZVEN.
SOBOTA, 23. marca, ob 19.30 – J.J. Bricaire-M. Lasaygues: LAŽNIVKA, za IZVEN in KONTO.

MALA SCENA MGL
TOREK, 26. marca, ob 19.30 – S. Vuk: TAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE, za IZVEN in KONTO.
SREDA, 27. marca, ob 20. uri – Ž. Petan: AVDICIJA, za IZVEN in KONTO. Zadnjič na programu!

FOYER MGL
SOBOTA, 23. marca, ob 18.30: Otvoritev razstave slikarja samouka EDVARDA STARCA. Vstop prost.
Vstopnice so v prodaji v Prodajno informativnem centru – PIC MGL, vsak dan od 10. do 12. ure in uro pred predstavo. Telefon 210-852. Vabljeni! Sponzorja MGL sta Mednarodno podjetje Slovenijales in Neodvisni Dnevnik.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

LJUBLJANA, Krekov trg 2
ČETRTEK, 21. marca, ob 17. uri – J. B. Molière: IZSILJENA ŽENITEV, veseloigra. Abonma red U in IZVEN.
PETEK, 22. marca, ob 19.30 – J. B. Molière: IZSILJENA ŽENITEV, veseloigra. Abonma red A in IZVEN.
SOBOTA, 23. marca, ob 19.30 – J. B. Molière: IZSILJENA ŽENITEV, veseloigra. IZVEN.
Prodaja vstopnic dva dni pred dnevom predstave od 16. do 18. ure, na dan predstave pa dve uri pred predstavo. Rezervacije po telefonu 312-860.

Slovensko Mladinsko Gledališče Ljubljana

VLADO KRESLIN
namesto koga roža cveti

TOREK, 26. marca, ob 19.30: **zaradi velikega zanimanja ponovno koncert Vlada Kreslina z gosti:** BELTINŠKA BANDA, HARMONIKAŠICE ZUPAN, TAMBURAŠI ŠUKAR, DARE VALIČ, MIHA HAWLINA
NAJBOLJŠA KOMBINACIJA avtorskega šansona ter slovenske (prekmurske) in ciganske etnoglasbe.
Rezervacije vstopnic: med 10. in 12. uro (razen sobote in nedelje) po telefonu 301-286.
Prodaja vstopnic: med 10. in 12. uro ter 15. in 17. uro (ob sobotah med 10. in 12. uro) v lokalu SMG na Trgu francoske revolucije 5 ter dve uri pred vsako predstavo pri blagajni gledališča.

KOREODRAMA LJUBLJANA

ČETRTEK 21. marca ob 21. uri
SOBOTA 23. marca ob 20. uri
NEDELJA 24. marca ob 20. uri

Jean Genet
POOSTRENI NADZOR

Vstopnice dobite uro pred predstavo pred vhodom v Grumovo klet (Krekov trg 1).
Študenti in dijaki imajo pri nakupu vstopnic popust.

K.U.D. FRANCE PREŠEREN

V četrtek, 21. 3. ob 20. uri bo v glasbenem klubu nastopila skupina **Free Blues Band** (B. Doblekar, P. Amalietti, J. Zadnikar, D. Ocepek, A. Petruša) z gostom Dušanom Kajzerjem. Razstava slik J. A. Razstava je odprta vsak dan, razen nedelje in ponedeljka od 17. do 21. ure.

GLEJ

GLEJ IN BETONTANC TEATER

Gostujeta od 18.–24. marca s predstavo **PESNIKI BREZ ŽEPOV v Glasgowu na** festivalu **NEW MOVES.**
Režija: Matjaž Pograjc
Igrajo: Alman Blaganič, Igor Dragar, Davor Herga, Janja Majzelj, Blažka Müller in Matej Recer
Avtor glasbe: Mitja Vrhovnik-Smrekar
Izvajalci glasbe: Godalni kvartet Enzo Fabiani

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Kulturnica
Židovska steza 1
PETEK, 22. marca, bo 17. uri – Pravljica iz vitrine – M. Loboda: SIVČKOVI SPOMINI, IZVEN.
Vstopnice so na voljo uro pred predstavo.
Veliki oder
SOBOTA, 23. marca, ob 11. in 17. uri: Koroška ljudska v priredbi Janka Modra: MOJCA POKRAJCULJA, IZVEN.
Gostuje Prešernovo gledališče iz Kranja.
Lutkoteka
SREDA, 27. marca, ob 19.30 – Niko Grafenauer: TRAMVAJČICA – PREMIERA.
Gledališka blagajna je odprta v četrtek in petek od 11. do 12. in uro pred predstavo. Rezervacije in informacije ob istem času po telefonu 314-962.

SNG MARIBOR DRAMA

DRAMA SNG MARIBOR PREDSTAVLJA: svečano premiero gledališkega projekta režiserja PAOLA MAGELLIJA in dramatika Georga Büchnerja:

Vojček

»Nekoč je živel otrok, ki ni imel ne matere ne očeta, vsi so pomrli in žive duše ni bilo na svetu. Žive duše ne, pa je šel in dan in noč iskal, in, ker na Zemlji ni bilo nikogar več, se je napotil proti nebu. Mesec se mu je prijazno nasmihal, a, ko je prispel do Meseca, je videl, da je le kos strohnelega lesa, pa se je odpravil proti Soncu, a, ko je prispel do Sonca, je videl, da je le uvela sončnica, potem je prispel do zvezd in videl majhne zlate mušice... Ko se je hotel vrniti na Zemljo, je opazil, da je Zemlja le prekucnjen lonec in bil je sam in samcat, sedel je in jokal in še dandanes tako sedi in joka od samote.« (Georg Büchner)
DRAMA SNG MARIBOR PREDSTAVLJA: svečano premiero in praizvedbo avtorskega projekta režiserja in dramatika PAOLA MAGELLIJA:

EVARISTO sončni harlekin

»Po kraljevem ukazu EVARISTO GHERARDI, sin pokojnega Giovannija in Leonarde Galli, vdove Gherardi, znova poročene Beaumont, star šestindvajset let in po poklicu filozof, s tem vstopa v Troupe Royale kot družabnik, z obveznostjo, da nastopa v vlogi harlekina.« »Dobrodošel med nami!«
PETEK, 22. marca, MINORITSKA CERKEV ob 20. uri – Georg Büchner: VOJČEK. PREMIERA.
SOBOTA, 23. MARCA, ob 19.30 – Paolo Magelli: EVARISTO, SONČNI HARLEKIN. PREMIERA.
NEDELJA, 24. MARCA, ob 19.30 – Paolo Magelli: EVARISTO, SONČNI HARLEKIN. Za red PREMIERSKI.
PONEDELJEK, 25. MARCA, MINORITSKA CERKEV ob 21. uri – Georg Büchner: VOJČEK. PREMIERA.
Gledališka blagajna je odprta vsak dan od 10. do 13. ure in uro pred pričetkom predstave.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna odprta samo, če so predstave, in sicer uro pred predstavo.
Vstopnice lahko rezervirate ob istem času po telefonu 221-206.

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

40 LET SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GLEDALIŠČA CELJE
PETEK, 22. marca, ob 10. uri – J. Švarc–B. Veras: ZMAJ, režiser Igor Stránský, zaključena za OŠ Dušana Jereba iz Slov. Konjic.
Ob 15. uri – J. Švarc–B. Veras:

JEVGENIJ ŠVARC – BOGOMIR VERAS
ZMAJ
V REŽIJI IGORJA STRÁNSKEGA

abonma ČEBELICA 3
SOBOTA, 23. marca, ob 19. uri – Svetlana Makarovič: KABARET 91, režiser Vinko Möderndorfer, gostovanje v Slov. Gradcu ob 19.30 – VEČER SLOVENSKE FOLKLORE v izvedbi akademske folklorne skupine FRANCE MAROLT iz LJUBLJANE.
Solidarnostna prireditev. Predprodaja vstopnic oziroma rezervacije vsak delavnik od 11. do 14. v pisarni Turističnega društva Celje, Tomšičev trg 6/1, telefon 29-445. Vabljeni!
Napovedujemo gostovanje PRIMORSKEGA DRAMSKEGA GLEDALIŠČA iz NOVE GORICE s predstavo SMRTNA PAST, v soboto, 6. aprila ob 19.30.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Rudi Šeligo
KDOR SKAK, TISTI HLAP
ČETRTEK, 21. marca, ob 19.30 za abonma RDEČI in IZVEN

Prodaja vstopnic uro pred začetkom predstav pri gledališki blagajni: rezervacije sprejemamo po tel. 064 21-355 tudi ob delavnikih dopoldne.

KONCERTI

RTV Slovenija in Akademija za glasbo vabita na koncert, v petek, 22. marca 1991, ob 19.30 v veliko dvorano Slovenske Filharmonije.
Program: Schubert, Simfonija št. 8 (Nedokončana)
Mozart, Koncert za klavir in orkester v d-molu
Čajkovski, Simfonija v f-molu
Nastopajo: Marko Vatovec, študent 3. letnika dirigiranja
Diana Tanović, študentka 3. letnika klavirja
Nada Matošević, študentka 2. letnika dirigiranja
Mentorja: Anton NANUT, red. prof.
Dubravka TOMŠIČ-SREBOTNJAK, red. prof.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA
ob 16., 18. in 20. uri
AVTO SMRTI (VANISHING POINT), VB, 1971. R.: Richard Sarafian. F.: **John A. Alonzo.**

KOMUNA
ob 10. uri matineja
VRZI MAMO Z VLAKA, ZDA, komedija.
ob 16.30
PEPELKA (CINDERELLA). ZDA, pravljična risanka. NOVA KOPIJA ENE NAJLEPŠIH DISNEYEVIH RISANK.
ob 18.15 in 21. uri
ANGEL ZA MOJO MIZO (AN ANGEL AT MY TABLE), melodrama. 8 NAGRAD NA FESTIVALU V BENETKAH ('90). Predvidoma zadnjič.

UNION
ob 16., 18. in 20. uri
TRIJE MOŠKI IN MALA DAMA (THREE MEN AND A LITTLE LADY), komedija. I.: **Tom Selleck, Steve Guttenberg, Ted Danson.**

MINI KINO UNION
ob 16., 18.30 in 21. uri
HAVANA, melodrama. I.: **Robert Redford.**

VIČ
ob 16.30, 18.45 in 21. uri
DIVJI V SRCU (WILD AT HEART), melodrama. R.: David Lynch (Twin Peaks). ZLATA PALMA, CANNES '90. Predvidoma zadnjič.

BEŽIGRAD
ob 16., 18. in 20. uri
POLICAJ IZ VRTCA (KINDERGARTEN COP), akcijska komedija. I.: **Arnold Schwarzenegger.**

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
premiera
POD KLJUČEM (LOCK UP), ZDA, akcijski. I.: **Silvester Stallone, Donald Sutherland.**

TRIGLAV
ob 16., 18. in 20. uri
VOZNIŠKO DOVOLJENJE, komedija. Zadnjič.

MOJCA
ob 16. in 17.30
ČUDEŽNI GOZD, Hrvaška/ZDA, risanka.

SLOGA
ob 10. in 12. uri
STRASTI.
ob 14., 16., 18. in 20. uri
KARIN IN BARBARA, SUPERZVEZDI.
ob 22. uri
HUDIČ V GOSPODU HOLMSU.

DOMŽALE
ob 18. in 20. uri
četrtkova predpremiera
DRUGSTORE KAVBOJ (DRUGSTORE COWBOY), ZDA, 1989, kriminalna drama. R.: Gus Van Sant. I.: **Matt Dillon, Kelly Lynch.**

KOČEVJE
ob 18. in 20. uri
VRZI MAMO Z VLAKA, ZDA, komedija. I.: Danny DeVito.

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

MARIBOR
PARTIZAN: ameriški, NEDOKAZANA KRIVDA, ob 16., 18.15 in 20.30.
Ameriški, NEDOKAZANA KRIVDA, ob 10. uri.
Ameriški erotični, SEKSI UNIVERZA, ob 12.15. uri.
KINO GLEDALIŠČE: ameriški, ONA IN NJENI MOŽJE, ob 15.30, 17.30 in 19.30.
UNION: ameriški, RABELJ, ob 16., 18. in 20. uri.
UDARNIK: ameriški, ROCKY V., ob 17. in 19. uri.
Francosko-ameriški erotični, SEKSUALNI DVOMI, ob 21. uri.

CANKARJEV DOM, VRHNIKA: ameriški, MOŽ IZ CADILLACA, ob 20. uri.
SORA, ŠKOFJA LOKA: ameriški, ALIBI ZA UMOR, ob 20. uri
CENTER, KRANJ: ameriški, PROBLEMATIČEN MULC, ob 16. in 18. uri.
FILMSKO GLEDALIŠČE: franc. NIKITA, ob 20. uri.
STORŽIČ, KRANJ: ameriški, SLEPI BES, ob 18. in 20. uri.
ŽELEZAR, JESENICE: ameriški, NEVAREN POSEL, ob 18. in 20. uri.
DUPLICA: ameriški, ČEDNO DEKLE, ob 20. uri.
RADOVLJICA: ameriški, TAM, KJER JE SRCE, ob 20. uri.
BLED: ameriški, DRUŽINSKE SLIKE, ob 20. uri.
BOHINJ: ameriški, NA BOJNI STEZI, ob 20. uri.
DELAVSKI DOM, ZAGORJE: ameriški, DUH, ob 17. uri.
Angleški, PLES V TEMI, ob 19. uri.
DELAVSKI DOM, TRBOVLJE: ameriški, VSI ZMAGUJEJO, ob 17. uri.
DELAVSKI DOM, HRASTNIK: ameriški, WILLOW, ob 19. uri.
NOVO MESTO: ameriški, AVALON, ob 18. in 20.15.
KRŠKO: francoski VELIKA MODRINA, ob 20. uri.
ROGAŠKA SLATINA: ameriški, USODNO NEBO, ob 17. in 19. uri.
SOČA, NOVA GORICA: ameriški, PIŠTOLA BREZ KONTROLE, ob 18. uri.
Ameriški, BULL DURHAM, ob 20. uri.
SVOBODA, ŠEMPETER PRI GORICI: ameriški, OMEGA SINDROM, ob 20. uri.

DELO

Služba družbenega knjigovodstva v Republiki Sloveniji, Podružnica Celje, Ljubljanska cesta 1a, 63000 Celje

objavlja
na podlagi zakona o prometu z nepremičninami (Ur. l. SRS štev. 19/76)

JAVNO DRAŽBO

za odprodajo delov nepremičnine, I. in II. nadstropja poslovne stavbe Gubčeva ulica 2 v Celju, stoječe na zemljišču družbene lastnine parc. štev. 2230, štev. zemljiškoknjižnega vložka 9 k. o. Celje.
Skupna površina poslovnih prostorov je 606,35 m^2, od tega je površina poslovnih prostorov v I. nadstropju 365,75 m^2, v II. nadstropju pa 240,60 m^2 poslovnih prostorov.
Izklicna cena je prometna vrednost delov stavbe in znaša:
za celoto 7,000.000,00 din,
za I. nadstropje **4,500.000,00 din,**
za II. nadstropje **3,000.000,00 din**
V izklicni ceni ni vračunan prometni davek.
Kupnino je treba plačati v celoti v 8 dneh po podpisu pogodbe.
Javna dražba bo **8. 4. 1991 ob 8. uri** v sejni sobi (III. nadstropje) SDK podružnice Celje, Ljubljanska cesta 1a, Celje.
Sodelujejo lahko vse pravne in fizične osebe. Zastopniki pravnih in fizičnih oseb morajo imeti pooblastilo.
Nepremičnine se lahko proda več kupcem, pod pogojem, da jo kupijo kot solastniki. Mogoča je tudi prodaja po delih, vendar pod pogojem, da bosta na isti dražbi prodana oba dela. Prednost imajo kupci oz. kupec, ki ponudi odkup celote.
Morebitni kupci morajo varščino v višini 10% izklicne cene za celoto vplačati na žiro račun štev. 50700-637-55835 in pred dražbo predložiti dokazilo o plačilu. Na nalogu naj bo oznaka »javna dražba«.
Varščino bomo kupcu po odbitku stroškov prodaje vračunali v kupnino, drugim udeležencem pa vrnili brez obresti. Če uspeli ponudnik ne bo sklenil kupoprodajne pogodbe v 30 dneh po javni dražbi, nima pravice do vračila varščine.
Prodajali bomo po sistemu videno – kupljeno, kasnejših reklamacij ne bomo upoštevali.
Stroške prenosa lastništva in prometni davek plača kupec. Nepremičnine si lahko ogledate na podlagi predhodnega dogovora s predstavnikom službe (tel. štev. 26-411, int. 300, 301), pri katerem lahko dobite tudi podrobnejša pojasnila.
Komisija za izvedbo javne dražbe
2324

DNEVNIK »DELO«, IZDAJA ČGP DELO, TOZD DELO ● USTANOVITELJ TOZD DELO ● NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 ● MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA ● YU DELO 31-255 ● POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA ● TISK DRUŽBENO PODJETJE DELO – TISK ČASOPISOV IN REVIJ, P. O. LJUBLJANA, TITOVA 35 ● NAROČNINA TEL. 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** ● POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 10,00 DINARJEV, PETKOVA IN SOBOTNA ŠTEVILKA 14,00 DINARJEV ● **NAROČNINA ZA MAREC 1991:** 300,00 DINARJEV, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 270,00 DINARJEV, VEZANA NAROČNINA ZA DELO PLUS 340,00 DINARJEV, ZA UPOKOJENCE 306,00 DINARJEV, SAMO ZA DELO PLUS 50,00 DINARJEV. ● ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST ● NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 ● POLLETNA NAROČNINA ZA TUJINO JE 468 DEM (ZA LETALSKO DOSTAVO DODATNO ZARAČUNAVAMO PO TARIFI) ● PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0 ● NOVO – ZA LJUBLJANO: MESEČNA NAROČNINA ZA VEČERNO IZDAJO ZA MESEC MAREC 313,00 DIN ● NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA ● ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA ● STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE ● SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35). PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570, TELEFAX 302-414 ● OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35, OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● ROKOPISOV NE VRAČAMO **TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871.**

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

Kompasove mini in maksi počitnice

V državah zahodnega sveta, tudi v Zahodni Evropi, ne potegnejo skoraj nobene poslovne poteze, ne da bi prej opravili natančne raziskave, kaj lahko pričakujejo od načrtovane akcije. Turizem glede tega seveda ni nikakršna izjema. Tako so v Nemčiji na podlagi strokovnih analiz ugotovili, da bi se bili njihovi državljani prej pripravljeni odpovedati avtomobilu kot dopustu, počitnicam in prostemu času. Pri nas takšnih raziskav niso delali, praktične izkušnje pa so pokazale, da smo prebivalci Slovenije hodili na počitnice in potovanja ob finančno za nas še tako slabih časih. Ker verjetno niti letos ne bo bistveno drugače, so organizatorji potovanj, predvsem turistične agencije, za letošnje leto pripravile še pestrejše programe kot prejšnja leta in jih prilagodile pričakovanemu povpraševanju.

Slovenska turistična agencija Kompas želi ustreči najrazličnejšim turističnim željam: roko ponuja tako tistim, ki si hočejo ogledati kakšno veliko športno prireditev v Sloveniji, kot onim, ki so se odločili za potovanje na dolge počitnice na drugi konec sveta.

Agencija Kompas tako organizira oglede zaključne tekme v smučarskih poletih v Planici in vseh tekem svetovnega prvenstva skupine B v hokeju na ledu, ki bo v Sloveniji.

Od prvih aprilskih dni pa do konca pomladi organizira dolgo vrsto izletov in potovanj po stari celini.

Za en sam dan bo mogoče, na primer, s Kompasom dobesedno skočiti v čisto drugačne svetovne: v poljski Krakov, nekdanjo prestolnico države, v spet združeni Berlin, v Carigrad, mesto na dveh celinah, ali v večno mesto Rim. Zjutraj bodo potniki sedli na ljubljanskem letališču Brnik na letalo, ki jih bo v uri ali dveh popeljalo v izbrano mesto, v katerem si bodo ves dan ogledovali največje zanimivosti, zvečer pa se bodo spet vrnili na domače letališče.

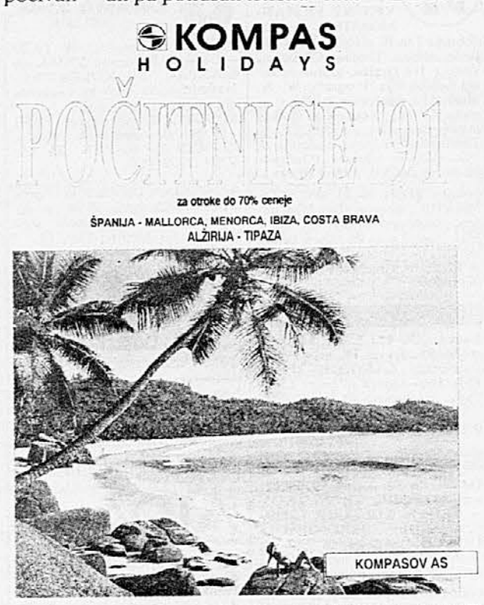
Za dva ali tri dni si bodo lahko Kompasovi gostje v spomladanskih dneh ogledali nekatere bisere severne Avstrije in južne Nemčije, med drugim München, Berchtesgaden, Salzburg, Passau ali Regensburg, pet dni doživljali nepozabni Pariz, kamor se bodo po želji peljali bodisi z avtobusom bodisi z letalom, se za štiri ali pet dni odpravili na Azurno obalo, v Provanso ali Šampanjo ali se podali za štiri dni na Nizozemsko. Čisto pravo veliko potovanje, ki traja osem dni, pa so pri Kompasu imenovali Spoznajte Evropo. Kompasovi gostje bodo med drugim videli Salzbrug, München, Nürnberg, nekaj gradov ob Renu, Köln, Amsterdam, Alsmer, Haarlem, Haag, Bruselj, Pariz, Ženevo, Zürich in Innsbruck – vse v osmih dneh.

Če bomo letos – tako kot prejšnja leta – 1. maj še praznovali dva dni, si bo mogoče z dodatnim dnem dopusta privoščiti pet dni počitnic, če pa bi vzeli tri dni dopusta, bi bile počitnice dolge kar devet dni. Kompas je organiziral počitnice tako za ene kot za druge, predvsem pa še nekatera že tradicionalna množična srečanja, ki jih pripravlja bodisi samostojno bodisi z nekaterimi slovenskimi javnimi mediji. Eno od takih bo Kompasovo srečanje v Lanterni pri Poreču, kjer bo živahno vsak dan od jutranje telovadbe do zadnjega plesa v poznih večernih (ali pa zgodnjih jutranjih) urah. Predvsem bo srečanje športno obarvano, saj bodo udeleženci lahko igrali mali golf, nogomet, tenis, odbojko in košarko – ali pa jadrali ali vlekli vrv, če bodo želeli; lahko bodo odšli na Brione, v Benetke ali na panoramsko plovbo z ladjo, lahko pa se bodo samo sprehajali brali in počivali – ali pa pokušali istrska vina. – Z Dnevnikom in Radiom Slovenija bo Kompas podobno srečanje organiziral v Rabcu, in sicer v hotelskem naselju Girandella, kjer imajo med drugim kavarno, diskoteko, pivnico, aperitiv bar in vrsto športnih objektov, med drugim tudi teniška igrišča. Tudi tam bodo organizirali športna tekmovanja, izlete z avtobusom in ladjo ter bogato družabno življenje. – Po tradiciji je karseda zabavna Antenina prvomajska karavana, ki bo za pet dni odpotovala v Medulin pri Pulju, nič manj pa ne bo privlačno Kompasovo ribiško srečanje v Vrsarju.

Predvsem (ali velik del) za prijatelje teniške igre bodo med prvomajskimi prazniki »odprti« trije Kompasovi teniški kampi, in sicer v Umagu v Istri, v Šmarjeških Toplicah na Dolenjskem in v Bolu na otoku Braču. V vseh treh krajih so predvidene dolge prvomajske počitnice (v Umagu tudi petdnevne), vsak dan pa bo tam po dve ali štiri ure teniškega treninga pod strokovnim vodstvom izkušenih trenerjev, pa tudi samostojno igranje. V Šmarjeških Toplicah bo poleg tega bogato poskrbljeno za družabno življenje: koktajl s plesom, večer zimzelenih melodij v Topliški kleti (kajpak s poskušnjo izbranih vin), kresovanje na pikniku, večerja v gostišču Prinovec, kjer bodo gostom igrali na citre, pa izlet na Trško goro, po dolini gradov, v nekatere dolenjske industrijske trgovine, izlet v Pleterje in še kaj. V Bolu na Braču pa bodo gostje Kompasovega teniškega kampa lahko obiskovali še Kompasovo šolo jadranja na deski ter si ob vsem tem ogledali še finale teniškega turnirja »Ladies Open Bol '91«.

Tisti, ki se bodo tedaj vrnili z morja, bodo z eno nogo že v poletju, Kompas pa z obema: že na ljubljanskem sejmu Alpe Adria konec tega meseca bo na voljo Kompasov katalog »Počitnice '91«, v katerem bodo natančno opisane številne možnosti dopustov s to turistično agencijo, od Kompasovih poletnih klubov, teniških kampov, šol jadranja na deski, zasebnih počitniških stanovanj, ponudb za naturiste, križarjenj z dvojambornicami in jadrnicami, Kompasovih otroških programov in jezikovno športnih kampov za otroke do dopustov na na španskih Balearih in na Costi Boravi, v Tuniziji, Grčiji, Alžiriji, Sovjetski zvezi, na Cipru, v Franciji, Združenih državah Amerike in na Martiniku.

Podrobnosti o vseh omenjenih programih lahko že zdaj izveste v vseh Kompasovih poslovalnicah in pooblaščenih turističnih agencijah.

Že sedaj si rezervirajte počitnice tam, kjer se poletje začne prej
MALLORCA ● RODOS ● KRETA
● izkoristite ugodnosti zgodnejše prijave

COSTA DEL SOL najbolj sončni del španske obale z letalom 8. IV., 13 dni ● 7.500 dinarjev

velikonočna potovanja
TURA PO SICILIJI
z letalom 27. III., 6 dni ● 7.800 dinarjev
ZÜRICH ● BERN ● LAUSANE ● ŽENEVA ● z avtobusom 30. III., 5 dni ● 3.900 dinarjev

daljna potovanja
HISPANO – AMERICANA:
PERU ● BOLIVIJA ● ARGENTINA ● BRAZILIJA ● z letalom 26. IV., 17 dni

spomladansko smučanje
VAL SENALES
1.–5. V. ● najem apartmajev od 2.600 dinarjev

velike teniške prireditve na Braču
BOL
hotel Elaphusa, 7 dni ● 1.550 dinarjev

prvomajski prazniki
26. in 30. IV., 5 dni
UMAG, hotel Punta ● 900 dinarjev
POREČ, hotel Delfin ● 1.450 dinarjev

POČITNICE '91 NA JADRANU
Zahtevajte cenik poletnih počitnic!
Ljubljana: 061/222-741, 222-711
Portorož: 066/73-264, 74-496
Bled: 064/78-965, int: 236, 237
ATLAS club
Zahtevajte prijavnico!
ATLAS air tours yugoslavia

dalmacijaturist
YUGOSLAV TRAVEL AGENCY

DALMACIJATURIST VAS VABI
– na eno- in večdnevne izlete po domovini in tujini z avtobusom
– maturantske izlete
– letni oddih po zagotovljenih cenah
– 1. MAJ – POREČ, OPATIJA, KRK, RABAC
– Avtokamp BABURA – Supetar na Braču – letna namestitev prikolic
– PLANICA – smučarski poleti 23. in 24. 3. po ceni 190 din
– BUDIMPEŠTA 3 dni, odhod 12. 4., še nekaj prostih mest
– Vabimo vas tudi v novo odprto trgovino DAL TUR SHOP na Linhartovi 3
Priporočamo se Dalmacijaturist, Ljubljana, Linhartova 3, telefon 061-322-998, 314-491.

Yugotours
Ljubljana, Titova 36, IX, tel. (061) 321-794, 321-795

PRVOMAJSKE POČITNICE NA JADRANU
27. 4. –2. 5. in 30. 4.–5. 5. 91
UMAG od 365 do 1215 din, POREČ od 480 do 2025 din,
ROVINJ od 1050 do 2275 din, VRSAR od 465 do 930 din,
PULJ od 540 do 1595 din, OPATIJA od 1465 do 2255 din,
RABAC od 1310 do 1475 din, OTOK KRK od 1180 do 1335 din,
MALI LOŠINJ 1360 din, CRIKVENICA od 1335 do 1640 din
RAB – ZADAR – TROGIR – BRELA – BAŠKA VODA – MAKARSKA – PODGORA – SUPETAR – BOL – HVAR – DUBROVNIK

DUBROVNIK z letalom od 24. 4.–2. 5. 91

RIM 4 dni avtobus 28. 4., 23. 5., 13. 6.
RIM–NEAPELJ 5 dni avtobus 27. 4. in 8. 6.
PARIZ 5 dni letalo 24. 4., 22. 5. in 26. 6.
LONDON 5 dni letalo 24. in 29. aprila, 22. maja in 26. junija
BARCELONA 3 dni – posebno letalo 30. 4.
PRVOMAJSKO SMUČANJE – LEDENIK/HINTERTUX 6 dni – 27. aprila
MOSKVA – LENINGRAD 6 dni – 30. 4.

KOMPAS

★ STROKOVNA POTOVANJA ★
★ S POSEBNIM LETALOM V:
★ HANNOVER – INDUSTRIJSKI SEJEM, 3 dni, letalo, 10. 4.; 4 dni, 12. 4.
★ LONDON – CABLE/SATELITE (komunikacija), letalo 4 dni, 7. 4.
★ MILANO – MEDN. SEJEM POHIŠTVA, 3 dni, avtobus, 12. 4.
★ BOLOGNA – SEJEM OTROŠKE KNJIGE, 3 dni, avtobus, 5. 4.
★ DUNAJ – IFABO (pisarniška oprema in tehnologija), 3 dni, 23. 4.
★ BOLOGNA – COSMOPROF, avtobus, 2 dni, 20. 4.
★ BOLOGNA – COSMOPROF, avtobus, 1 dan, 21. 4.
★ MILANO – PLAST, 3 dni, avtobus, 6. 5.
★ ŽENEVA (Medn. razstava investicij in novih tehnik), 4 dni, 17. 4.
★ KOBENHAVN – SEJEM POHIŠTVA IN NOTRANJE OPREME, 4 dni, 25. 4.
★ FRANKFURT – INFOBASE, 3 dni, letalo 23. 4.
★ ESSEN – EQUATANA, 4 dni, letalo, 25. 4.
★ DÜSSELDORF – INTERHOSPITAL, 4 dni, letalo, 22. 4.
★ FRANKFURT – TECHTEXTIL, 3 dni, letalo, 14. 5.

★ GALERIJA KOMPAS ★
Newyorška slikarska razstava MIK

BLACK SWAN
turistična agencija, Ljubljana, Cigaletova 3
odprto: vsak delovni dan od 7. do 19. ure brez prekinitve, sobota od 7. do 12. ure.
PONUDBA ZA POTOVANJA V TUJINO 1991. POZOR!
IRAN–PERZIJA
ZELO UGODNA CENA!
POTUJTE V IRAN!
VSE INFORMACIJE V AGENCIJI BLACK SWAN NA CIGALETOVI 3, LJUBLJANA
BLACK SWAN PRVI V JUGOSLAVIJI ORGANIZIRA POTOVANJE V IRAN v letu 1991!
VABIMO VAS V IRAN NA TURISTIČNE OGLEDE, NUDIMO PA TUDI POMOČ PRI NAVEZAVI POSLOVNIH STIKOV!
BLACK SWAN VAS VABI V IRAN S PODPORO VISOKE USTREZNE INŠTITUCIJE
VABIMO VAS PONOVNO V SINGAPUR, INDONEZIJO, MALEZIJO IN PONOVNO NA TAJSKO!
NUDIMO TUDI: AVTOKARTE, RENT-A-CAR, NAJEM JAHT – IN OSTALO ...
POSTANITE NAŠ GOST TUDI VI!
Telefoni: (061) 302-421, 302-426, 316-062, telefaks: (061) 321-467, telex: 322-99, telegram: BLACKSWAN LJUBLJANA.
RENT-A-CAR PONUDBA
delovni čas: od 7. do 19.,
ob sobotah od 7. do 12. ure,
telefoni: 302-421, 302-426, 316-062

SAP
Ljubljana, Titova 38, tel. 061/310-868, 317-931

1. MAJ – PREŽIVITE PRIJETEN PRAZNIK:
– ŠPANIJA: 8 dni, avtobus.
– PARIZ: 5 dni, avtobus, 27. 4. 91.
– SAN MARINO: 2 dni, avtobus, 27. 4. 91.
– LAGO MAGGIORE: 5 dni, avtobus, 1. 5. 91.
– BENETKE: 1 dan, 20. 4. 91.
– MORJE: Portorož, Umag, Vrsar, Poreč, Selce.
– KRIŽARJENJA PO JADRANU: tedenski paket.
– SMUČANJE – KAPRUN: 5 dni, polpenzion.

KUPOVALNI IZLETI:
– MÜNCHEN: 5. 4. 91 ob 23. uri.
– PALMANOVA, GORICA: 13. 4. 91 ob 6. uri.
– BELJAK, TRBIŽ: 16. 4. 91 ob 13. uri.
TRST: 18. 4. 91 ob 13. uri.

NUDIMO TUDI: VSE VRSTE PREVOZOV S SODOBNIMI AVTOBUSI Z VIDEO NAPRAVAMI!
POTUJTE Z NAMI

VELIKA HOLANDSKA TURA
26. 4. do 5. 5. 1991 – avtobus
AMSTERDAM, 26. 4. do 1. 5. 1991 – letalo
BARCELONA, 26. 4. do 3. 5. 1991 – letalo
BARCELONA, 26. 4. do 3. 5. 1991 – avtobus
1. maj ob morju
MALI LOŠINJ, 27. 4. do 4. 5. 1991 avtobus
MATURANTSKI IZLETI – UGODNE CENE
UGODEN NAJEM AVTOBUSOV.
slavnik koper
Informacije
SLAVNIK LJUBLJANA, TAVČARJEVA 8a. Tel. 321-351, 321-552.

globtour
EMONA GLOBTOUR, LJUBLJANA TRAVEL AGENCY – 61000 LJUBLJANA ŠMARTINSKA 130 JUGOSLAVIJA

PRVOMAJSKI PRAZNIKI:
1. MAJ – MORJE, PLANINE (30. 4.–5. 5.)
KUKLJICA – KORNATI – avtobus – 4 dni – odhod 1. maja
BRATISLAVA–DUNAJ – avtobus, 3 dni – odhod 1. maja
KRAKOW – WIELICZKA – CZESTOCHOWA–OSWIECIM – avtobus, 5 dni – odhod 30. 4.
BUDIMPEŠTA – avtobus – 3 dni, odhod 27. 4.
PRAGA – avtobus – 4 dni – odhod 30. aprila 91
ISTANBUL – 4 dni – odhoda: 26., 29. 4. – letalo
CIPER – letalo – 8 dni – odhod 28. 4.
MALTA – letalo – 5 dni – odhodi 27. 4., 1., 5., 8. 5.
TUNIZIJA – letalo – 8 dni – odhod 27. 4.
ARGENTINA – BRAZILIJA – 13 dni – odhod 27. 4.
VAL THORENS – odhod 26. 4.–4. 5.
KAPRUN – 30. 4.–5. 5.
ŠPANIJA – BARCELONA – avtobus, letalo – odhod 27. in 30. 4.
ŠPANIJA ZA MLADE – avtobus – 27. 4.
PRVOMAJSKE POČITNICE V LLORET DE MARU – letalo – odhod 27. 4.–3. 5.
BANGKOK – 26. 4., 6. 5.

IZLETI V TUJINO:
MÜNCHEN – ogledi in nakupi – odhod 5. 4. ob 23.30
BUDIMPEŠTA – 3 dni – petek: nedelja – po dogovoru
LONDON – 5 dni – odhod 3. 4., 8., 22. 5., 5. 6.
LONDON – 3 dni
ISTANBUL – 4 dni – odhodi 12., 19. 4., 10., 17., 24., 31. 5., 7., 14. 6. – letalo
PARIZ – 5 dni – odhodi 17. 4., 1. 5., 5. 6.

DUBROVNIK IN ČRNA GORA – 3 dni – letalo – odhodi 10., 17., 24., 31. 5., 7., 14. 6.

SEJMI:
BOLOGNA – COSMOPROF – kozmetika, parfumerija, frizerstvo – odhodi 20. in 21. 4.

PRIPRAVILI SMO POSEBNE PROGRAME ZA ZAKLJUČENE SKUPINE PO UGODNIH CENAH! Kličite: 061/218-565, 217-565.

MATURANTJE! ZA VAS IMAMO PRIPRAVLJENE POSEBNE PROGRAME (ŠPANIJA, TURČIJA, CIPER, DOMOVINA, TUNIZIJA, KRF)

PRIJAVE SPREJEMAJO VSE POSLOVALNICE EMONA GLOBTOUR IN DRUGE POOBLAŠČENE TURISTIČNE AGENCIJE!
Informacije: 061/327-743, 311-164

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

► PLANICA – SLOVENSKI PRAZNIK – finale svetovnega pokala v smučarskih poletih, ⇨, 1 dan; odhodi 22., 23. in 24. marca

PRVOMAJSKI IZLETI IN POČITNICE
► ŠPANIJA – ✈+337 – 6 dni, odhod 30. 4.
► AMSTERDAM – ✈+337 – 5 dni, odhod 27. 4. in 1. 5.
► PARIZ – ✈ – 5 dni, odhod 24. 4. in 1. 5.
► TORONTO – KANADA – ✈ – 7 dni, odhod 25. 4.
► PARIZ ⇨ – 5 dni, odhod 27. 4.
► RIM ⇨ – 4 dni, odhod 2. 5.
► SICILIJA – ⇨ – 7 dni, odhod 29. 4.
► RIM ⇨, 4 dni, odhod 1. 5.
► GRČIJA – ⇨+341, 8 dni, odhod 27. 4.
► BAVARSKI GRADOVI – ⇨, 3 dni, odhod 2. 5.
► SAN MARINO – RAVENA ⇨, 2 dni, odhod 1. 5.
► DUNAJ – ⇨, 2 dni, odhod 1. 5.
► BENETKE – zeleni ⇨, 1 dan, odhoda 27. 4. in 2. 5.
► PULJ/PUNTA VERUDELA – ⇨, 4, 5 ali 7 dni, odhoda 27. in 30. 4. Polni penzioni ali najem apartmaja, odhodi iz Mb., Ce. in Lj.
► NOVI VINODOLSKI – od 30. 4. do 5. 5.
► BANJOLE PRI PULJU – od 30. 4. do 5. 5.

PRVOMAJSKA SMUKA
VOGEL / SKI hotel, Murka, dep. hotel Zlatorog od 30. 4. do 5. 5.

POČITNICE '91
► KATALOG in cenik na voljo od 25. 3. v vseh poslovalnicah SLOVENIJATURISTA

IZLETI IN POTOVANJA
► RIM – ⇨, 4 dni, odhod 30. 5.
► SICILIJA – ⇨, 7 dni, odhod 20. 5.
► PARIZ – ⇨, 5 dni, odhoda 22. 5. in 5. 6.
► PARIZ – ✈, 5 dni, odhoda 10. in 17. 4.
► BENETKE – 1 dan, odhoda 13. in 20. 4.
► DUNAJ – ⇨, 1 dan, odhoda 6. in 20. 4.
► SALZBURG – MÜNCHEN – ⇨, 2 dni, odhod 19. 4.
► ČEŠKOSLOVAŠKA – NITRA, ⇨, 3 dni, odhod 18. 4.
► PLIBERK – ⇨, 1 dan, odhod 13. 4.

INFORMACIJE IN PRIJAVE
SLOVENIJATURIST Ljubljana, (061) 325-646, 325-651; Maribor (062) 28-990, 28-851, Celje (063) 24-719, 26-010, Murska Sobota (069) 21-189, Rogaška Slatina (063) 811-488, Nova Gorica (065) 26-012, 26-554; Koper (066) 21-358; Portorož (066) 75-670, Pulj (052) 42-496, 42-497; Bohinjska Bistrica (064) 721-032, Kranj (064) 21-946; Poreč (053) 34-644, 34-804.

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

izletnik celje
IZLETNIKOVA TURISTIČNA AGENCIJA
CELJE, Mariborska 1, tel. (063) 21-533

Pripravili smo naslednja potovanja:
★ EUROFLORA – mednarodna cvetlična razstava odhod 19. 4., 2 dni, avtobus
★ COSMOPROF – razstava parfumerije in kozmetike odhod 19. 4., 2 dni, avtobus
Za prvomajske praznike vam predlagamo:
★ COSTA BRAVA – 6 dni odhod 30. 4., avtobus
★ PARIZ – 4 dni odhod 1. 5., avtobus
★ SALZBURG–DUNAJ – 2 dni odhod 1. 5., avtobus
★ Pripravljeni so že tudi 5- in 7-dnevni paketi za PRVOMAJSKE PRAZNIKE, morje, zdravilišča in planine
★ INFORMACIJE: komerciala Celje 21-533, Celje 29-270, Žalec 711-114, Velenje 853-198, Krško (0608) 31-373 in pooblaščene agencije!

KOMPAS

★ POČITNICE – domovina ★
★ SENIOR KLUBI (7 dni bivanja)
★ M. LOŠINJ, htl. AUROPA, do 30. 3., cena 1.700 din, prevoz organiziran
★ ZA KONEC TEDNA V ISTRO (weekend programi)
★ ROVINJ, htl. PARK, 10% popusta za upokojence, ugodna cena
★ NOVIGRAD, htl. MAESTRAL, weekend tenis tečaji, PRVOMAJSTKI TENIŠKI KAMPI
★ ŠMARJEŠKE TOPLICE, 8 dni, 27. 4.
★ UMAG, Stella maris, 6. oz. 9 dni, 27., 30. 4.
★ BOL, 9 dni, 27. 4.
PRED IZIDOM:
★ Program MINI POČITNICE za 1. maj
★ PROGRAM KOMPASOVO POLETJE '91

★ POČITNICE – TUJINA ★
★ KANARSKI OTOKI: GRAN CANARIA IN TENERIFE, vsak ponedeljek
★ CIPER: LARNACA, LIMASSOL, vsako sredo

★ SMUČANJE 90/91 ★
★ VAL THORENS – 1. MAJ, tradicionalni klub – že v prodaji, 26. 4.–4. 5, ali 28. 4.–6. 5.
★ MALLNITZ, 1. maj – SNEŽNI KLUB NA KOROŠKEM, od 28. ali 30. 4. do 5. 5.
★ MARMOLADA, 1. maj, Italija, 29. 4.–5. 5.
★ ROGLA – smučanje, tek na smučeh, tenis, plavanje, squash ...
★ PLANICA – 22.–24. 3.
EKSKLUZIVNI ZASTOPNIK ZA PRODAJO VSTOPNIC
★ SP SKUPINE B V HOKEJU, 28. 3.–7. 4., v Ljubljani in na Jesenicah
★ Uradna agencija za prodajo vstopnic

★ JADRANJE ★
★ NAJEM JADRNIC IZ PORTOROŽA / BIOGRADA n/m / SPLITA / DUBROVNIKA
★ MOTORNE JAHTE IZ PORTOROŽA
★ OLDTIMERJI – KRIŽARJENJE MED OTOKI ZA ZAKLJUČENE SKUPINE

IZLETI – DOMOVINA
★ DOLENJSKE TOPLICE, 2. 4.–9. 4
★ TUHELJSKE TOPLICE, 30. 4. – 5. 5.
POSEBNA PONUDBA: POTOVANJA ZA UČENCE, DIJAKE IN ŠTUDENTE

★ POTOVANJA V TUJINO ★
★ ENODNEVNI SKOK Z LETALOM v KRAKOV, BERLIN, 9. 4., CARIGRAD, 16. 4. in RIM 23. 4.
★ ŠPANIJA ZA MATURANTE, 6 in 8 dni, avtobus, 26., 28., 30. 4., 7., 21., 28. 6.
★ DUNAJ, 3 in 2 dni, avtobus, 12. 4., 1. 5.
★ DUNAJ IN SAMOSTANI, 3 dni, 1. 5.
★ SALZBURG – Mozartovo mesto – obisk razstave, vsak teden od 1. 4. dalje
★ BISERI S. AVSTRIJE IN J. NEMČIJE – München, Regensburg, Berchtesgaden, 2 in 3 dni, april, maj
★ ROMANTIČNA CESTA IN BISERI BAVARSKE, 6 dni, 27. 4., 29. 6.
★ IRSKA – ZELENI OTOK, 6 dni, letalo 26. 4., 17. 5., 28. 6.
★ ŠKOTSKA, 5 dni, letalo, 26. 6., 19. 7.
★ ŠVICA, 3 ali 4 dni, avtobus, mar., apr., maj, junij
★ GRČIJA, posebno letalo, 4 dni, 4. 5., 5 dni, 26. in 30. 4.
★ KATALONIJA in MADRID, 5 dni, letalo/bus, 25. 4., 1. 5.
★ MADRID, 3 dni, letalo, 29. 4.
★ POD OBRONKI PIRENEJEV, 8 dni, letalo, 26. 4., 24. 5., 18. 10.
★ ANDALUZIJA IN MADRID, 8 dni, letalo, 26. 4., 17. 5., 27. 9.
★ AZURNA OBALA, 4 dni, 4. 4., 18. 4., 36. 4., 30. 4., 2. 5
★ PROVANSA, 5 dni, 3. 4., 1. 5., 22. 5.
★ ŠAMPANJA, 5 dni, 3. 4., 1. 5., 29. 5.
★ NEPOZABNI PARIZ, 5 dni, avtobus, 11. 4., 25. 4., 1. 5., letalo 5 dni, 3. 4., 17. 4., 27. 4., 1., 8. 5.
★ PROVANSA ZA SLADOKUSCE, 8 dni, 27. 4.
★ LONDON, 4 dni, 19., 26. 4., 5 dni, 17., 24. 4., 1. 5. (3 dni, za zaključene skupine)
★ NIZOZEMSKA, 4 dni, letalo, 11., 18., 25. 4.
★ NIZOZEMSKA, 5 dni, avtobus, 10., 17., 30. 4.
★ CVETOČA HOLANDIJA, letalo/bus, 27. 4., 1. 5.
★ SPOZNAJTE EVROPO, 8 dni, 14., 26. in 27. 4.
★ RIM, avtobus, 4 dni, 11., 18., 25. 4.
★ MADRID, 4 dni, 29. 3., 12. 4.
★ NICA – FORMULA I, 4 dni, 10. 5.
★ MOSKVA, 5 dni, letalo, 29. 4., 24. 6., 22. 7.
★ MOSKVA, LENINGRAD, 8 dni, letalo, 25. 4., 30. 5., 20. 6.
★ MOSKVA, LENINGRAD, KIJEV, 8 dni, letalo, 12. 4., 31. 5., 28. 6.
★ STARORUSKA MESTA, 8 dni, letalo, 18. 4., 16. 5., 22. 8.
★ SREDNJA AZIJA – Taškent, Samarkand, Buhara, 13 dni, letalo, 11. 6.
★ SIBIRIJA – Abakan, Novosibirsk, Irkutsk, Bajkalsko jezero, 11 dni, letalo, 20. 6.
★ PRAGA, 3 in 4 dni, 12. 4., in 27. 4.
★ BUDIMPEŠTA, 3 in 4 dni, avtobus, 5., 12. 4. in 27. 4.
★ RIM SKOZI STOLETJA, 5 dni, avtobus, 1. 5.
★ RIM–NEAPELJ–CAPRI, 5 dni, avtobus/letalo, 2. 5.
★ FIRENCE – BISER RENESANSE, 3 dni, avtobus, 3., 17. 5.
★ URBINO–SAN MARINO, 3 dni, avtobus, 1. 5.
★ PADOVA–BENETKE, 1 dan, avtobus, 27. 4., 1., 4., 18. 5.
ENOLETNO ŠOLANJE V 4. LETNIKU SREDNJE ŠOLE V ZDA ŠOLSKO LETO 91/92
IZŠEL KATALOG TEČAJI TUJIH JEZIKOV '91

★ V PRIPRAVI
– CARIGRAD, 4 in 5 dni, letalo, april, maj, junij
– EGIPT, 5 in 9 dni, letalo, april, maj, junij
– SAFARI KENIJA–TANZANIJA, 11 ali 14 dni, letalo, 26. 4., 24. 5.
– SAFARI JUG AFRIKE 15 dni, letalo 1. 5., 14. 8., 18. 9.
– GRAN CANARIA, 8 dni, letalo 29. 4.,
– ZAHODNA TURČIJA, 8 dni, letalo, 25. 4., 20. 5.
– MESEČEVA POKRAJINA KAPADOKIJA, 8 dni, letalo 28. 4. in 24. 6.
– CIPER, 5 dni, letalo, 24. 4.; 1., 15., 22. 5.; 5., 12., 19. 6
– KRALJEVSKA MESTA MAROKA 8 dni, letalo 25. 4., 23. 5.
NOVA BROŠURA ZDA 91/92 – potovanja za skupine in posamezne
★ VELIKA POTOVANJA ★
★ INDIJA–KATMANDU, 15 dni, 24. 4.
★ ŠRI LANKA–MALDIVI, 14 dni, 6. 4.
★ HONGKONG–BANGKOK–PATAJA, 11 dni, 24. 4., 12. 6.
★ ZAKLADI TAJSKE, 10 dni, 24. 4., 3. 7.
★ BANGKOK–PATAJA/PHUKET, 10 dni, 27. 3., 24. 4., 22. 5.
★ BANGKOK–PHUKET–SINGAPUR–KUALA LUMPUR, 11 dni, 26. 4. 31. 5.
★ SEVERNA INDIJA – GOA, 13. dni, 24. 4.
★ BALI, 11 dni, 26. 4., 20. 7.
★ INDONEZIJA, 24 dni, 21. 4., 4. 8.
★ FLORIDA, KARIBI, MEHIKA, 8, 13 ali 15 dni!
★ AVSTRALIJA, 19 dni, 25. 4.; 1. 8.
★ NORDKAP, 12 dni, letalo 12. 7.

★ NAROČILA AVTOBUSNIH PREVOZOV – MODERNI TURISTIČNI AVTOBUSI
Prometna služba, Ljubljana, Pražakova 4, tel. (061) 326-159

Srečanje s pisateljem in njegovim vračanjem k sebi

Ni si bilo lahko pridobiti pravice do javne besede

Cvetko Zagorski je kot pisatelj v bralčevi zavesti močneje zaznamovan zaradi vabljive pisateljske govorice, ki se ji je podredil z vso vztrajnostjo in doslednostjo. Dobil je Kajuhovo nagrado za svojo spominsko prozo, ki se zaključuje prav letos, ko avtor obhaja svojo petinsedemdesetletnico.

Leta 1988 je izšla prva knjiga načrtovane trilogije spominske proze, ki bo zaključena letos, ko izide njen zadnji del (Lisičji čas). Zakaj ste s to trilogijo »odlašali«, zakaj je niste začeli pisati prej? Zakaj je bila (očitno) potrebna časovna distanca?

Takle intervju prisili človeka, da se zazre v svoj obraz. To pa zdaleč presega okvir nekaj kratkih vprašanj, na katera naj bi odgovarjal, in me neprijetno spominjajo na nekdanje izpolnjevanje anketnih listov, od katerih je bila odvisna presoja o družbeno politični neoporečnosti, čeprav gre tu za povsem drugo stvar. Ob takem spraševanju me prešine srh, saj segajo vprašanja ob vsej navidezni objektivnosti v človeško intimo – koliko in kakšne ovire in muke sem moral prestati, da sem si priboril pravico do javne besede. In tako sva že pri prvem odgovoru na vprašanje o moji trilogiji s skupnim naslovom ***Vračanje k sebi***. Potem ko sem dal pred vojno samozaložniško natisniti zbirko začetniških pesmi z naslovom Bog umira in objavil po vojni nekaj knjig ter sodeloval pri mnogih revijah, vtem pa za dobrih deset let pisateljsko skoraj utihnil, sem začutil potrebo in čas, da se po mnogih križpotjih in brezpotjih *povrnem k sebi*, k svoji resničnosti, ker sem s to trilogijo v glavnem opravil. Prvi dve knjigi sta res avtobiografski prozi s širšim pogledom na okolico in družbo – vsekakor je bila potrebna za to pisanje večdesetletna distanca, zakaj pri meni se rojevajo stvari globoko, z muko in počasi, res pa je tudi, da so se v tem času nalagale v meni brez konca in kraja nove plasti stisk in spoznanj, tako da sem komaj utegnil slediti njihovemu nalaganju. Če se pri tem spomnim komaj obvladljivih eksistenčnih in eksistencialnih težav, se ne čudim, da sem se šele zadnja leta lotil avtobiografske proze. Tako poznemu, a kot kaže, ne zapoznelemu delu je v nemali meri botroval strah pred samim seboj, pa tudi strah pred razkritjem marsikakšne izkušnje in resnice, strah, ki so ga posebej še golootočanom vtepli v kosti in je bil sploh znamenje časa.

So to vsi vaši spomini na svoj čas? Ali je tudi pri spominjanju, ki prehaja na papir, potrebna avtocenzura?

Kajpak je spominov neprimerno več, še me tlačijo, celo morje jih je; kakor nihče drug, ga niti jaz ne bom utegnil vsega prejadrati. Vendar sem izpovedal vsaj nekaj svojih življenjskih izkušenj, ki niso le moje osebne. Kar pa zadeva avtocenzuro, je zase sploh ne priznavam. Mogoče pa se je seveda tudi izpovedati posredno, s simboli, kakor sem počel v povesti Zločin in na primer v prispodobi ribičev in rib (rabljev in žrtev) ali rjovečega leva v kletki v zbirki Kaplje časa, kdor namreč zmore to razumeti.

V tem ko sta prvi dve knjigi trilogije bolj ali manj dokumentarne narave, sem zvedel, da je zadnja zasnovana bolj romaneskno, saj v njej nastopajo izmišljena imena itd. Kakšni razlogi so vas navedli na to, da ste izbrali drugačen »pristop«?

V tretji knjigi Vračanja k sebi, v knjigi s simboličnim naslovom ***Lisičji čas*** sem resda pretrgal z avtobiografsko deskripcijo in prešel k »izmišljanju«, pri tem pa nisem zgrešil smeri, v katero sem se bil namenil ob začetku pisanja trilogije, dovolil sem si pa svobodno oblikovanje, prosto izbiro oseb, okoliščin in deloma časa – so pa seveda tudi to »pričevanja«, kako so pričevanja o času in ljudeh v bistvu vsa taka »izmišljena« dela v smislu besed, ki jih je bil zapisal nekol davno Jurij Oleša: »Umetnik si vse izmisli sam. Kajpada si ni mogoče izmisliti ničesar, česar v naravi ni.« Predvsem sem čutil nezadostnost, izpovedno in kronološko omejenost avtobiografskega pisanja. Preprosto nisem več mogel nadaljevati v prejšnjem slogu, čeprav niti avtobiografski prozi ne moremo odrekati njene upravičenosti, če le ni privatistična. Z Lisičjim časom se mi je, upam, posrečilo vsaj za korak približati se imaginaciji.

K tej sem težil že pred vojno in spet brž po odpustu z Golega otoka. Takrat sem leta 1952 napisal povest **Zločin** in v preneseni obliki izpovedal svojo izkušnjo ne le z jugoslovanskim gulagom, marveč sploh z oblastjo kot tako. Iz starih sodnih arhivov sem izkopal tragično usodo človeka, po »sodni zmoti« obsojenega na smrt. Pozoren bralec je lahko razbral, da mi je šlo za več kot le za obnovo nekega insceniranega procesa proti v božjo voljo vdanemu siromaku, ki zanj zaradi narodne in socialne diskriminacije niso veljala nikakršna načela o človeških pravicah, pravu in pravici, prepuščenemu samovolji vladajoče jurisdikcije. »To je zgodba o nasilju, oblastništvu, preziru in pravičnosti, nebogljeni pastorki v nekem sistemu. Ni dvoma; da so pisatelja vznemirjala prav ta vprašanja,« je zapisala recenzentka Nada Gaborovič. Knjiga je lahko izšla šele leta 1978, se pravi, čez 26 let pri Mohorjevi družbi. Ne zaradi kakšne posebne afinitete do Mohorjeve, marveč najprej zato, ker so mi bila vrata drugje zaprta, še pomembnejša je bila moja od znotraj narekovana odločitev, da odločno pretrgam z nenapisano, a veljavno linijo, da »napredni« pisatelji laho tiskajo le pri »naših« založbah.

V resnici mi je odleglo, ko sem tako tudi na zunaj pretrgal z usmerjenostjo, s katero sem bil vendarle kot predvojni komunist nemalo indoktriniran (mislim na stalinistični način izgradnje socializma). Izstopil sem tudi iz sfere vsesplošnega strahu, ki so ga izvajale določene institucije celo še pred dobrim desetletjem. Povest, lahko bi zapisal kratek roman, je založbi priporočil kot recenzent prof. Viktor Smolej kot »odlično literarno delo, ki je obenem ljudska povest«, odmev v kritiki je bil namreč odobravajoč, zasebno pa sem poslušal zanimive pripombe: uradni partijski zgodovinar F. F. me je porogljivo vprašal, če že mar čutim nov veter, neki discipliniran partijec me je strahoma vprašal, kako sem si upal tiskati pri založbi, ki ni »naša«.

»Nisem ne naš ne vaš, marveč le svoj,« sem odgovoril, česar pa v svoji hlapčevski

Cvetko Zagorski

omejenosti najbrž ni razumel. Človek pri tolikih izkušnjah, kakršne so bile moje, že lahko pride do prepričanja, da nobena izmed ideologij ni »prava«, da vsaka pelje v fundamentalizem, od tega pa je le korak do nasilja. Slovenska, svetovna in osebna izkušnja imajo za to na pretek dokazov.

Moje občudovanje velja frajgajstovstvu Prešernovega, Levstikovega in Cankarjevega kova, tudi Prežihovega in Kocbekovega, ki so se pogumno otresali ideoloških spon, vsak po svoje, in so jih in jih še natezajo nekateri na svoja kopita.

Kaj zdaj, po tem zaključenem pisanju? Je zaenkrat vaš prozni načrt izpolnjen, izčrpan? Kaj pa spomini na sodobnost? Vas ne vznemirjajo?

Trilogija je res sklenjena, moj prozni načrt pa še zdaleč ni izpolnjen. Pišem groteskno, bolj ali manj tragično fantazijsko zgodbo (prva poglavja so izšla pred desetletjem v Sodobnosti); kar pa se tiče spominov na sodobnost, je ta besedna zveza sama v sebi si nasprotujoča – pisatelj lahko piše le o preteklosti, ki je pa tudi naša sedanjost, o tekoči sodobnosti pišejo drugi, politiki najraje o sveti bodočnosti. S tem ne mislim reči, da naj pisatelj ne bi posegal tudi v sodobnost, še kako je to potrebno, kadar gre za človeško ali narodno usodo, za resnico in pravico. Seveda me te stvari vznemirjajo – kako naj bo človek z vestjo ravnodušen, če se zaveda, da je milijarda ljudi po vsem svetu, vključujoč tudi našo ljubo ožjo in širšo domovino, na robu preživetja in se (komu na ljubo?) uničujejo tolikšne kapacitete človeške ustvarjalnosti? Kar pa zadeva zadnje beograjske bizantinskoturške mahinacije, me navdajajo le še z gnusom, saj ne gre več samo za ozdravljivo norost.

Pisali ste tudi pesmi (ob drugem, seveda), s katerimi pa dozdevno niste imeli toliko uspeha (pred kratkim ste za prvi knjigi trilogije prejeli Kajuhovo nagrado). Kaj pravi muza k temu?

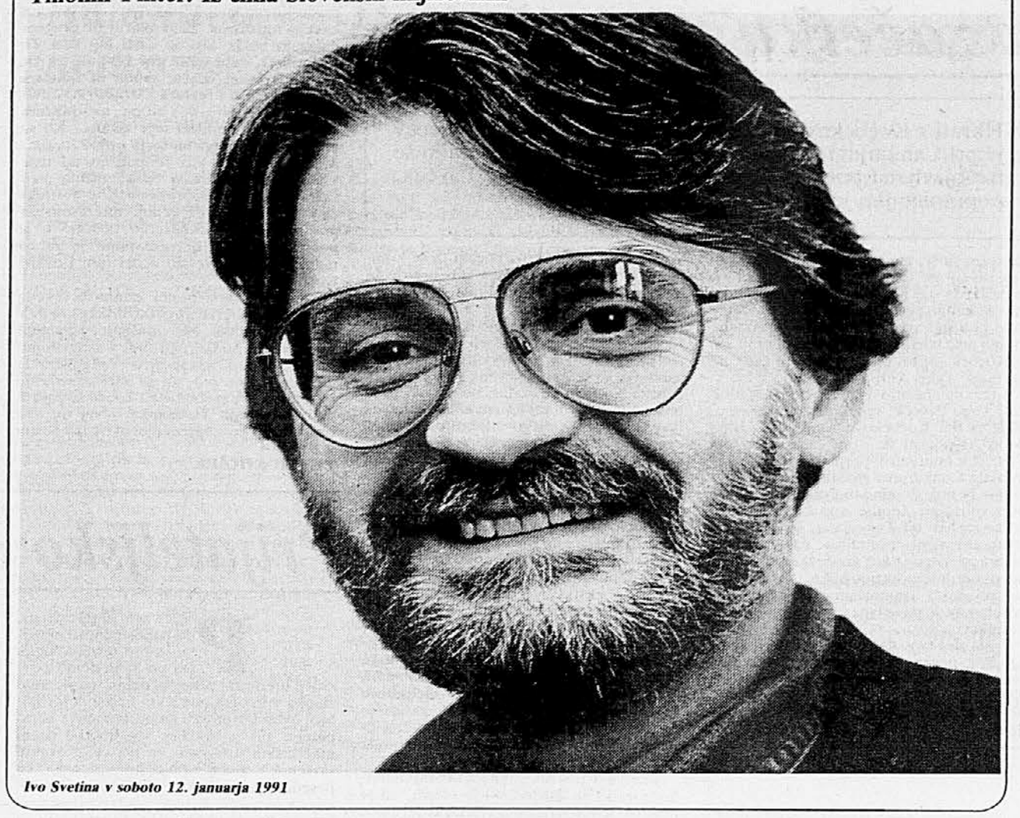
Res dozdevno, uspeh pa je pri literarnem delu relativen pojem, kakor sta na primer tudi vrednost in vrednota. Ne da bi si hotel delati reklamo, naj navedem odlomek iz uredniške recenzije za zbirko Kaplje časa, 1978, Jožeta Šmita: »Pred seboj imamo lepo, čisto, svežo liriko, ki marsikje presega že povedano, pa vendar obuja tisto staro, danes že prezirano pravilo, da naj prihaja pesem iz srca, iz najgloblјega pesnikovega doživetja. Zbirka bo potrdilo, kako mora vse pristno dolgo zoreti . . . za vse, ki se opajajo z dosežki varljive civilizacije, bodo te pesmi neljubo, a zdravilno opledalo; za vse, ki se še bore za lepšo podobo sveta in pravo vsebino življenja, pa bodo spodbuda in potrdilo, da so na pravi poti; tisti seveda, ki se izživljajo v prisilnem modrovanju in naključnih besednih akrobacijah, se ob tej poeziji ne bodo navduševali, a prav to je njeno priporočilo.« No, vsaj nekaj od povedanega menda že velja. Pač nisem čreden človek. Ko so nekateri pisali kramparske in pozneje resistične in podobne verze, sem pesnil sam iz srca. Muza mi tako še kar zvesto stoji bo strani. Kar pa zadeva Kajuhovo priznanje, s katerim sta me počastili založbi Mladika in Park, sem ga bil seveda vesel, posebej še, ker sva s Kajuhom pred pol stoletja sodelovala in ker mi priznanje ni bilo podeljeno kot pripadniku kakšne prevladujoče skupine, ki tišči »svoje« ljudi v ospredje.

Pisali ste tudi za otroke, pa prevajali . . . Če vas smem vprašati, kako daleč ste s tem? Imate kaj v predalu?

Za otroke sem napisal nekaj knjig, desetletja pisal črtice in pesmi v Cicibana in Pionirski list, dokler . . . Je pa nekaj mučnih spominov na začetek objavljanja teh knjig. Leta in leta je ležal rokopis knjige Vse o Piki (izšla 1977) pri nekdanjem uredniku Mladinske knjige. Njegov izgovor je bil: »Naj se še malo medi!« Pa še blagohotna pripomba: »Še zmeraj si naš sovražnik.« (Čeprav sem pokorno odslužil tri mesece v kazenskem bataljonu JLA v Vitezu pri Travniku, ko sem zavrnil snubljenje udbe.) Prav zdaj, ko odgovarjam na vaša prijazna vprašanja, so mi vdrle v uho iz radia (v sredo zvečer) besede Ade Škerl, kaj je doživela, ko je prinesla rokopis svoje pesniške zbirke istemu uredniku: »Za te pesmi te bomo še zaprli.« No, to so spomini na našo sodobnost, ki traja že od vekomaj in bo bržčas še vnaprej vekomaj. Prevajam ne več, po predalih pa se gotovo medi še kaj. Glede tega, da bo ta pogovor objavljen dan pred mojo petinsedemdesetletnico, pa tole: za starost gre zahvala le genom in okoliščinam, ki so omogočali preživeti. Hvala za ustvarialen dialog!

JOŽE HORVAT

Tihomir Pinter: Iz cikla Slovenski književniki

Ivo Svetina v soboto 12. januarja 1991

Knjiga

Bil je edini brez brade, ki je sedel pod emajlom, nad katerim ni bilo neba. Vsi meči so bili obrnjeni v levo in turbani beli, da je zlató bilo ogenj v steni za sedečimi. Roke so bile temne, ne toliko od sonca in drobnega peska, bolj od vrčev vina, ki je šlo od enega do drugega in puščalo sled kot ljubezen na rjuhah. Okna so bila zalita z medom, zakovana in brez luči na licu. Samo eden, tisti, ki mu je konjski rep pustil opeklino na obrazu, je držal v rokah knjigo. Sklonjene glave in kamnitega trebuha je gledal v predmet, v katerem so bile vse črke. Visoka voda je valovala v njej, vezani v oslovo kožo. »Vse črke,« se je smejal, da je šel dim iz njegovih ust, »tudi črke njenega imena!« In konjski rep je ožgal edini obraz brez brade sedečih pod emajlom, nad katerim se je že pričelo nabirati nebo.

(Peti rokopisi, Mladinska knjiga, Nova slovenska knjiga, 1987)

Recenzijski izvod

O elitni in naivni poeziji

Marjanca Kočevar: Pompeji (Založniško podjetje Opus)

Kdo (razen NUK) ima sploh pregled nad vso poezijo, ki izhaja – recimo od Lendave do Baške grape? Odkar so pesniki (kajti predvsem zanje, za te trmoglavo sentimentalne druide gre) spoznali, da je mogoče priti do lastne knjige tudi mimo blagoslova ljubljanskih monopolističnih založnikov – in od tedaj bo že kar desetletje – se je število pesniških zbirk, ki izhajajo v okviru sporadičnih založniških zmogljivosti, vsaj popeterilo. Kolikor vem, jih sistematično ne spremlja nihče, pač zaradi dveh osnovnih razlogov: ker je poezija podvržena centralistični optiki še bolj kot kaj drugega (zbirka, ki izide pri MK ali na primer pri Cunjaku, je avtomatično deležna večje pozornosti kakor zbirka, ki se zasveti na kakšnih Jesenicah), in drugič, ker je ta produkcija, vsaj na splošno, tudi v resnici insuficientna. Shematičen pogled na slovensko poezijo razbere dve kategoriji. Ena je »elitna«, vezana na ljubljansko in deloma mariborsko etablirano založništvo, druga pa je »naivna«, prostorsko razpršena, vezana na samozaložništvo ali »dobrodelnost« občinskih strůktur, šele v zadnjem času tudi na skromne oblike podjetniškega mecenstva. V glavnem se takšna kategorizacija kar dobro prekriva tudi s kriteriji zahtevnosti – a nikakor ne zmeraj. Vedno namreč nastaja tudi poezija, ki je nekako »vmes«, med Ljubljano in lokalističnimi trendi, med elitističnimi aspiracijami in naivnim samozadovoljstvom; skratka, poezija, ki to je, a je ne vidimo. Če se bodo stvari v »novi« Sloveniji razvijale kolikor toliko normalno, se bomo pač morali navaditi tudi na ta pogled, na regionalizacijo poezije in hkrati na detronizacijo centralističnih apriorizmov.

Nekaj takega pogleda, se zdi, zmorejo pritegniti tudi Pompeji, druga pesniška knjiga Marjance Kočevar, ki je prišla na svetlo v Krškem pri (doslej neznanem!) Založniškem podjetju Opus d. o. o. Seveda smo pesnico srečevali že prej, v revialistiki – in vedeli, da imamo opraviti pač še z eno inačico ženske ljubezenske lirike. To zveni skoraj pejorativno; v resnici pa je to tip poezije, ki spravlja ob živce sleherno kritiško razpoloženje (v tem smislu je ilustrativna tudi uvodna recenzentska izjava Cirila Zlobca, ki pravi: »Najboljša je tista poezija, ki se izmika zanesljivi interpretaciji«). Namreč, gre za poezijo z zelo reducirano in v bistvu enolično lirsko substanco, tej pa pritiče tudi tip neproblematičnega in prepoznavnega lirskega subjekta, ki ne »počne« drugega, kot da nenehno evidentira in sortira emocionalne in senzualne dražljaje, jih variira in potencira (najraje s pomočjo pesniško fotogenične narave) – permanenten erotični šumogovor torej, »skrivni« ljubezenski dnevnik, zvijača, s katero mitologiziramo prozaične realije.

In natanko taka je tudi osnovna tekstura Pompejev. Pa vendar . . . so v njih besedila z očitnim estetskim presežkom. Kočevarjeva je razpostavila svoja erotična zrcala na točke, kjer je fokus redkokdaj stereotipen. Z drugimi besedami, njena metaforika je tu in tam neprebojna ***(v mojem srcu / se prebujajo / nemirne ptice),*** *a večinoma se razkošni nevarnosti, ki jo vsebuje preobložena matrica, izogiba z jezikom, v katerega je vpisala »svojo« skušnjo:* ***svoj pepel / sežigam / v vranovem očesu.*** *Pompeji (prispodoba erotičnega upoštevanja) so tako po eni strani znana knjiga, kakršno smo nekajkrat že prebrali, po drugi strani pa je toliko nabita z individualnim žarom in strastjo izrekanja (ki je povrhu strogo kontrolirana), da sama po sebi prebija kanoniziran žanrski prostor. In tako se vrača vprašanje o elitni in naivni poeziji, o visokem sporočilu in drobnih lirskih opravkih. Povedano drugače: kdor to mejo zanesljivo nadzoruje, naj prvi vrže kamen.*

PETER KOLŠEK

Epigram

Prispevek k svečanostim v spomin dr. A. Koroška v Biserjanah 13. marca

Anno Domini 1917
Od Avstrije čim dalje!
Pa še druga plat medalje:
Anno Domini 1935
Za ceno je avtonomije
postal minister policije.

CVETKO ZAGORSKI

Vidika znanstvenikovega dela

Temeljne zamisli literarne znanosti pri Dušanu Pirjevcu

Ob sedemdesetletnici rojstva Dušana Pirjevca sta oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo ter slovensko društvo za primerjalno književnost pripravila posvetovanje o različnih vidikih Pirjevčevega dela, predvsem na področju literarne vede. Posvetovanje je bilo včeraj na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Dušan Pirjevec se je na začetkih svoje znanstvene poti formiral kot literarni zgodovinar in teoretik na področju slavistike in komparativistike, kot literarni kritik in ideolog pa je bil najprej privrženec ortodoksnega marksizma. Toda ob tem, ko je spremljal moderne tokove v svoji stroki, v humanističnih vedah in na širšem območju literature in kulture, se je razvijal od dialektičnomaterialističnega izhodišča prek neomarksističnih in eksistencialističnih stališč do bitnozgodovinske usmeritve. V teoretično-metodološkem pogledu je izšel iz empirično zastavljene literarne zgodovine, utemeljene v materialističnem genetičnem determinizmu, nato je v njenem okviru širil literarnoteoretične in primerjalne vidike ter jo soočal s poskusi t.i. imanentne interpretacije: naposled jo je opustil in začel sistematično razvijati fenomenološke poglede na specifično zgradbo literarnega dela, na način bivanja literature ter na procese njenega doživljanja in spoznavanja. Fenomenologija literarnega dela pa je pri njem vraščena v širši okvir: določata ga pojmovanje svetovne zgodovine kot bitne zgodovine in umetności kot privilegiranega prostora resnice, ki je razkrivanje biti. Te koncepcije, ki izvirajo od Heideggerja in jih je v eno od možnih smeri nadaljeval in širil Gadamer, so pri Pirjevcu dopolnjene s stališči, prevzetimi iz Heglove estetike, in z literarnoteoretičnimi tezami, zlasti o romanu, ki sta jih razvijala Lukács in Bahtin. Ta imena so glavne orientacijske točke prostora, v katerega se je usmeril Pirjevec. Vendar je pobude, ki jih je sprejemal od teh avtorjev, razvijal pretežno v ontološko-eksistencialni sferi, jih suvereno preoblikoval in jih združil v izviren sklop hermenevtično zasnovanih temeljnih zamisli o literaturi in literarni vedi.

Po njegovem prepričanju obvladuje svetovnozgodovinsko razdobje od Platona do Nietzscheja, če ne do današnjih dni, metafizično mišljenje, za katero je umetnost posnemanje oziroma čutno spoznavanje, ki doseže višek kot čutno svetenje ideje oziroma kot sinteza ideje in čutnosti – tako jo je namreč opredelil Hegel. Toda kot pove Heglova nadaljnja misel, ta sinteza v zgodovinskem procesu nujno spet razpade, zato umetnost odslej ne ustreza več najvišjim potrebam duha in ostaja v primerjavi z znanostjo in zlasti s filozofijo nezadosten modus spoznavanja. Ob razpadu sinteze med idejo in čutno realnostjo se pokaže ontološka diferenca med bitjo in bivajočim, zaradi katere biti ni več mogoče imeti za nekaj bivajočega, umetniškega dela pa ne več za posnetek stvarnosti ali utelešenje neke ideje. Za Pirjevčevo pojmovanje umetnosti je bilo bistveno pomembno, da je zaporedne faze globalnega bitnozgodovinskega procesa v umetnosti strnil v sočasnost in jih prenesel v samo umetnino. Na takšni podlagi jo je tolmačil kot imanentno dogajanje, v katerem se ideja utelesi v čutno nazorni obliki, toda ta sinteza tudi že razpade, kar je označeval s pojmom katarza; pri tem se z nastopom ontološke diference razkrije prisotnost biti, ki je resnica v umetnini upodobljenega sveta in se hkrati ujema z bitno resnico bralčevega ali razlagalčevega življenjskega in zgodovinskega sveta.

S takšnih filozofsko-teoretičnih pozicij je Pirjevec analiziral vrsto velikih evropskih romanov, pa tudi nekatere osrednje probleme, dela in osebnosti slovenske literature. Hkrati je svojo raziskovalno prakso ves čas reflektiral. Svoji osrednji problematiki se je torej bližal po eni strani z obravnavanjem posameznih literarnih del, po drugi z radikalnim spraševanjem o temeljih in o načelnih možnostih znanstvenega raziskovanja literature in umetności. Skupno problemsko težišče teh dveh, med seboj povezanih in na iste temelje oprtih vidikov je našel v procesu, ki ga filozofska misel označuje kot konec evropske metafizike in ki naj bi pomenil odločilen prelom v svetovni bitni zgodovini. Po eni strani se z njim povezuje pojav moderne umetności: ta se ne ravna po zahtevah mimetične, tj. metafizično utemeljene estetike in se zato bistveno razlikuje od tradicionalne umetności, ki dejansko je čutno svetenje ideje, dasiravno se v njem ne izčrpa. Pirjevec je razvijal ta problem predvsem ob Kafki, ob francoskem novem romanu in ob sodobni hermetični in avantgardni poeziji. Na drugi strani so se mu podobne izpeljave ponujale ob sodobnih literarnoznanstvenih smereh, zlasti ob strukturalni poetiki. Pod tem izrazom je združeval glavni razvojni tok od ruskega formalizma in zgodnjega strukturalizma do novejših semiotičnih, informacijsko- in komunikacijskoteoretičnih teženj. Tako pojmovana strukturalna poetika nastopa kot paradigma moderne, dosledno formalizirane in matematizirane znanosti, torej kot nekaj bistveno različnega od dotlej prevladujočih tipov literarnoumetnostnih ved, nekaj, kar postavlja pod vprašaj njihovo znanstveno veljavo ter veljavo mimetične estetike, ki je njihov temelj.

Dušan Pirjevec

Vendar se je Pirjevcu pokazalo, da prelom ne na enem ne na drugem področju na absoluten. Ob analizi moderne, nemimetične umetności se izkaže, da sinteza ideje in čutności ne razpade šele v moderni dobi, temveč da se takšna »smrt umetności« prikrito dogaja že v slehernem avtentičnem umetniškem delu prejšnjih dob, ustvarjenem v skladu z mimetično estetiko. Podobno tudi formalizirana in matematizirana strukturalna poetika kljub svoji deklarirani znanstvenosti in kljub polemičnim napadom na vso starejšo prakso ni popoln preklic na mimetični estetiki utemeljene literarne vede, temveč le dosledno izpeljuje načelo racionalne obravnave umetniškega dela in radikalizira skupne korenine tradicionalne umetnostne znanosti ter filozofske mimetične estetike; potemtakem zahteva in omogoča premislek o njunih nezavednih temeljih in o njunih mejah. Ob tem premisleku se izkaže, da je katerikoli literarni ali umetnostni znanosti dostopno na umetniškem delu le tisto, kar samo ni umetniškost, temveč le njen pogoj: to pa je realizacija ideje v čutno nazorni obliki ali čutno svetenje ideje. Znanost torej z eksaktnimi postopki raziskuje samo pogoje umetniškosti. Misel, ki pa se ukvarja prav z umetniškostjo umetnine, reflektira izkustvo umetności in v njem hkrati tudi samo sebe. Izkustvo umetności razume kot razkrivanje bitne resnice, ki je hkrati tudi resnica sama te misli, njenega nosilca in njene dobe. Zato ta misel ne more biti znanstvena na tak način, kakršnega uveljavljajo moderne matematizirane znanosti, temveč je filozofska ali natančneje rečeno fenomenološko-hermenevtična.

Glede na to je razumljivo, da je Pirjevec sistematično delil osrednja območja literarne vede na fenomenologijo literature in literarnozgodovinsko hermenevtiko. Prva zajema načelno-teoretično raziskovanje shematične večplastne zgradbe literarnega dela s poudarkom na njegovem posebnem načinu bivanja, ter raziskovanje takšni zgradbi in takšnemu ontološkemu statusu dela ustreznih doživljajev oziroma načinov komunikacije z njim. Druga pa obravnava literaturo v splošnem horizontu svetovne zgodovine in zasleduje različne tipe njenega razumevanja ter razlaganja, ki so temlji posameznih, zgodovinsko nepoljubnih literarnoznanstvenih smeri in šol. Še posebej podrobno obravnava slovensko književnost v kontekstu evropskih literatur in nacionalne ter socialne zgodovine.

Ta misel o literaturi se torej postavlja na mejo med literarno vedo in filozofijo umetności ter radikalno problematizira tradicionalno literarno znanost, ne da bi jo docela zavrgla. V tem okviru so Pirjevčeve analize posameznih del, zlasti seveda vrste evropskih romanov, pravzaprav interpretacije, četudi se je izogibal temu izrazu ali ga rabil le z omejenim pomenom; lahko bi jih označil kot bitnozgodovinske ali kot fenomenološko-hermenevtične interpretacije. Njegov temeljni postopek je razumevanje v svetovnem in v nacionalnem bitnozgodovinskem horizontu; znotraj tega horizonta pa nastopajo različne oblike interpretiranja, to je razumevajočega razlaganja, ki zajamejo delo in bralca ter reflektirajo njuno zgodovinsko opredeljenost, pa tudi možnost njenega preseganja.

DARKO DOLINAR

Naše usode

Levičarji

Nekoč razrušili ste stari svet
– a svet je tak, kot bil je pred.
Za boljši svet Slovenec je goreč
– samo levičarjev ni več.

Zelenci

Oh, prosim vas, saj to ve vsak:
Kdaj bode z milih nam slovenskih
gričev
zadihal spet čistejši zrak?
Ko nosil bo manj angelov, več ptičev.

Zdravljičarji

Prijatelji, intimno
napijmo na drugačen čas!
So žegnali za himno,
kar je veselo pelo v nas.
Bog jim daj
sveti raj,
a prej še pesem nam nazaj!

TIT VIDMAR

Franc Jakopin

Miklošičeva dediščina v slavistiki

Ob stoletnici smrti Frana Miklošiča so pred dnevi na Dunaju priredili spominsko slovesnost, na kateri je med drugimi, kakor smo že bili poročali, govoril akademik Franc Jakopin iz Ljubljane o dediščini velikega jezikoslovca in njegovem pomenu za poznejše filološke raziskave pri slovanskih narodih. Objavljamo njegov govor v celoti.

Znani slavist Ernst Dickenmann je pred nekaj desetletji zapisal o Franu Miklošiču: »Jezikovna erudicija, odličen dar opazovanja in ostroumnost so Miklošiču omogočili naglo in zanesljivo delo. Dodati je treba še neutrudno marljivost in enkratno radoživost, ki jo je vzdrževalo do konca življenja nikdar skaljeno, robustno zdravje.«

Večkrat je bilo tudi ugotovljeno, da je nenavadno obsežno in globinsko Miklošičevo delo, ki je številnim vejam jezikoslovja utiralo pot, že za njegovega življenja komajda dočakalo primerjavo v teh vedah. Njegov življenjski cilj je bil, da bi bil v območju slavistike ustvaril enako veliko in podobno, kot sta to dosegla v germanistiki Jakob Grimm in v romanistiki Friedrich Diez; a medtem ko so njiju razmeroma kmalu zasenčili njuni nasledniki (naj med njimi omenim samo romanista Meyer-Lübkeja), so se Miklošičeva spoznanja in njegovi dosežki dlje ohranili celo v našem burnem, usodnem stoletju, ki je vsekakor bolj naklonjeno vojaško-tehničnemu napredku kakor negovanju humanističnih znanosti.

Samo od sebe se postavlja vprašanje, kaj neki je lahko tako odločilno prispevalo k uresničitvi znanstvenih vizij Frana Miklošiča?

Čeprav so dela Dobrovskega, Kopitarja, Vostokova in Šafárika prispevala svoje že pred njim, je v slovanskem in širšem jezikoslovju naletel na precejšnjo ledino, tako da je bila večina njegovih posegov pionirska. In skoraj se zdi, kakor da mu je bila pri tem v veliko pomoč celo njegova življenjska usoda: tako ni dobil zaželenega mesta za filozofijo v Innsbrucku, zato je prišel na Dunaj, kjer je v Jerneju Kopitarju našel očetovskega učitelja in mentorja, in tudi leta 1849 se ni dal pregovoriti, da bi bil takoj po ustanovitvi slavistične stolice, na katero je bil imenovan kot profesor princeps, zapustil Dunaj in prevzel enako stolico v Breslavu. Navsezadnje je bil Dunaj slavistično središče z bogatejšim izročilom in bolj spodbudno kakor Petrograd ali Moskva, ne glede na to, da je bila tam slavistika vpeljana že nekaj let poprej; in medtem ko je bila Miklošičeva slavistika celostna in usmerjena predvsem v jezikoslovje, so bili tam obravnavani samo zahodni in južni Slovani.

Pri vsem tem, in ne nazadnje, so Miklošiču njegove že omenjene bistvene lastnosti, skupaj s trdoživo vztrajnostjo, pomagale, da je zaoral tako globoko brazdo v slovansko, a tudi v balkanistično jezikoslovje, pri čemer je vzporedno z velikanskim lastnim raziskovanjem vselej ohranil pregled tudi nad splošnim jezikoslovnim dogajanjem svojega časa – to se nazorno potrjuje v njegovem pismu učencu Vatroslavu Jagiću leta 1879, ko omenja De Saussurovo razpravo Mémoire sur le système de voyelles primitif des langues indoeuropéennes:

»V jezikoslovju vse vre – ste prebrali De Saussurovo knjigo?« In dalje. »Poleg jezikoslovcev iz Leipziga, Göttingena in Berlina se je zdaj postavil še Ženevčan Saussure, ki je bistrejši in iznajdljivejši od njih; sem radoveden, ali mu bodo pustili veljati . . .

Miklošičevih del niso povsod sprejemali z enakim odobravanjem. Čeprav so Rusi s precejšnjim nezaupanjem gledali nanj, si niso mogli kaj, da ne bi bili priznali njegove znanstvene avtoritete. Pri Čehih je očitno že vnaprej podedoval zamero iz sporov med Kopitarjem in Hanko (Kraljedvorski rokopis) in razen tega se je moral že na začetku svojega delovanja tudi sam ubraniti Hankovih napadov. Mlada hrvaška inteligenca mu je za njegov sedemdeseti rojstni dan v Viencu očitala, da je v njem »obamrla slavenska duša«. In celo njegovi slovenski rojaki so mu včasih oponesli domnevno hladnost in racionalnost, češ da kaže premalo navdušenja za nacionalne interese.

Kakor je bistvenega pomena dediščina Frana Miklošiča na področju neslovanskih jezikov v jugovzhodni Evropi in na Balkanu, v albanologiji, romunologiji, turkologiji in v preučevanju romskih narečij, je svoj poglavitni opus vendarle ustvaril v teh območjih slavistike: v primerjalni slovnici, v (staro)cerkvenoslovanščini, v krščanski terminologiji slovanskih jezikov in v etimologiji. Njegove knjige in razprave, ki so nastajale več desetletij, so bile natančno zasnovane in sistematično uresničene.

Vsi štirje deli Miklošičeve primerjalne slovnice slovanskih jezikov nimajo enake življenjske moči; zdaleč najobstojnejša sta drugi in četrti del, ki sta v dvajsetih letih tega stoletja izšla v ponatisu, namreč deblоslovje in sintaksa. Vondrákova primer-

Nadaljevanje na 14. strani

»Naj mi Edi oprosti . . .«

Ne začetniške pesmi, le pesmi na začetku

Hkrati s Kocbekovimi dnevniki iz prvih povojnih mesecev je pri Cankarjevi založbi izšla tudi njegova mladostna in še neobjavljena poezija. **Rane pesmi** je uredil Tone Pavček, popotnico jim je priskrbel Anton Trstenjak.

Kocbekove Rane pesmi zahtevajo najprej nekaj stvarnih opomb. Gre za pesemska besedila, ki so večinoma nastala sredi dvajsetih let v Mariboru, ko je bil mladi pesnik najprej dijak klasične gimnazije, potem pa bogoslovec; kot vemo, je Kocbek leta 1927 teologijo zapustil. Pesmi so raztresene po mladinski katoliški revijalistiki, po Stražnih ognjih, Križu in Lipici (no, za slednje glasilo ni čisto zanesljivo, ker so »dokaze« med vojno pokurili Nemci) pa tudi po gimnazijskem listu Utrinki. Natančnejši biobibliografskih podatkov ne poznamo, seveda jih ne more navesti niti Anton Trstenjak, pisec Spremnice k Ranim pesmim, pesnikov »cimer« iz mariborskih časov in kasnejši prijatelj, zlasti pa, kot sam pravi, človek, ki je »v tistih ranih letih Edijeve pesmi sodoživljal«. Pričakujemo lahko, da nam bo literarnozgodovinska strukturiranost te vsekakor obsežne in doslej malo znane zgodnje Kocbekove poezije na voljo šele v zbranem delu, ki ga pripravlja Andrej Inkret.

Druga stvar, ki prav tako sodi med stvarne opombe, je za naš predmet in zlasti za mnenje o njem pomembnejša. Dejstvo je pač, da Kocbek teh pesmi, ki so nastale v času **naših mladih dni** in **mladega srca** (str. 44, 110), ni nikoli sprejel v katero od svojih pesniških knjig, tudi ne v Zemljo (1943), kamor bi naravno sodile. Anton Trstenjak, ki obžaluje, da je ostal ta del Kocbekove poezije zunaj njegovega kanoniziranega opusa, se tolaži z mislijo, da je pri odbiri pesmi za Zemljo »soodločala razvojna pot«, kar pomeni, naj bi se Kocbek ravnal po idejno-sporočilnem kriteriju, estetski naj ne bi bil odločilen; njegovim zgodnjim pesmim s stališča »kvalitete« tako pravzaprav nič ne manjka, v nobeno knjigo niso bile uvrščene le zato, ker se jim je Kocbek idejno odmaknil in jih časovno prerasel. Tako Anton Trstenjak.

S tem pa nočemo reči, da je enakih misli tudi Tone Pavček, redaktor Ranih pesmi, ki je ta del Kocbekove zapuščine očitno dobro (s)poznal že pred časom; že leta 1985 je v miniaturni pesmarici, kakršne je izdajala Cankarjeva založba, priobčil dve »rani« pesmi, Pomlad in Poletje – obe sta duhovni klimi Zemlje zelo blizu. Pavčku je, za razliko od Trstenjaka, ki je pri vsej stvari prisoten, razumljivo, čustveno, šlo najbrž za tisto, za kar gre vsakemu pametnemu uredniku (in založniku): da bi pokazal na neko »zamolčano« literaturo, še posebej, če je povezana z imenom velikega pesnika.

Toda dejstvo, da je imel Kocbek svoje zgodnje pesmi za estetsko manjvredne, ostane seveda nespremenjeno. Še več: Kocbek je imel prav. Če smo čisto natančni – ob dveh pesmih, ki jih je opazil že Pavček, se zdi, da sta kolikor toliko dorasla kasnejši Kocbekovi poeziji le še komplementarna cikla Jutra malih bratov in Večeri malih bratov, zanimivi so tudi posamezni segmenti iz prvega razdelka (predvsem zato, ker kažejo na Kocbekovo recepcijo sočasnih pesniških smeri ali pojavljanje njegovih protomotivov); več kot zanimive so te pesmi seveda tudi s stališča geneze Kocbekove ekstatične narave, ki jo ima Trstenjak (in pri tem ni edini) sploh za bistven izvor vse njegove literarne inspiracije. Žal tega ni mogoče reči za drugi razdelek Ranih pesmi, kjer se Kocbekova mladostna »ekstatika« nevarno razblinja med impresionističnim potopisjem in patetičnim teološkim disputiranjem.

Rane pesmi so, skratka, tipične zgodnje pesmi ali pesmi na začetku; a nikakor niso začetniška poezija, saj je v njej že eksplicitno na delu velika tema kasnejšega, zrelega Kocbeka: ekstatično, odprto, ranljivo razmerje do metafizike. **Sredi sveta je stal onkraj sveta** – bi dejal Anton Trstenjak, mi pa dodajmo nekaj verzov iz pesmi Himna: **V meni je umrla žival in padle so meje telesa . . . Tedaj sem se Jaz nerojen rodil. Iz Gospodovega semena sem v vseljubeče Ljubezen vzkalil . . .** V pesmi Sveta ura je neproblematični Ljubezni že primešan tipični kocbekovski metafizični srh: zapisala se mu je **svetogrozna ljubezen.**

Težava te poezije – kakor skoraj sleherne poezije na začetku – je v tem, da je brez potrebne izrazne koncentracije. Prvič je takšna preprosto zato, ker je še ni dosegla (pri tem se spomnimo, da jo je tudi pozna Kocbekova poezija marsikdaj izgubila), in drugič zato, ker je bila toliko kot v fiziko (narave) in metafiziko odprta tudi pesniškim vplivom in sploh aktualističnemu navzkrižju literarnih struktur. Mladi Kocbek se je pač »moral« odločati med tako nasprotnima, a konjunkturnima »šolama«, kot sta simbolizem in ekspresionizem (tudi slovenska situacija v dvajsetih letih glede tega nikakor ni bila nediferencirana), se intimno ubadati z avtoritetami, kakršne so bile Župančič, Kosovel in v njegovem krogu posebej Anton Vodnik, zraven pa z dovzetnim pesniškim ušesom prisluškovati manifestativnim evokacijam kakega futurizma. Zato se drug ob drugem nalagajo verzi, kot so **Tisti hip sem Te zaslutil: O, duša naših duš** (str. 62) ali **O, kaj so krinke, senca, moda in bolestni smeh, / če niso uvertura v strašno razdiralno simfonijo** (str. 68) ali pa: **na violičnih lokomotivah neslišno teče mrak. / Ko se muzika prosojnega motorja ustavi . . .** (str. 45) Razlika, ki loči to poezijo od tiste v Zemlji, je približno enaka razliki med razrahljano postekspresionistično abstrakcijo in novim, oživljenim interesom za predmetnost in konkretno podobo t. i. nove stvarnosti. In nedvomno je za to razliko v svojih verzih vedel tudi Edvard Kocbek.

Tako so Rane pesmi zanimive seveda predvsem z literarnozgodovinskega in biografskega vidika. Na vprašanje, ali sodijo samo v zbrano delo ali tudi v samostojno knjigo, lahko »zanesljivo« odgovori le nekdo, ki ima rad, da ga vsaj poezija ne vznemirja. Mi pa bomo na koncu še enkrat citirali Antona Trstenjaka: »Naj mi Edi oprosti, ko povezujem njegove rane pesmi v zbirko.«

PETER KOLŠEK

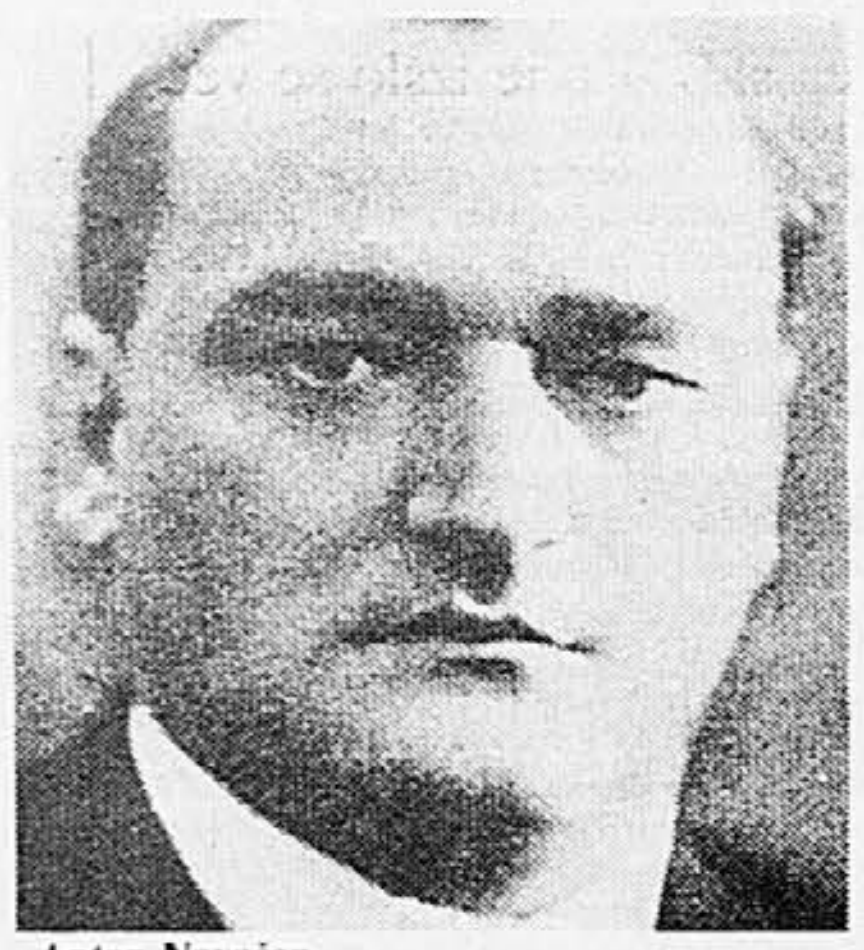
Spomin ob jubileju

V dveh svetovih: politiki in literaturi

Slovencem se šele danes odpirajo možnosti za temeljitejšo znanstveno presojo mnogovrstnega literarnega opusa naših izseljenskih in zdomskih piscev (pred kratkim so bili še mnogi nezaželeni oziroma odrinjeni na stran). Med te pomanjkljivo ovrednotene pisce lahko prištevamo tudi dr. **Antona Novačana,** pesnika, dramatika in politika, čigar 40-letnico smrti obhajamo te dni.

Anton Novačan se je rodil 1887. leta v Zadobrovi pri Celju. Šolanje je začel v Celju, nadaljeval pa na Hrvaškem – v Varaždinu je maturiral. V Pragi je študiral pravo, kjer je tudi doktoriral. Leta 1919 je bil izvoljen za atašeja jugoslovanskega poslaništva, bil konzularni predstavnik v Trstu. Veliko je potoval, bil svobodno usmerjen intelektualec. Leta 1941 je za stalno emigriral na zahod, ker je začutil velik odpor do novonastajajoče komunistične ideologije. Umrl je 22. marca 1951 v Pasadaru v Argentini.

Življenje in delo Antona Novačana je bilo sila mnogovrstno. Ob politiki ga je vedno bolj vznemirjal svet literature. Če se omejimo le na nekaj njegovih literarnih značilnosti. Novačan se je že zelo zgodaj

Anton Novačan

posvečal pisateljevanju. Pisal je pesmi in v študentskih časih izdal dva knjigi novel z naslovom Naša vas. Njegovi zelo priljubljeni tematiki sta bili slovensko podeželje in življenje v mestu; vse pa je rad povezoval z motivi ljudskih pesmi. Iz njegovih del so razvidni: realizem, naturalizem, simbolizem . . .

Še posebej plodovito je bilo literarno delo Antona Novačana med obema vojnama. Leta 1921 je izšla naturalistična kmečka drama Veleje (s kmečko problematiko se je v tistem času ukvarjal tudi F. S. Finžgar – drama Razvalina življenja) in bila uprizorjena v Trstu. Bistvena komponenta Veleja je moralna dimenzija. Pohlep po imetju je ena izmed osrednjih točk drame – čim več imeti in čim manj biti, bi lahko k temu dodali. Še bolj znana pa je drama Herman Celjski. Za Novačana lahko rečemo, da ga je še na poseben način pritegovala snov celjskih grofov, zgodba Veronike Deseniške. Pesnik Novačan se je boril proti silaštvu in poskušal vzpostavljati novo moralnost v družbi. V tej zvezi ga je inspirirala Hermanova osebnost, ki je vzbujala v pesniku lik nasilneža in despota. Dialogi v drami Hermana Celjskega so mestoma zelo igrivi in obogateni s humorjem. Delo je izhajalo v Ljubljanskem Zvonu v letih od 1925 do 1928. V tistem času so pisatelji pogosto posegali v preteklost po različne snovi in tako na literaren način povezovali zgodovinski spomin s sodobnim narodnim vprašanjem.

Tudi v proznih tekstih se je Novačan upiral »pravici trde pesti«, še posebej je to evidentno iz desetih »povesti«, ki so združene v knjigi Samosilnik (1923).

Novačana imenujemo tudi zamejskega pisca. V času emigracije je pisal in objavljal v Trstu in Buenos Airesu. Intenzivno se je posvečal tudi religioznim temam. Vero je pojmoval kot eksistencialno opredelitev. V Trstu je izšel l. 1948 Peti evangelij kot skupek sonetov, ki pa je ostal nedokončan. V njem je v dvanajstih spevih naslikano Jezusovo življenje – zadnji spev se konča s svatbo v Kani Galilejski. Znana je tudi satirična pesnitev Rdeči panteon (1948), ki je izšla 1955 v Buenos Airesu.

Na kratko: literatura Antona Novačana – predvsem njegovo pisanje v emigraciji – združuje v sebi svet poezije in božjega. Kot politik pa je bil vedno borbeno razpoložen.

FRANC HORVAT

Ugovori in pripombe

»Savinjske Alpe: da ali ne?« je pravi naslov mojega članka

Strokovni članek Savinjske Alpe: da ali ne? je izšel pod nadpisom Razlaga in predlog s spremenjenim naslovom Savinjske Alpe so eno, Kamniške Alpe spet drugo. Urednikova sprememba mojega naslova je spremenila pomen članka, in kot kaže, je v precejšnji meri povzročila napačno razumevanje.

Moj cilj je bil in je, da ohranimo poimenovanje Savinjske Alpe, ki ga vsaj praktična raba ne bo izbrisala, četudi bo zginilo v »poetičnih« besedilih. Članek je bil zasnovan že v decembru, ko sem prebral Sij gora, in napisan v sredi januarja. Osebno sem ga oddal uredniku KL 28. 1. 1991, še pred izidom članka M. Lenarčiča 31. 1. 1991, ki je povzročil v KL polemiko ob angleških prevodih v knjigi Zgornja Savinjska dolina. Članek Savinjske Alpe: da ali ne? je izšel s spremenjenim naslovom 21. 2. 1991 skupaj z mojim drugim člankom, ki sem ga oddal uredniku 18. 2. 1991. Oba naključno skupaj objavljena članka imata čisto drugačno vsebino in nimata nobene vzročne zveze. Članek Savinjske Alpe: da ali ne? nima nobene zveze s polemiko o angleščini v ZSD.

Članek Savinjske Alpe: da ali ne?, ki je izšel pod spremenjenim naslovom, pojasnjuje nastanek in rabo imen Solčavske Alpe, Savinjske Alpe, Kamniške Alpe, podaja opredelitev Petra Ficka in Jožeta Dobnika glede uporabe ločenih imen Savinjske Alpe, Kamniške Alpe. V Siju gora pa beremo Kamniško-Savinjske Alpe, Kamniške in Savinjske Alpe in Grintovci, v angleškem prevodu so the Kamnik Alps, v nemškem pa Grintovci. Logarska dolina je enkrat v Kamniških Alpah, drugič v Grintovcih. Iz tega sledi, da Savinjske Alpe na severni strani gorske skupine ne obstoje več. In zato je na koncu mojega članka predlog, ki naj ga ponovim. »Prepričan sem, da je ime Savinjske Alpe upravičeno za gorski svet in ozemlje pred njim, od koder odtekajo vode v Savinjo. Ime je udomačeno in uveljavljeno in strinjam se z stališčem Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki ga je posredovala Planinski zvezi Slovenije. Kamniškim Alpam pustimo ozemlje, s katerega tečejo vode pretežno v Kamniško Bistrico, to je južno od grebena, oboje pa so Kamniško-Savinjske Alpe, kot beremo v četrti knjigi Enciklopedije Slovenije.«

Ogorčenje zbuja članek Franceta Steleta v KL 28. 2. 1991 s potvorjenim naslovom Kamniško-Savinjske Alpe so eno, ki vsebuje posmehovanje, podtikanja, zafrkljive napotke, izmišljene žaljive trditve. »Našel sem! Tako je verjetno vzkliknil dr. Anton Ramovš, ko je z lupo v roki iskal »napake« v knjigi Sij gora. »Kakšno podtikanje. Takoj za tem:« Dr. Ramovšu svetujem . . . Če boste torej vzeli Sij gora še enkrat v roke, boste v dokumentarnem delu besedil (podnaslov knjige in **vsi opisi fotografij videli povsod zapisano** (podčrtal v opozorilo A. R.): Kamniško-Savinjske Alpe.« (»velja vsaj do strani 38«). Kamniško-Savinjske Alpe sem navedel, kjer so zares zapisane, razen na str. 38. Nikjer drugje pa na vseh 38 straneh in 37 slikah ne piše: Kamniško-Savinjske Alpe in sprašujem, kje je pri »vseh opisih fotografij povsod zapisanoa: Kamniško-Savinjske Alpe«. Morda boste to našli, ko boste po nasvetu, ki ga dajete meni, prelistali prvih 38 strani. Če pa stoji pri vseh opisih prvih 37 slik: Kamniško-Savinjske Alpe« je tem bolj umestna moja pripomba, da sta Sveti Duh in Klemenškova domačija, ki sta jima sliki predvsem posvečeni, v Karavankah. »Varianta Kamniške in Savinjske Alpe se mi že od nekdaj ne zdi preveč posrečena . . .«, pa je na strani 122 v Siju gora prav ta »varianta« . . . Grintovcev (lahko tudi Kamniških in Savinjskih«), v angl. prevodu za vse »the Kamnik Alps« in za isto v nemškem »..den Steiner Alpen«. V članku nikjer ne imenujem »gorsko skupino Savinjske Alpe« in ta vaša, ne moja »cvetka« kaže, da mojega članka in jasnega predloga na koncu nočete ali ne morete razumeti. Spremenjeni naslov pa ni moj in zanj ne odgovarjam. V poeziji je res marsikaj dovoljeno, najbrž pa ne vse, med drugim Logarsko dolino postaviti v Kamniške Alpe. In zame zakrljiv zaključek: »Kdor ne razume, mu ni treba!«. »V Savinjske grem!« mi ni treba dopovedovati. V 70-tih letih sem tri poletja zapored raziskoval v zgornjem koncu Zgornje Savinjske doline, stanoval enkrat pri sestrah Logarjevih, dvakrat pa pri Podbrežniku in tudi dan na dan občudoval Savinjske Alpe. Nihče mi tam ni rekel: to so Grintovci ali Kamniške Alpe, pač pa vsak Savinjske. Zafrkljiv napotek velja tudi akademikom, ki pa naj sami reagirajo, če se jim zdi vredno.

Pravo podtikanje in neutemeljena obsodba pa je pripis, ki se glasi: »P. S.: Pisanje dr. Ramovša v nekoliko prikriti obliki spada v nadaljevanko o knjigi Zgornja Savinjska dolina (neposredno udeleženi že vedo), ki jo je sprožila nesrečna angleščina v tem delu.« Ta obsodba in trditev F. Steleta ne ustrezata resnici in oboje nima zveze z »nadaljevanko o knjigi Zgornja Savinjska dolina«. Ne sprejmem nobenih namigovanj, pač pa terjam odkrite navedbe, kdo so tisti »(neposredno udeleženi že vedo)«.

ANTON RAMOVŠ

Prijateljsko do pike na i

Pregreti atmosferi okoli knjige Zgornja Savinjska dolina sta dodatno dvignila temperaturo dva članka prof. Antona Ramovša (KL, 21. 2. 1991). Toda izkazalo se je, da gre za nesporazum. Zato sva se s prof. Ramovšem dogovorila za skupno izjavo, ki naj bi v kali zatrla potencialni prihodnji besedni pink-ponk v KL iz tedna v teden.

Precej sem imel očitati, od nedoslednosti njegove lastne terminologije (ki pa jo je delno povzročil uredniški poseg in delno soavtorstvo članka v Enciklopediji) in nejasnih formulacij okoli Grintovca do prekoračitve kompetenc pri malodane »geološki« oceni umetniških fotografij, in pri vključevanju slovenskih zemljepisnih imen v angleška besedila, pa tudi okoli navidez konfliktnih izjav v njegovih člankih v KL v primerjavi z njegovim člankom v ES (konfliktnih za laika, ker so premalo popolno zapisane), itd.

Iz zavozlanega klobčiča naj potegnem eno samo nitko. Ko prevajamo ime »Kamniško-Savinjske Alpe« (ali v kakršnikoli preobleki nam ga že ponujajo slovenski znanstveniki) v angleščino, naj bo to ali »the Kamnik Alps« ali »the Savinja Alps«. Tako sem zapisal in utemeljil v svoji knjigi Slovenska zemljepisna imena v angleških besedilih. Toda v istem tekstu naj ne bi mešali teh dveh poangleženih imen, ali celo dodajali še tretjega, namreč »the Grintovci«. Kajti sicer bi tujci, ki niso vešči naših internih zdrah okrog teh imen, lahko menili, da gre za dvoje ali celo troje različnih gorovij. Ker sem v Siju gora na začetku teksta napisal »the Kamnik Alps« (in to ne brez razloga, toda tu ne bom razgrinjal utemeljitve), sem se tega držal do konca in tako se je Logarska dolina znašla v »the Kamnik Alps«. (Če bi bil na začetku napisal »the Savinja Alps« – in tudi to je prav mogoče – bi bila pa tam). Zato bi mi bilo ljubo, da v moji angleščini prof. Ramovš ne bi videl »zmede«, ampak domišljen sistem.

Tiste moje besede o suhi znanosti so res precej nesrečno postavljene. Reči bi bil moral, kako strokovnjakom zavidam, da razbirajo poezijo v kamnu in cvetu in pod mikroskopom v celični zgradbi, itd., da pa golo naštevanje brez vsake slike le ni višek užitka za laičnega kupca knjige. Povprečni bralci, kakršen sem sam, so mi dali prav, rekoč, »saj kdo pa tisto bere!« S tem ne mislim reči, da je tisto odveč, marveč da bi moralo biti metodično bolje predstavljeno.

STANKO KLINAR

Po pojasnilu Stanka Klinarja razumem njegovo načelno stališče do imenoslovja Savinjskih Alp (=the Kamnik Alps) in ga sprejemam v primeru knjige »Sij gora«. V zvezi s tem Klinarju na ljubo umikam izjavo glede njegovega angleškega prevoda »prava zmeda« in jo nadomeščam z »nedoslednosti v slovenskem tekstu, angleškem in nemškem prevodu«. Priporočam pa enotnost v ponatisu. V mojem, geološkem delu Kamniško-Savinjskih Alp v ES in člankov KL ni nobenih »konfliktnih izjav«. Za pojasnjevanje tektonske zgradbe in geološke sestave na ozemlju Karavank in K. – S. Alp, ki sta teže predočljivi, pa tu ni prostora. »Formulacije« okoli Grintovec in Grintovca so pobrane iz »Besede za konec« in si tam tudi tako slede, kot so navedene. Je pa tam Grintovce razumeti enkrat kot vse Kamniško-Savinjske Alpe, drugič le kot njihov del: »videli Grintovci, Kočna in Skuta s Podi«, potemtakem Kočna, Skuta s Podi niso Grintovci. Sam Grintovec kot gora ni vprašljiv.

ANTON RAMOVŠ

Nezaželeni profesorji čez noč – na cesto

Ob naknadnem pregledu podatkov v Zborniku ob 70-letnici Filozofske fakultete v Ljubljani (1989) je očitno, da moje opisovanje nagle marksizacije fakultete (Delo, KL 18. 2. 1991) s primerom nasilne upokojitve prof. Antona Slodnjaka ni popolno.

Anton Slodnjak je bil leta 1959 res prvi profesor, ki je bil žrtev tega procesa, a ihta čistke in marksizacije se je najprej usmerila zoper Slodnjakovega asistenta Franceta Bernika in zoper Vl. Kokoleta na geografskem oddelku. F. Bernik je bil postavljen na cesto prav v času, ko je bil na vrhuncu svojega dela z doktorsko disertacijo. To se je dogajalo v letih 1956–1959, ko sem že delal na Filozofski fakulteti v Zadru, kamor sem se zatekel in dobil službo, ker so v Ljubljani na Filozofski fakulteti politični faktorji odločili, da me svet fakultete ne potrdi za asistenta kljub ugodni strokovni oceni treh rednih profesorjev. Politične skrbnike je motilo moje kmečko poreklo in s tem klerikalnost, kot so trdili. Drugi Slodnjakov asistent, Štefan Barbarič, je bil prav tako odpuščen in je po nekajletnih priložnostnih zaposlitvah 1964 prišel na »moje« mesto v Zadru, ker je meni takrat uspelo dobiti službo na Pedagoški akademiji v Mariboru.

Dopolnilo sem napisal, da popravim netočnost oziroma nepopolnost glede tega dogajanja, ki je danes nasploh neznano, kaže pa, kako ideološko trdi časi so bili tedaj. Danes se ne ve, pod kakšnimi pritiski je bila ravno najbolj nacionalna znanost, slovenistika. Nezaslišano je bilo, da se je tako ravnalo tudi z mednarodno uglednim rednim univerzitetnim profesorjem, avtorjem številnih knjig. Večkrat se omenja akcija zoper profesorje na FSPN, kjer so »delali red« politični subjekti v lastni hiši, pozablja pa se na grobe personalne posege v jedro univerze, v Filozofsko fakulteto.

Nihče se danes ne vprašuje, kakšnim psihičnim, mladi asistenti pa tudi socialnim pritiskom in preizkušnjam so bili izpostavljeni posamezniki. Enoumje ima svoje široko družbeno, sociološko in psihološko ozadje. Ni ga mogoče omejevati zgolj na sironiašni retorični politično-ideološki besednjak, ki je vse drugo, zlasti pa pravkar omenjeno, grozeče prekrival.

JANEZ ROTAR

Pojasnilo urendištva

V teh mesecih smo družno tolikokrat obredli znana in manj znana pota po Zgornji Savinjski dolini in potem še po Savinjskih in Kamniških Alpah in o tem toliko napisali in se naplesali, da nam mnogi očitajo – tudi taki, ki so bili delno z nami – da je čas za slovo. Vsem lepa hvala, Književni listi pa bodo, prepričani smo lahko, še naprej izhajali.

Rock'n'roll v Z. Savinjski dolini

Stanka Klinarja sem od njegovega prvega zapisa dalje (KL, 3. 1. 1991) opozarjal na to, da se javno zapisane trditve spodobi tudi javno argumentirati. Šele takšna argumentacija sploh omogoča preverjanje resničnosti ali neresničnosti zapisanega.

Pričakoval sem, da bo gospod Klinar svoj spodrsljaj popravil, pa tega ne le ni storil, ampak je svoje ravnanje celo opravičevala. Najprej mi je odvrnil, da je argumente zaupal uredniku KL osebno, ko pa sem odvrnil, da to ne zadostuje je izjavil, da argumentiranje sploh ni tako preprosta reč, kot si jaz morda zamišljam.

Najina polemika je tako obtičala na mrtvi točki, dokler se, po dveh mesecih, ni oglasila Margaret Davis. Naredila je to, kar bi moral storiti gospod Klinar v svojem prvem prispevku za KL. Vendar pa ni bila kritična le do ‚pošastnosti' v prevodu, enako neprizanesljiva je bila tudi do mojega pisanja. Tako je med drugim zapisala tudi tole: »Stvari, o katerih piše Gregor Tomc, so marginalne, a tudi napačne.«

Če gospo Davis prav razumem, je torej po njenem mišljenju marginalno in napačno od človeka pričakovati, da argumentira svojo trditev o pošastno slabem, zavrženem, kosmatem, katastrofalnem itd. nivoju danega prevoda.

Prav tako je po njenem mišljenju marginalno in napačno to, da sem se spotaknil ob ‚preprosto metaforo prevajalski rock'n-'roll', saj je v svojem kontekstu povsem razumljiva. Kateri kontekst je imela gospa Davis v mislih? Je po njenem mišljenju rock'n'roll splošno sprejet sinonim za nezaupanje? Ali morda kaj četrtega?

Po mišljenju gospe Davis sta obe obliki pisave enako sprejemljivi. V nekem pogledu je to seveda res, vse zavisi pač od kriterijev sprejemljivosti, ki jih postavimo. Opozoril bi jo na dejstvo, da nisem nikoli trdil, da oblika, ki jo zagovarja gospod Klinar, ni možna. Še več, sam sem navedel še nekaj drugih, ki so prav tako možne. Oblika, ki jo predlaga gospod Klinar, postane nesprejemljiva šele, ko apliciramo kriterij sprejemljivosti, ki ga priporoča on sam – vklučenost besede v slovenščino.

Kaj je imela gospa Davis v mislih, ko je pisala o »Klinarjevem predlogu«, ki da sem ga prezrl, pri najboljši volji ne vem. Morda o tem več kdaj drugič, ko bo (če bo) svojo trditev pojasnila. Upam le, da v tem primeru ne bo treba čakati dva meseca na tretjega anglista. Vseeno pa se bojim, da se bo beseda, anglistom navkljub, še naprej pisala tako, kot je bilo to do sedja v navadi: rock'n'roll.

Na koncu na kratko še o trditvi gospe Davis, da bralcem po nepotrebnem vsiljujem svoj časopis. GROM je edina slovenska revija za ozvočeno zabavo (mimogrede: izšla je že tretja številka, ki jo lahko kupite v vseh boljših trafikah) in zato mnenje uredništva še kako sodi v razpravo o rock'n'rollu. Nikoli pa nisem trdil, da je revija GROM moja. Lastnik je časopisno podjetje Delo, sam pa sem reviji le eden od urednikov.

GREGOR TOMC

Nadaljevanje s 13. strani

jalna slovanska slovnica v dveh delih iz začetka tega stoletja ni mogla v celoti preseči Miklošičeve; nasprotno, Miklošičevo debloslovje (besedotvorje) je do danes ostalo plodno v številnih razpravah o tvorbi besed v slovanskih jezikih, pa tudi v skladnji do danes še nismo dobili drugega Miklošiča.

Kar zadeva (staro)cerkvenoslovansko problematiko, je treba najprej razjasniti terminološko vprašanje: v skladu s prepričanjem njegovega učitelja Kopitarja je Miklošič ta prvi slovanski knjižni jezik imenoval staroslovenščina (Altslovenisch); po podedovani panonski teoriji naj bi bil neposredni predhodnik današnje slovenščine (Neuslovenisch). A čeprav je Miklošič, kakor sam trdi, »neomajno« vztrajal pri tej teoriji, ga ni niti najmanj motila pri neobremenjeni razlagi jezikovnih dejstev.

V prvem desetletju svoje dejavnosti je Miklošič na področju (staro)cerkvenoslovanščine opravil tudi veliko nalog, ki jih je načrtoval še Kopitar; tako je med drugim izdal več spomenikov, toda z izidom Kopitarjevih krajših spisov leta 1857 in z izdajo še zdaj aktualnih Monumenta spectantia historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii iz leta 1858 je ta faza končana. Njegova dela o (staro)cerkvenoslovanščini so se opirala predvsem na nekanonska besedila, tako tudi njegovo najpomembnejše delo s tega področja, Lexicon palaeoslovenicograecolatinum emendatum auctum iz let 1862–1865, ki stoji visoko med podobnim slovarjem Vostokova in nekaj desetletij pozneje objavljenimi Materialy dlja slovarja drevnerusskogo jazyka Sreznjevskega.

Ko je skoraj celo stoletje po izidu Miklošičevega Lexicona leta 1958 v Pragi v redakciji Josefa Kurza in sodelavcev, med katerimi je bil tudi František Mareš, začel izhajati Slovník jazyka staroslověnského, je bilo v predgovoru zapisano: »Jediným velkým slovníkem cirkevnoslovênským (nejen staroslovênským)· zůstává dosud Miklošičův Lexicon . . .

Ta trditev je tem pomembnejša, če se upošteva, da je Miklošiča v ožji filologiji začel potiskati v zgodovino Vatroslav Jagić, v starocerkvenoslovanski slovnici pa Leskien in Vondrák – in nič čudnega, saj sta že razpolagala s poglavitnimi objavljenimi starocerkvenoslovanskimi spomeniki.

Tudi predstavnik francoske slavistike Antoine Meillet, ki na splošno med Miklošičevim delom ni bil pretirano navdušen, je še leta 1934 zapisal o svoji znani knjigi Le Slave commun.

»On ne possède jusqu'ici qu'un dictionnarie du vieux slave et du slavon, F. Miklošič, Lexicon . . . Les donnés de cet ouvrage vielli, mais non remplacé . . .« In tako naprej.

Podobnega mnenja je bil tudi Meilletov učenec Unbegaun.

Miklošičev Lexicon je spodbujal dejavnosti v širšem slovanskem slovaropisju. Njegov učenec in prijatelj Daničić je kmalu po ustanovitvi zagrebške južnoslovanske akademije znanosti in umetnosti začel pripravljati in izdajati doslej največji slovanski slovar, Riječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Sto let je trajalo, da je bil dokončan. Med uredniki sta bila tudi naša Matija Valjavec in Tomo Maretić, oba Miklošičeva učenca. Prvi večji ukrajinsko-nemški slovar, ki ga je sestavil njegov učenec Želehovski, je Miklošič celo gmotno podprl.

In kaj je Miklošičev Lexicon pomenil za slovenski jezik in za slovensko slovaropisje? Po panonski teoriji ga je jezikoslovno slabo podkovana slovenska inteligenca uporabila kot vir za obogatitev slovenskega knjižnega jezika; to je imelo za posledico pretirano slaviziranje, ki je sprožilo odpor in vrnitev na slovenska jezikovna tla. V slovaropisju pa se je ob njem oblikoval naš Pleteršnik, ki je v letih 1894–95 izdal v slavistiki še danes izredno cenjeni slovensko-nemški slovar. V tem slovarju je zajeta tudi (sicer izgubljena) Miklošičeva zbirka slovenskega besedja. Gotovo je v dramatični zgodovini nastajanja tega slovarja Pleteršnik svojo doslednost, vztrajnost in pogum črpal iz izkušenj, pridobljenih pri delu za Miklošičev Lexicon. Miklošič se mu je zahvalil takole: ». . . gratias igitur agimus discipulis Pleteršnik et iskrzycki, qui nobiscum ad plagulas corrigendas operam impenderunt . . .«

Vendar živi dediščina Frana Miklošiča v slovenski slovnici in slovaropisju v širšem pomenu dalje tudi v delih drugih njegovih slovenskih učencev: v šolski slovnici in slovarjih Antona Janežiča, v Šumanovi slovnici, v delih Gregorja Kreka, ustanovitelja graške slavistike, v etimoloških in dialektoloških študijah Karla Štreklja, v delu Matije Murka in Karla Glaserja.

Da Miklošič tudi za praktična vprašanja slovenskega jezika ni bil neobčutljiv, pričajo njegove čitanke za višje razrede gimnazije. Sam je pisal, kakor je razvidno iz njegovih sestavkov, za tisti čas mojstrsko slovenščino, ki se ni preveč menila za najrazličnejše tendence in omahovanja glede na rabo knjižnega jezika v njegovi domovini.

Pomembno območje Miklošičevih raziskav je imenoslovje, Jakob Grimm je te naloge za nemško jezikovno področje zaupal Förstemannu; za slovansko, kjer je bila ta veda dotlej na izrazito ljubiteljski ravni, jo je prevzel Miklošič sam. Upal je tudi, da se bo ob imenskim gradivu prikopal do novih spoznanj za besedoslovje; in res se mu je posrečilo, da je s svojimi štirimi imenoslovnimi razpravami utemeljil slovensko imenoslovje.

Prvo je objavil leta 1860 o tvorbi slovanskih osebnih imen. Tu je obdelanega veliko dragocenega gradiva, ki ga je avtor nabral v številnih virih in imenskih seznamih. To delo je še dolgo po vsem slavističnem svetu ostalo kažipot za marsikatero imenoslovno študijo – naj omenim samo Toma Maretića z njegovo razpravo o ljudskih imenih in priimkih pri Hrvatih in Srbih in prispevek našega zgodovinarja Franca Kosa (tudi Miklošičevega učenca) o imenih pri Slovencih.

Pri Čehih in Slovakih se je Miklošičevo delo trdno zasidralo kljub nekaterim apriornim kritikam, ki jih ne gre čisto resno jemati. Dokaz za to je v knjigi Jana Svobode o staročeških imenih in današnjih priimkih iz leta 1964.

V polonističnem in poljskem imenoslovju je Miklošičevo delo doživelo pravo renesanso. Potem ko ga je krakovski jezikoslovec Witold Taszycki v svoji razpravi o najstarejših poljskih imenih strogo preveril in pretresel, je poljska imenoslovna šola vseh smeri »prenovljenega« Miklošiča trdno vgradila v svoje temelje.

Še tehtnejša in odmevnejša je Milošičeva študija o slovanskih krajevnih imenih iz občnih imen, ki je izšla leta 1872. Za vodilo si je vzel besede Wihelma von Humboldta.

»V krajevnih imenih, teh najstarejših in najbolj trajnih spomenikih, se zdi, kot da bi že zdavnaj minulo ljudstvo sámo opisovalo svojo usodo; vprašanje je le, ali nam je njegov glas še razumljiv.«

V zvezi s tem je poljski imenoslovec Rospond Miklošiča imenoval »očeta toponomastike«, in Ernst Dickenmann je leta 1954 o knjigi zapisal:

». . . je tudi danes še temelj slovanskega imenoslovja nasploh in izhodišče za sleherno širše zastavljeno delo v kateremkoli posameznem jeziku na slovanskih tleh . . . Takrat pa je utirala nova pota. Prav tu se zelo pozitivno izkaže Miklošičeva preudarno stvarna in kritično tehtajoča delovna metoda. V svoji samodisciplini avtor nikoli ne zapusti trdnih tal znanosti, drznih hipotez in duhovitih konstrukcij se ogiba zavestno in dosledno. Njegova spoznanja so kljub mogočnemu napredku v imenoslovnih raziskavah vse do današnjega dne kljubovala vsaki kritiki«.

V teh razpravah je Miklošič vpeljal tudi načela in metode za raziskovanje imen na področjih, kjer se jeziki stikajo in prekrivajo, zlasti v slovansko-nemških jezikovnih območjih, a tudi v zvezi z madžarščino, italijanščino, furlanščino in turščino. In prav te jezikoslovne veje so spričo novega gradiva in izpopolnjenih, izbrušenih delovnih metod doživele velik razmah v imenih, kot so Trautmann, Vasmer, Skok, Ramovš, in pri Madžarih Melich in Kniezsa.

Na prvi pogled skromnejše, a nič manj častno mesto v veledelu Frana Miklošiča zavzema njegova krščanska terminologija v slovanskih jezikih iz leta 1875. V izrazu sicer nadvse lakonični avtor je tu zgovornejši o prevratnih procesih v jeziku, ki jih je sprožilo pokristjanjenje. Med drugim piše:

»Najveličastnejšo, z nobeno drugo primerljivo revolucijo v mišljenju in čutenju, kakor tudi v oblikovanju zunanjega življenja, je pri narodih našega konca sveta povzročilo pokristjanjenje. Da je ta vsega človeka zajemajoči preobrat moral dobiti svoj izraz tudi v jeziku, pač ni treba posebej dokazovati.«

In dalje, tudi za dandanašnji poučna ugotovitev:

»V onem času, ko je latinščina veljala za edini jezik Cerkve, je bila razlika v rabi nemškega in slovanskega jezika minimalna: v cerkvi je tako prvi kakor drugi veljal za potrebno zlo. Celo molitev Gospodovo naj bi se naučili po latinsko, et qui aliter non potuerit, vel in sua lingua discat (Koncil v Mainzu 813). In če se je v 9. stoletju v Panoniji vpeljala slovanska liturgija, so pri tem sovplivale izredne razmere v državi in v Cerkvi . . . In če naj bi se bile homilije prevajale in rusticam romanam linguam aut theodiscam (Koncil v Toursu 813), tudi v deželah, naseljenih s Slovani, s slovanščino gotovo ni bilo nič drugače.«

Problematika slovanskega besednega zaklada je bila v delih Frana Miklošiča vselej v ospredju. Zato se razume samo ob sebi, da je njegov etimološki slovar slovanskih jezikov iz leta 1886 »najzrelejši sad njegove znanstvene dejavnosti, najbolj pregnantno njegovih del«. In vendar je bil komaj šest let pred njegovim izidom pisal Jagiću, da je »to delo nujno potrebno« in da naj bi se ga lotil Jagič. »Rad bi vam bil, kolikor mogoče, pri tem v pomoč.« Medtem ko so drugi tedanji etimološki slovarji izgubili svojo aktualnost, se je Miklošičev v svojih glavnih značilnostih obdržal; Bernekerjev nedokončani slovanski etimološki slovar ga ni mogel nadomestiti, etimološki slovarji posameznih slovanskih jezikov pa so ga le deloma presegli.

Alexander Brückner, Miklošičev učenec, ki je v slavistiki slovel kot trdoglav, zagrizen kritik, je vendar počastil svojega učitelja in njegov etimološki slovar: leta 1927 je svoj etimološki slovar poljskega jezika posvetil »Pamięci największego slawisty Franciszka Miklosicha« in v predgovoru je svojo gesto še ponovil:

»Našteval nisem nobenih avtorjev stroke, razen imena, ki sem mu posvetil to knjigo in ki mu dolgujem več kot vsem drugim slavistom skupaj – Miklošič.«

Tudi s hvalo skopi ruski etimolog Trubačov, ki izdaja etimološki slovar slovanskih jezikov, Miklošiču priznava, da pomeni njegov slovar »vrhunec prve etape« in da se je v njem kljub jedrnati obliki »izrazil avtorjev etimološki genij«.

V dokaz svojega spoštljivega priznanja neomajnemu iskanju jezikoslovne resnice je tudi naš mojster slovenske etimologije France Bezlaj svoj etimološki slovar poklonil spominu Frana Miklošiča (in Ramovša).

Na očitke, da v svojih delih ni vseh slovanskih jezikov obravnaval enakovredno, je Miklošič to mnenje očitno hotel zavrniti s svojim zagotovilom v predgovoru etimološkega slovarja:

»Kar zadeva obseg dela, ni bil izpuščen noben slovanski jezik, upoštevani sta bili celo kašubščina in polabščina.«

Naslednik Frana Miklošiča na dunajski univerzi, njegov učenec »diligentia privata« Hrvat Vatroslav Jagić, je pred sto leti v imenu redakcije časopisa Archiv für slavische Philologie zapisal željo:

»Naj duh nesmrtnih Miklošičevih dosežkov lebdi nad njegovimi učenci in nasledniki, in naj jih navdihuje k blagoslovljeni negi znanosti in složnemu delovanju.«

In danes lahko z zadoščenjem ugotavljamo, da se je ta želja uresničila v Miklošičevi dediščini in da se še dalje uresničuje v novih rodovih.

Za nove mednarodne (založniške) mostove: EWO

Podjetje s kapitalom, vrednim ene garsonjere

V času zasebniške odmrzali privatna podjetja niso več nič posebnega, pa tudi njihov pomen ni kdove kolikšen, če se spomnimo, da vsa na novo nastala zaposlujejo komaj kakih kakih tisoč ljudi. Tudi glede kapitala posameznih zasebnikov to večinoma niso ravno vsote, ob katerih bi se zahodni podjetnik posebej vznemiril. Zato je glede tega z 80.000 DEM začetnega zagona novo podjetje EWO za založništvo, umetnost, svetovanje in trgovino v Ljubljani pravzaprav nekaj posebnega in v primerjavi s številnimi zasebnimi založniki izstopa tudi s svojo dejavnostjo.

Celoten naslov tega mešanega podjetja z omejeno odgovornostjo je kar v angleščini: East West Operation, ustanovili so ga sredi letošnjega februarja in domuje v dokaj elegantnih prostorih na Prešernovi 7, eno poslopje pred sedežem Koprodukcije Mladinske knjige. To glede na zgodovino direktorja novega podjetja tako rekoč ni naključje. Slavko Pregl, direktor EWO, je bil namreč dvajset let zaposlen pri Mladinski knjigi in kar 15 let v koprodukciji, ki jo je tudi direktoroval. Z Mladinsko knjigo se je prijateljsko »ločil« šele ob njeni reorganizaciji, ko se je ta preoblikovala v šest samostojnih podjetij in mu, kot pravi, sicer udobna ponujena funkcija ni ustrezala glede na njegove delovne interese. Po njegovem je povezovanje podjetij nujno in ga je bilo moč zavračati samo lani, ko so bili časi »predobri« (možnost nakupa deviz v banki itn.,), letos pa je že drugače. Čeprav Slavko Pregl zatrjuje, da so relacije EWO s koprodukcijo MK jasne in da ni direktne konkurence – celo sodelujejo pri nekaterih poslih, če to ustreza obema – je vendarle jasno, da je bilo EWO toliko laže ustanoviti z mislijo, da so nekateri stiki s tujimi partnerji vzpostavljeni še od prej, iz časov, ko je bil Pregl še pri MK.

Na podlagi predhodnih izkušenj in poznavanja področja je torej nastalo novo podjetje EWO, v katerem je glede kapitala udeleženo eno tuje podjetje (Reckfield Trading C., ki se ne ukvarja z založništvom, ampak s trgovino in finančnimi zadevami), nadalje je četrtina kapitala iz Tiskarne Mladinska knjiga, udeležena pa sta še dva posameznika, eden iz Ljubljane in eden iz Beograda (ne pozabimo, da so na tujem zasebna podjetja najpogosteje iz družinske naveze), imen pa direktor EWO ni želel omenjati. Novo podjetje štirih ustanoviteljev ima tri redno zaposlene, poleg direktorja še tajnico in enega človeka za finančno trgovinski del. Nameravajo pa za posamezna dela imeti veliko pogodbenih delavcev, ki bodo vedno opravljali konkretno delo in zanj dobili »konkretno« plačilo.

S čim se bodo torej pri EWO ukvarjali? Kot pravijo in potrjujejo s prvimi akcijami, bodo v podjetju »ustvarjalnost in poslovno pozornost posvečali založništvu, (likovni) umetnosti, svetovanju in trgovini, še posebej pri vzpostavljanju pristnejšega in bolj poglobljenega mostu med Slovenijo, Jugoslavijo ter Vzhodom in Zahodom«.

I. V **založništvu** prvi posli že izhajajo iz relacije Vzhod–Zahod. Nekaj avtorskih pravic in knjig so že »prenesli« z ene na drugo stran. »Menimo, da vemo, kaj se da kam prodati in tudi dobiti plačilo za to,« pravi Slavko Pregl. Z leposlovjem se bodo ukvarjali samo, kolikor se bodo morali, sicer pa bo imela prednost poljudna znanost, enciklopedija, otroške ilustrirane knjige itn. Po Preglovem mnenju lahko na primer dobijo z Vzhoda kakovostne slikanice, ki bodo precej cenejše, kot so pri nas.

Občasno nameravajo izdati tudi kakšno likovno monografijo katerega od slovenskih avtorjev in jo plasirati doma in na tujem.

II. Glede **likovne umetnosti** bodo skušali ob načrtovanih monografijah naše sodobne likovne ustvarjalce uveljavljati tudi na tujem, kjer imajo, kot pravi direktor EWO, že veliko zvez. Poiskali bodo galerije, ki bodo pripravljene sprejeti naše umetnike. Gre za komercialne razstave, ker ima za študijske in afirmacijske »država druge mehanizme«. Prvo táko razstavo s sorazmerno mlajšimi slovenskimi avtorji bodo pripravili aprila v Londonu. Predstavljati pa ne nameravajo samo slovenskih avtorjev, ampak tudi ustvarjalce iz drugih republik in drugih vzhodnih držav.

III. Ker v podjetju EWO menijo, da poznajo področje založništva na Vzhodu in Zahodu, so med svoje dejavnosti sprejeli tudi **svetovanje.** Pred kratkim jih je angleško združenje založnikov prosilo za komentar o založništvu v Jugoslaviji. Slavko Pregl se je pravkar vrnil iz Hamburga (udeležila sta se ga z Martinom Žnideršičem), kjer se je udeležil strokovnega posvetovanja in posebej sodeloval pri temi o avtorskih pravicah. Iz Moskve so ga prosili, naj bi kot organizator sodeloval pri pripravi tamkajšnjega seminarja, na katerem bodo obravnavali sodelovanje v mednarodnem založništvu, organiziranje sposobnega založniškega podjetja in pogled na vprašanja privatizacije v založništvu.

IV. – **Trgovina** – ta je namenjena podpori prvega, torej založništva. V zvezi s tem nastajajo posebne težave, ko gre za Sovjetsko zvezo, Bolgarijo itn., kjer si knjige sicer želijo, nimajo pa denarja zanje. Za plačilo ponujajo marmor, medenino, star papir, geološke raziskave ... Potem je treba za vse to seveda najprej najti kupca. »Najlepše bi se bilo ukvarjati samo s knjigami in z denarjem. A trgovine za denar praktično ni nikjer več v svetu in tudi v založništvu je ni,« pravi Slavko Pregl.

Skratka, podjetje East West Operation se namerava posvečati proizvodnji in prodaji, ne pa uvozu za jugoslovanski trg. Jasno je, da se pri tem na tujem srečujejo z našimi znanimi trajajoče trenutnimi težavami, ko tuji poslovnež po poslušanju novih poročil nenadoma ni več pripravljen podpisati že sestavljene pogodbe, češ »saj pri vas se pa streljajo, raje še počakajmo malo«. Za tujce pač še ni Kosovo Kosovo in Slovenija Slovenija, za tujce smo Jugoslavija, nemirna, nezanesljiva, ta hip poslovno precej neprivlačna.

MARJETA NOVAK KAJZER

Novi tiski

Roman Ingarden:

Literarna umetnina

Čeprav sta se na Slovenskem fenomenologija in fenomenološka estetika trdno zasidrali že v sedemdesetih letih (in imata še danes odločilen vpliv pri interpretaciji umetnostnih del), smo temeljno delo s tega področja dobili šele »danes« – v zbirki **Studia humanitatis** je izšla Ingardnova Literarna umetnina v prevodu Franeta Jermana. Ingardnovemu delu (1931) je dodan njegov spis iz leta 1957, O funkciji jezika v gledališki igri, Jerman pa je zelo obsežnemu prevajalskemu deležu (454 strani) pripisal še spremno besedo, v kateri koncizno razčlenjuje Ingardnov prispevek k fenomenološki estetiki. Tako je pred nami, po eni strani, kapitalen prispevek k polifoniji literarne stroke na Slovenskem, po drugi strani pa odlična priložnost za revitalizacijo naših lastnih kritiških in interpretativnih postopkov.

P. K.

Slovenci na tujem

Študija o Balantiču v nemščini

Slovenska literatura samo izjemoma prodre na tuje jezikovno območje, še posebej poredko pa se dogodi, da bi zunaj izšla samostojna monografija o kakem slovenskem književniku. Zato smo lahko prijetno presenečeni nad podatkom, da je pred kratkim v Münchnu izšla študija o pesniku Francetu Balantiču. Knjigo je izdala znana založba Trofenik (Dr. Dr. Rudolf Trofenik Verlag), v resnici pa imamo pred seboj prevod diplomskega dela mlade tržaške slavistke Marije Kostnapfel, ki je leta 1989 z Balantičem zaključila svoje študije na videmski univerzi.

Ker smo na teh straneh že pisali o omenjeni študiji, naj samo povzamemo, da gre za razpravo splošnega značaja, ki naj na široko informira o vseh temeljnih Balantičevih življenjskih in pesniških pojavih, da gre potemtakem za zelo porabno sporočilo o izjemnem literarnem fenomenu novejše slovenske literature, kakršnega predstavlja osebnost pesnika Franceta Balantiča. Ker je to prva samostojna knjiga o Balantiču v tujem jezikovnem območju in bo mogla biti torej več kot dobrodošel posredovalec vednosti o pesniku Francetu Balantiču v širokem svetu, smemo zapisati, da je založba Trofenik opravila hvalevredno delo. Morda je nekaj nedognanosti v razmerju med nemškim in slovenskim besedilom, kar pa je bržkone posledica prevajalskih ali kakšnih drugih zadreg.

Založba je knjigo bogato opremila s pesnikovim portretom in faksimili rokopisov, grafik Franko Bogatec pa je prispeval ilustracijo k Balantičevi poeziji.

FRANCE PIBERNIK

Ljubljana skozi stoletja (2)

Naj bi knjige imele garancijski list, če imajo že napake?

Stvarnost naše prestolnice zasluži malo drugačno predstavitev knjige Ljubljana skozi stoletja, kakršna je bila pravkar objavljena v Književnih listih (7. 3. 91). Seznanjeni smo bili z zasnovo in vsebino nove knjige.

Zapis je bil tako korekten, da kar spodbuja trend, ki se v zadnjem času uveljavlja v knjigah o Ljubljani. Ta trend je površnost. Podobno tudi predstavitev knjige ni razjasnila vseh konceptualnih napak, ki nas uvrščajo med Balkance, veselje ob obsežni in zanimivi knjigi je zakrilo senčne plati. Knjiga je slovenski fetiš. Zapisano ostane. Natisnjeni besedi, okrašeni s številnimi barvnimi reprodukcijami, posebej, če je v debelih platnicah, verjamemo. Iz knjige bomo vsi, ki nimamo časa, da bi sedeli v arhivih, črpali podatke. Po knjigi, ki je vrelec (napačnih) podatkov, bomo potrebovali nekaj desetletij, da bomo popravili vse, zlasti napačno interpretirane zapise.

Vsak Slovenec ni pesnik. Žuboreče in čustev polno pisanje v monografijah Matjaža Kmecla je lahko vzor, toda doseči ga ni lahko. Manj vešči pismouki skušajo pomanjkanje stila nadomestiti z marljivostjo. Količina pa ni vedno kakovost.

Druga napaka sega do Valvazorja, ki je lahko obvladoval geologijo in etnologijo, geografijo in serijo drugih vedenj. Danes, ko literatura o Ljubljani napolni knjižno omaro, to ni več mogoče.

Kapo dol, avtor Branko Korošec je podobno kot Silvo Kopriva nakopičil leta iskanja in zbiranja. Pisec pozna veliko podatkov o Ljubljani in njeno zgodovino na kartah, toda znotraj vsega zanimivega gradiva težko dela reprezantativno in historično utemeljeno selekcijo. Ob predobrem poznavanju gradiva ga obremenjuje z nepotrebnimi pojasnili, rdečo nit pripovedi in zaporedje reprodukcij pa izgubi. Pisec, ki vešče razbere manjkajoči otok na Ljubljanici v izrisu devetnajstega stoletja, bi moral biti do sebe enako kritičen. Pri pripravi knjige je imel avtor očitno preveč proste roke. Manj je lahko več.

Uredniki takih publikacij, kot je Ljubljana skozi stoletja, bi se morali obnašati bolj odgovorno. Svojega dela ne bi smeli opravljati tako, da ga prepuščajo piscem in tehničnim urednikom. Zbrano gradivo bi morali pregledati strokovnjaki različnih področij, ker je čas vseznalcev minil. Knjiga, ki bi bila izčiščena sinteza, bi bila zanimiva za laika in strokovnjaka. Tako ostaja vir neurejenega vedenja, ki spravlja v slabo voljo vse, ki niso zadovoljni s slikanico. Strokovnjak jo lahko uporablja samo kot album barvnih reprodukcij.

V vednost založnikom in urednikom naštevam nekaj napak. Zabeležene niso vse napake knjige, ker bo to zahtevalo obširnejše besedilo v strokovni literaturi. Omenjene so tiste, ki jih v knjigi v nobenem primeru ne bi smelo biti, ker zavajajo bralca. Posredno iz tega odseva podcenjujoč odnos do bralca, kot da je zanj vse dobro.

Gradivo v knjigi lahko razdelimo v tri samostojne celote. Prva je besedilo, druga reprodukcija in tretja podnapisi. O enotnosti teh treh sklopov ni mogoče govoriti, ker so razporejeni neustrezno. Vseh poglavij je osemnajst, dodan je angleški in nemški povzetek. Najlepša baročna fasada vpelje poglavje Po Napoleonu, na Baročno Ljubljano pa opozarja kvalitetno, verjetno romansko pritličje. Rokokojsko okrasje straši v bidermajerju. Besedilo samo je razdeljeno drugače. Poudarki obdobij za koliščarji in Rimljani so največkrat avtorji ljubljanskih izrisov, Angielini, Pieroni in Stier, Valvasor in Florjančič. Pred Plečnikom bi svoje poglavje zaslužil tudi Koch, morda Seykotta ali Foyker.

Avtor se bolj natančno ukvarja z barokom in devetnajstim stoletjem. Strnjena pripoved je najbolj kvalitetna, kadar je vezana na karte. V razlagi našega stoletja se pisec izgublja, izpuščeni so celo posamezni projekti in publikacije, ki bi morali biti omenjeni vsaj v besedilu. Korošec je zašel v ocenjevanje urbanističnih sklopov in arhitektur, ki je, milo rečeno, sporno. Manjka predstavitev publikacije o ljubljanskih ulicah, ni drobnega turističnega vodnika Brede Mihelič, ki je prvi skušal vpeljati prakso vidnih evropskih založb, pot po mestu in izseke kart istih mestnih četrti. Če bi avtor popravil letnice v svoji knjigi s pomočjo te brošure, bi se izognil številnim spodrsljajem. Pogrešam predstavitev Atlasa Ljubljane in še česa.

Reprodukcije talnih načrtov in projektov v knjigi so novost, ki ni bila še nikoli tako celovito zbrana in predstavljena. Dragocenost je barvna reprodukcija Angielinija, zanimiva podoba Pieronijevega videnja in kasnejših kartografov. Barvne reprodukcije so očitno nujnost, ki kaže nove kvalitete. Toda ne tiskarskih. Poznam več tehničnih urednikov, ki bi zavrnili zmazke, kakršen je na strani 227 in druge karte, ki so z zamaknjenim tiskom skrile jasno razberljive napise in grafične oznake. Marsikdo bo mislil, da so originalne karte nejasno risane ali tiskane. Reprodukcije istih kart, ki so pokazane v celoti in izrezih, so barvno neuglašene. Karta s platnic je do stote strani popolnoma zbledela. Moteči so izrezi, ki sekajo sredine napisov, meril in pojasnil ter nerazumljivo skrivajo včasih izrisane robne dele. Druge reprodukcije pa kažejo robove in podloge, ki nikogar ne zanimajo. Karte so navadno likovno zaključene celote, ki zahtevajo reproduciranje brez neutemeljenih rezov.

Dobrodošla novost bi bile lahko karte, v katere naj bi vrisali tlorise preteklih časov. Za začetek pogrešam izris prazgodovinskih lokacij na grajskem griču in okoli Salendrove ter kolišč v ljubljanski okolici. Večino drugih predstavitev lahko označim z eno samo besedo, površnost. Cerkve in druge stavbe se pojavljajo nekaj stoletij prezgodaj. Samostani se pojavljajo celo v času, ko bi bili fenomen za širši evropski prostor, v izrisani baročni formi pa so znanstvena fantastika. Topografske rekonstrukcije brez serije napak ni. Ljubljanica je risana v preozki strugi, Celovška cesta je videti sodobna, ravna cesta, ki seka predel ob stari cerkvi, obrambni jarek mesta je ožji od stolpa, ki naj bi ga ščitil.

Enaka neuglašenost je vidna pri slikovnem gradivu. Najbolj moteče je razporejanje fotografij, razglednic in drugih podob v knjigi. Edini razpoznavni kriterij je iskanje praznega prostora.

Več omenjenih napak bi lahko preprečili in pojasnili podnapisi. Žal so ti najbolj vprašljiv del knjige. Nekateri predstavljajo slike, drugi pripovedujejo zgodbe, ki nimajo s slikami nobenih pravih zvez. Z načrtov sije ena letnica, iz pojasnil druga, sporna datacija Pieronija ni omenjena. Merila in velikosti posameznih kart je potrebno iskati ob robovih, v besedilu so podatki redko zabeleženi, v podnapisih še redkeje. Lastnik podobe je zamenjan z avtorjem, pri istem Valvazorju se podoba iz ene knjige seli v drugo. Vodnjak v Zvezdi, ki je delo Borisa Kobeta, je pripisan Edu Ravnikarju. Za opravičilo je nekaj risb, ki jih ni zagrešil Boris Kobe, pripisano njemu. Preris iz Slave, na katerem ni niti enega baročnega zvonika in očitno kaže Ljubljano ob koncu sedemnajstega stoletja, ne more biti podoba mesta petdeset let kasneje. Iste karte nista izdelala Lieber in Pohl v časovnem razmaku sedmih let ...

Knjiga, ki je izšla v skromni nakladi 4000 izvodov, bo kljub vsem naštetim in drugim napakam kmalu razprodana. Barvne reprodukcije so privlačne. Ljubljanofilov pa je gotovo nekaj več. V založbi imajo tako malo časa. Pripravijo naj ponatis, v katerem bo izčiščen balast in popravljene pripovedne topografske rekonstrukcije. Zanje lahko poiščejo celo dodatne barve, ki bi omogočile predstavitev več razvojnih faz na enem samem listu papirja.

Očitno so založbe še daleč od bralca in ne spoštujejo niti pravil, ki veljajo npr. pri prodaji mlinčka za kavo. Tam dobiš ob nakupu izdelka garancijski list in obljubo, da bodo proizvajalci odpravili napake. Pri knjigi, kulturnem izdelku, je drugače. Kulturno tiho je zlorabljeni kupec, preveč vljuden je kritik.

GOJKO ZUPAN

Prepozna informacija? – Sploh ne!

Osvetljevanje enega od ključnih vprašanj obstoja kake skupnosti

»Toda, če bodo ženske še dalje neprisotne v javnosti, zlasti če jih ne bo v novo nastajajočem političnem pluralizmu in se tudi ne bodo oglašale v javnosti s svojimi pogledi in stališči, potem bo to gotovo škodovalo tako tej javnosti in demokraciji, kot tudi komplementarni zasebnosti.« To najdemo zapisano (str. 27) v delu »Ženske, zasebno, politično«, ki so ga napisale tri avtorice: Mirjana Ule, Anuška Ferligoj, Tanja Rener in ki je v lični opremi H. Murna izšlo pri Znanstvenem in publicističnem središču v Ljubljani v oktobru 1990.

Glede na to, da pišem krajšo informacijo šele pet mesecev po tem, ko je bilo delo predstavljeno na tiskovni konferenci in ko so njegov izid že označila različna množična občila, se lahko takoj vprašamo o tem, ali je zakasnelo obveščanje sploh smotrno in potrebno. Naj takoj odgovorim: tema, ki jo načenjajo avtorice, je praktično večna, vprašanja, ki jih zastavljajo, ali spodbujajo, pa postajajo v slovenskem vsakdanjiku vedno bolj pereča. Na podlagi različnih kazalnikov moremo sklepati, da vznemirljivost vprašanj tudi v prihodnje ne bo upadla, kvečjemu narasla. Pri pojasnjevanju, kako je to mogoče, pa nam lahko delček radovednosti poteši tudi kolektivno delo treh avtoric. Zato je brez dvoma upravičeno opozoriti javnost na nekatera sporočila tudi sedaj.

V tri večja poglavja razdeljena knjiga (Ženska med zasebnostjo in javnostjo, Rezultat empirične raziskave o neodločenosti žensk, Za novo političnost) osvetljuje eno od ključnih vprašanj obstoja sleherne skupnosti – medsebojno povezanost, pogojenost, zamejenost in izmejenost prostora, javnega in zasebnega, s posebnim ozirom na različen položaj spolov. Obravnava zapletenega predmeta se giblje od občih teoretičnih vidikov (zlasti v prvem delu) prek predstavitve ugotovitev o spolno diferenciranem poznavanju in presojanju relevantnih javnih pojavov v osemdesetih letih na Slovenskem do problematizacije samega (praktičnega) fenomena politike (v tretjem poglavju).

Osrednji cilj dela je pravzaprav pojasnjevanje značilnosti, ki jo kažejo raziskave slovenskega javnega mnenja (od 1982 do 1988) in ki je po primerjavah avtoric bolj navzoča na Slovenskem kot v nekaterih drugih okoljih, namreč – večja udeležba žensk pri možnosti odgovora »ne vem, sem neodločena« (kar nastopa tudi kot podnaslov knjige) pri vprašanjih, ki zadevajo sfero javno pomembnega delovanja družbe. Neinformiranost in nesposobnost samostojnega presojanja in odločanja o pomembnih vprašanjih notranje in zunanje politike je pri ženskah večja kot pri moških in je bolj neodločeno in neinformirano žensko bitje, navzoča pri starejših ženskah kot pri mlajših (pod 25 let), bolj pri manj izobraženih kot pri više in visoko izobraženih. Kolikor bolj je predmet presoje oddaljen od ženske (osebne) izkušnje, toliko bolj so neodločene (npr. mednarodna politika). Razlika med žensko in moško neodločenostjo se povečuje pri mestni populaciji.

Z različnimi metodami so tako avtorice razkrile in potrdile to, kar obstaja skorajda kot naravna sestavina našega vsakdanjega življenja. Ob upoštevanju nekaterih drugih raziskav (na Slovenskem in drugod) lahko pritrdimo domnevi, ki je morda preveč plaho zapisana v delu, da je neenakomerna razporeditev obveznosti v družini izjemno pomembna »intervenirajoča« spremenljivka, ki iz odprtega in sorazmerno samostojnega naredi vedno bolj neodločeno in neinformirano žensko bitje, preprosto dokaj udomačeno.

Proces izmenjavanja žensk iz sfere družbeno priznanega in pomembnega ter njihovo marginaliziranje (ki se kaže potem tudi v »ne vem«) je mnogostranski in totalen, kar potrjujejo tudi različne raziskave v (bolj razvitih) okoljih, ki jih naše avtorice komparativno vključujejo v svoje interpretacije (zlasti so spodbudna spoznanja britanskih sociologinj J. Siltanen in M. Stanworth). Iz poudarjenih in nepoudarjenih razlag in svaril naših avtoric, ki zadevajo slovensko družbo, pa zaradi praktične pomembnosti omenimo vsaj te:

»Dokler pri nas vlada dokaj uniformna in stereotipna porazdelitev družbenih in družinskih vlog moških in žensk ter stereotipni življenjski stili, bi uvedba evropskega delovnega časa, deljenega dela, dela doma in podaljšanega porodniškega dopusta samo za ženske, silila ženske nazaj v družino in v njihovo podreditev tradicionalnim družinskim in družbenim vlogam« (str. 61).

»Rehabilitacija politične zavesti žensk lahko pomeni novo startno točko, nov kriterij političnosti, nov red prioritet. ‚Patriarhalna politika' ima popačeno perspektivo, pa naj bo ‚leva' ali ‚desna' ... Brez drastične spremembe zavesti in političnih programov moških ni mogoče doseči pravičnega mesta žensk v javnem življenju« (str. 69).

»Danes je namreč več kot jasno, da lahko demokracija shaja le s politiko, ki presega koncept boja za oblast, ne glede na sredstva in kjer ženske uspevajo tudi v svojem javnem, zlasti še političnem delovanju ohraniti svoje specifične interese in senzibilnost. V nasprotnem demokracija pomeni le ‚igro za moške'«. Da s poudarjanjem »specifičnosti« žensk (na str. 73) avtorice ne mislijo na moškosrediščno določenost ženske identitete, ni treba posebej omenjati.

Avtorice v naslovu omenjajo le ženske, vendar lahko vsakdo hitro spozna, da to sploh ni literatura, ki bi bila namenjena samo njim, čeprav jim je potrebna »kot slepcu pogled«. Delo **Ženska, zasebno, politično** prikazuje majhen (vendar ključen) izseček iz vsakdanje resničnosti, ki ga umešča v širši splet družbene produkcije hierarhije med spoloma. Zato je prav, da ga prebere marsikdo. Ne bom navajala, kdo bi ga moral poznati, ne le zaradi intelektualne radovednosti, temveč predvsem zaradi možnosti razpolaganja z drugimi. Prav tako ne bom navajala nekaterih točk v knjigi, ki zahtevajo nadaljnje znanstveno spoprijemanje – daj je končno to cilj vsakega resnega dela, ki je iz sedanjosti odprto v prihodnost. In obravnavana knjiga je že tako usmerjena.

MACA JOGAN

Dvaindvajseta izdaja

Slovar ruskega jezika S. J. Ožegova

Prvi slovar ruskega jezika S. I. Ožegova je izšel leta 1949. Po smrti sestavljalca slovarja je izšlo še več ponatisov, menjali so se le uredniki. Najprej je bil urednik S. P. Obnorski, nato pa N. Ju. Švedova, ki je slovar nenehoma dopolnjevala, tako izide v letih 1984, 1987, 1989 – in seveda ta.

Pred nami je 22. izdaja omenjenega slovarja, ki velja kot normativni slovar sodobnega ruskega knjižnega jezika. Od prejšnjih se razlikuje zlasti po povečanem številu besed in besednih zvez (70000 besed) ter po razširjenju besednih gnezd (prejšnje izdaje so bile več ali manj stereotipne s 57000 besedami).

Naša izdaja je torej po številu besed razširjena. V besednem gnezdu je podano kratko pojasnilo besednih pomenov in frazeoloških enot (frazeologizmov ali fonetičnih besed), pri nekaterih besedah je podana tudi izgovarjava. Ne moremo pa slovarju odpustiti tega, da je zaznamuje naglasa na frazeoloških enotah, najsibo v ožjem ali širšem pomenu frazeologije. Tako niso naglašeni pregovori, rekla, krilatice ipd. Če je že namenjen, kot piše v uvodu, velikemu številu uporabnikov, bi se Švedova pač morala zavedati, da uporabljajo slovar tudi Nerusi. Ruski jezik pa je ravno zaradi svojega premikajočega se naglasa še toliko bolj težak za tekočo rusko besedo. Imamo sicer v ruskem jeziku glede na naglas določene zakonitosti, kot so npr. dognanja R. Nahtigala, A. A. Šahmatova, V. V. Vinogradova (in še prej F. Miklošiča, A. Leskiena ...).

Dobra stran slovarja je, da podaja uporabo besed, izpeljavo (angl. Derived Words; nem. abgeleitetes Wort) in stilnoplastne kvalifikacije. Velika zasluga slovarja je tudi, da prikazuje spremembe, ki so prišle v ruski jezik v zadnjih desetletjih.

Slovar OŽ (to kratico uporabljajo Rusi zelo pogosto) je v ruski leksikografiji prvi enodelni pojasnjevalni slovar. Predelava se je dotaknila celotnega slovarja.

Vsi jeziki, ki imajo bogato knjižno tradicijo, imajo tudi svoj nacionalni slovar. To velja tudi za ruščino. V prejšnjem stoletju in v prvih desetletjih 20. stoletja je gospodoval v ruskem jeziku slovar V. I. Dalja. V 40. letih je izšel štiridelni pojasnjevalni (rus. tolkovyj) slovar ruskega knjižnega jezika v uredništvu D. N. Ušakova. Monopol Dalja je začel usihati. Po 2. svetovni vojni so Rusi izdali Slovar sodobnega ruskega knjižnega jezika v 17 enciklopedičnih knjigah (1950–1965), uredniki so se menjavali. Ker pa je ta slovar zelo zelo obsežen, je tudi nekoliko nepraktičen. Morebiti ima ravno zato slovar Ožegova veliko avtoriteto. Prijetno ga je listati, ker dobiš v njem pojasnila za sodobne besede, kot sta npr. »glasnost«, »perestrojka« idr.

Založba »Ruski jezik« (Moskva) je krepko povezana s tradicijami in novostmi pri izdajanju slovarjev (kot primer navedimo le: 4000 najbolj uporabljenih besed ruskega jezika, 1978). Zdaj ista založba oznanja, da bo še leta 1991 izšel unikalni vodič za 14 slovarjev, tako filoloških kot enciklopedičnih.

Slovar Ožegova sodi na knjižno polico vsakega zrelega rusista.

JURIJ ROJS

Despotizem in demokracija

Ni še demokratičnega raja, kaže se enigmatičnost demokracije

Ob koncu lanskega leta je izšel pri Krtu pod naslovom »Despotizem in demokracija – Civilna družba od zgodnje moderne do poznega socializma« izbor iz novejših del angleškega političnega teoretika in sociologa Johna Keana, ki slovenskim bralcem tudi doslej ni bil neznan. Njegovo ime je povezano s tistimi trendi v novejšem slovenskem družboslovju, ki so sredi osemdesetih let v našem prostoru teoretsko rehabilitirali pojem civilne družbe.

Tako smo se lahko z Johnom Kegnjom seznanili že v znamenitem Krtovem zborniku **Socialistična civilna družba?** iz leta 1986. Diskusija o razmerju med civilno družbo in državo v naslednjih letih pri nas ni imela le akademskega značaja. Bila je pomembna sestavina novejših političnih bojev in v njih se je razvijala tudi kot teoretska diskusija. V zgodovinsko »prelomnih« procesih najnovejšega časa so se pojma polastili najrazličnejši diskurzi, tako da je dobil ponekod prav kontradiktorne pomene. To in pa povsem otipljivi rezultati razkroja realsocializma postavljajo danes pred teoretično mišljenje zahtevo po ponovni refleksiji tako razmerja med civilno družbo in državo kot same dosedanje diskusije. Pomemben prispevek k temu gotovo predstavlja tudi novi izbor iz Keanovega pisanja, ki ga je pripravil Tomaž Mastnak. Gre za besedila, ki so v izvirniku izšla leta 1988; dodan pa jim je še posebej zanimiv intervju **O moči in nemoči demokracije,** ki ga je prav tako pripravil Mastnak.

V predgovoru k naši izdaji Keane svoje eseje predstavlja kot trezno preučevanje nevarnosti, s katerimi se soočajo demokratične institucije sodobne Evrope, ter kot predlog popolnoma novega načina razmišljanja o preživetju in prihodnji rasti demokracije. Glede na siceršnje tradicije evropske politične misli je v skromnih dvesto letih po francoski revoluciji pojem demokracije prešel nenavadno živahno pot: od »najbolj brezsramne stvari na svetu« do popolnega konsenza vlad, strank in gibanj sodobnosti o »resnični demokraciji« kot edinem garantu civiliziranega življenja v sodobnih skupnostih. »Nesrečni paradoks je,« zaključuje ob tem naš avtor, »da se je naraščajoči ugled demokracije sprevrgel v razočaranje – seveda tedaj, ko pomeni demokracija (kot v mojem primeru) pluralistični sistem oblasti, v katerem odločitve, ki zadevajo različno velike skupnosti v civilni družbi in državi, neposredno ali posredno sprejemajo vsi njeni člani. Demokracijo v tem pomenu danes povsod v Evropi ogrožajo različne protidemokratične sile in težnje.« Keane je te misli datiral z januarjem 1989: Iz vzhodne perspektive, ki po berlinskih, bukareštanskih in ostalih (ne nazadnje naših) izkušnjah ni pristala v demokratičnem raju, temveč se šele zares sooča z enigmatičnostjo demokracije, pa tudi iz perspektive zahodnega sveta – recimo ob razcvetanju militarizma v zvezi z vojno v Zalivu – jih po dobrem letu dni lahko jemljemo le z večjo resnostjo. Vendar Keanenu pri tem nikakor ne gre za »jamranje« nad stvarnostjo, ki se je izrodila idealom (kar je prepogosto vsa modrost kritičnih pisanj na to temo). Enega izmed ključnih razlogov za tak položaj vidi v **usihanju same demokratične imaginacije:** »Mnogi demokrati so opustili navado, zastavljati vprašanja o ustaljenih prepričanjih in ravnanju. Videti je, da niso zmožni razmišljati o znanih stvareh na nov način, kaj šele dojeti razvoj novih okoliščin, ki ogrožajo današnje demokratične dosežke in potenciale.«

Pri presojanju o takšnih vprašanjih je po Keanovem mnenju ponovno premišljanje preteklosti odločilnega pomena za prihodnost: sodobna demokratična teorija ni v »pozabljanju«, temveč je obnavljanje, nadgrajevanje in »domiselno preobražanje« subverzivnih ter starih šol, »še posebno razsvetljenstva«. Taki retematizaciji ustreza že prvi esej, po katerem je naslov prevzela očitno tudi knjiga sama. V njem poizkuša Keane strniti izvore in razvoj kategorijalnega razločevanja med civilno družbo in državo od zgodnje moderne (Ferguson) do sredine devetnajstega stoletja (Tocqueville). Nasproti drugim obravnavam tega vprašanja (očitno predvsem tistim, ki izhajajo iz nemške ali pa tradicionalno marksistične tradicije) Keane poudarja, da Hegel v tej razpravi ni bil ne prvi in ne najpomembnejši ter da je bilo osredotočenje razmerja med civilno družbo in državo zgolj na problem lastnine povsem neutemeljena redukcija. To stališče dokazuje ob naslanjanju na nekatera mesta klasičnega liberalizma in ob nakazovanju, da je bil v času, ko se je rojevala moderna Evropa, »strah pred političnim despotizmom« tisti, ki je pospeševal modernizacijo klasičnega pojma civilne družbe.

Po drugi strani je naloga teorije, ki ne sme pozabljati preteklosti, »radikalna kritika socialistične tradicije«, kritika, ob kateri bi se lahko današnja demokratična teorija in politika česa naučili. Keane sicer pravi, da globoko dvomi o tem, da bi socializem v Evropi še lahko postal živ diskurz (povejmo znova: besede so iz januarja 1989!), da pa v svojih esejih vendar ne poje rekviema socializmu: »trdim, da so razlogi njegove današnje ohromelosti in zatona temeljnega pomena ne le za socialiste, temveč za demokrate **vseh** usmeritev. Na tej podlagi skušam tudi prikazati, kako je pomemben socializma mogoče in treba radikalno spremeniti – v sinonim za demokratizacijo civilne družbe in države«.

Pri tem gre očitno za osrednje vprašanje Keanovih esejev. Vidno je v drugem **(Meje dejavnosti države),** ki komparativno analizira državnoadministrativni socializem in vzpon neokonservativizma: nasproti realsocialistični Prokrustovi postelji enakih možnosti, v kateri je popolnoma izigrana svoboda, hoče neokonservativizem »takšno vrsto svobode, ki bo ohranjala neenakosti«. Politično zavzemanje za enakost **in** svobodo se danes sooča s posebnim vprašanjem: »kako je mogoče kombinirati državo in civilno družbo, da bi se do najvišje stopnje razvila in uveljavila enakost s svobodo«. Po Keanovem mnenju v sodobnem svetu samo v redkih trenutkih ekstaze revolucionarnih situacij še obstaja tista povsem homogena politična skupnost, kakršno poznamo iz antičnega **polisa,** »kjer državljani obenem vladajo in jim je vladano«. Poskusi, da bi se ta ideal vzpostavil v svetu sodobnosti, pa se ponavadi končujejo »z zmedo, razočaranjem in včasih s krvavo polomijo«. Nediferencirana pojma enakosti in svobode gre tedaj zavreči, in sicer v korist »kompleksnejšega razumevanja nujne medsebojne odvisnosti«. Ta zahteva po Keanu upošteva tako **reformiranje in omejevanje državne oblasti** (»državnih ustanov ne bi smeli razumeti kot utelešenja občega – to izvirno heglovsko stališče danes zagovarja sprijena svetovna zveza diktatur in totalitarnih režimov, ki jih šolajo ter finančno in vojaško podpirajo velesile«) kot tudi **razširitev in radikalno preobrazbo civilne družbe** (»civilna družba nima nikakršne naravne nedolžnosti; nima le ene ali večno določene oblike . . številne javne sfere, ki so zakonsko zajamčene in avtonomno organizirane«), to je, razširitev družbene enakosti in svobode ter prestrukturiranje in demokratizacijo državnih ustanov.

Svoje predloge Keane preverja na analizi novejših (zahodnoevropskih) alternativnih izkušenj: vprašanja takšnega investiranja, pri katerem se kapitali vračajo v projekte civilne družbe, ne pa v militaristične komplekse, v tujino, v zasebna bogastva; vprašanja zaposlenosti in s tem v zvezi »prezaposlenosti« in »razzaposlovanja«; vprašanja nastajanja javnih sfer, ki posameznikom v civilni družbi omogočajo, da se izmaknejo tako patriarhalnemu suženjstvu zasebnih gospodinjstev kot tudi prisili trga dela; vprašanja novih pobud na področju otroškega varstva, da bi to področje odtrgali državi oz. ga oblikovali kot notranji projekt civilne družbe same ... Demokratična imaginacija, ki jo je moč zaslediti prej v teh procesih kot pa v rigidnih strankarskih telesih (vprašanjem političnih strank in »zatonu parlamenta« sta posebej posvečena tretji in četrti esej), se zaenkrat iztekla v zahtevo, da je treba »omejiti ne le vpliv zasebnega kapitala in države, temveč tudi vpliv belih, heteroseksualnih moških državljanov na civilno družbo oz. na njene ostanke« in omogočiti »državljanom, ki delujejo povezani v javnih sferah ‚družbenosti', da postanejo enako vplivni in povečajo svojo vlogo v civilni družbi na najvišjo možno mero«. Po drugi strani bi morale državne ustanove postati bolj odgovorne tako revitalizirani civilni družbi: v sferi političnega je treba zagotoviti »mehanizme, ki preprečujejo, da bi civilna družba postala žrtev novih oblik neenakosti in tiranije«.

»Civilna družba bi morala postati stalni trn v peti politične oblasti«, pravi Keane. »Trdim skratka, da so cilji, kot so svoboda in enakost ter sodelovanje pri načrtovanju in odločanju v skupnosti, le prazna gesla, če ne obstaja trdna in neodvisna civilna družba avtonomnih javnih sfer.« V tem zatrjevanju so ob premišljanju novih družbenih gibanj in procesov obenem zajete velike tradicije evropske politične filozofije, začenši z znamenitim Sokratovim zagovorom pred atenskim sodiščem, to je, ustanovo politične demokracije, ki pa je s svojo 'neimaginativnostjo' ogrožala korene demokracije kot take. – »Zagotovim vam, da, če sem to, za kar se izdajam, in če me obsodite na smrt, boste sebi huje škodovali kakor meni«, poroča o Sokratovih besedah Platon. »Mogoče zveni malce komično, vendar je od črke do črke res, da me je bog namenoma dodelil našemu mestu, ko da bi bilo velik polnokrven konj, ki je zaradi velikosti nagnjen k lenivosti, pa mu je za spodbudo potreben kak obad ali brencelj.«

PAVEL ZGAGA

Iz novega Kundere

Ostala je brez jaza — in bila je srečna

Roman »Nesmrtnost« Milana Kundere je novost v slovenski prevodni literaturi: Skupaj z že znanima romanoma »Šala« in »Neznosna lahkost bivanja« istega avtorja bo pri Mladinski knjigi izšel kot izbrano delo tega izrazitega barda srednjeevropske literature našega stoletja. Roman »Nesmrtnost«, iz katerega objavljamo odlomek, je svetovno premiero doživel v francoskem prevodu pri založbi Gallimard v Parizu pomladi 1990, na objavo v češkem izvirniku pri brnski založbi Atlantis pa še čaka.

Kako živeti v svetu, s katerim se človek ne strinja? Kako živeti z ljudmi, katerih trpljenja in radosti človek nima za svoje? Če ve, da ne sodi mednje?

Agnes se pelje po tihotni cesti in si odgovarja: ali ljubezen ali samostan. Ali ljubezen ali samostan: dvoje poti, kako zavrniti božji računalnik in se mu izmakniti.

Ljubezen: Agnes si je že davno tega izmislila naslednji izpit: vprašajo vas, ali bi se po smrti radi znova prebudili v življenje. Če resnično ljubite, boste privolili samo pod pogojem, da se boste znova srečali z ljubljenim bitjem. Življenje je za vas pogojna vrednota, ki je upravičena le v primeru, da lahko živite v ljubezni. Ljubljeno bitje pomeni za vas več kot celotno Stvarstvo, več kot življenje. S tem pa se kajpak zaničljivo rogate Stvarnikovemu računalniku, ki ima samega sebe za vrhovno bivajoče, za najvišji smisel biti.

Toda večina ljudi sploh ni izkusila ljubezni, in tudi med ostalimi, ki verjamejo, da so jo izkusili, bi le malokateri uspešno prestal preizkušnjo, ki si jo je izmislila Agnes; hiteli bi v naročje novega življenja, ne da bi postavili kakršen koli pogoj; raje bi se odločili za življenje kot za ljubezen in tako prostovoljno padli nazaj v Stvarnikovo pajkovo mrežo.

Če človeku ni dano, da bi živel z ljubljenim bitjem in vse podredil ljubezni, mu preostane še druga pot, kako opetnajstiti Stvarnika: da odide v samostan. Agnes se spominja stavka iz Stendhalove **Parmske kartuzije:** »Il se retira à la chartreuse de Parme.« Fabrice je odšel; umaknil se je v parmsko kartuzijo. Kartuzija ni poprej v romanu niti enkrat omenjena in vendar je bil ta edini stavek na zadnji strani za Stendhala tako pomemben, da je po njem naslovil roman, zakaj končni cilj vseh Fabricejevih pustolovščin je bila kartuzija, kraj, odrezan od sveta in ljudi.

Njega dni so se ljudje, ki se niso strinjali s svetom in njegovih radosti in bolečin niso priznavali za svoje, umaknili v samostan. Naše stoletje pa ljudem odreka pravico do nestrinjanja s svetom, zato je zmanjkalo samostanov, kamor bi se mogel zateči sodobni Fabrice. Nič več ni krajev, ki bi bili odrezani od sveta in ljudi. Za njimi je ostal le spomin, namišljen samostan, sanje o samostanu. Kartuzija. **Il se retira à la chartreuse de Parme.** Privid samostana. Za tem prividom roma Agnes že sedem let zapored v Švico. Roma v kartuzijo od sveta odrezanih poti.

Agnes se je spomnila prečudnega trenutka, ki ga je doživela popoldne, ko se je šla pred odhodom še zadnjič potepst po okolici. Prispela je do potoka in legla v travo. Dolgo je ležala med travnimi bilkami, počutila se je, kot bi vodni tok žuborel skoznjo in spiral iz nje vsakršno bol in umazanijo: njen jaz. Prečuden, nepozaben trenutek: pozabljala je na jaz, izgubljala je jaz, ostala je brez jaza; in bila je srečna.

Ob spominu na ta trenutek se v Agnes poraja misel, nejasna, begotna, in vendar nadvse pomembna misel, nemara najpomembnejša vseh misli, zato jo skuša ujeti v besede:

V življenju ni najneznosnejše **biti,** ampak **biti svoj jaz.** Stvarnik je s svojim računalnikom poselil svet z milijardami jazov in njihovimi življenji. Vendar pa si je razen teh neštevilnih življenj moč predstavljati še neko izvornejše bivanje, ki je obstajalo še pred Stvarnikovim posegom, bivanje, na katero Stvarnik ni imel in nima nikakršnega vpliva. Ko je ležala v travi in prisluškovala enoglasnemu spevu potoka, ki je iz nje izplakoval njen jaz, umazanijo njenega jaza, je pripadala temu izvornemu bivanju, ki se je razodevalo v zvenu minevajočega časa in v modrini neba; odtlej Agnes ve, da ni nič lepšega na svetu.

Cesta, po kateri se pelje, je tiha in spokojna, nad njo migljajo daljne, neskočno daljne zvezde. Agnes pomisli:

Živeti ni nobena posebna sreča. Živeti: prenašati svoj trpeči jaz po svetu.

Toda biti, biti je sreča. Biti: spremeniti se v vodnjak, v kamenito fontano, v katero se kot mlačen dež usiplje vesolje.

Beseda prevajalca

Milan Kundera je v ***Umetnosti romana*** *zapisal, da pravzaprav že vse življenje piše en sam roman, variacije na nekaj temeljnih bivanjskih tem, ključnih situacij ali celo besed. Zato je moč že v njegovem romanu* ***Življenje je drugje*** *odkriti izztočnico za najnovejše romanesкno besedilo —* ***Nesmrtnost:*** *». . . šele ko je človek star, se lahko požvižga na mnenje črede, mnenje javnosti, mnenje prihodnosti. Ostane samo s svojo bližnjo smrtjo, smrt pa nima ne oči ne ušes, nič se mu ni treba dobrikati in prilizovati smrti, stori ali reče lahko, kar ga je volja in kakor ga je volja.«*

Zares, gornje besede bi prav lahko stale kot moto Kunderovega najnovejšega romana, ki si za svojo eksistencialno iztočnico tokrat jemlje smrt in kot Laurel Hardyju pripadajočo ji dvojčico nesmrtnost. A nesmrtnost ne pripada smrti le kot dopolnjujoča je konstitutivna kategorija, ampak tudi na način zanikujoče opozicije: nesmrtnost namreč že po definiciji pomeni preseganje in s tem kajpada tudi zanikanje smrti ali, povedano po kunderovsko, njeno pozabo. Človek »pozablja« na lastno smrtnost, kadar je vpet v kakšen teleološki projekt, kadar svoje edino in enkratno življenje postavlja v službo višjega, nadosebnega Smotra, kadar se, na primer, izroči na voljo interesu Zgodovine in tako kot, denimo, Bettina Brentano (ena od historičnih junakov pričujočega romana) postane svečenik v Zgodovini utelešenega Boga. Zapisati se v Zgodovino (z revolucionarno akcijo ali umetniškim dejanjem) in si s tem zagotoviti nesmrtnost je bilo od nekdaj temeljno vodilo humanističnega subjekta novoveške Evrope, s tem pa kajpada tudi zavezujoč modus vivendi njenih romanesknih junakov. Romanopiscu postmoderne dobe — in ta naslov si Milan Kundera vsekakor zasluži — se zatorej ob izteku moderne epohe z vso nujnostjo zastavi vprašanje, kaj se zgodi z junakom v trenutku, ko Zgodovina sestopi s piedestala edino zveličavnega kriterija človekovega ravnanja in nehanja, vprašanje, kaj z romanom v času, ko se je »svetovna Zgodovina z vsemi svojimi revolucijami, utopijami, upanji in brezupom vred odselila iz Evrope in zapustila za seboj samó nostalgijo«. In prav okrog vprašanj o načinu bivanja evropskega človeka po sestopu Zgodovine z božanskega trona, o vsebini nesmrtnosti ob zlomu odrešenjskih družbenih konceptov, o na novo odkritih razsežnostih smrti v času mrtvega Boga se plete gosta mreža literarne pisave v romanu ***Nesmrtnost.***

Sla po nesmrtnosti se v besedilu ***Nesmrtnosti*** *razkrije kot sicer legitimen, a vendar samovoljen način samoutemeljitve evropskega subjekta moderne sekularizirane epohe tisti tenutek, ko pesniški jezik romana in pozabe prikliče in pripusti k besedi smrt; smrt, ki jo za svojo najvišjo mero in zadnjo, neprekršljivo mejo pripozna človek šele v poznih zrelih letih: »Nesmrtnost je smešna utvara, prazna beseda, veter, ki ga lovimo v mrežo za metulje, če jo primerjamo z lepoto topola, ki ga utrujen mož opazuje z okna. Nesmrtnost utrujenega starega moža sploh ne zanima več.« Zato je* ***Nesmrtnost*** *roman o deziluziji in nostalgiji, o odčaranem svetu in o utrujenosti pa izmiritvi evropskega romanesknega junaka, roman o ničevi vabljivosti cestá in o poetični lepoti poti, ki mu jih je bilo usojeno premeriti.*

JAROSLAV SKRUŠNÝ

Moč prepričevanja

Matka! Pogovori z učenci

Presekova knjižnica pri Društvu matematikov, fizikov in astronomov Slovenije je bogatejša za prevod (Janko Moder) knjige Sergea Langa »Matka! Pogovori z učenci«.

Zdaj smo tudi v slovenskem prevodu, pri Presekovi knjižnici, dobili to izredno knjigo. Avtor S. Lang je v svetu znana matematična osebnost. Rojen je bil leta 1927 v Parizu, a že od mladih let živi v ZDA, kjer je predaval na princetonski in harvardski univerzi, sedaj pa deluje na univerzi Yale. Njegovo znanstveno področje je algebra, napisal pa je tudi osemindvajset knjig z različnih področij matematike. Zelo je navdušen za glasbo. Pri vem tem je pred nekaj leti z veseljem našel čas za srednješolce v Parizu in v kanadskem Torontu. V tej knjigi beremo, kako se je z njimi pogovarjal o nekaterih poglavjih elementarne matematike, kot so: raztegi likov in teles, število pi, ploščina in obseg kroga, prostornine piramid in stožcev, prostornina in površina krogle, pitagorejska števila, neskončnosti . . . Prevajalec prof. Janko Moder nam dognano in zares imenitno posreduje vso živahnost in duhovitost teh razgovorov.

Avtor skupaj z učenci razpravlja o matematičnih problemih, izpeljavah in dokazih. Tudi povprečne učence navede, da sami napravijo posamezne korake v izpeljavi, na koncu pa kdo še ponovi ves dokaz. Pri tem S. Lang sproti ugotavlja, kje imajo učenci težave pri razumevanju, in jim pokaže, kako jih premostiti. Navaja jih k logičnemu in samostojnemu mišljenju. Pomaga jim razumeti, za kaj gre v matematiki in kakšne so zveze med posameznimi matematičnimi področji. — Učiteljem matematike pa avtor namenja številne metodične napotke, ki so zbrani v pripombah k poglavjem in v sklepnem razgovoru o pouku matematike in njegovem izboljšanju. Ta razgovor pa je bil objavljen v reviji *Obzornik mat. fiz. 38* (1991) 2, str. 53.—III.

Ob branju te knjige vidimo, kako matematika ni nekakšna zbirka formul, temveč so v njej vsa posamezna dejstva med seboj povezana in vključena v harmonično celoto, v matematično zgradbo. Skladnost in lepota te zgradbe nudi človeku podobno doživetje kakor poslušanje čudovitega glasbenega dela.

JANEZ RAKOVEC

Periodika

Naši razgledi 6

V uvodniku nove številke Naših razgledov piše Marjan Senjur o »najusodnejših dejanjih v slovenskih družbi«, o lastninski reformi slovenskega gospodarstva. Njegovemu tekstu sledi razprava Frančka Drenovca na isto temo. V tokratni kolumni Drugega kroga piše Zdenko Roter o trenutkih resnice. Bogdan Žorž predoča vdor v zasebnost v informacijskem sistemu v centrih za socialno delo. Barica Marentič Požarnik se sprašuje — ob knjižici Leopoldine Plut Pregelj — ali znamo poslušati, Vinko Blatnik pa v tej številki končuje dolgo razpravljanje o ukleščeni in okleščeni Sloveniji. Sogovornik v Pogovoru Naših razgledov je tokrat republiški sekretar za kulturo dr. Andrej Capuder: vsakakor več kot zgolj informativno.

Kulturni del uvajajo Odprta branja Denisa Poniža, ki piše o knjigah Borisa Paternuja, Krešimira Nemca, Jožeta Javorška in Frančka Bohanca. O pesniški zbirki Janeza Premka »Masada« razmišlja Franca Buttolo. Andrej Inkret je spet napisal svojo kolumno »na robu«. Spomine na delo z igralko Aljo Tkačevo obuja njen kolega Kristijan Muck, o pokojni pesnici in prevajalki Katji Špur pa piše Gema Hafner. Jože Sivec je avtor premisleka o monografiji Cirila Cvetka »Julij Betetto«, Vasja Predan pa o zapuščinah S. Jana, V. Skrbinška in R. Nakrsta, objavljenih v Dokumentih Slovenskega gledališkega muzeja. Zapis o sedemdestletnici skladatelja Zvonimira Cigliča je napisal Primož Kuret. Likovno je nova številka NR opremljena z reprodukcijami del Lucijana Bratuša, razstavljenih v Kreativnem ateljeju Klavdija Tutte v Novi Gorici.

Na uvodnem mestu priloge Razgledi po Jugoslaviji piše sovjetski zgodovinar Aleksander Zinovjev o razpadu vzhodnega bloka in se zaskrbljeno sprašuje, kaj bo sledilo protikomunistični orgiji. Srđa Popović v Glosi Obsojeni na uspeh pravi, da je bilo beograjske dogodke mogoče z gotovostjo pričakovati, saj se je za vsakim opozicijskim glasom skrivala velikanska količina politične energije. Josip Osti objavlja daljši esej o prozi pred kratkim umrlega pisatelja Miodraga Bulatovića, Vasja Predan predstavlja knjigo Film za dva zagrebške publicistike Branke Sömen, Nenad Miščević pa Filozofijo Ludwiga Wittgensteina avtorja Andreja Uleta. Drago Bajt je prevedel krajšo zgodbo srbskega pisatelja Tiodora Rosića Ikona svetega Konstantina, med najzanimivejše (in poučno) branje pa vsekakor sodi daljši pogovor z Olgo Hebrang za Hrvaško TV. Likovno so Razgledi po Jugoslaviji opremljeni z deli s 24. zimskega salona v Hercegnovem.

Na Bližnjem vzhodu ne bo stabilnosti, dokler arabski narodi ne bodo našli takšnega političnega in gospodarskega institucionalnega okvira, ki bo spodbujal njihovo naravno solidarnost, in če velesile te solidarnosti ne bodo poskušale zmeraj znova razbijati, pravi francoski zgodovinar Georges Crom v tekstu Misliti na čas po vojni, ki ga Razgledi po svetu objavljajo na uvodnem mestu. O času po vojni razmišlja tudi izraelski pisatelj Avraham Jehošua, Julka Vahen opisuje, kako se na Škotskem otepajo s posledicami thatcherizma, Aleksandra Kraigher se je pogovarjala z japonskim esejistom in prevajalcem Kazuom Tanako, nemški pisatelj in slikar Wolfgang Hildesheimer je v zahvalnem govoru na podelitvi Weilheimske književne nagrade govoril o prihodnosti našega planeta, Meta Gabršek-Prosenc pa si je v berlinskem Pergamonskem muzeju ogledala razstavo plastik Jakova Brdarja; z reprodukcijami s te razstave so Razgledi po svetu likovno opremljeni.

T. P.

Mladje 70

Tudi ta številka ima vse razvrščeno v dokaj pisanem seznamu avtorjev. Začenja pa s pesmimi Zlatka Obid-Lokatos. Pred izidom je nova knjiga Florjana Lipuša Srčne pege in tu je kratek odlomek za pokušino. Pesmi Aceta Mermolje prinašajo primorski nadih in pravijo tudi nekaj čudnega: Mladost počasi izgineva / kot sonce za otokom. Andrej Blatnik je tudi tu prvak kratkosti: Rai, Začasno bivališče L. A. Kvantaški stihi je naslov kratke predstavitve »kosmatih in oglatih verzov« prastarega M. De Cleve in s pripisom dr. Bogumila Ključa. Kratka proza Štefke Vavti ima naslov Na poti domov. Pesmi Carmele Fratantonio (Žival z glasbenimi nagibi) je prevedel Marko Kravos. V prevodu in izboru Fabjana Hafnerja pa se na koncu »literature« predstavi še Peter Waterhouse.

Karl Vouk ima objavljenih osem (črnobelih) reprodukcij pod naslovom Znaki pisave.

Elvio Guagnini (v prevodu Aleksa Šušulića) predstavi Nekaj italijansko pišočih tržaških pisateljev v šestdesetih letih in kasneje in svoj prikaz naslavlja s Pisatelji ob meji — poskusi pisanja. Miran Košuta iz prejšnje številke nadaljuje (in končuje) svojo esej Krpanova sol. Valentin Sima priobčuje Nekaj misli o znanstvenem delu med koroškimi Slovenci. Herta Lausegger naslavlja svoj obširnejšo razpravo: Drabosnjakov Marijin pasijon v luči pisne navade časa.

Med knjigami so tele ocene: Svet meja — svet sobivanja (F. Hafner piše o poeziji Gustava Januša); Miran Košuta: Rapsodija v treh stavkih (ocenjuje M. Smolič); Andrej Šuster — Drabosnjak (P. Zablatnik prikazuje Drabosnjakov Marijin pasijon); Triptih v pravem času (A. Mohar oceni Koroški triptih Janka Messnerja); Pesnik vdira v jezik (A. Leben piše o najnovejši zbirki Tomaža Šalamuna Otrok in jelen); Silvija Borovnik: Strašljivke (prozno zbirko ocenjuje L. Feinig); o Monografiji obirskega narečja piše H. Lausegger.

Na koncu so kratke biografije avtorjev in povzetka v nemščini in italijanščini.

C. N.

Sodobnost 3

Spet se je na naslovnici pojavilo geslo, tokrat: »Mladi. O mladih. Z mladimi.« Lepo in prav, kajti res jih je v številki za cele strani. Na primer pesnikov: Alojz Ihan ni ravno najmlajši, zato je najbrž prvi, in to s tridelnim venčkom Bila je glasba. Novica Novaković ima Deset sonetov, Maja Razboršek objavlja cikelček Zato pripovedujem, Magdalena Svetina naslavlja svoj izbor s Si maló boljši jaz. S proznimi oziroma dramskimi prispevki se predstavijo: Katarina Marinčič (Julkin ata, odlomek), Milojka Žižmond Kofol (Justin, odlomek iz daljše proze), Matjaž Zupančič (Slastni mrlič, igra za devet oseb), Marko Jarc (Packarije), Brane Senegačnik (Živi čas, mrtvi čas, samotnost zgodovine, esej) in Jure Čeh (Človek kot umetnik, esej).

Vmes med vsemi temi prispevki je natisnjen pogovor Vilija Vuka s Tomažem Pandurjem, zadnji čas vsestransko razprodanim umetniškim vodjem mariborske Drame in na več plati nagrajenim režiserjem. Med drugim tudi pravi: »V Mehiki je Šeherezada osvajala z evforijo, ki je mejila na verski fanatizem, na prikazovanje azteških božanstev . . .«

Med Avtorji in knjigami poskuša Denis Poniž umestiti Jožico Čertov in Janija Oswalda v prostor sodobne slovenske lirike.

V Naš daljni bližnji svet Martina Ožbot vpeljuje Calvinova Nevidna mesta. To je predstavitev pri nas ne posebno znanega italijanskega pisatelja Itala Calvina, ki pa je lani dobil v slovenskem prevodu Grad prekrižanih usod in Nevidna mesta.

V Kroniki je beseda o dveh knjigah: Aleša Debeljaka Minute strahu (B. Senegačnik) in Marcela Štefančiča o Hollywoodu v osemdesetih (I. Gedrih).

M. U.

Borec 1—2—3

Prva letošnja številka revije Borec — gre za trojno številko — ki se je v 43. letniku končno tudi formalno opredelila za vsebine, ki so že nekaj časa njena stalnica: torej Borec, revija za antropologijo, zgodovino in literaturo. Ni pa sledila zgledu mnogih slovenskih revij, ki so poleg oblikovanja spremenile tudi ime. Tak rez ob tem, kakor se je revija vsebinsko profilirala v zadnjih nekaj letih, in ob radikalno umetniško zasnovani naslovnici ter sodobnejši notranji obliki tudi ni potreben.

Uvodni prispevek Jožeta Dežmana »Ecce homo« je razmišljanje o revoluciji in protirevoluciji in položaju revije v tem kontekstu ter obenem uvod v natis dnevnika italijanskega vojaškega kaplana Pietra Brignolija »Sveta maša za moje ustreljene«. Spremno besedo k pretresljivemu dnevniku vojaškega kurata, ki je od maja 1941 do novembra 1942 spremljal italijanske vojake na okupiranem ozemlju Slovenije in Hrvaške in julija 1943 doživel bombardiranje Rima, je napisala Dorica Makuc. Dnevnik je izšel že pred sedemnajstimi leti in nenavadno, a indikativno je, da smo ga v slovenskem prevodu dobili šele sedaj, zlasti ker je v njem dokumentirano trpljenje slovenskega, predvsem podeželskega človeka, ki mu je bilo odvzeto vse: hiša, živina, nazadnje tudi življenje, in ker pokaže tudi drugo stran medalje oleografije in sentimentalne tradicije svoje dežele, da ima italijanski vojak vedno veliko in dobro srce. Svojo težo pa ima tudi duhovnikovo videnje in razumevanje političnega položaja na zasedenih ozemljih. Opombe k Dnevniku je prispeval Franci Strle, dopolnjuje pa ga povojna korespondenca med Pietrom Brignolijem in starši ljubljanskega študenta, ki so iskali grob ustreljenega sina.

Dr. Braco Rotar razmišlja o »Vrnitvi antropologije«, njeni zgodovini in, poenostavljeno, naravi znanosti o človeku. V spremni besedi k razsežni znanstveni raziskavi »Zavezniške in sovjetske misije ter obveščevalne službe v NOB« je dr. Dušan Biber med drugim zapisal: »Reviji Borec gre vse priznanje in zahvala, da se je odločila objaviti ‚zastareli' in doslej ‚tajni' referat, ki danes res ni ne ‚tabu', še ‚vroč krompir' ne. Upam, da revija Borec ne bo postala ‚zadnje zatočišče' ali celo geto za tekste in razprave o narodnoosvobodilnem boju, ki terjajo pozorno branje in premislek z lastno glavo.« (!) Navedeni »tajni« referat je nastal leta 1973 in njegova zgodovina »ležanja v predalu« je zgodovina Jugoslavije, ne glede na avtorjevo pripombo, da gre za problematiko, ki je pogosto politično kočljiva še danes.

Sledi blok tematsko heterogenih prispevkov. Mirko Ljubič v pismu pod naslovom »Na robu pameti« pojasnjuje svoje videnje golootoške tragedije, tudi v jugoslovanskem političnem kontekstu. V času koroškega plebiscita se vračajo zapisi dr. Dušana Nećaka o Življenjski usodi Ziljana, odvetnika, pravnega zgodovinarja, prešernoslovca in udeleženca plebiscita dr. Antona Urbanca, Urbančevega sina in emigranta v Montrealu Vladimirja Urbanca »Postmortem 70-letnice plebiscita na Koroškem leta 1920« in dr. Antona Urbanca »Moj življenjepis«. Dr. Miran Komac v krajši strokovni analizi razgrajuje »Elemente za analizo političnih procesov znotraj slovenske menjšine na Goriškem« po drugi svetovni vojni. Spremno besedo k pogovoru Jožeta Dežmana z dr. Francetom Habjanom, emigrantom in medvojnim domobrancem, je napisala Milica Strgar. Dodani viri (izjava šestih emigrantov o spravi in odgovori nanjo v emigrantskem tisku ter Habjanovo razmišljanje o Svetovnem slovenskem kongresu) osvetljujejo raznolikost pogledov na spravo med Slovenci v tujini. Martin Vencej in Risto Gajšek obujata spomin na Ludvika Mrzela in Dahavski poročevalec, Vanek Šiftar pa se s prispevkom »S poštenostjo do resnice« podaja v polemiko med Ferdom Godino, Rudijem Čačinovičem in Jožetom Tivadarjem o Klubu prekmurskih akademikov in usodi njegovih članov. Pod naslovom »Resnica ali hvalisanje?« Tone Kebe z dokumenti odgovarja Vinku Levstiku. In čisto na koncu še »Bežen spomin na Jožeta Lampreta« Cvetka Zagorskega. Fotografsko gradivo se vsebinsko veže predvsem na Dnevnik Pietra Brignolija — kako so se ohranile fotografije streljanja talcev na dvorišču celjskega Starega piskra, pripoveduje fotograf Jože Pelikan in je oblikovno vpeto v revijo kot rez med posameznimi prispevki.

Novo naslovnico za revijo je vsebinsko in tipografsko briljantno domislil Jože Ciuha, razložil pa jo je Dane Zajc »Apokrifnem zapisu o varuhih tradicije«, objavljenem na notranji strani platnic. Notranje oblikovanje je delo Darje Cjuha.

S. I.

Revija za kriminalistiko in kriminologijo

V prvem prispevku piše F. Brinc o pravicah zapornikov in njihovem varstvu v R Sloveniji. Demokratičnost neke države se kaže tudi v njenem razvnanju z zaporniki. Mednarodni organi nadzorujejo, kako države izpolnjujejo sprejete mednarodne pravne akte o varstvu pravic zapornikov. V Sloveniji nadzorujejo kazenske zavode pravosodni organi, vendar to še ne zagotavlja varstva pravic zapornikov.

V. Nikolić-Ristanović ugotavlja v članku »Družbeno nadzorstvo in kriminaliteta žensk«, da so ženske v glavnem storilke nenasilniških kaznivih dejanj (žalitve, drobne tatvine, izdajanja nekritih čekov, lažje telesne poškodbe). Težka kazniva dejanja, kot so umori in detomori, storijo tedaj, ko zaradi razmer v svojem okolju in zaradi brezbrižnosti družbe ne vidijo izhoda iz kriznega položaja. Storilke kaznivih dejanj navadno izhajajo po izobrazbi in družbeno-ekonomskem položaju iz nižjih slojev, njihove žrtve pa so osebe iz najožjega okolja.

I. Sket v prispevku »Kriminaliteta in drugi odklonski pojavi v tisku« analizira poročanje o deviantnosti v sredstvih javnega obveščanja (časnika Delo in Dnevnik) leta 1985. Tisk je namenjal največ pozornosti prometnim in drugim nesrečam, med kaznivimi dejanji pa tistim zoper premoženje, kar povsem ustreza statistični podobi kriminalitete. Neskladje med količino poročanja in uradno vodenimi kaznivimi dejanji pa je opaziti pri kaznivih dejanjih zoper življenje in telo, zoper spolnost in moralo in še drugih kaznivih dejanjih. Čeprav je bilo teh dejanj malo, jim je tisk namenjal veliko pozornosti.

J. Pečar razmišlja v članku »Zasebno varstvo« o privatizaciji policijskih opravil, do katere bo prišlo v bodočnosti v naši družbi. Zasebno varstvo bo postalo v restavriranem kapitalizmu prodajno blago, za katerega se bodo zanimali predvsem bogati, zaradi ohranjanja in zavarovanja imetja in dobička.

V rubriki Iz zgodovine najdemo prispevek M. Milenković »Zgodovina pisave in rokopisnega izvedenstva«. Človek je zelo zgodaj začel zlorabljati pisavo za pridobivanje lastnih koristi. Zato so se tudi zgodaj začeli ukvarjati z ugotavljanjem istovetnosti rokopisov, ki je od najpreprostejših metod doseglo danes nivo računalniškega obravnavanja rokopisov.

A. Žnidaršič-Kranjc je zapisala svoje vtise ob seminarju »Vrednotenje podjetij za privatizacijo«, ki ga je organizirala Agencija R Slovenije za privatizacijo. Strokovnjaki za nakup in prodajo podjetij ugotavljajo, da se tujci zelo malo ali skoraj ne zanimajo za naša podjetja in da so pripravljeni vlagati svoj kapital le v »očiščena« podjetja (z optimalnim številom delavcev za dani obseg proizvodnje in z zanj ustrezno dejavnostjo, ne pa mešanico različnih proizvodenj v enem podjetju).

J. Pečar je pripravil tudi oceni dveh strokovnih knjig, T. Vec pa poroča o posvetu v Grazu na temo »Socialnopedagoška pomoč v družini«.

M. M.

Lipov list

Med biseri naše kulturne dediščine, ki jih predstavlja Lipov list na svojih letošnjih naslovnicah, je tokrat Piran s slovitim glasbenikom Tartinijem, katerega 300-letnico rojstva bomo obeležili v letu 1992. Pestro in razburkano življenje Pirana z vsem njegovim kulturnim bogastvom in turističnim poslanstvom je kot dopolnilo k likovni podobi mesta predstavil Zoran Debenjak.

Na véliki turistični pogovor s Tonetom Čičem se je tokrat odpravil Marjan Raztresen na kmetijo Pr'Krač v Dolsko pri Ljubljani.

Raziskave s področja turizma, podkrepljene z vrsto tabel in grafikonov, se je to pot lotila Jasna Kšela. V svojem prispevku Na devet tujih turistov en izletnik je predstavila rezultate ankete, ki jo je Zvezni zavod za statistiko v poletnih mesecih leta 1989 opravil med tujimi potniki na mednarodnih mejnih prehodih.

Na kaj opozarjajo turistični delavci slovensko javnost in pristojne organe v republiki, je moč prebrati v sporočilu s strokovnega seminarja o novih zahtevah turistov v Portorožu.

Na vprašanje Zakaj Trenta ne sme umreti poglobljeno in utemeljeno odgovarjata Bogdan Vran in Veselko Guštin.

Nekdanjo in sedanjo usodo Valvasorjevega gradu Bogenšperk je v zapis Grajski lepotec čaka budnico strnila Romana Špende.

Kako neizmerno soodvisna sta turizem in varnost v deželi, v katero se turisti odpravljajo na letovanje, dokazuje v svojem prispevku Marjan Raztresen.

O novih obetavnih smereh izobraževanja za turizem v prihodnje piše ravnatelj srednje šole za turizem in gostinstvo Marjan Velner. Seveda pa najdemo v tokratnem Lipovem listu še kopico zanimivih zapisov o delu turističnih društev, o novih publikacijah, o lanskoletni turistični beri na Gorenjskem, o najuspešnejši slovenski pošti v letu 1990, poslanstvu in poreklu Zelenega Jurija v Beli krajini, o doživetjih mladega popotnika od Indonezije do Tajske in slovenskih barmanov v Mehiki in Gvatemali, o uveljavljenih normah, ki terjajo od ljudi lepo vedenje tudi takrat, ko sedejo k mizi, in ne nazadnje o dveh visokih priznanjih, ki sta ju kot edina Jugoslovana doslej prejela na nedavni Mednarodni turistični borzi v Berlinu ugledna turistična strokovnjaka, novinar Milenko Šober (ZLATI ZNAK ITB) in direktor predstavništva Turistične zveze Jugoslavije v Frankfurtu Leopold Perc (ZLATO KR-MILO).

D. Z.

Cerkev v sedanjem svetu 1–2

V tematskem delu te številke so duhovniki spregovorili sami o sebi. Ob škofovski sinodi oktobra 1990 v Rimu, ki je govorila o vzgoji duhovnikov za naš čas (Sporočilo sinode je prevedel Bojan Ravbar), so Rafko Valenčič, Ivan Albreht, Renato Podbersič, Bojan Ravbar, Lojze Pirnat, Jože Vidrih, Vlado Zupančič, Jože Vesenjak, Franci Trstenjak, Primož Krečič, Tone Jamnik spregovorili o svojem intimnem doživljanju dohovniškega poklica in s tem vsakomur odprli možnost, da spozna, kako duhovnik doživlja sebe in svoje delo od znotraj, svoje mesto v svetu, v svojem narodu, v kulturi, svoj celibat, identiteto s Kristusom in Cerkvijo, svoje uspehe in neuspehe. Nekaj pripomb opazovalca od zunaj je dodala Metka Klevišar. — V katehetskem delu se nadaljuje razprava o verskem pouku v šoli (Alojzij Snoj, Stane Gerjolj, Ambrož Kodelja). V prostem delu Matjaž Puc razmišlja o kristjanu in ekologiji, Marjeta Palatinus o napetosti med »svetom« in duhom. Ambrož Kodelja dodaja duhovito pismo o kritikah, ki jih doživlja duhovnik. Rafko Velančič je iz sodobne publicistike zbral nekaj utrinkov o otroški psihi. — Slikovno gradivo predstavlja povečano in prezidano župnijsko cerkev v Dornberku (arh. France Kvaternik).

S to številko revije komaj opazno (samo v uvodniku) proslavlja svojo 25-letnico.

M. Ž.

Media marketing 119

Jugoslovanski časopis za podjetništvo, trženje in tržno komuniciranje objavlja v marčni številki podatke o strukturi propagandnih stroškov jugoslovanskega gospodarstva po medijih. Meta Dobnikar, ki je podatke zbrala in pokomentirala pod zgovornim naslovom »Sladkor, laži in marketing«, ni neupravičeno zapisala, da ji je uspelo narediti in razdeliti prvi jugoslovanski propagandni kolač (torte na naslovnici povedo vse). Za osupljivo primerjavo, koliko vlagajo v propagando v medijih po svetu, si je vredno ogledati tabele v prispevku »Največji evropski oglaševalci«. Toliko o vodilni temi te številke. Med »Kratkimi domačimi« posebej izstopajo: oglas za novo revijo Allure, »Perrierovo rjovenje«, »Menedžer na čelu Le Monda« in lucidna replika na sedanji politično-propagandni trenutek dr. Marka Goluže »Too much people . . .«

»Lufthansa: konkurenčni polet v leto 1993« je naslov pogovora z vodjem marketinga pri tem letalskem prevozniku, ki je uspešno prebrodil krizo poslovanja. Sledita mednarodni pregled vodilnih blagovnih znamk in prispevek o Sonyjevem prodoru na tržišče igrač.

Dr. Milan Jurše se je udeležil konference Esomar, bila je letos februarja v Ljubljani, na temo Mednarodne marketinške raziskave: nove naloge, nove metode, novi scenariji in podal podrobno poročilo o delu konference in njenem pomenu za status državnih raziskovalcev (v geografskem pomenu pa tudi za Slovenijo). Dr. Stane Bernik argumentirano podaja svoje mnenje o problematičnosti izbire slovenske javnosti. Prav tako aktualen je tudi prispevek dr. Šimeta Ivanjka o novem zakonu v trgovini pod naslovom »Varstvo potrošnikov in preprečevanje konkurence na trgu«. V »Oddelku za oblikovanje« Milan Pajk piše o razstavi in trilogiji »150 let fotografije na Slovenskem«. V Dossierju marketinga (2) so objavljeni tisti ponudniki marketinških in propagandnih storitev, ki so zamudili objavo v prejšnji številki. Mag. Breda Dobovišek se v prispevku »Ekološki koncept oblikovanja« zavzema za večji angažma oblikovalcev pri ohranjanju zdravega in čistega okolja.

V selekcijo najboljših koledarjev 1991 in tiskanih komunikacij — izbor poteka v organizaciji uredništva MM — sta posebni žiriji uvrstili 14 koledarjev in 9 oglasov. Predstavljeni so slikovno in z besedo.

MM je posebej za svoje bralce priskrbel 1000 evropskih adresarjev; interesenti bodo zastonj dobili vodič Europages s 150 tisoč naslovov zahodno evropskih podjetij iz desetih držav.

O »Svetovnih borzah v januarju in februarju« poroča Ivo Gomboc. O ICSID 91, pripravah nanj in predvidenem poteku kongresa se je z Janezom Aljančičem, generalnim sekretarjem 17. ICSID, pogovarjala Meta Dobnikar.

Pod naslovom »Počasni in težki koraki« je predstavljena družbena propagandna akcija za pomoč Zvezi društev za cerebralno paralizo Slovenije. Mag. Boris Snoj v rubriki »Univerza MM« nadaljuje prispevek »Vrste strateških ciljev marketinga«. Sledijo seznam sejmov v Evropi za marec in propagandna tevemetra za januar in februar. In na koncu še za bližnjo prihodnost bržkone nadvse aktualen prispevek »Testiranje — preizkus za službo«.

S. L.

Vestnik koroških partizanov 1–2

Pred nami je nova številka Vestnika koroških partizanov, glasila osrednjega odbora skupnosti koroških partizanov v Ljubljani in Zveze koroških partizanov v Celovcu. Številka se nekoliko razlikuje od prejšnjih, saj je v celoti delo enega avtorja. Objavljeno je delo Bogdana Žolnirja Partizanske tehnike na Koroškem.

Uredništvo je svojo odločitev za tematsko številko utemeljilo s tremi razlogi, oddolžiti se Bogdanu Žolnirju kot enemu od prvih proučevalcev koroške NOB in protifašizma; kot protest proti nenehnim poskusom zaničevanja NOB in protifašističnega boja slovenskega naroda in tudi boja koroških Slovencev; tretji razlog pa so nezavidljive razmere koroških Slovencev, ki so najbolje prišle do izraza ob lanskem praznovanju 70-letnice koroškega plebiscita.

V uvodu v svoje delo nas B. Žolnir uvede v razmere, ki so vladale na Koroškem, predvsem glede na germanizacijske posege od srede 19. stoletja, ponemčevanje po I. svetovni vojni in po nasilni priključitvi Avstrije k Nemčiji, leta 1938, vse zato, da bi lažje razumeli razvoj in pomen partizanskega tiska na Koroškem.

Že pred II. svetovno vojno so na Koroško prihajali posamezni letaki in časniki komunistične stranke Jugoslavije. Prve letake Osvobodilne fronte je razširjalo pokrajinsko vodstvo KPS za severno Slovenijo že leta 1941. Posamezne letake so prinašale tudi partizanske enote, ki so se gibale na tem področju. Kot piše B. Žolnir se je večje število partizanskega tiska pojavilo šele po ustanovitvi partijskih vodstev in enot NOV v Mežiški dolini, Podjuni in Rožu, leta 1942.

V naslednjih poglavjih nam Bogdan Žolnir podrobneje predstavi posamezne tehnike, njihovo delo, čas delovanja, sodelavce, težave, s katerimi so se spopadle. Opiše tudi lepe strani tega življenja, v katerem je poudaril tovarištvo, ki se je spletlo med člani tehnik pa tudi med njimi in ljudmi, ki so živeli v bližini tehnik. Sledijo opisi tehnike na Obirskem, tehnike OK KPS za Koroško, ki je delovala na različnih postojankah v Mežiški dolini; tehnike OK KPS v Rožu, tehnike pokrajinskega vodstva KPS za Koroško v Rožu, opisano je delovanje ilegalne tehnike OF v Celovcu, tehnike OK KPS Velikovec itd.

Ob koncu Bogdan Žolnir opiše delo oblastnega vodstva KPS za Koroško in agitacijske propagandne komisije. Nekaj besed nameni tudi organizaciji mreže, ki je razširjala partizanski tisk in je bila naslonjena na mrežo, ki so jo ustvarili partizanski kurirji.

Bogdan Žolnir se je pri pisanju prispevka naslonil na različna že obstoječa dela o NOB v Sloveniji in na Koroškem, na mnoga pričevanja udeležencev, ohranjene letake in časopise.

E. H.

Knjige v tisku

Pripravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani z UK v Mariboru

ČEPIĆ, Tatjana
Opojnost tobaka: razstava Mestnega muzeja ob 120-letnici Tobačne tovarne / Tatjana Čepić; [prevedel v nemščino Slavko Blagotinšek: fotografije Dejan Habicht]. — Ljubljana: Mestni muzej, 1991
663.97 (497.12 Lj) (091) (064)

DULAR, Anja
Prazgodovinska grobišča v okolici Vinjega vrha nad Belo cerkvijo = Die vorgeschichtlichen Nekropolen in der Umgebung von Vinji Vrh oberhald von Bela Cerkev: Šmarjeta II / Anja Dular; [prevod, Übersetzung Adela Žgur, Hanka Štular]. — Ljubljana: Narodni muzej, 1990. — (Katalogi in monografije = Catalogi et monographiae / Narodni muzej v Ljubljani: 26)
903 (497.12 Vinji vrh) »638«)

POSVETOVANJE Uporaba računalnika v gradbeništvu (1991: Gornja Radgona)
Uporaba računalnika v gradbeništvu: zbornik posvetovanja na mednarodnem sejmu gradbeništva in gradbenih materialov v Gornji Radgoni aprila 1991 / J. Duhovnik (urednik). — Ljubljana: Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, VTOZD GG, Inštitut za konstrukcije, potresno inženirstvo in računalništvo, 1991
624/628:681.3 (063) »1991«
519.688:624/628 (063) »1991«
ISBN 86-80223-15-8

KOŠIR, Stane
Značilnosti razvrščenih mladostnikov z motnjami sluha v Sloveniji od leta 1966 do 1990 / Stane Košir. — Ljubljana: Pedagoška akademija, 1991
616.28-008.13/.14-053.2 (497.12)
312.6:616.28-008.13/.14-053.2 (497.12)
ISBN 86-7735-002-0

GASPERINI, Jim
Skrivnost vitezov / napisal Jim Gasperini: ilustriral Richard Hescox; [prevedla Žnja Kansky-Rožman]. — Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. — (Zbirka Časovni stroj: 2)
Prevod dela: Secret of the knights
820(73)-31

ŠTEFANEC, Vladimir P.
Morje novih obal: resnična zgodba / Vladimir P. Štefanec. — Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. — (Zbirka Pota mladih)
886.3-31

KUNAVER, Dušica
Pisanica rdeča / besedilo Dušica Kunaver: risbe Albert Sič. — [1. natis]. — Radovljica: Didakta, 1991
398.332.12 (497.12)

JAUŠOVEC, Norbert
Kako uspešneje reševati probleme? / Norbert Jaušovec. — [1. izd.]. — Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1991
159.955.62

TIČAR, Bojan
Borza: organizacija in poslovanje / Bojan Tičar. — Ljubljana: P. Amalietti, 1991
336.76

COSCARELLI, Kate
Popolnost / Kate Coscarelli: [prevedla Alenka Stanič]. — [1. izd.] — Maribor: Obzorja, 1991. — (Svet v knjigi: 280)
Prevod dela: Perfect order
820(73)-311.2
ISBN 86-377-0556-1
27870977

KALEVALA: finski narodni ep / [izbrala, prevedla, vsebino preostalih spevov povzela ter spremno besedo in opombe napisala Jelka Ovaska Novak]. — Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991 — (Knjižnica Kondor: zv. 257)
894.541-131

REŽUN, France
Občutja in videnja / France Režun. — Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba. 1991 — (Zbirka Siga)
500 izv.
886.3-1

KASTELIC, Jože
Barve / Jože Kastelic — Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba, 1991. — (Zbirka Siga)
500 izv.
886.3-1

SEVLJAK, Jože
Razklani prag / Jože Sevljak. — Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba, 1991. — (Zbirka Siga)
500 izv.
886-3-1

ZOREC, Ivan
Beli menihi / Ivan Zorec: [spremno besedo napisal Miran Hladnik]. — Ljubljana: Založništvo slovenske knjige. 1991 — (Zbirka Slovenska povest; 2)
886-3-311-6

STOPAR, Ivan
Joseph Leopold Wiser pl. Berg — ljubljanski vedutist, kaligraf in miniaturist / Ivan Stopar: [prevod v nemščino Ivan Stopar]. Ljubljana: Znanstveni inštitut filozofske fakultete, 1990
75.047.1(497.12)
75(497.12):929 Wiser J. L.
ISBN 86-7207-035-6

GAŠPERŠIČ, Aljoša
Šampinjoni / [besedilo], skice, risbe in slike] Aljoša Gašperšič. — [1. ponatis]. — Ljubljana: Kmečki glas, 1991
635.82
231.3056

GASPERINI, Jim
Skrivnost Atlantide / napisal Jim Gasperini: [ilustriral Kenneth Smith; [prevedla Zoja Skušek]. — Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991 — (Zbirka časovni stroj; 1)
Prevod dela: The mystery of Atlantis
820(73)-31

KUNAVER, Dušica
Angleščina za vsakdanjo rabo / Dušica Kunaver. — Ljubljana: samozal., 1991 — (Knjižna zbirka Angleščina v novih dimenzijah starih poteh)
802-0-07(075.4)

KUNAVER, Dušica
Sedem stebrov angleščine v pesmih in pripovedih / Dušica Kunaver. — Ljubljana; samozal., 1991 — (Knjižna zbirka Angleščina v novih dimenzijah starih poteh)
820-82(075.4)
82(100)-82=20(075.4)
23119712

KADIVEC, Martin
Na Ciganci / Martin Kadivec. — Kranj; samozal., 1991
886-3-1

OSOJNIK, Iztok
31. december / Iztok Osojnik. — Ljubljana: Emonica, 1991. — (zbirka Emonica)
886-3-1

ZUPAN, Dim
Trije dnevi Drekca Pekca in Pukca Smukca / Dim Zupan; [ilustriral Milan Erič]. — Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. — (Zbirka Pisanice)
886-3(02.053.2)-32

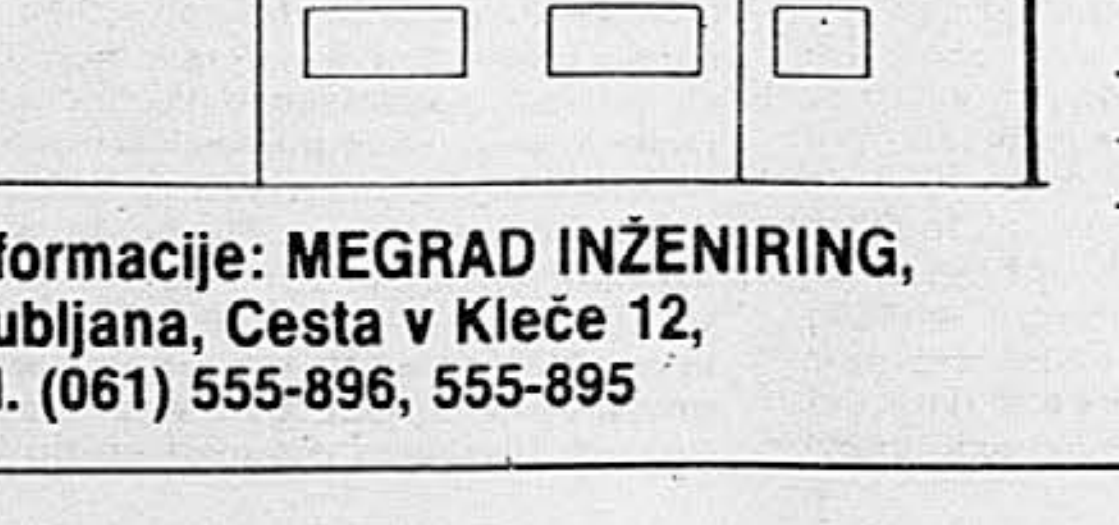
PEVEC, Metod
Carmen: (roman) / Metod Pevec. — Ljubljana: Prešernova družba, 1991. — (Zbirka Vrba)
886.3(02.053.2)-311-2

ZOREC, Ivan
Stiški svobodnjak; povest iz druge polovice XV. stoletja / Ivan Zorec. — Ljubljana: Založništvo slovenske knjige, 1991. — (Zbirka Slovenska povest; 3)
886-3-311.6

BOGIĆ, Mirko
Iz ladijskega dnevnika / Mirko Bogić; [poslovenila Aksinja Kermauner-Lotrič]. — Ljubljana: Jadralni klub, 1991
886.1/2-94

NOVAK, Bogdan
Lipa zelena je: slovenska saga. [Del 2. Krvave reke] / Bogdan Novak. — Ljubljana: Kmečki glas, 1991
886-2-311-2

megrad inženiring

V Ljubljani ugodno prodajamo:
— lokale za gostinstvo in trgovino
— pisarne
— skladišča
— delavnice

Informacije: MEGRAD INŽENIRING, Ljubljana, Cesta v Kleče 12, tel. (061) 555-896, 555-895

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

Vagabund

TURISTIČNA AGENCIJA — TRAVEL AGENCY

Ljubljana, Beljaška 4, tel. (061) 316-963

Za prihajajočo pomlad smo vam pripravili naslednje programe:

Prvomajski prazniki Gradovi in samostani v Avstriji 1. 5.–5. 5. 91
Rim – Firence 1. 5.–5. 5. 91
Praga po ugodni ceni 720 din + 80 DEM 28. 4.–30. 4.
Mini počitnice ob morju
SEJMI: Pomladanski sejem – v Gradcu 27. 4., 3. 5., 4. 5.
Cosmoprof 19. 4. 20. 4.
Svetovna razstava cvetja v Genovi Euroflora 25. 4.–27. 4. 91
Posebna pomladanska ponudba za zaključene skupine in posameznike: Španija – Costa Brava odhodi: 16. 5., 19. 5., 23. 5., 26. 5., 30. 5. 91 cena:: 1710 din + 300 DEM
Azurna obala odhodi: vsak vikend v maju in juniju cena: 945 din + 245 DEM
Križarjenje ob jadranski obali: 9. 6.–6. 6. 91 cena: 440 DEM
Za zaključene skupine smo pripravili tudi »Vagabundova skupinska potovanja«, ki ponujajo bogat izbor potepanj po domovini in evropskih deželah.
MATURANTI, pokličite nas in izberite med izleti:
Zakaj pa ne na Triglav
Po Sloveniji — Amsterdam
Križarjenje — Azurna obala
Budimpešta — Španija – Costa Brava

Poslovalnica na Beljaški 4 v Ljubljani je odprta vsak dan od 9. do 18. in ob sobotah od 9. do 12. ure.

ODDIH ALI POTOVANJE?

CIPER
Otok sonca, otok boginje Afrodite.

DUNAJ
Nekdanje središče mogočnega cesarstva.

ISTANBUL
Mesto s petimi imeni – utrip Orienta.

LONDON
Zanimiv v vsakem letnem času.

PARIZ
Prestolnica sveta kulturnih in zgodovinskih spomenikov.

RIM
Cilj vseh ljubiteljev umetnosti in kulture.

IZRAEL
Skozi sveto deželo na Rdeče morje, 25. 4.–2. 5. 91.

MEDNARODNE REDNE LINIJE ADRIA AIRWAYS: DUNAJ, FRANKFURT, LARNAKA, LONDON, MÜNCHEN, MOSKVA, PARIZ, TEL AVIV

INFORMACIJE: ADRIA AIRWAYS, GOSPOSVETSKA 6, LJUBLJANA, VOZOVNICE – TEL.: 061/313-312, POTOVANJA – TEL.: 061/302-030, 318-657 IN VSE POOBLAŠČENE AGENCIJE.

ADRIA AIRWAYS

Radenska

ZDRAVILIŠČE
RADENCI

Vabimo Vas, da preživite
VELIKONOČNE PRAZNIKE V RADENCIH

Od 29. do 31. marca smo pripravili **velikonočni vikend paket,** ki zajema:
– 2 polna penziona
– 1-krat CO_2 kopel
– studio za fitness
– neomejeno plavanje v hotelskem bazenu in bazenu s termalno-mineralno vodo
– pitne kure mineralne vode Radenska tri srca

Poleg številnih možnosti za sprostitev in rekreacijo boste lahko doživeli tudi vso lepoto in pestrost **velikonočnih običajev.** Barvali boste lahko jajčka, se udeležili žegnanja pisank, zajtrkovali šunko s hrenom in jajci...

Dobrodošli v Radencih!
Informacije in rezervacije pri vaši agenciji ali
Zdravilišče Radenci
hotel Radin
telefon: 069/73-006, 73-331
telefak 069/73-054

Mercator Turist

Mercator Turist, 61000 Ljubljana, Tavčarjeva 6, tel. 061/312-254, 317-285, Titova 137, tel. 061/372-950

Prvomajski izleti in romanja:
Z LADJO OD DUNAJA DO BUDIMPEŠTE, 27. do 29. 4.
OLE! OLE! GREMO V ŠPANIJO!, 27. 4. do 4. 5.
CIPER, 28. 4. do 5. 5., odlog plačila
V VEČNO MESTO – RIM, 1. do 4. 5.
CVETOČI MAJ NA AZURNI OBALI, 1. do 4. 5.
POMLADNI SKOK NA PLITVICE 1. 5.
MAJSKO POTEPANJE MED VERONO IN GARDSKIM JEZEROM, 3. do 5. 5.
KOROŠKA JEZERA, 4. 5.
NA ROMANJE V LURD – LEPOTE JUŽNE FRANCIJE, 29. 4. do 5. 5.
ROMANJE NA PTUJSKO GORO, 1. 5.
K MATERI BOŽJI V LORETO IN K SVETEMU FRANČIŠKU V ASSISI, 1. do 4. 5.
CERKVE IN DVORCI SLOVENIJE IN HRVAŠKE, 4. 5.

ŠUŠTARSKA SOBOTA V PADOVI, 6. in 20. 4.
VIDEM (UDINE) – najugodnejši nakupi 23. 3., 13. in 27. 4.

MALTA – posebno letalo – 19. do 21. 5. in 25. do 28. 5. – zaradi izrednega zanimanja še nova skupina od 17. do 19. 5.!

Organiziramo sindikalne in maturantske izlete. Prodaja vseh vrst vozovnic.

PUTNIK

Miklošičeva 17
telefon 311-542, 314-889

VELIKA JUŽNA AMERIŠKA TURA, 23 dni, 27. 4.
MEHIKA-GVATEMALA, 18 dni, 27. 4.
KENIJA-safari, 12 dni, 28. 4.
ŠRILANKA–TAJSKA, 15 dni, 25. 4.
KAIRO, 6 dni, 22. 3., 5. in 26. 4
TUNIS, 8 dni, 26. 4.
ŠPANIJA z avtobusom
ŠPANIJA z letalom, 5 dni, 1. 5.
LURD z avtobusom 7 dni, vsak teden

GENERALTURIST

POTOVANJA ZA 1. MAJ
LIECHTENSTEIN, avtobus, 3 dni, 2. 5.
KLASIČNA GRČIJA Z ENODNEVNIM KRIŽARJENJEM, vlak, 8 dni, 27. 4.
KLASIČNA GRČIJA IN LETOVANJE NA GRŠKI OBALI, vlak, 10 dni, 26. 4.
PRAGA, avtobus, 5 dni, 28. 4.
ŠPANIJA (Azurna obala – Andora–Barcelona), avtobus, 6 dni ali 8 dni, 27. 4.
MADRID–ANDALUZIJA, letalo, 8 dni, 26. 4.
EGIPT (Kairo–Luksor–Asuan), letalo, 8 dni, 28. 4.
PICASSO V ARLESU (razstava), avtobus, 6 dni
ŠRILANKA, letalo, 11 dni, 25. 4.
RIM, letalo, 4 dni, 29. 4.
LONDON, letalo, 5 dni, 29. 4.
KITAJSKA, letalo, 11 dni, 27. 4.

1. MAJ OB MORJU
30. 4.–4. 5. v hotelih (polni penzion) in apartmajih (najem):
Strunjan, Umag, Vrsar, Poreč, Rovinj, Pulj, Rabac, Opatija, Crikvenica, Cres, Korčula–Lumbarda
Prodajamo domače in mednarodne letalske in domače železniške vozovnice. Organiziramo sindikalna in maturantska potovanja. Pripravljamo strokovna potovanja.
GENERALTURIST, Gosposvetska 7, Ljubljana tel.: 217-319, 217-215, 217-223, tlx 31173, faks 217-231.

UNIS // TOURS

Z NAMI JE ZA PRVI MAJ NE SAMO ZA ODTENEK PRIJETNEJE, PAČ PA TUDI CENEJE

COSTA BRAVA
avtobus-avtobus, 8 dni, 27. 4., za 195 DEM, polni p.
avtobus-letalo, 6 dni, 25. 4., za 369 DEM, polni p.
letalo-avtobus, 6 dni, 30. 4. za 385 DEM, polni p.
letalo-letalo, 8 dni, 26. 4., za 619 DEM, polni p.

PARIZ
avtobus-avtobus, 5 dni, 1. 5., za 299 DEM

JADRAN
Rovinj, Pulj, Uvala Scott, Opatija, Selce, otok Rab

UNIS TOURS, Igriška 5, Ljubljana, tel. (061) 224- 720, 224-723.

GOLFTURIST

TURIZEM IN RENT AGENCIJA
61000 Ljubljana, Trdinova 3
tel.: (061) 314-544, 310-933, teleks: 31541 YU VATOUR

★ TAJSKA–SINGAPUR – 15 dni, 24. 4.
★ TAJSKA – 10 dni, 26. 4.
★ TAJSKA–PHUKET (RAJSKI OTOK), 15 dni, 24. 4.
★ VELIKA INDONEZIJSKA TURA – 15 dni, 10. 5.

IZLETI ZA 1. MAJ:
★ GRADOVI LUDVIKA BAVARSKEGA – 1. 5., avtobus, 3 dni
★ DRŽAVE BENELUXA – 26. 4., avtobus, 10 dni
★ RIM 30. 4., avtobus, 4 dni
★ RIM 29. 4., letalo, 4 dni
★ ŠPANIJA 26. 4., avtobus, letalo, 5 dni
★ ŠPANIJA 30. 4., letalo, avtobus, 5 dni
★ ŠPANIJA 27. 4., avtobus – 8 dni

POČITNICE ZA 1. MAJ:
★ M. LOŠINJ h. AURORA 1. 5., avtobus, 4 dni
★ Apt. UMAG, ★ h. Maestral NOVIGRAD ★ h. Montauro ROVINJ ★ h. Palma, h. Belvedere, apt. Horizont PULA ★ h. Pineta, h. Panorama, h. Belvedere, apt. Belvedere VRSAR ★ TN San Marino RAB ★ h. Tamaris/Haludovo – KRK;

IZLETI Z NEDELJCEM:
RIM ZA VELIKO NOČ 28. 3., avtubos, 4 dni
STRUNJAN 6. 4., avtobus, 7 dni
CELOVEC – MINIMUNDUS 6. 4., avtobus, 1 dan
Programi so na voljo v vseh naših poslovalnicah v Ljubljani, Kamniku, na Vrhniki, v Domžalah in pooblaščenih agencijah.

Odbor za podelitev nagrade Riharda Jakopiča pri Zvezi društev slovenskih likovnih umetnikov

objavlja razpis za

nagrado Riharda Jakopiča za leto 1991

Nagrado Riharda Jakopiča lahko prejme likovni ustvarjalec, ki stalno živi in dela v slovenskem kulturnem prostoru, ne glede na narodnost in ne glede na to, ali je član strokovnega društva. Nagrado Riharda Jakopiča je mogoče podeliti posamezniku le enkrat.

Nagrada se podeljuje za najboljše likovno delo, sliko, kip ali umetniško grafiko za razstavo ali drugo likovno stvaritev, prikazano javnosti v preteklih treh letih.

Kandidate lahko predlagajo organizacije združenega dela s področja likovne kulture, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, likovno strokovna društva, kulturne skupnosti in posamezni občani.

Predlogi morajo vsebovati strokovno dokumentacijo in utemeljitev predloga. Predloge je treba poslati najkasneje do 2. aprila 1991 na naslov: Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov, Komenskega 8, Ljubljana – z oznako Odboru za nagrado Riharda Jakopiča.

2326

OBVESTILA

NARODNA GALERIJA
Zaradi priprav razstave baročnega slikarja Antona Cebeja bo galerija zaprta do 27. marca.

Prosimo vse obiskovalce bolnišnice in zaposlene v bližnjih podjetjih, da ne zavijajo z vozili proti glavnemu vhodu v bolnišnico ter ne poizkušajo iskati parkirni prostor pred bolnišnico, ker je na obstoječih parkiriščih dovoljeno parkiranje izključno zaposlenim v bolnišnici.
Vsem drugim je namenjeno parkirišče na vogalu Ljubljanske in Masarykove ulice, ki je prav tako last bolnišnice, vendar smo ga predali v upravljanje komunalnemu podjetju Nigrad.
Tak ukrep je bil nujen zaradi vedno večjih težav pri parkiranju znotraj bolnišnice in zaradi razbremenitve obvozne urgentne poti v bolnišnico.

Hvala za razumevanje
Maribor, 19. 3. 1991

Mestni muzej Ljubljana in Tobačna Ljubljana vas vljudno vabita na otvoritev razstave, ki bo danes ob 12. uri v Kulturno-informacijskem centru Križanke na Trgu francoske revolucije 7 v Ljubljani. Zgodovinska razstava z naslovom OPOJNOST TOBAKA je namenjena 120-letnici ene najstarejših in najpomembnejših tovarn v Ljubljani in Sloveniji. Razstava bo kasneje prenešena v tovariške prostore kot posebna stalna zbirka. Obiščite nas!

gea college

51109 Ljubljana, Kardeljeva pl. 17, p.p. 122
Tel.: 061-345 326, 061-345-161 (int. 321)

TRAINING ZA POSLOVNE TAJNICE
Štiridnevni tečaj od **16. do 19. aprila** bo potekal v Bohinju. Praktično usposabljanje poslovnih tajnic za učinkovito opravljanje vseh tajniških opravil v malih in srednje velikih podjetjih: poslovno komuniciranje, korespondenca in vodenje poslovnih knjig, osnove računovodstva, vodenje blagajne, racionalizacija pisarniškega poslovanja in računalniška podpora, izpolnjevanje obrazcev, obnovitev poslovnega komuniciranja v angleškem in nemškem jeziku, graditev image-a podjetja, moda itd. Cena tečaja znaša 8.600,00 din na osebo. Prijave do zapolnitve skupine.
Pokličite nas in zahtevajte podrobne programe. V kotizacijo je vključeno tudi gradivo za vse teme ter dodatno podjetniško usposabljanje.

KLUB K4 KERSNIKOVA 4 LJUBLJANA

DNEVNI BAR OD 10. ure
četrtek: MESS!
DJ: MC BRANE ZORMAN.

URŠKA

več kot plesna šola

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-651
INFORMACIJE, REZERVACIJE, VPIS: od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure

Vabimo k vpisu v plesne tečaje:
DRUŽABNI PLES
I: sobota, 23. 3., ponedeljek , 1. 4. (nad 30 let);
II: sobota, 6. 4.;
III: sreda, 27. 3., petek, 29. 3.;
IV: torek, 26. 3.; sobota, 23. 3.;
KLUB: sobota, 23. 3.

BABILON

Vabimo vas na prvo ekskluzivno pomladansko modno revijo, v kateri sodelujejo: butik Lili, butik Diana, čevljarstvo Dermarc, frizerski studio Mihaela in Zoom Promotion. Nastopajo tudi Go-Go-Girls.

Black Jack club

Nocoj vas vabimo na prijeten večer z internacionalno show skupino »colosseum«.

ŠKUC

ŠKUC – FORUM
Kersnikova 4, Ljubljana

V ciklusu filmov finskega režiserja **AKIJA KAURISMÄKIJA** bo danes v Linhartovi dvorani CD z začetkom ob 20. uri projekcija filma KALAMARI ZVEZA iz leta 1985. Vabljeni.

Plesna šola ROŽANC

Trg OF 3 (pri kolodvoru) tel.: 325-878

vpis od 13.–18. ure
ZAČ.: 4. 4.
KEEP FIT Z. 1. 4.

JENKO

PLESNA ŠOLA

vpisuje v naslednje plesne tečaje:
začetni: 22. 3. – petek, ob 20. uri, 10. 4., ob 19. uri
nadaljevalni: 9. 4., ob 19. uri
izpopolnjevalni: 9. 4., ob 20.30
Tečaji za starejše:
začetni: 30. 3., ob 19.30, **nadaljevalni:** 30. 3., ob 18. uri
AEROBIKA: 25. 3., ob 19. uri
VPIS IN INFORMACIJE: vsak dan od 11. do 13. in od 16. do 20. ure po tel. 320-042.

Mikro Ada

računalniški tečaji
tel. 061-329-244

Delo Plus, več kot drugi!

Trgoagent Maribor, Meljska cesta 1/I,

tel. (062) 212-270, 23-163, 27-121 prodaja:

stružnice ada potisje
rezkalni stroj
brusilni stroj
borverk
pehalni stroj (rezkar)
različna vozila
kmetijsko mehanizacijo
gradbeno mehanizacijo

2345

PEUGEOT UMSCHADEN

LOOK 205

- 1.124 ccm – 55 PS
- 5 prestav
- brisalec za zadnje steklo
- vključno avtoradio

samo **96.500 ATS** neto

A-CELOVEC, Völkermarkerstr. 233 (vzhodno od »KIKA«)

Velika znižanja v

METROMARKET-u Trst

Izvozne cene s prevozom do carine

pralni stroj nova candy 1991 C241	352.000 Lit
pralni stroj candy C545 XT	480.000 Lit
pralni stroj candy alise 65 »lavasciuga«	615.000 Lit
pralni stroj zanussi S 400 X	459.000 Lit
pralni stroj bosch WFM 1010	670.000 Lit
pralni stroj aeg 505 New	680.000 Lit
pomivalni stroj candy silena 14	500.000 Lit
pomivalni stroj candy silena 16	570.000 Lit
pomivalni stroj nuova candy C 160	670.000 Lit
pomivalni stroj bosch SPS 2102 – 45 cm	540.000 Lit
pomivalni stroj bosch SMS 4052 – 60 cm	630.000 Lit
pomivalni stroj zanussi ZBN 307	628.000 Lit
hladilnik candy DDE 24 – 235 l	370.000 Lit
hladilnik ariston DF 230 – 230 l	390.000 Lit
stroj za cvrtje z vrtljivo košarico – 1,5 l olja	128.000 Lit
fiselden 100° C	150.000 Lit
VELIKA IZBIRA ŠTEDILNIKOV ARISTON, LOFRA, TECNOGAS, REX inox ali bele barve	
VIDEOREKORDER IRRADIO MV 221	399.000 Lit
VIDEOREKORDER PHILIPS AV 7921	500.000 Lit
VIDEOKAMERA PHILIPS VKR 6843	1.050.000 Lit
barvni TV GRUNDIG, 55 cm	660.000 Lit
barvni TV PHILIPS, 55 cm	634.000 Lit
barvni TV GRUNDIG, 63 cm – teletext	

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROCI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN

BAKRENA IN ALU PLOČEVINA
Cenjene kupce obveščamo, da imamo v zalogi BAKRENO PLOČEVINO v ploščah 1000/2000/0,55 mm ter rolah 1000/0,55 po 89,00 din za kg ter ALU PLOČEVINO »IMPOL« v rolah 1000/0,6 mm, 1000/0,7 mm, 1000/0,8 mm ter ploščah 1000/2000/0,8 mm po 69,50 din za kg. Cene so brez prometnega davka.
Vse ostale informacije dobite po tel. 061/737-224, faks 061/737-226 ali osebno v OZ »ZORA DOMŽALE«, Prešernova 33, 61234 MENGEŠ.

AKCIJSKA PRODAJA PAKRETA IN STAVBNEGA POHIŠTVA POPUST 10–40%
– parket hrastov in bukov 10% popust
– okna »Izolir«, vrata »Sumo« nav. in rustika, furnir stenske obloge »Pamo« 25% popust
– nemška vrata s podboji 40% popust
– vhodna in garažna vrata 10% popust
Gotovinsko plačilo ali naročilnica s. z. Dostava do 120 km, če kupite za 30.000 din. Inf. **RACIONALLES d.o.o.,** Slovenj Gradec, ob Celjski cesti,
tel. (0602) 41-160, 41-118, faks (0602) 41-063 od 8.–16. ure.

ŠOLA JADRANJA IN TEČAJ ZA VODITELJE ČOLNA
5-dnevna šola jadranja s tečajem za voditelje čolna v Portorožu, 13.–17. 4., cena 480 DEM, 18.–22. 5., cena 520 DEM.
Prijave in inf. KOMPAS HOLIDAYS NAVTIKA, tel. 061/331-941 ali 331-358.

POMLADANSKA SMUKA NA KAPRUNU
Mini počitnice na 3000 m od 27. 4. do 2. 5. 91. **Pri prijavah do 5. 4. 91 poseben popust.** Inf. **T. A. MAESTRAL** Portorož, tel. 066/75-860 / 76-846.

OMARICE ZA DROBNE PREDMETE IN ČEVLJE, PREDSOBNO POHIŠTVO V MEDVODAH
V Salonu tovarne pohištva SORA v Medvodah (tel. 061/611-327) so te dni dobili več vrst pohištva za opremo predsob in drugih prostorov. V salonu ponujajo pohištvo lastne proizvodnje iz skladišča s **30-odstotnim popustom.** Poleg tega lahko kupite po običajnih cenah tudi pohištvo drugih proizvajalcev. Salon je odprt vsak dan od 8.–18. ure, ob sobotah od 8.–12. ure.

TELEVIZORJI GORENJE TOVARNIŠKE CENE 15% popust
KONTAKT P TRŽIČ, Lom 53, po najugodnejših cenah za akcept ali gotovino prodaja barvne televizorje Gorenje:
BTV 56 FL 8.900–11.250 din
BTV 63 TL 9.860–12.470 din
BTV 66 FL 9.810–12.410 din
BTV 71 exclusive 11.260–14.250 din
BTV 63 exclusive s teletekstom 11.300–14.300 din
Mogoča dostava na naslov! Dobavljamo tudi **instalacijski** material za elektrikarje in centralno ogrevanje. Tel. 064/51-746 Perne

Y. C. C. Titov trg 17, Kranj Tel./faks (064) 21-249
PRODAJA VOZIL IZ ZALOGE: modeli Toyota Tercel, Carina II 1.6 XLi, Celica 1.6, Carina Karavan
DINARSKA VPLAČILA. PREVZEM VOZILA OB VPLAČILU.

Center za usposabljanje vodilnih delavcev na Brdu pri Kranju
organizira skupaj z Management Akademie iz Münchna tritedenski seminar **Kako poslovati z Nemčijo.** Seminar bo od 15. do 19. aprila v Centru na Brdu in od 27. maja do 7. junija v Nemčiji. Udeleženci se bodo seznanili s tem, kako v Nemčiji razvijajo in uresničujejo tržne strategije, kako v podjetjih poglabljajo stike z zunanjimi subjekti, kako sklepajo pogodbe, kako je s financiranjem različnih oblik sodelovanja, carinami, davki. Udeleženci bodo obiskali številna podjetja, združenja, banke, zbornice in druge organizacije, ki skrbijo za poslovanje med Jugoslavijo in Nemčijo.
Informacije po telefonu: 064 25-667, 25-668, 28-080, faks: 064 28-476.

OTROCI SO NAJVEČJI LJUBITELJI ŽIVALI, ZATO JIM DAJTE PRILOŽNOST, DA IZVEDO NEKAJ VEČ NA PRAVEM MESTU!
SOBOTA V ZOO!
ZTI v sodelovanju z ZOO Ljubljana organizira program za najmlajše – pod strokovnim vodstvom:
1. ogled živali in obisk vivarija
2. ogled čudovitega filma o živalih
3. srečanje v živo z udomačenima levčkom in dihurjem
23. 3. 1991 od 9. do 12.30 za otroke od 5. do 8. leta!
Prijava za enega otroka znaša 300,00 din.
Prijave sprejemamo po telefonu 061/213-467.

LEASING DOBAVA TAKOJ!
OPEL VECTRA 2.0i GL in VW CARAVELLE GL (TURBO DIESEL): triletni in petletni leasing z možnostjo odkupa vozila. PLAČILO POLOGA OB PREVZEMU VOZILA.
KOMPAS INT. D. D., PE LEASING, PRAŽAKOVA 4, LJUBLJANA, tel. (061) 327-761, 327-886, telefaks (061) 301-051.

VESELA VELIKA NOČ
V petek, 22. marca, bo mestni župan Jože Strgar v prostorih ČZP Kmečki glas na Celovški 43 odprl razstavo butaric in pisanic ter velikonočni sejem. V okviru razstave, ki bo odprta do velike noči 31. marca vsak dan od 10.–19. ure, bodo tudi prikazi izdelovanja butaric in pisanic. Na sejmu bo bogata ponudba izdelkov domače obrti, papirne galanterije, rezanega cvetja in lončnic, barv za pisanice, kozmetike, nabožnih izdelkov ter suhomesnatih izdelkov, kruha, potic, vina...

Avtošola roll-ing Rutarjeva 7, Lj.
Avtošola roll-ing vas vabi na tečaj CPP, ki se začne 25. 3. 91 ob 18. uri. Inf. in prijave po tel. 061/212-408 ali osebno na Rutarjevi 7, Ljubljana.

NOVI STROJEPISNI IN RAČUNALNIŠKI
TEČAJI se bodo začeli 27. 3. pri **Izobraževalnem centru DSS.** Vpis vsak dan od 9.–17. osebno ali po **tel. 314-937** na Resljevi 40.

SINERGA d.o.o. tel. 061/455-092 faks 061/271-785
Nimate zadosti telefonskih linij? Problem lahko rešite s telefonskimi garniturami, ki jih odpošljemo in inštaliramo. Garancija 18 mesecev. Zagotovljeni nadomestni deli, atest.

TENIŠKA ŠOLA TENIŠKI TEČAJI
3-mesečna teniška šola za otroke in teniški tečaji za odrasle. Šolo vodi Iztok Bombač, USPTR PROFESSIONAL. Inf. po tel. 061/214-172 od 14.–15. ure.

WARTBURG KARAVAN
Omejena količina, na voljo pri podjetju **AVTOIMPEX,** Ljubljana, Celovška 150, tel. 061/551-463.

MODNI HIT, jopiči HUSKY
Trgovini Salon mode, Miklošičeva 32, Ljubljana, in Kompas Mark v podhodu Kompas vam nudita prešite **spomladanske jopiče** po izredno ugodnih cenah – **490 din!**

NISSAN SUNNY, model 91
V zalogi vozila sunny in primera za takojšnjo dobavo. **RUFAC,** 61330 Kočevje, **tel./faks. (061) 851-197,** od 9.–17. ure

NEVROLOŠKE BOLEZNI Nevropos d.o.o.
Dr. medicine Miloš Perovič, spec. nevrolog (ožje področje – glavoboli), Kladezna 20, tel. 061/262-112 med 15. in 17. uro. Možnost obiska na domu.

ALTER RENT A CAR
Nudimo vam vozila mercedes, passat, BMW 316, peugeot 405, golf, R5, yugo, R4. **Non stop 24 ur na dan, tudi ob nedeljah in praznikih.** Dostava in prevzem kjerkoli. **Tel. (061) 217-378.**

PO PLANICI VAS PRIČAKUJEMO NA TEKMI OLIMPIJA – CRVENA ZVEZDA Veletrgovina GLOBAL, Lj.
Pričakujemo, da boste tudi vi s svojim navijanjem pripomogli k eni od najpomembnejših zmag v prvenstvu. Tekma bo 23. 3. 1991 ob 17. uri. Vstopnice so v prodaji vsak dan od 8.–18. ure po ceni 150 in 100 din v prostorih NK Olimpija.
Pred začetkom prevenstvene tekme si bomo ogledali v medsebojnem spopadu pionirje NK OLIMPIJA in NK LJUBLJANA.

POINS p. o. Šembije 9 Knežak
Ugodna **ponudba za trgovine:** velikonočna jajca od 55 din dalje in kremne rezine (10 kosov) 30 din. Volaričeva 5, Postojna, tel. 067/23-081.

NAMIZNO ZALOŽNIŠTVO DTP
TRIAS WTC organizira ekskluzivni seminar NAMIZNO ZALOŽNIŠTVO (DTP)
Iz vsebine: Ventura, Corel Draw, Artline, OCR, vektorizacija
Predvideni termini: 8. 4., 15. 4., 6. 5., 13. 5., trajanje: 5 dni.
Tel. (061) 316-343.

NAMIZNO ZALOŽNIŠTVO DTP
TRIAS WTC izvaja storitve s področja namiznega založništva:
- Oblikovanje besedil, OCR, izdelava publikacij.
- Pomoč pri uvajanju namiznega založništva v Vašo DO.

Informacije: **TRIAS WTC, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 310-660.**

USNJENE TORBICE, NAKIT, UNIKATNI TEKSTILNI IZDELKI
Trgovina BOLERO, Prušnikova 45 v Šentvidu, vam nudi veliko izbiro usnjenih torbic, modnega nakita in unikatnih tekstilnih izdelkov. Odprto od 9.–19. ure. Obiščite nas, ne bo vam žal!

TELEVIZIJA

SLOVENIJA I

8.35–11.00 in 15.05–0.00 TELETEKST TV SLOVENIJA
8.50 VIDEO STRANI
9.00 GRIZLI ADAMS (43. del ameriške nanizanke)
9.25 MOSTOVI
9.55 POPOLNI VOHUN (PERFECT SPY – ponovitev 1/ dela angleške nadaljevanke)
10.50 VIDEO STRANI
15.20 VIDEO STRANI
15.30 MOSTOVI
16.00 SOVA, ponovitev KRIMINALNA ZGODBA (10/22 del ameriške nadaljevanke, 1987)
16.55 POSLOVNE INFORMACIJE
17.00 TV DNEVNIK I
17.05 ŽIVAL – ČLOVEK (HUMAN ANIMAL – ponovitev 4/5 dela ameriške poljudnoznanstvene serije)
17.55 PO SLEDEH NAPREDKA, ponovitev
18.30 ŠTIRIDESET ZELENIH SLONOV: VELIKANOVI KANARČKI (3/7 del otroške serije)
18.50 NOVOSTI ZALOŽB: OD OBZORJA DO OBZORJA: TARZAN
19.00 RISANKA
19.18 TV OKNO
19.30 TV DNEVNIK II
19.55 VREME
20.05 SIMENON
21.10 TEDNIK
22.15 TV DNEVNIK III, VREME
22.35 SOVA TI IN JAZ (TWO OF US – 1/10 del angleške humoristične nanizanke) KRIMINALNA ZGODBA (11/22 del ameriške nanizanke, 1987) – NEVARNO DEKLE
23.50 VIDEO STRANI

TELETEKST TVS

280 TURIZEM IN PRIREDITVE
281 Obveščamo, vabimo, potujemo
282 Prireditve – Ljubljana
283 Prireditve – drugi kraji
284 –289 Izleti in počitnice
290 Turistične zanimivosti
291–292 Sejmi doma in v tujini
293–299 Aktualne prireditve Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu skupine B
299 Nagradna igra »HOKEJ 91«

SLOVENIJA II

16.00 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI
17.30 REGIONALNI PROGRAMI TV SLOVENIJA STUDIO LJUBLJANA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ZARIŠČE
20.30 Tel Aviv: KOŠARKA ZA POKAL EVROPSKIH PRVAKOV: Maccabi – POP 84, prenos
21.50 GOLI Z EVROPSKIH NOGOMETNIH IGRIŠČ, ODDAJA TV BEOGRAD
22.05 ZDAJ PA PO SLOVENSKO: (6/10 del izobraževalne oddaje) NASLIKANEGA KRUHA NE MOREŠ POJESTI
22.25 PLESNI NOKTURNO W. A. Mozart–V. Dedović: MADRIGAL
22.35 VEČERNI GOST PROF. DR. BORIS VELIMIROVIĆ
23.25 REPROSPEKTIVA KOMEDIJA NA SLOVENSKEM ODRU: BALKANSKI ŠPIJON

HRVAŠKA TV I

9.15 POROČILA
9.20 TV KOLEDAR
9.30 JELENKO (9/13 del otroške serije)
ŠOLSKI PROGRAM
10.00 ŠOLSKI PROGRAM IGRANIMANCIJA
10.20 SADNO DREVO SPOMLADI
10.35 ALTERNATIVNI VIRI ENERGIJE
10.55 ŽIVLJENJE NA PESKU
11.15 BESEDA IN SLIKA
11.30 NEMŠČINA: ALLES GUTE, 23. lekcija
12.00 POROČILA
12.10 VIDEO STRANI
12.20 SATELITSKI PROGRAM: MTV
13.10 PREZRLI STE, POGLEJTE: Nostalgija, glasbena oddaja
14.15 NAJLJUBŠI SIN, ameriška nadaljevanka, 1. del
15.10 HRVAŠKI PISATELJI NA TV EKRANU: HUDIČEVO SEME, 2. del
16.30 VIDEO STRANI
16.45 POROČILA
16.50 TV KOLEDAR
17.00 HRANA (Poljudnoznanstvena oddaja)
17.30 HRVAŠKA DANES
18.15 JELENKO (Ponovitev 9/13 dela otroške serije)
18.45 KULTURA VSAKDANA
19.15 ENERGIJA, EKOLOGIJA, EKONOMIJA
19.30 DNEVNIK I
20.00 SPEKTER, politični magazin
21.05 KVIZKOTEKA
22.25 DNEVNIK II
22.45 30 LET ZAGREBŠKEGA GLASBENEGA BIENALA
24.00 YUTEL
1.00 POROČILA

HRVAŠKA TV IIK

15.50 VIDEO STRANI
15.55 DOBER DAN SPREGLEDALI STE – POGLEJTE
16.05 NORČIJE (A BIT OF A DO – ponovitev 4/6 del britanske humoristične nanizanke, 1989)
17.05 NAJLJUBŠI SIN (FAVORITE SON – ponovitev 1/6 dela ameriške nadaljevanke, 1988)
18.00 DOBER VEČER
18.05 IGRE NA LEDU
19.25 Tel Aviv: KOŠARKA ZA POKAL EVROPSKIH PRVAKOV: Maccabi – POP 84, prenos
21.00 EUROGOL
21.20 ŠALJIVI HIŠNI VIDEO
21.45 TUDI TO JE ŽIVLJENJE
23.05 NAJLJUBŠI SIN (FAVORITE SON – 2/6 del ameriške nadaljevanke, 1988)
0 0.05 POROČILA
0.25 SPLOŠNA PRAKSA (G. P. – 7/26 del avstralske nanizanke, 1986)

KOPER

16.00 ŠPORTNE ODDAJE
18.30 PROGRAM V SLOVENSKEM JEZIKU
18.45 ODPRTA MEJA
19.00 TV DNEVNIK
19.25 ČAROBNA SVETILKA – OTROŠKI PROGRAM WOOBINDA – serija
19.50 AKTUALNA TEMA
20.30 TUTTI FRUTTI – GLASBENA ODDAJA – VODI: ALEX BINI
21.30 EUROGOAL – ZADETKI V EVROPSKIH NOGOMETNIH POKALIH
22.00 TV DNEVNIK
22.10 ŠPORTNA RUBRIKA

AVSTRIJA I

9.00 ČAS V SLIKI in PRAVICA DO LJUBEZNI, ponovitev 24. dela
9.30 ZEMLJA IN LJUDJE
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 UKROČENI TRMOGLAVEC
12.15 KLUB ZA SENIORJE, ponovitev
13.00 ČAS V SLIKI
13.10 MI, ponovitev
13.40 NOETOVA BARKA, Modri škrat
14.10 PUSTOLOVŠČINA ŽIVALSKI SVET, Mandžurski žerjavi
14.20 ZAHODNO OD SATANA FEJA, Jeza
14.45 ANGEL NA ZEMLJI, Človek iz kioska
15.30 Otroški program JANOŠEVA URA, risana serija
16.00 AM, DAM, DES
16.20 USPEŠNICE IN NAPOTKI
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.05 MINI LEKSIKON
17.55 V 80 DNEH OKOLI SVETA, risanka
18.00 MI
18.30 FALCON CREST, Dvojnica
19.22 ZNANJE DANES
19.30 ČAS V SLIKI
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 PRVIČ, DRUGIČ IN TRETJIČ, dražba v dobro akcije Luč v temi
22.20 POGLEDI S STRANI
22.30 NESREČA
0.10 HUNTER, Kubanska zveza
0.55 ČAS V SLIKI

AVSTRIJA II

8.30 VREMENSKA PANORAMA
16.05 LEKSIKON UMETNIKOV, slikar Norbert Strolz
16.15 ŠPORT
17.15 STRATEGIJE OB GREBENU, Morski psi in manjše ribe
18.00 PRAVICA DO LJUBEZNI, 25. del telenovele
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI/VREME
20.00 KULTURA
20.15 DOMAČE REPORTAŽE
21.05 SPEKTRUM
22.00 ČAS V SLIKI
22.25 KLUB 2 POROČILA

RAI I

6.55 JUTRANJI PROGRAM, vodita Livia Azzariti in Puccio Corona
10.15 NADALJEVANKA
11.00 POROČILA
11.05 NADALJEVANKA
11.40 PAZITE NA KARTICO
11.55 VREME
12.00 POROČILA
12.15 NA RAI UNO
13.30 TV DNEVNIK / TRI MINUTE ZA ...
14.00 KVARKOV SVET
14.30 PRIMISSIMA
15.00 ITALIJANSKE KRONIKE, vodi Franco Cotta
15.30 MODRO DREVO
16.00 BIG
17.30 PROSTI ČAS
18.00 POROČILA
18.05 ITALIJA OB ŠESTIH
18.45 ODDAJA
19.40 ALMANAH
19.50 VREME
20.00 TV DNEVNIK
20.40 PIPPO BAUDO
23.00 TV DNEVNIK
23.10 ODDAJA
0.00 NOČNI TVD
0.20 DANES V PARLAMENTU
0.25 OPOLNOČI

RAI II

7.00 RISANKE
8.00 MODRO DREVO
8.30 NADALJEVANKA
9.30 TUDI JAZ
10.20 DOKUMENTARNA ODDAJA
10.50 USODE, nadaljevanka
11.55 VAŠE ZADEVE
13.00 OB TRINAJSTIH
13.30 GOSPODARSTVO
13.45 BEAUTIFUL, serija
14.15 KADAR SE LJUBI, serija
15.10 MED NAMI REČENO
16.15 VSI ZA ENEGA, oddaja o živalih
17.00 POROČILA
17.05 REGIONALNI PROGRAMI
17.25 VIDEOCOMIC
17.45 NADALJEVANKA
18.10 CASABLANCA
18.30 ROCK CAFE
18.45 HUNTER, serija
19.45 TV DNEVNIK
20.15 ŠPORT
20.30 FILM ZABAVNA ODDAJA
23.15 TV DNEVNIK
23.30 KOŠARKA, Pokal prvakov
0.10 VREME / HOROSKOP
0.20 NOČNI KINO

MADŽARSKA I

7.55 TV TELOVADBA, za upokojence
8.00 MAGAZIN ZA MENEŽERJE
9.00 VIDEO STRANI
9.05 WALT DISNEY VAM PREDSTAVLJA, 1. Račje zgodbe, 2. Avstralski ekspres, 3. Chip'N Dale, ponovitev
10.50 SZIA, MAMI!
11.20 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
11.30 VIDEO STRANI, in ob 15.45
15.55 PANONSKA KRONIKA, iz regionalnega studia Pécs
16.05 VIJESTI, poročila v srbohrvaščini
16.10 NAŠ NAZIV JE: ANSAMBEL »ZENGO«
16.20 NAŠTEVANJE MESECEV, na potepanju v Sárkőzu
16.55 ZA NAJSTNIKE
17.05 TRETJI KANAL, Opera, 3. del
17.50 BENEDIKTINEC, prof. Lucian Biró, portret
18.55 O VERI, za otroke
18.55 VEČERNA PRAVLJICA
19.10 CIMBORIA, telefonska igra za otroke
19.30 TV DNEVNIK
20.05 SOSEDJE, 102. poglavje TV romana
20.40 NOTRANJEPOLITIČNI PROGRAM
21.25 UMETNINA TEDNA, Gyula Illyés: Trije pisateljski portreti
21.30 GOGOLJ: IGRALCI, TV igra
22.40 TV DNEVNIK
22.55 DNEVNIK BBC

MADŽARSKA II

17.00 TV 2 – Video strani – Reportaže – Vreme – Glasba – Smučarske minute – Vprašanja in odgovori
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, Nekje in nekoč, risanka
18.51 TV 2 – Poročila – Najava programa
18.48 TV 2 – Kaj nam prinaša včerajšnji dan?
21.00 TV DNEVNIK
21.20 TV 2 – Spomladanski festival
21.30 TV 2 – ZAKLJUČEK DNEVA
22.15 VIHARNI PONEDELJEK, angleški film (1968)
23.45 TV 2

SATELITSKA TV

SUPER CHANNEL

7.00 Ob zori; **8.30** Poslovni tednik; **9.10** The Mix; **13.00** Poslovna poročila z Japonske; **13.30** The Mix; **13.30** The Mix; **16.00** Vroča linija; **17.00** Oddajamo; **18.30** Modra noč; **19.30** Novice; **19.45** Nit časa; **20.00** The North Star, am. film; **22.00** Poročila; **22.15** Slightly Honorable, am. film; **0.10** Poročila; **0.30** Modra noč; **1.30** Time Warp; **1.45** Pozna nočna glasba

3SAT

14.30 Skozi gozdove s hamb. simfoniki; **15.20** Igra se lahko začne, po svetu opere; **16.00** Poznaš deželo, kjer cvetijo limone, skrajšana izvedba opere; **17.00** Sopranistka poje Schummanove, Mozartove in Wolfove pesmi; **17.20** Mini čas v sliki; **17.30** Zgodbe; **18.00** Šport; **19.00** Danes; **19.30** Primer za dva; **20.30** Angeli, hudiči in demoni; **21.00** Politični magazin; **21.45** Kultura in šport; **22.00** Čas v sliki; **22.25** Vetrnjaki, am. film; **0.15** Poročila

SAT 1

6.00 Dobro jutro; **8.35** Sosedi; **9.05** Splošna bolnišnica; **9.50** Teleshop; **10.10** Bingo; **10.35** Tenis, ATP turnir v Key Biscayne; **12.20** Kolo sreče; **13.00** TV borza; **14.00** Sosedje; **14.25** Splošna bolnišnica; **15.10** Risanka; **15.35** Teleshop; **15.55** Kadeče se pištole; **16.45** Make up in pištole; **17.45** Pregled programa; **17.50** Mr. Belvedere; **18.15** Bingo, nagradna igra; **18.45** Dober večer, Nemčija; **19.15** Kolo sreče; **20.00** Čudeži, show; **21.00** Most na reki Kwai, am. film; **23.45** Poročila; **0.00** Tenis, ATP turnir v Key Biscayne; **2.00** Pregled programa

RTL PLUS

6.00 Halo, Evropa; **9.05** Policijsko poročilo; **9.30** V labirintu strasti, nem.it. film; **11.00** Tvegano; **12.00** Cena je prava; **12.35** Oddelek M; **13.00** Dirty Dancing, am. serija; **13.20** Kalifornijski klan; **14.05** Springfieldova zgodba; **14.50** Divja roža, tv novela; **15.38** Neto; **15.50** Buck James; **16.40** Tvegano; **17.10** Cena je vroča; **17.45** Sterntaler; **18.00** Mož za šest milijonov dolarjev; **18.45** Poročila; **19.15** 21 Jump Street; **20.15** Fantomas, fr. it. film; **22.05** Poročila; **22.15** King Kobra, am. grozljivka; **0.00** Vražji razred, am. film; **1.30** Aerobika

TV 5

16.05 Poročila; **16.15** Teleskop; **17.15** O ženskah; **17.45** Kuhinja za sladokusce; **18.00** Mladinska oddaja; **18.20** Teleturizem; **18.50** Bons Basiers des Francofiles; **19.00** Poročila; **19.15** Clin d'oeil; **19.30** Le 19/20; **20.00** Ura za Evropo; **21.00** Poročila; **21.35** La Marche du Siècle; **23.00** Poročila; **23.15** Viva; **0.00** Predlagane knjige

EUROSPORT

6.30 Poslovna poročila; **7.00** D. J. Kat Show, za otroke; **8.30** Evrobika; **9.00** MotoŠport; **9.30** Darts; **10.30** Tenis, Turnir v Boca Baton; **11.30** Evrobika; **12.00** Odbojka, evropski pokal; **13.00** Rodeo; **14.00** Golf, Catalan Open v Tarragoni; **16.00** Lahka atletika; **17.00** Ford Ski Report; **18.00** MotoŠport; **18.30** Konjeništvo; **19.30** Poročila; **20.00** MotoŠport, 1990; **21.00** MSP v umetn. drsanju, vrhunci revije; **22.30** Nogomet, evr. pokal; **0.00** Nordijske discipline, Oslo; **1.00** Poročila

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz)
4.30 Jutranji program; **5.50** Jutranja gimnastika; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Znanja široka cesta; **8.35** Mladina poje; **9.05** Glasbena matineja; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo; **11.05** Izbrali smo . . .; **12.10** Pojemo in godemo; **12.30** Kmetijski nasveti; **13.00** Danes do trinajstih; **13.38** Do štirinajstih; **14.05** Oddaja o jeziku; **14.25** Iz glasbene tradicije; **14.40** Radijski mehurček; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Od melodije do melodije; **17.00** Studio ob sedemnajstih; **18.05** Minute z Big bandom RTV Slovenija; **18.27** V srcu Ljubljane.

● 18.27, RA I – Oddajo psovečamo umetniku Primožu Ramovšu ob njegovem jubileju. Glasbeno eksperimentalno delo Organofonija ali v srcu Ljubljane skladatelj je poskus druženja barv in zvokov prostora bivanja in umetnostnih prvin ter značilnih segmentov iz del Primoža Ramovša: Duo concertante za flavto, harfo, godala in tolkala, Koncert za trobento in orkester, Consordino za trobento, pozavno in klavir, Za harmoniko, Uspavanka za flavto in klavir. Ves ta zvočni svet še posebej razširja poti, ki jih načenja in odpira že Organofonija – glasba napisana za orgle in orkester.

– skladatelj Primož Ramovš; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **20.00** Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; **21.05** Literarni večer – Ciril Bergles: Španski postnovisimos; **21.45** Lepe melodije; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Večerna podoknica; **23.05** Literarni nokturno – Jorge Luis Borges: Soneti; **23.15** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stereo 98,9 Mhz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Val 202 – popoldan; **13.00** Danes do 13.00; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Jazz na II. programu; **21.00** Vi izbirate – jaz izberem; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Pesmi svobodnih oblik

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Izvirniki in priredbe: Victoria de Los Angeles poje priredbe znanih del različnih avtorjev; **16.30** Znanja široka cesta; **17.00** Spoznavajmo glasbeno umetnost (B. Bartok: Dva portreta, A. Zemlinski: Lirična simfonija za orkester, sopran in bariton, op. 18); **18.00** Poročila; **18.05** Zunanjepolitični feljton; **18.25** Komorni koncert (C. M. von Weber, F. Mendelssohn, J. Suk); **19.30** Predstavitev večernega programa; **19.32** Slovenska in svetovna zborovska glasba: V oddaji bomo poslušali vokalna dela Gabrijela Plavca in Heinricha Schutza; **20.00** Iz arhiva simfonikov RTV Slovenija; **22.00** Ekonomska politika; **22.15** Glasbene miniature; **22.20** Pogledi na sodobno umetnost; **22.40** Stoletje improviziranе glasbe; **23.50** Napoved sporeda za petek; **23.55** Lirični utrinek

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6-93,8-100,3-100,6-104,3-107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.05** Na današnji dan; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Val 202; **13.00** Danes na valu Radia Koper; **13.15** V podaljšku; **13.30** Dnevnik Radia Koper; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Glasba; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO GLAS LJUBLJANA

(Krim stereo 100,2 Mhz, Grad stereo 102,4 MHz)
6.00 Dobro jutro, Ljubljana; **6.15** Prve novice; **7.00** Horoskop; **7.15** Novice; **7.20** Naj, naj, naj; **7.30** Vremenska napoved; **8.00** Jutro je lahko tudi takšno; **8.15** Novice; **8.30** Kam danes v Ljubljani; **9.15** Novice; **10.15** Novice; **11.15** Novice; **11.25** Naj, naj, naj; **11.30** Power play; **12.00** BBC novice; **12.15** RGL novinarska oddaja; **13.15** Novice; **14.00** Pasji radio; **14.30** Glasbena oddaja; **15.15** RGL komentira in obvešča; **15.30** Naj, naj, naj; **15.35** Power play; **16.00** Vse o Ljubljani; **16.10** Spoznajmo se s CD; **16.30** Nagradna uganka; **17.15** Novice; **18.15** Novice; **19.15** Novice; **19.25** Vremenska napoved; **20.00** Glasba do jutra

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
0.00 Nočni program (Radio Maribor); **4.30** Prenos I. programa Radia Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Čez tri gore; **10.05** Mavrica; **10.30** Portret-reportaža; **11.00** Mavrica; **12.05** Zabavna glasba; **13.00** P. P. 121; **14.30** Poročila, osmrtnice, objave, glasba; **15.00** Nove note; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik Radia Maribor; **17.00** Pokličite 513-555 (kontaktna oddaja); **17.30** Zimzeleno – šanson; **18.00** Mladi mladim; **19.00** Večerni radijski dnevnik

STOP

Stopova osebnost tedna je Alois Mock, avstrijski zunanji minister. Obiskali smo Bafto, filmsko središče na Picadillyju. Ob nominaciji Oscarjev se postavlja vprašanje, ali bodo slavili volkovi. V Stopov magnetofon govori Matjaž Tribušon. Slovenski muzikanti naj bi igrali kakor Slavko Avsenik. In še obvestilo – v ljubljanske kinematografe prihaja Boter III. **Stop, ogledalo medijev!**

STIKOV ČASOPISNI KIOSK
Utrip današnjega tiska

Gospodarski vestnik

Čas je za Alpe – Jadran – Regionalizem je bistven element za doseganje stabilnosti v vsej Evropi
Intervju z Aleksandrom Bajtom Dobili smo nekomunistično vlado, vendar še naprej gospodarimo, kot smo v socializmu
Ali Adria leti v stečaj? – Slovenska letalska družba je imela lani 12 milijonov dolarjev izgube, letos pa ji zapade v odplačilo še 29 milijonov dolarjev tujih posojil
Kako poiskati poslovnega partnerja v tujini – Svetuje Rudi Kropivnik, bivši vodja predstavništva GZJ v Celovcu
Gospodarski čudež z napako – Tržno gospodarstvo v vzhodni Nemčiji razkriva strukturne slabosti

MEDIA MARKETING, marec, štev. 119:

● PRVIČ PRAVI JUGOSLOVANSKI PROPAGANDNI KOLAČI: Sladkor, laži in marketing
● NAJVEČJI EVROPSKI OGLAŠEVALCI
● VODILNE SVETOVNE ZNAMKE
● EUROPAGES – 1.000 evropskih adresarjev zastonj!
● ESOMAR V LJUBLJANI: Nove naloge, nove metode, novi scenariji
● DOSSIER MARKETINGA – kdo je kdo, 2. del
● VARSTVO POTROŠNIKOV IN PREPREČEVANJE KONKURENCE NA TRGU
● TRI OBDOBJA SLOVENSKE FOTOGRAFIJE
● EKOLOŠKI KONCEPT OBLIKOVANJA – zeleni MM
● ZLATI MM ZA KOLEDARJE IN TISKANE KOMUNIKACIJE
● 2.000 strokovnjakov ICSID v Ljubljani
● Svetovne borze, univerza MM, socialni marketing, tevemeter MM, testiranje za službo . . .

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 302-414 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

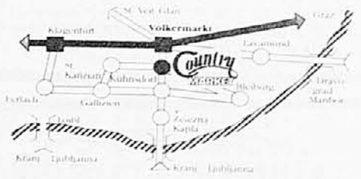
Trgovina v zelenem.
NOVO. NAKUPOVANJE V KÜHNSDORF.
Country MARKET

NAKUPOVNJE KOT DOŽIVETJE.

Vse, kar vam srce poželi – in še več – pod eno streho. Velika izbira in nizke cene – tako je nakupovanje pravi užitek!

Naslednji specializirani oddelki se priporočajo:
TURBO Schuh
Dein Bitex Die Mode Welt Shop
Ilona Papier · Geschenksboutique
ELEKTRO RACK
der florist engeltner
Stilkitaliano
PRONTOMODA
SB - Restaurant SPEEDY
SPAR supermarkt

Veliko otvoritveno slavje 21. marca z veliko nagradno igro. Razdelili bomo nagrade v vrednosti več kot ATS 40.000,–! Otvoritvene ponudbe od 21. 3. do 23. 3.!

TENIŠKI CENTER DOMŽALE

Imamo dober poslovni program, imamo pester program športnih in kulturnih prireditev, imamo zanimiv program aktivnosti okoli Centra in imamo pridne ljudi, team, ki delajo, delajo ... Skratka vse kar Centru zagotavlja živahen vsakodnevni utrip! In? ... Vi! Še Vas, poslovneže, organizatorje, businessmane in sploh podjetneže rabimo! Dobrodošli, pridružite se nam!
Prodali, nekaj tudi oddali, Vam bomo poslovne, trgovske, gostinske, športne, rekreativne in zabavno razvedrilne prostore! Z vašimi idejami in ustvarjalnostjo boste zagotovo uspeli!

Inženiring
61000 Ljubljana, Emonska 8
Telefon: 061/221 083, 221 004

Na območju Slovenije in Istre vabimo k sodelovanju mlajše, agilne, turistično izobražene in komunikativne osebe,

po možnosti s telefonom in lastnim prevoznim sredstvom za akvizicijo turističnih aranžmajev v svojem kraju in okolici. Zaslužek odvisen od uspešnosti pri delu. Ponudbe pošljite pod **»Turizem«.**

2292

Naši razgledi, vam v premislek

UGODNO
KERAMIČNE PLOŠČICE

po konkurenčnih cenah:
- »KERAMIKA« Kanižа SAMO **119,50–150,20 din/m²**
- **drugih domačih proizvajalcev** SAMO **144–286 din/m²**

Pri plačilu v gotovini še **10% POPUST!**
Pri enkratnem nakupu nad 5000.00 din **brezplačna dostava** do 15 km!
Do 31. marca!
Parkirni prostor zagotovljen!

Prodajni center Ljubljana, Topniška 9, ☎ 061 329-677
in
Prodajalna Domžale, Ljubljanska 63, ☎ 061 721-267

metalka TRGOVINA
Trgovina za ljudi s posebnimi merili

SLOVENSKA KNJIGA d.o.o,
61000 Ljubljana, Litijska 38,
tel. (061) 443-915

razpisuje

za prosta dela in naloge

terenskega komercialista

(prodaja po podjetjih)

za območje Gorenjske, Dolenjske, Primorske, Štajerske in Prekmurja.

Od kandidatov pričakujemo izkušnje pri komercialnih delih, lasten prevoz, ustrezen odnos do dela, uglajen nastop

Delo je honorarno, za najboljše redna zaposlitev

Pisne prijave sprejemamo 15 dni po objavi oglasa.

2290

SAP Ljubljana Turbus

avtobusni promet in turizem, d. o. o., 61112 Ljubljana, Središka 4

Oddamo poslovne prostore (150 m²)

v središču Ljubljane (Titova 38) najboljšemu ponudniku

Pisne ponudbe pošljite na naslov: SAP Ljubljana Turbus, Ljubljana, Središka 4, v 10 dneh po objavi. Informacije po telefonu (061) 323-665, int. 261, telefaks (061) 315-641.

1317

Elbatex€

ELBATEX Ljubljana, p. p. 19
61117 Ljubljana

Ljubljansko predstavništvo podjetja ELBATEX G. m. b. H., Dunaj, nudi priložnost angažiranemu

prodajnemu inženirju

(za Slovenijo in Hrvaško)

da z nami deli naš uspeh.

Med naše dobavitelje spadajo med drugimi tudi podjetja: Motorola, Fujitsu, Western Digital . . .

Pričakujemo, da imate nekaj let delovnih izkušenj, da govorite aktivno nemško in angleško in da boste učinkovito in strokovno obdelovali trg.

Omogočili Vam bomo šolanje, privlačne pogodbene pogoje in službeni avto.

V ponudbi, ki naj bo napisana v nemškem ali angleškem jeziku, navedite, koliko naj bi znašal Vaš osebni dohodek in kdaj bi lahko začeli delati.

Prosimo, da priložite tudi fotografijo.

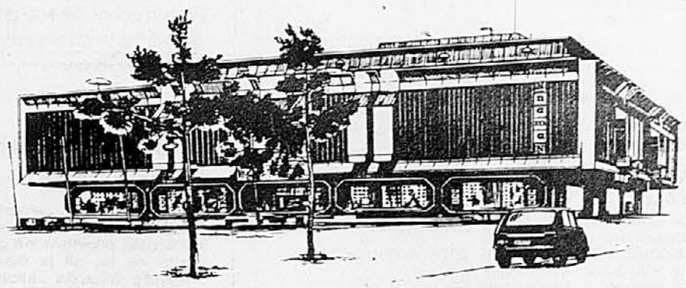
2321

MARIA SAAL
v srcu Koroške, kraj za nakupovanje, dopust in kraj z odličnimi gostišči. Inf.: Gemeindeamt, A-9063 Maria Saal, tel. 9943/4223-2214

Zunanjetrgovinsko podjetje zaposli sodelavca — sodelavko z odličnim poznavanjem ZT operative.

Ponudbe z navedbo delovnih izkušenj in pričakovanega OD pošljite pod: »PANNO«.

2288

TRGOVSKO PODJETJE
nama
PE VELENJE

vabimo
● trgovce ● gostince ● agencije ● obrtnike

k sodelovanju pri oblikovanju II. etaže naše veleblagovnice in trgovine Preskrba na Koroški cesti 46 v Velenju.

Pisne ponudbe s programom, katalogi in priporočili pošljite do 31. 3. 1991 na naslov: NAMA PE Velenje, 63320 Velenje, s pripisom NATEČAJ II. n.

Polzela, tovarna nogavic Polzela

objavlja prodajo

naslednjih osnovnih sredstev:

1. **osebni avto zastava 101 poli, letnik 86, izklicna cena 35.000 din**
2. **gasilski avto – kombi IMV, letnik 83, izklicna cena 45.000 din**
3. **stroj za pletenje gumic coli, izklicna cena 50.000 din**
4. **2 počitniški prikolici IMV adria special, izklicna cena 12.000 din**
5. **1 počitniška prikolica IMV adria special, izklicna cena 13.000 din**
6. **1 počitniška prikolica IMV adria 450, izklicna cena 15.000 din**
7. **registrsko blagajno hugin (mehansko), izklicna cena 1.000 din**
8. **registrsko blagajno sveda (mehansko), izklicna cena 800 din**

Prodaja bo 27. 3. ob 12. uri v prostorih Tovarne nogavic Polzela.
Ogled je mogoč na dan prodaje, vozili sta vozni.
Pravico do nakupa imajo fizične in pravne osebe, ki vplačajo 10% varščino pri blagajni podjetja ali ustrezen znesek nakažejo na ŽR 50750-601-19462.
Varščino bomo všteli v plačilo kupnine.
Osnovna sredstva prodajamo po sistemu »videno-kupljeno«. Kasnejših reklamacij ne bomo upoštevali.
Vse morebitne davščine in celotno kupnino mora kupec plačati najkasneje v 5 dneh.

2322

Oddamo poslovne prostore v Trnovem

v neposredni bližini Aškerčeve ceste

Prostori so v pritličju – zaključena celota – 5 pisarn s pritiklinami, skupaj 100 m².

Informacije po tel. 211-752 in 218-433.

2347

V globoki žalosti sporočamo vsem prijateljem in znancem, da je sklenila svojo življenjsko pot naša plemenita sestra

TILKA KALČIČ

rojena VOVK, obrtnica v pokoju

Boleče slovo bo v četrtek, 21. marca 1991, ob 13. uri na viškem pokopališču
Na dan pogreba bo žara v trinajsti vežici na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: sestri Poldi in Vera, bratje Franci, Vinko, Milan, nečakinje in nečaki ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Toronto, Novo mesto, 17. marca 1991

432

Sporočamo žalostno vest, da je umrla naša draga mama, stara mama, sestra, tašča in teta

ALOJZIJA MAKŠE

roj. Papež

Od nje se bomo poslovili v petek, 22. marca 1991, ob 10. uri na ljubljanskih Žalah.
Na dan pogreba bo žara v deseti mrliški vežici

Žalujoči: hčerka Slavka z možem Jožetom, hčerka Anica z možem Iztokom, sestra Marija z družino, vnuki Matjaž, Mateja, Dejan in Matevž ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Novo mesto, Ig, 19. marca 1991

429

Ne govori, sestra, zakaj,
in ne vprašuj, kako,
jaz vem le to samó,
da ne morem,
ne morem nazaj.
(Srečko Kosovel)

Po hudi bolezni je v 45. letu umrl

JANEZ ERJAVEC ml.

iz Ljubljane, Perčeva 1

Od njega smo se poslovili v ožjem družinskem krogu

Žalujoči: žena Sonja, otroka Janja in Matej, mami Francka in oče Janez, sestra Marjana in drugo sorodstvo

Ljubljana, 21. marca 1991

441

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA

1. **Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani** za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Univerzitetnega kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih Zdravstvenega doma Ljubljana; – ponoči od 19. od 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – dispanzer za otroke Center, Ulica stare pravde 2, tel. 327-942.
2. **Za nujno zdravniško pomoč na domu** kličite po tel. 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa po tel. št. 94. Za otroke in mladino do 18. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 327-942.
3. **Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna Gorica** naj kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu podnevi v redne ambulante. Ponoči od 19. do 7. ure zjutraj in ob nedeljah ter praznikih ves dan pa na telefonsko številko 783-039 ali 783-006. Če se zdravnik ne javi, ker je na terenu, naročite obisk na Reševalno postajo Ljubljana, telefonska številka 94, ki ga bo preko radio-zveze posredovala zdravniku na teren.
4. **Nujna zobozdravstvena pomoč** je vsak delavnik, nedeljo in praznik v prostorih TOZD Center, Zdravstvenega doma Ljubljana, Metelkova ulica 9, pritličje, soba št. 50.

Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in sicer ob delavnikih od 19. do 23. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 23. ure.
Ob delavnikih med 7. in 19. uro nudijo zobozdravstveno prvo pomoč dispanzerji za zobozdravstveno varstvo Zdravstvenega doma Ljubljana.
»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715. Telefonski številki za nujno zdravniško pomoč za vojaške zavarovance sta 331-142 in 224-903.

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA

Nočna in nedeljska dežurna služba: CENTRALNA LEKARNA, Ljubljana, Prešernov trg 5. Izdaja nujnih zdravil in zdravil na recepte, predpisane istega dne.

MARIBOR

Nočna in nedeljska dežurna lekarna: Lekarna Glavni trg 29.

Telefon ZATE – ZAUPNI TELEFON za otroke, ženske, družino, žrtve nasilja in vse nemočne 323-353 vsak dan od 16.–21. ure

Zapustila nas je draga mama in stara mama

ANA PELKO-HREN

rojena BEC

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 21. marca 1991, ob 15.30 na pokopališču Vrhovo

Žalujoči: sin Tone z ženo Nado in vnučka Miha ter Sandi

Grosuplje, 21. marca 1991

480

Vsi padamo. Ta roka, te oči.
Vsem je zapisan padec, neizbežno.
A Eden je, ki neizmerno nežno
to večno padanje v rokah drži.
(R. M. Rilke)

Svoj večni mir je našel naš dobri

IVAN JOKAN

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 21. marca 1991, ob 17. uri na litijskem pokopališču

Vsi njegovi

479

Z žalostjo sporočamo, da je preminil naš nekdanji dolgoletni predsednik skupščine in izvršilnega odbora

prof. dr. JOŽE KOLAR

GZS – sekcija za komunalno stanovanjsko gospodarstvo in urejanje prostora

Utrujen v neenaki borbi z boleznijo nas je zapustil naš

JOŽE KOLAR

V zadnji dom ga bomo pospremili v četrtek, 21. marca 1991, ob 16. uri na pokopališče na Vranskem, kjer je bil rojen in kjer bo po svoji želji počival poleg svojega očeta

Njegovi

Ljubljana, 20. marca 1991

442

Ni več trpljenja ne bolečine,
življenje je trudno končalo svoj boj
(Gregorčič)

Tiho nas je zapustil naš dragi mož, očim, brat, svak

MARIJAN PIRMAN

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v petek, 22. marca 1991, ob 12. uri na ljubljanskih žalah.
Na dan pogreba bo žara v dvanajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Tončka, Dragica z družino, sestra Mari z družino, brat Pavle z družino, svakinja Mara in drugo sorodstvo

Ljubljana, Rakek, Vrhnika, 20. marca 1991

433

Umrl je

JOŽE PAVČIČ

upokojeni delavec UNZ Ljubljana-Mesto

Ohranili ga bomo v lepem spominu

Delovna skupnost Uprave za notranje zadeve Ljubljana-Mesto in Klub »Maks Perc«

435

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE UMRLA NAŠA DOLGOLETNA SODELAVKA

SILVA BEZJAK

PROFESORICA LOGOPEDIJE V POKOJU

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA AKADEMIJA V LJUBLJANI

Sporočamo žalostno vest, da je nepričakovano in mnogo prezgodaj umrl naš dolgoletni sodelavec

MARJAN STARE

delavec IUV – PE Vrhnika

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 21. marca 1991, ob 16. uri na vrhniškem pokopališču

Do pogreba leži v mrliški vežici na Vrhniki

Dobrega sodelavca bomo ohranili v lepem spominu

Industrija usnja Vrhnika – PE Vrhnika

Sporočamo žalostno vest, da nas je prezgodaj zapustil naš sodelavec

prof. dr.
JOŽE KOLAR

redni univerzitetni profesor

Ohranili ga bomo v lepem spominu

Predstojnik VTOZD gradbeništvo in geodezija prof. dr. Jure Banovec

Dekan FAGG prof. dr. Jože Koželj

Zapustil nas je naš ljubljeni

LJUBO RAVNIK

Od njega se bomo poslovili v petek, 22. marca 1991, ob 9. uri na ljubljanskih Žalah.

Na dan pogreba bo žara v sedemnajsti mrliški vežici

Cvetje hvaležno odklanjamo v korist Onkološkega inštituta

Žalujoči: žena Dragica, hčerka Dragica in sin Miha z družinama, brat Evgen, sestra Zdenka in drugo sorodstvo

Ljubljana, 19. marca 1991

438

V 89. letu starosti je umrl moj oče

prof. PAVLE URANKAR

Od njega se bomo poslovili v petek, 22. marca 1991, ob 17. uri na ljubljanskih Žalah
Na dan pogreba bo žara v osemnajsti vežici

Hčerka Gidka z družino, nečaki in nečakinje z družinami, Metod Logar z družino in drugo sorodstvo

Nova Gorica, Ljubljana, Češnjice

901864

Umrla je naša draga

LILJANA LÖWY

roj. Umek

Pokopali smo jo 19. marca 1991 na viškem pokopališču v najožjem družinskem krogu

Mož Marcel s sinom Sandyjem, brat Smiljan in drugo sorodstvo

Witten, Ljubljana, 20. marca 1991

431

Sporočamo, da je umrla naša dolgoletna sodelavka

ALOJZIJA MAKŠE

upokojenka

Na njeno zadnjo pot jo bomo pospremili v petek, 22. marca 1991, ob 10. uri iz desete mrliške vežice na ljubljanskem pokopališču Žale

Delavci Pivovarne Union Ljubljana

2

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega

TONETA TRUDNA

se iskreno zahvaljujem prijateljem, znancem in sorodnikom, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala za izrečena sožalja, za darovano cvetje in darove v dobrodelne namene. Posebej hvala zdravniku dr. Skvarči za skrb ter predstavnikoma ZZB NOV in občine Logatec Viktorju Šenu in Pavletu Smrtniku za poslovilne besede. Najlepša hvala tudi prijateljem, ki so prišli iz Ljutomera, ter Mirku Prelogu, predsedniku občine Ljutomer, za besede, ki so nam v neizmerno uteho.

Žena Tilka in otroci

434

ZAHVALA

Ob boleči izgubi ljubljenega moža, očija, sina in brata

JANEZA LAKNERJA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani ter nam bili v pomoč in tolažbo. Hvala vsem za darovano prelepo cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti. Zahvala govornikoma za izrečene poslovilne besede, pevskemu zboru in duhovnikoma za opravljen obred.

Žalujoči: žena Jelka, sinova Jani in Matjaž, mama, sestra, brat in drugi

Grosuplje, marca 1991

420

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, tasta, brata in strica

FRANCA NOVAKA

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za izrečena ustna in pisna sožalja in darovano cvetje. Zahvaljujemo se Društvu upokojencev Zalog in ZB Zalog za poslovilne besede. Hvala vsem, ki ste ga tako številno pospremili na zadnji poti.

Žalujoči: žena Anica, sin Bojan, hčerka Irena, zet Bojan, snaha Sabina, vnukinja Petra, Eva in Jana ter vnuk Jure

Ljubljana, marca 1991

425

Pomlad prišla bo na naš vrt
pogrinjat zeleni prt.
Tebe ne bo več našla tam,
zajokala bo in odšla.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, babice, sestre in tete

IVANKE LAMPIČ

rojene ŽABJEK

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno ustno in pisno sožalje, za darovano cvetje ter številno spremstvo na njeni zadnji poti. Hvala tudi gospodu župniku za lepo opravljen pogrebni obred.

Vsi njeni

424

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega

BORISA BEZENŠKA

dipl. inž.

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje ter nam izrekli ustno ali pisno sožalje. Iskrena hvala pevcem iz Divače za lepo, občuteno zapete žalostinke in gospodu župniku za cerkveni obred. Še posebno prisrčna hvala univ. profesorju inž. Mirjanu Grudnu, dolgoletnemu pokojnikovemu prijatelju, za tople poslovilne besede.

Žena Ada, sinova Marko z družino in Jurij

Trst, 18. marca 1991

421

DELO
vedno v središču dogajanj

Uveljavljeno slovensko podjetje

vabi k sodelovanju

zastopnike za prodajo po šolah, v vrtcih in podjetjih
Pogoji: lasten prevoz, pridnost in dovolj prostega časa.
Še posebej vabimo kandidate z izkušnjami pri komercialnih delih

K oblikovanju prodajne mreže vabimo

zastopnike in sposobne organizatorje
Kandidati morajo imeti proste vikende.
Nastop dela je mogoč takoj. Delo je honorarno, za najboljše bo možna **redna zaposlitev.**
Pokličite nas po telefonu: 061/713-621 ali 064/51-491

2158

Vsem sorodnikom in znancem sporočamo žalostno vest, da nas je po dolgi in hudi bolezni v 63. letu zapustil naš mož, oče, dedek, brat, tast in svak

ALOJZ ČRTALIČ-MIŠO

Od njega se bomo poslovili v ožjem družinskem krogu v četrtek, 21. marca 1991, ob 9. uri na ljubljanskih Žalah
Na dan pogreba bo žara v deveti mrliški vežici

Žalujoči: žena Jožefa, sinova Alojz in Martin, hčerka Jožica z družinami, brat Marjan in sestra Mimi z družinama

Grosuplje, Bevke, Luzern, 19. marca 1991

440

Nenadoma nas je zapustila naša draga

ANTONIJA BOROVNIK

rojena Modrijan

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 21. marca 1991, ob 15. uri na pokopališču v Postojni

Žalujoči: mož Janko, hčerki Vanda in Ditka z družinama

437

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega skrbnega moža, očka, strica, sina, brata in svaka

VINKA BIDERMANA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste nam v najtežjih trenutkih pomagali, darovali cvetje in ga številno pospremili na prerani zadnji poti. Posebno zahvalo dolgujemo podjetju Sekc. ŽP Zalog, govornikom, pevcem, godbi in g. kaplanu za govor in opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marija, sinova Bojan, Simon in hčerkica Marjetka

436

Umrl je

ZDRAVKO TURK

dipl. inž. gozdarstva, redni univerzitetni profesor v pokoju

Izgubili smo učitelja, strokovnjaka in društvenega delavca, ki je s svojim delom bistveno prispeval k razvoju in ugledu slovenskega gozdarstva, gozdarskega šolstva in znanosti

Žalna seja bo v ponedeljek, 25. marca 1991, ob 12. uri v veliki dvorani Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani
Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo
Splošno združenje gozdarstva Slovenije
Zveza društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije

Eksplozija sredi Bejruta – minister pa je ostal živ

JERUZALEM, 20. marca (Tanjug) – V vzhodnem, krščanskem delu Bejruta je eksplodiral avto, poln razstreliva: osem ljudi je bilo mrtvih, 25 ranjenih, deset zelo hudo. Kot je danes sporočil libanonski radio, je črni mercedes, napolnjen z več kot 150 kilogrami razstreliva, aktiviranega z razdalje, eksplodiral okoli 9. ure zjutraj. Avto je stal na eni najbolj prometnih ulic vzodnega Bejruta, razneslo pa ga je v trenutku, ko se je v blindiranem avtomobilu peljal mino libanonski obrambni minister Michel Murr.

Priče pravijo, da je bila eksplozija tako močna, da je osebne avtomobile dvignilo po deset metrov v zrak, avto ministra Murra pa se je zaradi kompresije ob eksploziji prevrnil na streho. Več deset lokalov je ostalo brez vrat in oken, velika škoda je nastala tudi na stanovanjskih poslopjih več sto metrov naokoli. Hudo ranjen je bil še eden izmed telesnih stražarjev libanonskega ministra, medtem ko je minister nekoliko kasneje s povito glavo prišel na sejo vlade v zahodnem, muslimanskem delu Bejruta.

Libanonska vlada je izdala sporočilo, v katerem poudarja, da obnovitev terorja in podtikanje eksplozij ne morejo več zaustaviti libanonske poti k nacionalni spravi in reformam. Današnji bombni napad, prvi po lanskem decembru, ko je libanonska vojska prevzela nadzor nad obema deloma mesta, je del obračuna med sprtimi libanonskimi krščanskimi frakcijami glede deleža pri spravi z muslimani in vloge Sirije pri urejanju razmer v Libanonu.

Švica bo »manj belo« prala umazani denar

Vlada v Bernu pripravlja novo zakonodajo, s katero bo preprečila bančne operacije z denarjem sumljivega izvora – Od glob do zaplembe

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 20. marca – Glasne obtožbe o preveliki strpnosti švicarskih oblasti do finančnih organizacij, ki se ukvarjajo tudi s pranjem denarja sumljivega izvora, o čemer je v svoji odmevni knjigi z naslovom »Švica pere snežno belo« pisal socialistični poslanec Jean Ziegler, so očitno učinkovale. Vlada v Bernu je sklenila nemudoma ukrepati, da bi preprečila take posle, ki škodijo ugledu švicarskega bančništva, ter da Švica v pričakovanju leta 1993, ko si bo Evropska skupnost omislila tudi enotna pravila bančnega poslovanja, ne bi postala zbirališče izkupičkov od prodaje mamil ali drugih nezakonitih poslov.

Nova zakonodaja, ki jo pripravljajo v Bernu, je nadaljevanje reforme kazenskega zakonika, ki so jo pričeli uveljavljati avgusta lani, ko je reciklaža umazanega denarja uradno postala kaznivo dejanje. Banke so dotlej morale upoštevati zgolj dogovor, po katerem so preverjale identiteto vlagateljev velikih količin denarja, samo pranje izkupičkov od prodaje mamil, finančnih malverzacij na tujem in podobni posli pa so bili kaznivi le, če so akterji prekršili švicarske zakone. S predpisi, ki se bodo v kratkem znašli v posvetovalnem mehanizmu, skuša vlada zapolniti praznine pravosodnega arzenala za zatiranje nelegalnih menjalnih poslov.

Prvi med štirimi ukrepi bo omogočil kaznovanje institucij, ki se ukvarjajo z nezakonitimi posli, pred sodišče pa bodo lahko spravili vsakogar, ki bi jim pri tem pomagal. Kazen bo možno izreči celo v primeru, če ni mogoče priti do dokazov o sodelovanju pri nečednih poslih. Zadostovalo bo že, če nekdo pripada organizacijam, kot je, denimo, mafija, ali ima zveze z njimi.

Poseben sklop ukrepov je namenjen vrzelim v predpisih o bančni skrivnosti; z odpravljanjem določenih predpisov, po katerih so bankirji morali upoštevati načelo tajnosti poslovanja, naj bi banke in druge finančne institucije pripravili do večje budnosti pri sprejemanju denarja. Doslej je bančne uslužbence zavezovala posebna konvencija, po kateri so morali od vsakega vlagatelja, ki se je pojavil z večjo količino denarja, zahtevati dokumente, in s tem je bilo tudi konec odgovornosti bank. Poslej naj bi banke, če imajo določene indice o sumljivem izvoru denarja svojih klientov, take primere sporočale državnim organom, vtem ko jim je načelo bančne skrivnosti doslej narekovalo, da ostanejo tiho. Še več, vsak prekršek bančne skrivnosti je bil kazniv, zato so banke imele dovolj razlogov, da so zamižale.

Samo sodišče je lahko od banke zahtevalo podatke o naložbah klientov, ki so se znašli pod kazensko preiskavo, sicer pa je v Švici veljala absolutna bančna skrivnost. Prav to je omogočilo diktatorjem z vsega sveta, da so nezakonito pridobljeni denar varno nalagali na svoje švicarske bančne račune in – kot kaže primer filipinskega predsednika Ferdinanda Marcosa, je bilo nakradene vsote praktično nemogoče vrniti zakonitim lastnikom.

Najučinkovitejši del vladnega programa za boj proti pranju denarja iz nečistih poslov pa bo gotovo zaplemba izkupičkov od takšnih poslov. Doslej je zakonodaja omogočala zaplembo tistih dobičkov, ki so jih prinesli finančni prekrški, sedaj pa bodo ukrep, s katerim nameravajo akterje vseh faz pranja umazanega denarja udariti po žepu, razširili na vsakršne nezakonite dobičke.

In slednjič, kazenska odgovornost, ki je doslej veljala zgolj za fizične osebe, se z novimi predpisi razširja tudi na firme. Te bodo morale polagati svoje račune in v primeru prekrškov so predvidene kazni od pet do deset milijonov frankov, prepoved poslovanja in celo njihova razpustitev.

BOŽO MAŠANOVIĆ

OGLEDALO

PETAR PISMESTROVIĆ, Vjesnik

NA KRATKO

Potres na Gorenjskem

LJUBLANA, 20. marca – Seizmološki zavod Republike Slovenije sporoča, da so danes, 20. marca zvečer, seizmografi observatorija na Golovcu zabeležili srednje močan potresni sunek iz epicentra oddaljenosti 20 kilometrov severozahodno od observatorija. Žarišče potresa je nastalo v občasno aktivnem gorenjskem seizmogenem sistemu. Moč potresa je bila 2,0 stopnje po Richterjevi lestvici. Učinke 4. stopnje po Mercallijevi lestvici pa je dosegel na področju Voklega pri Kranju, kjer so ga prebivalci najmočneje občutili. Potresni sunek je spremljalo rahlo bobnenje. (C. R.)

Grške vojaške vaje na naši meji

ATENE, 20. marca (Tanjug) – Grški teritorialci in rezervni oficirji z območja ob jugoslovanski meji že od včeraj dobivajo pozive in že »izvajajo večurne vaje z orožjem«. To je danes s kraja dogodkov, iz Florine, sporočil dnevnik Elefteros Tipos. Grčija moštveno dopolnjuje karavle in se pripravlja na morebitni množični prihod beguncev. Te dogodke pričakujejo zaradi vse težjih razmer v Jugoslaviji.

Delegacija Vatikana v Tirani

VATIKAN, 20. marca (AFP) – Delegacija svetega sedeža je danes odpotovala v Tirano. To je prva uradna vatikanska delegacija na obisku v Albaniji v zadnjih 46 letih oziroma po drugi svetovni vojni. Albanija je torej zadnja vzhodnoevropska država, ki odpira vrata katoliški cerkvi. Predstavniki Vatikana, ki bodo v Albaniji do sobote, bodo imeli pogovore tudi s predstavniki tamkajšnje oblasti. Poleg tega bodo obiskali zavetišče, ki ga bo mati Tereza v Tirani odprla 24. maja (v Albaniji se je mudila na začetku tega meseca).

Avstrija bo sprožila pred KVSE razpravo o Kosovu

DUNAJ, 20. marca – Na seji avstrijskega zunanjepolitičnega sveta je bilo sklenjeno, da bo avstrijska vlada v zvezi s Kosovom sprožila drugo stopnjo mehanizma KVSE (konference o varnosti in sodelovanju v Evropi) za varstvo človekovih pravic. Konkretno to pomeni, da bo avstrijska vlada od jugoslovanske zahtevala bilateralne pogovore na ravni komisij strokovnjakov, na katerih bo jugoslovanska stran avstrijsko morala informirati o položaju v zvezi s spoštovanjem človekovih pravic na Kosovu. Prvo stopnjo mehanizma KVSE, ki predvideva le pismeno informacijo, je avstrijska stran sprožila že jeseni. V primeru nezadovoljstva z informacijami na drugi stopnji in v primeru nespremenjenih razmer pa predvideva tretja stopnja mehanizma KVSE, da članice obravnavajo konkretne primere kršitve človekovih pravic na posebni konferenci. Avstrijski zunanji minister Alois Mock je povedal, da Avstrija jugoslovanske problematike ne bo predložila v obravnavo centru KVSE za preprečitev konfliktov (sedež ima na Dunaju). Po določilih KVSE lahko vsaka njena članica predloži centru v obravnavo položaj v drugi državi, če meni, da v njej prihaja do nenavadnih in skrb vzbujajočih vojaških aktivnosti. Avstrijski zunanji minister je odločitev avstrijske vlade argumentiral z ugotovitvijo, da v Jugoslaviji sedaj ni takšnih vojaških aktivnosti. (B. G.)

OB KONCU REDAKCIJE

A. BESMERTNIH BO OBISKAL JUGOSLAVIJO – V osrednji televizijski informativni oddaji Vremja so objavili novico, da bo sovjetski zunanji minister Aleksander Besmertnih v prvi polovici aprila obiskal Jugoslavijo. Podrobnosti obiska niso znane. (M. L.)

ALBANIJA OBSODILA ODSTAVITEV RIZE SAPUNXHIJA – Ministrstvo za zunanje zadeve Albanije je danes sporočilo, da obsoja odstavitev Riza Sapunxhija z dolžnosti člana predsedstva SFRJ in ga označila kot »nezakonito in protiustavno dejanje«. Odstavitev pomeni odpravo avtonomije Kosova, kar je v nasprotju z jugoslovansko ustavo, je zapisano v sporočilu.

OMEJITEV PRENOSA RAKETNEGA OROŽJA? – Japonska, Združene države Amerike in še 13 zahodnih držav, članic režima za nadzor raketne tehnologije (MCTR), so danes zahtevale, da je treba omejiti prenos občutljive opreme in tehnologije, ki sta potrebni pri izdelavi izstrelkov.

ZDA POLJSKI ODPISALE 70 ODSTOTKOV DOLGA – Ameriški predsednik George Bush je osebno sporočil, da bodo ZDA Poljski odpisale 70 odstotkov dolga, »kot podporo za to, kar je Poljska storila za razvoj demokracije in svobodnega trga«.

Iraški uporniki trdijo, da je Kirkuk osvobojen

Bagdad seveda odgovarja nasprotno, medtem pa prihajajo vesti o napalmskih bombah in stradežu

BAGDAD, ANKARA, DAMASK, 20. marca (AFP, Tanjug) – Kurdski uporniki trdijo, da so po silovitih bojih za Kirkuk osvobodili skoraj ves Kurdistan, uradni Bagdad te vesti zanika. AFP pa poroča, da so iraška letala in helikopterji zasipavali Kirkuk z napalmskimi in fosfornimi bombami in da so mestne ulice prekrite s strupi.

Eden od voditeljev kurdskih upornikov Džalal Kalabani je izjavil, da je Sadamov režim v silovitih bojih za Kirkuk vračal z bombardiranjem naftnih vrelcev. Veliko naftnih polj je spet v plamenih. Talabani je opozoril, da je iraški predsednik prekršil premirje, ki je veljalo po ustavitvi zalivske vojne, saj spet uporablja vojaška letala in helikopterje. Uporniki trdijo, da posvsem nadzorujejo severovzhodni gorski del Iraka, ob meji s Turčijo, vse do Kanakina, okoli 150 kilometrov severno od Bagdada. Mosul, mesto na severu države, ki šteje več kot milijon prebivalcev, pa je še vedno v rokah Sadamu zvestih čet.

V zadnjih tednih je prebegnilo v Iran okoli 30.000 Iračanov, da bi se izognilo bojem med vladnimi silami in uporniki na jugu države. Tako je povedal generalni direktor Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) Hiroši Nakadjima, ki si je več dni ogledoval taborišča v Iranu, v katerih so večinoma ženske, otroci in starejši ljudje.

● »Ameriški lovec F-15 je nad Irakom sestrelil iraško vojaško letalo,« je danes povedal predstavnik Bele hiše Marlin Fiztwater. Kot je kasneje izjavil predsednik Bush, je letalo kršilo dogovor o začasnem premirju, na podlagi katerega so ZDA in zavezniki 28. februarja prenehali napadati Irak. Ko so Fitzwaterja vprašali, ali sestrelitev pomeni obnovitev zavezniških napadov na Irak, je odgovoril: »Ne. Ne obnavljamo sovražnosti. Samo izvajamo pogoje premirja, ki smo ga začrtali skupaj z Iračani.« Med pogoji je tudi navedeno, da Irak ne sme uporabljali letal in bojnih helikopterjev za akcijo zoper upornike.

M. M.

V Bagdadu pa trdijo, da Kirkuk ni v uporniških rokah, da so vse take trditve neresnične. Radio Bagdad in časopisi še naprej objavljajo številne brzojavke podpore iraškemu predsedniku, ki naj bi jih poslale celo nekatere kurdske organizacije. Lahko bi sodili, da se začenja novo, še nevarnejše razdobje iraške državljanske vojne. Sicer pa se je danes začelo zasedanje iraške skupščine. Ta organ ima posvetovalno naravo in naj bi se izrekel o predlogu nove ustave in demokratizaciji političnih razmer v državi, kar je napovedal Sadam Husein.

Iz kurdskih poročil prihajajo vesti, da so uporniki na severu zajeli 9000 Sadamovih vojakov in zasegli dva helikopterja. Radio Glas Kurdov je pozval prebivalstvo na severu Iraka, naj se pokorava petim poveljstvom združene fronte kurdskih upornikov, in napovedal, da bodo kmalu to območje »očistili privržencev diktatorskega režima in stranka Baas«. Iraški Sever je ostal brez živeža, prebivalcem in upornikom grozi huda lakota.

● Kuvajtska vlada je včeraj odstopila, da bi omogočila naglejšo obnovo države, je objavil kuvajtski veleposlanik OZN Mohamed Abulhasan.

Najboljša služba v OZN

NEW YORK, 20. marca (AFP) – Na sedežu OZN so objavili seznam kandidatov za novega generalnega sekretarja OZN, ki bo po koncu letošnjega decembra zamenjal perujskega diplomata Pereza de Cuellarja. Na tem seznamu je sedem Afričanov, trije so iz Azije in po dva iz Evrope in Latinske Amerike.

Ker v svetovni organizaciji velja napisano pravilo, da se morajo na najvišjem položaju OZN zvrstiti ljudje z različnih celin, je dokaj verjetno, da bivši kostariški predsednik in Nobelov nagrajenec za mir Oscar Aiars in ekvadorski zunanji minister Diego Cordovez nimata realnih možnosti. Nekateri menijo, da nekaj podobnega velja tudi za sedem afriških kandidatov: Bernarda Chissera iz Zimbabveja, Clara Otunna iz Ugande, Jamesa Jonaha iz Sierra Leoneja, Nigerijca Oluseguna Obasandža, Abdula Dioufa iz Senegalije in Tanzanijca Salima Ahmeda Salima. Za sedaj opazovalci največ možnosti pripisujejo norveški premierki Gro Harlem Bruntland in pomočniku generalnega sekretarja, finskemu diplomatu Marttiju Ahtisariju. Med azijskimi kandidati ima menda največ možnosti indonezijski zunanji minister Ali Alatas, manj pa princ Aga Kan iz Pakistana in singapurski veleposlanik v OZN Tommy Koh.

Kandidat za generalnega sekretarja OZN mora dobiti podporo najmanj devetih članic varnostnega sveta (stalne članice imajo pravico veta), medtem ko mora v generalni skupščini glasovati zanj vsaj 80 od skupaj 159 članic OZN. Med pogoji za visoki položaj, ki prinaša 183.000 dolarjev letne plače, omenjajo obvladanje angleščine in francoščine in bogate izkušnje v politiki, gospodarstvu in upravi (OZN ima 14.000 uslužbencev). Zanimivo je, da med kandidati ne omenjajo prvaka italijanskih socialistov Bettina Craxija, čeprav so o njegovi kandidaturi italijanski listi pisali še pred objavo seznama kandidatov, pri čemer ni znano, ali gre samo za reklamo ali še za kaj drugega.

Odmev pekinških dogodkov

Direktor hongkonške Xinhue je bil po odstavitvi deležen enega samega stavka

OD DOPISNIKA TANJUGA

PEKING, 20. marca – Kitajska agencija Xinhua je svojemu nekdanjemu direktorju hongkonškega oddelka v poročilu z zasedanja stalnega komiteja kitajskega parlamenta, na katerem so Xu Jiatuna razrešili funkcije v najvišjem državnem telesu, posvetila en sam stavek. V poročilu je rečeno, da so Jiatuna odstavili, ker je izgubil zaupanje svoje baze v Kantonu.

S skopimi besedami niso mogli preslepiti poznavalcev kitajskih političnih razmer, še manj pa Kitajcev, ki so nestrpno pričakovali, kako bo odločil stalni komite parlamenta. Gre namreč za najbolj znano kitajsko politično osebnost na najvišji državni funkciji, ki se po predlanskih junijskih dogodkih na Trgu miru ni hotela vrniti na Kitajsko. Xu Jiatun, star 75 let, je februarja lani zapustil Hongkong in sedaj živi v Los Angelesu. Peking in Washington sta vse dotlej trdila, da je tam na počitnicah. Sedanja odločitev o njegovem političnem koncu seveda na ta primer meče povsem drugačno luč. Xu Jiatun je član kitajske komunistične partije od leta 1938, več let pa je bil tudi politični komisar v enotah kitajske armade. Po vojni je opravljal različne naloge, od ministrskih do partijskih in vojaških. Dvakrat je bil član centralnega komiteja KP Kitajske, član centralne partije svetovalne komisije, član parlamenta in njegovega najvišjega telesa – stalnega komiteja, poleg tega tudi direktor Xinhue v Hongkongu.

Povsem jasno je, da je Xu Jiatun imel dostop do vseh najpomembnejših državnih skrivnosti. Morda je to razlog, da je kitajska država skoraj dve leti skušala najti skupni jezik s svojim najbolj znanim političnim emigrantom. Tudi kitajski veleposlanik v Washingtonu se je večkrat pogovarjal z njim, vendar ga ni mogel prepričati, da bi se vrnil v domovino.

ALEKSANDAR NOVAČIĆ

● Xu Jiatun je svoj politični konec povezal s študentskim uporom junija predlani. Pravijo, da je bil v zelo dobrih odnosih s tedanjim generalnim sekretarjem kitajske partije Zhao Ziyangom, ki so ga po uporu odstavili. Zakaj se je uradni Peking šele zdaj odločil, da bo Xu Jiatuna odstranil iz državnega in partijskega vrha? Prvi razlog je poskus, da bi pobeglega politika kljub vsemu pripravili k sodelovanju. Drugi pa, da v državi ne bi prišlo do novih »političnih težav«.

ISKRICE

Največ zakonov je v najbolj pokvarjeni državi.

TACIT

SVET SO LJUDJE

Drage žaljivke

Če že ne obžaluje svojih izjav, bo šef francoske skrajno desničarske Nacionalne fronte **JEAN-MARIE LE PEN** prav gotovo razmislil, ali se mu je splačalo pritožiti čez pravdorek sodišča, ki ga je zaradi opravičevanja genocida obsodilo na simbolični frank kazni v korist devetih organizacij nekdanjih deportirancev. Hrupni vodja Nacionalne fronte, ki se mu na parlamentarnih volitvah leta 1988 ni posrečilo prebiti v francosko skupščino, a je odtlej njegova stranka pridobila na veljavi, tako da čedalje bolj ogroža velike politične sile, je septembra 1987 dejal, da so bile plinske celice v nemških uničevalnih taboriščih »zgolj postranska stvar druge svetovne vojne«. To je dvignilo na noge organizacije deportirancev in drugih žrtev nacizma ter povzročilo zgražanje v francoski javnosti. Pred procesom so morali Le Penu odvzeti imuniteto poslanca v evropskem parlamentu, nato pa je sledilo nič manj kot osem sojenj in pritožb. Končna sodba je močno zabeljena: Jean-Marie Le Pen bo pa odločbi prizivnega sodišča v Versaillesu namesto enega franka odškodnine moral devetim organizacijam, ki so ga tožile, izplačati po 100.000 frankov, poleg tega pa poravnati stroške objave sodbe v petih dnevnikih in prav toliko tednikih. Izračun pokaže, da bo šef skrajne desnice, ki je bil v času izreka sodbe na turističnem potovanju po Daljnem vzhodu, poleg 900.000 frankov odškodnine tožiteljem plačal še 225.000 frankov za objavo sodbe, ter – kajpak – stroške sodnega postopka, kar skupno znese najmanj 1,2 milijona frankov. Komaj leto dni po »postranski stvari« je Le Pen znova posegel po žaljivkah. Ponorčeval se je iz imena ministra Michela Durafourja in mu namesto »four« (kar v francoščini pomeni peč) dejal »kermatorij«. Sodišče v Nenterru je Le Pena lani obsodilo na 10.000 frankov kazni, a se je pritožil. (B. M.)

Umrl je Bud Freeman

V štiriinosemdesetem letu starosti je umrl začetnik chicaškega jazza tenorsaksofonist **LAWRENCE »BUD« FREEMAN.** Bil je zadnji še živeči član Austin High Ganga, ki je v dvajsetih letih ustvarjal chicaški slog. Poleg Freemana so bili prvotno v ansamblu še kornetist Jimmy McPartland, ki je umrl pred kratkim, klarinetist Frank Teschemacher in bobnar Dave Tough. Skupina se je pozneje še razširila, njeni člani so postali Benny Goodman, Eddie Condon in Gene Krupa. Feeman je v tridesetih letih igral v orkestrih, ki so izvajali swing, med drugim tudi v orkestru Bennyja Goodmana in Tommyja Dorseya. V poznih tridesetih letih pa je ustanovil in od takrat naprej vodil svoj lastni orkester. Nekaj let je živel v Londonu, od koder je odhajal na turneje po Evropi in Aziji, v začetku osemdesetih let pa se je končno vrnil v Chicago. K njegovim najbolj znanim posnetkom sodita The Eel in Crazeology.

Nadležna marljivost

Marljivi uslužbenci so načeloma všeč oblasti, vendar le, dokler zaradi prevnete pridnosti ne postanejo nadležni. Do te grenke ugotovitve se je brškone dokopal tudi francoski finančni inšpektor **ANTOINE GAUDINO,** ki je lansko poletje dvignil obilo političnega prahu s knjigo Nemogoča preiskava, v kateri je opisal primere tajnega financiranja socialistične stranke in celo predsedniške kampanje Françoisa Mitterranda. Knjiga ni samo razgibala francoske javnosti, temveč je postala obvezno branje v opozicijskih parlamentarnih klopeh, od koder so poslanci nekaj tednov zastavljali neprijetna vprašanja, namenjena pravosodnemu ministru Henriju Nalletu, ki je bil – za nameček – glavni blagajnik predsednikove kampanje. Minister se je izvijal, kakor je pač vedel in znal, nemalokrat pa je moral priznati da so se nekatere napake res pripetile, a še preden je prevzel finančne vajeti Mitterrandove volilne kampanje, zato zanje ni vedel niti ni mogel prevzeti odgovornosti. A ker je do parlamentarne razprave prišlo šele po zakonu, s katerim so v Franciji razglasili amnestijo za dotedanje finančne grehe med volilnimi kampanjami, so razkritja inšpektorja Gaudinoja ostala le na knjižnih straneh. Avtorjo so pri priči suspendirali, pred dnevi pa je doživel pravo prho, ko je notranji minister Philippe Marchandi na tiskovni konferenci sporočil, da je Antoine Gaudino po sklepu disciplinskega sodišča odpuščen, ker z objavo knjige ni upošteval nobene mere. Inšpektor pripravlja protinapad, pri čemer bo gotovo dobil podporo opozicijskih poslancev, a brškone s pogojem, da se njegova razkritja omejijo na malverzacije socialistične stranke. Kajti nadležnih uslužbencev, ki bi kopali po njenih arhivih, tudi opozicija ne mara. (B. M.).

Še ena nagrada Kurosavi

Združenje ameriških umetnikov iz Azije in pacifiških dežel je enainosemdesetletnemu japonskemu režiserju **AKIRU KUROSAVI** podelilo letošnjo nagrdo za njegovo življenjsko delo. Združenje je nagrado ustanovilo pred sedmimi leti, z njo pa naj bi pospešili napredek ameriško-azijske kulture. Kurosava, ki je lani dobil častnega oskarja za življenjsko delo, je zrežiral celo vrsto filmov, ki so se uvrstili med klasična dela te umetniške zvrsti: Rašomon (1950), Sedem samurajev (1954), Kagemuša (1980) in Sanje (1990).

PA ŠE TO

BATINE IN BONTON – Izvršni odbor socialistične stranke v Peči je »začuden in nejevoljen« zaradi pogovora študentov in profesorjev z beograjske univerze s Slobodanom Miloševićem, češ da »študentje niso pokazali niti najosnovnejše olike in kulture v pogovoru s predsednikom Republike Srbije«.

Kako bi se šele čudili vrli Pečani, če bi študentje v pogovoru z vodžem prakticirali oliko, podobni oni, kakršno so policijske sile ljubljenega vodje – ko so jih 10. marca ukleščile na savskem mostu.

Chnoupka izpustili

PRAGA, 20. marca (Tanjug) – Bivšega dolgoletnega zunanjega ministra Češkoslovaške Bohuslava Chnoupka so danes po petmesečnem preiskovalnem zaporu izpustili. V obrazložitvi praškega tožilstva je rečeno, da osumljenec zdaj ne more več storiti istih kaznivih dejanj, prav tako pa ni nevarnosti, da bi se skrival ali vplival na priče. Chnoupek je v preiskavi zaradi »zlorabe pooblastil javnega funkcionarja«.

Prebegnil kubanski pilot

MIAMI, 20. marca (Tanjug) – Neki pilot kubanskega vojnega letalstva je danes z letalom MIG-27 priletel v ameriško pomorsko bazo in zaprosil za politični azil. Kot sporočajo agencije, so s pilotom že govorili predstavniki State Departmenta, ki bodo odločili, ali naj mu odobrijo politični azil.

Snežne razmere

VOGEL: 110 cm snega.
KRVAVEC: do 50 cm pomrznjenega snega.
ROGLA: 25 do 30 cm snega.
VELIKA PLANINA: snega ni več.
ZELENICA: 100 cm južnega snega.

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 56
z dne 20. marca 1991

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

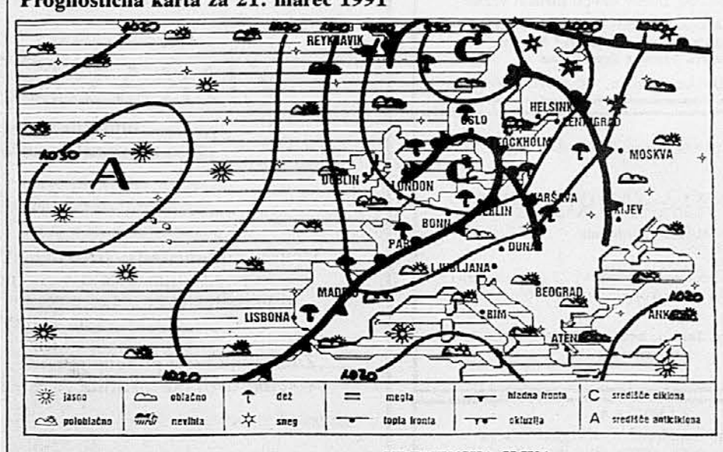
država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	11,4105	11,4448	11,4791	10,9540	10,8970
Avstrija	šiling	100	127,5776	127,9615	128,3454	125,0260	124,3881
Belgija	frank/C	100	43,5427	43,6737	43,8047	42,5629	42,3452
Kanada	dolar	1	12,8052	12,8437	12,8822	12,2929	12,2289
Danska	krona	100	233,8740	234,5777	235,2814	228,6118	227,4424
Finska	marka	100	377,2074	378,3424	379,4774	368,7202	366,8341
Francija	frank	100	263,4645	264,2573	265,0501	257,5365	256,2192
Nemčija	marka	100	897,3000	900,0000	902,7000	879,3540	874,8675
Grčija	drahma	100	–	8,3558	8,3809	7,9974	7,9558
Irska	funt	1	–	23,9826	24,0545	22,9542	22,8347
Italija	lira	100	1,2028	1,2064	1,2100	1,1787	1,1727
Japonska	jen	100	10,6975	10,7297	10,7619	10,2696	10,2161
Kuvajt	kv. dinar	1	–	–	–	–	–
Nizozemska	gulden	100	795,9887	798,3839	800,7791	778,0789	774,0990
Norveška	krona	100	229,8795	230,5712	231,2629	224,7072	223,5578
Portugalska	escudo	100	10,2851	10,3160	10,3469	9,8736	9,8222
Švedska	krona	100	245,9367	246,6767	247,4167	240,4031	239,1734
Švica	frank	100	1041,1668	1044,2997	1047,4326	1020,3434	1015,1376
V. Britanija	funt	1	26,2573	26,3363	26,4153	25,6665	25,5352
ZDA	dolar	1	14,8054	14,8499	14,8944	14,4722	14,3982
	ECU	1	18,4208	18,4762	18,5316	18,0523	–
Španija	pezeta	100	14,4441	14,4876	14,5311	13,8663	13,7941

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 14,8499 dinarja. Tečaji za obračunski dolar začno veljati 20. marca 1991 ob 14.00 uri. Tečaji s te tečajne liste veljajo od 21. marca 1991. Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in čeke. Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in čeke. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 3.300 dinarjev (velja od 1. marca 1991). – Poročilo o višini povprečne realne obrestne mere na trgu denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev dne 19. 3. 1991: letna 59,22; mesečna 4,03; za čas od 14. 11. 1989 do 19. 3. 1991: letna 38,59, mesečna 2,73.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 21. marec 1991

SLOVENIJA
Delno jasno bo s spremenljivo oblačnostjo. Najnižje jutranje temperature bodo od 2 do 7, ob morju okoli 11, najvišje dnevne pa od 16 do 21 stopinj.

JUGOSLAVIJA
Postopno se bo delno zjasnilo tudi v vzhodnih krajih. Toplo bo.

VREMENSKA SLIKA
Nad severno, srednjo in zahodno Evropo je območje nizkega zračnega pritiska. Frontalni val se le počasi pomika proti Alpam. Nad naše kraje doteka z jugozahodnimi vetrovi topel zrak.

KAKO KAŽE
V petek od zahoda postopno poslabšanje. Ponekod v zahodnih krajih bodo občasno že manjše padavine. V soboto bo oblačno z občasnimi padavinami.

VREME IN TEMPERATURE
20. MARCA 1991
OB 13. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	del. oblačno	16
BRNIK	del. oblačno	18
PLANICA	oblačno	11
KREDARICA	pret. oblačno	–1
CELJE	zmer. oblačno	18
SL. GRADEC	zmer. oblačno	18
MARIBOR	oblačno	17
M. SOBOTA	del. oblačno	17
N. MESTO	pret. oblačno	19
LISCA	pret. oblačno	12
N. GORICA	del. oblačno	17
PORTOROŽ	jasno	15
REKA	del. oblačno	16
PULJ	–	–
SPLIT	pret. jasno	16
DUBROVNIK	pret. oblačno	15
ZAGREB	zmer. oblačno	19
NOVI SAD	oblačno	11
BEOGRAD	rahlo dežuje	12
SARAJEVO	oblačno	14
TITOGRAD	oblačno	16
PRIŠTINA	pret. oblačno	13
SKOPJE	pret. oblačno	15
ČELOVEC	pret. oblačno	15
GRADEC	pret. oblačno	17
DUNAJ	pret. oblačno	16
BUDIMPEŠTA	pret. oblačno	10
BENETKE	jasno	15
MILANO	pret. oblačno	17
RIM	pret. oblačno	16
MÜNCHEN	zmer. oblačno	14
ZÜRICH	pret. oblačno	13
BERLIN	pret. oblačno	11
PARIZ	oblačno	14
LONDON	rahlo rosi	12
ATENE	del. oblačno	16
MADRID	–	–
STOCKHOLM	oblačno	7
MOSKVA	–	–

Stanje voda 20. marca 1991 ob 7. uri
Pretok v m^3/s: Drava HE Dravograd 220, Mura Gornja Radgona 106, Soča HE Doblar 50,0, Sava Radovljica 41,2, Sava HE Mavčiče 41,0, Sava Šentjakob 48,4, Sava Radeče 131, Sora Suha NIP, Ljubljanica Moste 26,3, Savinja Laško 22,5, Sava HE Moste 12,0, Savinja Nazarje 11,4, Krka Podbočje 23,6, Kolpa Radenci 16,6.

Učinek na električne naprave

Še po toliko letih nam je neprijetno govoriti o učinkih obeh japonskih bomb, ki sta padli na Japonsko, toda dejstva so dejstva. Nekaj dni zatem, ko je prva eksplodirala 6. avgusta 1945 nad Hirošimo, so inženirji preiskovali električne naprave in ugotovili zanimive stvari. Radioaktivno sevanje kot posledica cepljenja atomov ni imelo na električne naprave nobenega učinka, podzemni kabli pa so bili poškodovani le tam, kjer so bili speljani nad zemljo. V razdalji 500 do 1500 metrov od mesta eksplozije je zaradi velike vročine zgorelo 15% vseh drogov, bolj oddaljeni pa so zogleneli na površini do 3 mm globoko.

Opečne in betonske stavbe, oddaljene več kakor 1600 metrov, so ostale od eksplozije skoraj nepoškodovane. Železobetonska zgradba uprave električnega podjetja se ni porušila, pač pa je njena notranjost popolnoma zgorela. Od 240 uslužbencev je bilo 34 takoj mrtvih, 44 jih je kmalu podleglo poškodbam, 78 pa je bilo težko ranjenih. Zgorela je tudi parna elektrarna, ki je bila oddaljena od središča eksplozije 2400 metrov, vendar so kotle in turbogeneratorje pozneje lahko popravili. Transformatorska postaja, oddaljena 750 metrov, je bila popolnoma uničena, drugi dve, oddaljeni 1600 metrov, pa nesposobni za obratovanje, ker so se pokvarile stikalne plošče.

Franc Ahlin bo sestavil novi IS

Delegati zborov grosupeljske občinske skupščine izvolili predlaganega mandatarja Franca Ahlina

GROSUPLJE, 20. marca – Franc Ahlin, 36-letni ekonomist, je mandatar za sestavo novega grosupeljskega izvršnega sveta. Tako se je danes odločilo 40, od skupno 56 prisotnih delegatov vseh treh zborov grosupeljske občinske skupščine. Franc Ahlin bo novi izvršni svet sestavil do naslednjega skupščinskega zasedanja, ki bo 24. aprila. Delegati so danes brez pripomb sprejeli tudi odstop predsednika IS Zdravka Štegra in sedanjega izvršnega sveta, ki pa bo delal do nastopa nove vlade.

Zdravko Šteger je v današnji odstopni izjavi med drugim dejal, da ne želi biti med tistimi, na katere bodo ljudje kazali s prstom in rekli, da je bil zraven pri »potapljanju slovenske barke«. Svoj odstop je tako povezal z nestrinjanjem z nekaterimi odločitvami republiške vlade in skupščine.

Na to njegovo izjavo je bilo navezano eno od vprašanj delegatov, namenjeno novemu mandatarju Francu Ahlinu. Odgovoriti je moral na vprašanje, kako bo kot predsednik lahko delal in vodil občinsko politiko ter uresničil obljube, ki jih je vladajoča koalicija dala pred volitvami. Franc Ahlin je odgovoril, da ni človek obljub, in da bo v danih možnostih svoje delo opravljal kolikor se da dobro.

Novi mandatar je danes še povedal, da bo imel izvršni svet sedem članov – štiri profesionalne in tri neprofesionalne. V izvršnem svetu bo v Grosupljem po novem tudi član, ki bo skrbel za obrt in podjetništvo, v oddelku za gospodarstvo pa je Franc Ahlin predvidel še delavca, ki bo skrbel za varstvo okolja.

Sicer pa je zasedanje občinske skupščine v Grosupljem danes potekalo (za spremembo) brez posebnih zapletov, čeprav pri sprejemanju občinskega proračuna marsikdo ni bil zadovoljen. Največ pripomb je letelo na postavko v proračunu, ki predvideva za obrtnike in podjetnike dodelitev nepovratnega denarja pri zaposlovanju delavcev.

MOJCA KAUČIČ

Cvetlični in vrtnarski sejem v Domžalah

DOMŽALE, 20. marca – Podjetji Ten-ten iz Domžal in UNI iz Ljubljane bosta od 22. do 24. in od 29. do 31. marca v teniško-prireditvenem centru Ten-ten v Domžalah priredili velikonočni cvetlično-vrtnarski sejem, ki ga bodo popestrili številni ansambli in spremljajoče prireditve športne, glasbene in za otroke).

Prodajni sejem rož, sadik in priročnega orodja bodo odprli v petek, 22. marca, trajal pa bo od 12. do 19. ure. V popoldanskih urah bodo za dobro voljo poskrbeli pevka Nika iz Škofje Loke in razstavljalci, ki bodo pokazali, kako se izdelujejo aranžmaji iz suhega cvetja. Zvečer ob 18. uri bo nastop skupine The Kamn's. V soboto se bo v centru ob 10. uri začel rekreacijski teniški turnir za posameznike nadaljeval se bo tudi v nedeljo).

Med sejmom bo v tamkajšnjem lunaparku za otroke obilo zabave – postavljen bo avtodrom, mini vlak . . ., sodelovali bodo lahko v nagradnih igrah, sami pekli palačinke . . . J. P.

Razstava pred veliko nočjo

V vrhniškem Cankarjevem domu Sprehod skozi velikonočni čas – Razstava bo odprta do 27. marca

VRHNIKA, 20. marca – V mali dvorani vrhniškega Cankarjevega doma so odprli razstavo z naslovom Sprehod skozi velikonočni čas, ki so jo ob pomoči občinske ZKO in župnijskega urada pripravili Slovenski krščanski demokrati z Vrhnike. Na njej so predstavili s praznovanjem velike noči povezane simbole in predmete, ki so jih v ta namen posodili Vrhničani in prebivalci okoliških vasi.

Vsebinsko najpomembnejši del razstave je velikonočni žegen, ki ga v košari ali jerbasu na veliko soboto popoldne odnesejo na blagoslov v cerkev. Vanj sodi meso – svinjska gnjat, šunka ali klobase – kot simbol, ki predstavlja Kristusovo telo, hren kot žeblji in jajca kot rane ter potica, kolač ali kruh, ki je simbol za njegovo trnjevo krono. Blagoslovljene jedi se najpogosteje jedo v nedeljo zjutraj, ko se pri mizi zbere cela družina, ponekod pa to storijo že v soboto po poldnevu, ko je že končan 40-dnevni post, ki se začne na pepelnično sredo po pustu. Praznični prti, izvezeni z narodnimi motivi, simboli ali prizori Kristusovega vstajenja, so namenjeni za pokrivanje košare z žegnom ali za pogrinjanje praznične mize. Nekaj razstavljenih kosov izvira celo iz začetka tega stoletja, do sedanjih lastnikov pa so se iz roda v rod prenašali kot nekakšna hišna dota. »Aleluja«, posebna postna jed iz repnih olupkov, ki so jo še nedavno tega pripravljali za sobotno opoldne ali celo za nedeljo zjutraj, je skorajda že pozabljena. Po izročilu je ta velikonočna jed spomin na hude čase lakote, ko za praznovanje niso imeli boljše hrane od repnih olupkov.

Butare iz pomladanskega zelenja – za razstavo so naredili celo tri metre visoko – ali pa samo oljčno vejico nosijo k blagoslovu na cvetno nedeljo, sedem dni pred veliko nočjo.

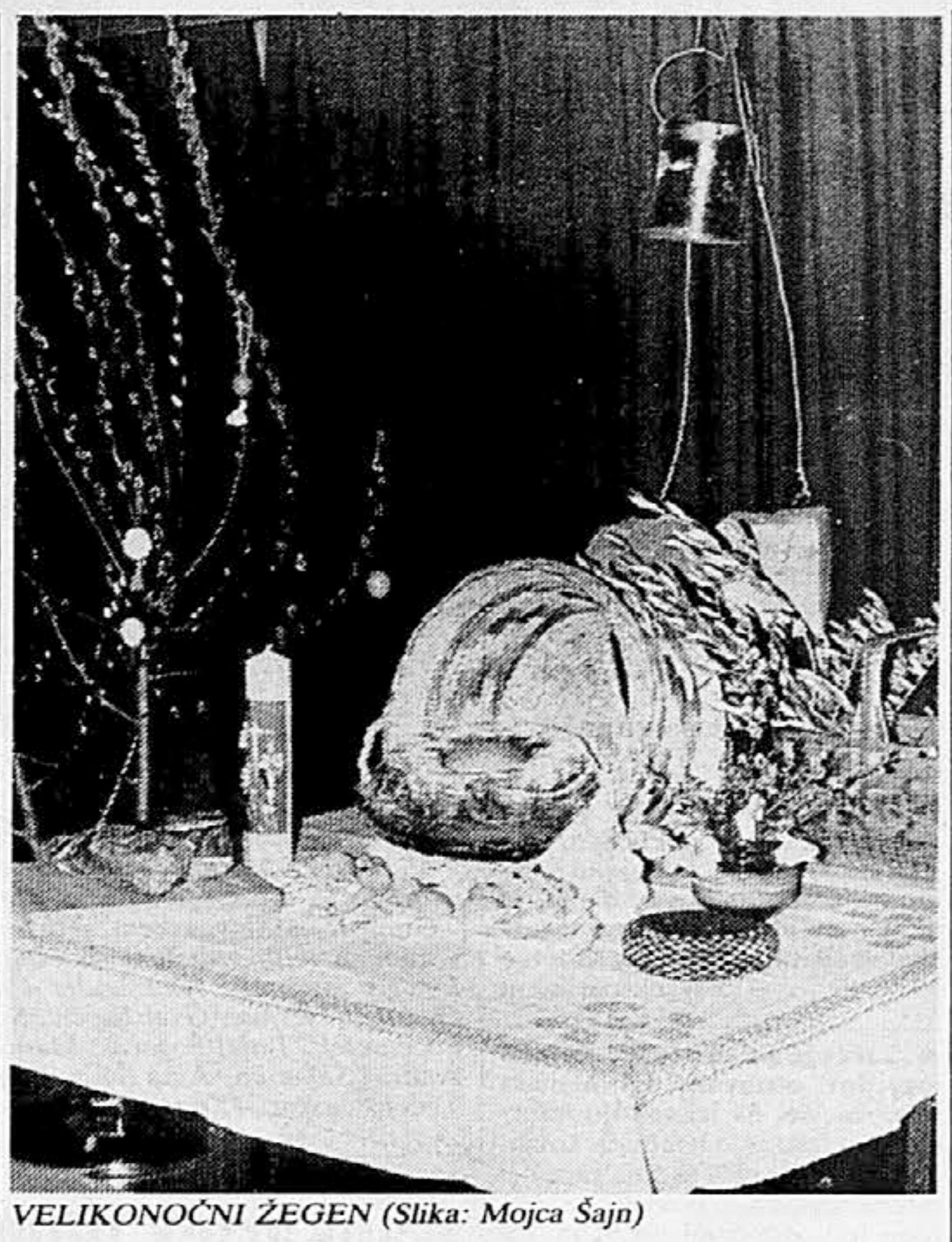
Narejene so iz pušpanja, leske, drena, božjega drevesca, bršljana, brina in mačic ter okrašene s pisanimi trakovi in pomarančami. Ko jih od blagoslova prinesejo domov, jih na kmetih razdrejo in nesejo nekaj zelenja v hlev živini, vejice bršljana zataknejo v strehe poslopij zoper strelo, vejico oljke pa zataknejo za razpelo v kotu za kropljenje z blagoslovljeno vodo. V mestih jih ljudje največkrat shranijo v vazo ali zataknejo na vrt.

Običaj raznašanja blagoslovljenega ognja se je povečini ohranil le še na podeželju. Z velikega ognja, ki ga v soboto zgodaj zjutraj zakurijo pred cerkvijo, in blagoslovijo ga v obliki tleče lesne gobe, privezane na konec žice, raznašajo otroci. Gospodinje z njim prižgejo na domačih ognjiščih, prinašalce pa nagradijo z denarjem, pirhi ali pomarančami.

Poleg že naštetega so razstavili tudi različno oblikovana in stara razpela, nekaj starih nabožnih knjig in slik ter voščilnice z velikonočnimi motivi. Tu so še medeni kruhki, ki ponazarjajo različne narodne vzorce, skice vseh znanih slovenskih motivov za pisanice in seveda nepogrešljive raglje, ki se v drugi polovici velikega tedna oglašajo namesto zvonov.

Razstava o veliki noči, katere praznovanje je vedno bolj čutiti v smislu družinskega in ne več kot predvsem verskega praznika, bo odprta do srede, 27. marca, vsak dan od 9. do 15. in 18. do 20. ure.

MOJCA ŠAJN

VELIKONOČNI ŽEGEN (Slika: Mojca Šajn)

PO SLOVENIJI

Slikarska razstava v Veroniki

KAMNIK, 20. marca – V kavarni Veronika v Kamniku bo v petek, 22. marca, ob 17. uri otvoritev slikarske razstave Tomaža Gostinčarja. Njegovo umetniško in življenjsko pot bo predstavil akademski slikar in likovni kritik Dušan Lipovec iz Kamnika, ob otvoritvi pa bo v kulturnem programu nastopil Novi ljubljanski godalni kvartet. (J. P.)

Denarna pomoč za Lučane usiha

LUČE, 20. marca – Po izjemni solidarnosti, ki so je po poplavah bile deležne prizadete družine iz Zgornje Savinjske doline, denarna pomoč čedalje bolj usiha. Še vedno pa se najdejo nekateri, ki so pripravljeni pomagati. Tako so nazadnje v Lučah izročili skromno denarno pomoč 13,5 tisoč dinarjev, ki so jo zbrali nekdanji borci 14. divizije. Sicer pa so doslej najbolj prizadete družine iz te krajevne skupnosti prejele 4,542 milijona dinarjev, 403 tisoč šilingov in 17 tisoč DEM prostovoljne pomoči, ki so jo zbrali posamezniki in društva iz Slovenije in tujine. Po besedah tajnika krajevne skupnosti Luče pa bi zdaj v teh krajih bolj kot tovrstno pomoč ljudem potrebovali denar za obnovo od poplave uničene infrastrukture. (S. G.)

Pripombe k programu za varstvo okolja

MARIBOR, 20. marca – Referat za varstvo okolja pri mariborskem izvršnem svetu je političnim strankam poslal program varstva okolja občine Maribor za letošnje leto. Obravnavala ga je tudi Mariborska ekološka pobuda (MEP) pri SDP v Mariboru. Člani MEP so menili, da je hvalevredna pobuda, da so takšen program naredili. Kljub temu pa so imeli nanj kopico pripomb. Predvsem pogrešajo v njem konkretne, strokovne rešitve. Dobre strokovne podlage so edine, ki lahko Mariboru zagotovijo, da bo lahko kandidiral tudi za mednarodno ekološko posojilo. (V. V.)

Podjetje za izkoriščanje geotermije v Pomurju?

MURSKA SOBOTA, 20. marca – Kaže, da je decembrska pobuda članov komisije za izkoriščanje geotermalne energije pri Območni gospodarski zbornici za Pomurje, naj bi se v regiji ustanovilo podjetje, ki bi skrbelo za usklajeno raziskovanje in izkoriščanje energije podzemne tople vode v vsem Pomurju, že padla na plodna tla. Za zamisel se je začelo zanimati soboško zasebno podjetje TGP, ki bi bilo pripravljeno poiskati primerne strokovnjake za sodelovanje v takšnem podjetju, podjetje ustanoviti in vanj tudi vložiti nekaj denarja. Prizadevanja podjetja TGP so na svoji današnji seji člani zbornične komisije pozdravili in dejali, da bi bilo teba za ustanovitev podjetja za geotermalno energijo zagotoviti začetna sredstva tudi s pomočjo republiških komitejev za energetiko, okolje in za kmetijstvo.(J. P.)

Predsednik madžarske Železne županije na obisku v Sloveniji

MURSKA SOBOTA, 20. marca – Predsednik izvršnega sveta sosednje madžarske Železne županije Jula Pustai se je na začetku obiska v Sloveniji popoldne pogovarjal z vodstvom soboške občine in predstavniki madžarske narodnostne skupnosti v Pomurju. Tudi tokrat so govorili o razvijanju dobrih sosedskih odnosov med Železno županijo in Slovenijo, še posebej kar zadeva urejene položaje Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji. Eden od skupnih problemov je prav gotovo odprtje mejnega prehoda z Madžarsko v Martinju na Goriškem. Kljub številnim dogovorom in trdnim obljubam, da ni več nobenih okvir za odprtje prehoda, se morajo porabski Slovenci in prebivalci obmejnih vasi na Goričkem obiskovati prek oddaljenega prehoda Hodoš. Madžarski gost se bo jutri pogovarjal še s predsednikom republiškega predsedstva Milanom Kučanom in predsednikom vlade Lojzetom Peterletom. (I. G.)

Občni zbor članov KZ Šentjur

ŠENTJUR PRI CELJU, 20. marca – V soboto, 23. marca se bodo v Gorici pri Slivnici zbrali na prvem občnem zboru člani Kmetijske zadruge Šentjur. Zadrugo so ustanovili lani junija, vanjo pa je vključenih 420 kmetov, kar je nekaj več kot tretjina vseh kmetov v občini. Ocenili bodo dosedanje delo in sprejeli program dela za letos in prihodnje leto. Po besedah direktorja zadruge Janeza Vertačnika je zadruga poslovala uspešno, tako, da bodo na občnem zboru med drugim odločali tudi o delitvi ustvarjenega dobička. Tega je za skoraj 800.000 dinarjev. Na občnem zboru pa naj bi, tako so napovedali prejšni teden na občnem zboru šentjurske podružnice SKZ-LS, govorili tudi o dodeljevanju nepovratnih sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje in živine, ki jo pitajo za potrebe občinskih blagovnih rezerv. Govorice o nepravilnostih pri delitvi teh sredstev, kljub javnim pojasnilom odgovornih predstavnikov zadruge, očitno še vedno razdvajajo na občnem zboru članov šentjurske podružnice SKZ–LS. (Mi. K.)

Gledališka predstava v Šentvidu pri Lukovici

LUKOVICA, 20. marca – KUD Janko Kersnik iz Lukovice bo ob 40-letnici društva v kulturnem domu v Šentvidu pri Lukovici v soboto, 23. marca, ob 20. uri uprizorilo komedijo Cvetka Golarja Vdova Rošlinka. (J. P.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo v četrtek, 21. marca svojci še zadnjič poslovili od 62-letnega upokojenca Alojzija Črtaliča (ob 9. uri), 64-letne upokojenke Silve Grm (ob 10. uri), 86-letnega upokojenca Stanka Kocjana (ob 14. uri) in 56-letne upokojenke Olge Ilija (ob 16. uri).

VIČ: Na viškem pokopališču bodo v četrtek ob 11. uri pokopali 44-letnega dipl. el. inž. Milana Kožuha, pogreb 79-letne upokojenke Matilde Kalčič pa bo ob 13. uri.

ŠENTVID: V četrtek ob 15. uri bodo na pokopališču v Šentvidu pokopali 72-letno upokojenko Frančiško Čepeljnik. (R. D.)

Rojstva

LJUBLJANA: V ponedeljek se je v ljubljanski porodnišnici rodilo 6 deklic in 15 dečkov. Oba »rekorda« sta pripadla fantom; najtežji je tehtal 4080 gramov, najlažji pa 1210 gramov. (R. D.)

Poroke

LJUBLJANA: V petek sta na ljubljanskem gradu sklenila zakonsko zvezo: Milan Magdić in Martina Novak, v soboto pa so se poročili: Marko Malovrh in Gabrič Melita, Blaž Strelec in Tatjana Krajnc, Boris Cankar in Darinka Čuček, Jože Arh in Darja Košir. (R. D.)

DELO plus Xiks

Več novih stanovanj na Viču

Delno spremenjen načrt za zidavo stanovanjsko-poslovne soseske pri Utensilii

LJUBLJANA, 20. marca – V viški občini so se že pred časom odločili, da bodo obrtnikom in podjetnikom omogočili nakup poslovnih in proizvodnih prostorov. Del teh prostorov naj bi bil tudi v novi soseski pri tovarni Utensilia. Gradbeno podjetje Grosuplje, ki bo gradilo stanovanjsko-poslovno sosesko VP3/1, je zdaj predlagalo nekaj sprememb prvotnih načrtov, ki jih je viški IS tudi sprejel.

V Gradbenem podjetju Grosuplje se namreč zavzemajo za to, da bi vsaj tisti del proizvodnih objektov, ki se tako rekoč zajedajo v stanovanjsko sosesko Grba, spremenili v stanovanjske in tako poskrbeli za »višjo kakovost bivanja«, kot pravijo.

Člani izvršnega sveta so se s predlogi strinjali, vendar pa so pripomnili, da naj bodo vsa pritličja objektov namenjena poslovnemu delu. Razlog za tako odločitev IS je dejstvo, da v Ljubljani primanjkuje stanovanj za nakup, viška občina pa s svojimi prostorskimi možnostmi to pomanjkanje lahko omili.

K. M.

Tudi Vrhnika bo sodelovala na kongresu oblikovalcev

Tretji dan kongresa na Vrhniki pričakujejo obisk – Pobelili bodo Cankarjevo hišo, uredili Klanec in pometli mesto

VRHNIKA, 20. marca – Tudi vrhniška občina bo sodelovala pri organizaciji svetovnega kongresa oblikovalcev, ki bo jeseni v Ljubljani. Podpisali so že pogodbo o sodelovanju, prav tako pa tudi zbrali potrebni denar, ki so ga večinoma prispevali Industrija usnja Vrhnika, Liko, vrhniško združenje obrtnikov, manjša podjetja, nekaj sredstev pa bo šlo iz občinskega proračuna.

Vrhniški župan France Kvaternik je dejal, da ga je presenetil odziv med vrhniškimi gospodarstveniki, ki so jim predlagali, da bi sodelovali na svetovnem kongresu oblikovalcev. Poudaril je, da velika mera posluha, ki so ga pokazali vrhniški gospodarstveniki, pomeni razgledanost vrhniškega gospodarstva, ki ve, kaj dolgoročno pomeni predstavitev na takem kongresu.

France Kvaternik je dejal, da so že ustanovili koordinacijski odbor, ki bo skrbel za potek programa, ki je okvirno že pripravljen. Tako naj bi približno sto udeležencev kongresa, ki bodo obiskali vrhniško občino, najprej videlo dosežke njihove industrije usnja v Lovrečičevi hiši, v kateri je oblikovalski atelje IUV in stalna razstava. Zanimiva je tudi sama Lovrečičeva hiša, – obnovila jo je IUV – ki ima posebno arhitekturo. Liko naj bi pripravil razstavo lesnih izdelkov, vrhniško obrtno združenje pa razstavo obrtniških del.

Tretji dan kongresa, ko bodo oblikovalci obiskali Vrhniko, bodo še pripravili slikarsko razstavo Milivoja Dominka in razstavo projektov za ureditev Stare ceste na Vrhniki. Verjetno bodo na ogled tudi arheološke najdbe na Barju in v Črnem orlu, ki naj bi bil do takrat že do konca obnovljen. Oblikovalce bodo popeljali tudi k sveti Trojici, za konec pa jim bodo priredili piknik v Bistri z ogledom Tehniškega muzeja Slovenije.

Vrhniški župan je dejal, da posebnih dejavnosti zaradi obiska oblikovalcev na Vrhniki ne bodo imeli, bodo pa prebelili rojstno hišo Ivana Cankarja in uredili Klanec. Vrhničane bodo pozvali, naj takrat vsak pomete pred svojim pragom in uredi okolico hiš in dvorišča, na Vrhniki pa bodo uredili cvetlične gredice.

ZDENKO MATOZ

Oddaja starega telefonskega imenika ne bo pocenila novega

Pošta: »S starimi imeniki je veliko dela, stroškov in težav – V ceno 300 dinarjev vključen tudi dodatek, ki bo izšel avgusta«

LJUBLJANA, 20. marca – Ob izidu novega telefonskega imenika je pošta nekaj let »jemala v račun« oddajo starega imenika, ko je telefonski naročnik kupil novega. Kako pa bo letos s to zamenjavo?

Pri Združenih ptt organizacijah Slovenije so se odločili, da letos te zamenjave ne bodo »prakticirali«. Razlog za to je, da so imeli s starimi telefonskimi imeniki zelo veliko dela, težav in tudi dodatnih stroškov. V papirnico je treba namreč oddati »goli« papir, kar pomeni, da so morali na pošti vsem starim imenikom potrgati platnice, poskrbeti za prevzem in prevoz. Ker pa stari imeniki tako ali tako na koncu pridejo v star papir, so se letos temu dodatnemu delu odrekli.

Miloš Mitič, predsednik poslovnega odbora Združenih ptt organizacij Slovenije je povedal, da bodo na poštnih enotah, kjer bodo telefonski naročniki prevzemali nove imenike, sicer pripravljeni vzeti stare, vendar brez denarnega nadomestila.

Letos je v novi telefonski imenik vnešenih kar 150 tisoč sprememb, to pa pomeni, da bodo telefonski naročniki brez novega imenika le težko »shajali«. Prevzemanje starega imenika v minulih letih je imelo namreč poleg zagotovitve starega papirja za papirnico še en namen: da bi nove imenike kupilo čim več telefonskih naročnikov. Več imenikov pri naročnikih namreč obenem pomeni manjšo obremenitev informacij na poštnih telefonskih centralah.

Poleg tega na pošti menijo, da je novi telefonski imenik, ki so ga morali izdati letos v dveh zvezkih, dovolj poceni, da ga bo lahko kupila večina naročnikov. V sedanjo ceno 300 dinarjev je vključeno tudi že plačilo dodatka, ki bo zaradi številnih sprememb v naslednjih mesecih izšel avgusta oziroma v začetku septembra letos.

MOJCA KAUČIČ

Sonce znižuje cene na mestni tržnici

V zadnjih dneh se je najbolj pocenila cvetača – Butarice stanejo od 21 do 100 dinarjev

LJUBLJANA, 20. marca – Na osrednji ljubljanski tržnici so se v zadnjih dneh cene zelenjave in sadja nekoliko spremenile, skoraj vse lahko dobimo za nekaj dinarjev ceneje.

Solato prodajajo že od 30 din dalje, korenje po 38 din, čebulo po 20 din, krompir 10 din, paradižnik stane 80 dinarjev. Najbolj je padla cena cvetače, še prejšnji teden so jo prodajali po 80 dinarjev, danes pa že po 40 din. Jajca stanejo od 1,60 do 3,10 din, kilogram jabolk je od 12 do 20 din, hruške pa so že od 14 din dalje. Grozdje se je podražilo na 120 din, mandarine pa pocenile na 25 din. Banane so naprodaj od 36 din dalje, limone pa so od 20 do 27 din. Regrat je danes stal 40 din.

Tudi na tržnici lahko opazimo, da bo kmalu cvetna nedelja, saj so na stojnicah že naprodaj butarice, ki stanejo od 21 do 100 din, za oljčno vejico pa je treba odšteti 5 dinarjev.

B. B., T. K.

Revščina ogroža doslej socialno varen srednji sloj

Zahteve po ustavitvi rušenja socialne države – Čedalje več brezposelnih, zaposleni pa ne dobivajo plač

LJUBLJANA, 20. marca – Kljub desetletni gospodarski stagnaciji nekateri kazalci (porast števila gospodinjskih aparatov, avtomobilov), kažejo, da pri nas še ni prišlo do padca življenjskega standarda, ki smo ga v tem času ohranjali s kreditiranjem, inflacijo in sivo ekonomijo. Raziskava Janeza Šumija pa kaže, da kar 50 odstotkov slovenskih gospodinjstev živi na robu revščine. Definicij revščine je veliko: po eni naj bi bili revni vsi tisti, ki so zaradi svojih nizkih dohodkov izključeni iz navad in aktivnosti, ki so v določeni deželi običajne. To je v uvodu na pogovoru »Ljudje na robu lakote«, ki ga je organiziral ljubljanski ženski klub SDPS, povedal dr. Tine Stanovnik.

Revščina pri nas še ni vidna, z novo državno doktrino siromašenja socialne države, neambiciozno politiko gašenja požarov in centralizacijo socialne politike na nas izbruh revščine še čaka. Bližajoči se privatizacija in denacionalizacija bosta sprožili pretok denarja pri tistih, ki ne ustvarjajo, in pahnili delavce v revščino. V Sloveniji blizu 300.000 ljudi dela v podjetjih z izgubami, zato ne dobivajo plač in ne prejemajo nobenih denarnih nadomestil. Tako prihaja do socialnega propada družin v celih regijah.

Na pogovoru so menili, da je treba izračunati absolutni življenjski minimum, povišati zajamčeni osebni dohodek, določiti prag revščine, socialna politika pa se mora decentralizirati ter spodbuditi organiziranje mreže samopomoči, ki naj ne bo prepuščena samo cerkvi.

Da je revščina ženskega spola, se je izkazalo tudi na tem posvetu, kjer so, na tradicionalno ženskem področju – pri socialni politiki, sodelovale samo ženske. Tam, kjer sta oblast in moč, tam je prostor moških in tam je tudi denar, kar se kaže v krepitvi slovenskega represivnega aparata. Ali, kot je dejala ena od razpravljalk, je revščina nujen predpogoj za discipliniranje ljudi. Privatizacija pa se bo z revščino okoristila, ker bo prišla do poceni delavne sile.

NINA KOZINC

Dela v stari Ljubljani napredujejo, toda . . .

LJUBLJANA, 20. marca – Januarja letos so delavci ljubljanskih Komunalnih gradenj na Gornjem, Starem in Levstikovem trgu zaradi dotrajane infrastrukture začeli obnavljati (delno pa na novo napeljevati) vodovod, električno omrežje, javno razsvetljavo, ptt omrežje, kanalizacijo ipd., omenjeno območje pa bodo tudi na novo tlakovali. Vreme gre delavcem na roko, toda ko smo na podjetju Komunalne gradnje vprašali, kdaj bodo dela končali, nam niso hoteli ničesar povedati, češ da imajo z našimi novinarji slabe izkušnje. Sicer pa je komunalni minister Janez Lesar dejal, da se je dovoljenje komunalnega sekretariata za zaporo omenjenega območja izteklo 15. marca. (J. B., slika: Igor Modic)

Junija bo izdelano poročilo vrhniške ekološke komisije

Ekološka analiza bo podlaga za načrtovanje razvoja vrhniške občine – Na občinskem odlagališču hipodrom?

VRHNIKA, 20. marca – Ekološka komisija, ki so jo ustanovili v vrhniški občini, pripravlja celovito ekološko študijo za občino. Končno poročilo naj bi junija izdali v obliki knjižice; namenjeno pa naj bi bilo prihodnjemu načrtovanju razvoja vrhniške občine.

Vrhniški župan in koordinator dela ekološke komisije France Kvaternik je povedal, da so se za ekološko analizo občine odločili predvsem zato, da bi se videlo, v kakšnem okolju živijo in kako naj bi to okolje izboljšali. V delu komisije sodelujejo znani strokovnjaki za različna področja, ki so večinoma domačini. Komisija dela v treh skupinah, ki proučujejo vodo, konkretne onesnaževalce in zrak. Seveda pa se delo posameznih skupin prepleta, različni so le poudarki pri raziskovanju.

Prva skupina raziskuje čistost tekočih voda na območju vrhniške občine in pa rezerve pitne vode. V delo te skupine spada tudi poučevanje vplivov gnojenja v kmetijstvu na kakovost vode kakor tudi geološke raziskave ter raziskave podzemnih jam. Druga skupina, ki raziskuje konkretne onesnaževalce, pa skuša ugotoviti vpliv komunalnih in industrijskih odpadkov na kakovost zraka in vode. Tretja skupina raziskuje predvsem vpliv Industrije usnja Vrhnika in občinskega odlagališča na kakovost zraka. Primerjala bo ugotovitev v kakovosti zraka pred vgraditvijo dodatnih protismradnih filtrov, ki jih vgrajuje IUV, in po njej. Prav tako bo raziskala možnosti odplinjevanja občinskega komunalnega odlagališča in možnosti učinkovitejšega prekrivanja odpadkov. Vrhniški župan je dodal, da bi na sanirani deponiji kasneje lahko imeli hipodrom za konjske dirke, kot mu je to predlagal neki občan.

France Kvaternik je dejal, da pri zbiranju podatkov nimajo večjih težav. Pravzaprav jih je precej že zbranih, le da so razkropljeni, nove podatke pa od podjetij brez težav dobijo. Nekoliko teže je s podatki o tehnoloških značilnostih vojaškega radarja na Ljubljanskem vrhu, ker naj bi bili ti podatki vojna tajna.

ZDENKO MATOZ

PISMA BRALCEV

Pretiravanje v napačno smer

Z veliko radostjo sem dočakala spremembe v naši Sloveniji. Vse življenje sem poslušala naše medije in brala časopise z vednostjo, da je v informacijah vse polno laži in zavajanja. Vse je bilo prirejeno resnici ljudi, ki so bili znani, ali pa tudi ne. Tako kot zaključni račun v moji firmi ni bil odraz stanja, ampak več ali manj goljufija, so bile tudi javno objavljene le polresnice in laži. Mene je to spravljalo v jezo in ravnodušnost. Večino ljudi je zanimala le plača in kako jo bomo skrajno ekonomično uporabili. Po letu 1975, ko se je politika spustila v reorganizacijo gospodarstva, sem opazovala, da vse dejavnosti iz leta v leto vodenijo, ljudje so bili čedalje bolj brez volje, v proizvodnji je bilo vse manj dela, ker so se ustavile investicije, izvoz pa je uspel le bolj prizadevnim in delovnim firmam, ki imajo srečo, da jih vodijo pravi ljudje. Vendar so ljudje povsod prejemali plačo, ker se je z zadolževanjem preusmerjal denar od pridnih k lenim. Leta 1989 je v teh firmah, ki so praviloma velike, počilo. Ni se dalo več najeti denarja za plače. Stvar je prišla do konca. Veliko firm ni imelo ali nima prav nič več svojega. Vse je last banke ali drugih upnikov. Ljudje so s svojo plačo pojedli tudi svoje orodje, s katerim so delali, in svoj stol, na katerem so sedeli. Konec leta 1989 so zaživeli stečaji. Potihoma in sramežljivo, skoraj neopazno so delavce vseh profilov začeli pošiljati na zavod za zaposlovanje. Radio, TV in časopisi so temu posvečali bore malo časa in prostora, ne tako, kot je to danes, današnja opozicija o tem ni govorila, verjetno je šepetala in dobro vedela, kaj se bo v bližnji prihodnosti zgodilo. Delavci iz firm v stečaju niso imeli nikakršnih pravic. V začetku so vodilni še govoričili nekaj o pravicah, ko pa so ugotovili, da so ostali sami, da so jih politiki zapustili, so panično začeli skrbeti le zase, odpirati so začeli zasebna podjetja doma ali v Avstriji. Nekaj se jih je znašlo tudi na zavodu za zaposlovanje, kjer so večinoma vzeli kapitalizacijo (dohodek 24 mesecev vnaprej) in se prek vseh mogočih zvez zaposlili v drugih firmah. V glavnem pa so se vsi vodilni spravili na varno, saj imajo veliko znancev, ker so na vseh vodilnih mestih še danes njihovi kolegi komunisti, s knjižico ali brez nje. Torej gospodarstvo je v zadnjih desetih letih skoraj povsem ohromelo, vsaka nova jugoreforma je ohromila dodaten del.

Danes je v kolapsu, pravi dr. Bajt, zakaj, je tudi povedal, in to je edina resnica. Torej nam je komunistični sistem 45 let gospodaril tako, da je uničeno gospodarstvo. Ljudje smo premalo samoiniciativni, imamo premalo poslovnega znanja, tehnično smo zaostala dežela, ekonomsko na psu, ekološko zanemarjena in še veliko bi se dalo našteti, ampak dovolil nam je, da smo prišli do demokracije. In kako najbolj občutimo, da jo imamo, spet ko poslušamo in beremo. Danes namreč poslušamo najostrejše kritike in zmerjanje oblasti in ljudi, ki so tam. To, kar smo verjetno pogrešali 45 let. V časopisih polivajo gnojnico po izvoljenih Slovencih neprimerno bolj kot po tatu in goljufu, kot je Grubelić. Sprašujem se, ali so novinarji odprli svoja srca, polna gneva, zato, ker so morali 45 let pisati le laži. Mislim, da je to pretiravanje v napačno smer. Tega si kot bralka ali poslušalka ne želim. Želim le informacijo brez usmerjanja, novinar ima lahko svoje mnenje, tako kot jaz, a vsiljevala ga ne bova. Osebno menim, da je veliko preveč informacij o tem, kaj delajo in mislijo prenovitelji, ki so zapoznelo tako zelo pametni. Tako kot oni so zelo aktivni tudi njihovi somišljeniki, kar jim ne zamerim, toda informacije o delu strank naj bodo proporcionalne. Hudo je, da so spet glasni tisti, ki smo jih siti gledati in poslušati. Poglejte, Slovenci, kako so pogumni prenovitelji, kritizirajo in zmerjajo vsevprek, pripovedujejo, kako je treba gospodariti, kakšno kulturo najbolj potrebujemo, skratka, v javnosti imajo glavno besedo, pa še sram jih ni. Nekaj bom rekla tudi o liberalnih demokratih. Močno so me razočarali. Bili so mi simpatični in menila sem, da so precej pospešili prihod demokracije. Vendar so me v teh desetih mesecih prepričali, da imajo prave sovražnike na oblasti šele sedaj, da je bilo tisto prej le igra. Obrazi teh mladih mož so sovražni, zeleni, zagrenjeni, besede strupene. Iščejo poceni publiciteto in popularnost s predlogi, ki nimajo teže. Težko bom še enkrat volila stranko, ki jo vodijo ljudje, ki se obnašajo kot užaljeni in trmoglavi otroci.

ANA CIUHA
Šujica 68,
Dobrova pri Ljubljani

Tržno gospodarstvo

Veliko smo pričakovali od takega gospodarstva, toda vse kaže, da je bilo pričakovanje in veselje le prenagljeno. Kaj boste rekli o primeru, ki se je pripetil v teh dneh v naši deželi Sloveniji? Kmetovalka je v trgovini Cerjak v Bukovšku pri Brežicah kupila traktor z močjo 30 KM. Stal naj bi 82.000 konv. dinarjev. Kmetovalka je sklenila, da ga bo kupila. Toda v enem tednu, preden ga je prevzela, se je cena petkrat spremenila, tako da je na koncu pristala pri 97000 konv. dinarjih. Ko se je pozanimala v tovarni v Bjelovaru, je zvedela da je cena traktorjev, postavljenih na trg, okroglih 82.000 dinarjev. Torej toliko, kot je bilo prvotno rečeno. Kako se je potem mogla cena v enem tednu tolikokrat zvišati? Višek nesramnosti pa je, da je morala takoj poklicati servis za popravilo traktorjev, ker veliko ni bilo v redu, med drugim tudi luči niso gorele. Kako je mogoče takšne izdelke prodajati in še povrhu na tak način? Upravičeno se zgražamo nad takim početjem, saj kmetovalci tudi ne pobirajo ravno denarja po njivah. Tako poslovanje je res za človeka ponižujoče in nekateri bogatijo sedaj še veliko bolj, kot je to bilo doslej mogoče. Hvala lepa za tako tržno gospodarstvo, zakaj lepše prihodnosti nam že ne bo prineslo!

VILKO ŠOLINC,
Hribček 7,
Bizeljsko

Quo vadis, Slovenija?

Ko takole prebiram v pismih bralcev članke dopisnikov vseh barv in političnih prepričanj, mi postane slabo. Vedno in povsod ta naša odcepitev (razdružitev); maratonsko sprejemanje nove republiške ustave; o slovenski zastavi in simbolu na njej; o spravi med borci NOV in nekdanjo belo gardo, o povojnih zločinih komunistov, stečajih, davkih, pokojninah in vedno večji brezposelnosti.

So pač drugačni časi. Zdaj vlada druga generacija. Ta, ki ni izkusila surovosti vojne. Že svoj začetek vladanja je zastavila napak. Namesto na ureditev gospodarstva se je vrgla na politiziranje in utrjevanje svoje oblasti. Rezultati so tu. Gospodarstvo na kolenih, delavci na cesti, mi pa se gremo razdruževanje od Jugoslavije, kot da nas mati Evropa čaka odprtih rok, kjer nam bosta tekla med in mleko. S to nesrečno spravo so nam naredili še večje zdrahe, ki jim ni konca ne kraja. Nisem proti spravi. Tudi sam sem bil v NOV, vendar se nisem šel revolucije, ker o komunizmu takrat še pojma nisem imel. Vendar ta polemika v dnevnem časopisju med Barago in Žajdelo na eno strani ter Strletom na drugi ne pelje nikamor. Naj se to obtoževanje že enkrat konča, da Slovenci zaživimo že enkrat složni, v svoji državi in po svetu. Vrh vodstva NOB se je res lahko šel revolucijo in naš boj za osvoboditev Slovenije izkoristil za svoje mračne cilje. Za povojni pokol vojnih ujetnikov pa ni pošteno kriviti kar vseh od kraja. To obsojam. Takrat je bil pač surov čas. Tudi sam sem na svoji koži izkusil vso surovost svojih nekdanjih »tovarišev« soborcev, ko so me obtožili provokatorstva, in me imeli šest mesecev na Miklošičevi v Ljubljani. Kaj je bilo takrat tam, morda veste.

Naša vlada naj se zaveda, da je samo v gospodarstvu naša rešitev. Ko pa bo vreča enkrat polna in bo ljudstvo sito, tudi problemov ne bo. Te vreče pa nam tudi »mati Evropa« ne bo napolnila zastonj.

FRANC TERAN,
Kidričeva 55,
Velenje

Še enkrat Obveščanje javnosti naj bo objektivno

V Delu je bil 19. marca med pismi bralcev objavljen protest mladih krščanskih demokratov Maribora zaradi mojega »tendencioznega in neresničnega prikazovanja razmer na mariborski univerzi«. Kot pravijo, jim ni jasno, od kod podatki o velikem deležu mariborskih študentskih poslancev in (v času mojega pisanja) začasnega študentskega vodstva iz vrst SKD. Skušajo me presenetiti s podatkom, da je le en njihov član v omenjenih organih Zveze študentov Maribor.

Tako torej, gospodje iz SKD. O vaših dobrih namenih ne kaže dvomiti, zato sem se že začela kesati, da sem nasedla zlobnemu natolcevanju mariborskih študentov – navsezadnje so pred enostrankarsko prevlado vodstva mariborskih študentov svarili celo na predvolilnih letakih. Zgrožena sem tudi ugotovila, da so jim nasedli še nekateri novinarski kolegi . . . Ostanki boljševizma v novinarskih vrstah torej še kar ostajajo.

Toda, glej ga, zlomka! Na zadnjem zasedanju mariborske občinske skupščine je krščanski demokrat Zdravko Luketič, govoreč o teh očitkih, izjavil: »Vsekakor krščanski demokrati podpiramo tudi nestrankarsko dejavnost naših članov na univerzi, kjer imamo dva člana v parlamentu in po zadnjih volitvah štiri v izvršnem svetu študentske organizacije.« Kako je zdaj s tem: najprej je uradno priznan en član, zdaj že šest, jutri jih bo mogoče dvajset. Toda ob vsem skupaj se strankarskega enoumja pač ni bati, saj Luketič modro pravi, da neaktivnost drugih strank »ne more priti na ramena mladih krščanskih demokratov Maribora«. Prav gotovo ne – bili so dovolj aktivni.

JASNA KONTLER-VENTURINI

»Novo jutro«

Ni namen tega sestavka reklamirati novi drobceni »časopis« Novo jutro, ampak opozoriti bralce na pojav v naši publicistiki, ki je analogen vračanju k malim zasebnim podjetjem v gospodarstvu. Kakor ne morejo velika podjetja s svojimi množičnimi proizvodi zadovoljiti specifičnih potreb porabnikov, tako tudi naši osrednji dnevniki Delo, Dnevnik itd. ne morejo zagotoviti tistih informacij, ki bi bile potrebne maloštevilnim bralcem. Tudi »postanim temam«, ki jih ne narekuje aktualen politični položaj, veliki časopisi ne morejo biti naklonjeni in taki tematiki se Novo jutro na stežaj odpira. Ali bo s to svojo namero »lastnik« tega časopisa Ivo Žajdela uspel, je drugo vprašanje.

Novi »tednik« (izide vsakih 14 dni) naj bi bil posvečen medvojnim dogodkom v Sloveniji, torej obdobju okupacije v letih 1941–1945, in povojnim dogodkom, ki jim slede – skratka, neizčrpni tematiki NOB. Ta tema naj bi na željo zdaj vladajočih politikov vsaj začasno zaspala pod »lipo sprave«, toda Žajdela meni, da je to »zarota molka«. Žajdela misli, da je razčiščevanje zadev o naši bližnji preteklosti nujno in slovenski politiki v prid in da zato ne sme ugasniti. Temu mnenju bi lahko bili argumentirano naklonjeni.

Razlogov za to naklonjenost je dvoje: odgovoriti na vprašanje civilizacijske težnje slovenske pretekle politike in na vprašanje vrednot in pridobitev NOB. Oboja vprašanja zahtevajo izčrpen odgovor, ki naj bo posredovan slovenski javnosti, saj hočemo stopiti v krog evropsko civiliziranih narodov. Tudi poudarjanje vrednot in pridobitev NOB mora biti takšno, da bo ustrezalo ušesom Nemcev in Italijanov, katerih podporo bo novonastala slovenska suverena država kar precej potrebovala. Pri tem se moramo zavedati, da stališča bivšega okupatorja in okupiranca niso vedno skladna. S tega vidika je Žajdelovo, »pogrevanje« te teme v Novem jutru dobrodošlo.

JAKA KRALJ
Prijateljeva 1,
Ljubljana

ZAKAJ TAKO

Lepše bi bilo kar po slovensko – Brod na Kolpi

KOČEVJE, 20. marca – Pred Kočevjem in v samem mestu stojijo table, ki usmerjajo potnike proti morju oziroma proti hrvaškemu kraju Brod na Kupi. Nekateri Kočevci menijo, da bi bilo lepše, če bi bilo na tablah zapisano: Brod na Kolpi. To svojo misel utemeljujejo s tem, da je Kolpa mejna reka in zato tudi slovenska pa naj bi bila kot taka tudi zapisana na naših tablah. Tudi na kažipotih za na primer Trst in Dunaj, ne pišemo Trieste oziroma Wien. (Besedilo in slika: Milovan Dimitrić)

V leški Verigi delavci stavkajo

Obljube, da bodo OD za februar dobili 27. marca, delno v bonih, delno v gotovini, jih niso pomirile

LESCE, 20. marca – Ob 6. zjutraj se je v novi kovačnici Verige Lesce začela stavka, ki se je za tem za nekaj časa razširila na ves kolektiv. Osnovni vzrok so bili neizplačani osebni dohodki za februar, delavci pa zahtevajo tudi razbremenitev gospodarstva ter pravičnejšo porazdelitev težav pri izplačevanju OD.

Vršilec dolžnosti direktorja Verige **Miro Ulčar** je 1150-članski kolektiv v ponedeljek obvestil, da denarja za izplačilo osebnih dohodkov ni, da pa ga bo vodstvo skušalo zagotoviti do konca meseca. O tem pa so se včeraj pogovarjali tudi na sestanku izvršnega odbora Svobodnih sindikatov Verige. Po današnji prekinitvi dela se je najprej sestal kolegij, na katerem sta bila tudi predsednik občinskega izvršnega sveta Jože Resman in sekretar občinskega odbora Svobodnih sindikatov Bogo Košnik. Zatem je bil sestanek stavkovnega odbora, na katerem so med drugim zahtevali, da so OD izplačani najpozneje v petek ter v celoti v gotovini. Ob 13.30 je bil sklican zbor delavcev, na katerem je Miro Ulčar, po predhodnem pogovoru s predstavniki LB Gorenjske banke (žiro račun Verige je blokiran), zbranim povedal, da bodo OD izplačali najprej 27. marca in sicer delno v bonih, delno v gotovini. Delavci s takim pojasnilom niso bili zadovoljni, zato so sklenili, da bodo stavko jutri nadaljevali. S stavko, za katero prevzemajo tudi materialno odgovornost, pa želijo občinske in republiške odgovorne strukture opozoriti na nesprejemljiv odnos do gospodarstva, ker delavci dobivajo zajamčene OD z zamudo, delno v bonih, negospodarstvo, ki je odvisno od tega gospodarstva, pa si izplačuje višje OD, redno in brez bonov, vse to bi radi povedali tudi vodilnim ljudem v republiškem sindikatu, v republiških organih za gospodarstvo, medse pa vabijo tudi ministra za industrijo in gradbeništvo.

VLASTA FELC

Iz vrtnarije ljudska kuhinja za reveže

Iz tržiškega občinskega proračuna bodo pomagali ljudem v stiski

TRŽIČ, 20. marca – Nekdanjo vrtnarijo komunalnega podjetja bodo preuredili v delilnico hrane, namenjena pa bo ljudem, ki hrane ne morejo kupiti. Člani tržiške občinske vlade so sklenili, da denar za ureditev prostorov na Trgu svobode v starem tržiškem centru, namenijo iz proračuna.

Postavili bi šest miz, v centru za socialno delo pa bodo določili, kdo bo lahko vsak dan prišel na kosilo. Hrano naj bi predvidoma kupovali in vozili iz kuhinje SGP Tržič ali iz vrtca.

Vse večja kriza bo marsikoga prisilila, da bo obiskoval delilnico hrane. Zdaj ima naročilnice, kot pomoč za preživetje, 14 posameznikov, ki bodo naročilnice lahko vnovčevali v treh prostorih. Gre predvsem za ljudi, ki so alkoholiki in tudi zato nesposobni za delo. Žal pa se tem pridružuje vse več takih, ki ostajajo na cesti brez dela in s praznimi žepi.

M. K.

Vzeto pod prisilo naj vse tudi vrnejo

Kmetje iz Šentjerneja niso zadovoljni samo s takim popravljanjem krivic, ki ga ponuja predlagana zakonodaja

ŠENTJERNEJ, 20. marca – Kmetje iz Šentjerneja in okolice niso zadovoljni z dosedanjim potekom urejanja in odpravljanja krivic, ki so jih doživeli z arondacijami. Zato se je na novomeško občinsko skupščino obrnil delegat SKZ-LS iz Šentjerneja Franc Lenčič, podprli pa so ga še nekateri delegati.

Franc Lenčič pravi: »Z vso odgovornostjo, ki jo imam pred volilci, naprošam delegate naše skupščine, da sklenejo, naj novomeški izvršni svet zahteva od predlagatelja zakona o denacionalizaciji, naj k vsem v osnutku zakona navedenim in negiranim zakonom doda tudi zakon o arondacijah, agrarnih skupnostih – gmajnah (to je k členu 3.) in druge predpise, ki so omogočali odvzem zemlje tudi po letu 1958. Obenem bi morali novomeški izvršni svet in naši republiški poslanci zahtevati od predlagatelja zakona o denacionalizaciji, naj bo zakon nedvoumen, brez alternativ, brez če-jev in predvsem namenjen popravku storjenih krivic.«

Delegat Lenčič tudi predlaga, naj novomeška občinska skupščina razveljavi vse arondacijske odločbe, ki so bile izdelane brez ustrezne arondacijske pogodbe, iz katere bi bilo razvidno, da podpis oškodovanega lastnika ni bil overjen pri sodišču in pogodba ni bila prijavljena pri davčni upravi. Franc Lenčič meni, da lahko novomeška občinska skupščina to stori, saj je naslednica takratne skupščine, in če je takratna skupščina lahko izdajala odločbe o arondaciji, jih lahko sedanja tudi razveljavi.

»Postopek arondacije na Šentjernejskem polju je presegal vse civilizacijske in pravne norme. Če sem prav seznanjen, je to arondacijo – sicer po nalogu takratne ideologije – pravno speljal sedanji javni pravobranilec Miro Lovko, sedanji direktor KZ Krka, ki je dobila zemljišča, pa je bil takrat glavni igralec te ideološke arondacije. Ustrezni strokovnjaki novomeških občinskih upravnih organov naj na podlagi predložene dokumentacije (predložila jo je SKZ-LS podružnica Šentjernej) izdelajo predloge za rešitev tega vprašanja oziroma denacionalizacije arondiranih zemljišč. Osnutek republiškega zakona namreč ne vsebuje veh možnih rešitev.«

V Šentjerneju poudarjajo, da arondacij pri njih v večini primerov niso speljali tako, da bi se oškodovanci z njimi strinjali in da zato na odločbah in na sodišču sploh ni podpisov pravih lastnikov zemlje. Zanje je tudi sklicevanje na ideološko obarvan zakon brezpredmetno. Šentjernejčani že pravijo, da so jim zemljo dejansko nacionalizirali tudi leta 1964, prepričani so, da bi bilo mogoče vse v zvezi z arondacijami urediti že sedaj brez čakanja na kakršenkoli nov zakon. Zemljo naj bi dobili vrnjeno takoj vsi tisti, ki jim je bila arondirana in zanjo niso dobili drugega zemljišča.

MILOVAN DIMITRIĆ

PO SLOVENIJI

Predsednik madžarske Železne županije na obisku v Sloveniji

MURSKA SOBOTA, 20. marca – Predsednik izvršnega sveta sosednje madžarske Železne županije Jula Pustai se je na začetku obiska v Sloveniji popoldne pogovarjal z vodstvom soboške občine in predstavniki madžarske narodnostne skupnosti v Pomurju. Tudi tokrat so govorili o razvijanju dobrih sosedskih odnosov med Železno županijo in Slovenijo, še posebej kar zadeva urejene položaje Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji. Eden od skupnih problemov je prav gotovo odprtje mejnega prehoda z Madžarsko v Martinju na Goriškem. Kljub številnim dogovorom in trdnim obljubam, da ni več nobenih okvir za odprtje prehoda, se morajo porabski Slovenci in prebivalci obmejnih vasi na Goričkem obiskovati prek oddaljenega prehoda Hodoš. Madžarski gost se bo jutri pogovarjal še s predsednikom republiškega predsedstva Milanom Kučanom in predsednikom vlade Lojzetom Peterletom. (I. G.)

Občni zbor članov KZ Šentjur

ŠENTJUR PRI CELJU, 20. marca – V soboto, 23. marca se bodo v Gorici pri Slivnici zbrali na prvem občnem zboru člani Kmetijske zadruge Šentjur. Zadrugo so ustanovili lani junija, vanjo pa je vključenih 420 kmetov, kar je nekaj več kot tretjina vseh kmetov v občini. Ocenili bodo dosedanje delo in sprejeli program dela za letos in prihodnje leto. Po besedah direktorja zadruge Janeza Vertačnika je zadruga poslovala uspešno, tako, da bodo na občnem zboru med drugim odločali tudi o delitvi ustvarjenega dobička. Tega je za skoraj 800.000 dinarjev. Na občnem zboru pa naj bi, tako so napovedali prejšnji teden na občnem zboru šentjurske podružnice SKZ-LS, govorili tudi o dodeljevanju nepovratnih sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje in živine, ki jo pitajo za potrebe občinskih blagovnih rezerv. Govorice o nepravilnostih pri delitvi teh sredstev, kljub javnim pojasnilom odgovornih predstavnikov zadruge, očitno še vedno razdvajajo na občnem zboru članov šentjurske podružnice SKZ–LS. (Mi. K.)

Tržiški zbornik tokrat posvečen komunali

Profesor Edvard Roblek je skozi razvoj komunalne dejavnosti osvetlil 100 let Tržiča

BISTRICA PRI TRŽIČU, 20. marca – V velikem salonu Vile Bistrica so sinoči predstavili šesti snopič tržiškega zbornika. Publikacijo so natisnili v tisoč izvodih, posvečena pa je 30-letnici Komunalnega podjetja Tržič.

Avtor zbornika profesor Edvard A. Roblek je poskušal skozi razvoj komunalnih dejavnosti iz demografskih in socialnih vidikov osvetliti zadnjih sto let tržiške preteklosti. Pri tem si je pomagal z bogatimi viri in pričevanji.

Direktor Komunalnega podjetja **Ladislav Srečnik** pa je številne povabljence obvestil, da so popoldne spustili vodo v cevi sistema, ki so ga gradili zadnja tri leta. To ljudem v tržiški občini zagotavlja, da pipe ne bodo presahnile, več vode pa bodo iz zajetja, ki ga imajo nad Bistrico pri Tržiču, dobivali tudi Kranjčani.

Celotna dela na tej 2770 metrov dolgi trasi so po podatkih Komunalnega podjetja Tržič stala milijon mark.

M. K.

Ukinitev bolnišnice bi bil preboleč »kirurški« poseg

Brežičani trdijo, da za to ni argumentov – Kam z 278 delavci, med katerimi je 24 specialistov in 46 visoko izobraženih

BREŽICE, 20. marca – Nedavna tv vest o zapiranju nekaterih slovenskih zdravstvenih ustanov, med njimi tudi brežiške bolnišnice, je zbudila mnogo nejevolje in razočaranja, ogorčenje pa tudi v stroki, ki zatrjuje, da institucije ni mogoče zapreti brez predhodne temeljite ocene, ogleda in potrebnih analiz. Še več, prepričani so, da z ukinitvijo bolnišnice, ki je po besedah njenega direktorja dr. Petra Zorčiča doslej delovala strokovno in finančno uspešno, ne bi nič prihranili.

»Morebitna ukinitev naše ustanove ob letošnjem polletju bi bil boleč ukrep, ki bi padel ravno v čas, ko še ni rešena ustrezna zakonodaja. Mimo tega smo tudi lani opravili za Slovenijo ves dogovorjeni obseg dela. Sprejeli smo 6.222 bolnikov in v ambulantah opravili 28.770 specialističnih pregledov, za vse skupaj pa dobili dobrih 62 milijonov dinarjev. Če bi jo zdaj ukinili, bi se v naši občini ter celotnem Posavju bistveno znižala kakovost življenja. V celoti bi zavrgli bogastvo, ki je v kadrih, opremi in prostoru, škodo bi utrpeli bolniki z zdravljenjem v oddaljenejših ustanovah. Naj dodam, da zdravstvene problematike ne gre reševati v kabinetih, marveč upoštevati tudi tuje izkušnje. V Skandinaviji, denimo, so prav manjše bolnišnice z 200 ležišči – naša jih ima 170 – najbolj cenjene zaradi neposrednega stika med pacientom ter zdravnikom,« pravi dr. **Peter Zorčič**, prepričan, da bi z večjim prilivom bolnikov iz Krškega in Sevnice, in brez hrvaških, ki so jih že izgubili, v 120 let stari brežiški ustanovi še naprej uspešno gospodarili.

● Morebitna odločitev republiškega sekretariata za zdravstveno in socialno varstvo bi neposredno prizadela 278-članski kolektiv, v katerem je tudi 24 specialistov, 46 oseb z visoko in višjo izobrazbo ter 100 s srednjo. Nemajhna bi bila materialna škoda, kajti občani in prebivalci Posavja so s samoprispevki in večjimi finančnimi deleži prav v zadnjih letih prispevali h gradnji dodatnih bolnišničnih zmogljivosti, družba in posamezniki pa tudi k nakupu dragocene medicinske opreme. V Brežicah se ob vsem tem čudijo, ker jih ministrica dr. Katja Bohova doslej še ni utegnila obiskati, niti se odzvati na prošnjo za obisk posavske delegacije.

»Morda bo zvenelo patetično, toda moram povedati, da je brežiško bolnišnico leta 1872 ustanovil Franc Jožef I., da je preživela dve monarhiji, dve svetovni vojni in tako imenovano boljševistično obdobje. Kljubovala je vsem političnim in gospodarskim nihanjem in prepričan sem, da je sedanji trenutek, na poti v novo družbo napredka in blaginje, najmanj primeren za njeno ukinitev,« je dodal dr. Peter Zorčič.

Sicer pa so o svoji usodi na današnji seji razpravljali tudi člani konference sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Zdravstvenega centra Brežice ter zahtevali izreden sklic ustreznega republiškega sindikata. Predsednik sindikata konference ZC Brežice dr. **Zvonimir Blaževič**, je posebej za Delo poudaril, da bi bila ukinitev domače bolnišnice izredno hud udarec za njene delavce in vse ljudi v že sicer tako prizadetem Posavju, ki bi s tem še bolj postalo nerazviti in zapostavljeni jug republike. Slišati je bilo pomisleke, da gre tudi v tem primeru za politične ukrepe s strankarskim prestižem v ozadju.

VLADO PODGORŠEK

Gradis želi popraviti jelovški most

Zaradi lesenih kock v vozišču je edinstvena zgradba daleč okoli

JELOVEC, 20. marca – Se po 55 letih, kar je bil posebno po načinu gradnje zanimiv železobetonski most v Jelovcu, o katerem smo minuli teden pisali na reportažni strani Dela, bliža koncu svoje agonije? Danes so nas namreč poklicali iz ljubljanskega Gradisa, Šmartinska 154 A, s sporočilom, da so brezplačno pripravljeni obnoviti ta edinstveni most, sporočimo jim naj le imena pristojnih ljudi, ki bi bili pripravljeni sodelovati.

Kot je bilo že zapisano, je most hudo načel zob časa, saj vsaj za povojni čas ni znano, da bi ga kdo kaj vzdrževal. Sedaj je beton marsikje razpokal na nosilnih navpičnih vezeh, železna armatura neovirano rjavi, na sami mostovni plošči pa tudi zamaka, takšna tehnika gradnje, povrhu so na vozišču vgrajene lesene kocke, da konji s tovori lesa na njih niso padali, je po ugotovitvah inž. Tadeja Brateta edinstvena na tem delu ne le Jugoslavije, temveč Evrope.

A. Ž.

Kako zagotoviti razvoj, če je gospodarstvo brez akumulacije?

SDK Novo mesto je novinarjem postregla z lanskimi rezultati dolenjskega gospodarstva – Podjetja živijo »iz rok v usta«

NOVO MESTO, 20. marca – Ob rezultatih lanskega gospodarjenja v dolenjski regiji, ki jih je danes na novinarski konferenci predstavila Služba družbenega knjigovodstva Novo mesto, se bodo morali resno zamislili gospodarstveniki in politiki. Skupni prihodek gospodarstva se je sicer povečal skoraj za 400 odstotkov, materialni stroški pa kar za 447,3 odstotka. Tekoča izguba v lanskem letu je kar za štiriinpolkrat presegla akumulacijo, kar kaže, da gre dolenjsko gospodadarstvo »rakovo pot«. Število zaposlenih se je znižalo za 3,6 odstotka, v regiji ta čas dela 36.579 delavcev.

Kot kažejo lanski rezultati gospodarjenja v dolenjski regiji, gospodarstvo v tem delu Slovenije živi »iz rok v usta«, kar ne velja samo za tistih 66 pravnih oseb, ki so izkazale v zaključnih računih izgubo, ampak tudi za druge, ki sicer niso imele rdečih številk, so pa na robu preživetja.

»Naše gospodarstvo je v hudih škripcih, kar med drugim kaže tudi padec industrijske proizvodnje, lani se je zmanjšala za 7,5 odstotka. Nesreča je tudi v tem, da ni denarja za posodobitev proizvodnje in odpiranje novih delovnih mest. To pa pomeni nazadovanje, ki ga ne more prenesti nobeno gospodarstvo. Dolenjsko gospodarstvo močno duši nelikvidnost, saj je lani decembra imelo blokirane žiro račune kar 51 pravnih oseb, nič boljše pa ni letos,« je na novinarski konferenci dejal dolenjski gospodarstvenik **Lojze Padovan.**

Dolenjsko gospodarstvo, ki je še vedno precej izvozno usmerjeno in ima 12 odstotkov celotnega slovenskega izvoza, je lani plačalo ceho za precenjeni dinar. Gospodarstveniki so izračunali, da gospodarstvo, ki ima 400 milijonov dolarjev letne menjave s tujino, ne bi smelo biti na »beraški palici«, pa je, zaradi nerazumljive politike zvezne vlade.

SLAVKO DOKL

Dražji tehnični pregledi

JESENICE – Jeseniški izvršni svet je sprejel predlog Integrala Jesenice za 32-odstotno podražitev tehničnih pregledov motornih in priklopnih vozil. Tehnični pregled po novem za osebni avto stane 214 din. (V. F.)

Poslanska pisarna SDP

RADOVLJICA – Delati je začela poslanska pisarna Stranke demokratične prenove Radovljica v prostorih stranke na Gorenjski cesti v Radovljici. Pisarna bo odprta vsako sredo od 16. do 18. ure (Telefon 75-179 in 75-324), če bo potrebno, bodo njeno delo še razširili (V. F.)

Oddaja starega telefonskega imenika ne bo pocenila novega

Pošta: »S starimi imeniki je veliko dela, stroškov in težav – V ceno 300 dinarjev vključen tudi dodatek, ki bo izšel avgusta«

LJUBLJANA, 20. marca – Ob izidu novega telefonskega imenika je pošta nekaj let »jemala v račun« oddajo starega imenika, ko je telefonski naročnik kupil novega. Kako pa bo letos s to zamenjavo?

Pri Združenih ptt organizacijah Slovenije so se odločili, da letos te zamenjave ne bodo »prakticirali«. Razlog za to je, da so imeli s starimi telefonskimi imeniki zelo veliko dela, težav in tudi dodatnih stroškov. V papirnico je treba namreč oddati »goli« papir, kar pomeni, da so morali na pošti vsem starim imenikom potrgati platnice, poskrbeti za prevzem in prevoz. Ker pa stari imeniki tako ali tako na koncu pridejo v star papir, so se letos temu dodatnemu delu odrekli.

Miloš Mitić, predsednik poslovnega odbora Združenih ptt organizacij Slovenije je povedal, da bodo na poštnih enotah, kjer bodo telefonski naročniki prevzemali nove imenike, sicer pripravljeni vzeti stare, vendar brez denarnega nadomestila.

Letos je v novi telefonski imenik vnešenih kar 150 tisoč sprememb, to pa pomeni, da bodo telefonski naročniki brez novega imenika le težko »shajali«. Prevzemanje starega imenika v minulih letih je imelo namreč poleg zagotovitve starega papirja za papirnico še en namen: da bi nove imenike kupilo čim več telefonskih naročnikov. Več imenikov pri naročnikih namreč obenem pomeni manjšo obremenitev informacij na poštnih telefonskih centralah.

Poleg tega na pošti menijo, da je novi telefonski imenik, ki so ga morali izdati letos v dveh zvezkih, dovolj poceni, da ga bo lahko kupila večina naročnikov. V sedanjo ceno 300 dinarjev je vključeno tudi že plačilo dodatka, ki bo zaradi številnih sprememb v naslednjih mesecih izšel avgusta oziroma v začetku septembra letos.

MOJCA KAUČIČ

Dolenjske Toplice vabijo v prvi slovenski tabor mladih

Zveza prijateljev mladine, ki je prevzela nekdanji prostor pionirskega tabora, pripravlja poceni in dostopne počitnice

DOLENJSKE TOPLICE, 20. marca – Tu so pred leti nameravali zgraditi dom slovenskih pionirjev. Zaradi nesposobnosti gradbenega odbora niso prišli dlje kot do temeljnega kamna, oziroma do večjega in urejenega tabornega prostora, kjer je dolga leta domoval jugoslovanski pionirski tabor Sutjeska.

Zveza prijateljev mladine Novo mesto, ki je lani prevzela objekt, namerava zdaj odpreti prvi slovenski tabor mladih.

»Od maja do oktobra bodo ‚odprta vrata' našega tabora, ki bo na voljo organiziranim skupinam mladih. Bivanje bomo omogočili pod šotori, prehrano v bližnji osnovni šoli, vse drugo pa je tako in tako na voljo v bližnji in daljni okolici Dolenjskih Toplic«, je dejal sekretar občinske zveze prijateljev mladine Novo mesto Janez Pavlin.

Mladi, ki se bodo odločili za nekajdnevno bivanje v Dolenjskih Toplicah, bodo imeli velike možnosti za razvedrilo. Čeprav se turizmu zaradi gospodarske in politične krize pri nas pišejo slabi časi, so vodilni ljudje v Zvezi prijateljev mladine prepričani, da ne bodo ostali brez odmeva: Dolenjske Toplice z okolico so zanimive že zaradi narave same, zanimive pa bodo tudi zaradi tega, ker tu mladim ne bo treba preveč globoko seči v žep. Cene zanje bodo primerne in vabljive.

SLAVKO DOKL

Belt išče naročila

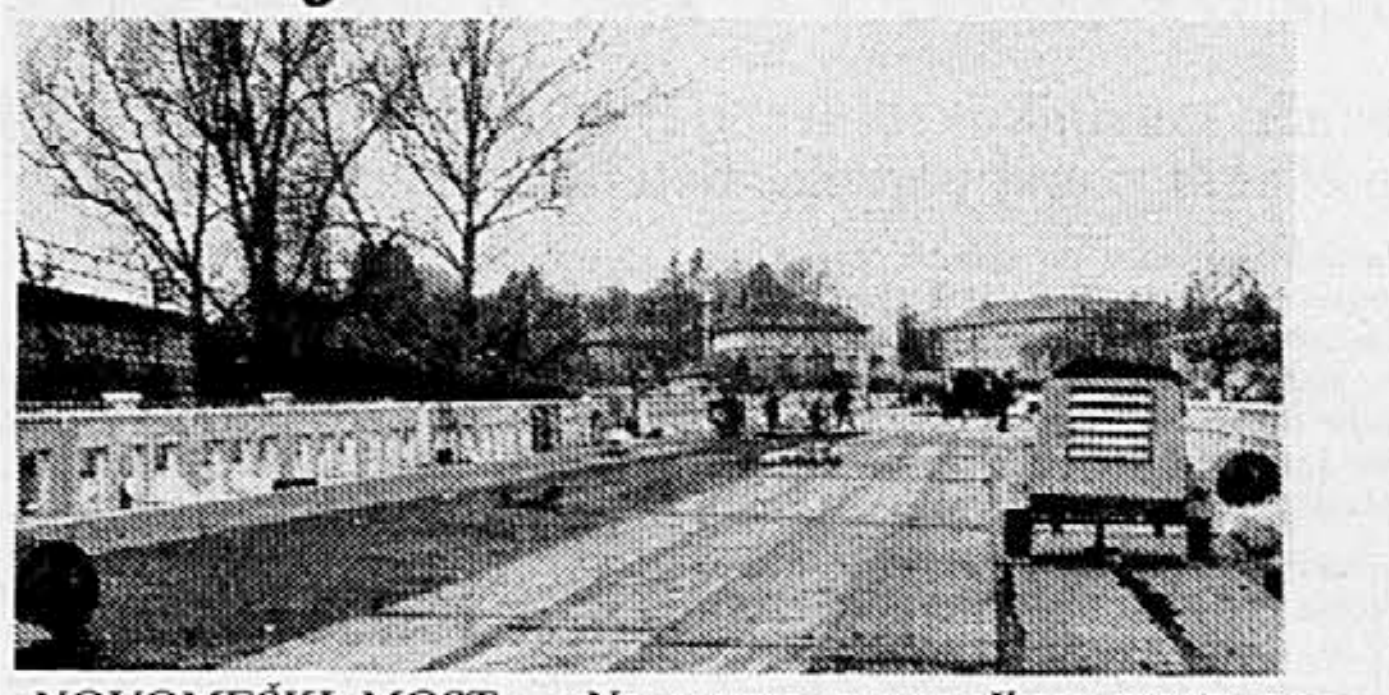
ČRNOMELJ – Črnomaljski Belt ima letos težave z naročili, saj nima zasedenih vseh proizvodnih zmogljivosti. Zato so nekaj časa morali nekateri delavci te tovarne (predvsem livarne) čakati na delo doma.

Beltove zmogljivosti so 19.000 ton ulitkov na leto. Zdaj imajo že sklenjene pogodbe za 15.000 ton, kar pomeni, da so zasedli približno 70 odstotkov zmogljivosti tovarne.

Naročila bi sicer lahko dobili doma, vendar je to prehudo tveganje zaradi plačilne nesposobnosti naročnikov. Zato skušajo dobiti čim več naročil iz tujine. (M. D.)

DELO plus

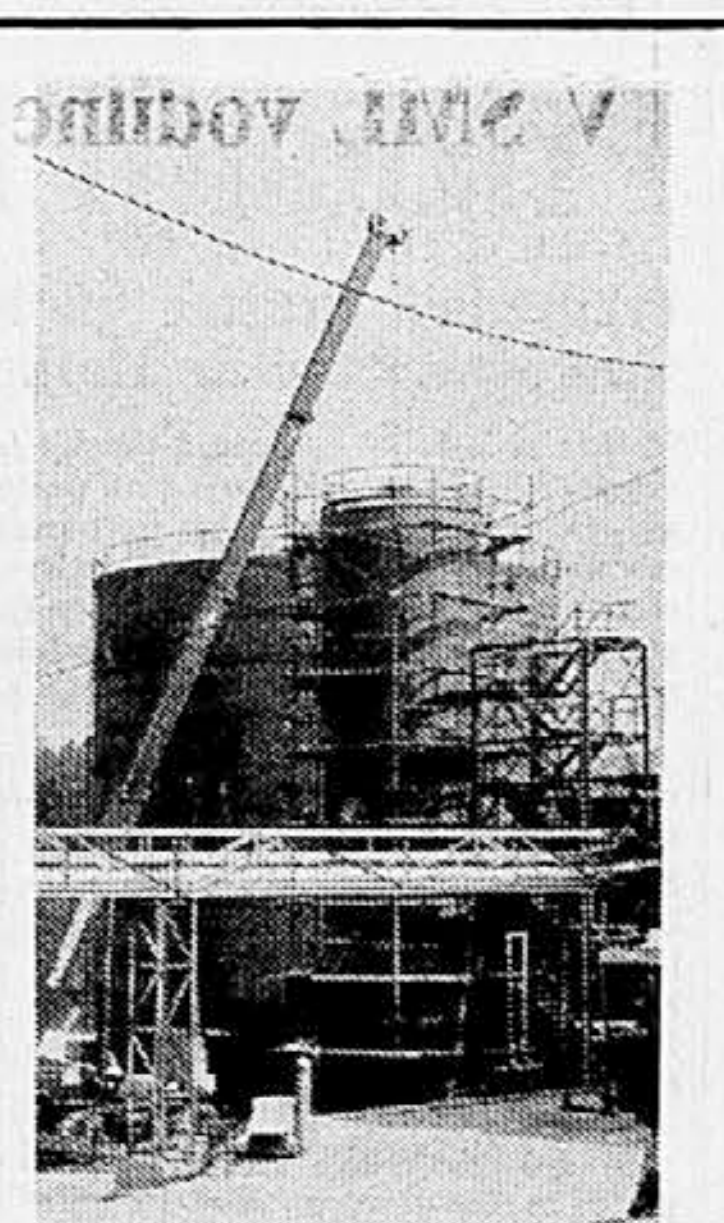
Dolenjska infrastruktura

NOVOMEŠKI MOST – Na novem novomeškem mostu na Loki te dni polagajo asfaltno prevleko. Most bo kmalu gotov, to pa ne moremo trditi za priključne ceste.

AVTOBUSNA POSTAJA – Čeprav je bilo na račun nove novomeške avtobusne postaje v Kandiji zlasti med gradnjo veliko kritičnih pripomb, so se ji, kot kaže, Novomešačni le privadili. Postaja bo zaživela, ko bodo odprli most na Loki.

KRKINA ČISTILNA NAPRAVA – Graditev Krkine čistilne naprave v Ločni za nekaj mesecev kasni, vendar zamuda pri delih ni takšna, da ne bi do jeseni pričela delovati ena največjih industrijskih čistilnih naprav v Sloveniji. Na sliki: čistilni stolpi Krkine čistilne naprave, ki jih montirajo delavci mariborske Hidromontaže.

ASFALT NA LOKALNI CESTI – Pred dnevi so delavci novomeškega cestnega podjetja položili asfaltno prevleko na kilometer dolgem cestnem odseku lokalne ceste Pogance – Stranska vas, ki jim je lani ostal nedokončan. Denar za rekonstrukcijo je prispevala KS Birčna vas, pomagala pa je tudi novomeška občina. Direktor novomeškega cestnega podjetja Franc Gole je dejal, da cestarji nimajo veliko dela, ker pač še niso sprejeti občinski proračuni. Morda ga bo po sprejetju proračunov kaj več?

ZA BOLJŠO OSKRBO Z ELEKTRIKO – Dolenjski in Beli krajini se obeta boljša in zanesljivejša preskrba z električnim tokom, seveda šele tedaj, ko bo nared daljnovod Brestanica–Novo mesto, ki ga gradijo. V celotni projekt modernizacije dolenjskega elektroomrežja sodi tudi gradnja nove razdelilne transformatorske postaje na Hudem pri Novem mestu.

Vse fotografije: Slavko Dokl

PISMA BRALCEV

Pretiravanje v napačno smer

Z veliko radostjo sem dočakala spremembe v naši Sloveniji. Vse življenje sem poslušala naše medije in brala časopise z vednostjo, da je v informacijah vse polno laži in zavajanja. Vse je bilo prirejeno resnici ljudi, ki so bili znani, ali pa tudi ne. Tako kot zaključni račun v moji firmi ni bil odraz stanja, ampak več ali manj goljufija, so bile tudi javno objavljene le polresnice in laži. Mene je to spravljalo v jezo in ravnodušnost. Večino ljudi je zanimala le plača in kako jo bomo skrajno ekonomično uporabili. Po letu 1975, ko se je politika spustila v reorganizacijo gospodarstva, sem opazovala, da vse dejavnosti iz leta v leto vodenijo, ljudje so bili čedalje bolj brez volje, v proizvodnji je bilo vse manj dela, ker so se ustavile investicije, izvoz pa je uspel le bolj prizadevnim in delovnim firmam, ki imajo srečo, da jih vodijo pravi ljudje. Vendar so ljudje povsod prejemali plačo, ker se je z zadolževanjem preusmerjal denar od pridnih k lenim. Leta 1989 je v teh firmah, ki so praviloma velike, počilo. Ni se dalo več najeti denarja za plače. Stvar je prišla do konca. Veliko firm ni imelo ali nima prav nič več svojega. Vse je last banke ali drugih upnikov. Ljudje so s svojo plačo pojedli tudi svoje orodje, s katerim so delali, in svoj stol, na katerem so sedeli. Konec leta 1989 so zaživeli stečaji. Potihoma in sramežljivo, skoraj neopazno so delavce vseh profilov začeli pošiljati na zavod za zaposlovanje. Radio, TV in časopisi so temu posvečali bore malo časa in prostora, ne tako, kot je to danes, današnja opozicija o tem ni govorila, verjetno je šepetala in dobro vedela, kaj se bo v bližnji prihodnosti zgodilo. Delavci iz firm v stečaju niso imeli nikakršnih pravic. V začetku so vodilni še govoričili nekaj o pravicah, ko pa so ugotovili, da so ostali sami, da so jih politiki zapustili, so panično začeli skrbeti le zase, odpirati so začeli zasebna podjetja doma ali v Avstriji. Nekaj se jih je znašlo tudi na zavodu za zaposlovanje, kjer so večinoma vzeli kapitalizacijo (dohodek 24 mesecev vnaprej) in se prek vseh mogočih zvez zaposlili v drugih firmah. V glavnem pa so se vsi vodilni spravili na varno, saj imajo veliko znancev, ker so na vseh vodilnih mestih še danes njihovi kolegi komunisti, s knjižico ali brez nje. Torej gospodarstvo je v zadnjih desetih letih skoraj povsem ohromelo, vsaka nova jugoreforma je ohromila dodaten del.

Danes je v kolapsu, pravi dr. Bajt, zakaj, je tudi povedal, in to je edina resnica. Torej nam je komunistični sistem 45 let gospodaril tako, da je uničeno gospodarstvo. Ljudje smo premalo samoiniciativni, imamo premalo poslovnega znanja, tehnično smo zaostala dežela, ekonomsko na psu, ekološko zanemarjena in še veliko bi se dalo našteti, ampak dovolil nam je, da smo prišli do demokracije. In kako najbolj občutimo, da jo imamo, spet ko poslušamo in beremo. Danes namreč poslušamo najostrejše kritike in zmerjanje oblasti in ljudi, ki so tam. To, kar smo verjetno pogrešali 45 let. V časopisih polivajo gnojnico po izvoljenih Slovencih neprimerno bolj kot po tatu in goljufu, kot je Grubelič. Sprašujem se, ali so novinarji odprli svoja srca, polna gneva, zato, ker so morali 45 let pisati le laži. Mislim, da je to pretiravanje v napačno smer. Tega si kot bralka ali poslušalka ne želim. Želim le informacijo brez usmerjanja, novinar ima lahko svoje mnenje, tako kot jaz, a vsiljevala ga ne bova. Osebno menim, da je veliko preveč informacij o tem, kaj delajo in mislijo prenovitelji, ki so zapoznelo tako zelo pametni. Tako kot oni so zelo aktivni tudi njihovi somišljeniki, kar jim ne zamerim, toda informacije o delu strank naj bodo proporcionalne. Hudo je, da so spet glasni tisti, ki smo jih siti gledati in poslušati. Poglejte, Slovenci, kako so pogumni prenovitelji, kritizirajo in zmerjajo vsevprek, pripovedujejo, kako je treba gospodariti, kakšno kulturo najbolj potrebujemo, skratka, v javnosti imajo glavno besedo, pa še sram jih ni. Nekaj bom rekla tudi o liberalnih demokratih. Močno so me razočarali. Bili so mi simpatični in menila sem, da so precej pospešili prihod demokracije. Vendar so me v teh desetih mesecih prepričali, da imajo prave sovražnike na oblasti šele sedaj, da je bilo tisto prej le igra. Obrazi teh mladih mož so sovražni, zeleni, zagrenjeni, besede strupene. Iščejo poceni publiciteto in popularnost s predlogi, ki nimajo teže. Težko bom še enkrat volila stranko, ki jo vodijo ljudje, ki se obnašajo kot užaljeni in trmoglavi otroci.

ANA CIUHA
Šujica 68,
Dobrova pri Ljubljani

Tržno gospodarstvo

Veliko smo pričakovali od takega gospodarstva, toda vse kaže, da je bilo pričakovanje in veselje le prenagljeno. Kaj boste rekli o primeru, ki se je pripetil v teh dneh v naši deželi Sloveniji? Kmetovalka je v trgovini Cerjak v Bukovšku pri Brežicah kupila traktor z močjo 30 KM. Stal naj bi 82.000 konv. dinarjev. Kmetovalka je sklenila, da ga bo kupila. Toda v enem tednu, preden ga je prevzela, se je cena petkrat spremenila, tako da je na koncu pristala pri 97000 konv. dinarjih. Ko se je pozanimala v tovarni v Bjelovaru, je zvedela da je cena traktorjev, postavljenih na trg, okroglih 82.000 dinarjev. Torej toliko, kot je bilo prvotno rečeno. Kako se je potem mogla cena v enem tednu tolikokrat zvišati? Višek nesramnosti pa je, da je morala takoj poklicati servis za popravilo traktorjev, ker veliko ni bilo v redu, med drugim tudi luči niso gorele. Kako je mogoče takšne izdelke prodajati in še povrhu na tak način? Upravičeno se zgražamo nad takim početjem, saj kmetovalci tudi ne pobirajo ravno denarja po njivah. Tako poslovanje je res za človeka ponižujoče in nekateri bogatijo sedaj še veliko bolj, kot je to bilo doslej mogoče. Hvala lepa za tako tržno gospodarstvo, zakaj lepše prihodnosti nam že ne bo prineslo!

VILKO ŠOLINC,
Hribček 7,
Bizeljsko

Quo vadis, Slovenija?

Ko takole prebiram v pismih bralcev članke dopisnikov vseh barv in političnih prepričanj, mi postane slabo. Vedno in povsod ta naša odcepitev (razdružitev); maratonsko sprejemanje nove republiške ustave; o slovenski zastavi in simbolu na njej; o spravi med borci NOV in nekdanjo belo gardo, o povojnih zločinih komunistov, stečajih, davkih, pokojninah in vedno večji brezposelnosti.

So pač drugačni časi. Zdaj vlada druga generacija. Ta, ki ni izkusila surovosti vojne. Že svoj začetek vladanja je zastavila napak. Namesto na ureditev gospodarstva se je vrgla na politiziranje in utrjevanje svoje oblasti. Rezultati so tu. Gospodarstvo na kolenih, delavci na cesti, mi pa se gremo razdruževanje od Jugoslavije, kot da nas mati Evropa čaka odprtih rok, kjer nam bosta tekla med in mleko. S to nesrečno spravo so nam naredili še večje zdrahe, ki jim ni konca ne kraja. Nisem proti spravi. Tudi sam sem bil v NOV, vendar se nisem šel revolucije, ker o komunizmu takrat še pojma nisem imel. Vendar ta polemika v dnevnem časopisju med Barago in Žajdelo na eno strani ter Strletom na drugi ne pelje nikamor. Naj se to obtoževanje že enkrat konča, da Slovenci zaživimo že enkrat složni, v svoji državi in po svetu. Vrh vodstva NOB se je res lahko šel revolucijo in naš boj za osvoboditev Slovenije izkoristil za svoje mračne cilje. Za povojni pokol vojnih ujetnikov pa ni pošteno kriviti kar vseh od kraja. To obsojam. Takrat je bil pač surov čas. Tudi sam sem na svoji koži izkusil vso surovost svojih nekdanjih »tovarišev« soborcev, ko so me obtožili provokatorstva, in me imeli šest mesecev na Miklošičevi v Ljubljani. Kaj je bilo takrat tam, morda veste.

Naša vlada naj se zaveda, da je samo v gospodarstvu naša rešitev. Ko pa bo vreča enkrat polna in bo ljudstvo sito, tudi problemov ne bo. Te vreče pa nam tudi »mati Evropa« ne bo napolnila zastonj.

FRANC TERAN,
Kidričeva 55,
Velenje

Še enkrat Obveščanje javnosti naj bo objektivno

V Delu je bil 19. marca med pismi bralcev objavljen protest mladih krščanskih demokratov Maribora zaradi mojega »tendencioznega in neresničnega prikazovanja razmer na mariborski univerzi«. Kot pravijo, jim ni jasno, od kod podatki o velikem deležu mariborskih študentskih poslancev in (v času mojega pisanja) začasnega študentskega vodstva iz vrst SKD. Skušajo me presenetiti s podatkom, da je le en njihov član v omenjenih organih Zveze študentov Maribor.

Tako torej, gospodje iz SKD. O vaših dobrih namenih ne kaže dvomiti, zato sem se že začela kesati, da sem nasedla zlobnemu natolcevanju mariborskih študentov – navsezadnje so pred enostrankarsko prevlado vodstva mariborskih študentov svarili celo na predvolilnih letakih. Zgrožena sem tudi ugotovila, da so jim nasedli še nekateri novinarski kolegi... Ostanki boljševizma v novinarskih vrstah torej še kar ostajajo.

Toda, glej ga, zlomka! Na zadnjem zasedanju mariborske občinske skupščine je krščanski demokrat Zdravko Luketič, govoreč o teh očitkih, izjavil: »Vsekakor krščanski demokrati podpiramo tudi nestrankarsko dejavnost naših članov na univerzi, kjer imamo dva člana v parlamentu in po zadnjih volitvah štiri v izvršnem svetu študentske organizacije.« Kako je zdaj s tem: najprej je uradno priznan en član, zdaj že šest, jutri jih bo mogoče dvajset. Toda ob vsem skupaj se strankarskega enoumja pač ni bati, saj Luketič modro pravi, da neaktivnost drugih strank »ne more priti na ramena mladih krščanskih demokratov Maribora«. Prav gotovo ne – bili so dovolj aktivni.

JASNA KONTLER-VENTURINI

»Novo jutro«

Ni namen tega sestavka reklamirati novi drobceni »časopis« Novo jutro, ampak opozoriti bralce na pojav v naši publicistiki, ki je analogen vračanju k malim zasebnim podjetjem v gospodarstvu. Kakor ne morejo velika podjetja s svojimi množičnimi proizvodi zadovoljiti specifičnih potreb porabnikov, tako tudi naši osrednji dnevniki Delo, Dnevnik itd. ne morejo zagotoviti tistih informacij, ki bi bile potrebne malo številnim bralcem. Tudi »postanim temam«, ki jih ne narekuje aktualen politični položaj, veliki časopisi ne morejo biti naklonjeni in taki tematiki se Novo jutro na stežaj odpira. Ali bo s to svojo namero »lastnik« tega časopisa Ivo Žajdela uspel, je drugo vprašanje.

Novi »tednik« (izide vsakih 14 dni) naj bi bil posvečen medvojnim dogodkom v Sloveniji, torej obdobju okupacije v letih 1941–1945, in povojnim dogodkom, ki jim slede – skratka, neizčrpni tematiki NOB. Ta tema naj bi na željo zdaj vladajočih politikov vsaj začasno zaspala pod »lipo sprave«, toda Žajdela meni, da je to »zarota molka«. Žajdela misli, da je razčiščevanje zadev o naši bližnji preteklosti nujno in slovenski politiki v prid in da zato ne sme ugasniti. Temu mnenju bi lahko bili argumentirano naklonjeni.

Razlogov za to naklonjenost je dvoje: odgovoriti na vprašanje civilizacijske težnje slovenske pretekle politike in na vprašanje vrednot in pridobitev NOB. Oboja vprašanja zahtevajo izčrpen odgovor, ki naj bo posredovan slovenski javnosti, saj hočemo stopiti v krog evropsko civiliziranih narodov. Tudi poudarjanje vrednot in pridobitev NOB mora biti takšno, da bo ustrezalo ušesom Nemcev in Italijanov, katerih podporo bo novonastala slovenska suverena država kar precej potrebovala. Pri tem se moramo zavedati, da stališča bivšega okupatorja in okupiranca niso vedno skladna. S tega vidika je Žajdelovo, »pogrevanje« te teme v Novem jutru dobrodošlo.

JAKA KRALJ
Prijateljeva 1,
Ljubljana

Če bo denar, bodo sežansko obvoznico gradili že jeseni

Tudi gradbišči na cestnih odsekih Čebulovica–Divača in Divača–Dane bodo odprli šele tedaj, ko bodo zanju zagotovljena tuja posojila

SEŽANA, 19. marca – Odsek avtoceste Razdrto-Fernetiči med Razdrtim in Čebulovico, kjer so gradbišče odprli že pred tremi meseci, bo zgrajen v roku, torej do 15. decembra prihodnje leto. Kot je danes na zasedanju sežanske skupščine povedal predstavnik republiške uprave za ceste Miran Marussig, je na podlagi italijanskega komercialnega posojila mešani tržaški firmi Adria oddana tudi gradnja 540 metrov dolgega viadukta pri Danah.

Četudi je že nekaj časa izdana lokacijska odločba za vso traso avtoceste od Razdrtega do meje, je za omenjenima odsekoma najbliže uresničitvi še sežanska obvoznica. Če bo posojilna pogodba podpisana tako, kot načrtujejo, bodo tudi pri Sežani lahko začeli s polno paro delati že letos jeseni. Ne glede na omenjeno posojilo pa bi Kraški zidar s pripravljalnimi deli za obvoznico lahko začel že pred poletjem, če bodo seveda za to v republiškem proračunu zagotovili denar. Kdaj bodo lahko odprli gradbišče na odsekih Čebulovica–Divača in Divača– Dane, ne bo znano vse dotlej, dokler tudi za ta dva dela ne bodo zagotovili vsega tujega in domačega denarja. Računajo predvsem na posojila Evropske investicijske banke ter na obljubljenih 94 milijard lir italijanskega državnega posojila. O njem – pa tudi o koncesijah zanj – se bodo naši in italijanski predstavniki še ta petek ponovno pogovarjali v Ljubljani.

Sežančani so Marussigu postavili nekaj kritičnih vprašanj v zvezi z zaščito okolja ter možnimi spremembami lokacijske dokumentacije. Skupščina je pri tem vztrajala, da investitor spoštuje dogovorjeno traso ter za vsako, tudi najmanjšo, spremembo lokacijske dokumentacije dobi soglasje občine in prizadetih prebivalcev.

Miran Marussig je povedal, da je na trasi proti Novi Gorici z Adrio že sklenjena pogodba za gradnjo sedmih viaduktov med Razdrtim in Podnanosom, medtem ko za ostala dela na tem odseku še niso uspeli zapreti finančne konstrukcije. Slabše pa so možnosti za gradnjo avtoceste od Kozine do Rupe, saj ta odsek, kljub temu da so zanj idejni projekti že pripravljeni, ni v prednostnem programu.

JANEZ ODAR

Rockovski koncert v Študentskem naselju

LJUBLJANA, 20. marca – V petek, 22. marca, bo v študentski menzi v Rožni dolini v Ljubljani koncert, na katerem bosta nastopili skupini Macho iz Maribora in Dürsy Bürsy iz Ljubljane. Koncert s plesom bo trajal od 20. do 1. ure prihodnjega dne. Čisti dohodek od prireditve bo namenjen za delovanje Slovenske zveze za svetovno demokracijo. J. P.

Nevarna peš pot ogroža življenje ljudi

Dograditev pločnika na cesti Il. Bistrica–Koseze bi bila več kot potrebna

ILIRSKA BISTRICA, 20. marca – Čeprav je na magistralni cesti med Ilirsko Bistrico in Kosezami umrlo in bilo poškodovanih že precej pešcev, kljub številnim opozorilom pločnik na tem odseku še vedno ni zgrajen. Ureditev varne poti za pešce med obema naseljema je po mnenju odbornika Leopolda Puglja nujna tudi zato, ker zaradi gradnje novih hiš magistralna cesta vse bolj postaja tudi vaška ulica.

»Glede na število pešcev, gostoto motornega prometa in neurejenost ceste se vsak dan bojim, kdaj bom zvedel za novo nesrečo,« opozarja Pugelj. »Skrajni čas je, da nadaljujemo že pred petimi leti dogovorjeno gradnjo pločnika, ki smo jo lani prekinili zaradi izteka samoprispevka in ukinitve sisa«.

Čeprav se s temi ugotovitvami in zahtevami strinja tudi občinska uprava, zaradi pomanjkanja denarja ta čas če ni znano, kdaj bodo lahko nadaljevali gradnjo pločnika, zanj bi bili nedvomno pripravljeni nekaj prispevati tudi obe KS in okoliški prebivalci. J. O.

Veliko potreb in želja, pa vse premalo denarja zanje

Novogoriški občinski proračun naj bi bil približno pol milijarde dinarjev – Odborniki so imeli k osnutku obilo pripomb – Kdo bo dal za kmetijstvo

NOVA GORICA, 20. marca – Po skoraj štiriurni razpravi o osnutku občinskega proračuna je na zasedanju novogoriške skupščine predsednik izvršnega sveta Črtomir Špacapan, potem ko je poudaril najpomembnejše pripombe in predloge iz razprave, opozoril, da bo proračun gotovo v globalu ostal enak. Za proračun bo zbranega prej manj kot več denarja .

Za financiranje javne porabe naj bi v občini namenili 498,9 milijona dinarjev, od tega nekaj več kot 422 milijonov za tekoče proračunske obveznosti, 76,5 milijona pa za naložbe. Občinski proračun naj bi torej »porabil« okrog 22 odstotkov ocenjenega lanskega družbenega proizvoda občine. Številka je velika za gospodarstvo, ki mora, kot je v razpravi povedala Aleksandra Kokelj iz zbora združenega dela, k občinski obremenitvi prišteti še republiške prispevke. Opozorila je na nenehno ponavljajočo se napačno usmeritev v razmišljanju o družbenem proizvodu in njegovi obremenitvi, namreč, da mora biti poraba manjša, da bi razbremenili družbeni proizvod. Razmišljati pa bi morali, kako povečati družbeni proizvod, da bi lahko povečali proračun. Bilo pa jih je med razpravljalci veliko, ki so ugotavljali, da je v proračunu preveč oklešćen del, namenjen posameznim družbenim dejavnostim, komunalni infrastrukturi v krajevnih skupnostih, predvsem za ceste, telefonsko omrežje in podobno. Za vzdrževanje dela v osnovnih šolah v občini so s proračunom zagotovili poldrug milijon dinarjev, potrebovali pa bi 25 milijonov dinarjev, je povedal občinski sekretar za družbene dejavnosti Štefan Krapše. Nezadovoljni z načrtovanim deležem iz občinskega proračuna so bili odborniki iz kulturnih ustanov, s področja tehnične kulture, iz vrst športnikov, predstavniki humanitarnih društev, ki so kot gostje sodelovali v skupščinski razpravi in številni drugi.

● Borut Bašin je v imenu Liberalno-demokratske stranke zahteval večji delež v proračunu za spodbujanje gospodarskega razvoja. Izvršni svet novogoriške skupščine je namreč kljub ukinitvi občinskih virov in odslej republiškega financiranja tako imenovanih intervencij v gospodarstvu za razvoj kmetijstva in za pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva (podjetništva) s proračunskimi sredstvi zagotovil 8 milijonov dinarjev. Zahtevo za povečanje tega deleža pa je Borut Bašin utemeljil z vprašanjem: »Kje so zagotovila, da bo iz republike res prišel denar za novogoriško kmetijstvo in drobno gospodarstvo?«

SLAVICA CRNICA

PO SLOVENIJI

Predsednik madžarske Železne županije na obisku v Sloveniji

MURSKA SOBOTA, 20. marca – Predsednik izvršnega sveta sosednje madžarske Železne županije Jula Pustai se je na začetku obiska v Sloveniji popoldne pogovarjal z vodstvom soboške občine in predstavniki madžarske narodnostne skupnosti v Pomurju. Tudi tokrat so govorili o razvijanju dobrih sosedskih odnosov med Železno županijo in Slovenijo, še posebej kar zadeva urejene položaje Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji. Eden od skupnih problemov je prav gotovo odprtje mejnega prehoda z Madžarsko v Martinju na Goriškem. Kljub številnim dogovorom in trdnim obljubam, da ni več nobenih okvir za odprtje prehoda, se morajo porabski Slovenci in prebivalci obmejnih vasi na Goričkem obiskovati prek oddaljenega prehoda Hodoš. Madžarski gost se bo jutri pogovarjal še s predsednikom republiškega predsedstva Milanom Kučanom in predsednikom vlade Lojzetom Peterletom. (I. G.)

Občni zbor članov KZ Šentjur

ŠENTJUR PRI CELJU, 20. marca – V soboto, 23. marca se bodo v Gorici pri Slivnici zbrali na prvem občnem zboru člani Kmetijske zadruge Šentjur. Zadrugo so ustanovili lani junija, vanjo pa je vključenih 420 kmetov, kar je nekaj več kot tretjina vseh kmetov v občini. Ocenili bodo dosedanje delo in sprejeli program dela za letos in prihodnje leto. Po besedah direktorja zadruge Janeza Vertačnika je zadruga poslovala uspešno, tako, da bodo na občnem zboru med drugim odločali tudi o delitvi ustvarjenega dobička. Tega je za skoraj 800.000 dinarjev. Na občnem zboru pa naj bi, tako so napovedali prejšnji teden na občnem zboru šentjurske podružnice SKZ-LS, govorili tudi o dodeljevanju nepovratnih sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje in živine, ki jo pitajo za potrebe občinskih blagovnih rezerv. Govorice o nepravilnostih pri delitvi teh sredstev, kljub javnim pojasnilom odgovornih predstavnikov zadruge, očitno še vedno razdvajajo na občnem zboru članov šentjurske podružnice SKZ–LS. (Mi. K.)

ŠE ENKRAT O SEŽANSKIH ČENČAH

Bogdan Fon: gre za politične igre, ki koristijo scenaristom

Val govoric o domnevnih verjetnih in neverjetnih grehih nekdanjega predsednika občinskega izvršnega sveta Bogdana Fona je zadel tudi sežansko skupščino. Vročo temo je med obravnavo odloka o zaključnem računu občinskega proračuna načel poslanec SKZ-LS Benjamin Jogan. Isti poslanec je hkrati spraševal tudi o smiselnosti in ekonomski upravičenosti za mlade upokojence ugodnih predčasnih upokojitev upravnih delavcev. Z njimi je sežanski IS na kratko izpolnil obljubo o zmanjševanju števila občinskih uslužbencev.

Še bolj neposredno in provokativno pa je bilo vprašanje o Bogdanu Fonu: Ali je res, da je donedavni predsednik sežanske vlade dobil nekaj sto tisoč dinarjev odpravnine in kolikšen je bil v resnici ta znesek. Pristojni funkcionarji, ki jih je podprl tudi župan Ivan Vodopivec, so se nekaj časa izmikali konkretnemu odgovoru s pojasnilom, da so natančni zneski plač uradna tajnost in da v primeru Bogdana Fona ni bilo nobenih nepravilnosti. Ob odhodu s funkcije je namreč dobil le toliko, kolikor mu pripada po zakonu, torej trimesečni osebni dohodek. To pravico sta izkoristila še prejšnji podpredsednik IS in predstojnik občinske finančne uprave. Po vztrajnih zahtevah odbornikov pa so končno postregli tudi s konkretno številko: Fonova odpravnina je skupaj znašala natanko 59.022 dinarjev.

Vendar poslancev tudi ta odgovor ni zadovoljil. Hoteli so priti do dna namigom iz, kot je nekdo duhovito dejal, »kluba opravljivcev«, da se je Fon po odhodu z občine za nekaj dni zaposlil na Zavodu za prosto cono. Tam naj bi kmalu postal »presežek delovne sile«, tako da je svoj novi položaj lahko takoj vnovčil z odpravnino v višini dveletnega zaslužka. To naj bi mu prineslo nekaj sto tisočakov. Ker na ta vprašanja občinski možje razumljivo niso mogli odgovoriti, ga je Bogdanu Fonu postavilo Delo. Odgovor je jedrnat: »Že bežen pogled v mojo delovno knjižico pove, da po odhodu z občine nisem bil zaposlen nikjer drugje kot v moji sedanji službi. Zato razumljivo nisem dobil niti dinarja odpravnine več, kot mi pripada po zakonu. S to vsoto pa so bili seznanjeni tudi odborniki. Vsa namigovanja, ki se zadnje čase širijo o meni, so del umazane politične igre, s katero se želijo okoristiti tisti, ki jo vodijo.«

JANEZ ODAR

Zahtevna prenova sto let starega zvonika

PIRAN, 20. marca – Rja je že tako napadla železno konstrukcijo piranskega zvonika cerkve Marije Zdravja (ali Sv. Klementa), da so se nekateri kamni začeli nevarno drobiti. Prav lahko bi se zgodilo, da bi se kak kamen zrušil na bližnjo streho ali celo na mimoidočega. Zato so se pri Medobčinskem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine odločili za čimprejšnjo rešitev tega piranskega spomenika iz konca 19. stoletja, tik ob svetilniku na Punti. Dokaj zahteven prenovitveni poseg bodo izpeljali takoj, ko bodo kamnoseki primerno (v neogotskem slogu) obdelali kamnite stebre, v vsakem primeru še pred glavno turistično sezono. Delo naj bi stalo približno 400 tisoč dinarjev, gre pa za denar, namenjen spomeniškovarstvenim akcijam iz republiškega in občinskega proračuna. (Besedilo in slika: Boris Šuligoj).

SDP se je konstituirala tudi v Piranu

Stranka, ki je imela pred volitvami več kot tisoč članov, jih ima še 200

PIRAN, 20. marca – Na ustanovni seji piranske občinske konference Stranke demokratične prenove – udeležil se je je Peter Bekeš – so sprejeli program dela, v katerem se zavzemajo za to, da bi morali v občini čimprej sprejeti vizijo – dolgoročni načrt bodočega razvoja občine. Pretežno turistična gospodarska usmerjenost te občine je lahko za njene prebivalce tudi nevarna.

Člani stranke SDP iz piranske občine se zavzemajo tudi za skrbnejše ravnanje s prostorom, za ustavitev priseljevanja in za primernejše načine reševanja problemov presežkov delovne sile. Na ustanovni seji so za predsednika občinske konference SDP ponovno izvolili dr. Darka Oparo, za podpredsednico pa Tatjano Kosovel, in imenovali 14-člansko predsedstvo, v katerem so po funkciji vsi predsedniki krajevnih konferenc SDP in vodja poslanskega kluba, ki ga bodo morali še izvoliti.

Dr. Darko Opara je v svojem govoru povedal, da je bilo pred lanskimi volitvami v občini več kot tisoč članov ZKS, zdaj jih je v SDP ostalo le še 200. B. Š.

Več športa v obalni turizem

Koprska zasebna agencija Polo bo gostom nudila športne in rekreacijske programe

PORTOROŽ, 20. marca – Za turistično ponudbo Slovenske Istre je dolga leta veljalo, da dokaj neorganizirano in neučinkovito vključuje v svojo ponudbo tudi športno–rekreacijske možnosti. Danes pa je zasebnik, ki vodi agencijo Polo, že predstavil program »Sport Card slovenskega Primorja«.

Gre za preprosto zamisel, da bi v omenjeni specializirani agenciji radi zbrali in združili kar se da več športno–rekreacijskih možnosti za turiste (domače in tuje).

Prvi dve akciji, ki naj bi jih izpeljali spomladi, bosta prvomajska teniška kampa v Portorožu in Kopru. Ob vikendih pa bodo pripravili šolo jadranja na velikih potovalnih jadrnicah. Pri agenciji Polo bodo še ta mesec organizirali tudi brezplačen seminar za vse, ki jih zanima trženje takih športnih programov.

BORIS ŠULIGOJ

Oddaja starega telefonskega imenika ne bo pocenila novega

Pošta: »S starimi imeniki je veliko dela, stroškov in težav – V ceno 300 dinarjev vključen tudi dodatek, ki bo izšel avgusta«

LJUBLJANA, 20. marca – Ob izidu novega telefonskega imenika je pošta nekaj let »jemala v račun« oddajo starega imenika, ko je telefonski naročnik kupil novega. Kako pa bo letos s to zamenjavo?

Pri Združenih ptt organizacijah Slovenije so se odločili, da letos te zamenjave ne bodo »prakticirali«. Razlog za to je, da so imeli s starimi telefonskimi imeniki zelo veliko dela, težav in tudi dodatnih stroškov. V papirnico je treba namreč oddati »goli« papir, kar pomeni, da so morali na pošti vsem starim imenikom potrgati platnice, poskrbeti za prevzem in prevoz. Ker pa stari imeniki tako ali tako na koncu pridejo v star papir, so se letos temu dodatnemu delu odrekli.

Miloš Mitič, predsednik poslovnega odbora Združenih ptt organizacij Slovenije je povedal, da bodo na poštnih enotah, kjer bodo telefonski naročniki prevzemali nove imenike, sicer pripravljeni vzeti stare, vendar brez denarnega nadomestila.

Letos je v novi telefonski imenik vnešenih kar 150 tisoč sprememb, to pa pomeni, da bodo telefonski naročniki brez novega imenika le težko »shajali«. Prevzemanje starega imenika v minulih letih je imelo namreč poleg zagotovitve starega papirja za papirnico še en namen: da bi nove imenike kupilo čim več telefonskih naročnikov. Več imenikov pri naročnikih namreč obenem pomeni manjšo obremenitev informacij na poštnih telefonskih centralah.

Poleg tega na pošti menijo, da je novi telefonski imenik, ki so ga morali izdati letos v dveh zvezkih, dovolj poceni, da ga bo lahko kupila večina naročnikov. V sedanjo ceno 300 dinarjev je vključeno tudi že plačilo dodatka, ki bo zaradi številnih sprememb v naslednjih mesecih izšel avgusta oziroma v začetku septembra letos.

MOJCA KAUČIČ

Alpkomerc širi svojo trgovsko mrežo

Zlasti veliko pričakuje od samopostrežnice, ki jo bo aprila odprl v Novi Gorici

TOLMIN, 20. marca – Sredi aprila letos bo tolminski Alpkomerc v novi novogoriški soseski v Gradnikovi ulici odprl večjo, 600 kvadratnih metrov veliko samopostrežno trgovino, ob njej pa še diskontno trgovino s prehrambnimi izdelki. Slednja bo prva v novogoriški občini. Tolminsko podjetje se z najnovejšo naložbo že vdrugič predstavlja porabnikom sosednje občine. Prvo trgovino je pred leti odprlo v Anhovem.

Kot nam je povedal Alpkomerčev direktor **Teodor Štrukelj,** si tolminsko podjetje prizadeva utrditi položaj regijskega trgovskega podjetja. S svojo grosistično dejavnostjo namreč prodira tudi v idrijsko občino. Na novo trgovino v Novi Gorici pa so v Alpkomercu še posebej ponosni. Pričakujejo namreč, da bo v njihovi trgovski mreži z več kot 50 trgovinami postopoma postala najbolj donosna. Njena prednost je namreč veliko zaledje. Novogoriški market bodo odprli 19. aprila, ko naj bi Alpkomerc v Novi Gorici pripravil nekakšen dan Tolmincev. K. R.

V družbi demografsko ogroženih krajev Slovenije tudi Idrija

V idrijski občini bodo storili vse potrebno, kar predpisuje nova zakonodaja kot pogoj za pridobitev republiške pomoči

IDRIJA, 20. marca – Ob pogledu na najnovejšo pregledno karto demografsko ogroženih predelov idrijske občine, ki je osnova pri sestavljanju načrtov za spodbujanje razvoja prebivalstveno ogroženih krajev občine, presenečata najmanj dve podrobnosti. Med ogrožene je namreč po novih merilih uvrščeno tudi občinsko središče Idrija, kjer v zadnjem desetletju rast prebivalstva ni presegla četrtine povprečne rasti prebivalstva v Sloveniji. Druga presenetljiva podrobnost pa je velikost ozemlja s problematičnimi naselji. To zajema večji del občine.

Izvzeti so pravzaprav samo štirje okoliši, in sicer cerkljanski, spodnjeidrijski, godoviški in ožji del Črnega Vrha nad Idrijo. V skladu z odlokom republiškega izvršnega sveta v občini poleg že omenjene Idrije obravnavajo v skladu z novim zakonom o spodbujanju demografsko ogroženih predelov Slovenije kot problematične še krajevne skupnosti Bukovo, Krnice-Masore, Ledine, Orehek, Otalež, Reka, Vojsko in Podlanišče. Gre za kraje s podpovprečno rastjo števila prebivalstva. Potem je tu še večja skupina krajev, ki spadajo med tako imenovane gorsko-višinske kraje. Ti so problematični predvsem zaradi svoje lege, zaradi prevoznosti cest, oddaljenosti od prometnih zvez, gorske lege in v zvezi z njo zaradi slabše možnosti kmetovanja. Mednje v idrijski občini prištevajo: Dolenje Novake, Gorenje Novake, Gorenjo Kanomljo, Gorje, Idrijski Log, Idršek, Javornik, Jelični Vrh, Kanji Dol, Labinje, Mrzli Log, Poljane, Strmec, Šebrelje, Zadlog in Zavratec.

V idrijski občini so sklenili storiti vse potrebno, kar predpisuje nova zakonodaja kot pogoj za pridobitev republiške pomoči. Eden od pogojev je, da se za razvoj v prvi vrsti morajo potegovati prizadeti in ne drugi v njihovem imenu. Občina bo ljudi iz ogroženih krajev seznanjala z možnostmi, ki jih ponuja nova zakonodaja, na posvetih z zainteresiranimi za pomoč.

KATJA ROŠ

MIMOGREDE

Četrti zbor

Še preden je v torek sežanska skupščina obdelala tretjino točk dnevnega reda, se je skupščinska dvorana nevarno spraznila. Na to je opozoril eden od odbornikov, ki je zahteval ponovno ugotavljanje sklepčnosti. Četudi so bili zbori še za las sklepčni, je predsednik skupščine Ivan Vodopivec po ugotovitvi, da »četrti zbor očitno intenzivno zaseda v gostilni«, skupščinskega sekretarja poslal po odbornike v skupščinski bife.

Kljub pogostemu in množičnemu oddihovanju v skupščinskem preddverju pa precejšen del odbornikov očitno ni vzdržal duhamornega sestankovanja.

Po približno šestih urah zasedanja, ko so prišli do dvanajste od skupno šestnajstih točk dnevnega reda, je moralo predsedstvo ugotoviti, da skupščina kljub »četrtemu zboru« ni več sklepčna.

J. O.

V Mehanu še teden dni negotovosti

Stavka je prekinjena, vendar stavkovni odbor še deluje – Nerešeni zahtevi

IZOLA, 20. marca – Vsaj do naslednje srede so delavci izolskega Mehana prekinili štirinajst dni trajajočo splošno stavko. Stavkovni odbor deluje še naprej, preklic splošne stavke pa bo veljal le, če bo novemu vodstvu (ob pomoči občinskih in republiških organov) uspelo ugoditi vsem zahtevam, ki so jih prejšnji četrtek na zboru delavcev postavili delavci Mehana.

V bistvu sta ostali nerešeni dve zahtevi: izplačilo lanske in letošnje februarske plače in priprava programa o nadaljnjih perspektivah podjetja. Pri slednjem delavce najbolj zanima, kdo si bo v tovarni lahko še naprej služil kruh in kdo se bo znašel na cesti, pri čemer se bojijo, da vse skupaj čaka najbolj »črna« varianta in sicer, da bi se z morebitnim stečajem podjetja vsi znašli na seznamu brezposelnih pri skupnosti za zaposlovanje. Že konec prihodnjega tedna bo verjetno konec tudi tej negotovosti.

I. U.

Bovško kajho bodo podrli

BOVEC, 20. marca – Morda je res, da bi lahko iz podrtije sredi Bovca naredili prav imenitno stavbo za potrebe trgovskih, gostinskih in še kakšnih drugih dejavnosti, toda med vojnama zgrajeni zapori, ki jim domačini pravijo kajha, so že tako razpadli, da so mestecu v nadlego. Kljub pomislekom so se zato Bovčani odločili, da stavbo odstranijo in da zanjo ne čakajo več na boljše čase. Z rušitvijo kajhe bodo dobili prostor, ki ga bodo uredili v nekakšen osrednji bovški trg, ki bo primeren tudi za večje prireditve. Z ureditvijo trga bo pridobil tudi bovški kulturni dom, ki meji nanj. Dela na novem trgu bodo zaključena pred začetkom junijskega svetovnega kajakaškega prvenstva na Soči. Med prvenstvom naj bi bila na njem vrsta uradnih in spremljevalnih prireditev za tekmovalce in občinstvo. (Besedilo in slika: Katja Roš)

Končno začeli prenovo vogalne hiše

Najbolj zanemarjena hiša na Tartinijevem trgu v Piranu bo do julija zasijala

PIRAN, 20. marca – Po sorazmerno dolgotrajnih pripravah so danes v Piranu vendarle začeli s prenovo najbolj zanemarjene hiše na Tartinijevem trgu – hišo številka 15, bolj znano kot »vogalno« hišo. Gradbena, obrtniška in inštalacijska dela bodo stala 12,8 milijona dinarjev, če pa računamo tudi nadomestna stanovanja, bo celotna naložba veljala približno 18 milijonov dinarjev. Pretežni del tega denarja bodo zbrali soinvestitorji, kajti zdi se, da bodo to med dražjimi objekti v občini. Kvadratni meter površine poslovnih prostorov, zgrajenih do četrte faze, bo 3.300 mark dinarske protivrednosti, stanovanjske površine pa 2.480 mark dinarske protivrednosti. V stavbi bo šest stanovanj in sedem poslovnih prostorov. Tokrat bodo prenovitvena dela izvedli brez posegov v bližnji Hotel Sidro. Sicer pa naj bi dela končali do 27. julija, to pa je že sredi glavne turistične sezone.

B. Š.

PISMA BRALCEV

Pretiravanje v napačno smer

Z veliko radostjo sem dočakala spremembe v naši Sloveniji. Vse življenje sem poslušala naše medije in brala časopise z vednostjo, da je v informacijah vse polno laži in zavajanja. Vse je bilo prirejeno resnici ljudi, ki so bili znani, ali pa tudi ne. Tako kot zaključni račun v moji firmi ni bil odraz stanja, ampak več ali manj goljufija, so bile tudi javno objavljene le polresnice in laži. Mene je to spravljalo v jezo in ravnodušnost. Večino ljudi je zanimala le plača in kako jo bomo skrajno ekonomično uporabili. Po letu 1975, ko se je politika spustila v reorganizacijo gospodarstva, sem opazovala, da vse dejavnosti iz leta v leto vodenijo, ljudje so bili čedalje bolj brez volje, v proizvodnji je bilo vse manj dela, ker so se ustavile investicije, izvoz pa je uspel le bolj prizadevnim in delovnim firmam, ki imajo srečo, da jih vodijo pravi ljudje. Vendar so ljudje povsod prejemali plačo, ker se je z zadolževanjem preusmerjal denar od pridnih k lenim. Leta 1989 je v teh firmah, ki so praviloma velike, počilo. Ni se dalo več najeti denarja za plače. Stvar je prišla do konca. Veliko firm ni imelo ali nima prav nič več svojega. Vse je last banke ali drugih upnikov. Ljudje so s svojo plačo pojedli tudi svoje orodje, s katerim so delali, in svoj stol, na katerem so sedeli. Konec leta 1989 so zaživeli stečaji. Potihoma in sramežljivo, skoraj neopazno so delavce vseh profilov začeli pošiljati na zavod za zaposlovanje. Radio, TV in časopisi so temu posvečali bore malo časa in prostora, ne tako, kot je to danes, današnja opozicija o tem ni govorila, verjetno je šepetala in dobro vedela, kaj se bo v bližnji prihodnosti zgodilo. Delavci iz firm v stečaju niso imeli nikakršnih pravic. V začetku so vodilni še govoričili nekaj o pravicah, ko pa so ugotovili, da so ostali sami, da so jih politiki zapustili, so panično začeli skrbeti le zase, odpirati so začeli zasebna podjetja doma ali v Avstriji. Nekaj se jih je znašlo tudi na zavodu za zaposlovanje, kjer so večinoma vzeli kapitalizacijo (dohodek 24 mesecev vnaprej) in se prek vseh mogočih zvez zaposlili v drugih firmah. V glavnem pa so se vsi vodilni spravili na varno, saj imajo veliko znancev, ker so na vseh vodilnih mestih še danes njihovi kolegi komunisti, s knjižico ali brez nje. Torej gospodarstvo je v zadnjih desetih letih skoraj povsem ohromelo, vsaka nova jugoreforma je ohromila dodaten del.

Danes je v kolapsu, pravi dr. Bajt, zakaj, je tudi povedal, in to je edina resnica. Torej nam je komunistični sistem 45 let gospodaril tako, da je uničeno gospodarstvo. Ljudje smo premalo samoiniciativni, imamo premalo poslovnega znanja, tehnično smo zaostala dežela, ekonomsko na psu, ekološko zanemarjena in še veliko bi se dalo našteti, ampak dovolil nam je, da smo prišli do demokracije. In kako najbolj občutimo, da jo imamo, spet ko poslušamo in beremo. Danes namreč poslušamo najostrejše kritike in zmerjanje oblasti in ljudi, ki so tam. To, kar smo verjetno pogrešali 45 let. V časopisih polivajo gnojnico po izvoljenih Slovencih neprimerno bolj kot po tatu in goljufu, kot je Grubelič. Sprašujem se, ali so novinarji odprli svoja srca, polna gneva, zato, ker so morali 45 let pisati le laži. Mislim, da je to pretiravanje v napačno smer. Tega si kot bralka ali poslušalka ne želim. Želim le informacijo brez usmerjanja, novinar ima lahko svoje mnenje, tako kot jaz, a vsiljevala ga ne bova. Osebno menim, da je veliko preveč informacij o tem, kaj delajo in mislijo prenovitelji, ki so zapoznelo tako zelo pametni. Tako kot oni so zelo aktivni tudi njihovi somišljeniki, kar jim ne zamerim, toda informacije o delu strank naj bodo proporcionalne. Hudo je, da so spet glasni tisti, ki smo jih siti gledati in poslušati. Poglejte, Slovenci, kako so pogumni prenovitelji, kritizirajo in zmerjajo vsevprek, pripovedujejo, kako je treba gospodariti, kakšno kulturo najbolj potrebujemo, skratka, v javnosti imajo glavno besedo, pa še sram jih ni. Nekaj bom rekla tudi o liberalnih demokratih. Močno so me razočarali. Bili so mi simpatični in menila sem, da so precej pospešili prihod demokracije. Vendar so me v teh desetih mesecih prepričali, da imajo prave sovražnike na oblasti šele sedaj, da je bilo tisto prej le igra. Obrazi teh mladih mož so sovražni, zeleni, zagrenjeni, besede strupene. Iščejo poceni publiciteto in popularnost s predlogi, ki nimajo teže. Težko bom še enkrat volila stranko, ki jo vodijo ljudje, ki se obnašajo kot užaljeni in trmoglavi otroci.

ANA CIUHA,
Šujica 68,
Dobrova pri Ljubljani

Tržno gospodarstvo

Veliko smo pričakovali od takega gospodarstva, toda vse kaže, da je bilo pričakovanje in veselje le prenagljeno. Kaj boste rekli o primeru, ki se je pripetil v teh dneh v naši deželi Sloveniji? Kmetovalka je v trgovini Cerjak v Bukovšku pri Brežicah kupila traktor z močjo 30 KM. Stal naj bi 82.000 konv. dinarjev. Kmetovalka je sklenila, da ga bo kupila. Toda v enem tednu, preden ga je prevzela, se je cena petkrat spremenila, tako da je na koncu pristala pri 97000 konv. dinarjih. Ko se je pozanimala v tovarni v Bjelovaru, je zvedela, da je cena traktorjev, postavljenih na trg, okroglih 82.000 dinarjev. Torej toliko, kot je bilo prvotno rečeno. Kako se je potem mogla cena v enem tednu tolikokrat zvišati? Višek nesramnosti pa je, da je morala takoj poklicati servis za popravilo traktorjev, ker veliko ni bilo v redu, med drugim tudi luči niso gorele. Kako je mogoče takšne izdelke prodajati in še povrhu na tak način? Upravičeno se zgražamo nad takim početjem, saj kmetovalci tudi ne pobirajo ravno denarja po njivah. Tako poslovanje je res za človeka ponižujoče in nekateri bogatijo sedaj še veliko bolj, kot je to bilo doslej mogoče. Hvala lepa za tako tržno gospodarstvo, zakaj lepše prihodnosti nam že ne bo prineslo!

VILKO ŠOLINC,
Hribček 7,
Bizeljsko

Quo vadis, Slovenija?

Ko takole prebiram v pismih bralcev članke dopisnikov vseh barv in političnih prepričanj, mi postane slabo. Vedno in povsod ta naša odcepitev (razdružitev); maratonsko sprejemanje nove republiške ustave; o slovenski zastavi in simbolu na njej; o spravi med borci NOV in nekdanjo belo gardo, o povojnih zločinih komunistov, stečajih, davkih, pokojninah in vedno večji brezposelnosti.

So pač drugačni časi. Zdaj vlada druga generacija. Ta, ki ni izkusila surovosti vojne. Že svoj začetek vladanja je zastavila napak. Namesto na ureditev gospodarstva se je vrgla na politiziranje in utrjevanje svoje oblasti. Rezultati so tu. Gospodarstvo na kolenih, delavci na cesti, mi pa se gremo razdruževanje od Jugoslavije, kot da nas mati Evropa čaka odprtih rok, kjer nam bosta tekla med in mleko. S to nesrečno spravo so nam naredili še večje zdrahe, ki jim ni konca ne kraja. Nisem proti spravi. Tudi sam sem bil v NOV, vendar se nisem šel revolucije, ker o komunizmu takrat še pojma nisem imel. Vendar ta polemika v dnevnem časopisju med Barago in Žajdelo na eno strani ter Strletom na drugi ne pelje nikamor. Naj se to obtoževanje že enkrat konča, da Slovenci zaživimo že enkrat složni, v svoji državi in po svetu. Vrh vodstva NOB se je res lahko šel revolucijo in naš boj za osvoboditev Slovenije izkoristil za svoje mračne cilje. Za povojni pokol vojnih ujetnikov pa ni pošteno kriviti kar vseh od kraja. To obsojam. Takrat je bil pač surov čas. Tudi sam sem na svoji koži izkusil vso surovost svojih nekdanjih »tovarišev« soborcev, ko so me obtožili provokatorstva, in me imeli šest mesecev na Miklošičevi v Ljubljani. Kaj je bilo takrat tam, morda veste.

Naša vlada naj se zaveda, da je samo v gospodarstvu naša rešitev. Ko pa bo vreča enkrat polna in bo ljudstvo sito, tudi problemov ne bo. Te vreče pa nam tudi »mati Evropa« ne bo napolnila zastonj.

FRANC TERAN,
Kidričeva 55,
Velenje

Še enkrat Obveščanje javnosti naj bo objektivno

V Delu je bil 19. marca med pismi bralcev objavljen protest mladih krščanskih demokratov Maribora zaradi mojega »tendencioznega in neresničnega prikazovanja razmer na mariborski univerzi«. Kot pravijo, jim ni jasno, od kod podatki o velikem deležu mariborskih študentskih poslancev in (v času mojega pisanja) začasnega študentskega vodstva iz vrst SKD. Skušajo me presenetiti s podatkom, da je le en njihov član v omenjenih organih Zveze študentov Maribor.

Tako torej, gospodje iz SKD. O vaših dobrih namenih ne kaže dvomiti, zato sem se že začela kesati, da sem nasedla zlobnemu natolcevanju mariborskih študentov – navsezadnje so pred enostrankarsko prevlado vodstva mariborskih študentov svarili celo na predvolilnih letakih. Zgrožena sem tudi ugotovila, da so jim nasedli še nekateri novinarski kolegi . . . Ostanki boljševizma v novinarskih vrstah torej še kar ostajajo.

Toda, glej ga, zlomka! Na zadnjem zasedanju mariborske občinske skupščine je krščanski demokrat Zdravko Luketič, govoreč o teh očitkih, izjavil: »Vsekakor krščanski demokrati podpiramo tudi nestrankarsko dejavnost naših članov na univerzi, kjer imamo dva člana v parlamentu in po zadnjih volitvah štiri v izvršnem svetu študentske organizacije.« Kako je zdaj s tem: najprej je uradno priznan en član, zdaj že šest, jutri jih bo mogoče dvajset. Toda ob vsem skupaj se strankarskega enoumja pač ni bati, saj Luketič modro pravi, da neaktivnost drugih strank »ne more priti na ramena mladih krščanskih demokratov Maribora«. Prav gotovo ne – bili so dovolj aktivni.

JASNA KONTLER-VENTURINI

»Novo jutro«

Ni namen tega sestavka reklamirati novi drobceni »časopis« Novo jutro, ampak opozoriti bralce na pojav v naši publicistiki, ki je analogen vračanju k malim zasebnim podjetjem v gospodarstvu. Kakor ne morejo velika podjetja s svojimi množičnimi proizvodi zadovoljiti specifičnih potreb porabnikov, tako tudi naši osrednji dnevniki Delo, Dnevnik itd. ne morejo zagotoviti tistih informacij, ki bi bile potrebne maloštevilnim bralcem. Tudi »postanim temam«, ki jih ne narekuje aktualen politični položaj, veliki časopisi ne morejo biti naklonjeni in taki tematiki se Novo jutro na stežaj odpira. Ali bo s to svojo namero »lastnik« tega časopisa Ivo Žajdela uspel, je drugo vprašanje.

Novi »tednik« (izide vsakih 14 dni) naj bi bil posvečen medvojnim dogodkom v Sloveniji, torej obdobju okupacije v letih 1941–1945, in povojnim dogodkom, ki jim slede – skratka, neizčrpni tematiki NOB. Ta tema naj bi na željo zdaj vladajočih politikov vsaj začasno zaspala pod »lipo sprave«, toda Žajdela meni, da je to »zarota molka«. Žajdela misli, da je razčiščevanje zadev o naši bližnji preteklosti nujno in slovenski politiki v prid in da zato ne sme ugasniti. Temu mnenju bi lahko bili argumentirano naklonjeni.

Razlogov za to naklonjenost je dvoje: odgovoriti na vprašanje civilizacijske težnje slovenske pretekle politike in na vprašanje vrednot in pridobitev NOB. Oboja vprašanja zahtevajo izčrpen odgovor, ki naj bo posredovan slovenski javnosti, saj hočemo stopiti v krog evropsko civiliziranih narodov. Tudi poudarjanje vrednot in pridobitev NOB mora biti takšno, da bo ustrezalo ušesom Nemcev in Italijanov, katerih podporo bo novonastala slovenska suverena država kar precej potrebovala. Pri tem se moramo zavedati, da stališča bivšega okupatorja in okupiranca niso vedno skladna. S tega vidika je Žajdelovo, »pogrevanje« te teme v Novem jutru dobrodošlo.

JAKA KRALJ,
Prijateljeva 1,
Ljubljana

V tekmi z Ljubljano vidi Maribor le do konca nosu

● Zadnja razprava o predlogu odloka o mariborskem proračunu je pokazala, da člani tukajšnje vlade sploh ne razumejo (manj verjetno je, da ne vedo), kaj se dogaja v drugem največjem slovenskem mestu. Bolj za ozdravitev starih mariborskih kompleksov pred Ljubljano kot republiškim središčem so zato potrdili na videz samo simbolično spremembo predlagane razporeditve proračunskih odhodkov tako, da so na račun počasnejše obnove dveh osnovnih šol dali dobrih 10 milijonov dinarjev za nadaljevanje gradnje SNG Maribor in za preselitev rektorata Univerze na Slomškov trg – v strogo mestno središče.

Več ur brezplodne razprave je bilo potrebnih za to salomonsko rešitev mariborske vlade, pri čemer je seveda vse skrbi vredno, da je vsak od lokalnih ministrov samo tarnal za svoj resor, nobeden pa ni znal (ali si upal) vreči na mizo pametnejšega predloga. Pravzaprav so se na tihem še najbolj želeli strinjati s predlogom poslanca Verliča, ki pa ni član IS, da bi linearno vsem porabnikom proračuna odvzeli po 0.83 odstotka in s tem pridobili za naložbe, ki lahko po globokem prepričanju sedanje vladajoče garniture pokažejo ves imidž Maribora. Toda predlog je padel zaradi prevelikega socrealističnega prizvoka in strokovne neutemeljenosti, čeprav ga je predlagatelj argumentiral celo s citatom republiškega kulturnega ministra Andreja Capudra, da je SNG Maribor zgrešena naložba in dodajal, da je od te misli pa do slovesa sedaj že proslavljenega režiserja Pandurja iz Maribora samo še korak. To naj bi namreč pomenilo dokončno, simbolično in stvarno izgubo boja Maribora z Ljubljano.

Takšen razplet pa ni pokazal samo tega, kako laično in neuko izvršni svet Maribora spremlja življenje v mestu, ampak tudi kako pristransko si razlaga nekatera dejstva. Teza o tem, da Ljubljana stalno izkorišča Maribor, pade že ob prvih primerljivih številkah. Lani je 16,6 odstotka prebivalcev Slovenije, ki živijo v Ljubljani, priskrbelo kar četrtino vrednosti slovenskih proračunskih prihodkov. Z visokimi prispevnimi stopnjami so za nekatera področja splošne porabe Ljubljančani pač edini med večjimi slovenskimi mesti prispevali v proračun bistveno več, kot pa znaša njihov delež v številu prebivalstva. Tega kljub splošni ugotovitvi, da imajo v povprečju višji standard, mariborska vlada pač noče razumeti. Tukaj se namreč delež prebivalcev popolnoma ujema s proračunskimi prispevki (7,8 odstotka), toda za popularnost svoje zapostavljenosti Maribor podatke rajši razlaga z druge plati: na Ljubljančana pride 4 tisoč dinarjev več proračunskega denarja kot na Mariborčana! Ob tem za sedanje razmišljanje mariborskega izvršnega sveta očitno ni pomembno prekiniti stare logike neodvisnega razvoja družbenih dejavnosti od rezultatov gospodarstva. Ker je Maribor pač drugo slovensko mesto, mora tudi v času stagflacije in zloma svojega gospodarstva vlagati v univerzo in SNG, ne pa tudi v gospodarsko in komunalno infrastrukturo, kot nam razkriva zadnja proračunska razprava. Ta namreč ni priznala logike naložb na področja, ki bi lahko vsaj začela obračati gospodarski bankrot. Slovenska vas bi v svojem drugem največjem zaselku sicer glede na sedež ene od dveh univerz lahko imela miselno konkurenco tudi v Mariboru, toda dokler se bo ta zaselek ukvarjal samo s svojimi kompleksi, se to pač ne bo moglo zgoditi?

BRANKO VODUŠEK

Dogovor o novem odlagališču odpadkov

Za potrebe Koroške naj bi ga po najsodobnejših merilih zgradili Avstrijci

RAVNE NA KOROŠKEM, 20. marca – Občine Ravne, Slovenj Gradec, Dravograd in Radlje se že več let dogovarjajo o ureditvi skupnega odlagališča komunalnih odpadkov. Predsednik ravenskega IS **Matic Tasič** je že pred časom stopil v stik z avstrijsko firmo SEH, ki ima z urejanjem odlagališč velike izkušnje in je za tukajšnje občine pripravljena zgraditi takšen vzorčen objekt.

Avstrijci bodo ponudbo na Ravne poslali že te dni, Korošci pa se bodo hitro morali dogovoriti za lokacijo skupnega odlagališča. Tasič meni, da lokacija skupnega odlagališča ne bi smela biti sporna, saj gre za sodoben projekt z odplinjevanjem in čiščenjem izcednih vod. Takšno odlagališče se izplača zgraditi za področje z najmanj 50 tisoč prebivalci, koroške občine pa imajo skupaj 75 tisoč ljudi.

Kraja, kjer bo novo koroško odlagališče komunalnih odpadkov, še niso določili: bo pa tam, kjer bo infrastruktura najcenejša.

I. P.

Zaradi nove zakonodaje so vodarji ostali brez dela

Moratorij na hidromelioracije je prej uspešno Vodnogospodarsko podjetje, iženiring Maribor, pahnil v stečaj – Brez dela še 140 ljudi

MARIBOR, 20. marca – »Ker je republiška vlada razglasila moratorij na melioracije, je v letu 1989 zelo uspešno Vodnogospodarsko podjetje – inženiring Maribor leto 1990 končalo z izgubo. Konec minulega leta smo najeli premostitvene kredite, da smo lahko izplačali plače in ker kreditov letos nismo mogli vrniti, smo 13. marca razglasili stečaj,« je povedal direktor podjetja Marjan Vraničar.

Ta, nekoč cvetoča firma z 235 zaposlenimi, se zdaj rešuje tako, da so že 28. januarja letos ustanovili novo firmo Hidroing, ki prevzema posle VGP. Najprej so nameravali ustanoviti tri samostojne firme, a se je delavski svet podjetja odločil drugače. Zmenili so se, da ustanovijo eno firmo, ki bo imela 95 zaposlenih. Brez dela ostaja 140 delavcev. Za nekatere ni rešitve in morajo na Zavod za zaposlovanje, drugi pa bodo ostali zunanji sodelavci, saj jim pomagajo ustanavljati svoje firme, za katere jim dajejo na voljo tudi poslovne prostore. Če bo nova firma zaživela, bodo imeli vsi, ki bodo morali na Zavod za zaposlovanje, pravico dobiti delo v Hidroingu pred drugimi.

Nova firma si je za svoje delovno področje izbrala osem zanimivih programov. Ker so se že doslej ukvarjali s projektiranjem s hidrotehničnega področja – male elektrarne, nizke gradnje – so ta program ohranili. Pomembno vlogo so namenili ekologiji, ki spremlja vse njihove programe. Ukvarjali se bodo z vsemi ekološkimi problemi, od čiščenja voda do reševanja težav z onesnaženim zrakom. Program vodnega gospodarstva predvideva regulacijo potokov, še naprej se bodo ukvarjali z melioracijami in namakanjem, saj imajo edini v Jugoslaviji potrebno strojno opremo za ta dela. Program gradbeništva naj bi pokrival vso komunalno infrastrukturo, program šport in rekreacija pa gradnjo športnih in rekreacijskih površin. Ukvarjali se bodo tudi z industrijo gradbenega materiala, predvsem s pridobivanjem gramoza. Razmišljajo pa tudi o betonarni. Pod druge storitve pa so navedli gojitev rib, servisiranje gradbene mehanizacije in intelektualne storitve.

Odkar so januarja registrirali novo firmo, delata obe vzporedno. VGP naj bi dokončno ugasnil v pol leta, do takrat pa naj bi nova firma Hidroing prevzela vsa njegova dela in dokončala večino začetih del. Žalostno je to, da bo ugasnila firma, ki bi imela po vseh izračunih dovolj dela. Samo v letošnjem letu bi bilo treba v Sloveniji meliorirati približno deset tisoč hektarov površin, zaradi moratorija pa jih bodo lahko meliorirali le približno 1000 hektarov. To pa za preživetje takšne specializirane firme še zdaleč ni dovolj.

VASJA VENTURINI

PO SLOVENIJI

Predsednik madžarske Železne županije na obisku v Sloveniji

MURSKA SOBOTA, 20. marca – Predsednik izvršnega sveta sosednje madžarske Železne županije Jula Pustai se je na začetku obiska v Sloveniji popoldne pogovarjal z vodstvom soboške občine in predstavniki madžarske narodnostne skupnosti v Pomurju. Tudi tokrat so govorili o razvijanju dobrih sosedskih odnosov med Železno županijo in Slovenijo, še posebej kar zadeva urejene položaje Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji. Eden od skupnih problemov je prav gotovo odprtje mejnega prehoda z Madžarsko v Martinju na Goriškem. Kljub številnim dogovorom in trdnim obljubam, da ni več nobenih okvir za odprtje prehoda, se morajo porabski Slovenci in prebivalci obmejnih vasi na Goričkem obiskovati prek oddaljenega prehoda Hodoš. Madžarski gost se bo jutri pogovarjal še s predsednikom republiškega predsedstva Milanom Kučanom in predsednikom vlade Lojzetom Peterletom. (I. G.)

Občni zbor članov KZ Šentjur

ŠENTJUR PRI CELJU, 20. marca – V soboto, 23. marca se bodo v Gorici pri Slivnici zbrali na prvem občnem zboru člani Kmetijske zadruge Šentjur. Zadrugo so ustanovili lani junija, vanjo pa je vključenih 420 kmetov, kar je nekaj več kot tretjina vseh kmetov v občini. Ocenili bodo dosedanje delo in sprejeli program dela za letos in prihodnje leto. Po besedah direktorja zadruge Janeza Vertačnika je zadruga poslovala uspešno, tako, da bodo na občnem zboru med drugim odločali tudi o delitvi ustvarjenega dobička. Tega je za skoraj 800.000 dinarjev. Na občnem zboru pa naj bi, tako so napovedali prejšni teden na občnem zboru šentjurske podružnice SKZ-LS, govorili tudi o dodeljevanju nepovratnih sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje in živine, ki jo pitajo za potrebe občinskih blagovnih rezerv. Govorice o nepravilnostih pri delitvi teh sredstev, kljub javnim pojasnilom odgovornih predstavnikov zadruge, očitno še vedno razdvajajo na občnem zboru članov šentjurske podružnice SKZ–LS. (Mi. K.)

Podjetje za izkoriščanje geotermije v Pomurju?

MURSKA SOBOTA, 20. marca – Kaže, da je decembrska pobuda članov komisije za izkoriščanje geotermalne energije pri Območni gospodarski zbornici za Pomurje, naj bi se v regiji ustanovilo podjetje, ki bi skrbelo za usklajeno raziskovanje in izkoriščanje energije podzemne tople vode v vsem Pomurju, že padla na plodna tla. Za zamisel se je začelo zanimati soboško zasebno podjetje TGP, ki bi bilo pripravljeno poiskati primerne strokovnjake za sodelovanje v takšnem podjetju, podjetje ustanoviti in vanj tudi vložiti nekaj denarja. Prizadevanja podjetja TGP so na svoji današnji seji člani zbornične komisije pozdravili in dejali, da bi bilo teba za ustanovitev podjetja za geotermalno energijo zagotoviti začetna sredstva tudi s pomočjo republiških komitejev za energetiko, okolje in za kmetijstvo.(J. P.)

Pripombe k programu za varstvo okolja

MARIBOR, 20. marca – Referat za varstvo okolja pri mariborskem izvršnem svetu je političnim strankam poslal program varstva okolja občine Maribor za letošnje leto. Obravnavala ga je tudi Mariborska ekološka pobuda (MEP) pri SDP v Mariboru. Člani MEP so menili, da je hvalevredna pobuda, da so takšen program naredili. Kljub temu pa so imeli nanj kopico pripom. Predvsem pogrešajo v njem konkretne, strokovne rešitve. Dobre strokovne podlage so edine, ki lahko Mariboru zagotovijo, da bo lahko kandidiral tudi za mednarodno ekološko posojilo. (V. V.)

Denarna pomoč za Lučane usiha

LUČE, 20. marca – Po izjemni solidarnosti, ki so je po poplavah bile deležne prizadete družine iz Zgornje Savinjske doline, denarna pomoč čedalje bolj usiha. Še vedno pa so najdejo nekateri, ki so pripravljeni pomagati. Tako so nazadnje v Lučah izročili skromno denarno pomoč 13,5 tisoč dinarjev, ki so jo zbrali nekdanji borci 14. divizije. Sicer pa so doslej najbolj prizadete družine iz te krajevne skupnosti prejele 4,542 milijona dinarjev, 403 tisoč šilingov in 17 tisoč DEM prostovoljne pomoči, ki so jo zbrali posamezniki in društva iz Slovenije in tujine. Po besedah tajnika krajevne skupnosti Luče pa bi zdaj v teh krajih bolj kot tovrstno pomoč ljudem potrebovali denar za obnovo od poplave uničene infrastrukture. (S. G.)

Koroški delavci hočejo imeti močan in vplivnejši sindikat

Ustanovna skupščina območne organizacije svobodnih sindikatov – Miha Ravnik: »Slovenski parlament se ne briga za delavce

DRAVOGRAD, 20. marca – »Koroško gospodarstvo je iz dneva v dan v težjem položaju, razmere so podobne mariborskim. Delavcem je vse težje, zato se bomo bržčas pridružili organiziranemu in množičnemu protestu, ki ga pripravljajo v Mariboru,« je na sinočnji ustanovni skupščini območne organizacije svobodnih sindikatov Koroške v Dravogradu rekel njen predsednik Franjo Miklavc z Raven.

Številni razpravljalci, med njimi so bili najostrejši sindikalisti iz Tovarne Muta, iz prevaljskega Inštalaterja ter iz Tekstilne industrije Otiški Vrh, so že kar na začetku rekli, da je svobodni sindikat še vse preveč tog, neučinkovit in neproduktiven ter da v zadnjem letu v pogajanjih z državo in delodajalci ni dosegel skorajda ničesar. Ko je predsednik ZSSS **Miha Ravnik** naštel, kaj vse so v sindikatu delali in rekel, da so nemočni, ga je **Meta Lorenci** iz TIO Otiški Vrh vprašala, zakaj potem še vztraja na predsedniškem mestu. **Miha Ravnik** je potem rekel, da vse pobude ZSSS padejo v slovenskem parlamentu, ki se briga za vse drugo, le za delavce ne. Tako ni bilo odmeva na predlog za uvedbo moratorija pri stečajih, ZSSS je predlagala nov stečajni zakon, predlagala večjo socialno zaščito odvečnih delavcev in brezposelnih, – a vse zaman.

Udeleženci ustanovne skupščine območne organizacije ZSSS za Koroško so od svojega vodstva terjali učinkovitejše delo, predvsem v primerih, ko gre za pravice delavcev. Najbolj radikalni so kar podprli že nekaj mesecev napovedovan generalni štrajk, saj je očitno, da delavci nekatere procese lahko spremenijo le s takšnimi pritiski.

Ko je bil govor o bližnji prvi konferenci ZSSS, so sindikalisti iz koroških podjetij rekli, da bi le-ta morala ponuditi nove metode sindikalnega boja, saj je jasno, da z zdajšnjim načinom dela skoraj nič ne dosežejo. Dodali so tudi, da mora ZSSS natančnejše opredeliti svoj odnos do političnih strank in drugih sindikatov.

IVAN PRAPROTNIK

Tudi v Slovenski Bistrici krščanski demokrati

SLOVENSKA BISTRICA, 20. marca – Slabši začetni stiki in velika zaposlenost članov našega iniciativnega odbora sta bila glavni vzrok, da smo bistriški krščanski demokrati svojo podružnico osnovali precej za ostalimi strankami. Za nami je večina začetnih težav in na prihodnjih volitvah se bomo za poslanska mesta potegovali tudi mi,« je povedal prof. dr. Janko Čar, predsednik bistriškega občinskega odbora SKD.

Ob predsedniku imajo v vodstvu še dva podpredsednika. Za notranjo organizacijo in članstvo je pristojen dr. **Jože Slaček**, za gospodarski del pa **Stanko Šerbelj.** Imajo tudi iniciativni odbor za ustanovitev mladih krščanskih demokratov.

Pozornost bodo namenjali socialni problematiki, kulturi, etični in moralni prenovi, izobraževanju, kmetijstvu, vračanju življenja na vas ter sprotnim gospodarskim nalogam. Medtem ko so se prvikrat (pred uradno ustanovitvijo) skoraj skrivoma pojavili na miklavževanju, se bodo precej bolj odločno predstavili javnosti v nedeljo, 24. marca. V dom kulture, nekdanji Slomškov dom, kjer imajo vsak torek med 17. in 18. uro tudi uradne ure, vabijo vse matere iz Slovenske Bistrice na slovesnost ob letošnjem materinskem dnevu.

VLADO SMOLE

Tudi ljudi prodajajo, mar ne?

MARIBOR, 20. marca – Zakon o delovnih razmerjih, kolektivna pogodba za delavce v obrti in še drugi dokumenti o delovnih razmerjih določajo, da lahko izgubi delovno razmerje delavec, ki dalj časa ne dosega določenih delovnih uspehov. Seveda določbe predvidevajo, da je za ta dela delavec usposobljen in da se je z delovno pogodbo tudi po lastni volji odločil za njih.

Žal pa se ta določila v praksi nanašajo tudi na tiste, ki so bili na določena dela postavljeni mimo svoje volje, brez ustrezne usposobljenosti in na normo, ki je v celoti odvisna od delodajalčeve, ne pa strokovne presoje. Če potem dela ne zmorejo, se znajdejo na cesti brez slehernih pravic brezposelne osebe.

Taka usoda čaka vse več delavcev, zlasti tistih, ki so jih dala podjetja v »najem« skupno s poslovnimi prostori. Primeri Surovine in obrtnega podjetja Ara so žal čedalje pogostejši: Šiviljstvo Ara je namreč moralo zaposliti deset delavk Surovine, da je lahko dobilo v najem proizvodni prostor. Ženske, ki so v Surovini opravljale težka fizična dela, naj bi se v treh mesecih priučile za sicer preprosta šiviljska dela, ki pa jih po normi tudi izučene šivilje ne morejo opraviti. Zaradi 26- do 58-odstotno dosežene norme se lastnik vprašuje: ali sem sploh dolžan zaposlovati ljudi, ki ne izpolnjujejo delovnih obveznosti? Zakon bo obrtniku naložil interno komisijo, ki bo njegove trditve potrdila in delavke, ki že tri tedne stavkajo zaradi prenizkih plač – januarsko izplačilo je bilo od 1117 do 2830 dinarjev – lahko ostanejo brez dela in tudi brez slehernih pravic brezposelne osebe.

Žal pa Ara ni edini primer, ko je podjetje s prostorom oddalo tudi ljudi ne glede na to, v kakšne razmere jih je s tem pahnilo. Na sindikatu delavcev v obrti se vsak dan veča kup pogodb, iz katerih je razvidno, da so delavci pristali tudi na manjšo plačo, kot je zajamčena, samo da jim je ostala zaposlitev. Skorajda praviloma se takšne pogodbe sklepajo v podobnih primerih, kot je Surovina: v lokalih, ki jih je dalo v najem Pohorje pa pri Slikarju in še kje. Torej drži ugotovitev delavke Are: »Prostore so dali v najem, nas pa prodali.«

MAJDA STRUC

Obnašajo se tako, kot da ne bi imeli proračunskih dolgov

Mariborska občinska vlada očitno ne razmišlja o možnostih, da bi gospodarstvo vrnilo proračunu svoje dolgove

MARIBOR, 20. marca – Med zadnjimi vročimi in nestrpnimi razpravami o proračunu mariborske občine domala vsi po vrsti pozabljajo na dolgove, ki jih še ima gospodarstvo do plačevanja splošnih družbenih potreb. Vse torej kaže, da bodo mestni veljaki v imenu političnega in socialnega miru zavestno pozabili na dolgove, čeprav hkrati ne vedo, kje bi dobili denar za financiranje letošnjih proračunskih postavk.

Očitno in hote želijo v mariborski vladi pozabiti, da je tukajšnje gospodarstvo imelo lani izredno visok znesek odloženih proračunskih obveznosti in plačil za potrebe skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Gre za 627 milijonov dinarjev neporavnanih obveznosti, od tega samo v občinski proračun 160 milijonov dinarjev. Vsoto dolguje 17 mariborskih podjetij, s tem da bi jih večina že morala poravnati vse svoje obveznosti, samo štiri pa bi dolg lahko poravnale do letošnjega novembra. Toda gospodarstveniki se za več dogovore večinoma ne zmenijo.

Sila podobno očitno razmišljajo v podjetjih, kjer so si lani s posebnimi pogodbami izposodili iz proračuna (občinskega) denar za posojila. Gre v večini primerov za kratkoročna posojila, katerih vsota samo za mariborski proračun pomeni 27,454.808,40 dinarjev, toda glede na razprave o proračunu za letos in po zaključnem računu lanskega proračuna občinska vlada ne razmišlja o možnosti, da bi ta dolg bil tudi vrnjen. Največji dolžnik iz proračuna sposojenega denarja za lansko leto je mariborska Elektrokovina, ki od oktobra in novembra dolguje kar 10 milijonov dinarjev, sledi pa ji Metalna le z nekaj manjšim zneskom – 7,900.000 dinarjev. Le nekaj manjši dolžnik je prevozniško podjetje Špedtrans, ki občinskemu proračunu dolguje 3,851.000 dinarjev, Mariborska livarna je dolžna 1,062.000 dinarjev, PIK pa celo 2,5 milijona dinarjev. Mariborskemu proračunu dolguje tudi občina Pesnica, sicer le 254 tisočakov.

BRANKO VODUŠEK

Ljutomerski INPO ponuja nove možnosti za razvoj podjetij

Novo podjetje bo skrbelo za razvoj podjetništva v občini in regiji – Brezplačna pomoč in svetovanje za brezposelne

LJUTOMER, 20. marca – Te dni se je prvič predstavilo javnosti novo podjetje za razvoj podjetništva INPO, ki so ga že dalj časa snovali na ljutomerski občini. Ustanovili so ga obrtna zadruga Prlekija (z večinskim deležem), Tehnostroj Moderna oprema in skupščina občine Ljutomer, skrbelo pa bo predvsem za ustanavljanje novih podjetij v občini in regiji. Do konca leta bodo v njem trije zaposleni.

Interesi treh ustanoviteljev podjetja so po besedah direktorja **Silva Potočnika** različni. Preko njega OZ Prlekija išče pregled nad možnostmi vlaganja kapitala v obetavne projekte. Tehnostroj Moderna oprema si s tem skuša zagotoviti možnost kakovostnega notranjega prestrukturiranja z osamosvajanjem posameznih programov v obliki novih podjetij, ljutomerska občinska skupščina pa želi v občini čimveč novih gospodarskih subjektov, novih delovnih mest in davkoplačevalcev. En cilj pa je vsem skupen: dobiček, ki ga bo podjetje ustvarjalo predvsem z deleži v podjetjih, ki jih bo pomagalo ustanoviti.

Poleg klasičnega inkubiranja podjetij – torej zagotavljanja prostorov, tehničnih, pravnih in finančno računovodskih storitev, izdelave poslovnega načrta, iskanja finančnih virov in morebitnega sovlaganja samega podjetja INPO se bo le-to ukvarjalo tudi z izvajanjem aktivne politike samozaposlovanja v okviru različnih republiških akcij, z ekonomskim svetovanjem, z zagotavljanjem dostopa do domačih in tujih bank podatkov in z ustvarjanjem lastne banke podatkov o kadrih in razpoložljivih prostorih.

● Za brezposelne v Ljutomeru in Pomurju je zanimivo sodelovanje podjetja INPO v republiškem projektu samozaposlovanja »CUROS«. Preko tega projekta lahko INPO za brezposelne, ki imajo primerno podjetniško zamisel, znanje in voljo, brezplačno poišče najprimernejšo obliko uresničitve te zamisli in izpelje ves inženiring – vse do ustanovitve in registracije podjetja ali obrti. Vse stroške pri tem dobi INPO plačane iz republiških sredstev. Poleg tega pa INPO za vse brezposelne dvakrat na teden – ob ponedeljkih od 8. do 12. in sredah od 11. do 16. ure – v svoji pisarni na obrtni zadrugi Prlekija nudi brezplačno svetovanje za kakršnokoli možnost zaposlitve.

JOŽE POJBIČ

Oddaja starega telefonskega imenika ne bo pocenila novega

Pošta: »S starimi imeniki je veliko dela, stroškov in težav – V ceno 300 dinarjev vključen tudi dodatek, ki bo izšel avgusta«

LJUBLJANA, 20. marca – Ob izidu novega telefonskega imenika je pošta nekaj let »jemala v račun« oddajo starega imenika, ko je telefonski naročnik kupil novega. Kako pa bo letos s to zamenjavo?

Pri Združenih ptt organizacijah Slovenije so se odločili, da letos te zamenjave ne bodo »prakticirali«. Razlog za to je, da so imeli s starimi telefonskimi imeniki zelo veliko dela, težav in tudi dodatnih stroškov. V papirnico je treba namreč oddati »goli« papir, kar pomeni, da so morali na pošti vsem starim imenikom potrgati platnice, poskrbeti za prevzem in prevoz. Ker pa stari imeniki tako ali tako na koncu pridejo v star papir, so se letos temu dodatnemu delu odrekli.

Miloš Mitič, predsednik poslovnega odbora Združenih ptt organizacij Slovenije je povedal, da bodo na poštnih enotah, kjer bodo telefonski naročniki prevzemali nove imenike, sicer pripravljeni vzeti stare, vendar brez denarnega nadomestila.

Letos je v novi telefonski imenik vnešenih kar 150 tisoč sprememb, to pa pomeni, da bodo telefonski naročniki brez novega imenika le težko »shajali«. Prevzemanje starega imenika v minulih letih je imelo namreč poleg zagotovitve starega papirja za papirnico še en namen: da bi nove imenike kupilo čim več telefonskih naročnikov. Več imenikov pri naročnikih namreč obenem pomeni manjšo obremenitev informacij na poštnih telefonskih centralah.

Poleg tega na pošti menijo, da je novi telefonski imenik, ki so ga morali izdati letos v dveh zvezkih, dovolj poceni, da ga bo lahko kupila večina naročnikov. V sedanjo ceno 300 dinarjev je vključeno tudi že plačilo dodatka, ki bo zaradi številnih sprememb v naslednjih mesecih izšel avgusta oziroma v začetku septembra letos.

MOJCA KAUČIČ

Bolniška blagajna za vse slovenske državljane

Celjski zdravniki predlagajo, naj bi blagajna omogočila financiranje enotnega nacionalnega programa

CELJE, 20. marca – Na predlog skupine celjskih zdravnikov in zobozdravnikov je nekaj republiških poslancev s širšega celjskega območja te dni vložilo poslansko pobudo za dopolnitev osnutka zakona o zdravstvu. V njej se zavzemajo za to, da bi bili vsi državljani republike zavarovani pri skupni slovenski bolniški blagajni, ki bi zagotavljala financiranje enotnega nacionalnega programa na podlagi enakih cen zdravstvenih storitev.

Iz proračuna naj bi po mnenju celjskih zdravnikov financirali predvsem preventivno zdravstvo za nosečnice, porodnice, matere, otroke in mladino, zdravljenje nalezljivih in spolnih bolezni, raka, medicine dela in podobnih dejavnosti, ki zagotavljajo višjo kakovost zdravja in življenja državljanov. Ti naj bi se dodatno zavarovali za tiste programe zdravstvenega varstva, ki jih enotni nacionalni program ne vsebuje. Neoviran razvoj zasebne prakse v zdravstvu naj bi stimulirali tudi z ugodnimi posojili in primernimi davčnimi olajšavami, zasebnikom pa naj bi v prehodnem obdobju omogočili, da bi po posebni pogodbi lahko najemali proste prostore in opremo v državnih zavodih. Konkurenčna klavzula naj bi zdravnikom, zaposlenim v državnih ustanovah, preprečila, da bi odprli še zasebno prakso. Uvedli naj bi tudi strog nadzor nad izvajalci zdravstvenega varstva, opravljali pa naj bi ga zdravniška zbornica, bolniške blagajne in zavarovalnice, ministrstvo za zdravstvo in davkarji.

Zdravniki tudi menijo, da bi se moral Zdravstveni center čimprej razformirati – v bolnišnico, osnovno zdravstvo in zavod za zdravstveno varstvo – pri čemer bi deželna bolnišnica postala javni zavod, osnovno zdravstveno varstvo pa bi opravljali v javnih zavodih za preventivno zdravstveno varstvo in v zasebni praksi za kurativno zdravstvo.

IVICA BURNIK

Podružnične šole bodo ostale

Dr. Peter Vencelj in Matija Malešič v pesniški občini – Če bi republika zahtevala zapiranje podružničnih šol, bi pesniški IS odstopil

MARIBOR, 20. marca – »Zaradi okleščenega proračuna nam za pokrivanje stroškov naših osnovnih šol v letošnjem letu manjka 3,5 milijona dinarjev. Kar naravnost vam povem, da tu računamo na republiško pomoč,« je v sproščenem ozračju sinočnjega pogovora predstavnikov pesniške občine ter podpredsednika republiške vlade Matija Malešiča in šolskega ministra dr. Petra Venclja, dejal predsednik pesniškega IS Milan Ledinek.

Tema pogovora je bila stiska družbenih dejavnosti v tej nerazviti občini in pri tem še zlasti problem ohranjanja podružničnih šol z vse manjšim številom učencev. V pesniški občini je šest matičnih osemletk s štirimi podružnicami. Vse so za obmejne demografsko ogrožene kraje življenjskega pomena. Toda občini je šolsko breme vse težje, tamkajšnji učitelji pa so s plačami že vrsto let pod republiškim povprečjem. Kot je poudaril **Milan Ledinek**, dajejo za osnovno šolstvo več kot polovico denarja, ki ga občina namenja za družbene dejavnosti, v primerjavi z lanskim letom so ta delež v letošnjem proračunu za tri odstotke povečali. V načrtu imajo tudi projekt, s katerim bi z združevanjem šol in otroškega varstva pod isto streho ter s širitvijo dela šolskih socialnih delavk na vse prebivalce prihranili do 15 odstotkov pri šolskih stroških.

Nikakor pa se ne želijo odreči kateri od šol. Če bi z republike prišla takšna zahteva, bi pesniški izvršni svet – tako so včeraj zatrdili – v celoti odstopil. **Matija Malešič** in dr. **Peter Vencelj** sta v odgovorih na omenjene »mehke« in »trde« argumente pesniških občanov, razložila, da je demografsko ogroženih občin v Sloveniji izredno veliko, s tem pa tudi podobnih šolskih problemov. V naši republiki je kar 400 podružničnih šol. Možnosti solidarnega prelivanja šolskega denarja so s splošno gospodarsko stisko izničene in zato v pesniški občini želene republiške pomoči ne morejo pričakovati. Zato pa so lahko brez skrbi za usodo podružničnih šol. Kot je zatrdil dr. **Peter Vencelj**, želijo ohranjati zlasti štiriletke, čeprav se bodo generacije otrok tudi v nasled-

● Po pogovoru v Pesnici sta se sinoči dr. Peter Vencelj in Matija Malešič precej časa pogovarjala še s krajani Svečine. Razpravo je pripravila pesniška SDP, povod zanjo pa so bile govorice, da naj bi ukinili svečinsko štirirazredno podružnico. Kot je dejala Marjana Radmilović, upokojena dolgoletna učiteljica te šole, ima za ta avtohtoni kraj šola pomen preživetja. Že po ukinitvi popolne osemletke v kraju pred dvajsetimi leti se je naglo povečalo odseljevanje. Po drugi strani pa je šola, v katero se vpisuje na leto 10 do 12 otrok, zelo draga in učitelji se počutijo »krivci« za nizek šolski standard v občini. Dr. Peter Vencelj je številne zbrane Svečinčane pomiril z zagotovilom, da se jim za usodo šole ni treba bati. Boris Sovič je v imenu SDP opozoril na vse večji strah pred monocentrizmom v Sloveniji, da bo »zgolj republiška blagajna v šolstvu« ogrozila posebnosti razvoja v odmaknjenih krajih. Šolski minister je zagotovil, da bodo regionalne interese šolstva dosledno upoštevali.

njih letih zmanjševale. Tudi učiteljske plače bodo kmalu večje povsod, kjer so doslej zaostajale za povprečjem.

JASNA KONTLER-VENTURINI

PISMA BRALCEV

Pretiravanje v napačno smer

Z veliko radostjo sem dočakala spremembe v naši Sloveniji. Vse življenje sem poslušala naše medije in brala časopise z vednostjo, da je v informacijah vse polno laži in zavajanja. Vse je bilo prirejeno resnici ljudi, ki so bili znani, ali pa tudi ne. Tako kot zaključni račun v moji firmi ni bil odraz stanja, ampak več ali manj goljufija, so bile tudi javno objavljene le polresnice in laži. Mene je to spravljalo v jezo in ravnodušnost. Večino ljudi je zanimala le plača in kako jo bomo skrajno ekonomično uporabili. Po letu 1975, ko se je politika spustila v reorganizacijo gospodarstva, sem opazovala, da vse dejavnosti iz leta v leto vodenijo, ljudje so bili čedalje bolj brez volje, v proizvodnji je bilo vse manj dela, ker so se ustavile investicije, izvoz pa je uspel le bolj prizadevnim in delovnim firmam, ki imajo srečo, da jih vodijo pravi ljudje. Vendar so ljudje povsod prejemali plačo, ker se je z zadolževanjem preusmerjal denar od pridnih k lenim. Leta 1989 je v teh firmah, ki so praviloma velike, počilo. Ni se dalo več najeti denarja za plače. Stvar je prišla do konca. Veliko firm ni imelo ali nima prav nič več svojega. Vse je last banke ali drugih upnikov. Ljudje so s svojo plačo pojedli tudi svoje orodje, s katerim so delali, in svoj stol, na katerem so sedeli. Konec leta 1989 so zaživeli stečaji. Potihoma in sramežljivo, skoraj neopazno so delavce vseh profilov začeli pošiljati na zavod za zaposlovanje. Radio, TV in časopisi so temu posvečali bore malo časa in prostora, ne tako, kot je to danes, današnja opozicija o tem ni govorila, verjetno je šepetala in dobro vedela, kaj se bo v bližnji prihodnosti zgodilo. Delavci iz firm v stečaju niso imeli nikakršnih pravic. V začetku so vodilni še govoričili nekaj o pravicah, ko pa so ugotovili, da so ostali sami, da so jih politiki zapustili, so panično začeli skrbeti le zase, odpirati so začeli zasebna podjetja doma ali v Avstriji. Nekaj se jih je znašlo tudi na zavodu za zaposlovanje, kjer so večinoma vzeli kapitalizacijo (dohodek 24 mesecev vnaprej) in se prek vseh mogočih zvez zaposlili v drugih firmah. V glavnem pa so se vsi vodilni spravili na varno, saj imajo veliko znancev, ker so na vseh vodilnih mestih še danes njihovi kolegi komunisti, s knjižico ali brez nje. Torej gospodarstvo je v zadnjih desetih letih skoraj povsem ohromelo, vsaka nova jugoreforma je ohromila dodaten del.

Danes je v kolapsu, pravi dr. Bajt, zakaj, je tudi povedal, in to je edina resnica. Torej nam je komunistični sistem 45 let gospodaril tako, da je uničeno gospodarstvo. Ljudje smo premalo samoiniciativni, imamo premalo poslovnega znanja, tehnično smo zaostala dežela, ekonomsko na psu, ekološko zanemarjena in še veliko bi se dalo našteti, ampak dovolil nam je, da smo prišli do demokracije. In kako najbolj občutimo, da jo imamo, spet ko poslušamo in beremo. Danes namreč poslušamo najostrejše kritike in zmerjanje oblasti in ljudi, ki so tam. To, kar smo verjetno pogrešali 45 let. V časopisih polivajo gnojnico po izvoljenih Slovencih neprimerno bolj kot po tatu in goljufu, kot je Grubelić. Sprašujem se, ali so novinarji odprli svoja srca, polna gneva, zato, ker so morali 45 let pisati le laži. Mislim, da je to pretiravanje v napačno smer. Tega si kot bralka ali poslušalka ne želim. Želim le informacijo brez usmerjanja, novinar ima lahko svoje mnenje, tako kot jaz, a vsiljevala ga ne bova. Osebno menim, da je veliko preveč informacij o tem, kaj delajo in mislijo prenovitelji, ki so zapoznelo tako zelo pametni. Tako kot oni so zelo aktivni tudi njihovi somišljeniki, kar jim ne zamerim, toda informacije o delu strank naj bodo proporcionalne. Hudo je, da so spet glasni tisti, ki smo jih siti gledati in poslušati. Poglejte, Slovenci, kako so pogumni prenovitelji, kritizirajo in zmerjajo vsevprek, pripovedujejo, kako je treba gospodariti, kakšno kulturo najbolj potrebujemo, skratka, v javnosti imajo glavno besedo, pa še sram jih ni. Nekaj bom rekla tudi o liberalnih demokratih. Močno so me razočarali. Bili so mi simpatični in menila sem, da so precej pospešili prihod demokracije. Vendar so me v teh desetih mesecih prepričali, da imajo prave sovražnike na oblasti šele sedaj, da je bilo tisto prej le igra. Obrazi teh mladih mož so sovražni, zeleni, zagrenjeni, besede strupene. Iščejo poceni publiciteto in popularnost s predlogi, ki nimajo teže. Težko bom še enkrat volila stranko, ki jo vodijo ljudje, ki se obnašajo kot užaljeni in trmoglavi otroci.

ANA CIUHA, Šujica 68, Dobrova pri Ljubljani

Tržno gospodarstvo

Veliko smo pričakovali od takega gospodarstva, toda vse kaže, da je bilo pričakovanje in veselje le prenagljeno. Kaj boste rekli o primeru, ki se je pripetil v teh dneh v naši deželi Sloveniji? Kmetovalka je v trgovini Cerjak v Bukovšku pri Brežicah kupila traktor z močjo 30 KM. Stal naj bi 82.000 konv. dinarjev. Kmetovalka je sklenila, da ga bo kupila. Toda v enem tednu, preden ga je prevzela, se je cena petkrat spremenila, tako da je na koncu pristala pri 97000 konv. dinarjih. Ko se je pozanimala v tovarni v Bjelovaru, je zvedela da je cena traktorjev, postavljenih na trg, okroglih 82.000 dinarjev. Torej toliko, kot je bilo prvotno rečeno. Kako se je potem mogla cena v enem tednu tolikokrat zvišati? Višek nesramnosti pa je, da je morala takoj poklicati servis za popravilo traktorjev, ker veliko ni bilo v redu, med drugim tudi luči niso gorele. Kako je mogoče takšne izdelke prodajati in še povrhu na tak način? Upravičeno se zgražamo nad takim početjem, saj kmetovalci tudi ne pobirajo ravno denarja po njivah. Tako poslovanje je res za človeka ponižujoče in nekateri bogatijo sedaj še veliko bolj, kot je to bilo doslej mogoče. Hvala lepa za tako tržno gospodarstvo, zakaj lepše prihodnosti nam že ne bo prineslo!

VILKO ŠOLINC, Hribček 7, Bizeljsko

Quo vadis, Slovenija?

Ko takole prebiram v pismih bralcev članke dopisnikov vseh barv in političnih prepričanj, mi postane slabo. Vedno in povsod ta naša odcepitev (razdružitev); maratonsko sprejemanje nove republiške ustave; o slovenski zastavi in simbolu na njej; o spravi med borci NOV in nekdanjo belo gardo, o povojnih zločinih komunistov, stečajih, davkih, pokojninah in vedno večji brezposelnosti.

So pač drugačni časi. Zdaj vlada druga generacija. Ta, ki ni izkusila surovosti vojne. Že svoj začetek vladanja je zastavila napak. Namesto na ureditev gospodarstva se je vrgla na politiziranje in utrjevanje svoje oblasti. Rezultati so tu. Gospodarstvo na kolenih, delavci na cesti, mi pa se gremo razdruževanje od Jugoslavije, kot da nas mati Evropa čaka odprtih rok, kjer nam bosta tekla med in mleko. S to nesrečno spravo so nam naredili še večje zdrahe, ki jim ni konca ne kraja. Nisem proti spravi. Tudi sam sem bil v NOV, vendar se nisem šel revolucije, ker o komunizmu takrat še pojma nisem imel. Vendar ta polemika v dnevnem časopisju med Barago in Žajdelo na eno strani ter Štrletom na drugi ne pelje nikamor. Naj se to obtoževanje že enkrat konča, da Slovenci zaživimo že enkrat složni, v svoji državi in po svetu. Vrh vodstva NOB se je res lahko šel revolucijo in naš boj za osvoboditev Slovenije izkoristil za svoje mračne cilje. Za povojni pokol vojnih ujetnikov pa ni pošteno kriviti kar vseh od kraja. To obsojam. Takrat je bil pač surov čas. Tudi sam sem na svoji koži izkusil vso surovost svojih nekdanjih »tovarišev« soborcev, ko so me obtožili provokatorstva, in me imeli šest mesecev na Miklošičevi v Ljubljani. Kaj je bilo takrat tam, morda veste.

Naša vlada naj se zaveda, da je samo v gospodarstvu naša rešitev. Ko pa bo vreča enkrat polna in bo ljudstvo sito, tudi problemov ne bo. Te vreče pa nam tudi »mati Evropa« ne bo napolnila zastonj.

FRANC TERAN, Kidričeva 55, Velenje

Še enkrat Obveščanje javnosti naj bo objektivno

V Delu je bil 19. marca med pismi bralcev objavljen protest mladih krščanskih demokratov Maribora zaradi mojega »tendencioznega in neresničnega prikazovanja razmer na mariborski univerzi«. Kot pravijo, jim ni jasno, od kod podatki o velikem deležu mariborskih študentskih poslancev in (v času mojega pisanja) začasnega študentskega vodstva iz vrst SKD. Skušajo me presenetiti s podatkom, da je le en njihov član v omenjenih organih Zveze študentov Maribor.

Tako torej, gospodje iz SKD. O vaših dobrih namenih ne kaže dvomiti, zato sem se že začela kesati, da sem nasedla zlobnemu natolcevanju mariborskih študentov – navsezadnje so pred enostrankarsko prevlado vodstva mariborskih študentov svarili celo na predvolilnih letakih. Zgrožena sem tudi ugotovila, da so jim nasedli še nekateri novinarski kolegi ... Ostanki boljševizma v novinarskih vrstah torej še kar ostajajo.

Toda, glej ga, zlomka! Na zadnjem zasedanju mariborske občinske skupščine je krščanski demokrat Zdravko Luketič, govoreč o teh očitkih, izjavil: »Vsekakor krščanski demokrati podpiramo tudi nestrankarsko dejavnost naših članov na univerzi, kjer imamo dva člana v parlamentu in po zadnjih volitvah štiri v izvršnem svetu študentske organizacije.« Kako je zdaj s tem: najprej je uradno priznan en član, zdaj že šest, jutri jih bo mogoče dvajset. Toda ob vsem skupaj se strankarskega enoumja pač ni bati, saj Luketič modro pravi, da neaktivnost drugih strank »ne more priti na ramena mladih krščanskih demokratov Maribora«. Prav gotovo ne – bili so dovolj aktivni.

JASNA KONTLER-VENTURINI

»Novo jutro«

Ni namen tega sestavka reklamirati novi drobceni »časopis« Novo jutro, ampak opozoriti bralce na pojav v naši publicistiki, ki je analogen vračanju k malim zasebnim podjetjem v gospodarstvu. Kakor ne morejo velika podjetja s svojimi množičnimi proizvodi zadovoljiti specifičnih potreb porabnikov, tako tudi naši osrednji dnevniki Delo, Dnevnik itd. ne morejo zagotoviti tistih informacij, ki bi bile potrebne maloštevilnim bralcem. Tudi »postanim temam«, ki jih ne narekuje aktualen politični položaj, veliki časopisi ne morejo biti naklonjeni in taki tematiki se Novo jutro na stežaj odpira. Ali bo s to svojo namero »lastnik« tega časopisa Ivo Žajdela uspel, je drugo vprašanje.

Novi »tednik« (izide vsakih 14 dni) naj bi bil posvečen medvojnim dogodkom v Sloveniji, torej obdobju okupacije v letih 1941–1945, in povojnim dogodkom, ki jim slede – skratka, neizčrpni tematiki NOB. Ta tema naj bi na željo zdaj vladajočih politikov vsaj začasno zaspala pod »lipo sprave«, toda Žajdela meni, da je to »zarota molka«. Žajdela misli, da je razčiščevanje zadev o naši bližnji preteklosti nujno in slovenski politiki v prid in da zato ne sme ugasniti. Temu mnenju bi lahko bili argumentirano naklonjeni.

Razlogov za to naklonjenost je dvoje: odgovoriti na vprašanje civilizacijske težnje slovenske pretekle politike in na vprašanje vrednot in pridobitev NOB. Oboja vprašanja zahtevajo izčrpen odgovor, ki naj bo posredovan slovenski javnosti, saj hočemo stopiti v krog evropsko civiliziranih narodov. Tudi poudarjanje vrednot in pridobitev NOB mora biti takšno, da bo ustrezalo ušesom Nemcev in Italijanov, katerih podporo bo novonastala slovenska suverena država kar precej potrebovala. Pri tem se moramo zavedati, da stališča bivšega okupatorja in okupiranca niso vedno skladna. S tega vidika je Žajdelovo, »pogrevanje« te teme v Novem jutru dobrodošlo.

JAKA KRALJ, Prijateljeva 1, Ljubljana